

liinoin Vk 130 b; - Reumannus: (NRK) cautioin menoin III A 4.
 Näiden vähäisten i- ja oi-monikon esimerkkien perusteella ei voi tehdä mitään muuta päätelmää kuin vain todeta sen, että sijapäätteen h on saattanut lounaismurteiden tavoin kadota myös supistumanomineista. Vastaavanlaisesta murre-edustuksesta ks. 619.1,4.

619.3. Nykysuomessa ovat mahdolliset sekä -hin- että -siin- päätteiset illatiivit : korkeihin, korkeoihin - korkeisiin. Penttilä katsoo kielioppinsa I. painoksessa jälkimmäisen mahdollisuuden (kalpeisiin, korkeisiin) murteelliseksi syyksi, että -siin - -hin-päätettä voidaan käyttää vain niistä sanoista, joiden yksikön illatiivimuodoissa on sijapäätteenä -seen⁶²⁸. Tällä kannalla on myös "Nykysuomen sanakirja", jossa taivutus-tyypistä korkea esitetään vain -hin-loppuinen illatiivi⁶²⁹. Yleiskielen yksikön illatiivissa käytetään tosiaankin sittömiä kalpeaan-, korkeaan-muotoja, mutta monikossa on -siin-päätte yleistymistä yleistynyt. Itkosen laatimien tilastotietojen perusteella on -eä- ja -eä-loppuisten adjektiivien illatiivityyppien suosituimmuusuhde 170:llä tutkitulla opiskelijalla seuraava: pyöreisiin 64 % - pyöreihin 36 %, kauheisiin 61 % - kauheihin 39 %, pimeisiin 60 % - pimeihin 40 %, vaikeisiin 58 % - vaikeihin 42 %, komeisiin 47 % - komeihin 53 %, useisiin 26 % - useihin 74 %⁶³⁰. Keskiarvo 53 - 47 on -siin-päätteisen illatiivin hyväksi. Huomattakoon, että Uuden Suomen vv. 1898 - 99 kielenkäytössä oli asianomainen suhde 38 - 62 -hin-päätteisen illatiivin hyväksi. Uuden Suomen vv. 1958 - 59 kielenkäytössä tavataan -siin-päätteisiä muotoja 4 kertaa enemmän kuin -hin-päätteisiä (suhde 81 - 19)⁶³¹. On sanomattakin selvää, ettei -siin-asuista illatiivia Itkosen tutkielman ilmestymisen jälkeen

voi enää katsoa murteenomaiseksi. Suomen Akatemian kielilautakunta on asettunutkin sille kannalle, että -siin-päätteiset illatiivit ovat kirjakielikelpoisia kaikissa niissä paradigmoissa, joiden monikkovartalo päättyy supistumadiftongiin⁶³². Mitä lopuksi sanan usea suositumpaan -hin-päätteiseen illatiiviin tulee, niin muodon useisiin käyttöä rajoittaa nähdäkseni s:n toistamista välttävä dissimilaatio.

Runokielessä on -siin-päätteen rinnalla mahdollinen myös -sihin ja -sin: vapaisihin ~ vapahisin (vanh. runok.)⁶³³.

PIATELMIA

620. Eri tyyppiryhmien analyysistä on selvinnyt, että a-vartaloiden taivutuksessa on paljon kantasuomalaisen oi- ja i-monikon hämmeläillistä jatkoa, mutta myös runsaasti analogian tasoittamaa edustusta.

oi-monikko, mikä alkuaan on kuulunut vain kaksitavuisiin sanoihin (ensi tavun sonanttina joku muu vokaali kuin o tai u), on koko käsiteltävällä kielialueella levinnyt analogisesti kolmi- ja useampitavuisiinkin nomineihin. Paikoitellen on käytäntö horjuvaa, niin että samassa murteessa voidaan viljellä samoista sanoista rinnan sekä oi- että i-monikkoe. i-monikon kannalla ollaan varsin yleisesti vielä komparatiivi- ja karitiivijohdannaisissa sekä partitiiveissa, joissa oi-monikon levikkiä on estänyt labiaalikonsonanttien m:n, p:n ja v:n dissimiloiva vaikutus (parempi-, onnettom-, laulavi-). Poikkeusasemassa ovat vain muutamat adverbit (pahimmoiksi, pahimmoillaan, sattumoisin), joissa oi:llisen monikkovartalon käyttöön liittyy samalla merkitysero. Nykyisiä suhteita alkuperäisemmällä kannalla oli vanha kirjasuomi, joka suosi jonkin verran i-monikkoe

sellaisissakin tekijännimissä kuin walehtelijst, cuulijlle, cuulijjt. Huomattakoon Peräpohjolassa säilynyt i-monikko myös lusikka-tyyppisissä sanoissa (To lusikita, sivakita). Supistumanomineissa i-monikko on kaikista päättäen yleisempi kuin muissa kolmitavuisissa sanoissa, mikä seikka osoittaa supistumanominien ^ukaemmin säilyneen analogiavaikutuksen ulkopuolella. oi:llisia muotoja (murteittain myös oi > oe, ō, o) esiintyy vain niillä alueilla, joille on ominainen äänteenmuutos -ea > -ia (- ī - i). Vaikka kyseinen muutos lounaismurteissa onkin tapahtunut jo noin v. 1400 tienoilla, näkyvät vanhimmat kirjailijat 1500-luvulla vielä suosineen i-monikkoa (suhde walkia : walkei-). Nykyisen kirjakielen -ea-loppuisten adjektiivien oi-monikko on vailla murretaustaa ja tuntuu keinotekoiselta, sillä sanavartalossa puuttuu monikon tunnuksen edellinen i dissimiloivine vaikutuksineen (normaalisuhte korkia : korkioi-). Kolmi- ja useampitavuisien a-vartaloiden siirtyminen oi-monikolliseen taivutukseen on ilmeisesti tapahtunut asteittaisesti ja muotoryhmittäin, perussyynä suomen useimmissa murteissa ilmennyt tendenssi saada i:tä seuraavaan tavuun o-vokaali⁶³⁴. Tämä ilmiö tulee varsin johdonmukaisesti näkyviin sellaisissa kaksitavuisissa sanoissa kuin keitto (pro *keitti), peitto (pro *peitti), heitto (pro *heitti) ja on ollut syynä i:n vaihtumiseen o:hon (resp. oi:hin) monikkovartaloissakin: mansikki- > mansikkoi-, mustikki- > mustikkoi-, ompeliji- > ompelijoi- ym. Tällaisista tapauksista on sitten oi-monikko yleistynyt muihinkin useampitavuisiin a-vartaloisiin nomineihin. Vielä yleisempää kuin suomessa on oi-monikon käyttö karjalassa ja vepsässä, varsinkin jälkimmäisessä, jossa sen vaikutuspiiriin kuuluvat myös kaksitavuisien sanojen o- ja u-tapaukset (vepsä noreid -

norjii 'nuoria', munjii ~ munjii 'munia' ym.). Vertaukseksi mainittakoon vielä, että eestissä suomenvoittoista rantamurretta lukuunottamatta ollaan kolmi- ja useampitavuisten a-vartaloiden taivutuksessa johdonmukaisesti i-monikon kannalla. Sen sijaan oi-monikon yleistyminen vatjan ja eestin ä-vartaloisiin sanoihin hein(ä) ja sein(ä) /emme ota tässä huomioon eteläeestlin takavokaalista hain(a)- ja sain(a)-edustusta/ on taaskin pantava dissimilaation tiliin /ilmiö on sama kuin sanassa sm heitto (pro *heitti)/.

Supistumanominien š:n paikalla ei tavata missään s:ää, vaikka muutos ši > si tuntuisikin mitä luonteenomaisimmalta. -ša-adjektiivien š on palautettu monikkoon yksikön mukaan jo kantasuomessa. š:n paikalla esiintyy nykyään h kannakselais- ja Inkerin murteissa (valkehilla, makehilla). Siirtymä-äänne h (eikä kirvehii-tyypin analogia) ilmenee -ša-loppuisissa adjektiiveissa myös karjalan, inkerin ja eestin murteissa (ks. 616.1).

Mitä oi- ja i-monikon käyttöön kaksitavuisissa sanoissa tulee, käytetään jälkimmäistä aina, kun sanan ensi tavussa on dissimiloivalta vaikuttava vokaalimateriaali (o, u, uu, ou, uo, oi, ui). Käytäntö on horjuvaa diftongin iu kohdalla (tiukoilla ~ tiukilla, jonka murre-edustuksesta ks. 608.1, lb). ä > oa, ua-tapauksissa on oi-monikko yleensä säilyneenä, vaikka siirtymistä i:lliseenkin taivutukseen tavataan (esim. tav. roakoi- ~ ruakoi- 'raakoi'). i-monikon käyttöön nähden ovat poikkeusasemassa sanat suola ja puola 'puolukka', jotka merkitystehtävistään johtuen taipuvat niin murteissa kuin kirjakielissä vain oi:llisina (suoloi-, puoloi-). Savakoilta merkitty soaais 'soadissä' vaikuttaa satunnaiselta (ks. 562.5). Systemipakko on vienyt i-monikon sellaisiin -ja-, -ma- ja -va-loppuisiin dever-

bealisiin johdannaisiin, joihin se ei alkuaan ole kuulunut (saaji-, saami-, saavi-). Poikkeuksellisesti tavataan säilynyttä oi-monikkoa adverbiallisesti käytettynä sananlaskussa Naimoiksi nainen katoa. Tällöisistä muodoista on sitten murteittain oi-monikko yleistetty useampitavuisiinkin adverbiallitapauksiin, esim. partisiippeihin se olevoennä 'olevinaan', panevoennä 'panevinaan' (ks. 383.2).

oi:llinen monikkovartalo päättyy murteittain vokaaliainekseen oi, oe, ee, ö tai o: jal(l)oi-, jaloe-, jaloe-, jal(l)ö-, jal(v)o- 'jaloi-'. Useissa murteissa, joissa painottoman tavun diftongin jälkikomponentti on kaikissa muissa muotoryhmissä äännelaillisesti kadonnut, tavataan se säilyneenä monikossa ja imperfektissä⁶³⁵. Rapola on väitöskirjassaan joutunut pohtimaan kysymystä, onko diftongin jälkikomponentin säilyminen näissä tapauksissa äännelaillinen vai ei. Hän korostaa säilyttävän analogian osuutta, mutta lisää, että "voidaan Ojansuun tapaan pitää nominien monikkomuodoissa ja verbien imperfektimuodoissa esiintyviä diftongeja ainakin osissa kysymykseentulevia alueita vanhan äänne-edustuksen jätteinä"⁶³⁶. Äännelaillinen kehitys on ainakin u-, ü- ja o-, ö-, oi-, si-vartaloissa saattanut sekoittaa yksikkö- ja monikkomuodot (lintui- > lintu- ym.). Tuntuu luonnolliselta olettaa, että tällöisissä tapauksissa on selvyysyistä turvauduttu lähimpään analogiaan: diftongin palauttamiseen on näet saatu aihe sivupainollisessa asemassa säilyneestä diftongista. Omituisella kehitysasteella diftongin jälkikomponentin palauttamiseen nähden on Kaakkois-Hämeen Hololan ryhmä. i on analogisesti säilynyt etupäässä sellaisissa tapauksissa, joissa sen kato olisi johtanut yksikönkaltaiseen asuun. Huomattakoon, että kysymyksen nimenomaan i:n palauttami-

sesta, sillä milloin monikollisuus toisella tavalla käy ilmi, ei diftongia esiinny (esim. isommis pirois, toisis talos, omis hallus ym. ⁶³⁷). Diftongin palauttaneissa murteissa esiintyy paradigmaattista vaihtelua sikäli, että komitatiivia ja instruktiivia käytetään edelleen i:ttöminä. Toisenlaista oi : o-vaihtelua on murteittain aiheuttanut diftongin esiintyminen vain -ly- ja ry-tapauksissa, josta johtuen suhde jal(1)ois : kalo- sa (ks. 600.1, la).

Painottoman aseman sekundäärinen diftongi, mikä tulee esiin supistumagenetiivissä (jalkoin), -partitiivissa (jalkoi) ja illatiivissa (jalkoin), on yleensä säilynyt, mutta lounaismurteissa niinkuin alkuperäisenkin diftongi äännelaillisesti kadonnut (vanho 'vanhoja'). Mainitunlaista tavataan harvoin myös vanhassa kirjallisuudessa, esim. Agricolalla wanho räpelei. Sääntönä vanhassa kirjasuomessa kuitenkin on, että monikkomuotojen alkuperäisenkin diftongin jälkikomponentti on painottomassa asemassa merkitty säilyneeksi (myös komitatiivissa ja instruktiivissa), ainoana johdonmukaisena poikkeuksena i:tön illatiivi (sikohin, maichin, paijckohin), josta diftongin jälkikomponentin kato lienee saanutkin alkunsa. Vanhan kirjakielen harvoja diftongi-illatiiveja (wirttoihin ym.) emme kuitenkaan voi pitää kirjailijoiden teorioinnin tuotteina, kuten olettaa Rapola (ks. 606.2). Nykysuomi käyttää sekä painottomassa että painollisessa asemassa diftongillista monikkoa (jalkoi-, mataloi-).

Lounaismurteiden, niiden lähiympäristön ja Ala-Satakunnan monikkomuodoissa esiintyy alkuperäisen i-loppuisen diftongin edellä heikko aste (lm näin aevon 'näinä aikoina', nahvones 'nahkoinensa', sata jalvoja 'jalvoja', palkoja 'palkkoja').

Heikon asteen, jota tavataan muissakin muotoryhmissä (esim. oi-loppuisissa nomineissa, imperfektin 3. persoonassa, konditiionaalin preesensissä jne.), on aikoinaan aiheuttanut murrealueelle ominainen tavua sulkevasti häntynyt diftongin jälkikomponentti i.

Kolmi- ja useampitavuisissa nomineissa tavattava genetiivin ja partitiivin, murteittain usein myös illatiivin, essiivin ja komitatiivin heikko aste (mustikoiden, mustikoita; mustikoihin, mustikoina, mustikoine-) - mikä on varsin laaja-alainen ilmiö (karjalassakin rinnakkaismuotoja mužikkoida - mužikoita 'miehiä' ym.) - selittyy asteyleistyksen tietä syntyneeksi. On nimittäin pantava merkille, että murteissa, joissa kolmitavuisen nominien partitiivi on mukautunut kaksitavuisen edustukseen ja diftongin jälkikomponentti on siirtynyt seuraavan tavun alkuun, käytetään vahva-asteisia partitiiveja (mustikkoja, vasikkoja). Poikkeuksia tavataan vähän, esim. Tornionjoen ja Kemijoen murteissa, joissa mustikoja-asu ei liene kovinkaan vanha. Tästä voi päätellä, että heikko aste on yleistynyt partitiiviin ja genetiiviin vasta š:n kadottua. Heikkoasteiset muodot ovat saaneet varman sijan myös kirjakielessä (mustikoiden, mustikoita). Murre-edustuksesta päätellen, jossa vahvavartaloinen illatiivi on perin harvinainen (sama on asianlaita puhekielessäkin), näyttää kirjakielessä tarkoituksenmukaiselta siirtyä heikon asteen kannalle: mustikoihin nykyisen mustikkoihin sijasta (heikkoasteisesta murre-edustuksesta ks. esimerkkejä 607.1).

Todettakoon, että asteyleistyksiä tavataan myös i-monikon yhteydessä. Niinpä sevon pohjoisessa ja itäisessä ulkoryhmässä käytetään kolmitavuisen nominien kaikissa alkup. avotavuisissa sijoissa heikkoa astetta (ess. sūrimina, gen. sūrimien, part.

surimmia). Myös Peräpohjolan lusikita ja paremmita perustuvat heikon monikkovartalon yleistykseen. Levinneisyydestä päätellen ne eivät voi olla kovinkaan vanhoja.

Päinvastaista vartalon yleistystä ilmenee kaksitavuisten sanojen omistusliitteisessä instruktivissä (omin ruokinsa, omin lupinsa). Tässä ei liene syytä turvautua instruktiviin, essiiviin ja komitatiiviin yhteiseen vahvavartaloiseen alkuperään, vaan ratkaisu piilee omistusliitteen aiheuttamassa vahvan asteen suosimisessa /vrt. hänen luultensa, hänen poikensa (yks. gen. ja mon. nom.)/.

Erinäisten historiallisten kehittymien ansiosta on genetiivin, partitiivin ja illatiivin muodostuksessa moninaisuutta, jota ei esiinny muissa monikon sijoissa. s:n ja h:n kadottua on syntynyt kahden eri tavun yhtyminen, joiden vokaalit murteisissa ovat joutuneet erilaisen kehityksen tielle. Tästä johtuvaa kirjavuutta on ollut omiaan lisäämään painottoman aseman edustuksen analoginen yleistys painollisen tavun jälkeisiin asemiin taiväinvastoin. Genetiivissä ja illatiivissa lisää muodostuksen moninaisuutta sijapäätteiden runsaus, joista useat ovat lähtöisin muista taivutustyypeistä. Niinpä lounaismurteet ja vanha kirjakieli suosivat genetiivissä -tten- ja -ten- päätettä, jotka alkuaan ovat kuuluneet vain e-vartaloihin. s-illatiivi lounaismurteissa ja Ala-Laukaan murrepiirissä on niinkään yleistystä. Monasti äännelällinen kehitys on johtanut eri sijamuotojen (useimmiten monikon genetiivin ja partitiivin, joskus jopa illatiivinkin) yhteensattumiseen. Sekaannuksia on analogiamuotojen lisäksi kartettu myös kontaminaatioiden avulla, esim. hE tupisi (tupi + -si). Samoin -hin-päätteiset illatiivimuodot, jotka ovat edustettuina jo vanhassa kirjalli-

suudessa (Forseenilla paickohijn, rajoihijn), ovat syntyneet supistuma- ja -hin-illatiivien kontaminaatiosta (tupīn + tupihin = tupihīn).

Partitiivin vahva-asteinen -ta-pääte on parhaiten pystynyt pitämään puoliaan lounaismurteissa ja vanhassa kirjakielissä (lm kalastajit, jutleit; vanha kirjak. Lesseseisouita, Wanhinbita, jumalattomita). Nykysuomessa painottoman aseman edustus on yleistynyt lyhyen vokaalin jälkeisiin asemiin (matalia, parempia), kun sensijaan diftongin jäljessä käytetään -ta-päätettä (mustikoita, harakoita). Murteittain ovat painottoman aseman malliin mukautuneet jopa supistumanominitkin (harmai, ruskei). Yleisintä kuitenkin on kirjakielen tyyppi harmaita, ruskeita. Kaksitavuisten nominien murre-edustuksessa on pantava merkille painosuhteiden osuus partitiivipäätteen kehitykseen: suhde jalkoi : jalkojān, poiki : poikijān.

Kirjavin on kuitenkin monikon genetiivin muodostus, jossa äännelaillisten yksikkö- ja monikkovartaloisten kehittymien rinnalla tavataan runsaasti analogia- ja kontaminaatiomuotoja mitä moninaisimpine sijapäätteineen. Vanhassa kirjasuomessa on vielä edustettuna -sen-pääte (pahadhen, ialkaden, esivanhembiden, sanoidadhen), jolla todennäköisesti 1500-luvun puhekielessä ei enää ole ollut vastinetta (ks. 602.2). 1500-luvulla elettiin s:n kadosta johtuvien muutoksien jälkimainingeissa, jolloin ei vielä täysin oltu vapauduttu kirjallisen tradition tunte-
masta spiranttiedustuksesta. Siitä ilmeisesti johtuvatkin sellaiset kontaminaatiomuodot kuin Pacanaiden, Cadhechtiwaijdhen, corkeinbaidhen ym. Yleistysten kautta ovat -ttein- ja -tein-päätteet päässeet laajaan käytäntöön (molemittein, jumaltein ym.)⁴ Kirjallisiksi uudismuodoiksi lienee katsottava yksikön

nominatiivista mestaroidut genetiivit wskomattodhen, wskomat-
toin, Jumalattoiden, vaikka m:llä alkavan tavun kadon voi selit-
tää haplologiankin avulla (ks. 611.2). Hyvin tavallisia ovat
-tten- ja -ten-päätteiset muodot: Pacanaitten, Mwtamitten ja
pacanaiten, Lihauiten. Yleisintä kuitenkin on -ain-loppuinen
yksikkövartaloineen genetiivi, joka sellaisenaan on periytynyt
nykysuomeen, jossa sen käyttö rajoittuu pääasiallisesti yhdys-
sanoihin (opettajainhuone ym.). Nykyinen kirjakieli suosii mo-
nikkovartaloista genetiiviä (jalkojen, poikien, matalien). Su-
pistumamuotoja (jalkoin, poikin, matalin) käytetään etupäässä
itämurteissa, joissa sekaantumisen illatiiviin on synnyttänyt
myös analogisia -hen- ja -hin-päätteisiä genetiivejä (jalkoi-
hen - jalkoihin). Länsimurteiden genetiiviedustus on vakaosaltan
yksikkövartaloista /satY aika(en), hS kanaje(n), lm silttain,
pK siikkae(n), asijasn, pE lankä(n), lm jalkka; - lm patta-i-
tten, hulluma-tte, hK vanhai-ten, molempai-ten, lm patta-te,
poja-te, hK poikai-ren/, mutta monikkovartaloisillakin muodoil-
la näkyvät olevan vanhat perinteensä /hS paikkoje(n), hK jal-
koin, nauhön, pK pakancijen, Ke elukoijen, satY karittoje(n),
hK harakoilen, hE haravoiren, pE harakooren; - hE rannoi-tten,
To jalötten, hK vakkoiten, pE harakoo-tten, hE taveroi-ten, To
karhakoi-nen; - - hS parempien, poikien, hK poikian, lm poikki-
je(n), hK poikin; - lm korvi-tten, vanhemi-tte, To poi-tten,
pP poiki-tten, hK poiki-ten, molempi-ten ym./ . Mielenkiintoa
vailla ei liene tosiasia, että muutamilla myöhäsyntyisilläkin
genetiivimuodostumilla on tarkat vastineensa Suomenlahden toi-
sella puolen. Sellaisten genetiivien kuin yhtäältä lounaismurte-
den vanhemitte, kovempitte ja vanhan kirjakielen Mwtamitten,
Epeiimalitten, toisaalta eestin rantamurteen vanemitte (Jösh)

ja etelämurteen parem^ubitte (Ote) silmänpistävä yhtäläisyys on nähdäkseni katsottava todisteeksi siitä, että valmiita kontaminaatioitakin on aikoinaan saattanut siirtyä lahden yli.

Yleisvaikutelmana suomen a-vartaloiden monikon genetiivin, partitiivin ja illatiivin kehitysprosessissa on kaksitavuisten sanojen osuus (systeemipakko), jotka muihin nähden ovat lukumäärältään valta-asemassa. Selvyyssyistä on yleistys joskus saattanut käydä painollisenkin aseman hyväksi, esim. illatiivimuodossa jalkoihin (pro jalkoin), vrt. hänneläill. vasikkoihin, mansikkoihin.

Sekaannusten karttaminen eri sijamuotojen välillä on johtanut analogisiin yleistyksiin, mikä sinänsä on usein todettu kielellinen ilmiö. Analogiamuotoihin on turvauduttu pakosta myös silloin, kun yksikkö- ja monikkomuodot sattuivat sekaantumisvaaraan. Hävittämällä monikkofunktion kannattajan on hänneläillinen kehitys useimmissa suomen murteissa ollut omiaan synnyttämään epäselvyyttä juuri kaksitavuisissa sanoissa, jotka ovat kielessä enemmistö^t. Diftongin jälkikomponentin kadottua painottomasta asemasta olivat analogian tarpeessa ennenkaikkea u-, ü- ja o-, ö-, oi-, öi- vartaloiset nominit, joissa ero yksikkö- ja monikkovartalon väliltä hävisi tyystin (sekä yksikössä että monikossa vartalot lintu-, käpü-, talo- ym.). Haitallisista sekaannuksista on valtaosassa diftongin jälkikomponentin katoaluetta päästy turvautumalla sivupainollisessa asemassa säilyneeseen diftongiin.

Monikkovartalon muodostuksessa ilmenee paikoin piirteitä, jotka eivät alkuaan ole siihen kuuluneet. Mainittakoon ensinnäkin -loi- tunnus, jonka käyttöä a-vartaloissa on tosin perin harvinaista (sp patoloiks, sSu kalloloiss, vi luhtilois). Gro-

tefeltin savon läntistä alkoryhmää koskevassa tutkimuksessa esiintyy -loi-tunnus kuitenkin kautta jalka-sanan monikon paradigman (jäl^akoloe-, ks. 457.2), mikä vaikuttaa teorioidulta. Idempänä loi-monikon käyttö lisääntyy, joten aunuksen ja pohjoislyydin supistumanomineissa sillä on melkein yksinäisedustus (aun oigianoin 'oikeilla', lyyd vangeinoin 'valkeilla'). Toisena erikoisuutena todettakoon -si-tunnuksen esiintyminen lounaismurteissa (kan^azil, ks. 148.5), mikä muistuttaa suuresti Hurtin tutkimaa⁶³⁸ eteläestlin vastaavanlaista edustusta, sillä kummallakin taholla esiintyy periaatteellisesti sama aines (lohjenneena -ise-vartaloloisista nomineista) myös monikon nominatiivissa /lm kan^ase-(t) - ee majaze' 'talet'/. si-monikkaa, vaikkakin oi-vartaloloisiin nomineihin rajoittuneena (ks. 1807.1), käytetään johdonmukaisimmiten Vihdin murteessa. Kolmantena tärkeänä erikoisuutena huomautettakoon vahva-asteisen monikon esiintymisestä kahdella eri alueella: 1) Suomenlahden saarien murteissa ja mantereen puolella/vähän lounaismurteissa (poikkilt), läntisellä Uudellamaalla (poikkil), Kaakkois-Hämeen Kymensuun alaryhmässä (vakkoika), viipurilaismurteiden länsiryhmässä (rantoilla) sekä niistä levinneenä savon eteläisessä alkoryhmässä (poikista), Ala-Laukaan suomalaisilla (vihkoist, rantöl, poikkil)/; 2) sporadisesti Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan murrepiirissä (akkoilla) sekä sieltä levinneenä vähän savon pohjoisessa alkoryhmässä (poikista). Suomenlahden ympäristön kielialueella jatkuvat tällantapaiset muodot inkeriin ja vatajaan⁶³⁹, mutta paikoin tunnetaan niitä myös eestlin rantamurteessa. Kun monikkofunktion palauttamiseksi on muualla turvaututtu painollisen aseman tarjoamaan analogiaan, ovat kyseiset murteet, jotka määrättyissä kaasuksissa (genetiivissä, parti-

tiivissa ja illatiivissa) ovat tunteneet sekundäärisen diftongin (gen. ja ill. jalkoin, part. jalkoi), perustaneet koko monikonmuodostuksensa näiden kaasusten pohjalle. Alleviivattakoon seikkaa, ettei tällainen vahvavartaloinen monikko ole alunperin syntynyt a-vartalosisissa nomineissa, vaan levinnyt niihin valmiina kaksitavuisista u-, ü- ja o-, ö-, oi-, öi-vartalosisista, jotka olivat eniten analogian tarpeessa. Painottomassa asemassa syntynyt vahva aste on myöhemmin yleistynyt muihinkin tavuasemiin, eri murteissa kuitenkin eri määrin. i-monikollisiin sanoihin on pitkä i tullut diftongillisten muotojen mallin mukaan taivutuksen pohjana olevasta genetiivistä tai partitiivista (vL tuppissa, parempista, smAL molempist). Pohjois-Suomen vahvavartaloinen monikkotaivutus on kaikesta päättäen melko nuori ilmiö ja se lienee asetettava yhteyteen vartaloekonsonantin geminoitumisen kanssa (palaamme asiaan tuonnempana - ks. 1819).

Käsittelemistämme vahvavartalosisista monikkomuodoista on pidettävä erillään a-vartaloiden ei:lliset adverbitalpaukset (paikkeilla, jalkeilla, jalakkeilla). Nämä muodot (alkuperältään nominaaliset) ovat syntyneet sellaisten paikallissija-adverbien kuin hereillä - hereellä, meneillä - meneellä jne. malliin nojautumalla. Murteissa tunnetut jalkuella- ja jalkuvilla-asuiset adverbit on ilmeisesti muodostettu merkitykseltä läheisen mennyt-partisiipin analogiasta. Sanomattakin lienee selvää, että tällaiset ei-muodot ovat saaneet alkunsa jo sinä aikana, jolloin partisiipin vokaaliyhtymä u-e ei ollut vielä assimiloitunut ē:ksi (ks. 600.1,8).

Lopuksi huomautettakoon vielä vanhan kirjjasuomen harvoin käyttämästä a-vartaloiden ai-monikosta (pacanaille, Prophetaista, harvaille ym.). Tällaiset asut ovat lähellä supistumanomi-

neita (vrt. Westhin t. prophetasten) ja ovat todennäköisesti
 syntyneet proportionaalioanalogian välityksellä + pacanoidhen : pa-
 canoille, pacanaidhen : x; x = pacanaille (ks. 601.2,3).

H-VARTALOT

Lounaismurteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ø-/

621. 1. LMKH I vähil rehol 171, kullist 169. LMKH II näinp
 päivin (ess.) 8, tavaroina peivinä (kom.), haoines päivines,
 kenGinnes (kom.) 149, äijillä 167, tühjis, nälisäs 168, häril
 - härjil, märjil 169. THK leivisän, leivistän 145. MOS härjis
 294. SKNK I väärin puoli 6, päivil 43, mäesyrist 5. SKNK här-
 kinä 36. - 2. LMKH II Rau kenGnes (< kenkinensä), leipnes, päiv-
 nes 149. MOS kenknes 'kenkinensä', leipnes 'leipinensä', päiv-
 nes 'päivinensä' 272.

622. Genetiivi/-än, -ä, -äje(n), -ätte(n), -ättin, -äte(n),
 -ijen, -itte(n), -n-tten/. 1. MOS methtän 288. - Nelitavuiset.
 MOS ikävimpän 'ikävinten' 285. - 2. LMKH I härkkä ies, pühä-
 miesten (< pühän miesten) päv 218. LMKH II köhä vuatte jälke,
 köhä vuarette aiken 51. MOS hyvä härkkätten joukos, märkkä pait-
 tatten joukos, noitten syvä virttatten takan 286. - 3. LMKH II
 lehmäjen kans 51. SM I grökkäjen gans 11. i-dift. hüväje(n) 14.
 - 4a. LMKH II pukenkkätte, ännätten kerä 50. MOS lehmätten 285,
 härkkätte 'härkän', härkkätten joukos 286. - 4b. LMKH II pu-
 kenätte 50. KKLV kis herjätte 99. SKNK härjätte' (- härkkätte')

36. - 5. MOS härkkäitten, heinäitten 286. - 6. LMAH II silmä-
ten kans 50. MOS Lai härkkäte, issäte 'isäin' 287. THK härkkä-
te 294. - 7. THK leippijen (~ leippitten) 145. - 8. MOS myy-
jitte 'myyjäin' 287. THK leippitten 145. - 9. Nelitavuiset.
MOS vikkelintten 282.

623. Partitiivi /-i, -ijä-, -itä-/. 1. LMAH I härkki, märk-
ki 105, külmi, näuri, juvi, hüvi 47. SM I hüvi kaloi, hüvi mui-
kui 6, süvillo, heini 11. MOS hyvi, härkki, issi 283. SKMK I
heini 5. - 2. THK leippijän 145. - 3. THK leippitän 145.

624. Illatiivi /-ihi(n), -i(n), -isse, -is, -isä-/. 1. LMAH
II silmihis 'silmiinsä' 92. MOS methtihin 288, härkkihi (~ härk-
ki) 294. - 2. KIKLV Kis herkkin' (yks. ill. herkkän') 99. MOS
methtin 288. MOS härkki 294. SKMK härkki' 36. - 3. ISM Pai hü-
visse 142. - 4. SKMK I Per silmis 57. - 5. THK leippisän 145
'leipiinsä'.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -äi-, -ö-/
~~~~~

625. SKMK I piänemis 5. THK isänis, isänist 146. MOS pisi-
mis 293, kylmemis 291. LMAH II Mas pitäist 167 'pitäjistä'.

626. Genetiivi /-äin, -än, -äje(n), -äje(n), -ätte(n), -it-
te(n), -öitte, -öitte, -öite, -n-tte(n)/. 1. MOS kylmempäin, kyl-
mimppäin 292. - 2. MOS kylmempän, kylmimppän 292. - 3a. THK
isäntäje(n) 146. - 3b. THK isäntäje(n) 146. - 4a. MOS kylmemp-
pätten, kylmimppätten 292, pisimppätte 293. THK isäntätte(n) 146.
- MOS kylmemätten, kylmimätten 286. - 4b. MOS kylmemitten 'kyl-
mempäin', kylmimitten 'kylminten' 286, pisimitte 293. - Viisi-
tavuiset. MOS lypsämättömitte 'lypsämättömien' 288. - 4c. MOS
kynttölitte 'kynttiläin' 288. - 4d. MOS kynttölitte 288. - 5.

MOS tekkjäte 'tekijän' 272, 288. - 6. MOS kylmintten (~ kylmi-
mitten) 292, pisintte (~ pisimitte - pisimppätte) 293.

627. Partitiivi /-it(ä), -it, -ät, -ijä-, -i, -ässi/. la.
MOS kylmemit - kylmempit 291, pisimit - pisimppit 293. - LMKH
II käreit (< kärejitä), pitäitäki 167. - lb. SM I bahändekjät
4. - lc. MOS tekkjät 'tekijöitä' 272. - 2. THK isäntijän 146
'isäntiän'. - 3. THK isänti 146. MOS elävi 284. - LMKH II pi-
täi, tervankeittäi 167. LMKH I tietäi 209 'tietäjiä'. - 4. MOS
Lappi Niemlissi 'Niemeliä' 285.

628. Illatiivi /-ihi(n), -i(n), -üsse, -is, -isä-/. 1. MOS
kylmemppihin, kylmimppihin 291, pisimppihi 293. - 2. MOS kyl-
memppin, kylmimppin 291, pisimppi 293. THK isänis (: mon. in.
isänis) 146 'isäntiin'. - 5a. THK isäntiän 146. - 5b. THK isä-
nisän 146 'isäntiinsä'.

SUPISTUMANOMINIT

/-i-, -si-, -s-/
~~~~~

629. 1. THK ylppis 146 'ylpeissä'. - 2. THK ylpjö(i)s 146
'ylpeissä'.

630. Genetiivi /-ätte(n), -itte(n), -ätte, -ätte, -äje(n),
-ije(n)/. la. THK ylpjätte(n) 146. MOS keviätte 288. - lb. THK
ylppitte(n) 146. - lc. MOS kevjätte - keviätte 'keviän' 288.
- MOS keviätte, kevjätte 288. - 2a. THK ylpjäje(n) 146. - 2b.
THK ylppiije(n) 146.

631. Partitiivi /-i, -si, -s/. 1. THK ylppi 146 'ylpeitä'.
- 2a. MOS synkkiäi 285. - 2b. THK ylpjö(i) 146.

632. Illatiivi /-i(n), -sis, -s-/. 1. THK ylppi(n) 146
'ylpeihin'. - 2. THK ylpjö(i)s /: mon. in. ylpjö(i)s/146.

A l a - S a t a k u n n a n m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

633. 1. Turun ylämaan murre. SKMK I syrjis 83, muist kylist
hyvin muistaa 85. - 2. SM I härrillä on sarvet märrillä 20. SM
II härrillä, märrillä 21.

634. Genetiivi /-hi(n)/. ASMKH I silmäi(n) 141, hüvväi(n)
283. ASMKH II märkäi(n), kulläi(n) 131, pühkäi(n), vühkä(i)n 132.
- Nelitavaiset. ASMKH I lähettäjäi(n) 284.

635. Partitiivi /-iä, -iä, -i/ 1a. SM I köhiä 16. ASMKH
II härkiä, märkiä, pitkiä, hiäiä 122, jüviä 125. - 1b. ASMKH II
hüviä 125, keriiä, kulläiä, läjjiä 122. - 2. ASMKH II heiniä,
leipiä, päiviä 125. - Turun ylämaan murre. SKMK I köhiä 84 'köy-
hiä', flikkuurempäiviä 85, pal heiniä, tyihiä 88.

636. Illatiivi /-i(n)/. ASMKH II märki(n), kerri(n) 49.
ASMKH I kulläi(n) 202.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -si-/

637. ASMKH II tekijöiks 165.

638. Genetiivi /-si(n)/. ASMKH II emäntäi(n), isäntäi(n),
kääntäjäi(n), petäjäi(n), väkäväi(n).

639. Partitiivi /-sitä/. ASMKH I sünnünöitä, mölliköitä,
lörtiköitä 30. ASMKH II tekiäitä 169.

640. Illatiivi /-i(n), -sihi(n)/. 1. ASMKH I ikävin 208. -
2. ASMKH II näppülösihi(n), tekijösihi(n) 37, 170.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-/

641. ASMKH II pehmeiks, kippeille 146.

642. Partitiivi /-eitä/. ASMKH I ulpeitä, tärkeitä 22,
ASMKH II sitkeitä 146.

Ylä-Satakunnan murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/
-i-, -i-/

643. LYSMKH I härjil, märjis vätteis 77. LYSMKH II hüvis
välis 721, hüvinä päivinä 72, jüvinä ja jauhona 724. SKMK I
hüminensä 155, silmille 160. BE rysillä 123, pyhinä 263. SM I
leukaperis 26. - 2. SKMK I Päivällihpäivii, Suuruhpäiviin (ess.)
156.

644. Genetiivi /-äjien, -äin, -ien/. 1. LYSMKH II pesäjien
ettien, pitkäjem matkajempäst, seinäjien kannatuksella 685, läpi
mettäjeje ja maitten 686. SM I lehmäjien kah 26. - 2. LYSMKH I
lehmäim mairoj 117. LYSMKH II tühjäim munnaim peräsä 685, köü-
häiv vuasien 686, silⁱmäim päällä 687. - 3. LYSMKH II Kank leh-
mi(er reisi)ä 688. SKMK I äijieje ja hümiel leikkaamishalua 156.

645. Partitiivi /-iä/. LYSMKH I pitkiä puita, lehmiä 276.
SKMK I heiniä 156, silmiäni 160. SM I kenkiä 27. LYSMKH II ne-
vajen sürjiä 686.

646. Illatiivi /-in/. LYSMKH I särten sürjin 130. SKMK I
silⁱmiiv valoon 155. BE sämiinsäv vilahiti 123.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -äi-/
-i-, -äi-/

647. Genetiivi /-äin, -ien, -äitten, -äitten/. 1. LYSMKH I
künttiläin 154. - 2. LYSMKH I elävien 154. - 3. LYSMKH I Mäki-
läitten, prökünöittel lähre 154. - 4. LYSMKH I Ik künttiläitten
154.

648. Partitiivi /-äitä/. LYSMKH I jütinöitä 147.

Sydänhämmäiset murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

649. LHLEH pitkilläkin 36, silmiltäkäm mitä, heinistä 56, valtiopäivillä, uup päiviksensä 89, vähissä 101. LPKM hyvi/nä, -ssä, -st, -llä, -lt, -lle 22. HKM alkupäivinä 45. SKMK I silmi/stä 166, -lläni, -ltäni 171, köyhinä vuossina 172. - Nelitavuiset. LHLEH milättömissä 101.

650. Genetiivi /-ä(e(n), -äje(n), -äi(n), -i(en)/. 1a. LHLEH äijäe(n) 76. - 1b. LHLEH silmäjeni 63. - 2. SM I köuhäiv vuattej 37. LPKM hyvän 22. LMV pühäi(n) 54. TVM härkäin. - 3. LPKM hyvien (~ hyvän) 22.

651. Partitiivi /-iä, -ijä/. 1. LHLEH märkiä 68, küliä 82, näpsii 17. SKMK I silmiä 172. TVM härkiä, külmiä, seppiä. HKM lemmiä 73. - 2. TVM härkijä (~ härkiä), kylmijä, seppijä.

652. Illatiivi /-i(n)/. LMV pesi(n) 60.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -si-/

653. 1. SM I käräjillen 36. LHLEH süskäräjissä 15, vähemmissä 101, väkevist 104. LMV isännilt 62. - Viisitavuiset. LHLEH tiätämättömissä 93. - 2. LMV isännilt (~ isännilt) 62, isännille, emännille 100. - 3. LMV tekijöiks 17, müküröille 80.

654. Partitiivi /-iä, -öitä, -öit/. 1. SKMK I kiiltäviä silmiä 173. LMV tekeviä 17, püstiviä 56, väkəriä 175. LHLEH üstiviä 86. - Viisitavuiset. LHLEH pällisettömiä 26. - 2. LHLEH tekijöitä 6, rätiköitä 7. LMV künntilöit 174.

655. Illatiivi /-i(n), -si(n)/. 1. LMV väkevi(n) 60. SKMK I silmiini osu 170. - 2. LMV hälinöi(n) 60.

SUPISTUMANOMINIT/-ei-/
..656. LMV kipeillä 93.657. Partitiivi /-eitä/. LHLEH ulpeitä 8. LMV säuseitä
'sävyisiä' 15.658. Illatiivi /-eisi(n)/. LMV pehmeisi(n) 93.

Pohjoishämäläiset murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT/-i-/
..659. SKMK I lehmille 174, Pyhinä 178, hyvin 183, 196, tal-
laineen päivineen 192, sahrainperissä 196, perimperästäkäm 197,
seinissä 198, pitkimpäin 204. - Neilitavuiset. SKMK I tästä
liikettyviltä 204. - Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I Keu
hätinä 210.660. Genetiivi /-iin, -i(en)/. 1. KMH leipäin, jüvväin, keh-
hän, heülän 71. SKMK I pyhäimpäivvään asti 190. - 2. LYSMAN
II Läng pitki, em matkain pähän 688. SKMK I lehmien 174.661. Partitiivi /-iä, -ijä/. SKMK I vastsilmiä, hyviä, piä-
niä 187, kourallinen heiniä 174, päiviä 176, matteerrysiä 178,
hänniä eik äijiä 181, lehmiä 190, köyhiä 200, vähiiä 201, noim
pitkiä 204. SM I leppiä 47. TLMV süviä, isiä 102. - Nelitavuiset.
SKMK I ärreempiä ja väkevempiä 187. - Hämäläis-pohjalainen se-
kamurre. SKMK I Vir tyhjiäkin paikkoja 208. - 2. SKMK I hyviä
195. - Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I Keu reikiä 210.622. Illatiivi /-iin/. SKMK I suuruspäiviin 175, äijiin päij
ja 177, lehmien 187. NKM hyvviin puhheisiin 241.KOLMITAVUISET NOMINIT/-i-, -si-/
..

663. SKMK I talojen emännille 197, köyhemmillä 200, näkevinnänsä 191.

664. Genetiivi /-än, -ien, -ijen, -iitten/. 1. KMMH hääkälän 71 (- hääkäläitten 72). - 2. SKMK I Kang Mettänelävienkin kanssa 186, EräJ petäjien kannosta 204. - 3. Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I Keu nuijem pettäjel latvossa 211. - 4. KMMH hääkäläitten, käättäläitten 72.

665. Partitiivi /-iä/. SKMK I väinimpääkim puhrettitä 174, pitempiä päiviä, enempiä 176.

666. Illatiivi /-in, -isin/. 1. SKMK I toisiinkim pitäjäm 195. - 2. HKM muhinkim pitäjisiin 237.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-/
ee

667. SKMK I levveistä lankusta 185, pimeinä äinä 198.

668. Partitiivi /-eitä/. Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I järreitä mäntyjä 211.

Lounaishämäläiset murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

669. Partitiivi /-i/. SM I Som küpsä 58, oikei hüvvi kauroi 57.

Etelähämäläiset murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/
ii

670. 1. SM I köthille 69, päivinä 68. PPM hääril, häärist 141. SKMK I Num hyvis ajois 70, Sam hyvin oikeana 68; omil silmiläs 77. - 2. SM I Sam silmil 61. SKMK I Sam hääjist 66, Viht Tuntuu hyvin ourelt, Mäh muistav vielä hyviä sen ajan 77, PyhJ

koko hyvin 81. PPM hüvi/lie, -llä 99. MMV köuhiks, nötriks 82.

671. Genetiivi /-äje(n), -äin, -ien, -itten/. 1. SKMK I Viht lehmäje peräs 75, küläjen miähet 77. - 2. KKLV härkün 101. SM I köuhäiv vuattej 58. SKMK I äijäin parrat 71. - 3. SM I Myrs lehmien kans 73. - 4. KKLV härjitten (- härkün) 99.

672. Partitiivi /-iä, -i/. 1. SKMK I miähiä, niit lehmii 228. - 2. SM I niitä leipi 62, lehmii 73. KKLV härkiä 99. SKMK I äijii 66, vasten silmiä 76, heiniä 79, lehmii viämää 70.

673. Illatiivi /-isi/. PPM vehniäsi, mettisi 83 'metsiin'.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -äi-/

674. 1. SM I käräjäil 65. SKMK I ehtoämäris 75. - 2. MMV isänniks, emänniks, piänenmiks 82.

675. Genetiivi /-äiten/. PPM Porv kämpüröiten 59.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-/

676. Partitiivi /-eit/. MMV pimeit, häpeit 78.

K a a k k o i s h ä m ä l ä i s e t m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i-/

677. 1. KHMKH II köuhille, mettist, pitkist 139, seinillä 140. - Tytärsaaren murre. ATTM päivinē, käsinē, hüvin 41. - Suursaaren murre. SKMK I pitkiks 282. - 2. KHMKH II köuhil 67. - 3. Kymensuun alaryhmä. KHMKH I pitkilt matkoilt 188. KHMKH II mettist, külilt 139. - Tytärsaaren murre. ATTM päivillä, käsillä 41. - 4. Tytärsaaren murre. ATTM nällissä 64.

678. Genetiivi /-i(en, -ijen, -iän, -in, -iten, -iten, -äi-

ten/. 1a. KHMKH II metti(en - mettien, vahi(en, elävieh hal-
lus 49. KHMKH I lehmi(j)en 101. SM III A silmien 185. - 1b.
 KHMKH I lehmi(j)en 101. - 1c. KHMKH II lehmiäh hallus 49, leh-
miäin 52. - 2. Suursaaren murre. ATSM lehmin 62. - 3. KHMKH I
häviten 74. KHMKH II lehmiten 49. SM III B silmiten 326. - 4.
 KHMKH I Porn lehmiten 74. SM III A Asi, Hol, Lam silmiten (-
silmien) 185. - 5. KHMKH I lehmiten, vähäiten 101.

679. Partitiivi /-i/. Tytärsaaren murre. KTTM hänti 75,
päivi 81.

680. Illatiivi /-ih/. KHMKH II silmih 68.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -oi-/

681. 1. Suursaaren murre. SKMK I Rantakäräjiks 281. - 2.
 Tytärsaaren murre. KTTM ikäviissä 82. - 3. Tytärsaaren murre.
 KTTM ikäviissä 82.

682. Genetiivi /-ien, -iten/. 1. KHMKH I elävien, pättö-
mien - piettömien 73. - 2. KHMKH I eläviten 74.

683. Partitiivi /-iä, -i, -oit, -öt, -oi, -ö/. 1. KHMKH II
pienempiä 15. - 2. Tytärsaaren murre. KTTM isänti, emänti 75,
pienempi 81, pähkeni, äitelä, kähäri, käräi 82. - Suur-
 saaren murre. ATSM emänti, isänti 91. - 3a. KHMKH II imelait
113. - 3b. Kymensuun alaryhmä. KHMKH II künärä(t) 113. - 4a. Ty-
 tärsaaren murre. KTTM leivisköi, etsiöi 81, pähkenöi, äitelöi,
kähälöi, kähäroä, käräjoä 82. - 4b. Kymensuun alaryhmä. KHMKH
künärä(t) 113.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-, -i-, -oi-/

684. 1. KHMKH II likeil, likeille, lähel, lähelle 67. -
2. KHMKH II ülpiks 41.

685. Partitiivi /-it, -it, -it/. 1a. KHMAM II levit, ul-
pit, kevät, kipit 41. - Haapasaaren murre. KTHM kevät 24. -1b,
KTHM keviät (: keviät) 24. - 2. KHMAM II pööräsi, pehmiäsi. -
Tyttersaaren murre. KTHM pimiäsi 26, 68, kerkiäsi 81.

686. Illatiivi /-sih/. Haapasaaren murre. KTHM kipiäsih
jalkoih 91.

Pohjanmaan murteet

Etelä-Pohjanmaan murre

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

687. 1. KHEPM I siijillä 214. KHEPM II pitkis 64. SKMK I
sepillä 285, takaperin 290, hätinä 305, pualetapäivin, hyvis
aijoos 308, takanasilmin 312, juhlampyhinä 313, köyhinävuasina
331, seinillenkään 338, heininensä 338, perille 342, tyhjillä
kuarmilla 346, härinhänsä 348 'hädissään', ehejin nahoos 356.
- Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SM I hyvin oikein 114. SKMK I
syrjillem paksummat, Perillä 359, keskimääri 360, joulumpy-
hinä 363, häissään 363, 364 'hädissään', se pääs selville 364,
huulet märkinä 369. - Nelitavuiset. SKMK I hilipiinmillensä
348, häviävinä 290. - 2. KHEPM II vähistä, hävälle(n) 20. SKMK
I kääntyy seliij ja 358. TEPK härillän 268.

688. Genetiivi /-ä(n), -i^je(n), -ijen/. 1. KHEPM I hämä(n),
hävä(n), pühä(n), simä(n) 94. KHEPM II leh^emä(n), härkä(n), äj-
jän 74. SKMK I heinään sisälle 338. KTHM pühämpäivä. TEPK
härkään 268. - Nelitavuiset. KHEPM I mitättömä(n) 94. - 2.
KHEPM I häm^je(n), häv^je(n), püh^je(n), sim^je(n) 94. - Neli-
tavuiset. KHEPM I mitättömi^je(n) 94. - 3. Etelä-Pohjanmaan sa-
volaimurre. SKMK I eellä juhlanpyhien 364.

689. Partitiivi /-iä, -i^jä, -i^jä/. 1a. SKMK I hevoosenken-
kiä 285, pitkiä 286, siijiä ja hinniä 293, päiviä 301, jyviä 303,
tarhanpätkiä 305, silmiäni 311, hyviä 313, linnunpesiä 320, oh-
jasperiä 324, kiäriä 330, heiniä 345, seleviä 349, harmaapäi-
siijiä 351. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I räiviä 362.
- 1b. AHEPM I mätijä 93. - 2. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre.
SKMK I hyväijä mehtijä 359, ympäri seinijä 361, yölehemijä 364,
suihtiperijä 365.

690. Illatiivi /-ihin, -hin, -in/. 1. SKMK I elävihin sili-
mihin 291. TEPK härkihin 268. - 2. TEPK härk'hin (~ härkihin)
268. - 3. SKMK I vähiin 315. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre.
SKMK I kyliinki 367.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/ -i-, -i^j-, -i^j-/

691. 1. SKMK I käräjillen 308, kortteeri-isännistä 345, myä-
hemmin 314, tiittävinääsäj jotta 318. - Etelä-Pohjanmaan savolais-
murre SKMK I näkyvissä 361, ne katos näkyvistä 364. - 2. AHEPM II
emännillä, isännillä, pienemmällä - piänemmällä 20. SM II isän-
nillä 67. - 3. AHEPM I härämöksi, puolitekemös, puolivetämös,
puolistämös 64. SKMK I pesillä, niillä pesillä (: kolme pesi-
sää) 314.

692. Genetiivi /-äje, -ä(n), -äre(n)/. 1a. AHEPM I veteläje^s
109. - 1b. SKMK I käräjään ajaksi 349. AHEPM I piänempä(n) 74.
- 2. AHEPM I teki^järe(n) 110.

693. Partitiivi /-iä, -i^jä, -i^jä/. 1a. SKMK I jukaliä 293,
mettöneläviä 306, emäntiä 325, pättämiä lintujakin 335, kärä-
jiä 346, selevempiä 341. - 1b. AHEPM I ülempi^jä, ikävi^jä, verä-
ji^jä, käräji^jä 10. - 2. AHEPM I imelätä, vetelätä 12, AHEPM II

Äpärötä 64. SKMK I hurrin jytiköötä 303, pärinöötä (: mon. nom. pärinät) 287, 343.

694. Illatiivi /-ihin, -hi, -i/. 1. SKMK I elävihin sili-
mihin 291, käräjihin menny 343. - 2. SKMK I tuli näkyvhi 350.
- 3. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I tuli reijstä nä-
kyviä 361.

SUPLISTUMANOMINIT

/-ē-, -ē-; -ei-/

695. 1. TEPK pimeenä (: pimiä) 268. - 2. TEPK pimiöönä 268.

696. Genetiivi /-än; -äin/. 1. TEPK pimiään 268. - 2. Ete-
lä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I Vin tihejän okain alla 364.

697. Partitiivi /-ētä, -ötä; -eitä/. 1. KHEPM I ehätä, ti-
hätä, pimätä, türkätä, ilkätä, virätä 11. SKMK I ihimiset ili-
keetä 343. - 2. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I ehetä
mustija ohorijakiv 367. - 3. KHEPM I pimi^jötä, viri^jötä 12.
TEPK pimiöötä (~ pimeetä) 268.

698. Illatiivi /-ēhin, -ēhin/. 1. TEPK pimeehin 268. -
2. TEPK pimiööhin 268.

K e s k i - P o h j a n m a a n m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

699. SM I lestisä 117, perillä 119. NMM silimillä, reijil-
lä 50. SKMK I lehemille 377, niisä pöyvisä 380, vesisä silimin
397, suuriks pyhiks 385, pesisä 388, pitkisä tekemisisä 390. -
Nelitavuiset. SKMK I Levijimmistä 378.

700. Genetiivi /-äin, -äe(n), -äen, -i^jen, -in/. 1a. SKMK I
vanhain äijäin 373, ruokepöytäin tyyje 380, hyvväin enkelijen
397. - 1b. NMM tähkäe(n) 39. - 1c. SKMK I Kest silimäen parane-

mista 403. - 2. HVH Haap märki^jen, heini^jen. - 3. HVH Haap
märkin, heinin.

701. Partitiivi /-iä, -i^jä, -ijä, -ijj^ä-/. 1a. SM I hei-
niä, lestiä 115, 117. SKMK I pitkiä 372, jyviä 394. - 1b. HVH
märki^jä, heini^jä. - 2a. SKMK I heinijä 384, silimijä 403, tyh-
jijä 399, pitkiä 400, köyhijä 403. NMK hüvijä 49. - 2b.
SKMK I kenkijj^ä ja 399.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öi-/

702. SM I väkevillä 116. SKMK I friskimmilliskä hevosilla
375, sievimmistä 378, porepitäjistä 400, tietäjistä 402.

703. Genetiivi /-äin, -ien/ 1. SKMK I muiren pitäjien 372. -
2. SKMK I Kann toisten pitäjien 386.

704. Partitiivi /-öitä/ SKMK I Vii-
purin krinkilöitä 392.

705. Illatiivi /-hin, -in/. 1. SM I lämpihin 116. - 2.
SKMK I näkyviin 395. - Viisitavuiset. SKMK I tietämättömiin 403

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-, -öi-/

706. Genetiivi /-öitten/. SKMK I röyhkiöittenki miesten
398.

707. Partitiivi /-eitä/. SKMK I hirveitä 400.

Pohjois-Pohjanmaan murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

708. PPRM silⁱmisä 64, kiarosilⁱmiä keksin^e 75, nisisä 72.
SM I leh^emistä 121. SKMK I kylmiksi, juhannuksen aattopäevinä
405, pääsivät perille 406, häjisämmä 411, pyhinä 414, vähisä

hengin 416, heinistä 418, pitkinä päivinä 426. Sivuseinillä,
rippikoulu-ijissä olevia 430.

709. Genetiivi /-in/. SKMK I lehemäin alta 416. NTIM hüv-
vään 36.

710. Partitiivi /-in, -in, -in/. 1a. SM I leh^omiä 121,
pitkin seiniä 123. SKMK I lehemä 408, 416, hyväki 422, mär-
kiä 429. Nöyriä ilimoja 415. - 1b. PPRM hüvi^jä 67. - Nelita-
vuiset. PPRM virki^jampi^jä 70. - 2. SKMK I jyvijä 407, heinijä
408, 418, elämän päivijä 424.

711. Illatiivi /-in/. SKMK I Utaj pitkiin aikoin 430.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -in-/

712. 1. SKMK I syvenmillen nuattavesille 423, aamuhämäris-
sä 428. - 2. PPRM kähälistän kamottä 70. SKMK I ispiöiksi 413.

713. Genetiivi /-in, -in/. 1. SKMK I ihmisten siki-
jään (: mon. nom. sikijät) kans 418. - 2. NTIM Ii elävitten 35.

714. Partitiivi /-in, -in/. 1. SKMK I tietäjiä 407, pi-
tempä 416, tallit lämpimiä 421. - 2. PPRM künntilöitä 64. SKMK
I Vih näkijöitä ja tietäjiä 407, multakaem päkkijöitä 411, mei-
tä sikijöitäkäv (: mon. nom. sikijät 418) vaa 415.

Peräpohjolan murteet

Kemijoen murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

715. SM I erisä 129. SKMK I jyrkiksi 442, perillä 433, pe-
rille 447. SML selvile 155, 157.

716. Genetiivi /-in/. SM III B lehmitten 326.

717. Partitiivi /-in, -in/. 1. SM I härkiä 127, mettä

129. SML lemmiä 152, härkiäki 158. SKMK I vuorokausimääriä,
 Pyöriä 434. - 2. SKMK I hyviä 442, lemmijä 446.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-; ? -ei-/
 -i-   -ei-

718. 1. SM I käräjillä 130. - 2. SML Rov ko te puhuitta
 niist äpäreistä 156 (: se äpäri 155).

719. Partitiivi /-iä/. SML pienempiä karsinoita, kiveriä
 mukkia 157.

720. Illatiivi /-hin/. SKMK I vei ukkolaisek käräjij ja
 446.

SUPISTUMANOMINIT

721. Partitiivi /-sijä/. TKKM ilkiöjä, ehiöjä 60.

T o r n i o n j o e n m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/
 -i-   -i-

722. 1. SKMK I joinaki päivinä 439, kesillä 436, häishään
 436 'hädissään', käänty selin 441. KHTM pitkil lautta 163. -
 2. SM I hüviks 134.

723. Genetiivi /-iin, -in, -itten/. 1. KHTM issiin 103,
 Vitt reijiin 104. SKMK I lemmiin kansa 441, maaseppiin tekemä
 pyssey, hyvvin pyssyin kansa 439. - 2. KHTM Vitt lemmiin 104. -
 3. Nelitavuiset. KHTM välittäitten 102.

724. Partitiivi /-iä, -itä/. 1. SM I kenkiä 134, lemmiä
 136. SKMK I väyliä myön, lautajätkiä varten 436, hyviä lintu-
 ja oravamaita 439. SM I Naav lainaleipiä 140. - 2. Nelitavui-
 set. KHTM selittäitä 232.

725. Illatiivi /-in/. SKMK I Kol karhu tuli lemmij ja 441.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -si-/

726. 1. SM I Naav nuoilta pienemiltä kiviltä 140. - 2.
 AHTTM tuontekkiä 224. - 3. AHTTM jukaloista 224.
 727. Genetiivi /-itten/. AHTTM elävitten, jumalankieltäit-
 ten 102.
 728. Partitiivi /-itä, -itä, -itä, -öjä, -iä, -ijä, -i/.
1a. SM II Naav üstävitä 100. - AHTTM nittäit 99, 224. - 1b.
 AHTTM mennitä 99, 224, tekkitä 99, tuontekkitä 224, näkkitä
 229. - 1c. AHTTM frökünöitä, keräjäitä, käräjäitä, mäkäröitä,
 nittäjäitä, näkijöitä 224, tekijöitä 9. - 2. AHTTM mäkäröjä 11.
3. AHTTM emäntiä 100. SM I säunäjä 135. SM II Vesi üstäviä 100.
 - 4. AHTTM nittäjä 232. - 5. SM II üstävi 100.
 729. Illatiivi /-hjīn, -hōin/. 1. ISM Ylit petuhjīn 87. -
2. AHTTM krōnikhōin 143.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-, -si-/

730. SKMK I syyspinmeillä 439.
 731. Partitiivi /-eitä, -sitä/. 1. AHTTM virreitä 99, 231,
 pinmeitä 231, hirveitä 99. - 2. AHTTM viireitä 99, 224, keve-
 öitä 223.

Savolaismurteet

Sydänsavolaiset murteet

Eteläsavo

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

732. SM I kennissä 184, päevile 185. SML leiviks 102, vas-
 tapoikineile lehmile 99. LHVK niistä lehmistä 38, piäs vähissä
 hengin 41. - Nelitavuiset. THSK leivättömi/nä, -lä 42.

733. Genetiivi /-i(n), -ie(n), -ije(n)/. 1. LHVK niijjen lehmii(n) piistä 38. SML lehmiin tissiläistä 104. - Nelitavuiset. THSK leivättömi(j)e(n) 42.

734. Partitiivi /-iä, -ijä/ . 1. SML reikäleipiä (: yks. part. leipee) 103, pyhäleipiä 104. - 2. KTJM lehmijä 45, kälämijä, päevijä 97. LHVK härkijä 30, hyvijä 6, nöyriä 11, heiniä 13. - Nelitavuiset. THSK leivättömiä 42. LHVK hävijävijä 20.

735. Illatiivi /-i(n)/. LHVK silmi(n) 20.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öe-/

736. KTJM tietävinnä 98. - Viisitavuiset. KTJM näkemättö-
mille 98.

737. Partitiivi /-iä, -ijä, -öetä/ . 1. KTJM vetäjä 98. - 2. KTJM omäntijä, tekemijä, isimijä, miäntämijä, väkevijä, pienempijä, kälälijä 98. LHVK elävijä 7. - 3. ATJM väkevöetä, vetäjäetä, väkkäretä, mükkülöetä, pürkijöetä, leivisköetä, kävijöetä 98.

Pohjoissavo

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-/

738. SM I hejiltä 149, nimpävillej ja 150, seinistä 158, hüvillä 161, silimi^o(inst.) 162. LMPS Silⁱmistään syöp 89, peästiin perille 73, se tul^ohyvilleen 82, hyvissä pal^akosä 35, vähissä 24.

739. Partitiivi /-ijä/ . SM I hüvijä 149, 151, rüsiä 153, silimijä, välttijä 'kääntöauroja' 154, jüvijä, pitkijä 155, ne-
nijä 165, reikijä 172, lehmijä 154. LMPS heenijä 21, 32.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

740. SM I käräjissä, lämpiminä 144. LMPS pienemmille rak-
kikalolle 82.

741. Genetiivi /-i, -ihe(n)/. 1. LK isänti. - 2. LK isän-
tihe(n).

742. Partitiivi /-ijä, -i/. 1. SM I pitimijä 156. LMPS
höölimpijä ihmisijä 38, mänöviä 58. - 2. SM I näkövi 164.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-/

743. LPM lempei/ks, -nä, -stä, -llä, -ltä 26.

744. Genetiivi /-eihen/. LPM lempeihen 26.

745. Partitiivi /-eitä/. LPM lempeitä 26.

746. Illatiivi /-eihin/. LPM lempeihin 26.

S a v o n e t e l ä i n e n u l k o r y h m ä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-/

747. SML silmistä 72, niu silmillei 71, peäst perille 73,
peril 77, päivinäki 73, niil päivil, erityisin päivin (inst.) 79.

748. Genetiivi /-i/. SML silmii peältä 72, lehmii konsti-
loi, lehmii tervyös 79, ämmii muut 83.

749. Partitiivi /-iä, -i/. 1. SML hyviä rakkeita 69. - 2.
SM I metsi 259. SML lehmii, lasetti lemmiki ulos, päivii,
syntymäpäivii 79.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

750. KMPP pitimissä 120.

751. Genetiivi /-in, -ihen/. 1. KMPP pitimpiin 120. -
2. KMPP pitimpiehen 120.

752. Partitiivi /-iä, -i/. 1. SML emäntiä, isäntiä 71.

KMPP pitimpiä 120. - 2. KMPP pitimpiä 120.

753. Illatiivi /-i, -ihe/. 1. KMPP pitimpiä 120. - 2. KMPP pitimpiä 120.

SUPISTUMANOMINIT

/-e-, -i-/

754. 1. KMPP leveysä 120. - 2. KMPP leveysä 120.

755. Genetiivi /-ehin, -ihen/. 1. KMPP leveysä 120. - 2. KMPP leveysä 120.

756. Partitiivi /-etä, -itä/. 1. KMPP leveysä 120. - 2. KMPP leveysä 120.

Savon itäinen ulkoryhmä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

757. SM I huvissa 193, surjis 199, nin tuhjiltä' ajelette 188.

758. Genetiivi /-i(n), -äen, -äen/. 1. EMA juvvin 51. ISMA piäsiäpuhhiin 279. KMA lemmi(n) 37, huvvi(n) 16. - Nelitavuiset. EMA kiännettävvin 51. ISMA emintimmin arnot 75. - 2a. KTV Valt ämmäen, puhhäen, lemmäen 112. - 2b. ISMA süvväen, lemmäen, vuhhäen, huvväen, künnäen, kökkuslekkäen 76.

759. Partitiivi /-itä, -ijä, -ijjä-, -i/. 1a. SM I lemmiä 190. - 1b. SM I pitkiä 196. KMA lemmijä 40. KTV leppijä, lemmijä 69. ISMA Pielj silmijäs, silmijäsikö, kenkijäni 71. - 1c. ISMA kenkiäjän (- kenkijäsk), silmiäjän (- silimijäsäsk), leipijän süöpi, silimijäm pessö 273. - 2. SM I juvvi, lemmi 187. KTR kenki, lemmi, ämmi, sätti (: sättä), lankakerri, hevo hünti 99. ISMA kenkiäsk, silimiasäsk, silimi, leipiasäsk, külli - külli, jürkki rinteitä 281.

760. Illatiivi /-in/. ISMA lemmin 145.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öi-/

761. 1. SM I käpäällään 191, käräjillem mutta 193, kärä-
jissä 195. SYK pittäissä (: yks. in. pittäässä) 16. - 2. ISMA
kähäreistä 285. TPK mänijöissä 66.

762. Genetiivi /-i(n), -ähe(n), -öihen/. 1. ISMA emäntin
kansakko, isäntännik 75, käpäällisäv välissä 279. - 2a. SYK pit-
täihe(n) 16. - 2b. ISMA tekijöihäv völokissä, pukälöihem piäl-
tä 74, kämpüröihen, äpäroihen 142. TPK mänijöihen 66.

763. Partitiivi /-ijjä-, -i, -itä, -öitä, -öetä, -öetä/.
1a. ISMA käpälijjän 72, 273. - 1b. ISMA käpäällisäk 72, 273. SM
I enempäk 187. - 2a. SYK pittäitä 16. - 2b. TPK mänijöitä 66.
- 2c. KTV hakküröetä 91. KMA näkiöetä 12. - 2d. ISMA mäkiröe-
tä 285.

764. Illatiivi /-öihen, -ihi(n), -öihin, -isi(n)/. 1. ISMA
kämpüröihen, äpäroihen 142. - 2a. SYK pittäihi(n) 16. - 2b. TPK
mänijöihin 66. - 3. SYK pittäisi(n) (: yks. ill. pittääsee(n)
- pittääse(n)) / 16.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-, -eö-/

765. 1. SM I kevveilä 197. TPK sil(l)ei/ssä, -stä, -nä 71.
ISMA püöreistä hirsistä 84. - 2. KTV pinneessä päekon 112.

766. Genetiivi /-eihen/. TPK sil(l)eihen 71. ISMA pinneih-
hen 73, kippeihen, levveihen, pinneihen 143.

767. Partitiivi /-eitä/. KMA pinneitä 15. TPK sil(l)eitä 71.

768. Illatiivi /-eihen/. TPK sil(l)eihen 71. ISMA kippei-
hen, levveihen, pinneihen 143.

S a v o n p o h j o i n e n u l k o r y h m ä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/ -ī- , -ī- /

769. 1. SM I nälissää, hüvillä, pitki' (inst.) 206, hüvillän
 207. SML meni ja asettu selin 147. PLPV käsini, kennistä, leh-
 mille 52. - 2. PLPV Kuus lehmille 52, Kaj pöytillä, märkillä
 käsillä 51.

770. Genetiivi / -ään, -iin/. 1. SMA Suos köyhään 41, hüv-
 vään 83, leipään 140. - 2. SMA hvvin 83.

771. Partitiivi / -iä, -ie/. 1. SML olivat köyhiä 147. ATK
 lehmii, hyviä 54. - 2. ATPM härkie, seppie 86.

772. Illatiivi / -iin/. ATK kenkin 55.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/ -ī- , -ī- /

773. 1. PLPV petäjistä 52. - 2. PLPV Kuus petäjillä 52.

774. Genetiivi / -iin, -ään/. 1. SMA Suos üstävin 41. - 2.
 SMA Suos üstävään 41. HMET Hyrs kärjäen pittör 16.

775. Partitiivi / -ie/. SML pienempie hautoja 148. SM I üs-
 tävie 205.

Savon läntinen alkoryhmä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/ -ī- /

776. SM I hüviks ilimoks 212.

777. Partitiivi / -iä, -ie, -ijä/ 1a. SM I lauhia 209. - 1b.
 SM I leipie 209. - 2. SML ne ol' hyvijä 113.

SUPISTUMANOMINIT

/ -ei- /

778. PHKM pimmei/llä, -ltä, -ssä, -stä 339.

779. Genetiivi / -eihen, -ein/. 1. PHKM pimmeihen 339. -
2. PHKM pimmein 339.

780. Partitiivi /-eitä/. PHKM pimmeitä 339.

781. Illatiivi /-eisiin/. PHKM pimmeisiin 339.

K e s k i - S k a n d i n a v i a n
m e t s ä s u o m e l a i s m u r r e

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-/

782. DAHK pitkinä 131. SM I pitkinä hihoⁱna 238. VSS taka-
perin 164, silmissä 159. MNV omala silmillän 37, näistä gulis-
tä 40, külistä 43.

783. Genetiivi /-äjien, -ien/. 1. DAHK künäjien, emäjien 29,
härkäjen 71. MNV küläjien välliden 40. -2. TSV härkien (- härkäjen).

784. Partitiivi /-iä, -ijä/. 1. DAHK külmiä 132, lehmiä (-
lehmijä) 31. MNV lehmän henⁱä 13, Umbäris seinä²⁰, Bäviä 31
- bäviä 37, hevosen Genⁱä 44, gengiä (: mon. nom. gennäd) 49.
- 2. DAHK lehmijä 31. SM I hüvijä 219, ost heinijä 225, tunki-
jä 235.

785. Illatiivi /-in, -i-/. DAHK peain 39. VSS ne sai silmi-
sä 154.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öi-, ? -äsi- /

786. 1. DAHK käräissä 47. - 2. DAHK käräjoissä 47.

787. Partitiivi /-iä, -äsiä/. 1. MNV värrempiä 'pahempia'
11, peättömiä 14. - 2. SM I seittuⁱsia pahantekijäⁱä /pro-
-tekijöitä/ 232.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-/

788. TVS pimeissä (: pimeä).

789. Genetiivi /-eijen/. TVS pimeijen (mon. nom. pimeät).

790. Partitiivi /-eitä/. TVS pimeitä.

Savon lounainen ulkoryhmä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öi-/

791. SML rysillä 130, mettistösaivat rahoa 128, hyvinkin
121, takaperin 124. SES häjissään 214 'hädissään'.

792. Genetiivi /-ije', -ijje(n)/. 1. SML kyl^ymije' ilⁱmo-
je' aikaa 121. - 2. LMK Luh mukkijje(n), silmijje(n) 36.

793. Partitiivi /-iä, -ijä; -öitä/. 1. SML väljiä verkkoja,
vähiä kaloja, näinki pitkiä 130, Lehmiä 128, hyviä 129. + 2.
SES silimijä 170, jyvijä 150, pitkijä 229. SM I hüvijä 245. SML
heinijäkin, heinijä 122. - 3. Nelitavuiset. TKJ kävelijöitä 47.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öi-/

794. SML elävistä tu^u särvintä, elävillep piisa^s ruoka 128.
SES elävillenkⁱn 176.

795. Partitiivi /-iä, -ijä, -öitä/. 1. SML niitä vähempiä-
ki, lyhempiäki, väljempiäki 130. - 2. SML elävi^jä, lasten syö-
tävi^jä 122. - 3. TKJ pyrki^jöitä 47.

796. Illatiivi /-in/. SES ei uskonut tietäjiin 97.

V i i p u r i l a i s m u r t e e t

I t ä i n e n r y h m ä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

797. 1. SM I hätäpäivissä 227. JKRR leivi/ss, -le, -ks 48.
MPK leivi/s, -st, -l, -lt, -ks 69. KMK lehmillekki 97, nil
lehmil 152. LTJK silmissäänä, seinille 37, sonta läjille 89,
pitkillä 35, 87. - Nelitavuiset. JKRR jürettömi/ss, -lt, -l(e)
48. - 2. SM I UusK silmist 273, KuoJ metsil 275.

798. Genetiivi /-i(n), -ihen/. 1. KMK lehmä lävä 62, leh-

mim parvessa 63. SML lehmiin keral 76. JKRR leipii 48. MPK leipii - leipiin 69. -Nelitavuiset. JKRR järettömmii 48. - 2. KMA heinihen kimpussa 63.

799. Partitiivi /-i-, -ijä-/. 1. SM I tuhji, silmi 276. JKRR leipii 48. KMA kanasilmi 60 'valkovuokkoja', pitkin seini 102, kehnoi lehmi 140, hüvvi, köthi, leipä süöji 161. LTJK selvi miehi 20, kenki 39, ämmi 36. KEU pühhi, süvvi, päivi, heini 62. - Nelitavuiset. JKRR järettömmii 48. - 2. KMA rüsijä, silmijänkä 60, silmijä, lehmijä 161. LTJK miu silmijäi 27.

800. Illatiivi /-ihe-, -i/. 1. KMA miu silmihei 132. - 2. KMA reiki (< *reikien < *reikihen) 166, vieraihe lehmi 89, üksi leipi 97, lehmi 166. MPK leipii 70. JKRR leipii 48. - Nelitavuiset. JKRR järettömmii 48.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -öi-/
 -i-   -öi-

801. 1. SM I hämäris 268, käräjille 278. KMA emännil 152. KEU kähälillä 61. LTJK pienemmille 13. - 2. KEU kähälöillä (-kähälillä) 61.

802. Genetiivi /-in, -öihe, -öi/. 1. SM I tekijin kans, tietäjin kans. - 2. JKRR miniöi(he) (:miniä) 48.

803. Partitiivi /-i-, -öi/. 1. SML niitä emäntii 47. KMA kähpiji 60, ustävi 162. LTJK ystävi 14. - 2. KMA lievinöi 60, vispilöi 152.

804. Illatiivi /-i/. KMA süvempä paikkoi 89. SM I käräji 272.

SUPISTUMANOMINIT

/-h-i-, -ei-, -öi-/
 -h-i-   -ei-   -öi-

805. 1. KMA pürehist hirsiet, kirrois kipehikseis 66. - 2. LTJK Syksyn pitkillä pimiöillä öillä 35, 87.

806. Partitiivi /-eitä, -h-i/. 1. AMK püöreitä (: püöri^{Jä})
66, kippeitä 161. LTJK ärreitä 36. - 2. KMA ilkehi (: ilkeä
'ruma'), pöuhkehi, lötehi (: löteä 'pehmeä') 60, levehi 66.

L ä n t i n e n r y h m ä

KAKSITAVUISET NOMINIT/-i-, -i-/

807. 1. HOK pitkinnä, päivinnän 14, hütissänⁿ 27, selvil-
lä 38. - 2. HOK märkiinnä 13, märkiillä 34, päivinnä 13, päi-
viillä 40, külliissä 16, seiniissä 22, läjjiissä 24, vähhiis-
sä 27, lehmiissä, köuhiillä 29, püöriillä, silmiille 43. SM I
silmissä 283. KMA härkil, silmis, lehmil, lehmillen, kielhei-
nist 189.

808. Genetiivi /-ijen, -in/. 1. KTL lehmijen (~ lehmän),
kerijen (~ kerrän) 75. - 2. SM I lehmän parvessa 19. AMK küllim
paikkoisa 54. KTL lehmän, kerrän 75. DES silmän 77.

809. Partitiivi /-i^{Jä}, -i/. 1. KTL leppi^{Jä} (~ leppi), kärp-
pi^{Jä}, lempi^{Jä}, kerijä, leipi^{Jä} 56. - 2. KTL leppi, kärppi, leh-
mi, kerri, leipi 56.

KOLMITAVUISET NOMINIT/-i-/

810. HOK näkyviissä 21, emäntiilläkään 40. KTL näkyviil-
len 5.

811. Genetiivi /-in/. DES emäntin, isäntin 84.

SUPISTUMANOMINIT/-ei-, -ei-/

812. HOK pimneillä 42. KTL kipeillä - kipeil, ilkeinä
ilkein 78.

813. Partitiivi /-eitä, -eit/ DES kipeitä 27. KTL ülpei-
tä ~ ülpeit 78.

814. Illatiivi /-sihin/. ISM VirL pimisihin 71.

Inkerin suomalaismurteet

Kyrämsismurre

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-/

815. KMA Ty pitkin seini 161.

816. Partitiivi /-ijä-, -i/. 1. KMA Ty silmij^hnkä 161. -

2. KMA Ty süvvi kaivoloi 60, leipi 97, seini, k^uhi, s^uji 161.

SUPISTUMANOMINIT

817. Partitiivi /-h-i/. KMA Ty r^uhehi 'tuuheita' 161.

Savakkomurre

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i-lai- /

818. 1. NIM silmist 403, n^{il} lehmil 393, h^uvil miⁱⁿin 391, n^äpurikulist 399. IVS h^uvim pietä 76. SML lauvantakp^äivin ja tiistakp^äivin 87. PAe Mol silmis. - 2. SML hyvis voatteissa 85. 3. PAe Mol m^ärkiilt polkuloilt, settil. - 4. PAe Mol set/il^äil (- settil).

819. Genetiivi /-i(n)/. NIM p^uäfin, heinⁱⁿ 392. PAe Ven^ä Mol silmⁱⁿ väf. SML ämmi massina, mein ämmi pojestu (= juna)87.

820. Partitiivi /-i(^ä), -ijä-, -i/. 1a. NIM pess^ö silmi(^ä) 389. - 1b. IVS s^älmij^ä räpsüttell^ö 74. - 2. NIM heini 390, 392, lehmi 392, t^ähki 398, ämmi 400, äiji 402, ilman Genⁱ 392. IVS h^uvvi vieraita 76. PAe Ven molempi silmi.

821. Illatiivi /-ih/. PAe Ven, Mol metsih (: yks. ill. met-s^äh), silmi^h.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

822. SML tiettyvis 84. PAe Mol isännil, petäjil, imelis
 pürolois.

823. Genetiivi /-in/. PAe Mol petäjīn, isäntīn, imelīn.

824. Partitiivi /-i/. SML myötävii 85. PAe Mol petäji, ime-
 li, isänti.

825. Illatiivi /-ih, -ihen/. 1. PAe Mol petäjih, isäntih,
 imelih püroloih. - 2. NIM ihmesin näkūvihēn 403.

SUPISTUMANOMINIT

/-ei-/

826. PAe Mol pehmeil tilloil 'pehmeissä vuoteessa'.

A l a - L a u k a a n m u r r e

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/ -i-, -i-, -i- /

827. 1. NIM II lehm on härillä 48, lehmillä 63, eli naisen-
 ka hüvi rikkäst 53. RMPJ päivin (inet.) 56. - 2. SM I märkissä
 hūhotā verkot 288, silmīl, silmist 293. ID silmiissä 14. RMPJ
 seinil 'seinul' 90. - 3. SM I männä märkissä kottiki 288.

828. Genetiivi ym. /-in-. RMPJ silminkä 'silmadega' 59,
 rüssinkä 'rüsadega' 96.

829. Partitiivi /-ijä, -ija, -i, -ii, -i-läi/. 1. NIM II
 rūsija 56, pääskūsem pesija 57. RMPJ härkij(ä) 'härgi' 88, rei-
 kija 125. - 2. SM I suoji päivä 289. NIM II heini 54, reikälei-
 pi ei oit 60, lehmī 66. - RMPJ seppi 36, heini 57, seini müö
 75. - Nelitavuiset. RMPJ rissittävi 'ristitavaid' 5. - 3. NIM
 II Fyö elkä leikkokā leipiläi (runo) 62.

830. Illatiivi /-isse - -isse/. RMPJ seinisse 'seintesse'
 47. ID silmiisse 14.

KOLMITAVUISET NOMINIT/ -i- , -i- /831. SM I käpälist 290.832. Genetiivi / -in/. AL elävin, tekijin.833. Partitiivi / -ijä/. SM I heinäntekijijä 290.SUPISTUMANOMINIT/ -ei- , -äi- /834. RMPJ kerkeil töil 'kergete töödega' 91.835. Partitiivi / -äi/. RMPJ säänäi (< *säänäyitä) 'säänäid' 5.

836.1. ä-vartaloisten nominien monikkovartalon käsittelys-
 eilähdemme siitä yleisesti hyväksytystä olettamuksesta, että nii-
 den monikko on äänne-muutoksen äi > i tietä tullut jo kanta-
 suomessa samanlaiseksi kuin a- (ensi tavussa o tai u) ja e-var-
 taloilla. Puheenalaisten monikkovartaloiden myöhemmätkin kehi-
 tysvaiheet ovat usein kulkeneet rinnan. ä-vartaloiden monikko-
 muotojen eri edustustapojen tarkastelussa tyydymme seuraavas-
 sa toistumisvaaran välttämiseksi viittaamaan mikäli mahdollis-
 ta edellä esitettyihin selityksiin. Etupäissä painollisessa
 asemassa ja supistumanomineissa tavattava äi-monikko, jota kak-
 sitavuisista sanoista käyttävät myös aunus, lyydi, inkeri ja
vepsä, on a-vartaloiden oi-monikon analogiaa (ks. 848).

Painoton asema

la. Känneläillisisistä edustustavoista on yleisin tyyppi,
 jonka monikkovartalo päättyy lyhyeen i:hin niin kaksi- kuin
 nelitavuisissa sanoissa (vrt. 608.1, la): lm vähil, tühjis 621.
l, satY hürjil 643.1, hS pitkilläkin 649, hP lehmille, liiket-
tyviltä 659, h-s hätinä 659, hE köuhille 670.1, hK mettist 677.

l, Suus 677.1, Tyts päivinē 677.1, pE sijillä, häviävinä 887.1, pE-s häissään 687.1, pK reiijillä, Levijimmistä 699, pP silⁱmi-
sä 708, Ke jyrkiksi 715, To häishään 722.1, sE kennissä, lei-
vättöminä 732, sP hejiltä 738, sEu silmistä 747, sLu hävissä
757, sPu nälissäsä 769.1, sLu häviks 776, smM pitkinä 782, sLou
häjissään 791, vI leivis, jörettömiss 797.1, vL pitkinnä 807.1,
äyr pitkin 815, sav silmist 818.1, smAL härillä 827.1. Esimerk-
kien joukossa huomattakoon viipurilaismurteiden länsiryhmän
hännelaillinen edustus vain adverbeissa (pitkinnä, päivinnän,
selvillä ym., ks. 807.1); muissa tapauksissa käytetään analo-
gista vahvavartaloista monikkoa (ks. 807.2). Muodoissa pE-s
häissään ja To häishään on monikon tunnus i joutunut §:n kadot-
tua ensi tavun diftongin jälkikomponentiksi. Lounaismurteiden
tühjis on yksikkövirtalon tyhjä- analogiaa, edottaisi ji > i.
Setälä oletti hännelaillista j:n katoa kaikissa lji- ja rji-
yhtymissä⁶⁴⁰. Tämän mukaan on katsottava yksiköstä lähteneeksi
tasoitukseksi myös syrjä-sanana monikkovartalo syrji- ja kaikki
sellaiset e-vartaloiset muodot kuin kurji- (: kurki), särji-
(: särki), olji- (: olki), solji- (: solki) ym. Hännelaillinen
monikkovartalo sanasta syrjä esiintyy eräessä 1500-luvun asia-
kirjassa: äyrämöismurteen alueella sijaitsevan Riihisyrjän ky-
län nimi tavataan v. 1559 muodossa Rijsyriby, 1578 Rijssyrile-
by (asukas Rijssyri), 1593 Risyrisby, jotka mahdollisesti on
abstrahoitu monikon paikallissijoista ja saattavat kuvastaa hän-
tämystä rihsürillä tai pissürillä⁶⁴¹.

b. Loppuheiton aiheuttamaa sijaispidennystä i > i tavataan
muodoissa hK köühil 677.2, sav hyvis 818.2 (vrt. 608.1,1b). Väi-
tettä sijaispidennyksestä tukevat, ainakin mitä tulee Kaakkois-
Hämeen edustukseen (köühil), samasta murteesta merkityt yksik-

kömuodot toisæl pojæl, talðst ym.⁶⁴². Sensijaan Tornionjoen murteissa (hüviks 722.2) kuten Suomen lounaisosissaakin on toisen tavun vokaali aina puolipitkä, kun sanan ensimmäinen tavu on lyhyt⁶⁴³. Tämä ei murrenäytteiden karkeahkosta merkinnästä aina selviä, joten kohdan la esimerkkien joukossa on myös i:llistä edustusta, esim. lm vähil = vähil jne.

c. Monikkovartalo päättyy pitkään vokaaliin: sata härriillä 633.2, satY päivällihpäiviil 643.2, hE silmil 670.2, Tyts nällissä 677.4, pE vähistä 687.2, VI silmist 797.2. Ala-Satakunnan esimerkkien i johtuu k:n heikon asteen aiheuttamasta vokaalin pidennyksestä, mikä ilmenee myös yksikössä (härriäl 'härällä') (ks. 608.1,1c). Etelähämäläisissä murteissa on syytä joko loppuheitto (silmil) tai Porvoon murreryhmässä i-vartaloisten nominien monikkomuotojen analogia (hüville). Viipurilaismurteiden silmist ym. saattavat kuvastaa vahva-asteista monikkoa, vaikka se puheenalaisista esimerkeistä ei selviäkään. Yhtä hyvin voi kysynyksessä olla sijaispidennys, joka loppuheiton edellä esiintyy Kettusen havaintojen mukaan muutamilla tavallista selvemmin ja johdonmukaisemmin⁶⁴⁴. Mielenkiintoinen on Tytärsaaren pitkävokaalinen heikkoasteinen monikkomuoto nällissä. Nykyään on Tytärsaarella vallalla analoginen monikon genetiiviin ja partitiiviin nojautuvamuodostustapa. Mainittu muoto on jänne aikaisemmasta äänneleillisestä (heikko aste) kannasta. Erikoisen asemansa vuoksi (adverbi) se on analogialta säilynyt⁶⁴⁵. Etelä-Pohjanmaan murteen vähistä on ilmeisesti syntynyt i-vartaloiden taivutuksen vaikutuksesta⁶⁴⁶, mutta toisenlaisiakin mielipiteitä on lausuttu. Niinpä Kettunen arvelee, että on turha väittää tätä i:tä analogiseksi (sikäli kuin diftongiedustuksessa ei ole analogista), sillä

esim. sellaiset adverbit kuin parittäin, poikitte, likitte olisivat tuskin olleet minkään analogian ulottuvissa ⁶⁴⁷. On myönnettävä, että muotojen kaikista, järvis, tuttarilla i on kehittynyt aikoinaan (jo kantasuomessa) diftongin välityksellä, mutta tarpeeksi perustellulta ei vaikuta väite i:n säilymisestä Etelä-Pohjanmaan murteessa ⁶⁴⁸. Kettusen esittämät argumentit (monikkovartaloiset adverbit parittäin, poikitte, likitte) ovat tosiaankin pontevat, mutta älkäämme unohtako, että lyhytvokaalisillekin muodoilla ijillä, pitkis, silmis ym. (ks. 687.1) on todistusvoimansa, varsinkin kun valtaedustus kuuluu viimeksimainituille. Etelä-Pohjanmaan murteen tutkija Laurosela huomauttaa nimenomaan i:stä, että sitä tavataan vain toisinaan nominien monikkomuodoissa, joissa e - i, a - i, ä - i ⁶⁴⁹, siis myöskin ä-vartaloissa.

Mitä Ylä-Satakunnan adverbeina käytettyihin asuihin -päiviin ja -päiviin (ess.) ^{634.2} tulee, niin alue, jolla tämmöisiä muotoja tavataan, ei ole välittömässä kosketuksessa Etelä-Pohjanmaan murteen kanssa, joten edellä käsittelemämme vähistä-tyypin vaikutus ei tule kysymykseen. Loppuheiton aiheuttama i:n sijaispidennysmahdollisuus jää niinkään pois, sillä pitkää vokaalia tavataan eri alueilla myös loppuheittottomissa yksikkömuodoissa, mikä on erittäin tärkeää. Tämmöisiä pitkään vokaaliin päättyviä yksikkövartaloita näkyy käytettävän hämäläismurteissa niin omistusliitteisissä kuin omistusliitteettömissäkin muodoissa. Poiminnoissa on esimerkkejä Lopen ja Vanajan pitäjistä, esim. Lop LMV suvessä(n) 'suvesa, kesässä', vuatessa(n) 'vuodessa', viikkössä(n) 'viikossa', päivässä(n) 'päivässä' ⁴¹, Van päivässä, viikkössän, semmosen matkan tekee talvessa 'talven aikana', tuntissa 'tunnin kuluessa'. Idempänä

pitkä vokaali aikaa ilmaisevissa sanoissa ulottuu inkeriin ja sieltä lainautuneena vatjaan asti (VKKH¹ päivässi 'päiväksi', aikässi 'ajaksi', talvëssi 'talveksi' 140). Tällaiset muodot eivät mitenkään voi olla äänneleillisiä, vaan ne lienevät yleisen paikallisija-adverbityyppin meneellä - meneillä, aikeessa - aikeissa neologiaa. Lausumamme oletusta tukee estevaihtelusanojen vahva vartalo /vuatëssä(n), viikkössä(n), tuntïssa/, mikä sekä kytkee puheenalaiset muodot läheisesti supistumanomineihin. Kun paikallisija-adverbeissa on yleinen suunta yksiköstä monikoon ja kun eräissä murteissa saattaa sama ilmaus vakiintua yksikkö-, toisissa taas monikkomuotoiseksi⁶⁵⁰, ei tunnu oudoksuttavalta, kun aikamääräkin ilmaisevissa sanoissa näkee käytetyn vahvavartaloista monikkoa alueilla, joilla muuten nominien vastaavanlaisissa sijoittelumuodoissa käytetään vain heikkoa astetta. Niinpä Satakunnan yksikkömuotojen viikkoessa, päivässä, suveessa, talveessa jne. rinnalla ovat paikoin tunnetut myös supistumanominien monikkovartaloiseen adverbityyppiin viittaavat suveissa, talveissa, kuukauteissa, vuoteissa, päiväissä, viikkoissa ym., esim. Kark Posti tulee neljä kertaa viikkoissa 'viikon aikana', Kyllä sen hyvin päiväissä niittää, Ennen leivottiin kahdesti vuoteissa /Sanastaja nr. 51, s. 6 (v. 1946)/. Näyttää siis jokseenkin varmalta, että monikolliset adverbivartalot päivii-, päiväi-, suvei-, talvei-, vuotei-, kuukautei-, viikoi- kuuluvat suurin piirtein ottaen samaan ryhmään kuin edellä käsitelty a-vartaloisten nominien paikkeilla, jalkeilla-tyyppi (ks. 600.1,8).

Tässä yhteydessä sopinee lisätä, että Kettusen tekijälle aikoinaan hyväntahtoisesti esittämä selitysmahdollisuus, jonka mukaan Satakunnan Karkussa saattaa muodon päiväissä lähtökohdak-

ei olla yksikön konsonanttivartaloineen essiivi (pääsiisissä 'pääsiisenä'), ei ainakaan pitkävokaalisissa yksikkövärtaloisissa muodoissa näytä pitävän paikkaansa. Sitäpaitsi essiivin ja illatiivin funktiot eivät ole sekaantuneet toisiinsa, joten esim. sellaiset Satakunnan murteiden essiivitapaukset kuin ensimmäisissä sotatalvena, loppiaissa, päiväläisissä ym. ⁶⁵¹ on pidettävä erillään inessiiviedustuksesta päivissä - päiväisissä, suveissa, talveissa, viikkoissa jne. $i > \emptyset$, esim. kenGnes 621.2.

d. Lounaismurteiden komitatiivissa $i > \emptyset$, esim. kenGnes 621.2.
 z. Vahvavartaloinen monikon levinneisyysalueista ks. 608.1,

2. Vartalon pitkä vokaali on syntynyt supistumatietä joko genetiivissä tai partitiivissa. Inkerin murrepiirissä $\bar{i}$ on saattanut lyhetä; savakoilla tämä harvinainen tyyppi on todennäköisesti lainaa Ala-Laukaan suomalaisilta, mutta vatjankin taholta lähtenyt vaikutusmahdollisuus on otettava huomioon: a. hK pitkilt 677.3, Tyts päivillä 677.3, sPu märkillä 769.2, vL härkil 807.2, smAL märkissä 877.2; - b. smAL märkissä 827.3; - c. sav märkilt 818.3.

3. $\bar{i}$ -monikon käyttö $\bar{u}$ -vartalolisista nomineista on perin harvinaista, ainoana esimerkkinä sav setilöil 818.4.

836.2. Vanhan kirjasuomen kaksitavuisissa $\bar{u}$ -vartaloissa on monikon merkinä aina $\bar{i}$; nelitavuisista nomineista on $\bar{i}$ - ja $\bar{u}$ -monikkaa käytetty saman periaatteen mukaisesti kuin nykysuomessa (ks. 836.3): Agricola: SKM I huille töille 60:1-2, Kieuhille 102:13, pyhiste 110:8, peluixi 215:6-7. Westh: SKM I silmistens 236:3, caickina minun ijkäpäuinänj 61:5. Jausten: (LMKH I) köyhille 1 v, kylmille 2 v. Finno: SKM I huil Suomalaisil 331. Ljungo: (i-dift.) märillä 102. Hemminki: SKM I Hyvillen tavoillen 240, VKSL nöyrill rucouxillani 84:17. Soro-

lainen: (VSK) päewinä 957, VKSL Olu pöydille 96:18. Raamattu
(1642): AJ mykistä pyhistä 132. Laurentius Petri: SKH I wihit-
tömild 326. Raumannus: (XTRK) muina päiwinä I A 4.

Kun diftongin jälkikomponentin katomuodot ovat vanhassa kirjallisuudessa ällatiivitapauksia lukuunottamatta satunnaiset, lienee Kollaniuksella tavattava öi-monikkomuoto (AKK) wil-
jeliöstä 145 katsottava diftongin jälkikomponenttiin nähden kirjoitusvirheeksi⁶⁵².

836.3. Nykysuomi kuten murteet ja vanha kirjallisuuskin käyttää kaksitavuisissa sanoissa vain i-monikkoa, esim. kyli-,
pitki-, hyvi-, silmi-. Muutamissa adverbina käytetyissä instruktiiveissa näkee ji > i, mikä ilmiö on tuntematon vastaavan sanan kirjakielenkelpoisille sijoittelumuodoille, esim. neljä
: neljässä : neljissä(kymmenissä), mutta nelin kontin. Känne-
yhtymä ti ei ole muuttunut si:ksi (hätä : hätti-, inst. hädin
tuskin). Neli- ja kuusitavuisissa sanoissa on yleisin i-monikko, jota dissimilaatioyistä käytetään aina -mpä-, -mä- ja -vä-
loppuisten vokaalivartaloiden yhteydessä: emintimi-, väärentä-
mättömi-, leivättömi-, äkäisempi-, märehtivi-. Sensijaan öi:l-
linen vartalo on yleinen - kuten öi-monikko a-vartaloissa -
kaikissa sellaisissa tapauksissa, jolloin i monikon tunnuksen edellisessä tavussa tekee dissimilaation vuoksi i-monikon käytön hankalaksi, esim. märehtijöiksi (vrt. valehtelijoiksi).
Edelleen suositetaan öi-monikkoa sanoissa, joiden yksikön nominatiivi päättyy kahteen konsonanttiin ynnä vokaaliin (ympärystä : ympärystöissä). Sanoissa, jotka -lä-loppuisina ilmaisevat paikkaa, on öi-monikko niinkään yksinomainen. Muunlaisessa sanastossa ovat molemmat mahdollisuudet, erittäinkin kolmitavuisissa

sa sanoissa, hyvin usein olemassa, esim. äpäri : äpäri - - äpäri-
röi-, kyynäri- - kyynäri-, ympyri- - ympyri-, petäji- - petäji-
täji- ym. ⁶⁵³.

Painollinen asema

837.1. i-monikon edustus on suurin piirtein sama kuin painottomassakin tavussa. oi-monikko on kantasuomalaisia suhteita silmällä pitäen katsottava epä-äänneläiseksi. Kolmitavuisissa nomineissa (määrätyissä sanatyypeissä) se on todennäköisesti syntynyt a-vartaloiden oi-monikon analogiasta.

la. Valtaosassa suomen murteita on i-monikon merkinä lyhyt i: lm piänemis 625, hs käräjillen, tietämättömissä 653.1, hp emännille 663, hE käräjil 674.1, SuuS Rantakäräjiks 681.1, pE käräjillen 691.1, pE-s näkyvissä 691.1, pK väkevillä 702, pP syvenmillen 712.1, Ke käräjillä 718.1, Naav pienemilta 726.1, sE näkemättömille 736, sP käräjissä 740, sEu pitimissä 750, sU köpälillän, pittäissä 761.1, sPu petäjistä 773.1, smM käräissä 786.1, sLou elävistä 794, VI käräjille 801.1, sav tiettyvis 822. Murteissa, joissa on tapahtunut muutos ji > i, monikon tunnus on siirtynyt edelliseen tavuun ja muodostaa sen vokaalin kanssa diftongin, esim. sU pittäissä, smM käräissä.

b. Erikseen on mainittava To tüöntekistä 726.2, joka palautuu -tekijistä-asuun. j:n kadottua i:n edeltä ovat monikon tunnus ja vartalon viimeisen tavun i sulautuneet yhteen. Tässä yhteydessä on paikallaan huomauttaa, että Itä-Suomessakin on j:n kadottua tullut tyyppiin itkillel lapsellen, männit, jonka i:llinen vartalo esiintyy edellisestä poiketen yksikössä (yks. nom. männi 'menijä') ⁶⁵⁴.

c. Monikkovartalo päättyy pitkään vokaaliin samoilla seuduilla

kuin painottoman aseman edustuksessa (ks. 836.1,1c): hS isännilt 653.2, hE isänniks 674.2, Tyts ikäviissä 681.2, pE emännillä 691.2, sPu petäjillä 773.2, i:n alkuperä on melkein joka taholla eilainen. Etelä-Pohjanmaalla (emännillä) ja sydänhämmeen Lopen murteessa (isännilt) on i tunkeutunut ä-vartaloihin äännelaillisista i-vartaloista. Etelähämäläisissä murteissa tavataan i:tä loppuheiton yhteydessä (isänniks). Tytärsaarella ja savon pohjoisessa ulkoryhmässä ilmenevää monikon i:tä (Tyts ikäviissä, sPu petäjillä) voitaisiin pitää ikivanhana, kuten tekee esim. Tunkelo analysoidessaan Mäntsälän, Haapaveden ja eräiden Kuusamon syrjäkylien murteiden ä-, a- ja e-vartaloisten nominin monikkovartalon edustusta⁶⁵⁶. Huomattakoon kuitenkin, että näillä seuduin (Tytärsaarella ja savon pohjoisessa ulkoryhmässä) tavataan kaksitavuisissa sanoissa myös vahvavartaloista monikkoa (esim. sPu märkillä 769.2), joten puheenalaisissa muodoissa saattaa i olla myöhäsyntyinen. Mainitut esimerkit kuuluvatkin näin ollen seuraavaan ryhmään. Vrt. tähän a-vartaloiden painollisen aseman i-edustusta (ks. 609.1,2).

2a. Selvä vahvavartaloineen monikko tulee näkyviin viipurilaismurteiden länsiryhmän esimerkissä emäntiillikään 810. Tässä siis yksikössä nn:llinen vartalo (emännän < *emäntän) on säilynyt, mutta monikossa toisen ja kolmannen tavun välille levinnyt analoginen vaihtelu on uudestaan syrjäytynyt (*emänti- > emänti- - emänni- > emänti-).

b. Ala-Laukaan suomalaismurteessa on supistumatietä syntynyt i lyhennyt (i > i): käpälist 831.

3a. Kolmitavuisissa ä-vartaloissa ilmenee äi-monikko koko käsiteltävällä kielialueella (ks. alempana myös genetiivin, partitiivin ja illatiivin edustusta): sata tekijöiks 637, hS

müküröille 653.3, Tyts ikävöissä 681.3, pP kápälöistän 712.2,
 To jakälöistä 726.3, siu kähäröistä 761.2, smll käräjoissä 786.2,
 vi kápälöillä 801.2. Kirjakielestä poikkeavalla kannalla ollaan
 muodoissa Tyts ikävöissä, sE väkevöetä (ks. 737.3), joissa la-
 bialikonsonantin v:n jäljessä ei- eikä i-monikko. -vä-loppui-
 sissa sanoissa ulottuu ei-monikko idempänä Kalininin karjalaan
 asti (igävöidä'ikäviä' ym.). ei-muotojen levikkiä painollises-
 sa asemassa on tukenut ei-diftongin runsas käyttö ä-vartalois-
 ta johdetussa verbeissä, joissa ainakin suomen edustuksen koh-
 dalla ovat i-muodot kauttaaltaan tuntemattomat (vain hedelmäi-
 dä, kipinöidä, ikävöidä, säkenöidä ym.).

b. Etelä-Pohjanmaalla tavataan muutoksesta ei > ö johtuen
 muotoja härimmöksi, puolitekemös ym. 691.3, joissa labiaalikon-
 sonanttia seuraa niinkään *ei. Komparatiivijohdannaisissa ollaan
 kuitenkin melko yleisesti i-monikon kannalla (pienemmillä).

4. Omituinen ei-monikko esiintyy Rovaniemeltä muistiinmer-
 kityssä muodossa Ke äpäreistä 718.2. Ensi silmäyksellä näyttää
 siltä, että murteenpuhujat tapalle haastattelijan käyttämää
 äpäriä-sanan taivutusta, vieden sen diftongillisena vaistomai-
 sesti supistumanomineiden tai i-vartaloiden ryhmään (ks. SML
 ko te puhuitta niist äpäreistä 156, mutta se äpäri 155). Itse
 asiassa lieneekin kysymyksessä äpäriä-sanan rinnakkaisasu äpäre
 :äpäreen, joka h:llisena esiintyy silloin tällöin myös vanhassa
 kirjallisuudessa, esim. Agricolalla äpärehi 'äpäriä' (ks. 1300.
 2).

837.2. Vanha kirjasuomi näkyy suosineen i-monikkoa niissä-
 kin tapauksissa, joissa nykyinen kirjakieli on useimmiten ei-
 monikon kannalla. Esimerkkien joukossa huomattakoon tekijänni-
 met, joissa -iji- > -i-i- > -ī-: Agricola: SKM I maan hedhelimis-

te 220:7, (LMMH I) wäkwild wiholisild Rk 30, enimmisä Rk 203,
 pienemist Mat 18, Tieteille Rk 133, SKM I pahointekijste 106:5,
 (LMMH I) Horintekijst We 56, pyhckijlle We 70. Finno: (ASK) elä-
 uil 72. Sorolainen: (VSK) pitäildä 1043. Ikalensis: (AKK) pa-
 hantekijllä 82, kärkeis 72. Pacchalenius: (AKK) tekijllens (esi-
 puhe), wärintekijldä F 2 b.

öi-monikon esimerkkejä ks. alempana genetiivin ja partitiivin yhteydessä.

837.3. Nykysuomen ä-vartaloiden i- ja öi-monikon suhteesta toisiinsa oli puhetta jo nelitavuisten nominien yhteydessä (ks. 836.3). Johdonmukaisemmin kuin murteissa käytetään kirjakielen kolmitavuisissa sanoissa i-monikkoa aina, kun sanan vokaalivartalo on -mpä-, -mä- ja -vä-loppuinen (pienempi-, työttömi-, ek-syvi-). i-monikko esiintyy myös -isä-loppuisen vokaalivartalon yhteydessä, kun sen edellä on jokin labiaaliäänne, siis tyypillistä dissimilaatiota (esim. hyötyisi-, näkyisi-, ärtyisi-). Tähän ryhmään ovat mukautuneet muutkin -isä-loppuiset sanat (leikki-si-, imisi-), vaikka viimeisen edellisen tavun i-vokaali edellyttääkin öi:tä aivan samalla tavalla kuin a-vartaloissa öi:tä (lukijoi-, laskijoi-). Kaikissa muissa tapauksissa käytetäänkin i:stä johtuvaa öi-monikkoa, esim. tekijännimissä leikkijöi-, tekijöi- (joissa vanha kirjakieli suosi vielä i-monikkoa: te-kijldä, pyhckijlle), edelleen sanoissa miniöi-, kipinöi-, kynt-tilöi-, leivisköi-, vispilöi-, varttinöi- ym. öi-monikkoa tavataan yleensä samoissa samoissa tapauksissa kuin öi-monikkoa a-vartaloista, niinpä sanoista, joissa monikon tunnuksen edellä on kaksi konsonantinmerkkiä, esim. päällystöi-, rämökköi- (poikkeuksina sanat isänti-, emänti-) ja sanoissa, joissa -lä-pääte

ilmaisee paikkaa (myymäläi-, kylpyläi-). Muunlaisessa sanasot-
tossa saatetaan hyvin usein käyttää sekä i- että äi-monikkaa,
esim. räppäni- - räppäni-, kyynäri- - kyynäri-, äpäri- -
äpäri-, eläji- - eläji- jne.; kuitenkin sanasta yhdeksi
vain vartalo yhdeksi⁶⁵⁷, mikä saattaa johtua läheisen luku-
sanana seitsemi- vaikutuksesta, jossa dissimiloivalta vaikut-
tavan labiaalikonsonantin m:n takia esiintyy yksinomaan vain
i-monikko.

Genetiivi

Painoton asema

838.1. Yksikkö- ja monikkovartaloiden genetiivin alkuperää
ja leviämisalueita suomen murteissa olemme a-vartaloiden yh-
teydessä jo käsitelleet (602.1 ja 610.1). Seuraavassa toteamme
lyhyesti kantasuomalaiseen *seppäsen- ja *seppiäsen-tyyppiin pa-
lautuvat variantit, jotka ovat yleensä samat kuin a-vartaloiden
i-monikossa.

Kantasuomalaisen *seppäsen-tyypin jatkajina tavataan suomen
murteissa seuraavat edustustavat:

1. Siirtymä-äänteetön -ä(en-loppuinen genetiivi: hS äi-
jäe(n) 650.1a.
2. Siirtymä-äänteelliset genetiivimuodot: lm lehmäjen kans
622.3, satYpesäjen 644.1, hS silmäjeni 650.1b, hE lehmäje 671.
1, smM härkäjen 783.1. Lounaismurteissa ja niiden lähiympäris-
tössä on otettava huomioon myös kontaminaatiomahdollisuus, *leh-
mäsen + lehmäin = lehmäisen, mikä on tunnettu vanhasta kirja-
suomesta. Tästä olisi tultu muotoon lehmäjen⁶⁵⁸. Tätä selitysta-
paa näyttää tukevan Porvoon murreryhmän genetiivi poikairen,
joka saattaa niinkään palautua vanhan kirjasuomen kontaminaa-

tioon *poikaisen (ks. 610.1).

3. Supistumagenetiivit -äi(n)-, -äe(n)-, -äen-, -ää(n)-,
-ää-loppuisine muotoinen:

a. -äi(n) (< -ä-en): lm methtäin, ikävimppäin 622.1, sata
märkäi(n), lähettäjäi(n) 634, saty lehmäin 644.2, hS köuhäiv
v. 650.2, hP leipäin 660.1, hE härkäin 671.2, pK äijäin 700.1a,
pP lehmäin 709, To maaseppäin, reijäin 723.1. Viimeksimainit-
tu Tornionjoen murteiden esimerkki on Vittangista. Sen heikko
aste lienee yksikön genetiivin vaikutusta. Vastaavanlaista ta-
vataan myös lounaismurteissa ja vanhassa kirjallisuudessa (Hem-
mingillä pedhoin 'petojen' ym.). Onko ilmiö geneettisessä yh-
teydessä eestin länsimurteiden heikkovartaloisten monikon ge-
netiivien kanssa (seppäde 'seppien', märjäde 'märkien'), jää-
köön tässä ratkaisematta.

b. -äep), -äen (< -äin): pK tähkäe(n) 700.1b, sIu ämmäen 758.
2a, sPu köuhäen 770.1; - pK silimäen 700.1c, sIu süvväen 758.2b.

c. -ää(n) (< -äin) Etelä-Pohjanmaan murteessa: härkä(n), mi-
tättämä(n) 688.1.

d. -ää (< -äin) lounaismurteissa attribuuttina käytetyissä
nomineissa: härkkä ies, köhä vuatte jälkke ym. 622.2. Tähän ryh-
mään kuuluu myös pühämiästem päiv, joka lounaismurteista lainat-
tuna (huom. vanhan kirjallisuuden osuus) esiintyy muissakin
murteissa, esim. Porvoon murrepiirissä pühämiästenä 'pyhäin-
miesten päivänä' 659.

Konsonanttivartaloisesta genetiivistä on poiminnoissa aino-
ana esimerkkinä lounaismurteiden vikkelinnten 622.9, jonka
-tten-päite on analoginen. Nelitavuisissa sanoissa odottaisi
edustusta -nnen < *-nden, mutta painottoman tavun jälkeinen vaih-
telematon -nten (suhde emäntä : *emäntän) on yleistynyt kaikkiin

aseisiin, joten kirjakielen vikkelinten-muotokin on tavallaan analoginen.

Kantasuomalaisen monikkovartalaisen genetiivityypin *seppi-sen jatkajina ovat nykyään seuraavat edustustavat:

1a. š:n kadottua on tavaraja länsimurteissa yleensä säilynyt, harvoin -i(en) > -ien: satY lehmi(er) 644.3, hS hyvien 650.3, hP pitki(em) 660.2, hE lehmien kans 671.3, hK metti(en) ~ mettien 678.1a, sE leivättömi(j)e(n) 733.2, smM härkien 783.2.

b. Kaakkois-Hämeen eteläosassa diftongi ie on avartunut iä:ksi (a-vartaloissa ia:ksi): lehmiah hallus 678.1c.

2. Känneyhtymän i-e tavarajalle on paikoittain kehittynyt siirtymä-äänne j, jonka voimakkaus eri murteissa vaihtelee: a. pE hmmi(j)e(n), mitättömi(j)e(n) 688.2, pK märki(j)en 700.2; - b. hK lehmi(j)en 678.1b, pE-s juhlanpyhijien 688.3, sE leivättömi(j)en 733.2, sLou kyl^ymije⁹ 792.1, vL kerijien 808.1. Erikseen mainittakoon lm leippijen 622.7, joka viittaa lounaismurteissa aikaisemmin löytyneeseen l. genetiiviin. Geminoitunut vartalokkonantti osoittaa, että muodossa on tapahtunut kontaminaatio (leipin +-jen), johon verrattakoon myös asua leippitten (leipin +-tten). Lounaismurteiden kaksitavuisten nominien -jen- ja -tten-loppuisista genetiiveistä on muuten Setälä ohimennen huomauttanut, että foneettiset kriteerit näissä aivan selvästi osoittavat muotojen nyöhäsyntyisyyttä⁶⁶⁰.

c. Lounaismurteiden tapaista kontaminaatiota tavataan myös savon lounaisen ulkoryhmän genetiiveissä mökkijje(n), silmijje(n) 792.2, jotka ovat todennäköisesti syntyneet Kaakkois-Hämeen tyyppin silmiten, lehmiten vaikutuksesta (ks. s. 325, kohta 2c).

3. Vokaaliyhtymä i-e on sulautunut diftongiksi ja kehitty-

nyt edelleen i:ksi itäisissä ja pohjoisissa murteissa sekä Inkerissä: Suus lehmän 678.2, pK märkin 700.3, To lehmän 723.2, sE lehmii(n) 733.1, sEu silmii 748, siu jüvvän, kiännettävvin 758.1, sPu hüvvän 770.2, vi lehmä, järettömmii 798.1, vL silmän 808.2, sav heinän 819, smAL silminkä 828. Savossa muutos ie > i on todennäköisesti tapahtunut jo 1500-luvulla. Niinpä Savon tuomiokirjoissa on sinä aikana sekä ie:llisiä että i:llisiä paikannimien genetiivejä, esim. Vesul 1559 Metzien randan ma, Rantas 1564 Partsijen soen randa; Jor 1563 Parttijsijn aho (= Parttiisinaho), Sääm 1564 Swrijnsoen sijwu ⁶⁶¹.

Analogisina genetiivin päätteinä ä-vartaloissa tavataan -tten, -ten ja -hen.

la. -tte(n)-pääte liittyy yksikkövartalaiseen asuun lounaismurteissa: härkkäitten 622.5; - pükennätkätte 622.4a - pükennätte 622.4b. Jälkimmäisen ryhmän geminaattellinen -kenkkätte viittaa aikaisempaan -kenkäi-vartaloon.

b. Monikkovartaloista genetiiviä tavataan niinikään lounaismurteissa ja sieltä asutuksen mukana kulkeutuneena myös Peräpohjolassa: lm leippitten 622.8, hE härjitten 671.4, Ke lehmiten 716, To välittäitten 723.3.

2a. -te(n)-päätteisiä yksikkövartalaisia kontaminaatioita käytetään Kaakkois-Hämeessä ja lounaismurteissa: hK lehmäiten 678.5; - lm silmäten kans, härkkäte 622.6. Ennen sekaantumamuu-
tojen syntymistä käytettiin myös lounaismurteissa -äin-loppuis-
ta 2. genetiiviä, mistä on todisteena muodon härkkä-te geminaattellinen vartalo.

b. Monikkovartaloista tyyppiä niin -iten kuin -iten-loppuisena tunnetaan osassa Kaakkois-Hämeen murteita: hüviten, lehmäiten 678.3; - lehmiten, silmäiten 678.4. Edellisissä (Hollolan

ryhmän) esimerkeissä on -ten-pääte muista taivutustyypeistä yleistyneenä liittynyt -in-loppuiseen l. genetiiviin (hüvin + -ten). Jälkimmäisen (Pornaisten) ryhmän lyhyt-i:llinen genetiivimuoto silmiten vastaa murteessa käytännössä olevaa l. genetiivisiä silmien⁶⁶², mikä viittaa siihen, että kyseessä ei ole mikään tavanomainen kontaminaatio, vaan että -ten-tyyppi on kulkeutunut sinne muualta ja sovellettu murteen omaan äännekantaan.

3. -hen-päätteinen genetiivi-illatiivi kannakselais-savolaisena ilmiönä: vi heinihen kimpussa 798.2.

838.2. Vanhan kirjasuomen monikon genetiivin edustus kaksi-, neli- ja kuusitavuisissa ä-vartaloisissa nomineissa on kauttaaltaan yksikkövartaloinen (vrt. 610.2):

1. -sen-pääte, jota vanhoista kirjailijoista on eniten viljellyt Agricola, on yleistetty pää- ja sivupainollisen tavun jälkeisistä tapauksista⁶⁶³: Agricola: (GMA) Esiiseden UT 146 b, neuredhen Rk 30 b, pyhedhen Rk 90 a, Peutedhen UT 55 a. Westh: SKM I köyhädhén 234:13, Sinu pyhädhén 236:13. Upsalan ev.: (USEF) hyuädhén 15:11. Kustaa Vaasan k. (1555) WKSL hyffueden Asuden kansa 46:7. Finnö: (MSK) Isädhén 14. Elimaeus: (KEK) Isädhén 16 b. Hemminki: (AMHK) isädhén Vt 1 b, köyhädhén L 68. Pictorius: VKSL Pyhäin Isäden 88:40. Pacchalenius: (AKK) pyhäden K 7 a, Isäden H 2 a. Finnolla, Hemmingillä, Elimaeuksella ynnä muilla myöhemmillä kirjailijoilla vaikuttaa -sen-päätteinen genetiivi arkaistiselta. Tuskin on sitä enää Agricolankaan aikoihin puhekielessä yleisemmin tavattu, sillä käännöskappaleiden uusintajulkaisuissaan hän on vaihtanut genetiivit Isedhen, Isädhén, esiisedhen, Kieuhedhen asuihin Isein, Esiisein, kieuhein⁶⁶⁴. On kuitenkin huomautettava, että murteittain saattoi painottoman tavun jälkeinen ä säilyä melko kauan. Siihen viittaa

mm. v. 1685:n virsikirjassa esiintyvä kevät-sanana genetiivi Kewäden⁶⁶⁵. Verrattakoon tähän myös lounaismurteiden vanhojen paikannimien monikon genetiivejä, joissa ä:tä on merkitty vielä 1700-luvulla, esim. 1765 - 1766 Ruhade (Nakkilassa)⁶⁶⁶.

-äin + -sen-genetiivin sekamuotoja tavataan vanhimmilla kirjailijoilla silloin tällöin: Agricola: (GMA) Iseidhen Rk 180 b, pyheidhen Rk 213 b, 280 a, Tyhmeiden UT 201 b, neureiden Rk 168 a. Upsalan ev.: (USEF) hyuäidhen Rk 15:18. Tästä tyyppisistä kontaminaatioista Agricola on pyrkinyt vapautumaan: MAT I pyheidhen 251 > MAT II puhedhen 701⁶⁶⁷.

2. Supistumattomasta -ä(en-loppuisesta genetiivistä on esimerkkejä Kollaniukselta ja Pacchaleniukselta, joilla se ei kuitenkaan ole yksinomainen: Kollanius: (AKK) Esiisäen 204. Pacchalenius: (AKK) köyhäen B 1 b, hywäen (esipuhe), silmäeni G 8 a, Isäens B 6 a.

3. Vanhan kirjasuomen yleisin genetiivityyppi ei ainoastaan painottomassa asemassa, vaan myöskin painollisessa on -äin-loppuinen. Seuraavassa eri kirjailijoilta esimerkkejä kaksi-, nelijä kuusitavuisista sanoista: Agricola: SKM I silmeini edese 129:33, hyueintekoisi tedhen 174:16, (GMA) imetteueini UT 64 b, Ymerteueini UT 220 b. Westh: SKM I hyueintöides tächden 175:25-26, Silmais cansa 87:6, pyhäini sanais päle 61:12-13. Upsalan ev. (USEF) hyuäini 15:12, 15:22, pyhäini 21:12. Kustaa Vaasan k. (1555): VKSL hyffwein Aswden kansa 45:38. Martti: SKM II kyläins miesten luata 95:29. Finno: VKSL hyuäini Suomalaisteni cansa 50:35. Elimaeus: (AEK) tyhmäini 45 a, hywäini 11 b. Heminki: (AMHK) heinäini Vk 120 a, silmäins L 86. Carelius: VKSL ylkäini ia morsiamiten ylidze 87:33. Pictorius: VKSL Pyhäini Isäden 88:40. Gothus: (GV) päiwäini 12 a, järjettömäini 14 a. Soro-

lainen: (VSK) myckäin 64, wiettelewäin 500. Raamattu (1642):
 (RK) silmäim edes J XXIV, AJ pyhäin 127. Raumannus: (ARK) py-
 häin I C 2, hyväin-tecoins II C 2. Kollanius: (AKK) tähkäin
 98, Perättömäin 15, ymmärtämättömäin 204. Ikalensis: (AKK) hy-
 wäingin 70. Pacchalenius: (AKK) köyhäin F 3 b. Flörinus: VKSL
 wääräin 71:25, hyfwäingin Hijlliden päälle 77:14. Mielenkiin-
 toinen on Pictoriuksella esiintyvä suhde Pyhäin Isädhen, joka
 kehitysasteessaan muistuttaa lounaismurteiden nykyedustusta
 kuluneine attribuutteineen.

4. Sekundäärisen diftongin jälkikomponentti onkin lounais-
 murteiden tapaan kadonnut seuraavista attributiivisesti käyte-
 tyistä nomineista: Westh: SKM I hywän töidhen cansa 61:2, si-
 nun pyhän käskysanais iälken 53:11-12, pyhän osanottamisen 19:
 17, 75:12. Martti: (PMG) Ennein pyhä-miesten päiuä 56. Soro-
lainen: (VSK) hywän töidens 1025, wäärän candein 309. Rauman-
nus: (ARK) hywän-töidhen III B 3. Kollanius: (AKK) Pyhän miesten
 päewän 110:16, 358. Viimeksimainitussa esimerkissä Rapola on
 ajatellut kehitystä äe >> ä siihen tapaan kuin se on paikoin
 todettavissa hämäläismurteissa /pü(h)hämpäiwä/⁶⁶⁸. Samassa hän
 kuitenkin huomauttaa, että annettua selitystä panee epäilemään
 Kollaniuksen tapa liittää monikolliseen pääsanaan yksiköllisiä
 attribuutteja ja päinvastoin, esim. Kuningallisilla woimallan-
sa, cuudhen miehin⁶⁶⁹. Mitä puheenalaisiin genetiivimuotoihin
 tulee, niin nähdäkseni ei ole syytä pitää Kollaniuksen esimerk-
 kejä erillään muusta vanhan kirjallisuuden edustuksesta, jois-
 sa suuntaa antavina ovat olleet lounaismurteiden suhteet. Kol-
 laniuksen kotimurteestaankin poikkeavat muodot selittyvät si-
 ten, että hän käsitti kirjallisten esimerkkien kuluneen attri-
 buutin yksikön genetiiviksi ja käytti sitä mallina myös supis-

tumanomineissa, esim. AKK rackahan Neuwonandaitten 155.

Monikon 1. genetiivistä on vain pari satunnaista -iden- ja -ien-loppuista esimerkkiä: Elimaeus: (AEK) Lapsensynnyttäjien 18 a; - Agricola: (GMA) Pyhien Rk 39 a.

Analogisista -tten-päätteisistä genetiiveistä, jotka ovat selviä lounaissuomalaisuuksia, on käytetty sekä yksikkö- että monikkovartaloista tyyppiä: Agricola: (GMA) kieuhetten Rk 68 a, kieuhetten Rk 150 a; - Sorolainen: (VSK) wiettelitten 901. Jälkimmäisessä esimerkissä -iji- > -i-i- > -i-. -tten-päätettä painottoman tavun jäljessä on vanhassa kirjasuomessa käytetty vain nimeksi. Agricola korjasi uusintajulkaisuun kieuhetten > Kieu-hein⁶⁷⁰.

838.3. Nykysuomi suosii päinvastoin kuin vanha kirjellisuus monikkovartaloista genetiiviä, esim. hyvien, pyörien, järjestelmien, hengettömien. Yksikkövartaloinenkaan genetiivi (hyväin, järjestelmäin) ei ole mikään harvinaisuus, vaikka esiintymien suhde onkin suunnilleen sama kuin 10:n suhde 1:een. 2. genetiivin varma asema ilmenee lyhenmyytensä takia yhdyssanoissa ja vakinaisissa sanaliitoissa, esim. köyhäinhoito, pyhäinjäännökset⁶⁷¹. Mitä ei-monikon genetiiveihin tulee, käytetään niitä -den -tten-päätteisinä vain nelitavuisista sanoista, esim. märehtijäi/den -tten, wiettelijäi/den -tten, joiden taivutus nykyään on sama kuin kolmitavuisien.

Painollinen asema

839.1. Yksikkövartaloisen genetiivin edustustavat ovat yleensä samat kuin painottomassa asemassa. Todettakoon lyhyesti *kylmempäsen-tyyppiin palautuvat murremuodot:

1. Supistumattomassa genetiivissä on tavarajalle kehittynyt siirtymä-äänne j: lm isäntäje(n) 626.3a, pE veteläje' 692.1a. Etelä-Pohjanmaalla on j usein "heikko"⁶⁷².

2. Supistumagenetiivien äi-diftongi on eri murteissa joutunut erilaisen käsittelyn alaiseksi.

a. -äi(n) (< -ä-en): lm kylmempän 626.1, sata emäntäi(n) 638, satY künttiläin 647.1, hP häkiläin 664.1, pK pitäjäin 703.1, pP sikijäin 713.1.

b. -äen (< -äin): sPu üstävään 774.2.

c. -än (< -äin): pE käräjään 692.1b. Diftongin vokaaliutuminen painollisessa tavussa on painottoman aseman analogiaa⁶⁷³. Muutoksista äi > ǟ, äi > ǟ ym. huomauttaa Laurosela, että Alavudella ja osaksi muutamissa rajakylissä tavataan naapurimurteiden vaikutuksesta lyhyt vokaali painottomassa tavussa, kun siinä^vstoin sivupainollisessa tavussa pitkä vokaali on säilyneenä⁶⁷⁴.

d. -än (< -äin) lounaismurteissa: kylmempän 626.2.

Konsonanttivartaloisesta genetiivistä puuttuvat poiminnossa äännelaillisen -ten-edustuksen esimerkit. Lounaismurteiden -tten-pääte sanassa kylmintten 626.6 on analoginen.

2. Monikkovartaloisten genetiivien kehitys sijapätteeseen ja vartaloon nähden on odotuksenmukainen vain seuraavissa ryhmissä:

a. s:n kadottua tavaraja on joko säilynyt tai vokaaliyhtymä i-e on kehittynyt edelleen diftongiksi: satY elävien 647.2, hP petäjien 664.2, hK elävien 682.1, pK pitäjien 703.2.

b. i-e-yhtymän tavarajalle on kehittynyt siirtymä-äänne j: lm isäntäje(n) 626.3b; - h-s pettäijel latvossa 664.3. Jälkimmäisen muodon monikkovartalo pettäi- on samalla yksikkövirtalo

savolaismallisesta pettäi (< petäjä) -sanasta.

c. -i(n) (< -ien) suomen itäisissä ja pohjoisissa murteis-
sa: sP isänti 741.1, sEu pitimpiin 751.1, sIu emäntin 762.1,
sPu istävin 774.1, vI tekijin kans 802.1, vL emäntin 811, sav
petäjin 823, smAL elävin 832.

3. öi-monikon odotuksenmukaista genetiiviä edustaa pE teki-
öre(n) 692.2 ja vI miniöi 802.2.

4. Seuraavassa näytteitä sijapäätteeltään analogisista ge-
netiivimuodoista (-tten, -ten, -hen).

a. -tten-päätte liittyneenä sekä yksikkövirtaloiseen asuun
että monikollisiin i- ja öi-virtaloihin: satY künttiläitten
647.4; - lm kylmempättten ~ kylmemättten 626.4a. Edellinen esi-
esimerkki on -äin + -tten-genetiivien kontaminaatio (Virtaran-
nan mukaan Ylä-Satakunnassa satunnainen: künttiläin + küntti-
läitten⁶⁷⁵), jälkimmäinen tyyppi on kehittynyt edellisestä (äi
> ä). -- Monikollisiin i- ja öi-virtaloihin liittyneenä tavataan
-tten-päätettä lounaismurteissa ja sieltä levinneenä muissakin
länsimurteissa: lm kylmemitten 626.4b, pP elävitten 713.2, To
(-äji > -ä(i > -äi-) jumälankieltäitten 727; - lm kynttiläit-
te 626.4c, satY häkiläitten 664.4; - lounaismurteissa myös dif-
tongin jälkikomponentin katoa (öi > ö), esim. kynttilötte 626.4d.

b. -ten-päätte liittyy monikollisiin virtaloihin: hK elävi-
ten 682.2 on -in- ja -ten-päätteisten genetiivien kontaminaa-
tiomuodostuma; - hE kämpyröiten 675; - lounaismurteissa myös
öi > ö: tekkjöte 626.5.

c. -hen-päätte savolais-kannakselaisiin genetiiveihin-illa-
tiiveihin kuuluvana liittyy niinikään vain monikollisiin i- ja
öi-virtaloihin: sIu pittäihe(n) 762.2a; - sP isäntihe(n) 741,
sEu pitimpiihen 751.2. Tässä tyypissä on kaksinkertainen sija-

pääte (-in + -hen). - Muodostukseltaan samanlainen lienee myös si-monikon tyyppi (-sin + -hen), vaikkei sen kontaminaatio odotuksenmukaisen -sihen-loppuisen illatiivin vuoksi olekaan niin selvästi havaittavissa: siu m_{in}ij_oihin 762.2b, vi m_{in}i_oi(he) 802.2.

839.2. Vanhan kirjasuomen painollisen aseman kirjavat edustavat ovat suurin piirtein samanlaiset kuin a-vartalolisilla nomineilla (ks. 611.2 ja 603.2).

la. Yksikkövartalaisia -dhen - -den-päätteisiä genetiivejä tavataan vain vanhimmilla kirjailijoilla: Agricola: (GMA) n_äch-tewedhen Rk 161 a, teckiedhen Rk 99 b, Hoorintekiedhen Ps 34 b, Pahointekiedhen Ps 68 b, Wekeuedhen Me E 4 b. Eriksseen mainittakoon -sin + -sen-muotojen kontaminaatit: Agricola: (GMA) hedhelmeij_odhen Rk 294.a, w_äkeweidhen Rk 202 b. Westh: SKM I ystä_oiden 93:27.

b. Vanhan kirjallisuuden suosituin yksikkövartaloineen genetiivityyppi kolmi- ja viisitavuisissa sanoissa on kuten painotomassakin asemassa -sin-päätteinen: Agricola: SKM I Pahante-_okiein 205:20, Ysteuein teden 80:30, wlosualittuin ysteueis see-_osa 86:16-17, (GMA) Hedhelmettömein UT 261 a, nekymettömein Rk 378 a. Westh: SKM I ystä_ouisz 238:20, caickein n_ächt_ouin ja näkymättö_ouin 173:20. Martti: SKM II Em_ändeins_ä 161. Finno: (ASK) ystä_ouis 109. Hemminki: (AHK) Näkymättö_ouin V_k 80 b. Kollanius: VKSL ylistett_ouin 60:32.

2. Tulkinnanvarainen on Agricolan käyttämä genetiivimuoto (GMA) is_änten Rk 201 a, joka näyttää painovirheeltä (pro is_än-_otein 'is_änt_äin'). Tätä selitystä vastustaa kuitenkin vanhimmilla kirjailijoilla esiintyvä nd:llinen kirjoitustapa sanoissa is_änt_ä ja em_änt_ä (esim. Agricolalla Em_ändeins, Martilla Em_än-

deinsä). Mahdollisesti on tässä kysymys samanlaisesta konso-
nanttivartaloisesta genetiivistä kuin a-vartaloisessa muodos-
sa Jumalten Rk 62 a.

3. ä-vartaloisten nominien kontaminoituneista genetiiveis-
tä vanha kirjallisuus suosii -tten- ja -ten-päätteisiä muotoja,
joissa lähinnä kuvastuvat lounaismurteiden silloiset suhteet.

a. Ensinnäkin -tten-päätte vanhimmissa kirjailijoilla liit-
tyneenä yksikkövartaloiseen asuun; tyypit -äin + -tten ja
(-äin >) -än +-tten: Agricola: (GMA) eleueitten Rk 310 b, hed-
helmeitten UT 37 b. Martti: SKM II wereiäitten 59; - Agricola:
(GMA) hedhelmettens Rk 259 a. Westh: SKM I ystäuättes 87:17. --
Tavallisin kolmi- ja viisitavuisten sanojen -tten-päätteinen
genetiivi on vanhassa kirjasuomessa i-monikollinen (mahdollises-
ti (-äin + -tten): Agricola: (GMA) eleuitten Me H 1 a. Westh:
SKM I edesioutuuitten ystäuitten 83:2. Hemminki: (AKK) Ystävit-
ten L 88. Raumannus: (ARK) ystäwittens I C, näkymättömitten II
A 2. Kollanius: (AKK) eläwitten 27, weräitten 87. Pacchalenius:
(AKK) ystäwitten L 5 a. -- öi-monikollista genetiiviä edustaa
Westhin tekstissä esiintyvä SKM I wäriijn tekijöitten keskelle
107:5.

b. -ten-päätte liittyy samoihin vartaloihin kuin -tten. Osas-
sa esimerkkejä saattaa t olla ortografinen (pro tt)⁶⁷⁶. -eitten:
Agricola: (GMA) wäkeuēiten UT 347 a; - -eēten: Agricola: SKM I
Pahointekieten cansa 106:3, (GMA) eleuēten Rk 240 b. Elimaeus:
(KEK) pahointekieten 48 b. -- -iten: Agricola: SKM I Eleuēiten
205:5, (GMA) Ysteuēiten UT 261 b, Wäkeuēiten We 4 b, 103 a. Eli-
maeus: (KEK) eläwēiten 46 a, ystäwēiten 44 a. Kollanius: (AKK)
Isänditen 227:9. -- -öiten: Westh: SKM I wärinteekiöiten 138:27.
Viimeksimainittu Rauman murrettä edustava ek:llinen esimerkki

lienee tarkoitettu luettavaksi väärintekijöiden (vrt. lm tekki-
jätte 626.5).

839.3. Vanhan kirjakielen suosima yksikkövirtaloinen -äin-
loppuinen genetiivi on nykysuomessa vaihtumassa monikkovirtaloi-
seen, vaikka edellistäkin vielä käytetään⁶⁷⁷, esim. ystävien
- ystäväin, jättömien - jättömain, syvimpien - syvipäin, vä-
symättömien - väsymättömain, seitsemien - seitsemäin. Muutamis-
ta sanatyypeistä käytetään harvoin myös konsonanttivirtaloisia
muotoja, esim. lämminten, seitsenten, jättönten, päätönten.
Konsonanttivirtaloinen mon. genetiivi (ja yks. partitiivi) on
mahdollinen sanoista, jotka yksikön nominatiivissa päättyvät
n:ään. ä- ja a-virtaloissa käytetään konsonanttivirtaloista ge-
netiiviä kuitenkin pääasiallisesti vain karitiiviadjektiveista.
öi-monikolliset genetiivit ovat useimmiten -den-päätteiset, esim.
kympylöiden, miniöiden, hypintöiden, petäjöiden. Mahdolliset
ovat myös -tten- ja -jen-päätteet (kympylöitten - kylpylöjen).
Jälkimmäisen käyttöä rajoittaa kuitenkin dissimilaatio, esim.
sanasta petäjä tuskin petäjöjen.

Partitiivi

Painoton asema

840.1. ä-virtaloiden painottoman aseman partitiivityypit
muistuttavat suuresti a-virtaloiden edustusta (ks. 612.1). Kan-
tasuomen *seppiä, *kylmempissä-tyypin sijapäätteet eivät nykyi-
sellään sisällä konsonanttista ainesta.

1. ä:n kadottua on tavuraja säilynyt (pääasiallisesti län-
simurteissa) tai vokaalilyhytmä i-ä on kehittynyt diftongiksi
(mikä puutteellisen merkinnän vuoksi teksteistä ei aina sel-

viä): sata kōhiä 635.la, saty pitkiä 645,hs märkiä 651.1, hP
 heiniä, väkevempiä 661.1, h-p tyhjiäkim 661, hE lehmii 672.1,
 pE hevoosenkenkiä 689.la, pE-s räiviä 689.la, pK pitkiä 701.la,
 pP leh^emiä 710.la, Ke härkiä 717.1, To kenkiä 724.1, sE reikä-
 leipiä 734.1, sEu hyviä 749.1, sLu lehmii 759.la, sPu köyhiä
 771.1, sLu löühiä 777.la, smM külmiä 784.1, sLou väljiä 793.1,
 sav silmiä 820.la.

2. Murteissa, joissa š:n kadottua tavuraja on säilynyt, il-
 menee usein siirtymä-äänne j (- j̄ - j̄j̄): a. sata hävi^{j̄}ä 635.
 lb, pE mäti^{j̄}ä 689.lb, pK märki^{j̄}ä 701.lb, pP hävi^{j̄}ä, virki^{j̄}m-
 pi^{j̄}ä 710.lb, vL leppi^{j̄}ä 809.1; - b. hs härki^{j̄}ä 651.2, hP hyvi^{j̄}ä
 661.2, h-s reiki^{j̄}ä 661.2, pE-s mehti^{j̄}ä 689.2, pK silimi^{j̄}ä 701.
 2a, pP jyvi^{j̄}ä 710.2, Ke hyvi^{j̄}ä 717.2, sE kül^ömi^{j̄}ä, hävi^{j̄}ävi^{j̄}ä
 374.2, sP rüsi^{j̄}ä 739, sLu pitki^{j̄}ä 759.lb, sLu hyvi^{j̄}ä 777.2, sm
 M lehmij^{j̄}ä 784.2, sLou silimi^{j̄}ä 793.2, vI rüsi^{j̄}ä 799.2, Äyr sil-
 mi^{j̄}ä^{nkä} 816.1, sav silmi^{j̄}ä 820.lb, smAL rüsi^{j̄}ä 829.1. Lounais-
 murteiden leippi^{j̄}än 623.2 geminaatallisine vartalokonsonanttei-
 neen edellyttää kontaminoitumista omistusliitteettömän parti-
 tiivimuodon leippi (< leipi) kanssa. - c. Geminaatioalueella j
 > j̄j̄: pK kenki^{j̄j̄}ä^{j̄} 701.2b, sLu kenki^{j̄j̄}än 759.1c.

3. -ie (< -iä) muutamissa savolaismurteissa: sPu härkie
 771.2, sLu leipie 777.1b.

4a. -i (< -i-ä) useissa eteläsuomen murteissa, Ala-Laukean
 suomalaisilla loppuheiton johdosta -ijä > ii: turY kōhi, sata
 leipi 635.2, hLo küpsi 669, hE leipi 672.2, sEu metsi 749.2,
 sLu jüvvi 759.2, vI tühji 799.1, vL leppi 809.2, Äyr süvvi 216.
 2, sav tühki 820.2, smAL (-ijä > ii - i) päivi, rissi^ttävi
 829.2.

b. -i (< -i < -i-ä) lounaismurteissa: härkki, külmi 623.1.

Jälkimmäisen esimerkin i on tavallaan analoginen. Odottaisi *külmä, sillä murteessa vallitsevan progressiivisen labiaali-atraktion vaikutuksesta toisen tavun i ja e ovat kehittyneet ü:ksi ja ö:ksi, jos ensimmäisessä tavussa on ollut jompikumpi labiaalivokaaleista (siis myös, jos ensimmäisessä tavussa on ollut diftongi, jonka toisena komponenttina on ollut ü tai ö)⁶⁷⁸. Monikko (samaten kuin imperfektikin) on palauttavan analogian vaikutuksesta jäänyt tämän äännelain ulkopuolelle, koska monikkofunktion (resp. imperf. funktion) kannattaja muuten olisi hävinnyt.

Lounaismurteiden omistusliitteisissä muodoissa totesimme tavarajan muutoksen š > j johdosta säilyneen (leippijän), kun sensijaan omistusliitteettömissä partitiiveissa -iä > -i-ä >> i (leippi). Tällainen partitiivimuotojen paradigmaattinen vaihtelu on ominainen muillekin -iä > -i-kehitysvaiheen läpäässeille murteille, esim. vi rüsijä - rüs*ä*, sav silmi(ä - silmijä - silmi, äyr silmijänkä - silmi, siu kenkijä - kenki ym. Näissä murteissa supistuma-aste on kehittynyt semmoisiin tapauksiin, joissa ä (a-vartalossa a) on ollut painoton, kun taas sivupaino on estänyt ä:n (a:n) sulautumisen edelliseen vokaaliin. Toisenlaistakin, ensi tavun kestoasteesta riippuvaa vaihtelua tavataan. Rapola on kiinnittänyt huomion siihen, että Ulvilan murteessa näkyy kyseinen ilmiö Avellanin aikoihin säilyttäneen alkuperäisiä piirteitään: heini, ämmi - peria /mäkiä, nimiä/; sitäpaitsi omistusliitteen yhteydessä aina heiniäni /sukkians ym./⁶⁷⁹. Omistusliitteettömissä muodoissa on vastaavanlaista myöhemmin todettu Ala-Satakunnan Kullaan, Pöytään ja Kosken pitäjistä⁶⁸⁰. Palataksemme paradigmaattiseen vaihteluun -i - -i(j)ä-, huomautettakoon, että selvimmät todisteet siitä on

yhtäältä löydettävissä Suomen lounaisosasta (etenkin Raision ja Luvian väliltä), toisaalta maan etelä- ja kaakkoisosista itäistä Uttamaata ja Pielisen seutuja myöten⁶⁸¹. Kuten esimerkeistä selvisi, ovat savakot ja äyrämoiset kuljettaneet puheenalaisen ilmiön aikoinaan myös Inkeriin. Esitetyn aineiston perusteella ei näytä uskottavalta Turusen käsitys siitä, että savon itäisen ulkoryhmän omistusliitteiset partitiivit leipijjään, kenkijjään ym. olisivat analogisia äännelaillisten muotojen jalakojjään (< *jalkoišāhen), housujjään mukaan⁶⁸². Sivupainon osuus tavurajan säilyttäjänä ilmenee mm. verbeissükin, esim. ruppēn : rupejjā, joten paradigmaattinen vaihtelu lienee käsiteltävällä kielialueella kuulunut alusta alkaen kaikkiin vartaloihin.

5. Vahva-asteista -tä-pätettä käytetään: a. osassa lounaismurteita kaksitavuisten nominien omistusliitteisissä muodoissa, esim. Halikossa leippitän 623.3; - b. nelitavuisissa tekijännimissä: To selittäitā 724.2. Äännelaillinen kehitys olisi johtanut selittäjä-asuun, joten hankalan sekaannuksen välttämiseksi yksikön nominatiivin kanssa on pakostakin turvauduttu kolmitavuisten tekijännimien tarjoamaan malliin (vrt. äännelaill. nit-täitā). Toisena selitysmahdollisuutena on otettava huomioon muuttuneen sivupainon osuus (selittäji:tā > selittäitā), vaikka kaksi- ja nelitavuisten nominien kantasuomalaisissa rekonstruoinneissa on edelleenkin lähdettävä heikkoasteisesta *-šā-päätteestä (*leipišā, *selittäjišā).

6. ši-monikon partitiivi on niinikään šā-päätteinen: sLou kävelijöitā 793.3. Murteittain kuten kirjakielessükin lienee mahdollinen myös -šjā-loppuinen tyyppi, josta poiminnoissa kuitenkin puuttuvat esimerkit.

7. ü-vartaloissa ani harvoin esiintyvistä läi-monikosta on näytteenä Ala-Laukaan suomalaisten runosta poimittu leipi-
läi 829.3, jossa sivupainollisen tavun jäljessä odottaista
-tä-päätettä.

840.2. 1. Vanhan kirjasuomen kaksi- ja nelitavuaisten nomi-
nien partitiiveissa ovat vallitsevina -iä-loppuiset muodot (
-ie, -iä). Agricolalla silloin tällöin esiintyvä -ije - -ijä-
asu saattaa kuvastaa siirtymä-äänteellistä tyyppiä, mutta to-
dennäköiseltä näyttää, että ij on vain i:n merkki, sillä taval-
lisiin merkitsemistapa hänelläkin on -ie tai -iä. Agricola: SKM I
pyhie waimoia 46:21, (LMKH II) tyhmiä Inhimisiä Rk 361. Westh:
SKM I pyhiä 49:1, pyhiä 165, väriä puheita 237:17. Upsalan ev.:
(USEF) hyffuiä 24:7, isättömiä 19:15. Martti: (PMG) ijuiä 70,
pyhiä 99, päiuiä 48. Finno: (ASK) hyuiä 6. Elimaeus: (KEK) köü-
hiä 13 b. Gothus: (GV) hyviä 4, silmiäns 27. Sorolainen: VKSL
hävättömiä Inhimisiä 97:19. Raamattu (1642): (RK) medziä D III,
leipiä J V, wäriä D V. Raumannus: (KTRK) pyhiä II H 4, Hyviä
III A 7, päiuiä I B 1. Kollanius: (AKK) jiwiä eli heiniä 98.

2. Supistumapartitiivia edustavat vanhimmassa kirjallisuudes-
sa -i-, -ij- ja -ii-loppuiset muodot; viimeksimainittuja on joh-
donmukaisesti käyttänyt Maskun Hemminki. Agricola: (LMKH II)
meite kieyhi Rk 189, wäri ja turhi Rk 20, pyhiä lahioij Rk 110.
Westh: (MAP) nöyri 234, pyhiä 85, pyhiä 87, 157. Upsalan ev.:
(USEF) emättömiä 19:5. Finno: (ASK) köyhi 93. Elimaeus: (KEK)
köühi 14 a. Hemminki: (AMHK) wäriä Vk 42 b, tyhmiä Vk 154 b,
Hyviä L 25, köyhiä L 32, hyviä tecci Vk 137 b. Sorolainen: (VSK)
reiki 863.

3. Partitiivin vahva-asteinen sijapäätte on vanhan kirjasuo-

men kaksitavuisissa nomineissa erittäin harvinainen. Yleisempää sen käyttö on nelitavuisissa tekijännimissä (vrt. tähän -ta-päätteisen partitiivin käyttöä a-vartaloidessa): Juhana III:n k. (1584): VKSL Voita ja Jyvitä 55:18. Hemminki: (AMHK) Synnyttäit Vk 105 b. Tekijännimissä tapahtuneen muutoksen -äji- > -äi- vuoksi on sivupainon asema sikäli muuttunut, että sijapäätte seuraa sivupainollista tavua, mikä selittäneekin heikkoasteisen päätteen vaihtumisen vahva-asteiseen.

840.3. Nykysuomi käyttää kaksitavuisista sanoista -iä-lopusta partitiivia, esim. hyviä, kesiä, lisiä, silmiä. Samanlainen on painottoman aseman edustus useampitavuisissakin sanoissa, esim. järjestelmiä, hengettömiä ym., paitsi äi-monikon yhteydessä, jossa tekijännimistä on mahdollinen sekä -äitä-että -öjä-tyyppi (kävelijöitä ~ kävelijöjä), jälkimmäinen j:n dissimilaation vuoksi tuskin esiintyvänä.

Painollinen asema

841.1. Kolmitavuisien ä-vartaloiden i:llisen monikon partitiivi päättyy nykymurteissa vain harvoin -tä-päätteeseen. Tässä kuten a-vartaloidessakin (ks. 613.1) on valtaedustus analogisten supistumuotojen kannalla.

1. -tä-päätteen käyttöä tavataan enää vain lounaismurteissa, Peräpohjolassa ja muutamista sanoista myös savolaismurteissa (pittäi 'pitäjä'): lm kylmemit ~ kylmempit, käreit 627.1a, Naav üstävätä, nittäitä 728.1a, siu pittäitä 763.2a. Muutoksen -äji- > -ä(i)- > -äi- johdosta on Peräpohjolan muodossa nittäitä -tä-pääte nykyään painottoman tavun jäljessä. Periaatteessa samanlainen on ollut kehitys muodoissa lm käreit ja siu pittäitä, joissa niinikään j > Ø.

Niissä tekijännimissä, joissa jä-johtimen edellä esiintyy

vokaali i, on se muutoksen ji > i jälkeen sulautunut monikon tunnukseen (i-i > i): To mennit^ä, tekkit^ä 728.1b.

Partitiivin -ta, -tä-päätteen merkinnöistä suomen murrekartastossa huomautettakoon, ettei taivutustyyppin vasarata, vasara suhteita voi ilman muuta sovelluttaa monikkomuotoihin, sillä esim. savossa vasarata, mutta vasariä - vasari, isäntiä - isänti ym. Sensijaan lounaismurteille on ominainen alkuperäisempi suhde vasarat : vasarit, väkèvit, mütmit , mikä kuvastuu myös vanhassa kirjasuomessa. Kun eestissäkin tavataan vastaavalaista (vasarat : vasarit, õbusit 'hevosia' jne.), voidaan tietyin varauksin väittää, että Peräpohjolankin istävitä-edustus juontaa juurensa (lounaismurteiden välityksellä) Suomenlahden-takaisilta ajoilta.

2. Kolmi- ja viisitavuisten nominien monikon partitiivin valtaedustuksena suomen murteissa ovat supistumatyyppit (-stä (>)) -iä, -ie, -i, -ijä siirtymä-äänteelliset edustustavat -ijä, -ijä, -ijjü- ja kirjakielen mukainen -i(ä) (vrt. 840.1).

a. -i(ä), -iä (jälkimmäinen itämurteissa): hS kiiltäviä, päälisettä 654.1, hP viinimpiäkin 665, hK pienempiä 683, pE jäkäliä 693.1, pP tietäjiä 714.1, Ke pienempiä 719, To emäntiä 728.3, sE vetäjiä 737.1, sEu emäntiä 752.1, smM värrembiä 787.1, sLou vähempiäki 795.1.

b. -ijä, -ijä, -ijjü:- pE ülempiä 693.1b; - lm isäntijän 627.2, sE emäntijä 737.2, sP pitimmiä 742.1, sLou eläviä 795.2, smAL heinäntekijijä 833. Savon pohjoisen ulkoryhmän pitimmiä-muodon heikkoasteinen vartalo on yleistystä muista monikon sijoista. Huomattakoon Ala-Laukaan suomalaisilla i-monikon säilyminen -ijä-loppuisissa tekijännimissä (heinäntekijijä). Eriksseen mainittakoon To nittäijä 728.4, jossa muutoksen ji > i

tapahduttua monikon tunnus on joutunut edelliseen tavuun muodostamalla sen vokaalin kanssa diftongin⁶⁸⁴. Omistusliitteisissä muodoissa pitkän vokaalialineksen edellä on siirtymä-äänne j geminoitunut: siu käpälijjän 763.1a. Tyyppi on lähinnä kaksita-
vuisten nominien (kenkijjän) analogiaa⁶⁸⁵.

c. -ie (< -iä) paikoin savolaismurteissa: sPu pienempie 775.

d. -i (< -iä) pääasiallisesti etelä- ja kaakkoismurteissa: SuuS emänti 683.2, Tyts käpäli 683.2, To üstävi 728.5, sP näkövi 742.2, sEu pitimpi 752.2, siu käpäliisäk 763.1b, vi külpiji 803, sav myötävi 824.

e. -i (< -i < -i-ä) lounaismurteissa: isänti, pitäi 627.3. Jälkimmäisessä esimerkissä on supistumapäätteen i siirtynyt j:n kadon johdosta edelliseen tavuun diftongin jälkikomponentiksi.

2. Myöhäsyntyisen oi-monikon partitiiveissa esiintyy useimmiten odotuksenmukainen -tä-päätte. Mitä heikkovaltaloisiin muotoihin tulee, niin niiden alkuperästä on ollut puhetta jo a-
vartaloiden oi-monikon yhteydessä (ks. 605.1,1).

a. -tä-päätteen edellä esiintyy murre-edustuksesta johtuen vokaalialaines oi, öe, oe, ö, ö: lm bahändekjöt 627.1b, sata sunnöitä 639, satY jütinöitä 648, hS tekijöitä 654.2, hK imelöitä 683.3a, pK kränkilöitä 704, pP künttilöitä 714.2, To frö-künöitä 728.1c, siu mänijöitä 763.2b, sLou pyrkijöitä 795.3.

Lounaismurteiden muodossa bahändekjöt on muutoksen ij > j johdosta -tä-päätte joutunut seuraamaan painotonta tavua. - siu häk-küröitä 763.2a; - sE väkevöitä 737.3, siu mäkäröitä 763.2d; - hK künärö(t) 683.3b, pE imelöitä 693.2; - lm tekkjöt 627.1c.

b. Siirtymistä heikkoasteisen sijapäätteen kannalle tavataan Peräpohjolassa ja loppuheittoisena Suomenlahden saarilla, Ky-

mensuun alaryhmässä sekä viipurilaismurteissa: To mäköröjä
728.2; - Tyts leivisköi 683.4a, vi vispilöi 803.2; -(öi > ö)
hK künärö(t) 683.4b.

3. Lounaismurteista mainitsee Hahnsson si-monikollisen partitiivin Niämlässi 'Niemeliä' 627.4. Hän huomauttaa: "Lapissa kuulee väliin sellaista monikon osantoa, kuin jos runko päättyisi se:hen"⁶⁸⁶. Kolmitavuisissa nomineissa si-monikon käyttö on perin harvinaista. Tätä monikkomuodostustapaa koskevassa tutkimuksessa Penttilä esittää näytteitä kolmitavuisista supistumanomineista, muttei yhtään esimerkkiä ä-vartalolisista sanoista, ei edes kaksitavuisistakaan⁶⁸⁷. Supistumanomineissa tavataan si:tä ä:n jäljessä sellaisissakin muodoissa kuin MOS seippäsi-
näs 'seipähinensä', seippäsines 'seipähinensä' 314. Tällaisista muodoista si-monikko on sitten siirtynyt erisnimeen Niämlä 'Niemelä', jonka vartalo si-tunnuksen ansiosta on säilynyt muuttumattomana myös monikossa.

Edelliseen verrattava on Keski-Skandinavian metsäsuomalaismurteen partitiivimuoto pahantekijäsiä 787.2, jossa niinkään ilmenee selvä si-tunnus. Kun käsittelynalainen muoto vaikuttaa satunnaiselta, ei mistään yleisestä si-monikon esiintymisestä metsäsuomalaismurteessa voi olla puhuttakaan; sen alkuperäkin näyttää epäselvältä.

841.2.1.-tä-päätteen säilyminen kautta vanhan kirjasuomen on sivupainollisen tavun jäljessä erittäin yleistä. Seuraavassa näytteitä kolmi- ja viisitavuisista sanoista: Agricola: SKM I eluite Me 219:2, edemenneitē Ysteuite Kk 92:23. Westh: SKM I eläuitä ja coluhita 175:9, eläuit 9:6. Martti: SKM II hedhelmät-
tömit 72. Raamattu (1642): AJ ystäwitä 130, Wäkewitä D V. Rau-

mannus: (ARK) eläwitä II A 2. Kollanius: (AKK) hedhelmitä 165, eläwitä 127. Ikalensis: (AKK) pahointekijtä 108. Rajalenius: (ASMAH I) eläwitä LHS B IV a. Ikalensiksen käyttämä -tekijtä on j:n kadon johdosta luettava -tekitä.

2. Kolmi- ja viisitavuisissa sanoissa on -iä -i-loppuinen (painottomasta asemasta yleistynyt) partitiivityyppi vanhimmilla kirjailijoilla varsin harvinainen: Raumannus: (ARK) ylistettäwiä I A 4; - Agricola: (LMAH I) Ystewi UT Rom. Alc.107.

Tulkinnanvaraisen äpä-sanan -ehi-loppuinen monikon partitiivi esiintyy Agricolalla: SKM I äpärehi /'äpäriä'/ synnytteuet Kk 26:12-13. Näyttää siltä, että kysymyksessä on murteenomainen e-vartaloinen supistumanomini äpäre. Verrattakoon tähän Kemijoen muotoa äpäreistä (ks. 837.1,4).

3. Vanhan kirjasuomen ä-vartaloiden äi-monikon partitiivi on aina -tä-päätteinen (kuten odottaa sopiikin): Martti: SKM II käreitä 105. Sorolainen: (VSK) tekiitä 407:17, tekieitä 371:6. Laurentius Petri: SKH I tekiit 325. Rajalenius: (ASMAH I) tekiit MCS B III a. Sorolaisen käyttämän muodon tekieitä vartalo tekiei- lienee vain ortografinen (pro tekiäi-).

841.3. Vanhan kirjasuomen suosimia -tä-loppuisia partitiiveja ei nykysuomen i-monikon yhteydessä enää käytetä. Painottoman aseman -iä:llinen edustus on yleistynyt myös kolmi- ja viisitavuisiin sanoihin, esim. pienempiä, emäntiä, isäntiä, hedelmiä, pyytäjiä, väsymättömiä, viihdyttävämpiä. äi-monikko on edelleenkin -tä-päätteinen, esim. pähkinöitä, kylpylöitä, miniöitä, tekijöitä, pyytäjäitä (eritt. harv.; tav. pyytäjiä)
688. -äjä-loppuisia muotoja, jotka niinikään ovat mahdolliset, käytetään ani harvoin, niinpä sanasta miniä partitiivi miniöjä

tuskin esiintyvänä (tav. miniäitä)⁶⁸⁹.

Illatiivi

Painoton asema

842.1. Suomen murteiden ä-vartaloiden illatiivimuodoissa tavataan samanlaista kirjavuutta kuin a-vartaloisten nominien edustuksessa. Eri edustustapojen alkuperästä ja levinneisyydestä ks. 614.1.

1. h:ttomat illatiivit palautuvat tyyppiin *seppihen, josta melko yleisesti > seppihin > seppi-in > seppin, mutta paikoin itämurteissa suhteen silmi : silmihei vuoksi myös *seppihen > *seppien > seppin⁶⁹⁰.

a. Valtaedustus kuuluukin -i(n)-loppuisille muodoille: sata märki(n) 636, saty sürjän 646, hs pesi(n) 652, hP lehmiin 662, pE vähiin 690.3, pE-s kyliinki 690.3, pP pitkiin 711, To lehmiij ja 725, sE silmi(n) 735, siu lehmin 760, sPu kenkin 772, smM silmissä 785, vi reiki, järettömmi 800.2.

b. -i (< -in) lounaismurteissa: härkki 624.2.

2. h:lliset illatiivit ovat äänneläillisiä vain osassa suomen murteita (ks. 614.1,2).

a. he-päätettä käytetään viipurilaismurteiden itäryhmässä omistusliitteen yhteydessä: miu silmihei 800.1, kun sensijaan omistusliitteettömissä muodoissa h on kadonnut (silmi 800.2). Semmoinen suhde, että sivupainollisen tavun alussa h on äänneläillisesti säilynyt, vaikka se muutoin samassa paradignassa onkin kolmannen tavun alussa kadonnut, esiintyy johdonmukaisesti harvoin. Tämän äänneläin vaikutuspiiriin kuuluvat lampät : lampahalla ja mielē(n) - mielie : mielēhein, mielēheis, joissa h:n säilymistä ei ole määräämässä tavuasema sellaisenaan,

vaan ennenkaikkea painotus⁶⁹¹. Tavurajan säilymiseen nähden tapasimme vastaavanlaista myös monikon partitiiveissa ja su-
 piestumanomineissa (silmi : milmi, ^{ään} - silmi^{ään} ja valke^ä :
 kehille). Jälkimmäisten h ei kuitenkaan ole äännelaillinen,
 vaan tavurajalle kehittynyt siirtymä-äänne (ks. 616.1,3).

b. -hi(n)-päätte lounaismurteissa ja Pohjanmaalla: lm härk-
 kihi 624.1, pE silimihin 690.1. Rauman murrepiirin h-edustus
 ei ole äännelaillinen, vaan yleistystä sivupainollisen tavun
 jälkeisestä asemasta. Tähän viittaa ennenkaikkea geminoitunut
 vartalokonsonantti, mikä samalla osoittaa, että puheenalainen
 muoto härkkihi on kehittynyt kontaminaatiotietä (härkin > härk-
 ki > härkki + -hi).

Metateesin tai sisäheiton johdosta tavataan Pohjanmaalla
 edustusta, jossa monikon tunnus on kadonnut ja sen funktiota
 kannattaa sijepäätteen i: pE härk'hin 690.2.

c. -h-päätte Kaakkois-Hämeessä ja savakoilla: hK silmih 680,
 sav metsih 821.

d. -hin-päätteisestä illatiivista puuttuvat ä-vartaloiden
 poiminnoissa esimerkit (ks. a-vartaloiden edustusta 614.1,2d).

3. s-illatiiveista ovat edustettuna -sse-, -si-, -s- ja
 -sä-päätteiset muodot:

a. -sse-päätte lounaismurteissa ja Ala-Laukaan murrepiirissä:
 lm hüvisse 624.3; - smAL seinisse 830. Jälkimmäisessä muodossa
 on kaksi illatiivin päätettä. Lounaismurteissakin lienee kehi-
 tys kulkenut samaa tietä /huom. vartalokonsonantin geminaatio
 muodossa leippisän (kohta d)/.

b. -si-muodot Porvoon murrealueelta niinikään kaksinkertai-
 sine illatiivin päätteineen: hE mettisi 673.

c. -s-päätte erityisesti lounaismurteiden itälaudassa: sil-

mis 624.4.

d. -sä-pääte omistusliitteisessä illatiivissa ja inessii-
vissä aina Vihtiä myöten (yks. ill. jalkāsais 'jalkaasi', in.
jalasais 'jalassasi')⁶⁹²; lm leippisän 624.5. Geminoitunut var-
talo-konsonantti viittaa kaksinkertaiseen sijapäätteeseen: lei-
pihin > leipin > leippin > leippi + -s(ä-). Mielenkiintoinen
s-illatiivin käyttöön nähden on läntisellä Uudellamaalla tavat-
tava suhde miälēsän 'mieleeni', mutta miälēn⁶⁹³.

842.2. 1. Vanhoista kirjailijoista on h-illatiivin kannal-
la vielä Agricola, mutta supistumamuotojakin hän käyttää mel-
kein saman verran (ks. esimerkkejä ja siihen viittaavaa kirjal-
lisuutta a-vartaloiden yhteydessä - 614.2). Agricola: (PTJE):
hyuihin 83 b, syuihin 47 a, (LMAH II) hywihin töihin UT Alc.
Kollanius: (AKK) heinihin 94.

2. Myöhemmillä kirjailijoilla kohtaamme varsin yleisesti
supistumamuotoja: Westh: SKM I pyhin armohins 149:31, hänen py-
hin kässihs 179:2-3. Juusten: (LMAH II) pyhijn c 2 v. Finno:
(ASK) hyuin 107. Elimaeus: (AEK) pyhijn käsijs 36 b. Hemminki:
(AMHK) näihin nöyriin uhreihin 115, päevin L 78, pyhin parmois L
114. Raamattu (1642): VKSL sywijn wesijn 35:34. Ikalensis:
(AKK) caickijn hywijn 3. Huomiota ansaitseva on supistumamu-
tojen suhde hällisiin Westhin tekstissä, jossa attribuutti esiin-
tyy aina h:ttomana: pyhin kässihs, pyhin armohins. Johdon-
mukainen -in-pääte (eikä -ijn) saattaa viitata lyhenneeseen
vokaaliin.

842.3. Nykysuomen ä-vartaloiden taivutuksessa päättyy il-
latiivi tavu-asemasta riippumatta aina pitkään vokaaliin ynnä
n:ään, esim. silmiin, kyliin, perättömiin, järjestelmiin, hen-

gettömiin. Runokielessä on mahdollinen myös -hin-pääte⁶⁹⁴. Ne-
litavuisten nominien si-monikosta käytetään vain -hin-illatii-
via (märehtijöihin).

Painollinen asema

843.1. Vaikkakin h:n säilyminen painollisen tavun jäljessä on yleensä odotuksenmukaista, eivät kaikki tähän ryhmään kuuluvat muodot ole äännelaillisia.

la. -he(n)-päätteiset pitkävokaaliset illatiivit siu pitim-
piihe 753.2, sav näküvihe 825.2 ovat samalla genetiivejä. Tyyp-
pi kuuluu alueelle, jossa painollisen tavun jälkeistä ä:tä vas-
taa illatiivin analogiasta h. a-vartaloiden yhteydessä totesim-
me mainitun h:n aikoinaan tunkeutuneen painottomaan asemaan,
jossa se on liittynyt äännelailliseen supistumagenetiiviin (pat-
toihe). Tällöisenä sekamuotona on uusi edustustapa yleistynyt
sivupainollisenkin tavun jälkeen. Kun murteessa on hävinnyt ero
genetiivin ja illatiivin väliltä (molemmat pitimpi), käy ymmär-
rettäväksi, että uusi -ihe-loppuinen genetiivimuoto tuli käy-
täntöön myös illatiivissa (pro pitimpihe).

b. -hi(n)-pääte liittyneenä lyhyeen i:hin päättyvään monik-
kovartaloon: lm kylmempihin 628.1, pE elävihi 694, siu pit-
täihi(n) 764.2a. Lounaismurteiden esimerkin geminoitunut var-
talokonsonantti viittaa aikaisempaan supistumaillatiiviin kül-
mempin, johon sellaisenaan tai kehitysvaiheessa külmempin on
liittynyt -hin. Välitön mukautuminen kaksitavuisten nominien
sekatyyppiin härkkihi (josta ks. 842.1,2b) on myös mahdollinen
(külmempihin => külmempihin).

Pohjanmaan murteissa ja Peräpohjolassa tavataan muotoja,
jotka voi selittää sisäheittotapauksiksi: pE näkyvhi 694.2, pK

lämpimhin 705.1, Ke käräjhi ja 720. Jos asetumme kannattamaan metateesiselitystä, mikä periaatteessa niinkään on mahdollinen, on monikon funktio i:n ja h:n paikanvaihdon tapahduttua siirtynyt sijapäätteen i:n kannettavaksi.

Selvä metateesitapaus on To petähjin 729.1, joka on rinnastettavissa sellaisiin metateesimuotoihin kuin nauhrit, sählit, huonhet, uihmän⁶⁹⁵ ym. Jos nojaudumme Kettusen esittämään sisäheittomahdollisuuteen⁶⁹⁶, on puheenalaisen muodon i katsottava syntyneeksi etelästä tulleen supistumaillatiivin vaikutuksesta.

c. h-pääte savakkomurteissa: petäjih 825. Kaakkoin-Hämeestä, jossa tätä päätettä niinkään viljellään, puuttuvat poiminoissa esimerkit.

2a. Painollisen aseman supistumaillatiivit ovat analogisia. h:ton edustus on niihin levinnyt lähinnä kaksitavuisista sanoista. -i(n): sata ikävin 640.1, hs väkevi(n) 655.1, hp pitäjiin 666.1, pE-s näkyvi 694.3, pK näkyviin, tietämättömiin 705.2, sEu pitämpii 753.1, sLou tietäjiin 796, VI sivempi 804.

b. Lounaismurteissa odotuksenmukainen -in-päätteen lyheneminen: kylmemppin 628.2.

3. Supistumanomineista alkunsa saaneita s-illatiiveja käytetään etupäässä osassa lounaismurteita ja sporadisesti muualakin:

a. -sin-pääte on ä-vartaloissa erittäin harvinainen: sEu pittäisi(n) 764.3; - hp pitäjiisiin 666.2. Edellisen muodon taivutus on sanavartalosta päätellen (yks. ill. pittäiseen) sama kuin supistumanomineiden; jälkimmäinen muoto on -in- ja -sin-tyypin kontaminaatio.

b. -s-pääte lounaismurteiden illatiivissa ja inessiivissä,

joiden sekaantumisesta saa selityksensä monikkovartalon heikko aste: isänis 628.4.

c. -sä-pääte lounaismurteiden omistusliitteisissä muodoissa: isäntisän 628.5a; - isänisän 628.5b. Edellisessä esimerkissä on vahva-asteinen monikkovartalo odotuksenmukainen, jälkimmäisessä selittyy heikko aste inessiivin vaikutuksesta.

4. öi-vartalosisissa muodoissa käytetään niinkään h-, supistuma- ja s-illatiiveja:

a. -hen, -hin- ja kontaminaatiotietä syntynyt -hi(n)-pääte liittyvät öi-diftongiin päättyvään monikkovartaloon: siu käm-püröihin 764.1; - siu mänijöihin 764.2b; - satA nuppülüöhi(n) 640.2.

Peräpohjolaista merkitty To krönikhöin 729.2 selittyy meta-teesitapaukseksi.

b. Supistumaillatiivia edustaa hS hällinöi(n) 655.2, jossa hin kato on kaksitavuaisten sanojen analogiaa.

c. -sse-illatiivi lounaismurteiden alueelta Maskusta: pe-täjöisse 628.3.

843.2. Vanha kirjjasuomi on painollisen aseman illatiiveissa johdonmukaisesti -hin-päätteen kannalla. Westh: SKM I enämbi-hin 101:24, väkeuihin 156. Elimaeus: (XEK) enämbihin 47 a. Kol-lanius: (AKK) wähembihin 84, Käräihin 160, Käräjhin 160.

öi-monikon illatiiveista puuttuvat poimunnoissa esimerkit.

843.3. Nykysuomi on vanhassa kirjallisuudessa viljellystä -hin-tyypistä siirtynyt kauttaaltaan -iin-loppuisiin muotoihin, esim. syvimpiin, lämpimiin, seitsemiin, emäntiin, väsymättö-miin, viihdyttävämpiin. Edustus on sama kuin painottomassa asemassa. -hin-päätettä käytetään vain öi-monikon yhteydessä: kyl-

pyläisiin, minisiin, tekijöihin ym.

SUPISTUMANOMINIT

844.1. Seuraavassa otamme käsiteltäväksi -eä-loppuisten adjektiivien ja *sääniä-tyyppisten sanojen monikkomuotojen muodostukseen. Nykyään kuuluu murteittain ä-vartaloisten supistumanomien taivutukseen sellaisiakin sanavartaloita kuin pit-tä- 'pitäjä-', mon. pittäi- ym., jotka sopivimmin olemme kuitenkin jo käsitelleet muiden ä-vartaloisten nominien yhteydessä. Kun -eä-loppuiset adjektiivit ovat -eä-tyypin rinnakkaisilmiö, on kaikki se, mitä edellä on sanottu takavokaalisten adjektiivien monikkomuotojen alkuperästä, kehityksestä ja eri tyyppiryhmien levinneisyydestä, sovellettavissa myös -eä-loppuisiin adjektiiveihin (ks. 616.1).

Monikkovartalon käsittelyssä otamme kantasuomalaiseksi lähtökohdaksi i:lisen *pimeä-, likeä-, *kipeä-asun. Muutamissa suomen murteissa tavattava -eä-loppuisten adjektiivien äi-monikko on selvästi myöhäsyntyinen, mikä selittyy yhtäältä muiden useampitavuaisten ä-vartaloisten nominien, toisaalta -eä-adjektiivien oi-monikon vaikutuksesta syntyneeksi.

la. Dentaalilaine on painottoman tavun jäljestä kadonnut, joten useimmissa suomen murteissa on tultu ei-diftongiin päättyvään monikkovartaloon: sata pehmeiks 641, hs kipeillä 656, hp levveistä 667, hk likeil 684.1, To syyspinneillä 730, sp lempeiks 743, slu keveillä 765.1, slu pinneillä 778, smm pimeissä 788, vL pinneillä 812, sav pehmeil 826, smAL kekkeil 834.

b. Redusointialueella on diftongin jälkikomponentti madaltunut (ei > eä): slu pinneissä 765.2.

c. Etelä-Pohjanmaalla ja vähän muuallakin tavataan monoftongiutumista ($ei > \bar{e}$): pE pimeenä 695.1, sEu leveessä 754.1. Jälkimmäisessä esimerkissä on monikon tunnuksesta enää jäljellä sijapätteen konsonantin palataliseatio, jonka avulla monikko erotetaan yksiköstä (leveessä). Tällaisissa tapauksissa on tullut indoeurooppalaisista kielistä tunnetulle kehitystapaleelle, jolloin monikko erotetaan yksiköstä eri sijapätteiden avulla.

d. Kaakkois-Hämeen ja savon lounaisen ulkoryhmän murrepiiristä on näytteitä monikkovartalon päättymisestä $\bar{i}$:hin: hK ülpiks 684.2, sEu leviissä 754.2. Näissä voitaisiin Lindénin tavoin⁶⁹⁷ ajatella yksikkömuotojen analogiaa ($eä > \bar{i}$, myös väki), sillä äännevuoroksesta $ei > \bar{i}$ puuttuvat varmat $\bar{e}$ -disteet. Siirtyminen -is-loppuisten sanojen taivutukseenkin näyttää todennäköiseltä (ks. 618.1,1d).

e. Lounaismurteiden muoto yippiis 629.1 voi niinikään palautua aikaisempaan ülpis-asuun. Uskottavammalta tuntuu kuitenkin olettamus, että $\bar{i}$ on yleistetty kaksitavuisten e -vartaloiden i :llisestä monikosta sen jälkeen, kun supistumanominien diftongin jälkikomponentti hävisi (ülpeis > ülpes, vrt. oikee 'oikein' 616.1c). Tällaista kehitystä on ainakin todettavissa e -vartaloisissa supistumanomineissa, esim. sanasta seiväs kuuluu monikko seippis 'seipäissä'. Känneläillinen kehitys seippäis > seippäs hävitti eron yksikön ja monikon väliltä, joten monikossakin siirryttiin kaksitavuisten $\bar{e}$ -vartaloiden taivutukseen (vrt. pesäs : pesis).

2a. $\bar{e}i$ -monikkoa, jonka edellä totesimme myöhäsyntyiseksi, käytetään vain niistä -eä-loppuisista adjektiiveista, joissa on tapahtunut muutos $-eä > -iä$. Koko ilmiö suomen murteissa on näin ollen varsin nuori ja suppea-alainen (vrt. 616.1,2): lm

ylpjö(i)s 629.2, vi pimiöllä 805.2.

b. öi-diftongi on Etelä-Pohjanmaalla kehittynyt ö:ksi:
pimiönnä 695.2.

c. öi > ö lounaismurteissa: ylpjö(i)s 629.2.

3. Lähinnä kaakkoissuomalainen on -eää-loppuisten adjektiivien h:llinen monikkovartalo: vi pürehist 805.1. Kuten a-vartaloitten yhteydessä totesimme, h on siirtymä-äänne, sillä yksikön ja monikon varsin erilaatuisista vartaloista päätellen ei ö > h-muutos näytä mahdolliselta (ks. 616.1,3a).

844.2. -eää-loppuisista adjektiiveista tavataan vanhan kirjallisuuden niukoissa näytteissä vain i-monikon muotoja (ks. alempana genetiivin ym. esimerkkejä). Vanhan kirjasuomen a-vartaloisista supistumanomineista, lounaismurteiden nykyedustuksesta ja muutoksen -eä > -iä iästä päätellen (Ojansuun mukaan tapahtuneena jo noin v. 1400 tienoilla⁶⁹⁸) tuntuisi öi-monikon käyttö supistumanomineista ainakin 1500-luvun loppuvaiheista lähtien odotuksenmukaiselta. Palauttakasme mieliin, että -eää-loppuisissa adjektiiveissa 1500-luvun alkupuolen kirjailijoista Agricola on vielä johdonmukaisesti i-monikon kannalla silloinkin, kun samasta sanasta yksikössä esiintyy -iä-vartalo (suhde walkial : walkeil). oi-monikon yleisempää käyttöä totesimme vasta 1600-luvun kirjailijoilla (Hemmingillä, Raumannuksella ja Rajaleniuksella). Vastaavanlaista (öi-monikkoa) odottaisi myös -eää-loppuisista adjektiiveista, vaikka esimerkkien niukkuudesta johtuen ei voikaan mitään^{e.} varmaa sanoa.^{i.}

844.3. Nykysuomen -eää-loppuisten adjektiivien taivutuksessa on mahdollinen sekä i- että öi-monikko, edellinen suositumpana: leveinä ~ leveöinä, keveissä ~ keveöissä, pehmeistä ~

pehmeistä. Substantiivisesti käytetyissä muodoissa on öi-monikko tuskin esiintyvä, esim. häpeinä (tuskin häpeöinä). Yksinomainen lienee i-monikon käyttö attribuutin instruktiivissa, esim. ripein askelin, pyörein silmin, huonein himmein⁶⁹⁹. Runokielessä esiintyy harv. myös siirtymä-äänteellinen pehmeillä, ripeillä-tyyppi. öi-monikon käyttö kirjakielen -eä-vartalosisista supistumanomineista vaikuttaa keinotekoiselta, mikä lieneekin syynä sen vähäiseen levikkiin. Normaali on murteenomainen suhde pehmiä- : pehmiöi-.

Genetiivi

845.1. ä-vartaloiden supistumanomien genetiivin kirjavista edustustavoista tarkastamme ensiksi yksikkövartaloista tyyppiä, sen jälkeen monikkovartaloista edustusta, lopuksi analogia- ja kontaminatiomuotoja.

1. Kantasuomen yksikkövartalaiseen *pimeää⁶⁹⁸ genetiiviin palautuvat -äjen-, -äin- ja -än-loppuiset edustustavat /lounaismurteissa mahdollisesti myös -ä(n)-loppuinen variantti (vrt. nopja 'nopeiden'), josta poiminnoissa puuttuvat esimerkit/:

a. -äje(n)-genetiiveissä j on siirtymä-äänne: lm ylpjäje(n)^{630.2a}.

b. -äin (< -ä-en < *-ägen) kuten muissa ä-vartaloisissa sanoissa: pE-s tihejäin 696.2.

c. -än (< -äin) Etelä-Pohjanmaalla: pimiään 696.1.

2. Kantasuomalaiseen monikkövartalaiseen genetiivityyppiin *pimeäien palautuu äänneläillisesti smm pimeijen 789. Lounaismurteiden ylppije(n) 630.2b saattaa monikkovartaloon nähden olla analoginen (ks. 844.1,le).

3. Itäsuomalaista, kaksitavuaisten nominien analogiasta syn-

tynyttä supistumagenetiiviä (ks. 617.1,3) edustaa slu pimmein
779.2.

4. Analogisina sijapäätteinä ä-vartaloisten supistumanomi-
nien genetiiveissä esiintyy -tten, -hen ja -hin /Kaakkois-Hä-
meessä käytetään myös -ten-päätettä (vrt. koreiten), josta kui-
tenkin tähän kuuluvat esimerkit puuttuvat/:

a. -tte(n)-päätte muutamissa länsimurteissa liittyneenä yk-
sikkövirtaloon ja i:lliseen sekä äi:lliseen monikkovirtaloon:
lm ylpjätte(n) 630.la; - lm ylppitte(n) 630.lb; - lm kevjitte
- (äi > ä) kevjitte 630.lc, pK röyhkiäjättä 706.

b. -hen-päätte itämurteiden genetiivi-illatiiveissa: sP lem-
peihen 744, slu sil(1)eihen 766, slu pimmeihen 779.1; * sEu
leviihen 755.2.

c. -hin-päätte niinikään genetiivin ja illatiivin funktiois-
sa: sEu leveehin 755.1.

845.2. Vanha kirjasuomi tuntee ä-vartaloisista supistuma-
nomineista sekä yksikkö- että monikkovartaloista genetiiviä.

la. Agricolalla tavataan ä sivupainollisen tavun jäljessä
säilyneenä: (GMA) Kipiedhen Kk D 3 a.

b. Yksikkövirtaloista supistumagenetiiviä edustaa Agricolal-
la (GMA) ylpiein Ps 117 a.

2. Harvoin tavattavasta monikkovartaloisesta genetiivistä
on Agricola niinikään käyttänyt -dhen-tyyppiä: (GMA) pimeidhen
Rk 291.b.

Yleisin supistumanominien genetiiviedustus Agricolalla on
-ein-päätteinen: (GMA) ylpiein UT 197 b, ilkein We 87 a, Jürein
We 75 b. Näyttää todennäköiseltä, että Agricola on saanut kielen-
käyttöönään tämän itäsuomalaiselta vaikuttavan genetiivityypin

lounaismurteista, joiden kyseessä lienee analogiamuodostuma (ks. 617.2).

845.3. Nykysuomi viljelee pääasiallisesti iden- ja -itten- loppuisia genetiivimuotoja: pehmeiden, leveiden, häpeiden - 82,0 %; pehmeitten, leveitten, häpeitten - 18,0 %.⁷⁰⁰ Si-monikko, jolla sellaisenaan puuttuu murretausta (ks. edellä 844.3), ei näytä yleiskielessä voittaneen jalansijaa. Yksikkövartalosen genetiivin käyttö⁷⁰¹ rajoittuu lähinnä yhdyssanoihin.

Partitiivi

846.1. Kantasuomalaisen *pimeitä- asun jatkajina ovat useimmiten -tä-päätteiset muodot. Yksikössä kehitys on joskus kulkenut toisin (suhde pimeitä : pimeää).

1. -t(ä)-pääte liittyy i:lliseen monikkovartaloon, jonka loppuvokaaleina ei, ē tai ī (vrt. 618.1): a. (ei) sata ülpeitä 642, hS säuseitä 657, h-s järreitä 668, hE pimeitä 676, pE-s ehäitä 697.2, pK hirveitä 707, To virreitä 731.1, sP lemppeitä 745, sU pinneitä 767.1, sLu pinneitä 780, sml pimeitä 790, VI püreitä 806.1, VL kippeitä 813; - b. (ei > ē) pE ehätä, ilikeitä 697.1, sEu leveitä 756.1; - c. (ī pro ei) hK levit 685.1a, Haas kevit 685.1a, sEu leviitä 756.2.

2. -tä-päätteen liittymistä ei:lliseen monikkovartaloon tavataan muodoissa a. Haas kevijsit 685.1b, To vireitä 731.2; - b. (ei > ē) pE pimijsit 697.3. Edellisen ryhmän To vireitä vaikuttaa teorioidulta (vrt. Ke ilkijsit 721). Jos vokaalikombinaatio^{-eēi-} on faktillinen, niin tällainen monikkovartalo on tuskin omapohjainen, vaan lienee syntynyt eri murre-edustusten kombinaationa (-eitä + -iisit = -eēit).

Sijapäätteeseen nähden ovat tavalla tai toisella analogiset seuraavat i- tai öi-monikon edustustavat:

1a. Kannakselais-inkerilliset supistumattomat h-muodot:

VI ilkehä 806.2, äyr rüheh 817.

b. smAL säin^äi 835, jonka kantasuomalaiseksi lähtöasuksi on katsottu *säin^äxitä. Lounaismurteiden ylppi 631.1 taipuu kaksitavuisten e-vartaloiden tavoin (vrt. a-vartalaiseen supistumanominiin ruski).

2. Seuraavat öi-monikolliset partitiivimuodot ovat analogisia sekä sijapäätteeseen että vartaloon nähden:

a. -öjä (< -öi-ä): Ke ilkiöjä 721.

b. -öi (< -öjä): lm synkkiöi 631.2a, hK püöriöi 685.2, TytS pimiöi 685.2.

c. -ö (< -öi) lounaismurteissa: ylpjö(i) 631.2b.

846.2. Tähän kuuluvat esimerkit puuttuvat vanhan kirjallisuuden poiminnoissa. Ks. a-vartaloiden supistumanominien edustusta, jossa ovat enemmistönä i:llisen monikon -tä-päätteiset partitiivimuodot (618.2).

846.3. Nykysuomessa ovat mahdolliset -tä-päätteiset muodot, öi:llisestä taivutuksesta myös dentaaliton partitiivityyppi: vireitä - vireöitä - vireöjä, äreitä - äreöitä - äreöjä ym., joista viimeksimainittu variantti tuskin esiintyvänä⁷⁰². Yleisen -eitä-edustuksen rinnalla lienee -öitä-loppuisenkin partitiivin käyttö hyvin rajoitettua (tilastotiedot puuttuvat).

Illatiivi

847.1. ä-vartaloisten supistumanominien kirjava murre-edustus on johdettavissa kantasuomalaisesta lähtöasusta *pimeöihin,

*pehmeihin. Eri tyypit (erilaisten monikkovartaloitten ja si-päätteiden kombinaatiot) ryhmittelemme sijapäätteiden perusteella seuraavasti:

1. -hen-pääte (itämurteissa) liittyy i:lliseen monikkovartaloon: slu kippèihin 768.

2. -hin-pääte liittyneenä sekä i:lliseen että si:lliseen monikkovartaloon: a. sp lempeihin 746; - b. (ei > ē) pE pimeihin 698.1; - c. (ei > ē) pE pimiöihin 698.2.

3. -hìn-pääte, jonka pitkä vokaali on analoginen, on edustettuna illatiivimuodossa vL pimiöihin 814.

4. -h-pääte liittyneenä si:lliseen monikkovartaloon Kaakkois-Hämeen murtepiirissä: Haas kipiöih 686.

5. Supistumaillatiivia, kyseisessä tapauksessa ilmeisesti kaksitavuisten e-vartaloitten malliin nojautuvaa, tavataan lounaismurteissa: ylppi(n) 632.1.

6. i-vartaloitten supistumanominien s-illatiivit ovat analogiset:

a. -s (< -sen) lounaismurteissa: ylpjö(i)s 632.2.

b. -si(n)-päätettä -esa - -esä-loppuisista adjektiiveista käytetään eri murteissa varsin laajalla alueella (ks. 619.1,5e): hS pehmeisi(n) 658, slu pimmeisiin 781.

847.2. Vanhan kirjasuomen -esä-loppuisten adjektiivien illatiivista on poiminnoissa vain yksi esimerkki (sekin yksikkömuotona katsottava kirjoitusvirheeksi): Finno: VKSL ilkiän ta-poin ia saastaisen haurollisen elämän haucutelit 50:78.

847.3. Nykysuomessa ovat mahdolliset supistumanominien -hin- ja -siin-päätteiset illatiivit: pimeihin, pimeöihin - pimeisiin.

Viimeksimainittua taivutustyyppiä pidetään murteellisena⁷⁰³. Tilastotiedot osoittavat kuitenkin, että nykyisessä yleiskielessä suosituimmuusuhde on siin-päätteisten muotojen hyväksi, esim. pyöreisiin 64 % - pyöreihin 36 % , pimeisiin 60 % - pimeihin 40 % (keskiarvo -eä - -eä-loppuisissa adjektiiveissa 53 - 47). Vertaukseksi mainittakoon, että Uuden Suomen vv. 1898 - 1899 kielenkäytössä oli asianomainen suhde 38 - 62 -hin-illa-tiivin hyväksi (ks. 619.3)⁷⁰⁴. Kun -siin-päätte näyttää yleistymistä yleistyvän, lienee sen hyväksyminen kirjakielen paikalla.

Tämän kirjoitettuani onkin Suomen Akatemian kielilautakunta hyväksynyt -siin-päätteen kirjakielikelpoiseksi rinnakkaisasuksi myös -eä - -eä-loppuisissa adjektiiveissa⁷⁰⁵.

PAKTELMIA

848. Tutustumisemme suomen murteiden, vanhan kirjallisuuden sekä nykykielen ä-vartaloisten nominiinien monikkomuotoihin on antanut tulokseksi sen kuvan, että puheenalaisissa muodoissa on paljon olettamamme myöhäiskantasuomen i-monikon ännelailista jatkoa, mutta eri sanatyypeistä ja sijamuodoista tavaan myös vakiintunutta analogia- ja kontaminaatioedustusta.

Mitä ensinnäkin äi-monikkoon tulee, on itämerensuomalaisen kielten jälkitavujen ä-tä totuttu pitämään hyvin myöhäisenä ilmiönä (esim. suomessa, karjalassa sekä osittain vepsässäkin ensi tavun etuvokaalin vaikutuksesta näko > näkö, käko > käkö jne., kun taas vatjassa aina o säilyneenä useampitavuisissakin sanoissa: tüttärikko 'tyttö', pällikko 'päämies'). Jos otaksuisimme suomen tekijäi-, viljelijäi-, pimiäi- - pimeäi-varta-

laiden palautuvan myöhäiskantasuomen oi-muotoihin, mikä sinän-
 sä ei ole mahdotonta (vrt. eestin o-u-edustusta kaksitavuisissa
ä-vartaloissa leibo - leibu, seino - seinu ym. ja vatjan saman-
 laisia muotoja NVK seinonä 'seinille' 12, einoi 'heiniä' 72),
 niin olisi i:llisen monikon rinnakkaisasut katsottava analogi-
 siksi, mikä kuitenkaan ei näytä todennäköiseltä. On nimittäin
 pantava merkille se epäjohdonmukainen piirre itämerensuomalais-
 ten kielten oi-monikon edustuksessa, että kun suomi viljelee
oi:llisiä muotoja kolmi- ja useampitavuisista sanoista ja kak-
 sitavuisista sanoista ainoastaan i-monikkoa, niin aunuksessa,
 lyydissä, inkerissä, vepsässä, vatjassa ja eestissä (eri kie-
 lissä eri määrin) tavataan oi - oi-monikon käyttöä myös kaksi-
 tavuisista ä-vartaloista. Kaikissa mainituissa tapauksissa on
oi-monikon synty katsottava myöhäiseksi, a-vartaloiden oi-moni-
 kon analogiasta lähteneeksi.

Nyky-suomessa viljelläänkin oi-monikkoa aivan samoista joh-
 dennaistyypeistä kuin a-vartaloissa oi-monikkoa (vrt. myymä-
läitä - kauppaloita, tekijöitä - juoksijoita, typpöitä - nas-
sakoita, leivisköitä - katiskoita ym.)⁷⁰⁶. Nelitavuisissa no-
 mineissa (s. o. alkuaan painottomassa asemassa) on oi-monikko
 luonteenomainen lähinnä niille tekijännimille, joiden viimei-
 sen edellisessä tavussa esiintyy dissimiloivalta vaikuttava i
 (märehtijöi-, viljelijöi-). Murteittain näemme alkuperäisen i-
 monikon usein säilyneen, vaikka kirjakiielestä poikkeavaa oi-
 monikon yleistymistäkin tavataan, esim. se väkevöetä, Tyts ikä-
vöissä, pe puolitekemös, joissa labiaalikonsonanttien v:n ja m:n
 jäljessä odottaisi i-monikkoa. Vanha kirjasuomi on kolmitavui-
 sissa nomineissa useimmiten i-monikon kannalla; huomattakoon
 mm. tekijännimet pahointekijste, pyhckijlle ja -eä-loppuiset

supistumanominit (jälkimmäisistä puuttuvat siilliset esimerkit kokonaan; vrt. Agricolalla esiintyvää suhdetta walkia : walkei-).

Kantasuomalaisen i-monikon jatkajana tavataan useimmissa suomen murteissa, vanhassa kirjallisuudessa ja nykykielessä monikon tunnus i säilyneenä kaikissa tavuasemissa (silmi-, järjestelmi-, emänti-, väsymättömi-). Loanaismurteiden komitatilvista on monikon tunnus sisäheittotietä hävinnyt (kenGnes), monikon funktion siitä kärsimättä. Loppuheiton johdosta on vartalon loppuvokaali saattanut pidentyä puolipitkäksi (esim. hK kōuhil, vrt. toisēl, pojāl) tai täyspitkäksi (esim. hE silmīl). Tällöisissä tapauksissa saattaa olla kyse myös i-vartaloista lähteneestä analogiasta (esim. Porvoon murreryhmässä hūvīlle, Etelä-Pohjanmaalla vähīstā, emännīllā). Pitkä vokaali tekijänimissä voi olla muutoksen -iji- > -i-i- > ī aiheuttamaa (Tohtentekistä). Hämäläismurteissa ilmenee k:n heikosta asteesta johtuva vokaalin pidentäminen (esim. sata härrīllā). Tällöisissä tapauksissa on joskus ajateltu ī:n periytyneen kantasuomesta 707. Käsittelynalaisessa vartalossa ei näytä siihen olevan riittävää aihetta, vaikka i-vartaloisissa nomineissa voi kehityksen kulku olla toisenlainen (palaamme monikon pitkään i:hin i-vartaloiden yhteydessä).

Pitkä i vahvavartaloisissa muodoissa on syntynyt supistumattietä joko monikon genetiivissä tai partitiivissa. Tyyppiä mār-kīssā (emäntīllā) tavataan johdonmukaisimmin viipurilaismurteiden länsiryhmässä, Kaakkois-Hämeessä, Suomenlahden saarilla, Ala-Laukaan murrepiirissä ja paikoittain Pohjanmaalla sekä sieltä levinneenä savon pohjoisessa ulkoryhmässä. Mielenkiintoinen on Tytärsaaren aikaisempaa heikkovartaloista kantaa edustava adverbä nällīssā, jonka ī ei kuitenkaan tarvitse olla hännelail-

linen.

Myöhäsyntyisiä monikkovartaloita ovat itämurteissa tunnettu -läi- ja lounaismurteissa käytetty -si-tunnuksinen vartalo, joiden käyttö on hyvin rajoitettua (smAL leipiläi; lm Niemiläsi 'Niemiä'). läi-monikka ä-vartaloista viljellään runsaammin karjalassa (aunuksessa ja lyydissä).

Monikolliset adverbityypit päivil, päiväissä ovat niinkään myöhäsyntyiset. Niiden pitkävokaalinen yksikkö (päivässä, talvessa, tuntissa) antaa aiheen vertailla taivutusta sellaiseen yleisesti tunnettuun edustustapaan kuin jalkeilla - jalkeella, paikkeilla - paikkeella, mikä vuorostaan on syntynyt supistumanomineita muistuttavan adverbityypin valveella - valveilla, meneellä - meneillä analogiasta. Huomaamme siis adverbeissakin suosituksen analogiamuotoja, joiden monikkovartalo poikkeaa suuresti puheenalaisten sanojen deklinaatiossa käytetystä asusta.

Genetiivi-, partitiivi- ja illatiivimuodoissa tavataan samanlaista kirjavuutta kuin a-vartalolisissa nomineissa (ks. 620).

Genetiivin sijapäätteen dentaalispirantti on vanhimmissa kirjailijoilla usein säilyneenä (pyhedhen, teekiedhen, hedhelmeijdhen), vaikka 1600-luvulla ollaankin jo melko yleisesti yksikkövartaloisten supistumamuotojen kannalla (silmein, Ysteuein). Agricolalla tapaa mielenkiintoisen genetiivimuodon isänten 'isäntien', mikä osoittaa, että konsonanttivartaloisen taivutus saattoi helposti levitä ä-vartaloiisiinkin nomineihin (vrt. a-vart. jumalten). Poikkeukselliselta näyttää To reijän. Airila arvelee heikon asteen johtuvan yksikön genetiivistä⁷⁰⁸, mikä on mahdollista. Yksikkövartaloista genetiiviedustavat murteissa -ä(en-, -äjen, -äin-, -äen-, -än- ja -ä(n)-loppuiset muodot (härkä(en - härkkä, kylmemppän); i:llisen monikon genetiivi on -i(en - -ien-,

-iän-, -i^jen-, -ijen-, -in-loppuinen (härkien - härkin). Analogisina sijapäätteinä käytetään -tten-, -ten-, -hen- ja -hin-päätettä. Nykysuomessa ollaan (pääinvastoin kuin vanhassa kirjallisuudessa) monikkovartalaisen genetiivin kannalla (hyvien, ystävien), vaikka yksikkövirtaloinenkaan genetiivi (hyväin, ystäväin) ei ole mikään harvinaisuus (esiintymien suhde 10 : 1) ja konsonanttivartaloisetkin muodot ovat joskus mahdolliset (lämminten, seitsenten).

Supistumanominien genetiivimuodot eivät poikkea vastaavalaisista -e^{sä}-loppuisten adjektiivien edustustavoista. Alleviivattakoon vanhan kirjakielen suosimaa ylpein, ilkein, Järeintyyppiä, joka tuskin on itäsuomalainen (ks. 845.2 ja 617.2).

Partitiivin heikkoasteinen sijapäätte on nykysuomessa edustettuna sivupainollisenkin tavun jäljessä (hyviä, ystäviä). Vanhassa kirjasuomessa tavattava alkuperäisempi -tä-päätteinen taivutus (eleuite, ysteuite) on murteissa harvinaisen. -tä-päätteen säilyminen kuul/uukin lähinnä diftonginjälkeisiin tapauksiin (tekijöitä, pimeitä - pimiöitä), vaikka paikoin tässäkin on supistumatyyppi yleistymään päin (ilkiöjä, pimiöi, säünüi). Sijapäätteiden kehityksessä on erikoisesti pantava merkille painosuhteiden osuus. Omistusliitteisissä muodoissa ei usein ole supistumista tapahtunut (silmi^ä - silmi^{jä}), joiden kanssa on paradigmaattisessa vaihtelussa supistumatyyppi silmi. *-i^{sä}-loppuista partitiivia vastaa murre-edustuksessa -i^ä - -i^ä-, -i^{jä}-, -ijä-, -ie-, -i- tai -i-loppuinen muoto (härki^ä - härki^{ki}), jotka ovat varsin tavalliset myös painollisessa asemassa.

Kirjakielen i-monikon illatiivi on aina supistunut (hyviin, ystäviin). Murteittain esiintyy sijapäätteiden paradigmaattista vaihtelua, mikä johtuu sivupainollisen h:n säilymisestä

omistusliitteisissä muodoissa (silmi^heni >> silmi^hei, mutta silmiⁱ 'silmiin'). Vanhassa kirjasuomessa ja murteissa tavetaan sijapäätteen h sivupainollisen tavun jäljessä odotuksenmukaisesti säilyneenä (enämbihin; elävihin). Kehityksen suuntaa kuvastaa supistumaillatiivien suhde h:llisiin Westhin tekstissä, jossa attribuutti esiintyy aina h:ttomana (pyhin kässi^hins, pyhin armoh^hins).

öi-monikossa näyttää -hin-päätteen säilyminen olevan yleisempää (miniöihin, tekijöihin), vaikka murteittain käytetään kaksitavuisten diftongimuotojen (jalkoin, verkko^hin) analogiasta myös supistumatyyppiä (hälinöin). Odotuksenmukaisten -hin-, -hen- tai supistumamuotojen sijasta käytetään murteittain sijapäätteeltään analogisia s-illatiiveja, esim. hP pitäjiisiin, hE mettisi, lm hüvisse, smAL seinisse, lm silmis, leippisän, isäntisän. Supistumanomineista käytetään -siin-päätettä kirjakiellessäkin (pimeisiin), vaikka asianomainen piirre on viime aikoihin asti katsottu murteelliseksi⁷⁰⁹. Tilastotietojen perusteella (keskiarvo 53 - 47 -siin-päätteisen illatiivin hyväksi) on pimeisiin-tyyppisen taivutuksen hyväksyminen kirjakielikelpoiseksi kaiketi ajankohtainen. -siin-pääte on peräisin e-vartalosisista supistumanomineista; sen yleistyminen -eä -eä-loppuisiin adjektiiveihin on tapahtunut rinnakkaispäätteen (-hin) välityksellä. Suhde paiseissa : paiseihin - paiseisiin aiheutti myös suhteen korkeissa, pimeissä : korkeihin, pimeihin (- korkeisiin, pimeisiin).

Sensijaan murre-edustusta ja kirjakielen äännerakennetta silmällä pitäen vaikuttaa varsin kyseenalaiselta oi - öi-monikon käyttö -eä -eä-loppuisista adjektiiveista korkeoi-, pehmeöi-asuisina (normaalisuhte korkia : korkioi-, pehmiä- :

pehmiöi-). öi- ja oi-monikon synnyn edellytykseksi näissä ad-
 jektiivissa on katsottava muutos -eä > -iä ja -ea > -ia. Kysy-
 mys on pohjimmiltaan i-monikon korvaamisesta öi - oi-monikolla
 sanavartalon dissimiloivan i:n vaikutuksesta. Airilan esittä-
 mä harvinainen vireöi-tapaus vaikuttaa teorioidulta, mutta sen
 voi selittää myös kontaminaatioksi, jolle pohjolassa näkyy tyyp-
 pien pimeä ja pimiä risteillessä⁷¹⁰ olleen hyvät edellytykset.

e-VARTALOT

Lounaismurteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ei-, -e-, -si-/

849. 1. LMMH I künsiks 47. LMMH II näin vuasin (ess.) 130,
 kaikkinas (kom.), lehtinnes 149. MOS susis, varsis 305, hiiris
 306, kuaris 307, orsis, vuaris 309, meris, käsiss 310. THK lä-
 vi/s, -st, kivi/s, -st, kesis 148 'käsissä', hiirist 149. SM I
 jälki/s, -st, -l 168, olil 169, kaikkis asijois 1, toisist tra-
 puist 4. SKNK vuasi/l, -lt, -s, -st, -ks, -na, korvi/s, -st,
 -l, -lt, -ks, korpina 41. SKNK I piänik kuarmilt, väärin pua-
 li, suurist lumitaloist 6. - Nelitavuiset. THK neljänyksis, ko-
 reuksist 150. SKNK I etumaisil heosil 6. SKNK kovasimi/s, -st,
 -l, -lt, -ks, -na 41. - 2a. LMMH II kiveis 50, mäeinnes (kom.),
 reeinnes 149. MOS särjeis, loheis, varseis, sudeis, sudein (ess.)
 305, hiireis 306, läveis, kuareis 307, küljeis, vuareis 309,
 mä'eis, mereis, kädeis 310. THK hauvei/s, -st 148. - 2b.
 SKNK I Per vekkeilt 56 'väiltä'. - 3. MOS (harv.) sormellas
 'sormillansa', re'enens 'rekinensä' 272, läve/ll, -st, kuaren-

nes - kuarennas (kom.) 'kuorinensa' 308. - 4. EVM Lai lävèzis,
 Pyh kül äitesiski vikka o 164.

850. Genetiivi /-ie(n), -ije(n), -ei(n), -e(n), -ste(n),
 -hte(n), -rten, -nten, -rtte(n), -litten, -tte(n), -ette(n), -t-
 tette(n), -eitten, -itte(n), -ete(n), -ttete, -ttei(n) - -ttèn,
 -tein/. 1a. LMAH II kessien kans 51. KKLK Kis serkie', vesie',
 varsie' 102. - 1b. THK läppiije(n), kiviije(n), kessije(n) 148,
 hiiriije(n) 149. SM II A sormiije 185. - Nelitavuiset. THK neljä-
 nyksiije(n), koreuksiije(n) 150. - 2. LMAH II sormeis 'sormiensa',
 kivel viäres, väkkei vuaks 50. MOS särkkein, lohein 305, hii-
 rein 306, läppein 307, häukkein, kuussein 'kuusten', loimein
 'lointen', veithtein 'veisten' 302, korppein 303, kuarein 307.
 - 3. LMAH II väkken kans, väkke mütos, kaikke vanhatte 51. MOS
 haukken, läppen, rekken 303. - 4a. LMAH I pühämiättem päiv 51.
 MOS laste 305, kuusten 302, lohten 303, ruhte 'ruuhten', tohte
 'tuhten' 304. - Nelitavuiset. MOS edeliste, kysymyste 304. -
 4b. MOS hiirten 306, kuarten 307. - Nelitavuiset. MOS kovasin-
 ten 303. - 5a. MOS vartten, suttten 305, ortten, kätten 303,
 uutte 305. KKLK Kis vette', vartte' 102. - Nelitavuiset. THK
 koreutte(n) 150. - 5b. MOS tuultten 303, vuartten 302. LMAH II
 vuartte raos 50. SKNK I suurtttenkin taloitte 5. - 6a. SKNK kor-
 vette', korppette', vuarette' 40. MOS järvetten, kivetten, tuu-
 letten, haukketten 'haukien', juurettten, korppetten, kuussetten
 - kuussette, lohettten - lohette, lapsetten - lapsette, mäkkette
 'mäkien', läppette, torvette, orrette, tähdette 303, 304, Lai
 järvette, kylkkette, sormette, tuahette 304, hiirettten 307, kyl-
 jette 309, kuaretten 307. - Nelitavuiset. MOS alasimette 305.
 SKNK kovasimette 40. - 6b. MOS kättetten - kättette 303, orttet-
 ten 'ortten' 303. - 6c. MOS järveittten, kiveittten 303, hiireit-

ten 307. - 6d. THK haukkite(n), läppitte(n), kivitte(n), kes-
 sitte(n) 148. SM I olkkite läpi 14. - Nelitavuiset. MOS elasi-
 mitte 305. THK neljänyksitte(n), koreuksitte(n) 150. SKNK ko-
 vasimite 40. - 7a. LMAH I väkäten, rekkete. MOS kylkkete 309,
 mäkete 310. - 7b. MOS Lai kanttete 'kantten' 304, kättete 310.
 - 8a. LMAH II vuarttein raos, vuarttei seoras, kättein, hätteti
 hallus 50. MOS suttein, varttein 305. - LMAH I hättēn < hättēin
 ? 233. - 8b. MOS hiirtein 306, kuustein, lohtein 302. LMAH II
 nuartein miästein 50.

851. Partitiivi /-iä-, -ijä-, -i-, -ei-, -e-, -itä-, -eit-, -es-
 si/. 1a. LMAH I Sau sussia 105. - 1b. THK kessijä(n) 148. - 2.
 LMAH I hirssi 105. THK haukki, kivi, kessi 148, hiiri 149. MOS
 sussi, varssi 305, orssi, kylkki, vuari 309, kanssi, kässi,
 parssi, ruuhi 301. SKNK I kaikki 5, suurikin poikki 42, lehtiki,
 piäni pajui 43, jalalisolkki 57. SKNK korppi, vuassi 40. - Ne-
 litavuiset. LMAH I kaikelaissi 208, tervessi (< *tervehüsüä)
 200. THK neljänyksi, koreuksi 150. MOS alasimi, edulissi, lap-
 selissi 302. SKNK kovasimi 40. SKNK I Per syljöm plotauksi,
 maahampanijassi 56. - 3. LMAH I havvei 59, nimei, jäljei 208,
 särei 209. MOS sudei, särjei, lohei 305, hiirei 306, lävei 307,
 vuarei 309, kurjei (: yks. part. kurkki), kädei, ruuhei 301,
 varrei 305, kuarei 307, mähäi, merei 310, järvei (: yks. part.
 järvi) 301. SKNK korvei 40. SKNK I Per herrasvekkei 57. - Nel-
 itavuiset. MOS alasimei, kovasimei 302. - 4. LMAH I mäe, kive,
 nime 208, hauve 209. MOS korve 'korpia', kurje 'kurkia', kylje
 271, ove, särje, tähde 272, läve 308. - 5a. THK kessitä(n) 148.
 - 5b. MOS loheit, ripseit 301. - 6. EVM Pyh riheksi 164 'riihiä'.

852. Illatiivi /-ihi(n), -eihi(n), -ehin, -i(n), -ein, -is-
 se, -isa-, -isä-/. 1a. MOS miähihin - miähihi 301, varssihi 305,

kuarihin 307, orssihi, vuarihi 309, merihi, kassihi 310, sus-
 sihin 305. - 1b. KKL^V serjeihi' (: yks. ill. serkken) 102. MOS
 särjeihin, sudeihin, loheihin 305, hiireihin 306, läveihin (:
 yks. ill. läppehen - läppen), kuareihin 307, kyljeihi 309, mä'-
 eihi, mereihi, kädeihi 310, vuareihi 309. - 1c. MOS lävehin 308.
 - 2a. LMÄH II üssin tavoihi, toissim paikohi 92. KKL^V serkkin',
 vessin', varssin' 102. MOS hiirin 306, kuarin 307, orssi, vua-
 ri 309, meri, kassi 310. THK läppi(n), kivi(n), kessi(n) 148,
 hiiri(n) 149. SKMK I kymin vuasin 1. SKNK korppi', vuasi' 41.
 - Nelitavuiset. SKNK kovasimi' 41. THK neljänyksi(n), koreuksi(n)
 150. - 2b. MOS (harv.) särjein, lohein 306, hiirein (: yks. ill.
 hiiressen) 307. - 3. ISM Mas sormisse, vesisse 142. - 4. THK
 läppisän, kivisän 148, hiirisän 149. - Nelitavuiset. THK neljä-
 nyksisän, koreuksisan 150. ISM Pai rikkauksisan (: yks. ill.
 Kis rikkautes) 147.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -e-, -oi-, -öi-, -o-, -ö-/

853. 1. MOS kekäleis 321, vikatteis 319. - 2. MOS kekälän-
 nes 'kekäleinenensä' 322. - 3a. MOS kuninkkois (: kuningas) 319,
 sormikkois (: sormikas) 321, laupiois (: laupias) 325. - 3b. MOS
 räätikköis (: räätikäs) 324. - 4a. MOS sormikkon 'sormikkaina'
 322. - 4b. MOS räätikkö/ks, -nes 324.

854. Genetiivi /-ei(n), -ai(n), -e(n), -a(n), -sten, -eit-
ten, -oitten, -öitte, -ette(n), -atte(n), -ätte, -otten, -ötte,
-itte(n)/. 1. MOS kuninkkain, vikattein 319, kekälein - kekälei
 316, 322, juurikkain - juurikkai 315, sormikkain - sormikkai
 322. - 2. MOS kekälän - kekäle 322, juurikken - juurikka 316,

sormikkan - sormikka 322. - 3. MOS kuningasten 320. - 4a. MOS
 kekäleitten 316, 322. - MOS juurikkoitten 316, räätikköitte
 'räätikästen' 318. - 4b. MOS kekäletten 316, sormikkatten 321,
 räätikkätte 324, roikalette - roiklette 318. - MOS juurikkotten
 316, räätikkötte 318. - 4c. MOS kekälitten 321, roikalitte -
 roiklitte 318.

855. Partitiivi /-eit, -oit, -et, -ot, -ei, -oi/. 1a. MOS
 kekäleit 321, vikatteit 319. - MOS juurikkoit, puheliot 314.
 - 1b. MOS roiklet 'roikaleita' 272. - MOS kuninkkot 'kuninkaita',
 puheliot 314, sormikkot 'sormikkaita' 322. - 2MOS vikattei 320.
 SKNK I parselei 52. - MOS juurikkoit 315, SKNK ruhtinot, laup-
 piot 'laupiaita' 45.

856. Illatiivi /-eihi(n), -oihin, -ehi(n), -ohi(n), -ein,
 -o, -ois/. 1a. MOS kekäleihin - kekäleihi 313, vikatteihin 319.
 - MOS kuninkkoihin 319, sormikkoihin 321. - 1b. MOS kekäleihin
 kekälehi 313, 321. - MOS sormikkohin 321 - sormikkohi 313. -
 2. MOS (harv.) vikattein 320. - 3. MOS luanikko paikkoihin 'lun-
 nikkaisiin paikkoihin' 313. - 4. MOS kuninkkois 319.

6e-, 6e-VARTALOT

/-ui-/

857. LMAH II juapunuil 47 'juopuneilla'.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ei-, -si-/

858. 1. LMAH I suamurmiks 117. LMAH II ihmis 93, heesin-
 nes (kom.) 149. SKNK I simmosil päivil, simmotist paikoist 43,
 etumaisil heesil 6, yhtesil voimils sit 6, vähäsis paperpusseis
 57. SKNK siämeni/s, -st, -l, -lt, -ks, -nä 41. THK tyttäris,
 avami/s, -st 149. SM I nil vaevasill 5. MOS munaisis, pohtmis

307, paimmis 311. - 2. MOS (harv.) paimneis, paimneill 311, pohtmeis 308.

859. Genetiivi /-ije(n), -ste(n), -nte(n), -rte(n), -ettän), -itte(n), -ntten, -rtten, -eitten, -ite, -stein/. 1. THK tyt-
tärije(n), avamije(n), ihmisije(n) 149. - 2. MOS heosten, sydänten, tyttänten 302, paimente 305, muinasten 307, pohdinten 308. THK tyttärite(n), ihmiste(n), avante(n) 149. SM I polüsten (< polvusten 'polviremmien') gans, semmoste 2, ihmiste lapsi 10. Viisitavuiset. MOS ehtolisten 'ehtoollisten' 303. - 3a. MOS siämmetten 'siemenien' 307, laitmette 'laitumien' 305, ahvenetten 307. SKNK siämenette' 40. - 3b. MOS paimmitte 311, ahvnitten 306, panimitte 309, sydämitten, tyttäritten 302, laitumitten, pohtmitten, sisaritten, tyttäritten 303, rohtmitte - rohtimitte 'rohtimien', elämitte 304. THK tyttäritte(n), ihmisitte(n), avamitte(n) 149. SKNK siämenitte' 40. - 3c. MOS tyttäritten, ahventten, sydäntten 302. - 3d. MOS (harv.) pohtmeitten 303, 308 'pohtimien'. - 4. MOS paimmite 311. - 5. LMAH II kukkastein 50.

860. Partitiivi /-ita-, -itä-, -it, -ija-, -ijä-, -ia, -i, -ei, -essi/. 1a. THK tyttäritän, avamitan 149. - LMAH I tütrit 120, mürmit 117. MOS pohtmit 307, 301, paimmit, ahvnit, elämit 301, kapplit 'kappalia', kynnyksit 302. - 1b. MOS ihmissit 302, muinassit 308. - 2a. THK tyttärijän, avamijan 149. - 2b. LMAH I (harv.) ühenkokossia 105. - 3. LMAH I rohtmi 117. THK tyttäri, ihmissi, avami 149. MOS ahveni - ahvni, kynnyksi 301, heossi (: yks. part. heost) 306, muinassi, pohtmi 308. SKNK siämeni 40. SKNK I kukkasi 56, semssi taloi 5, rippiskouluikäsi poikki 42, sinnessi, kummotti planetei 43, punassi, kiitoksi, tomnessi 53, kappali 55. SM I rasvassi 6. KKLV Kis siemeni 103. - 4. MOS (harv.) paimnei 311 'paimenia', pohtmei 308. -

5. MOS lai remplessi 302.861. Illatiivi /-ihi(n), -eihi, -i(n), -is, -isa-, -isä-/.la. MOS pohtmihin 307, ahvnihin 306, panimihi 309, paimmihi 311.- lb. MOS muinassihin 307, heossihin 306, ihmissihi 311. - lc.

MOS (harv.) paimmeihi 311 'paimenien'. - 2. LMAH II kaune ihmis-
si 92. SM I semssi reisuihi 7. KKL V Kis siemenin 103. MOS heos-
sin 306, muinassin, pohtmin 307, panimi 309, paimmi 311. SKNK
siämeni 41. SKNK I kyminn vuasin 5, juavuksi 42. THK tyttöari(n),
ihmisi(n), avami(n) 149. - 3. LMAH II Kis ihmisii (: yks. ill.
ihmisse, mon. in. ihmisii) 93. THK tyttöaris 149. - 4. THK tyt-
tärisän, avamisan 149.

SUFISTUMANOMINIT

g-g-, e-e- ja h-g-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -e-, -a-, -ä-, -oi-, -i-, -si-/

862. 1. LMAH I puheist 207, viarailt 170. LMAH II seippäin-
nes (kom.), varppainnes 149. SKNK I filttsaappaisas 53. SKNK
rakkai/s, -st, -l, -lt, -na, lamppai/s, -st, -l, -lt, -ks, -na,
puutte/s, -st, -l, -lt, -ks, -na 43. KKL V lehteis 104 'lähteis-
sä', seippäis (: yks. in. seippäs) 104. THK seippäist 151. MOS
satteis 323, hylkkeis, kutteis, tarppeis, vantteis (: vanne)
318, äkkeis (: ä'es), rikkais 320, saerais 323, varppais 324,
seippäis (: seeväs) 325. - 2. MOS näcreis 319, kauneis 320, tyy-
reis 325. KKL V ruumeis (: ruumis) 104. THK kaunei/s, -st, nau-
rei/s, -st 152. - 3. LMAH I hampas, viaras, rukkeks 207 'ru-
kiksi'. THK kankkast (: kangas), seippä/s, -st 151. MOS seip-
pännes - seippännes 'seipäinensä', rattannes - rattanes 'rattai-
nensa' 312, varppall 'varpaille' 324, kaunes 322, tyyrest 326,
sattenes 'sateinensa' 324. - 4. THK kankkois (~ kankkais) 151.

- Viisitavuiset. MOS soveliois - soveljois (: sovelias) 323. -
 5. THK seippi/s, -st (~ seippi/s, -st) 151. - 6. EVM Lai vark-
 kaZis 'varkaissa', hulluhaaneZis 164. MOS seippäsinäs 'seipä-
 hinänsä', seippäsines 'seipähinensä', äkkesinäs 'äkeinänsä',
 äkkesines 'äkeinensä' 314.

863. Genetiivi /-aje(n), -äje(n), -ije(n), -oje, -ei(n),
 -ai(n), -a(n), -e(n), -ste(n), -ette(n), -eitten, -äitten, -oit-
 te, -ette(n), -atte(n), -ätte(n), -itte(n), -otte(n), -ete, -a-
 te, -ite, -este(n), -stein, -ettein/. 1. LMAH II varkkajen
 kaut 51, säppäje 50. THK kankkaje(n), seippäje(n), kaunije(n)
 151, naurije(n) 152. KKL V Kis puhtaje' 105, seipäje', ruumeje'
 (: ruumis) 104. - 2. LMAH II hamppain, rattais kans 50. MOS
 hylkkein, kuttein, tarppain, vanttein 318, kaunein - kaunei
 315, 316, lamppain, porssain 315, ahtain ~ ahtai, ikkein 316,
 ahtain 'ahdetten' 315, äkkein ~ äkkei 322, rakkain 322. SM I
 varkkain tähse 3. - 3. MOS kaune ihmisten joukos, rakka lasten
 tähden 322; (attrib.) rakkan - rakka 'rakasten' 312, 317, 322,
 ahne 317, kaune 318, terven - terve 312, ahtan - ahta, kaunen
 - kaune 316, 322, tyyre 325. KKL V ruume' 'ruumisten' 104. - 4.
 MOS seeväste 325, saerasten - saeraste 316, 323, viäresten,
 hammasten 316, lammaste, saavaste, porsaste 317, äesten 322.
 KKL V seeväste', ruumiste' 104. THK kangaste(n), seeväste(n),
 kauniste(n) 151, nauriste(n) 152. - 5a. MOS sadette 324, ter-
 vette 323, kudetten, tarvetten, hyljetten 319, vannetten 320.
 - 5b. MOS äkkeitten 322, seippäitten, tyyreitten 315, naoreit-
 ten 320. - Viisitavuiset. MOS sovelioitte - soveljoitte 323,
 antelioitte 318. - 5c. LMAH II vieratten kans 50, säppattes 51.
 THK kankkätte(n), seippätte(n), kaunitte(n) 151, nauritte(n)
 152. MOS sattette 323, äkketten, kaunetten, rikkatten 320, sae-

ratte 323, varppatte 324, kuttetten - kuttette 'kudetten' 316,
 seippätten, tyyretten 315, ahtatten, ikketten, porssatten, lamp-
 patten - lamppatte 316, kaunitten - kaunitte - kaunette 317,
 rakkatten 322. SKNK rakkatte', lamppatte', puuttette' 43. - VII-
 sitavuiset. MOS anteliatte - anteliotte 318, soveliotte - sovel-
 jotte 323, soveliotten - soveljotten 317. - 6. LMKH II saerate,
 säppate 50. MOS sattete 324, lähtete, porssate, rukkite 317,
 varppate 324. - 7. EVM Pyh ammente(n) 164 'ammeiden', äveste(n)
 164 'aaveiden'. - 8a. LMKH II vierastein, orastein 50. - 8b.
 LMKH II huanettein 50.

864. Partitiivi /-eitä-, -aita-, -eta-, -eit, -ait, -et,
 -at, -ät, -ot, -eja-, -aja-, -ei, -ai-, -äi, -oi, -e, -i, -essi/.
 la. THK naure(i)tan 152. SM I vätteitan 3, hampaitas 5. - lb.
 MOS sätteit 323, hylkkeit, kutteit, tarppeit, vantteit 318, ter-
 veit 323, kankkai 318, naoreit 319, äkkeit 320, tyyreit 325,
 sitteit 315. - lc. LMKH I viarat 208. MOS ikket, kaunet 314,
 sattet 'sateita' 324, kuttet 'kuteita' 272, ahnet 314, tervet
 323, saerat 312, seippät 326. - Viisitavuiset. MOS soveliot -
 soveljot 323. - 2. SKMK I Per varppajas 56. THK naurejan /-
 naure(i)tan/ 152. - 3a. LMKH I naorei 58, rünei 209, parhai,
 varkai, paljai 215. THK kankkai, seipäi, kaunei, naurei 151. SKNK
 rakkai, lamppai, puutteit 44. MOS (harv.) sätteit 324, vanttei
 320, huanei, kutteit, tarppeit 319, naoreit 315, äkkeit, kaunei,
 rikkai 322, seippäi, tyyreit 325. SKMK I riittäi parselei 52.
 - 3b. THK kankkoi (~ kankkai) 151 'kankaita'. SKNK karvoi (:
 karvas) 'karvaita' 45. - 4. LMKH I puhe 208. MOS tyyre 325. THK
 naure(i) 152. - 5. SKNK puhti (: puhtas) 'puhtaita' 45. THK
 seippi (: seeväs ; mon. nom. seippä') 151. - 6. EVM Pyh ammes-
 si (~ ammei) 'ammeita', kärmessi 'käärmeitä' 164.

865. Illatiivi /-eihi(n), -aihi(n), -oihi, -ehi(n), -ahi(n),
 -ähi(n), -ein, -ain, -oi, -e(n), -a(n), -o, -eisse, -essi(n),
 -assi(n), -ässä(n), -ais, -äis, -is, -eisa-, -äisä-, -isa-,
 -isä-/. 1a. MOS kutteihin, hylkkeihin, tarppeihin 318, satteihi
 323, varppaihi 324, saeraihi 323, vantteihin 318, puheihin,
 tuareihin, huaneihin ~ huaneihi 312, terveihi 323, hamppaihin
 312, lamppaihin ~ lamppaihi, äkkeihin ~ äkkeihi, naoreihin ~
 naoreihi 313, itteihin (: yks. ill. ittessen) 312, tyyreihi 325,
 kauneihin ~ kauneihi 320. - Viisitavuiset. MOS sovelioihi ~
 soveljoihi 323. - 1b. MOS vaatteihin 272, turppaihi 314, rakka-
 hin, naorehi, porssaihi 272, kauneihin ~ kaunehi, seippäihin ~
 seippäihi 312, lamppaihi, äkkehi 313. LMAH I hamppaihi 207. LMAH
 II saman kupehi 92. - 2. MOS ahnein ihmissihin 312; (harv.)
 hylkkein, kuttein, tarppein 319, vanttein 320, kankkain 319,
 naorein 320. - Viisitavuiset. MOS sovelioi ~ soveljoi 323. -
3. LMAH II rakka lapsihi, kaune ihmissi, tuaren kaloihi 92. MOS
 tuaren ~ tuare kaloihin (: yks. ill. tuaren ~ tuare kalahan),
 kaunen ~ kaune ihmissin 313; (attrib.) rakkan ~ rakka 321, sae-
 ra 322, tyyre 325, terve 323. - Viisitavuiset. MOS sovelio ~
 soveljo 323. - 4. ISM Mas terveisse (: yks. ill. tervesse) 141.
5. MOS sittessi 'siteisiin' 272, sattessi 324, puhessin, tar-
 pessin 272, puhessi, huanessin ~ huanessi 312, rattassin, seip-
 pässin ~ seippässi 272, 314, varkkassi 272, rakkassin ~ rakkas-
 si 312, äkkessin 322. SIKNK lamppassi', rakkassi', puuttessi'
 43. - 6. THK seippäis ~ seippis, kauneis 151, naure(i)s 152.
 KKLV seippäis, ruumeis 104, puhtais 105, lehteis 104 'lähtei-
 siin'. - 7. ISM Kis, Pai, Sau vätteicas 147. THK seippäisän ~
 seippisän 151, naureisan 152. LMAH II Kis omi hua nisas 93.

6e-, 6e-VARTALOT/ -ui-, -ei-, -i- /

866. Viisitavuiset. 1. THK homettunnu(i) /s (: yks. in. homettun-
 tunnus), -st 152. - 2. THK homettunne(i)s (: yks. in. homettun-
 nes), -st 152. - 3. THK homettunni/s (: yks. in. homettunnes),
 -st 152.

867. Genetiivi /-utte(n), -ette(n), -uje(n), -eje(n) /. Viis-
 itavuiset. 1a. SKMK I julmettunutta 52. THK homettunutte(n)
 152. - 1b. THK homettunette(n) 152. - 2a. THK homettunuje(n) 152.
 - 2b. THK homettuneje(n) 152.

868. Partitiivi /-v-i, -u(i), -e(i), -i/. 1. LMAH II lühü-
 vi (: lühü : yks. part. lühüvä) 46. - 2. LMAH II sanui, kualui,
 nainui 46. - Viisitavuiset. THK homettunnu(i) (: mon. nom. ho-
 mettunnu²) 152. - 3. THK viisitav. homettunne(i) (: mon. nom.
 homettunne²) 152. - 4. THK viisitav. homettunni (: mon. nom. ho-
 mettunne²) 152.

869. Illatiivi /-ui(n), -ei(n), -uis, -eis/. 1a. THK homet-
 tunnu(i)n (: yks. ill. homettunnu(n) 152. - 1b. THK homettun-
 nei(n) (: yks. ill. homettunne(n) 152. - 2a. THK homettunnuis
 152. - 2b. THK homettunneis 152.

H ä m ä l ä i s m u r t e e t

A l a - S a t a k u n n a n m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT/ -i-, -i-, -ei- /

870. 1. ASMMH II kalkisa 57. ASMMH I sūrisa 198, polviiles
 231. SM I reisuniähille, sarvilla 20. - Nelitavuiset. ASMMH I
 kalle(v)uksista 196. - Turun ylämaan murre. SKMK I mišhil 84,

kaikkik ko 85. - 2. SM II ollista (: olki) 21. - 3. ASMKH II
kiveistä, veljeillä, ränkeillä 125.

871. Genetiivi /-ei(n), -en, -ste(n), -nte(n), -lten, -tten
/. 1. ASMKH II jokkei(n), kaikkei(n), kivvei(n), koskei(n),
lovvei(n), nimmei(n), ovvei(n), rekkei(n), tähtei(n), veljei(n),
väkkei(n) 143. ASMKH I lahtei(n) 141. SM III A sormein 185. -
2. LYSMAH II Po kaikk^{en} kaunempi 717. - 3a. ASMKH I naiste(n)
75. - 3b. ASMKH I liänte(n), piänte(n), suante(n) 75. NMMOT
tuulten 80. - 4. NMMOT vetten 81.

872. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -i^jä, ⁻ⁱ⁻-eja, -eja, -ei/.
1a. ASMKH II jälkiä, usia, hiriä, karia, kuaria, lapsia, miä-
hiä, saria, suksia, särriä, veittiä, vuaria, kurkia, lahtia, sar-
via, särkiä, talvia, tähtiä 123, nimiä 125. ASMKH I lehmiä 139.
SM I sūria puita, sūria kiviä 18. - Nelitavuiset. SM I kaikel-
laisia 18. ASMKH I pikkumaisia, rek^{en}nuk^{sa}sia, haljelluisia 139.
ASMKH II jälkimäisiä 151, mustalaisia 152. - ASMKH I turhūksia,
tūhmūksia 196. - 1b. ASMKH I käsi^ja, kivi^ja, ovi^ja, susi^ja 125.
- 2. ASMKH II jälki, kivi 123, miähi, sūri 165. SM I hiri 21.
- Nelitavuiset. ASMKH I korallissi, tal^llissi 284. - Turun ylä-
maan murre. SKMK I piäni luita 87. - Nelitavuiset. SKMK I mo-
nellaisii, coralaisii ja säkyläisii 83. - 3. ASMKH II jäljejä,
kivejä, kurjeja, käejä, lahreja, lehrejä, loveja, mäj^ej^e, nim^e-
jä, oljeja, parveja, polveja, poskeja, r^ej^a (~ rekiä), retkejä,
rihejä, sarveja, särjejä, talveja, tährej^a, väej^a 123. ASMKH I
ov^eja 139. - 4. ASMKH II hauvei, särjei, järvei, arvei, kivei,
küljei, lehrei, lävei 125. - Turun ylämaan murre. SKMK I kivei
83.

873. Illatiivi /-i(n)/. ASMKH I kässi(n) 202. ASMKH II lap-
si(n) 49. - Nelitavuiset. ASMKH I p^äevällissi(n), surullissi(n)

285. - Turun ylämaan murre. SKMK I toissiin servoin 86.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

874. ASMAH II kokkareiks.

875. Partitiivi /-aita, -ei/. 1. ASMAH II asukkaita 147.

- 2. Turun ylämaan murre. SKMK I piti tehr askarei 87.

876. Illatiivi /-eihin, -eihī(n)/. 1. ASMAH II kinterei-
hin 38, askareihin 37. - 2. ASMAH II petkeleihi(n), askarei-
hi(n), kokkareihi(n) 37.

se-, se-VARTALOT

/-ei-, -s-i-/

877. ASMAH II alkaneista, asuneista, kiärtuneiks, kuivu-
neina, paisuneista 146.

878. Partitiivi /-eita, -eit, -s-iä/. 1. ASMAH II murtunei-
ta 146. - Turun ylämaan murre. SKMK I juapuneit, pyärtyneit 84.
- 2. ASMAH I terveysiä 196.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -ei-/

879. 1. ASMAH I kukkasisa 198. ASMAH II valkosiks 151, mū-
ramiks 160. - Turun ylämaan murre. SKMK I likisis väleis, ih-
misil 87, semmatil 84. - 2. ASMAH II jokusis paikois 59.

880. Genetiivi /-ste(n), -nte(n)/. ASMAH I hevðste(n), jä-
neste(n), varðste(n) 75, punaste(n) 238. ASMAH II huittisten
kirjon 16. - ASMAH I avvainte(n), elläinte(n) 75.

881. Partitiivi /-ia, -iä, -i/. 1. ASMAH I aikasia, elläi-
miä, ihmisiä, jokäsiä, jäneksiä, kualaimiä, kukkasia, mūramiä,

pätksiä, siäramiä, varëksiä 31. ASMAH II tutkemia, kasvamia
 160. SM I semnosia, semmottia, lurjuksia 18. - Viisitavuiset.
 ASMAH I matkustavaisia 139. SM I kauvattalaisia 16.- 2. ASMAH
 II mürömi 160, avami 161. - Turun ylämaan murre. SKMK I pöh-
 näisii 84, semmattii hoveloit, talontyttäriiki 85. - Viisitiv.
 SKMK I pytkyläisii kuappii, huittistelaisii, köyliiläisii, oo-
 rompitäjäläisii 83.

882. Illatiivi /-i(n), -eisin/. 1. ASMAH I happamin 208. -
 Turun ylämaan murre. SKMK I meni naimisii 87. - 2. ISM tütä-
 reisin (: yks. ill. tütäresen) 134.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-/

883. ASMAH II ahteisa, jätteistä, kutteilla, kanteisä, läh-
 teisä, puhheille, pärreistä, satteista, sitteiks, sätteistä,
 volteiks 147, ihmeinä, turpeilla, kintailla, paljaiks, kivain,
 parhaina, parttaisa, seipäistä 147. ASMAH I lampaisa 198, puh-
 heista, pärreillä 282. - Turun ylämaan murre. SKMK I pyhävaat-
 teis 88.

884. Genetiivi /-eitte(n), -aitte(n)/. ASMAH II kärmeitte(n),
 varpaitte(n) 147. ASMAH I hampaitte(n), kanckaitte(n) 155, kir-
 veitte(n) 238.

885. Partitiivi /-eitä, -ait(a), -äitä/. ASMAH II hautei-
 ta, esteitä, kappeita, lappeita, poltteita, pütteita 147, mur-
 heita, rakkeita, kirveitä 147, visait ollē 57. ASMAH I ahnei-
 ta, hammeita, huaneita, terveitä, hampaita, kükkitä, porsaita,
 hanckeita, kasteita, kutteita, likkeitä, lähteitä, moitteita,
 puhheita, pärreitä, vätteita, sitteitä, lutteita, perseitä 30.

-Turun ylämaan murre. SKMK I rikkait talontyttäriki 85.

886. Illatiivi /-eisi(n)/. ASMAH II liäpeisi(n), väteisi(n)

147. NMMOT kirveisiin (: yks. ill. kirveeseen) 80.

§e-, §e-VARTALOT

/-ui-, -ei-, -äi-/

887. 1. ASMAH II kualleista, menneille, säneina, tehneiltä
146. ASMAH I jäneistä, menneille, naineiks, nähneillä, süäneis-
tä, tulleilla 196. - Viisitavuiset. ASMAH II ajettuneiks, orot-
taneille 146. ASMAH I haravoineille 196. - 2. ASMAH I kevväil-
lä 196.

888. Partitiivi /-uita, -eitä, -üjä/. 1a. ASMAH II olluita
145. - 1b. ASMAH II viisitav. peljästünneitä 146. - 2. ASMAH
II neittäjä 145.

Y l ä - S a t a k u n n a n m u r t e e t

KAKSI - JA NELITAVUISET NOMINIT.

/-i-, -i-/

889. 1. LYSMAH I oljilla, oravaj jäljillä 77. LYSMAH II
pienis mökis, sūris pirtis 721, pienillä 724, lapsista, kaikkis-
ta näkē 725. SKMK I kaikin aijoin 156, parsi/lla, -lle 159. EE
järvistä ja joista 135. - Nelitavuiset. SKMK I palakkiaisille
159. - 2. LYSMAH II Ik noih miehīs, ihmisten käsīs, Par miehīs
mentī, Kih nuos alasīs vesīs, Hong kaikkīs 721.

[890. Genetiivi /-i(en, -ejen, -ēn, -ein, -sten, -hten, -lten,
-rten, -nten/. 1. LYSMAH II parsi(en, -eje lahti(en, tili(ev
välleistä, kivial ravvoissa, olkiel läpitte, järvi(er rannalla,
lahti(en nimiä 716. LYSMAH I kivien kauloim 254. EE kaikkien
129. - Nelitavuiset. LYSMAH I särüstimmien, kerittimmien 306.

- 2a. LYSMÄH II Suon nukkejen 717. - 2b. LYSMÄH II Lav kaikkem
parhammin, Ik kaikkem korkempi, Kiik kaikkem vanhempi 717. -
3. LYSMÄH II kaikkein, äiteim päivillä, lahtein 717. - 4a.
LYSMÄH I rihtem tukö, tuahtem päällä, miästen, küstellatva, pü-
hämiästem päivä 130. LYSMÄH II lasteni tähren 685. SKMK I tois-
temme tykönä 159. - 4b. LYSMÄH I vualtem päällä (: vuali 'katon
kannatinhirsit'), särten sūrjin, sualten, sūrten, nuarten, kärten
kans, kiältem päällä, hiltten, niäntenoja 130.

891. Partitiivi /-ia, -iä/. LYSMÄH I henkiä 148, toisia
243.- Nelitavuiset. LYSMÄH I äkinnäisiä 147, asujammia, taittu-
jammia, kulki^jammia 306. SKMK I prahtilaisia 157.

892. Illatiivi /-in, -ihin/. 1. LYSMÄH I kaikkim paikkoin,
rihij ja saunoin, satoiv vuäsän, järvi^j ja kaivo^jin 253. - 2.
LYSMÄH II Karv kivihin, sulihinsä 557.

SUPISTUMANOMINIT

ere-, ere- ja he-, he-VARTALOT

/-h-i-, -ei-, -ai-/

893. Genetiivi /-sten/. LYSMÄH I asukasten 155.

894. Partitiivi /-hiä, -eitä, -aita/. 1. LYSMÄH I perkele-
hiä 244. - 2a. LYSMÄH I sūvanneitä, räläkeitä 'radakkeita',
jürkänneitä, rōukänneitä (: rōukänne 'epätasaisuus tiellä tal-
vikelin aikaan') 37. - 2b. EE tollukkeita 283.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

895. 1. LYSMÄH II tämmöttillä kepillä 720, semmosis klön-
tis 721, mittasista 724, hiljasina aikoina 725, oulolle ihmi-
sille 724. SKMK I semmosilla 160. EE resuisissa kampeissa 257.
- 2. LYSMÄH II Pom hevosilla, Kih elasis vesis, Siä hurmöksis,

Noor juavuksis 721.

896. Genetiivi /-sten, -lten, -nten/. LYSMÄH I rumenten, kappalten, hevosten 155. LYSMÄH II ihmisten käsīs 721. SKMK I aikahmisten töihin 157.

897. Partitiivi /-i(a, -i(ä/. LYSMÄH II semmosi(a taneli(a, pahankurisia kloppi(a 720, jäneksiä 724, kaksirivisi(ä liivi(ä 720, muinosia juttuja 743. LYSMÄH I mürämia, tutkainmia, elläim- miä 306. SKMK I hevosia 156, semmottia, ihmisiä 159.

898. Illatiivi /-ihin, -in/. 1. LYSMÄH II tämmösihin mökki- hin 720. - 2. LYSMÄH I hiljasin aikoin, semmosin tikkuin 253.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -h-i-, -ai-/

899. 1. LYSMÄH I varkahille 244. - 2. SKMK I lyhteille 158, vatteih (in.) 160. LYSMÄH I paljaij jalvon 79. EE kampeissa 257, meitir rattaillemme 301.

900. Genetiivi /-airen, -äiren, -äilen, -eilen, -sten, -eit- ten, -aitten, -äitten, -äitten, -etten/. 1a. LYSMÄH I rikkairen, seipäiren 155. - 1b. LYSMÄH I seipäilen, terveilen 155. - 2. LYSMÄH I huonesten, huonesten katolla, lammasten, evästen, kei- lasten, seivästen, parrasten tasalla 155. - 3a. LYSMÄH I vartait- ten, puhtaitten, sairaitten, seipäitten, karvaitten, hampaitten, väteitten, lampaitten, huaneitten, evväitten kans, rattaitten, hameitten, mateitten, aseitten, okaitten, ärteitten, äveitten, puheitten, lakkeitten, ihⁱmeitten 155. - 3b. LYSMÄH I rukkät- ten 155. - 3c. LYSMÄH I voiletten 156 'voiteiden', vätetten pe- so, kuaretten kansa 156.

901. Partitiivi /-hia, -hiä, -eit(a), -eitä, -itä/. 1. LYSMÄH

I vierahia, keitahia (: keiras 'laaja, kuivahko nevamaa') 242,
 varkahia, rökkähiiä (: rökäs 'kiiski') 243, evähiä, rakehia 244.

2a. LYSMÄH I luteit, puheit, puhteit, paiseita 142, hampaata
 277. SKMK I olkilyhteitä 158. EE kuarreita 80, listeitä 123,
 ahteita 82, mateita 122. - 2b. EE rukkiita 224, 301. SKMK I
 rukiita 157.

902. Illatiivi /-eisiin, -eisiin/. 1. LYSMÄH I omihin huo-
 neisiin 244. - 2. SKMK I aseisiij ja 156. EE puheisiin 257.

Sydänhämläiset murteet

KAKSI - JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

903. 1. SM I sotamiähist 32, kaikim miähi (inst.) 37, parsil-
 len 38. SKMK I lapsille 164, miähillä 169, kaikille 170, köy-
 hinä vuasina 172. LHLEH säärillä 38, sängynoljista 54, miälike
 89. LPKM pilvi/nä, -ss, -st 21, kansina, -ss, -st 23, poskil-
 la 37. LMV sūriks, rihille 100. - Nelitavuiset. SM I hölmöläi-
 sistä 35, perillisillek kun 36. LHLEH parannuksilta, messinki-
 sillä 63, kuulutuksiss 92, katajaisissa 101, antemisista 103,
 makauksilla 10. - 2. LMV Lop siänist, monilla, piänillä, miä-
 hilt, sūriit 99.

904. Genetiivi /-ien, -sten/. 1. LHLEH kaikkien 76. LPKM
 pilvien 21, kansien 23. - 2. SKMK I toisten trenkien kans 173.
 - Nelitavuiset. SM I kankahaistem pesässä 36. LHLEH maijalais-
 ten 67, perillistem p. 74. SKMK I muurahaistej ja 171.

905. Partitiivi /-ia, -iä, -ija, -ijä/. 1. SM I miähiä, lap-
 sia 33. LHLEH vuasia 38, enovesiä 50, liikanimiä 74. LPKM pil-
 viä 21. LMV kiviä, kuaria 56. TVM naisia, kiviä 46. SKMK I häi-
 lytti käsiäs 165, uusia liinoja 168, kynsiän 171, Penttusu-

sia, toisiakin 172. - Nelitavuiset. SM I herrollisia 35. LHLEN
 synnynnäisiä 14, heikomaisia, sekalaisia 16, kokonaisia 35,
 tarpeellisia 37, samalaisia 74, reisallisia 75, linnaslaisia 97.
 TVM suomalaisia, venäläisiä 46. SKMK I vihriäisiä 164. - 2. TVM
 kivijä (- kiviä), naisija (- naisia) 46.

906. Illatiivi /-i(n)/. LMV vesi(n) 60. - Nelitavuiset.

LHLEN velkahittiin 90.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, ere- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

907. LHLEN kappaleille 31, kappaleissa, röpäleissä 'vaat-
 teissa' 101.

908. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita/. LHLEN mahukkaita

16. SKMK I Kuninkaita ja keisariakin 167, vännikkeitä 168, kaa-
 ranteita 172.

se-, se-VARTALOT

/-ei-, -s-i-/

909. Partitiivi /-eita, -siä/. 1. LHLEN pahtuneita 16. -

2. SKMK I terveisiä 170.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

910. la. LHLEN ihmisike 42, semmosissa 50, suuruksista 98.

LPKM hevosi/lla, -lle, -lt, avaimi/ks, -lla, -lle, -lt 23. LMV

hevost 100. - lb. LHLEN kolmannilla, neljännillä 62. - 2.

LMV tättäri/ks 99, 141, -lle 100, panoksäs 99, hevosilla 141.

911. Genetiivi /-ien, -ste(n), -rten/. 1. LPKM hevosten,

avaimien 23. - 2. LHLEN sisarten 57, vaimihmisten 18. LPKM

hevosten 23. HKM ihmisten 31. SKMK I suurennahkastev vällyjen

sisästä 165. LMV köökäste(n) 72.

912. Partitiivi /-ia, -iä/. SM I tämmöttiä, kukkasia 36.

LHLEN tyttäriä, veljeksiä 3, pahanelkisiä, isosia 8, hyväntah-
tosia, ihmisiä 14, aikasia, vähäisiä 16, semmosia, mittasia 24,
luukkosia 35, kymmeniä 38, pikkusia 63, pualikakstoisttuomasia
73. LMV hevosia, köökäsiä 72. SKMK I punasia 164, vaivasia 167,
neulasia 170, hevosia, mettäksiä 172. - Viisitevuiset. SKMK I
syrämellisiä terveisiä 170.

SUPISTUMANOMINIT

g_gg-, e_ge- ja h_gg-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -i- /

913. SKMK I puhteilla 169, vaatteistaaskaan 167. HKM rat-
taille 41. LMV lampaiks, parhaist, porsaist, huanneist, via-
raille 95. TVM paljaij jalōn 68, rikkaille, seipäistä, viarai-
ti (ab.) 50.

914. Genetiivi /-sten, -eitten, -aitte(n), -äitten, -it-
ten/. 1. LPKM varaasten (: varaas), kirvesten, nauristen 24.
- 2a. LHLEN tukkiliikkeitten 24, seipäitten 42. LPKM varkaitten,
kiveitten 24. LMV kankaitte(n), lampaitte(n) 95. SKMK I viarait-
ten töihin 165. - 2b. LPKM nauriitten 24.

915. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -äitä, -itä, -itä/.
1. LHLEN paraita 16, viaraita 63, varkaita 85. SM I kirveitä,
viisaita 35. SKMK I kiukaita 166. LMV sateita, luteita, kuteita
92, lampaita, karvaita, parhaita, kankaita, kärmeitä, perheitä,
räüstaitä 95. TVM rattaita, huaneita 50. HKM maltaita 19. -
2. LHLEN rukiita 15, tyyriitä 16.

916. Illatiivi /-eisi(n), -aisi(n), -isiin/. 1. LMV huane-
si(n), kirveisi(n), perseisi(n), säppäisi(n) 60. - 2. LPKM

nauriisiin 24.
 ~~~~~

Se-, Se-VARTALOT
 ~~~~~

/-ei-/
 ~~~~~

917. Partitiivi /-eita/. LNLEN tulleita 16.
 ~~~~~

Pohjoishämäläiset murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/
 ~~~~~

918. 1. SM I jälille 48, miälissän 43, polvillän 44, kün-
 sissä 49, piäniller. r. 53. SKMK I Toisim paikon 174, toisilla
 ilmolla 184, vuosina 186, unissani 188, riikil lep päin 189,
 ajan tühlistä 190, vesillä 192, arraköysistä 195, miälissään
 197, yksistään 198, kaikki/ssa 200, -lle, kaikim miähissä 201,
 henki/llemme 202, -ssä 203, Kivisalmassa päi 202, lapsista 203,
 piänike 204, kaikissa 205, maalimansotavuosina 207. - Hämä-
 läispohjalainen sekamurre. SKMK I Vir toisista 209. - Nelitavu-
 set. SKMK I lahjomisilla 177, lukusiapäivällisilläkin 179, mus-
 tolaisille 194, raamatunselliityksissä, henkellisissä asijois-
 sa 199. - 2. KMMH ollilla 113 'oljilla'.

919. Genetiivi /-ien, -sten/. 1. KMMH kivien, ovien 167.
SM I vuariej ja 41, järviel läpätte 42. SKMK I kaikkien maito-
 astioittej 175, suuriev villahuivien 178, paasien takana 201.
 - Nelitavuiset. KMMH kerittimien 72. - 2. SKMK I lasten kanssa
 191, toistem puhheita 196. - Hämäläis-pohjalainen sekamurre.
SKMK I Vir hihtomiesten nimiä 208.

920. Partitiivi /-ia, -iä, -ija, -ijä/. 1. SKMK I paasia
 201, puisia 175, rippiskoululapsia 179, kaikkia askareita 179,
 suuria rakoja 185, Ilvessusia 187, hiiliä 190, toisia 199, sota-
 miähiä 202, uusia 203, tuahia, piäniä 204, lampaarreisii 205.
 ~~~~~

- Nelitavuiset. SM I savolaisia 54, maistijaisia 43. SKMK I monellaisia kankaita 197, tykil laukauksiakin 202. KMKH värähtäviä ne teki 93. - Hämmäläis-pohjalainen sekamurre. SKMK I Virnimä 208. - 2. SKMK I kivijä 180, lapsija 191, talonnimijä, toisija 195. - Nelitavuiset. SKMK I tyytyväisijä 191.

921. Illatiivi /-i(n)/. SKMK I suurin aikoi 201, toisiin kim pitäjii 195, kymmeniiv vuasiij ja 192. - Hämmäläis-pohjalainen sekamurre. SKMK I kassiin 209. - Nelitavuiset. SKMK I höpötyksiini 178, tullah hautaajaisii 200.

SUPISTUMANOMINIT

se-, epe- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

922. SKMK I askareilta 185. HKM pualikkaista 234, puhritus välineillä 233.

923. Genetiivi /-eitten, -aitten/. KMKH lavanteitten, sormikkaitten 72.

924. Partitiivi /-eita, -eitä/. SM I pelskeleitä 55. SKMK I askareita 179, viikatteita 195. HKM käsineitäkän 232, venukkeita 390, välineitä 233. - Hämmäläis-pohjalainen sekamurre. SKMK I Vir mälykkeitä 208.

se-, se-VARTALOT

/-ei-, -si-/

925. Partitiivi /-eita, -siä/. 1. SKMK I palaneita kenta-päitään 189, karraanneita tukkia 198, kollamustuneita 203. HKM tappaneita 253. 2. SKMK I terveisiä 184. OEMK terveisiä 129.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-/

926. SM I tuluksista 51, juavuksissa 48, rippusille 53.

SKMK I talontyttärillej ja 178, väsyksisä 179, tommosista 190, ellää ihmisiks 200, semmottiks, palasiks 204. - Viisitavuiset. SKMK I häpeellisinä 200. - Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I Keu hevosilla 210.

927. Genetiivi /-ien, -sten/. 1. SM I pistoksien kanssa 153. - 2. SKMK I aikaihminen 179, punastem maitokuski 203. - Hämäläis-pohjalainen sekamurre. SKMK I Vir ihmisten jalloissa 208.

928. Partitiivi /-ia, -iä, -ija/. 1. SM I veljeksiä 50, kirjaimia 51, kukkasia 54. SKMK I ernomasia 174, semmosia 174, uurensorttisia, pikkusia, pehmosia, koivusia halkoja 175, jomnottia 176, kolmivuatisia 179, ihmisiä 187, matosia 188, tyttäriäkih, vanhanaikaisia 195, kypeniä, samavvuatisiakil lauttos- ta 198, Viimmesiä aikoja, punasia 200, sian tapasia 201, valkosia 203, tervaksia, sammalia 204, kolltosia 205. - Viisitavuiset SKMK I alustalaisia 196. - 2. Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I Keu otuksija 210.

929. Illatiivi /-i(n)/. SM I naimisi 46. SKMK I kymmeniiv- vuasiij 192, semmosiin touhuir ruveta 180.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -hi-/

930. 1. HKM hyvissä puhheissa, huaneista 232. SKMK I tyä- väjem puhheilla 176, viarai/lta 178, -lle 182, tekkeill oli 179, porsailler ruakaa 182, kahveikseen (: mon, nom. kahveet) 190, tallaineem päivineen, hampain kiinni 192, ulkohuaneissa 198. - Hämäläis-pohjalainen sekamurre. SKMK I Vir parrailaan 209. - Hämäläis-savolainen sekamurre. SKMK I Keu tekkeillä 210, parrailas

211. - 2. SM I Teisko lainnakihlat kintahissa 54.

931. Genetiivi /-eitten, -aitten, -äitten, -itten/. SM I kärkeitten kusppä 42. KMKH kappeitten, kaiteitten, hammeitten, kahveitten, seipäitten, ammeitten, halleitten, täleitten, sūt- teitten, kiukaitten, liäpeitten 73. SKMK I kahveevehkeittensäk kans 175, porsaitter ruaka 183, huaneittel lähellä 189, vie- raitten aikana 183, pispaim puhheitten kanssa 199, kevärüttet - ten aikaaj 206. - KMKH türitten 73.

932. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -itä, -aeta/. 1. SM I vätteita 40, maltaita 43, huaneita 46. SKMK I viaraita 182, valkeevhkeitäkäm muuta 174, meitim puhheitamme 177, kuivia pär- reitä 182, tällihuaneita 184, lampaite 195, kankaite 198, rik- kaita 200, Sänkyvaatteita 201. - 2. SKMK I rukiita 192, pais- taan nauriita 174. - 3. SM I Kuore maltaeta 50.

933. Illatiivi /-eihin, -aihin, -eisiin, -aisiin/. 1. OBMK kirveihin 127, lampaihin 128. - 2. KMKH huoneisiin 92. OBMK kir- veisiin 127, lampaisiin 128. HKM hyvviim puhheisiin 241, uusiin huaneisiin mutta 232.

6e-, 6e-VARTALOT

/-v-i-, -ei-, -i-/

934. 1. KMKH lühüville 94. - 2. SKMK I elesmenneinä vuasi- na 186. - 3. TLMV kevinä (: kevä? ~ kevä 'kevät') llo.

935. Partitiivi /-eita, -eitä/. KMKH kuolleita, nähneitä 94. - Viisitavuiset. SKMK I mettittynneitä lampaite 195.

L o u n a i s h ä m ä l ä i s e t m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

936. Genetiivi /-i(en, -ein/. 1. SM III A sormi(en 185. - 2. SM II A Som sormein 185.

937. Partitiivi /-ija, -ijä, -i/. 1. SM I nelitav. Tam
 lousikin kourallisen takkijaisia 56. - 2. SM I Tam hakkasivak
 käsijäs 56. - 3. SM I kaikki simmotti 57.

938. Illatiivi /-i(n)/. SM I Tam asetettān nīsij ja 55.

KOLMITAVUISET NOMINIT

939. Partitiivi /-i/. SM I Som kaikki simmotti /t. semmot-
 ti/ 57.

SUPISTUMANOMINIT

e₂e-, e₃e- ja h₂e-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

940. Partitiivi /-eitä, -aita, -ei/. 1. SM I Tam pärreitä,
 kankaita (: kankas) 55. - 2a. SM I Som hernei, tehräv vättei
 57. - 2b. SM I Som rukkei 57.

E t e l ä h ä m ä l ä i s e t m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i- /

941. 1. LK Mänts kaikis mäjis, jojis. PPM sūsissäki, miä-
 hist 140, sūrilt herroilt 141, lapsillēs 142. MMV järvi/ks, -s,
 -st, kūsiks 82. - Nelitavuiset. PPM semmosis kamppijaisis 140.
 - 2. SM I Viht kaikista 65. - 3. MMV Mänts kaikiks, järviks,
 kūsiks, hirsiks, kūsiks, sūriks, pišniks, puisiks 82. PPM miä-
 hi/st (~ miühist) 140, -lle 152. - Nelitavuiset. MMV suomalai-
 siks 82. PPM molemmil nāpuruksil 141.

942. Genetiivi /-i(en, -ijen, -ein, -ten, -tten, -sten, -h-
 ten, -stēn, -iten/. 1. KKLV särkien, vesien, varsien 102. SM
 III A sormi(en) 185. - 2. PPM jokijen, lapsijen, vuasijen, jär-
 vijen 72. - 3. KKLV särkein, varsein 102. - 4. PPM Porv veten-
 haltijat 59. - 5. KKLV vetten, vartten 102. SKMK I vuatten si-

säl. - 6a. SKMK I rihten ... alta 72. - Neltavuiset. ATOM erel-
 listen 55. - 6b. SM I Sam lasten /'lasteni'/ kans 59, krünü-
 miästen ... kans 60. - 7. KHMMAH I Porn lapsiten 74.

943. Partitiivi /-i, -ei, -ö/. 1. SM I mihi 69. KKLK sär-
 kii, vesii, varsii 102. SKMK I suurii 71, suksii, susii, kaskii,
 lapsii 72, ykspäisii 73, kivii, kaikkii 75, nimii 76, sananpar-
 sii 77. - Nelitavuiset. SM I suomalaisi, ruattalaisi, imeläisi
 72. PPM merkillisii unii 117. SKMK I valmistuksii 67, monellai-
 sii 66, kalunkirjoituksii 68, yksnäisii, yhtynnäisii, ensimmäi-
 sii 73, sammallisii 75. - 2. KKLK varsei 102. - 3. SM I Loh tu-
 likivē saroi taiväst ales 64.

944. Illatiivi /-i(n), -isi/. 1. MMV künsi 63. KKLK särkiin,
 vesiin, varsiin 102. - 2. PPM Porv olkisi, mäkiä, onkisi 83,
 varsiä, lapsisiä 84.

SUPISTUMANOMINIT

erg-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

945. SKMK I ohkaisis roikaleis 71, hakkaa kappaleiks 80.

946. Genetiivi /-aitten/. VJM asukkaitten.

947. Partitiivi /-ei, -ai/. SM I Viht nit kauppijai semmot-
 ti 66. SKMK I paran kappalei 75.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

948. 1. SM I ihmisil 68, 74, tuluksillas 69, turvoksis 73.

PPM semmosis 140. SKMK I sinmottis 70, tämmötil pikkuteillä 77.

- 2. SM I Ask tuahisä 73, Sam naimisiss ollu 59, NurJ tuluk-
 sil 68. MMV semmosiks, ihmisiks, luletimiks, viskaimiks 182.

SKMK I Sam Ruatinaikaasiist äijjist 66, Tämmöttiist asjoist

69.

949. Genetiivi /-ien, -ein, -sten, -lten, -nten/. 1. KKL^V siämenien 103. - 2. PPM Porv tättärein häiks 139. - 3. ATOM sammalten 55. KKL^V siämenten 103. SKMK I kinosten harjal 71.

950. Partitiivi /-i/. SM I semmotti 58, tuluksi 66, tuahisi 73. KKL^V siämeniä 103. SKMK I pilampätisii jutui 69, Enneevvanhaasi Sammatin äijii 66, paimeniä 72, yks vakaisii, yks puualisii, ykstotisii, ykstoikkoisii, ykskaikkisii, yksmiälisii, ihmisiä 73, hevosii 77, hyppysii 81.

951. Illatiivi /-in, -isi/. 1. KKL^V siämeniin 103. SKMK I vastuksiin, juavuksiin 67. - 2. PPM Porv puñsiki ihmisiiki 84.

SUPISTUMANOMINIT

e/e-, e/e- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-/

952. 1. KKL^V lähteis, puhtais 104. SM I kankaille 74. SKMK I koneil 72, pellontäyräilt 71, lampailt 76. MMV satei/st, -l, -na 78, viarai/lle, -st 79. - 2. KKL^V ruumeis (: ruumis) 104.

953. Genetiivi /-ejen, -ajen, -ein, -ain, -äin, -eiren, -airen, -sten, -etten, -eitten, -aitten, -ätten, -eite(n), -aitte(n)/. 1. KKL^V lähtejen, puhtajen, ruumejen (: ruumis) 104. - 2. KKL^V puhtain, seipäin, ruumein 104. - 3. PPM koneiren, hampairen, varpairen, valeiren perä 71. - 4. KKL^V seivästen, ruumisten, puhdasten 104. - 5a. KKL^V lähdetten 104. - 5b. SM I rattaitten 68. KKL^V ruumeitten (: ruumis) 104. - 5c. LK Sam värätten. - 6. PPM Porv puheitte, koneitten, hampaitte, varpaitte, turpeitten päli 71. MMV Mänts sateite, luteite, kuteite, päreitte, voiteite 78.

954. Partitiivi /-eit, ait, -äit, -it, -ei, -ai, -äi, -i/. 1a. MMV viarait, lampait, porsait, seipäit, rüüstäit, kärmeit,

kirveit, huaneit, parait 79. SM I aineit 71. - 1b. SM I Mänts
 kallit 71. - 2a. KKLVL lähtei, seipäi, puhtai, ruumei (: ruumis)
 104. SM II A varkai 213. SKMK I Num kampei, porsai 72, airansel-
 päikän 71, Viht mättäi 75. - 2b. SKMK I Viht valmi kauranpäi-
 tä 75, PyhJ valmi 75.

955. Illatiivi /-eisī, -aisī(n), -äis̄in, -eis, -ais, -äis/.

1. PPM herneisī, harmaisī 84. VJM vierais̄in, seipäis̄in. ATOM
 varkaisī, valeisī 83. SM I lühteisī 38. - 2. KKLVL puhtais', sei-
 päis', ruumeis' 104 'ruumiisiin'.

K a a k k o i s h ä m ä l ä i s e t m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-ī-, -ī-, -ī-, -te-/

956. 1. KHMMH I mielin kielin (inst.) 164, jürinie (kom.)
 145. KHMMH II hennis 52, miehil, hauvist 139, vuarokausil 140.
 - Suursaaren murre. SKMK I uusist, toisil 281, niist kivist 282.
 - Nelitavuiset. KHMMH II tuljasiks 140, arkiioisis 139. KHMMH I
 rikkauksist, hulluksissā(n) 108. - 2. KHMMH II vuosil, miehil
 67. - 3. Kymensuun alaryhmä. KHMMH II toisī/1, -s, sormis, kaik-
 ki/1, -st, olkil, kūsist, käsist, koskis, lapsille 139. AVT ni-
 nist tehti 26. - Suursaaren murre. KTSM lehtis 83. - Tyttärsa-
 aren murre. KPTM lehtissä 63, miehillä 68, lehtissa 75. - Neli-
 tavuiset. Kymensuun alaryhmä. KHMMH II kihlajaisiks, talollisil,
 KPTM ajatuksil 139. - Tyttärsaaren murre. viekkauksilla, oiku(v)issa
 (: oikus : yks. gen. oiku(v)en) 75. - Tyttärsaaren murre. KPTM
 miestellä 68 'miehillä'.

957. Genetiivi /-i(en), -ien, -ian, -iän, -in, -ten, -iten/.

1a. KHMMH II kaikki(en), saksi(en) kans 49, käsi(en) 139. SM III
 A sormi(en) 185. - 1b. KHMMH II kaikkien, mäkien, väkien, lapsien

49. - 1c. KHMAH II olkiam päälle, vesiän kautta, ovian kohval
 49. - 2. Suursaaren murre. ATTM särin 63. - 3. KHMAH I hiten-
 sār, hitenvuor 35. NTLSM hitenkarja 'pieniä metsässäliikkuvia
 olentoja' 18. - 4. KHMAH I suriten, pieniten 74, olkiten 101.
 SM II lapsiten 49.

958. Partitiivi /-i(a, -i(ä, -ijä-, -iä, -i/ . 1a. KHMAH II
 sukulaisi, anne 32. - 1b. KHMAH II künsijäs 52. - 1c. KHMAH II
 nelitav. kielellisiä 15. - 2. KHMAH II nimi 61. - Suursaaren
 murre. SKMK I paljo miähii 281, suurii ja piänii kaloi 282. -
 Tytärsaaren murre. ATTM kiivvi 66, lahti 75. - Nelitavuiset.
 Suursaaren murre. SKMK I tokinaisii 'tyhmänrohkeita' 283. ATSM
 oikeuksi, rikkauksi, viakkauksi 92. - Tytärsaaren murre. ATTM
 rikkauksi, oiku(v)i 75.

959. Illatiivi /-i(n), -ih, -ihi-, -ihin/. 1. KHMAH I moni
 vuosi 164. NTLSM vessiin 81. - 2a. NTLSM kivih 92. - 2b. KHMAH
 II käsiih 139. - 3. KHMAH II käsihin 139.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, e/e- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

960. Tytärsaaren murre. ATTM kekäleistä, kuninkailla 47.

961. Partitiivi /-ei/. Tytärsaaren murre. ATTM kekälei 26.

se-, se-VARTALOT

/-ei-/

962. Partitiivi /-eita/. Tytärsaaren murre. ATTM kapeneita
 66.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, i-/

963. 1a. KHMAH II vimesinä, vimisil ajoillai lll, hevosil
 139, hallainiks 140. - Viisitavuiset. Suursaaren murre. SKMK I

manterelaisist 284. - 1b. KHMAH I hulluvi/ssä, -llah, laiskuvis-
 sah, ei keskuvissahkä 108. - 2. Tytärsaaren murre. ATTM tüt-
 rinnē 41. - 3. KHMAH II sellasist, tuahisist, kuvasist 139. -
 Tytärsaaren murre. ATTM tütärillä 41, kolmansilla 74.

964. Genetiivi /-ien, -ian, -in, -sten, -iten/. 1a. KHMAH II
 hevosien 49. KHMAH I punasien 73. - 1b. KHMAH II rümenian kans
 49. - 2. KHMAH I pahuksin 49. - Suursaaren murre. KTSM hevosia
 62. - Tytärsaaren murre. ATTM heposin 48. - 3. KHMAH II hietos-
 tea 15. - 4. KHMAH I tütäriten 74. SM II punsiten 49.

965. Partitiivi /-ia, -iä/. KHMAH II tuokkosia 15, ihmisiä
 69.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, eje- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai- -h-i-/
 ~~~~~

966. 1. KHMAH II huaneis 139, varkaiks 110. KHMAH I lou-
 naille (: lounas) 88, paljaille 164. THM venein (ess.) 21. -
 Suursaaren murre. SKMK I vapeilt, tarpeiks 282. KTSM veneis
 67. - Tytärsaaren murre. ATTM lähteistä, varkailla 47. - 2.
 LATVM Vehk venehist 24. KHMAH I evähineh (kom.) 145.

967. Genetiivi /-eilen, -eiren, -h-ien, -sten, -iten/. 1.
1. KHMAH I väteilen ~ väteiren 73. - 2. KHMAH I venehien,
 kirvehien 73. KHMAH II rukihien 49. - 3. KHMAH II vierasten
 15. - 4. KHMAH I rastahiten 74.

968. Partitiivi /-h-i, -h-ia-, -h-i(j)a, -eit, -ai/. 1.
 LATVM hampahī 24. - Suursaaren murre. KTSM venehī, hernehī 8,
 kärnehī 9. - 2a. KHMAH II vättehia 52. - 2b. Suursaaren murre.
 SM III A varkahi(j)a 213. - 3. THM veneit 21. - Tytärsaaren
 murre. SM III A varkai 213.

-eisi, -aisi
 969. Illatiivi /-h-ih, -h-isī/. 1. NTLISM vanhoihkih vä-
 tehīh 57. - 2a. NTLISM venehisī 58. - 2b. NTLISM veneisi, huo-

neisi 58. - Tytärsaaren murre. KTTM val¹jaisi 29.

Se-, Se-VARTALOT

/-v-i-, -ei-, -h-i-/

970. 1. KHMMH II neittüvi/1, -st, kütüküvist 42. - 2. KHMMH sänneist 42. - Tytärsaaren murre. KTTM kuolleista 75. - 3. KHMMH II sännehist 42.

971. Partitiivi /-eit, -v-iä, -h-i, -üi, -äi/. 1. KHMMH II tulleit, sänneit 42. - 2. KHMMH II neittüviä 42. - 3. KHMMH II tullehi, sännehi 42. - 4. Tytärsaaren murre. KTTM kätküi, kēv-väi 75.

Pohjanmaan murteet

Etelä-Pohjanmaan murre

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

972. 1. IJKM kivi/s, -stä, -llä, -ltä, -ne, -in (inst.)
 121. TEPK jokina 269. SKMK I kuoriksi 286, kaikista 288, kynsille 292, hengis 293, yksistä 294, nimillä 298, muilla puolilla 299, toisilla 305, kuusista 312, lähillä 313, suittista 319, miehiltä 325, piänis 336, huulillen 342, kivistä 344, polovillensa 350. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I nuorilla 359, kotiväille/n/ki 360, Toisilt 363, miehillä 364, jäliltä 367, torvilla 368. - Nelitavuiset. KHEPM II venäläisiltä 68. SKMK I kumppanoosilla 287, kalan kuoletuksis 287, talool-lisis 293, erilaasilla 298, kehumisista 301, poikkipualohoosis 'noidissa' 330, kaikenlaasista 335, Pohojalaasilla 340, pöker-ryksis 356. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I asujam-ina 360, typeryyksissään 369. - 2a. KHEPM II kaikista, jär-vi/s, -stä, kivillä 20. SKMK I Laih toisiista Joupiista 317, käsiillääsä 318. - 2b. SKMK I jälleistä (adv.) 337, jälis meis-

tä 341, jälleistäpäim minä 358. - 2c. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I Vin rekiissä 364, LapJ kankiilla 368.

973. Genetiivi /-i(en, -in, -ehen, -en, -sten/. 1. IJKM kivien 121. TEPK jokien 269. SKMK I kaikkien 288, leskien 292, Sy-sien 306, käsien päälle 350. SM III A sormi(en 185. IJKM tuulien 117. - 2. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I nälkävuo-sin eellä 367, susiin perään 367. - 3a. AHEPM I kaikkehem paras 24. - 3b. TEPK jokeen (~ jokien) 269. - 4. SKMK I miesten kirjoos 312, 338, toistensak kaas 351. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I Miesten rekiissä 364, toisten äijä 370, lastem mielestä 366. - Nelitavuiset. SKMK I kyläläisten kans 341, fletaresten päälle 322.

974. Partitiivi /-ia, -iä, -i^jä, -i^aä, -ija, -ijä/. 1a. TEPK jokia 269. IJKM kiviä 121. SKMK I koipiensa, loimia 286, uusia, nuoria 287, olokia, miehiä 293, ilvessusia, koskia 306, sormiansa 327, siipiänsä 335, ovipiäliä 338. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I kaikkia töitä 114, susia 367, lapsia 114. - Nelitavuiset. AHEPM II minäkalaisia 67. SKMK I erimoisia 286, rakennuksia 305, Juhlavalmistuksia 312, rauhallisia 343, rukouksia ja houkutuksia 349, vaerallisia 356, sukulaasia 349. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I ruhtalaisia 115, kurillisia 113. - 1b. SM II vel^ji^jä 93. - 1c. AHEPM I nelitav. kaulahitti^ja, sul^(u)kuhitti^ja 93. AHEPM II kaikelleisi^ja 69. - 2. SKMK I sualijansa 320. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I jälkijä 368, rahtimiehijä 364, pyssymiehijä, tuohitorviija, kankijä 368. - Nelitavuiset. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I Käypäläisijä 367, kaupunkitulijaisija 360.

975. Illatiivi /-ihin, -ihi(n), -hin, -in/. 1a. TEPK jokiin 269. IJKM kiviin 121. SKMK I sarviin 291, jäläkiin 294, myrs-

kyn käsihi(j) ja 297, kaikkihin huusollisiin 288. - Nelitavuiset.
 TEPK kaulahittihin (: kaulahinen) 269. - 1b. KHEPM II sūrihi(n),
 pienihi(n) ~ piānihi(n), järvihi(n) 20. - 2. SKMK I jäläkhin
 341 ~ jälkhin 318, käshinsä 348. TEPK jok'hin 269. - Nelitavui-
 set. SKMK I Juhlavalmistukshin 313. TEPK kaulahitt'hin 269. -
3. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I pääsin ... henkiin
 364.

SUPISTUMANOMINIT

he-, he-VARTALOT

/-h-i-, -he-, -ä-/

976. SKMK I säpälehinä 288, askarehille 288, halaaspualik-
 kahiksi 312, mualtakin pitäjehistä 340, 344.

977. Partitiivi /-heta, -h-ia/. 1. KHEPM I kappalheta 156.
 - 2. SKMK I viikattehia 338, joutilahia 347.

978. Illatiivi /-äsihin/. IJKM kuninkeasihin 117.

se-, se-VARTALOT

/-s-i-, -h-i-/

979. TEPK oppinusina (: oppinu') 269.

980. Genetiivi /-s-ien, -h-ien/. 1. TEPK oppinusien 269.
 LM oppinusien 110. - 2. TEPK oppinutten 269. - 3. TEPK Lapua
 oppinehien (: oppinu' : mon. nom. oppin'het) 269.

981. Partitiivi /-s-ia, -s-iä, -h-ia/. 1a. TEPK oppinusia
 269. KHEPM I täyskasvanusia 149. SKMK I Laih niitä herraan pas-
 kahan astonusia 321. - 1b. SKMK I Nurmo tervyysiä 355. - 2.
 TEPK Lapua oppinehia 269.

982. Illatiivi /-s-ihin, -s-hin/. 1. TEPK oppinusihiin 269.
 - 2. TEPK oppinus'hin 269.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

983. 1. TEPK hevoosina 269. SKMK I rohtimista ja syrännis-

tä 286, sellaa^sis paiko^s, tällää^sistä 288, rumihinroihtoosi^h-
 nansa 'ruumiinvaatteissa' 290, nykyysinsä 306, hurmooks^{is}
 'raskaana, sekavana' 310, tiinummittaaksiksi 315, ainaasista
 344, krätyysistä 345, pääsilimääsiksi 'röyhkeiksi' 352. - Ete-
 lä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I palasina 361, juovuksissa
 362, näijen hevosille 364, tervaksis 370. - Viisitavuiset. SKMK
 I vihiliääsilles sanonuj 351. - 2. XHEPM II tättärillä 20.

984. Genetiivi /-ien, -i^jen, -ste(n), -nten/. 1a. TEPK he-
 voosien 269. SKMK I rohtimien 301. LM vasimien 110. - 1b. XHEPM
 I punäsi^je(n), hevösi^je(n), avämi^je(n), sisari^je(n), elämi^je(n)
 109. SM II punäsi(j)en 64. - 2. TEPK hevoosten 269. SKMK I ihi-
 misten 295, pähköösten 'poskipäiden' 310, ruarivaivaastem pi-
 to 328. LM vasinten 110. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK
 I ihmisten itikoita 367, ihmiste tavaroihin 360.

985. Partitiivi /-ia, -iä, -ija/. 1. SKMK I häjyysiä muku-
 loota 288 'pieniä lapsia', monen sorttisia 286, sellaa^sia 287,
 niim paskaasia, talojen tyttäriä 299, jäniksiä 306, tällää^siä-
 kin 309, viimmeesiä 312, tuallaasia enteetä 335, pahampäivää-
 siä 352. TEPK hevoosia 269. - Etelä-Pohjanmaan savolaismurre.
 SKMK I hopejav värisiä 365. SM I koirahampaisia 113. - Viisi-
 tavuiset. SKMK I mihinkälaasia asiota 316, vartahallisia pel-
 lovaaslankoja 286. - 2. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I
 mutkasija 359, semmosija 360, Suolenpalasija 363, hevosijaan 364.

986. Illatiivi / -ihin, -hi(n)/. 1. TEPK hevoosihin 269.
 - 2. SKMK I rinnukshi 349. TEPK hevoos'hin 269.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ē-, -h-i-, -h-ī-, -ei-, -ai-, -äi-, -ä-/

987. 1. TEPK siteenä (: yks. ess. siteenä) 270. - 2. XHEPM I

vierahi/lla, -lta 156. IJKM puuttehi/s (: puutes : mon. nom. puuttehet), -sta, -lla, -lta, -ne, -n (inst.) 121. SKMK I valehista 287, variksen saappahis 288, viisahista 298, parahiksi 311, portahi/lla 300, -llen 350, kulukupälehinä 306, puhtahiksi 314, konehinensa 334, raavahista 'aikuisista' 335, raskahilla kuarmilla 341. - 3. AHEPM II rukihista 20. - 4. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I sairaille 364, Kattomättäiksi 359, aijasseipäillä 362.

988. Genetiivi /-h-ien, -h-i^je(n), -sten, -tten, -h-itten, -h-ittien, -ai(n)/. 1a. IJKM puuttehien 121, vierahien 116. TEPK venehien 270. - 1b. AHEPM I lampahi^je(n), rikkahi^je(n), rakkaahi^je(n), sairahi^je(n), kirvehi^je(n), vierahi^je(n) 109. SM II hampahi(j)en 64. - 2. TEPK venesten (~ venehien) 270. IJKM puutesten (: puutes) 121. IJK vierasten (~ vierahien) 67. LM raskasten 110. - 3a. TEPK saretten (: saret) 270 'sateiden'. LM lähretten 110. - 3b. IJK (harv.) vierahittien 51. - 4. IJK (harv.) Isoj vierahittien 51. - 5. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I portaij juurelta 362.

989. Partitiivi /-ēta, -ētä, -h-eta, -hetä, -hata, -hēta, -hētä, -hāta, -hīta, -heitä, -haita, -eita, -eitä, -aita, -h-ia, -h-iä, -h-i^ja, -h-i^jä/. 1a. AHEPM I päretä, kārētä, voitēta, sitētä, räppētä, lutēta 11. AHEPM II satēta 75. SKMK I kuteeta 286, puheeta 301, kaateeta 318, enteetä 335. TEPK sateeta 270. - 1b. AHEPM II huanheta, lühthetä, venhetä, ahnheta, tervhetä 77. AHEPM I venhētä (< venheitä), tervhētä, karvhāta (< karvhaita) 156. AHEPM II viarhāta, huanhēta 77. SM III A varkhāta 213. - 1d. AHEPM II rukhīta 20. AHEPM I kaunhīta, kallhīta 12. - 1e. SM II lamphaita, venheitä 58. - 1f. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I veneitä, puheitaa, kirveitäkik 362, paraita pys-

symiehiä 368. - 2a. SKMK I rukihiä 288, hernehiä 295, tyyrihiä 300, Metoonpättähiä 'metsonrintoja' 306, loukkahia 'loukkuja' 306, vareksensaappahia 324, raavahia (: raavas) 327, vehkehiä 331, niitä rumihia 339 'ruumiita', usia huanehia 342. - 2b. AHEPM I tervehi^jä, venehi^jä, rikkahi^ja 10, kirvehi^jä, räva^jhi^ja (täyskasvanuisia) 149. AHEPM II huanehi^ja, viarahi^ja 77. SM III A varkahi(j)a 213.

990. Illatiivi /-ēhin, -h-isihi(n), -ēsihin, -ēsⁱhi, -āsihin, -h-is^hi(n)/. 1. AHEPM I sitēhin, puhēhin, satēhin 150. - 2. HP venehisihin (: yks. ill. venehesehen), vierahisihin (: yks. ill. vierahasehen) 13. SKMK I kompehisihⁱ 342, hernesvarkahisihin 295. - 3. IJK vieraasihⁱn 59. AHEPM II venēsⁱhi 39. IJKM huoneesihin 117, puutteesihin 121. - 4. AHEPM II venehis^hi(n) 39.

6e-, 6e-VARTALOT

/-s-i-, -h-i-, -v-i-/

991. 1. TEPK kuollusilla 250 'kuolleilla'. SM II sānusilla 69. SKMK I Laih mennysiksi 311. - 2. SKMK I Kauh kārryyllä ollehista 348. - 3. AHEPM I neittüvillä 90.

992. Genetiivi /-v-i^jen/, AHEPM I kütküvi^jen 90.

993. Partitiivi /-s-ia, -s-iä, -v-i^ja, -v-i^jä/, 1. SKMK I mennysiä asiota 300. SM II kuollusia, mennüsiä 69, tullusia 74. TEPK köijysiä (: köijyt 'kevyt'), kytksysiä (: kytkyt) 250.- Viisitavuiset. SKMK I ruohoontunusia plaamia 305. - 2. AHEPM I neittüvi^jä, kütküvi^jä, ohuvi^ja, lühüvi^jä 90.

K e s k i - P o h j a n m a a n m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

994. 1. SM I kaikilla 116, parsilla, kivissä 120. NMA käe-
 kista 22, paljaen käsi 40, sormista 45. SKMK I lapsilhan 373,
 palon jäljiltä 374, toisilhen 375, kynsistä 384, suksilla 372,
 suuriks pyhiks 385, miehinehen 386, kaikisa ovisa 389, käsisiä
 389, merillet taas 394, vesisiä silmin 397, köysisä 403. - Nelit-
 tavuiset. NMA kohtauksista 45. SKMK I kummituksiksi 388, krävi-
 äisissä 382, tekemisissä 390, kirovuksilla 397, talolisille 398,
 ihmisillä 402, parannuksilla 404. - 2. KTTM Haap jokkissa (~
 joissa), mäkissä (~ mäissä) 42.

995. Genetiivi /-i(en, -i^jen, -i(n), -ein, -sten, -lten/.
1a. SM I kalavesiem päältä 117. SM III A sormi(en) 185. - 1b. HVH
 kaski^jen, pieli^jen. - 2. NMA hirvi(n), polovi(n), sormi(n) 39.
 HVH kaskin, pielin. - 3. SM III A sormein 185. SKMK I rekeinsä
 päälle 375, kaikkein keskuuvessa 382, polovein välisä 389. -
4a. SKMK I toisten pitäjien 386, lasten kuullen 397, markkina-
 miesten 399. - Nelitavuiset. SKMK I perustusten alta 389. 4b.
 HVH pielten (~ pielin ~ pieli^jen).

996. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -i^jä, -ija, -ijä/. 1a. SM
 I haravasüliä 116, miehiä 117. SKMK I suuria 375, nurmia 377,
 rekiä 378, Vehtiä 380, vuosia 385. - Nelitavuiset. SKMK I va-
 kituisia 373, minkälaisia temppuja 376, uurenaikhaaisia 372,
 likiläisiä 380. - 1b. NMA hirsi^jä, tuohi^ja 38. HVH kaski^ja, pie-
 li^jä. - 2. SKMK I sarvija myöjen 390, kaikkija 383, hevosemie-
 hijä 398, jäläkijä 399, suksija 400. - Nelitavuiset. SKMK I
 jonnilaisija 400, minkälaisija, tappaaksija 403, väiveröisijä
 390, kaillellaisija 384, kummituksija 387, markkinaisija 392.

997. Illatiivi /-hin, -hin, -i(n)/. 1. SKMK I toishin tup-
 hin 380, suishin 376 'suitsiin'. - 2. SKMK I nurkkapielhiin 376.
 - 3. NMA kässi(n) 38. SKMK I sinne olokiin 395. - Nelitavuiset.

SM I türmistüksin 119.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -h-i, -hei-, -hai- /

998. SM I asukkahiksi 117.

999. Partitiivi /-eita, -aita, -h-eita, -h-aita/. 1. SKMK

I viikatteita 378. SM I LesJ asukkaita 118. - 2. SM I asukhai-
ta 117. SKMK I pitkiä taipalheita 372.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1000. SM I veljeksistä, aikaihmississä 117. SKMK I hevosil-
la 375, semmosistaki 373, pahasilla klupuillaki 372, paitasil-
laan 399, ryypyksissä 372, muille ihmisille 379.

1001. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -ija, -ijä/. 1a. SM I
naimisiani 117. SKMK I hevosia 372, semmosia 373, syjenpala-
sia, viiliropposia 378, tämmösiä 379, kymmeniä 385, musiikki-
ihimisiä 385, veikkasia 386. - 1b. NMA totisi^ja 45, pohtimi^ja
48, punsi^ja 49. - 2. SM I y^unnenija 120. SKMK I hevosija 384,
vastuksija 390, semmosija 388, taloisija 389, muistosormuksija
392, päläksijä 400, kymmenijä 392, tämmösjä 403, herkkäusko-
sija, kävi suluhasiija 404.

1002. Illatiivi /-in/. SKMK I ihmisiin 408.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -ae-, -äe-, -ae-, -h-i-, -hai-, -hi- /

1003. 1a. NMA puheista 21, venneillä 40. SKMK I kuninkhan
puheilla 373, kahaveista 377, päreistä 378, lähin varkein ulos
387, lääkeaneilla 402. - 1b. NMA hampaessa, räst^eellä, pali-
jaen käsi^j 40. - 1c. SKMK I Kest tulevista vieraesta 403. - 2a.

SKMK I parahista kahaveista 377, omilla tuotteilla 384. - 2b.
 SKMK I valamhina 375. - 3a. SKMK I porthaille 377, parhaiks
 373. - 3b. SKMK I valamhiiks 380.

1004. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -aeta, -heita, -heitä,
 -haita, -hättä, -haja, -h-ija, -h-ia, -h-iä/. 1a. NMA lut-
 teita, pärreitä 21, kirveitä 40. SKMK I keppupäreitä 378, ras-
 kaita plankkuja, jyvävarkaita 394, puhheitaan 397, vieraita
 399, vehkeitä 372 400, sätteita 402. - 1b. SKMK I saeraeta 402,
 Kest rikkaeta, vieräeta 403. - 1c. SKMK I kulukuvehkkeitä 372,
 pyhävaatheita 376, evhäithän 372, ihmheitä, hamheithan 377,
 vierhaita 379. SM I lamphaitaki 117. SM III A varkhaita 213. -
 2. SM III A varkhaja 213. - 3a. SKMK I rikkahija 383. - 3b. SKMK
 I lukkarin vinkehiä 386. SM III A varkahi(j)a 213.

6e-, 6e-VARTALOT

/-ei-/

1005. SKMK I rippikoulun käyneistä 400.

Pohjois-Pohjanmaan murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1006. 1. PPRM sotamiähille 69. SKMK I kaikille 409, lapsi-
 neen 408, vähä jälisä 415, vähisä hengin 416, nuattavesille
 423, käsilläni 426, vuosina 427, Miehissä, yksinni 429, syriä-
 vierillä, toisilla 430. - Nelitavuiset. SKMK I taikomisillaan
 409, kummituksista, kärsimyksistäni 426, vihkijäisistä 427. -
 2. SKMK I PudJ Kaikkil oli ... isoreikäset pyssyt 431.

1007. Genetiivi /-ije, -in, -ein, -itten, -sten, -nten,
 -tten/. 1. SKMK I Rant Suurije hallavuotten sekana 405. - 2.
 PPRM kivvin 62. SM III A sormin 185. - 3. XTIM kivvein, ovvein

36. SM III A sormein 185. - 4. NTIM suksitten 35. - 5a. SKMK I
 toisten sikiöitten kansa 414, niittymiästen nuatiosta 420. -
 Nelitavuiset. SKMK I laitasaaarelaiten tyttöin kansa 425, uta-
 järveläistennir rikastel lapset 427. - 5b. SKMK I pienten koulu-
 sa 425. - 6. SKMK I hallavuotten aekana 405, sullaiiv vetten ai-
 kana 422.

1008. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -i^jä, -ija, -ijä, -eja, -ejä/.
 la. SKMK I suuria näläkääkoja 405, markkinamiehiiä, toi-
 sia 409, virsiä 417. - Nelitavuiset. SKMK I kuvatuksia 430, ke-
 hernuksia 414, kummituksia 415. - lb. PPRM hauki^ja 37, kuari-
^ja 69, lapsi^jä 50, piäni^jä 75. - lc. SKMK I lapsija 412, vuo-
 sija 425, koiran kynsijä 424, pienijä luita 425. - Nelitavuiset
SKMK I reisuvaisija, muhoslaisija 423. - 2. PPRM kivejä, kos-
 keja 62.

1009. Illatiivi /-in/. SKMK I ennen enkä jäläkiin 418. -
 Nelitavuiset. SKMK I papin kysymyksiin 409.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/
 ~~~~~

1010. SKMK I sapilailia, kauppijaillejä ja 422.

1011. Genetiivi /-sten, -eitten/. 1. SKMK I oppilasten sis-
 säänkiriotus 427. - 2. NTIM hippaleitten (: hippale 'pilven-
 hattara') 35.

1012. Partitiivi /-eitä, -aita/. SKMK I räiskäleitä 416,
 kekäleitä 420, tytönhötkäleitä 430, oppilaita 418, monijaita
 tynnyreitä 407.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/
 ~~~~~

1013. PPRM ihⁱmisille' 69. SKMK I semmosilla, huaneen kor-
kusiksi 415, elläimi/sä 419, -stä 424, vastuksina 426, pala-
siksi 431, ihmisiltä 405.

1014. Genetiivi /-i^jen, -sten/. 1. PPRM hevosi^jen 37. - 2.
PPRM jänisten 70. SKMK I ihmisten 407, vanhustensa ja veli-
jestensä keskellä 409.

1015. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -i^jä, -ija, -ijä/. 1a.
SKMK I ilkkurisia 430, Viimmesiä 407, Vaaraimia 415, semmosia
418, miehisiä miehiä 429, monenkokosia ja -sorttisia 430. - 1b.
PPRM vereksi^ja, ihⁱmisi^ja 69, jäneksi^ja 70, rohtimi^ja 71. - 2.
SKMK I poikasija 411, kymmenijä 430, Ihimisi^ja 411, hevosijak-
kaam menny 415.

SUPISTUMANOMINIT

e^jg-, e^jg- ja h^jg-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-/

1016. PPRM viaraiksi 67. SKMK I käjet kuppeilla 412, Rik-
kailla 413, huaneisakin 415, oli tekkeillä 411, asseiksi 420,
vaiheilla, lääkäri^v voiteilla 424, venneineen 429.

1017. Genetiivi /-aijen, -sten/. 1. PPRM hampaijen 38.
SKMK PudJ paraijen hiihtajain 431. - 2. SKMK I rikastel lapset
427.

1018. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -äitä/. PPRM viarai-
ta 72, sairaita 69. SKMK I syttypärreitä 408, vaatteitaa 405,
huaneitakih häitte eelä, rästäitä 415, venneitä 417, rakkeita
419, kampeitaam poijes 421, kätötteitä 428, karvaita 436, ter-
veitä vuosija 425. SM III A varkaita 213.

Peräpohjolan murteet

Kemijo^en murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1019. 1. SM I kaikin (inst.), nuorille miehille 129, pienissä onnissa. TKKM kivi/nä, -stä, -lä, hirsinä, toisi/na,-sta, -la 64. SKMK I toisilthan 432, lohista 433, jovissa, miehistä, kaikista enimän, miehistä 442. SML jälistä (adv.) 154. - Nelitavuiset. SKMK I kivikkosiksi 442. SML toppauksiksi 157. - LK Pelk kaikissa verkoissa, jokissa (: yks. in. jojessa).

1020. Genetiivi /-in, -sten, -nten, -tten, -ein/. 1. TKKM kiviin 64, nimmiin, sääskiin 59. SM III A sormin 185. - 2a. TKKM lasten, kuusten, miesten 60, toisten 64. SKMK I lastens kansa 442. - Nelitavuiset. SKMK I mokkolaisten 443. TKKM liballisten, nuoremusten 'nuorinten', pienemysten 'pieninten' 60. - 2b. TKKM äänten 60. - 3. TKKM hirtten 64, vetten 60. - 4. SM III A Vess sormein 185.

1021. Partitiivi /-ia, -iä, -ija/. 1. SML nuoria 153. TKKM kiviä, toisia 64. SKMK I lahtia 443, lohimiehiä, nimiä, lohia 432. - Nelitavuiset. SKMK I simolaisia kalastajia 432. SML syöpäläisiä 152, ensimmäisiä 153, manolaisia 156. - 2. SKMK I Kitt lohija 442. - Nelitavuiset. SKMK I Kitt saksalaisijekin 441, lappalaisija, mokkolaisija 442.

1022. Illatiivi /-hin/. TKKM kivhin, hirshin, toishin 64. SM I nihin onkhiin kala 131. SKMK I isüntäki kattoo jälkhiin 156.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

1023. Partitiivi /-haita, -h-eja, -heja/. 1. SKMK I talokhaita 432. - 2a. TKKM KenJ vikatteheja 61. - 2b. TKKM vikattheja 61.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1024. TKKM pistoksina 64, satimina 65. SM I avvaimila 127.
SKMK I palasina.
1025. Genetiivi /-sten, -nten/. 1. TKKM pistosten 64, ihmisten, poikaisten, poltosten 60. - 2. TKKM sainten (: satime-) 65.
1026. Partitiivi /-ia, -iä/. TKKM pistoksia 64, satimia 65. SML tervaksia, kymmeniä lohia 154, sellaisia poroja, semmoisia 157, pahankurisia 158. SM II Vess hevosia 100.
1027. Illatiivi /-hin/. TKKM satimhin 65, pistokshin 64.
SKMK I hiukshin kiini 445.

SUPISTUMANOMINIT

ege-, ege- ja he-, he-VARTALOT

/-hei-, -hai-/

1028. TKKM vierhai/na, -lla, venheinä 65. SKMK I varkhain 443, vetasil lukut virheille 445. SML porthaile 157.
1029. Genetiivi /-häjen, -sten, -tten, -heitten, -haitten/.
1. i-dift. SodK kärvhäjen 21. - 2. TKVM vierasten, kirvesten 61. - 3. TKKM venetten, huonetten 61. - 4. TKKM venheitten, lamphaitten 61. SKMK I rikhaitten kulkukoje 434.
1030. Partitiivi /-heita, -heitä, -haita, -h-ita, -heja, -h-aja, -heja, -hejä, -haja, -hjä, -h-ia/. 1a. TKKM vierhaita, venheitä, puhheita, opphaita 61. SKMK I lentokonheita 434, Pij-haita kalastajia 432. - 1b. SM III A Vess varkahita 213. - 2a+ TKKM KemJ vierahaja, huoneheja 61. SM IIIA varkahaja 213. - 2b. TKKM Rov lamphaja, vierhaja, huonheja, puhheja, venhejä 6 1. SM II huonheja, tarpheja 87. SM I varkhaja 127, palthaja, matheja (: maje) 131. i-dift. SodK kärvhjä, lamphaja 21. NHTTM Kitt mähjä, saphaja 6. - Viisitavuiset. SM II Kitt puheliha-

ja 92 'puheliaita'. - 3. SM II KemJ huonehia, tarpehia 87.

1031. Illatiivi /-heishin, -haishin, -heissin, -haissin/.

1. SM I venheishin 131. TKKM vierhaishin, venheishin 65. - 2.

TKKM vierhaissin, venheissin 65.

6e-, 6e-VARTALOT

/-v-i-, -hei-/

1032. TKKM lyhyvisä (: lyhyt) 61.

1033. Partitiivi /-heja, -v-iä/. 1. SM II Kitt tulheja 91

'tulleita'. - 2. TKKM lyhyviä 61.

Tornionjoen murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1034. SKMK I miehissä 440, nuorile/m/ miehile, sormila 437, etheen käsin 436, Palhjain käsin 439. - SM I Naav kiviltä 140.

- Nelitavuiset. SKMK I pölästyksissä 441, seurauksiltasap 437, aikhaisista taphauksista 438.

1035. Genetiivi /-in, -ein, -sten, -hten, -rten, -tten, -itten, -ittten, -ittten/. 1. AHTTM jokkin, kivvin 62, koskin, ol-

kin, ovvin, saksin, sipin 103. SM III A sormin 185. - 2. AHTTM

kivvein 62, kaikkein, loimein, ovvein, sünteins 103. - 3a.

AHTTM lasten, toisten, rihten 103. SKMK I kalamiesten 438. -

3b. SKMK I suurtem puittel lalvoja 438. - 4a. AHTTM küntten,

ortten, ütten, vuotten 103. - 4b. AHTTM lapsitten, kivitten,

koskitten, sarvitten, suittitten, susitten 102. - 4c. AHTTM

KuusJ sarvitten, polvitten, koskitten 102.

1036. Partitiivi /-ia, -iä, -i/. 1. AHTTM säskiä 99. SM I tüömiehiä 133, veljiä 135, küälä 136, haukia, särkiä, onkia 135.

SKMK I uusia lauttoja 436, mettämiehiä 437. SM I Naav paljon

miehiä. - 2. Naavuonon murre. SM I monekoita vuosii 141.

1036 A. Illatiivi /-hin, -hin/. 1. ISM Ylit sormhin 87. SKMK I kivhiin 436, jälkhiin joulun 440. - 2. SKMK I valkea tarttu olkhiin 438, suutarihommaj jälkhiin 437.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-hei-, -hai-, -hoi-, -ai-, -oi-/

1037. 1. AHTTM asukhailta, sapilheilla 173. - 2. AHTTM kuhilhoille, sapilhoilla, kauppiocilla - kauppihoilla 173.

1038. Genetiivi /-sten, -hain, -ainen/. 1. AHTTM sapilas-ten 103. - 2. AHTTM asukhain 104. - 3. AHTTM (harv.) Natta asukkainen 104.

1039. Partitiivi /-haita, -haja, -hejä/. 1. SM I asukhaita 139. AHTTM nerukhaita 19. - 2. AHTTM kekälhejä, varakhaja 11.

se-, se-VARTALOT

/-i-/

1040. Partitiivi /-hniitä/. SM II Rui, Naav, Rais süöpühni-tä (< süöpühniitä) 87, 99.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1041. SKMK I hevosilla 436, joillaki ihmisillä 439, ihmisil-tä 441. - Viisitavuiset. AHTTM tarvittevaisille 99.

1042. Genetiivi /-ien, -sten, -rten, -nten, -itten/. 1. TKTS avvaimien, tyttären 268. - 2. AHTTM ihmisten 103. - TKTS avvainten, tytärten 268. - 3. AHTTM jäsennitten, sammalitten, el-lämitten 102.

1043. Partitiivi /-ita, -itä, -iä, -ia, -iä, -i/. 1a. AHTTM hevusita, avvaimita, ihmisitä, punäsita, siemenitä 19, poikasi-

ta 25, kielisita 26. SM II Naav hevoisita, semmoisita 99, Jäl-
 li punästa, siemenita 96, Natta enti'ita 'entisiä' 97. SM I
 Naav tolloja ihmisiä 139. AHTTM SoutJ tuttarita 101. - 1b. SM
 II Jälli entisita 96. AHTTM Kill semmusita, siemenita 101. -
 2. AHTTM ihmisiä 103. SM I punäsia 134, sisäria 135, Naav pal-
jon ihmisiä 141. TKTS avvaimia, tyttäriä 268. SM II Natta a^a-
venia 97. SKMK I nykysia mettämichiä 439. - SM II Por hevoisi
 100.

1044. Illatiivi /-hän, -hmin/. 1. TKTS tyttärhiin, avvaim-
hiin 268. - 2. AHTTM sieraihmiin 146.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -hei-, -hai, -häi, -hi- /

1045. 1a. SM II tervheistä, tarpheissa, huonheissa 86. SKMK
 I hamphail 437. - 1b. SKMK I Palhjain käsin 439. - 2. SM I
 Jälli aineista, vanhoista huoneista 136.

1046. Genetiivi /-sten, -hain, -heitten, -haitten/. 1. AHTTM
varvasten 103. - 2. AHTTM varphain 104. - 3. AHTTM kantheitten,
perheitten, venheitten 102. TKTS huonheitten, puhheitten 269.

1047. Partitiivi /-heita, -heitä, -haita (-saita), -häitä,
 -hita, -heja, -haja, -häjä, -hia/. 1a. SM II porshaita 87,
lamphaita 86, porssaita 87. SM I matheita 135. AHTTM litheitä
 9, venheitä 140, lamphaita, vierhaita, varkhaita, seiphaitä
 231, mäthaitä 99, rakhaita 140, penssaita (< penshaita) 11, -
1b. AHTTM kaunhita 19. - 2. AHTTM tarpheja, vuotheja, säphaja
 19, mäthäjä, raskhaja 11. SM II Jälli lamphaja, tarpheja 96.
 SM III A Natta varkhaja 213. - 3. AHTTM huonhia 'huoneita',
naurhia, tarphia, väthia, venhia 19. SM II Jälli tarphia 96.

1048. Illatiivi /-heissin/. TKTS huonheissin, puhheissin
 269.

se-, se-VARTALOT

/-hei-/

1049. SM I Naav kuolheina 142.

Savolaismurteet

Sydänsavolaiset murteet

Eteläsavo

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-läi-/

1050. SM I nuorista miehistä 180. THSK nuori/la, -na, ki-
vi/ssä, -stä, -nä 40, 42. SML yksinnäki 99, toesista pytystä

105. LHVK hiilille 39, vähissä hengin, niijjen käsistä 41, kai-
kissa 34, takavuosina 27. - Nelitavuiset. KTJM antamoesissä,
ottamoesissä 98. SML puseroksi/s, -sta 103.

1051. Genetiivi /-i(j)än, -i(n), -sten, -i-löje(n), -i-
-läi(n)/. 1. THSK lapsi(j)e(n), nuori(j)e(n) 42, kivi(j)e(n) 40.
SM I veljijej ja 182. - 2. KTJM kaekki(n), järvi(n), lapsi(n)
43. SML lummii keskellä 101. - 3a. THSK lasten 42. SM I lasten
kanssa 182. - 3b. THSK nuorten 42. - 4a. THSK kivilöje(n) 40.
- 4b. THSK kiviläi(n) 40.

1052. Partitiivi /-ia, -iä, -ija, -ijä/. 1. SML lehtiä 99,
kansia 104. - Nelitavuiset. SML yksityisiä lehtiä 99. - 2. SM
I toesija, sūrija 180, rakennushirsijä 181, lapsijaen kahto-
näjä 185. KTJM kivi(j)ä 98. THSK nuorija lapsija 42. LHVK tyvijä
38, kivi(j)äkki 37, järvi(j)ä 30, parsija 32, lapsija 33. - Neli-
tavuiset. KTJM minkäläesija 184, sukulaesija 185. LHVK sukulai-
sija 5.

1053. Illatiivi /-i(n)/. THSK kivi 40. LHVK kässi(n) 27.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, eje- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

1054. LHVK minunkii piäri säpäleinä 41. SML Kuhilaila 101.

se, se-VARTALOT

/-ei-/

1055. SML vastapoikineil lehmiä 99. THSK oppineina 43.

1056. Genetiivi /-eijen/. THSK oppineijen (: oppinut) 43.

1057. Partitiivi /-eita/. THSK oppineita 43.

1058. Illatiivi /-eisi/. THSK oppineisii 43.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1059. SM I nüküsistä 180, turvosissa^k 184. THSK kynnyksi/-nä, -llä 42. LHVK aatoksissaa(n) 30, tämmösillekää(n) 34. SML sellasile ristikoile, sellasile nipuⁱle 99, sellasi/ks, -la 100, hevosila 101, suuruksinne 103.

1060. Genetiivi /-i(j)e(n), -sten/. 1. THSK kynnyksi(j)e(n) 42. SM I sisärijel lasten 182. - 2. THSK kynnysten 42.

1061. Partitiivi /-ia, -ija, -ijä/. 1. SML sellasia oksia kerättii 100. LHVK semmosia 23. - 2. KTJM hevosija 98. THSK kynnyksijä 42. LHVK kiitoksija 33, linnu(n) höyhenijä 41, ohkasija 12, 28, nälkäsiijä 19.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -ae-, -äe-/

1062. 1. KTJM puhheis 76. THSK lähtei/lä, -nä, kirvei/lä, -nä 43. SML lampaille, seipäilä 100. - 2. KTJM erräele varkaele 76, paljajae jalq 73.

1063. Genetiivi /-eije(n), -aeje, -ain/. 1a. THSK lähtei-je(n), kirveije(n) 43. - 1b. SM I vieraeje 185. - 2. LHVK niij-

jen lampaain kans 28.

1064. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -aeta, -ei/. la. SM I vastalaoseita 177. THSK lähteitä, kirveitä 43. LHVK hampaita 20, lampaita 41, ihmeitä 10, liäkkeitä 30. SML turpeita 98, konneita 101. - lb. ATJM lampaeta 76. - 2. ATJM lühteit 76.

1065. Illatiivi /-eisi/. THSK kirveysii 43.

se-, se-VARTALOT

/-v-i-, -ei-/

1066. THSK lyhyvi/lä (: lyhyt), -nä 42.

1067. Genetiivi /-v-ijen/. THSK lyhyvijen 42.

1068. Partitiivi /-eita, -v-ijä/. 1. ATJM tulleita 76. - 2. THSK lyhyvijä 42.

1069. Illatiivi /-v-ī/. THSK lyhyvii 42.

Pohjoissavo

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1070. PSKM retkistä, toisina 244. SM I mittasaksila 147, verissä 148, polovillē 152, sūrilla 148, kaekilta 153, suihtpielistān sielā 156, henniltā 160, miehi/llā 161, -ssä 170, pieniks 172. SML toesinaa (adv.) 107, meärätyillä sormilla 112. LMPS pahośāa mielin 73, hal^akomiehille 79, käsistä 62, hiirilē 81, kellot yksissä 9, toesilta 38, kiviks 83. - Nelitavuiset. SM I ruohtalaesillen nīm 161. LMPS tämän talolaesilla (= tämän talon väellä) 17.

1071. Genetiivi /-ī(n), -sten/. 1. PSKM retkiin, toisiin 244. SM I kaekkīm 161, lapsīsakkāk kansaā 169. - Nelitavuiset. SM I viljelüksin kohala 155. - 2. LK Keit, Maan, Piel lasten. PSKM toisten 244.

1072. Partitiivi /-ia, -iä, -ija, -ijä/. 1. Nelitavuiset. SM I pahulaisia 152. SML merkillisiä, kuolo'ilimotuksia, ennustuksiaahan 106. - 2. SM I henkijä 145, juomamiehijäe 146. PSKM retkijä, toisija 244. LMPS vuosija 44, toesijaan, 73, nui-ta kivijä 84, kaekkija 64. - Nelitavuiset. SM I tavallisija 149, monellaesija 153, tappaoksija 161, erlaesija 159, kummi-tuksija 160, küläläesijä 171, kapistoksija 175. LMPS minkäläesi-ja miehijä 86, perillisijä 78.

1073. Illatiivi /-i(n)/. PSKM retkiin 244. LMPS sun käs-siis 73, käsšiisä 81. - Nelitavuiset. SM I kävellüksä 164.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ae-, -oe-/
 ~~~~~

1074. Partitiivi /-eitä, -aeta, -oeta/. 1a. SML täekaväli-neitä 112. - 1b. LMPS yl'oppilaeta 43. - 2. LMPS kaoppijoeta 35 (: kaoppijas : yks. ill. kaoppijaaseen 61).

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/
 ~~~~~

1075. PSKM kannuksina 244. SM I aejaksis 144, lätašille 150, hohtimilla 158, vimesiltä 165. LMPS puolisisissa 24, kaksin-kymmenin miehin (inst.), viisin-, kausinkymmenin lehmin 19.

1076. Genetiivi /-in, -sten/. 1. PVK entisiin 33. PSKM kan-nuksiin 244. - 2. LK Keit, Maan, Piel hevosten. PVK entisten 33. PSKM kannusten 244.

1077. Partitiivi /-ia, -iä, -ija, -ijä, -ijja-/. 1. SML Semmosia ennustuksiaahan 106, lahosia huonon-, puoleisia pui-ta 108. SM I jännöksijä 145. - 2a. PSKM kannuksija 244. SM I semmosija 145, mullaesija 149, kalampüvüksijä 153, hevosija

154, näläkäsijä 158, immeisijä 175, rihmašija 172. LMPŠ kym-
menijä 44, Tämmöšijä 43, Tuomosija 32, leivänpalasija, yhen-
näkösijä 83, 84, van^ahanaekasija kalujaki 14, veljeksijä 84,
Toesenkesäsijä, Minkä hintasija 17, vihsija 26, senluontošija
niehijä 42. - 2b. SML Pöekasijjaan kantaa 108.

1078. Illatiivi /-i/. SML alakaa tullat turvoksii 109, pu-
halla niitä sammuksii 107.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -eä-, -ae-, -äe-, -ē-, -ī-/

1079. 1a. SM I vappelle 169. PSKM terveinä, vieraina 245.

- 1b. SM I sūrilla venneellä 148. - 1c. SM I seipäes 144. -

2. SM I Nil pienillä vennellä 148. - 3. SM I nārīsta (: mon.
nom. nārīt) 156. PVK ruumii/ks, -lle, -neen 34.

1080. Genetiivi /-eihen, -aihen, -īhen, -sten/. 1. PSKM
terveihen, vieraihen 245. PVK ruumiihen 34. - 2. LK Keit, Maan,
Piel lammasten. PSKM vierasten 245.

1081. Partitiivi /-eita, -eitā, -aita, -eēta, -aeta, -īta/.
1. SM I vuatteitāj ja 149, venneitä 164, ihmeitä 165. SML pār-
reitā 107. PSKM terveitä, vieraita 245. - 2. LMPŠ huoneēta 21.

- 3. SM I lampaeta 158. - 4. SM I rukkīta 175. SML nāoriita 107.
Illatiivi /-eisin, -aisin, -īsīn, -īhi-/. 18.

1082. PSKM terveysiin, vieräisiin 245. - 1b. PVK ruumii-
siin 34. - 2. PVK ruumiihisa (~ ruumiiisiin) 34.

se-, se-VARTALOT

/-v-i-, -äi-/

1083. 1. PSKM lyhyvinä (: lyhyt) 245. PVK lyhyvi/ks, -ssä,
-stä, -nä 33. - 2. PVK kevväi/nä, -ks, -ssä, -stä 33.

1084. Genetiivi /-v-īn/. PSKM lyhyviin 245.

1085. Partitiivi /-v-ijä/. PSKM lyhyvijä 245.

1086. Illatiivi /-v-än/. PSKM lyhyviin 245.

Savon eteläinen ulkoryhmä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i-loi-, -i-löi- /

1087. 1. SML parsi/le, -l, -lta 74, toisila kymmenil 70, yksinnäis 73, kalamiehille 78, apil 82. KMPP veihissä 120 'veitsissä'. SM I käsillä 256. LLMA I LumV miehil 39. - Nelitavuiset. LLMA I KurJ satunaisis töis 37, hävveüksis 'kedoksissa' 29, tuhmuksissai 150, LumV tapuntaisiks 37, laiskuksissai 150, S-Pari koiruksissa 150, Ruok hävveüksist 151, Hii aurin koisil rinteil 36. SML erityisin päivin 79, kuuloitoksilla 81, mustalaisy/sta 72, -le, -l 72, ristiäisil 173. - LLMA I Sakk näist pahhävivist 150. - 2. SML lapsist 83, suuril nuotil 78. - 3. KMPP vehtilöissä 120 'veitsissä'. LLMA I Sor ruisolkiloila 90, Käk pitkist olkiloista 125.

1088. Genetiivi /-i(n), -ihe(n), -i-loihe(n), -i-löihe(n), -i-löi(n)/. 1. KMPP vehtiin 120. SML niihe nuorii 80, lapsisse peällekkii 72. LLMA I Har naissil tüstä 31, Jaak kässim pe-sulle 144, RauJ sormil kans 146. - Nelitavuiset. LLMA I S-Pari sisäreksil lapset 145. - 2. KMPP vehtiihen 120. LLMA I Jääs kaikkihe kans 145. - 3a. KMPP vehtilöihen 120. LLMA I KurJ sarviloihe sisäs, LumV kivilöihe peäl, turkkiloihe karvat, Jaak olkiloihem peäl, S-Pari sipilöihen kansa 144. - 3b. KMPP vehtilöin 120. LLMA I Jääs kivilöi päl 145.

1089. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -i^jä, -ijä, -i-loita, -i-löitä, -i-loi, -i-löi/. 1a. SM I miehiä 250. KMPP vehtiä 120. SML toisia 69, suuria 71. - Nelitavuiset. SM I roampuofi-

mais^{ia} 250. SML erityisiä 69, mustalaisia 71, ristiäisiä 73.
 - 1b. LLMA I S-Pari sūri^ä, isoja kivi^ä 139, Jaak hieno^{ja}
 loimi^ä, toisi^ä 139. - 2. SM I kūsij^ä 256. LLMA I Sor pie-
 nijä lampuloita 138. - 3. SM I kāsⁱ 258, kaikki 259. SML
 viikokausi, kalamiehi 78, sussi 80. LLMA I Sor nuoriⁱ nai^{si}
 31, Kauk loimi 92, Jäs lapsik^ä 135, KurJ miehⁱ 139, S-Pari
 hirsⁱ 137, Kauk, Käk miehⁱ 137, 154, Hii koivu lehti 139. -
 Nelitavuiset. SM I rēkkalaesi, satikaesi 263. LLMA I KurJ son-
 tikaisⁱ 'sittiäisiä' 36, kotihissi 'kotoa tuotuja' 225, Kauk
 ojakaisⁱ 'mustaherukoita', S-Pari konnikaisⁱ 'rupikonnia' 36,
 Ruok kekäläisi 51, Jäs vīsauksi 151, Hii hüvüksⁱ ja rikkauk-
 si 150. - LLMA I Sakk uheläisi turhūvvi 150. - 4a. KMPP veih-
 tilöitä 120. LLMA I KurJ kivilöitä, hirvilöitä, öitsilöitä, Hii
 haukiloita, poskiloita, S-Pari oviloita 137. - 4b. KMPP veih-
 tilöi 120. LLMA I KurJ tiliskivilöi 137, Rāi olkilöi, Kir kos-
 kilöi, RauJ mehtänurmilöi 138, Hii pitki unilöi, jälkilöi 137.
 1090. Illatiivi /-i, -ihi-, -ihe-, -i-loihe, -i-löihe, -i-
 -löihi, -i-löi/. 1. SM I kāsⁱ 257. SML monni korvi 81. LLMA
 I KurJ sūri perreihe, Rāi üksⁱ peitteihe 229, Hii toisi avan-
 toloihe 230, Hii lumhankⁱ 232. - 2. LLMA I Hii toisihi, Käk
 toisihi, PyhVl toisihiēse 231. - 3. LLMA I Kir aletti lükki
 nisihe 232. - 4a. LLMA I Jaak olkiloihe, Hii nousit rekiloihe,
 S-Pari kiviloihe, Ruok, Rāi olkiloihe, PyhVl jokiloihe 230. -
 - 4b. LLMA I Jaak kūtⁱ rekilöihi 230. - 4c. LLMA I Hii mänti
 öitsilöi 230.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, eje- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -oa-/

1091. Genetiivi /-eije, -eihe, -aihe(n)/. 1. AMM Taip kekä-

leije kans 62. - 2. LLMA I Kauk viikatteihe kansa 143, Kir ni-
he kuhilaihe 229, Sor sapilaihen nenästä 146.

1092. Partitiivi /-eita, -aita, -oata/. 1. LLMA I Kauk noi-
tihen kappaleita 144, Jaak lapikkaita 137, KurJ künkävikat-
teita 'lyhytvartisia viikatteita' 34.

Se-, Se-VARTALOT

/-s-i-, -ei-/

1093. 1. LLMA I KurJ ilkeüsissä 150. - LLMA I (part.) S-Pari,
KurJ, Hii, Jaak terveis̄i, KurJ metri korkeus̄i, S-Pari eikä
miul olt korreus̄i 'koristeita' 150. - 2. SML (gen.) Sakk ruos-
tuneihe rautoi peälitse 79. - LLMA I (part.) S-Pari märännei-
tä hirs̄i 137, Hii sielt mütäneita 136. - LLMA I (ill.) Uuk
humalat märänneihi maltaihi 229.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1094. 1. KMPP hepos̄issa 121. SM I juovuksis 255, sammuksis-
sa 263. SML toisila kymmenil 70, semmoⁱsis lämms mais 71, he-
voⁱsinnee 89, pyhäjärvoisil 78, aamusil 81, iltasil 82, lik-
keisil lankoloil 83. LLMA I KurJ semmoⁱsis satunaisis töis 37.
- 2. SML vieraihe hevoⁱsist 83.

1095. Genetiivi /-ie, -i(n), -ihe(n)/. 1. SML petkelie kans
survottii 69. - 2. KMPP hepos̄iin, sammaliin 121. LLMA I KurJ
tervaks̄im poltto, muihe ihmis̄in kans, lahjuksi 'lahjojen' jako,
Kauk hevos̄i kans 145. - 3. KMPP hepos̄iihen, sammaliinhen 121.
LLMA I Kauk sammalihe sekköä, tättärihen nimissä 145.

1096. Partitiivi /-ia, -iä, -i/. 1. KMPP hepos̄ia, sammalia
121. SM I ihmis̄iä 252. SML semmoⁱsia 69. - 2. SM I elläimi 259,
ammuksi 263. KMPP hepos̄ii 121. SML ihmis̄ii 78, ruosteisii rau-
toi 79, lahjuksii 82, likkeisii lankoi 84. LLMA I Sor sellaiⁱ

27, Jaak lankoksi 67, S-Pari semmoši 139.

1097. Illatiivi /-ihhe-, i, -ihe/. 1. LLMA I Kauk sierai-
mihhië 231. -2. SM I ammuksi 263. KMPP sammalii 121. LLMA I Kir
naimisi, KurJ savisi paikkoi 232. - 3. KMPP sammalihe 121.
LLMA I Kir mite lapset ei tule lukusihe 232.

SUPISTUMANOMINIT

exg-, eje- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -i-, -ē-, -oa⁽ⁱ⁾-/

1098. 1. SML puhheis 81, vierais paikois 82, vieraist 83.
LLMA I Hii aurin koisil rinteil 36. - 2. KMPP lähteesssä, ham-
poassa 121.

1099. Genetiivi /-eije, -eihe(n), -aihe(n), -äihe, -oa⁽ⁱ⁾-
he(n), -ēhin, -ein, -äi/. 1. KMX Taip lauteije al 62. - 2a. SML
käärmeihen 89, niihe lampaihe 80, vieraihe hevoⁱsist 83. LLMA
I KurJ varpaihen nenni ast, viasaihe ijäks, lühteihe, venneihe
143, RauJ seipäihe 229, LumV rukkeihen kohta, Hii rümeihe seas
143, S-Pari kärmeihen käräjät, räüstaihe alle 144, Jääs eüväi-
he kans 145. - 2b. KMPP hampoahen 121. LLMA I Jaak hampoⁱhel
lähtö 143. - 3. KMPP lähteehin 121. - 4. SML käärmein käräjän
89. LLMA I RauJ eüväi kans 145.

1100. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -äitä, -itä, -etä,
-oata/. 1. SML kärmeitä 69 - käärmeitä 89, rakkeita 69, lam-
paita 79, voatteita 84. LLMA I KurJ sepeitä 'räystäitä', sū-
ti eüvväitä, hiekkakennäitä 136, koristeita 229, Hii rukkeita,
rümeita 136, S-Pari naureita, sūteita, lühteitä, terveitä, var-
paita 137. - 2. SML niitä rukiita 74, raittiita 78. - KMPP läh-
teefä, hampoata 121.

1101. Illatiivi /-eihe, -aihe(n), -äihe, -eihi, -aihi, -ē-
hi, -oahi, -ēhi, -oahi, -eise/. 1. LLMA I KurJ lähteihe, nihe

vaihehe 'niille tienoin', roivaihe, Hii seipäihe, Kauk val-
 jaihen 229, Hii kaplaihe 213. - 2a. LLMK I Jaak voatteihi, puh-
 taihi, Sor hampaihi, Uuk maltaihi 229. - 2b. KMPP hampoahi,
 lähteehi 121. - 3. KMPP hampoahii, lähteehii 121. - 4. LLMK I
 Sor talov vuatteise 224.

Se-, se-VARTALOT

/-s-i-, -v-i-, -ü- /

1102. 1. LLMK I Hii hūe tekkit vōa koirusissōa 150. - 2.
 LLMK I Hii lühvillä matkoilā 147. - 3. KMPP lyhyysā 122.
 1103. Genetiivi /-ūhen/. KMPP lyhyhen 122.
 1104. Partitiivi /-ütā, -v-ī/. 1. KMPP lyhyytā 122. - 2.
 LLMK KurJ lühüvi palikoita 137, Hii hūvi lühüvi nieriverkkoloi
 147.
 1105. Illatiivi /-eihe, -ūhi, -ūhi/. 1. LLMK I Har nihi
 kuolleihe 229. - 2. KMPP lyhyhi 122. - 3. KMPP lyhyhi 122.

S a v o n i t ä i n e n j u l k o r y h m ä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ē-, -i-lōi-, -i-lōe-, -i-lōe- /

1106. 1a. NM sormilla 29, vesinā, toesina 30. SM I lapsillel
 laosuttān 186, toesila 193, kivilā 198, raotapāesilā 199. TPK
 orsi/ssa, -sta, -na, toisi/ssa, -sta, -na 68. KTV kākissa ta-
 lossa 88. ISMA hirsistä 83, latvajjōilla 73, mäliskūh hannilla
 170. - Nelitavuiset. SM I valituksissa 198. ISMA ilikēeksissān,
 piirūksissān 83. - 1b. NMreellä (: yks. ad. reellä) 29. - 2a.
 TPK mäkilōi/ssā, -stā, -nā (: yks. māk/ssā, -stā, mākēnā) 68. - 2b.
 NM jokiloessa, kivilōellā 27, rekilōe/llā 29, -ssā 27.
 1107. Genetiivi /-ī(n), -sten, -rten, -nten, -ihe-, -i-lōi-
 hen, -i-lōehen/. 1. ISMA miehīn, nēēsīn - nāisīn, piehīn, sū-
 hīn 72, kaskīn, kiivvin, vessīn 145, lapšisak kansa', kāsšim, sor-

käsap piässä 279. NM rek^ktiin 29, toesiin 30. KTV sarvin, lap-
 sin 70. EMM jokkin, järvin 51, tullin, sormin, kankkin 100.
 järvin veä 37. - Nelitavuiset. KMM talollissii(n). ISMA tütü-
 väisein immeisin 75, kaikellaisiin 73, rikkauksisap piältä, ili-
 keeksi 83. - 2a. ISMA naisten - näesten, miesten 72. NM toes-
 ten 30. LK Eno, Ilom, Nur, Pielj lasten. - 2b. ISMA pienten, sur-
 ten 72. - 3. LLMA I PunH lapsihenni käsihe 233. - 4a. TPK mäki-
 löihen 68. - 4b. NM rekilöehen 29.

1108. Partitiivi /-ija, -ijä, -ijja- (-ijja-), -ijjä- (-ij-
 jä-), -i, -i-löitä, -i-löetä/. 1a. NM sormija, rekijä 29, vesi-
 jä, toesija 30. SM I kaskija 197, kirkkomiehijä 198. KTR lehti-
 jä, lampija, järviä 99. KMM hirsijä 40. - Nelitavuiset. LLMA
 I PunH viljelüksijä 146. - 1b. ISMA käsijjän (- käsijäsä^k), sor-
 mijjän (- sormijasa^k) 71, lapsijjän, käsijjän hüntellö 273. LLMA
 I Kesä suksijjä tervöp 31. - Nelitavuiset. ISMA kapistuksijjän
 72. LLMA I PunH rikkaaksijjä, illekeaksijjä 151. - 2. ISMA käs-
 si, käsiasä^k 71, üsi 74, häkki - häuki, henki, hanke, künäi, lap-
 äisa^k 273. NM sormii, rek^kii 29, ve^ssi 30. SM I tetrrä 187,
 miehii 194, kaikkii 202. KTV vessii 69. KTR kauneita naisii, varsi
 99. - Nelitavuiset. ISMA talollissii 74, kapistuksiasä^k 72. - 3a.
 TPK mäkilöitä 68. - 3b. NM rekilöetä 29.

1109. Illatiivi /-i(n), -ihe, -i-löihen, -i-löehen, -i-löe-
 hin/. 1. ISMA kaskin, kivvin, veessin 145. NM sormiin, rek^ktiin
 29, toesiin 30. KTV vessin 79, surin kalloen, kaekkim päekkoen
 89. - Nelitavuiset. KMM talollissii 20. - 2. LLMA I PunH monihe
 talolöhe, kaekkihe, käsihe 233. - 3a. TPK mäkilöihen 68. - 3b.
 NM rekilöehen 29. - 4. NM rekilöehin (- rekilöehen) 29.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -äe/

1110. Genetiivi /-eihen, -aihen, -äihen, -äehe(n)/. 1. ISMA vikattëihen, kielekkëiher pitimet, polovekkëiher rannolla, suarekkëiher püt, ketalëiher kansa^k, perkellëiher, kapiännëiheš, jürküntëiher reunolla, pöikuvvëiher sak kansa, voinokarrëiher, apilëiher, asukkëiher, näurispäistikkëihej jäleltä, köritëiher kansak, käuppijjäiher 73. - 2. KMA asukkaëhe(n) 35.

1111. Partitiivi /eita, -eitä, -äitä/. ISMA kekälëitä, kutaalëitä 144, köriläitä 69.

6e-, 6e-VARTALOT

/-ei-, -eë-/

1112. TPK oppinei/ssa, -sta, -na 71.

1113. Genetiivi /-eihen/. TPK oppineiher 71. ISMA aukasëiher 73.

1114. Partitiivi /-eita, -eëta/. 1. TPK oppineita 71. - 2. KTV halenneëta, lopunneëta 112.

1115. Illatiivi /-eihen/. TPK oppineiher 71.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1116. NM sormuksina 30, jäsenistä 26. SM I iltašilla 191, jäfissis 191, kokkisillen 'kokiaisille' 194, rihmašillän käövessän 193, petkelilä 199, sieramista 200.

1117. Genetiivi /-in, -sten/. 1. ISMA hevoššin, ahvenšin, ikännij jüret, kümneššäv vällin, künnükëin eustat, veljekširita, punaššin talolëiher 75, rappuššin piässä, sammalin nosto, särpimmin kansa^k 279. NM sormuksiin 30. KTV hevošin 70. - 2. LK Ilom, Eno, Nur, Pielj hevosten. KTV vanahaë imešten 90.

1118. Partitiivi /-ija, -ijja-, -i/. 1a. NM sormuksiija 30.

KTV hevosija 69. - 1b. ISMA hevosijjän 272, sammalijjän kanto-
 vat 273. - 2. SM I semmoissi 187, immēsi, rihmaši 194, sellasi
 202. ISMA kankeita jäsenni 281, hevošsisa' 272, sammalisa^k
 273. KTV hevosii 69. KTR tuttäfi 100. NM sormuksii 30.
 1119. Illatiivi /-in/. ISMA sammalin 280. NM sormuksiin
 30. SM I toperkuonnukšsin putosi 187.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -eē-, -aē-, -äē-, -ae-, -äe-, -i-, -oi-/

1120. 1. ISMA kintäissa, vennēissä 144, 281, lampäissa
 (: mon. nom. lampät) 280, hampäissa, kirvēistä, hammēissa ku-
 lukijōita 281. EMA poršsällä, evväissä, herñneistä 103. TPK
 terveistä, -ssä, -nä, vieräissa 70. KTR puhheista 74, hampais-
 sa 168. - 2. NM terveenä 30. KTV pärreellä, vöteeksi, listeēd-
 tä, tekkeellä 110, mättäellä, huoneessa, lampaelle, parraeks
 112. - 3. NM vieraena 30. ISMA kintäessa 144.

1121. Genetiivi /-eihe(n), -aihe(n), -äihen, -eēhen, -aē-
 hen, -äēhen, -aehen, -äehen, -ihen, -sten/. 1a. ISMA ahñeihen,
 hammēeihen, ihmēeihen, kirjēeihen, kujjēeihen, vennēeihen, kuttēi-
 hen, sätteihin, sittäihin, hampäihev vällin, pürräihen 73, nit-
 tēihin, sittäihin, lampäihen, rüntäihen 143. TPK terveihen, vie-
 raihen 70. KTR lampäihe(n), varpaihen künnet, turpeihe alle 75.
 - 1b. NM terveēhen 30. LLMA I Sääm viisaehen tüstä, seipäehem
 piässä 146. - 1c. ISMA lampäehen, rüntäehen 143. NM vieräehen
 30. - 1d. ISMA kallihen (< *kallihi-), kånihen - kånihen (<
 *kaunihi-) 143, rümmihem pesijä, naurihel listijä, suatihen
 kahtelussa 73. - 2. LK Eno, Ilom, Nur, PielJ lammasten. NM vie-
 rasten 30.

1122. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -äitä, -eeta, -eettä, -aeta, -aeta, -äetä, -itä; -oita/. 1. ISMA sittäitä, sääneitä, hampaita, kunnaita, lampaita 69, evvääitän 71, vuatteita, puh- heita 73, kirveitä 144, 281, kampeitan kokkeellö 71. TPK ter- veitä, vieraita 70. KTR satteita 167. KMA perreitä 10, purjei- ta 12. - 2. NM terveetä 30. KTV satteeta, rakkeeta, 110, vieraä- ta, kirveetä 113. KMA hampaeta 10. - 3. ISMA hampaeta, kankäe- ta 144. NM vieraeta 30. SM I erräetä 187, tanssirahvaeta 194. - 4. ISMA kallita, rummita, naurita 69. SM I rukkita. - 5. KTR kauneita naisi 99. - 6. MKK Kesä orioita 'oriita' 16.

1123. Illatiivi /-eihe(n), -aihen, -äihen, -eehen, -aöhe, -äöhe, -aehen, -äehen, -ihen, -eihi, -eihin, -aehin, -eisi(n), -aesi, -aesin/. 1a. ISMA kuttèihen (< *kutejihen), nittäihen, sittäihen, vennèihen (< *venehi-), lampäihen, rüntäihen 143. TPK terveihen, vieraihen 70. KTR nouskö vennèihe, leppeihe(n) (: leve) 75. - 1b. NM terveehen 30. - 1c. ISMA lampäehen, rün- täehen 143. - 1d. ISMA kalliihen (< *kallihi-), kaunihen - kao- nihen (< *kaunihi-) 143. - 2a. LLMA I Kesä huonèihi 229. - 2b. NM terveehin 30. - 2c. NM vieraehin 30. - 3a. LLMA I PunH sit- teisi, sääm huoneisim mäivät 229. - 3b. LLMA I PunH lampaesi (~ lampaehe) 229. - 3c. NM vieraesin 30.

§g-, §e-VARTALOT

/-s-i-, -v-i-, -ei-, -eē-, -üi-, -äi-, -äe-/

1124. 1. ISMA koirusissän, pahusissän, laiskusissän 83. LLMA I PunH koerusissä 151. - 2. NM ohuvina (: ohut : mon. nom. ohuvet) 30. - 3a. SYK lyhheinä (: yks. ess. lyhheenä ~ lyhynnä) 5. - 3b. KTV stöneelle, juoneelle 112. - 4a. ISMA kätküissä (: mon. nom. kätküt) 280. TPK kev(v)äissä, lyh(h)yissä 70. KTV

kütküissä 112. - 4b. NM ke^Vvänä 30.

1125. Genetiivi /-s-in, -v-in, -eihe(n), -iihen, -äihen,
-äehen/. 1a. TPK hyvyysiin (: hyvyys : yks. gen. hyvyyven :
mon. nom. hyvyyvet) 69. - 1b. NM ohuviin 30. - 2a. ISMA nähneii-
hen 73. EMA kuolleiihen 51. - Viisitavuiset. ISMA mänettäännei-
hen 73. - 2b. SYK lyhheihe(n) /: lyhyt : yks. gen. lyhhee(n)/
15. - 3a. TPK lyh(h)yihen, kevväihen 70. - 3b. NM ke^Vväehen 30.

1126. Partitiivi /-eitä, -üitä, -äitä, -eeta, -äetä, -v-ija,
-s-i, -v-i/. 1a. SYK lyhheitä (: yks. part. lyhheetä - lyhyttä)
15. - 1b. TPK lyh(h)hyitä, kev(v)äitä 70. - 1c. KTV kuolleeta,
yasta tulleeta 112. - 1d. NM ke^Vväetä 30. - 2. NM ohuvija 30.
- 3a. TPK hyvyysiä (: mon. nom. hyvyyvet) 69. - 3b. NM ohuvii 30.

1127. Illatiivi /-eihen, -üihen, -äihen, -äehen, -eihi(n),
-äehin, -eisi(n), -v-in/. 1a. ISMA käänneihem miehin 81. - 1b.
TPK lyh(h)yihen, kev(v)äihen 70. - 1c. NM ke^Vväehen 30. - 2a.
SYK lyhheihi(n) 15. - 2b. NM ke^Vväehin 30. - 3. SYK lyhheisi(n)
15. - 4. NM ohuviin 30.

Savon pohjoinen alkoryhmä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1128. 1. SM I miehillä 203, kielissä 205, mieli' (inst.)
206. ATK hienossa lapsissa 25. SML hiilinä 149, kauppamiehiksi
146. PLPV Kuus kaäkista, varsilla, naesilla, tuohista, velejik-
si 52, Kaj märkillä käsillä 51. - Nelitavuiset. SML ristijärve-
läisillä 145. PLPV samallaisilla 52. SMA oekkeuksistän 54. -
Kuus
2. PLPV korvissa (: korpi) 53, hirsistä, jokivarsista, pareil-
le^m muka 51, küsissa, lapsille, järvistä, sarvistän, miehillä,
tuohista, üksissä 52. - 3. LK Kuus jokissa (: yks. in. joessa),

kaikissa mäkissä (: yks. in. mäessä), kaikissa sormissa, Sot
 rekkissä, jokiästä. HMT Hyrs näessä jokiästä 54. PLPV Kaj leh-
 tissä 'lehdissä' 51.

1129. Genetiivi /-ien, -in, -sten, -lten, -rten, -nten/.

1. HMT (harv.) sormien 20. - 2. KTK jokin, järvin, lapsin,
 lehtin 55. SML sussin, vessin, kässin 41. HMT hirsil 1., vi-
 me vuosin aekana, kivviv v., kaekkiv k. 19. - 3a. LK Puol las-
 ten. HMT miesten m. 17. SML RisJ miestev välliin, talompoikas-
 ten joukkoon 146. - Nelitavuiset. SML RisJ tavallisten 146. -
 3b. HMT pienten, tilten kannantän, surten k. 17.

1130. Partitiivi /-ia, -ijjä-, -ie/. 1. KTK lampia 54.

SML eivät tappaneet toisiaa 147. - 2. SML veärüksijjän 54. -
 3. SML suurie hintoja 148. ATPM ovvie 39, lapsie, naesie, toe-
 sie 86. - Nelitavuiset. SML tyytyväisie, monellaisie juttuja
 147.

1131. Illatiivi /-in/. KTK pilvin 55.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-/

1132. SM I ajovälineissä 204.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1133. SM I säröksiksi 203. PLPV Kuus semmosilla, tuomno-
 sista, nüköksistä 52. - 2. PLPV Kuus ülisillä, sen vertasissa,
 nüköksistä, tättärillä 52, veljeksistä, semmosissa 53.

1134. Genetiivi /-in, -sten/. 1. ATPM sisarin, elläemin
 43. - 2. HMT Hyrs tervasten. LK Puol hevosten.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -ae-, i-/

1135. SM I laeteilta, tervavenneillä 204. ATK paljain
ihon 25.

1136. Genetiivi /-eijen, -aijen, -ijen, -eijjen, -aijjen,
-sten/. 1a. SMA herneijen 56, rakkaijen, hamppaijen 41. - 1b.
SMA rukkijien 41. - 2. HMT venneijjen, paksuiv voatteijjen kan-
sa, lampaijjet 1., kirveijjen h. 20. - 3. LK Puol lammasten.

1137. Partitiivi /-eitä, -aeta, -itä/. 1. ATPM herneitä 47.
- 2. ATPM lampaeta 18, soappaeta, kankaeta 47. - 3. ATPM nao-
rita 47.

1138. Illatiivi /-eisin/. HMT pappim puhheisin 16.

6g-, 6e-VARTALOT

/-s-i-, -ei-/

1139. 1P1PV Kuus häjüsissän 52, SKALP Kaj koerusissā, laes-
kusissā 70. - 2. HMT (gen.) kuolleijjer rūmit 19.

Savon läntinen ulkoryhmä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -e-, -i-löe-/

1140. 1. SM I ūsissa 212, jūrille, üksinā 214, kaekilla
217. PHKM kūsissā 338. - Nelitavuiset. SML sukulaisille anti-
miks 116. - 2. PHKM mäestä (: yks. el. mäestä) 338. - 3. PHKM
mäkilöessä 338.

1141. Genetiivi /-i(n), -tten/. SM I seäskī' 211. PHKM
mäkkīn 338. - 2. PHKM kätten 338.

1142. Partitiivi /-ia, -iä, -ie, -ija, -i-löetä/. 1a. PHKM
käsiä, mäkiä 338. - Nelitavuiset. SM I kertomuksia 209. - 1b.
SM I kaikkie 215, konttimiehie 210. SML poppamiehie 117. - Ne-
litavuiset. SML talakouksieki, liinasormauksie 116. - 2. SM I

varsija 214, toesijär reppi 212. - 3. PHKM mäkilöetä 338.

1143. Illatiivi /-in, -ihen/. 1. PHKM mäkkin, kassiin
338. - 2. PHKM kassiin 338.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

1144. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita/. SML moakappaleita
117, häovikkaita 115, isompie esineitä 116.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1145. SM I västüksissä 208. SML antimiks 116.

1146. Partitiivi /-ia, -ie/. 1. SM I tuommoisia 209. - 2.
SM I semmosie 211, ihmisie 214. SML siemenie 113, semmosie 117,
mielivikkaisie 118. - Viisitavuiset. SM I velvollisüksie 216.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -i-/

1147. 1. SML turpeilla 115. - 2. SML näoriista 115. PHKM
ruumi/ssa, -lla, -lta, -ks 339.

1148. Genetiivi /-ihen, -sten/. 1. PHKM ruumiin 339. -
2. SM I naoristem peälles 208.

1149. Partitiivi /-eitä, -ita/. 1. SML herneitä 115. -
2. SML niitä näoriita 114, 115. PHKM ruumiita 339.

1150. Illatiivi /-isän/. PHKM ruumiisiin 339.

se-, se-VARTALOT

/-ei-/

1151. PHKM männei/ssä, -llä, -ltä 339.

1152. Genetiivi /-eihen, -ein/. 1. PHKM männeihin 339. -

2. PHKM männein 339.

1153. Partitiivi /-eitä/. PHKM männeitä 339.1154. Illatiivi /-eisiin/. PHKM männeisiin 339.K e s k i - S k a n d i n a v i a n
m e t s ä s u o m a l a i s m u r r eKAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT/-i-, ~~(i)~~-loi-, ~~(o)~~-läi/

1155. 1. SM I onnilla 236, rupeš polvillän 225, lapsissa 233, toisillän 236. TVS joissa. MMNV hennissä 19, ruisolista 20, sormillän 22, ovillen 27, kaikista 42, gaigilda 38, ajomiehillen 39, koivun jürilla 43. - Nelitavuiset. MMNV ambiaisillen 12. SM I kohtäksissa ~ kohtaoksissa 219, juhoⁱlaisilta 227. - 2 TVS jok'loissa (~ joissa).

1156. Genetiivi /-ien, -ijen, -sten/. 1a. DNHK sipien 29, hīrien, sūrien 31, suksien, lohien 88. SM III A sormien 185. VSS kaikkien 163. - 1b. DNHK sipijen 29, hīrijen, sūrijen 31, anturakivijen 131. - 2. DNHK toisten un^kkajen 91, herrasmiesten 131. SM I miestej ja 219, herrasmiesten hartiella 238.

1157. Partitiivi /- ia, -iä, -ija, -loita, -läitä/. 1. DNHK jokkiviä 132, nuofia 131. VSS rupia (: mon. nom. ruvet) 153, pilviä 156, nimiä 161. MMNV särGiä 35, toisia 27, töūriä 31 'teeriä', DuŕGiviä 43, hirviä 44, Bieniä Busia 17, huolia 19, miehiä 21, Giviä, heiniä 26. - Nelitavuiset. MMNV ruohta-laisia 52, hōmōrōisiä 38. VSS suomalaisia 165, minkälaisia, kamppinylkiäisiä 161. - 2. DNHK lampija, sūrija 31, vuohi(j)a 129. - Nelitavuiset. SM I pahoja ampⁱijaisija 225. - 3. DNHK mākⁱläitä 9, lamploita 68. TVS jok'loita (~ jokia).

1158. Illatiivi /-i(n)/. VSS kuusiin 154. SM I sormim mēi

219, süttuⁱvat toisinsa 229, käsissä 232. MMNV toisin Dubin 17.

SUPISTUMANOMINIT

919-, e^oe- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

1159. SM I hän on käännä kuin kaissa (: kuin kaissa) 230.

1160. Genetiivi /-eijen, -ein/. 1. SM I vigatteijen lävi-
te 231, vigatteijen välissä 232. - 2. VSS niijjen veänviikat-
tein jällestä 157.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1161. SM I järiksillen 220. MMNV kuoluksissa 26, hevoⁱsil-
len 31. VSS oamⁱsilla 154, imeisil(1)en 158.

1162. Genetiivi /-ien, -in, -in, -sten, -nten, -nden/. 1.
SM I järiksiel luku 220. TVS hevoⁱsien. - 2a. DAHK hevoⁱsⁱn 88.
- 2b. VSS niijen sammalin kanssa 153. - 3. TVS hevoⁱsten. SM I
eläinten ganssa, eläinten paimen käv 226. MMNV eläinden Beäl-
len 15.

1163. Partitiivi /-ita, -ia, -iä, -i^ja, -ija, -ijä/. 1. DAHK
tervaksita 129. - 2a. DAHK sammalia 128, pütisiä 130, imeisiä
136. SM I kehnojalkasia 239, hevoⁱsia 223, seⁱttuisia 232, jä-
riksiä 235, kolttoⁱsia 234. MMNV valgosia voatteida 11, Duotti-
sia 'tuommoisia' 13, vänkkäisiä 'piruja' 17, eläimiä 19, mittü-
siä 'minkälaisia' 24, Baha-Gurisia 30, hevoⁱsiä 31, rohmuksia 43.
VSS seittysiä naoloja, pahanelkisiä 154, punasia pilviä, vihaisia
156, ruumenia, kepposia 161. - 2b. MMNV hevosija 32. - 3. SM I
küpenijä 219, oinoⁱsija 218, imeisijä (: mon. nom. imeiset) 227.
MMNV hevosija (- hevosija) 32.

1164. Illatiivi /-in/. SM I imeisin tuⁱ moahinen 236.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-; -eisi-/

1165. 1. DANK vuatteina 131, lähteissä 132, paljain jalo¹n
 39. SM I varpaissa 222, huoneilta 237, niillä permeillä 236.
 MNV voatteista 13, valveilla 20, hamBaillän 22. VSS huoneil-
 le(n) 157. - 2. SM I huoneisillen /erohdyksessä, pro huoneil-
 len/ kanto¹ ulös vuohen 237.

1166. Genetiivi /-eijen, -ajien, -ein, -sten, -tten/. 1.
 DANK halmeijen, kirveijen 86, lampaijen, hampaijen 72, 86. MNV
 hamBaijen Ganssa 16, huoneijen 40. SM I turpeijen alla 233,
 porsaijen kasvoa 218. - 2. VSS ne luk kärmein pistuuta 152. -
3. SM I visasten vipuja 238. - 4. DANK paisetten 131, huonet-
 ten 86.

1167. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -eida, -aida, -ei-
 da, -aida, -aeta, -itä, -ida, -ejä/. 1a. DANK kärmeitä 86, 130,
 perseitä 9, mahleita 39, herneitä 128, huoneita 137, porsaita
 69, vieraita 86, varpaita 132, martaite 137. SM I vuatteita
 231, linnun permeitä /pro permiä/ 236. MNV voatteida 11, vi-
 hollinen /pro vihollisen/ buheida 46, hamBaida 28, rikkaida
 38. VSS huoneita 156, vieraita 157. - 1b. VSS rikkaeta ne ol'
 nekii 164. - 1c. DANK naurita 130. SM I kallita, osti tunnö-
 rin rukita 232. MNV ruGida 17. - 2. MNV se Dek kirvejä ja
 Bukkoja 44.

1168. Illatiivi /-eisiin, -aisiin, -äisiin/. DANK kirveisiin,
 paljaisiin, vieraisiin 37, mättäisiin 39. SM I sinisiin verkkuattei-
 sij ja 232. MNV voatteisiin 22.

se-, se-VARTALOT

/-ei-/

Savon lounainen ulkoryhmä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-/

1170. SM I suista ja vuohista 240, mielissän kun 242. TKJ pursissa, lapsi/ssa, -sta, -lla, -lle, -ks, -na 56. SML toisi/-lla 121, -ll 125, -ssa 123, 124, vesillä 121, veärävarsilla 122, er vuosina 127, miehillee 128, niistä lohista, näissä järvissä 130. SES lapsillen 167, käsillä 97, pajunkuorilla 178, tuolla mäillä 227.

1171. Genetiivi /-ien, -ijen, -ijje(n), -sten, -nten, -isten, -tten/. 1a. TKJ Kuh pursien, lapsien 56. SM I vuohien kanssa 240. - Nelitavuiset. TKJ kuuletoksien 56, uhersimien 58. - 1b. SML kaikkijen kuivemalla ajalla 122. - 2. LMA Luh järviijje(n) 135, lapsijje(n), vesijje(n) 36. - 3a. TKJ lasten (-lapsien) 56, miesten 48. SML naisten 127. SM I toestel laetumella 241. - Nelitavuiset. TKJ kuuletosten 56. SM I hartolaestem puhetta 245. - 3b. TKJ nelitav. uhersinten (: uhersin) 58. - 3c. LMA Luh kaakiste(n) 35, 135 'kaakkien'. - 4. TKJ purppen 56, vetten 135.

1172. Partitiivi /-ia, -iä, -ija, -ijä, -i-loita/. 1. SM I SM I kiviä 249, sušia - susia 240, katajia ja kusia 248. TKJ pursia, lapsia 56. SML nuotan köysiä 129, lohia, pieniä kuorreita 130. - Nelitavuiset. SM I arvotuksia 247. - 2. SM I kaikkija ihmeitä 249, tulija 248. SML hiilijä 122, useita vuosija 121, perämiehiä 125, köysijä 126. SES jalokivijä 101, vuohija 151, hirvijä 155, miehiä 169. - Nelitavuiset. SES ensimmäisijä 172. - 3. YTMP Mänt jokiloita 61.

1173. Illatiivi /-i(n)/. TKJ pursii(n), lapsii(n) 56.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

1174. SML viikatteilla niitettü 122. YTMP asukkaissa, houlanteissa 64.

1175. Genetiivi /-eihī, -aihi/. YTMP Mänt pilvekkeihi, asukkaishi, houlanteishi 64.

1176. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita/. 1. SES jalakineita 172, semmosia silinukkaita 212. YTMP asukkaita, pilvekkeitä 64. SML huonompia jal^akineita 125, keitetih hauvikkaita 122. - YTMP houlanneita 64.

1177. Illatiivi /-eihī, -aihi, -eisi, -aisi/. 1. YTMP asukkaihi, pilvekkeihi 64. - 2. YTMP pilvekkeisii, houlanteisii, asukkaisii 64.

se-, se-VARTALOT

/-ei-/

1178. Partitiivi /-eitä/. SES määnneitä (= mädänneitä) matoja 104.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-ei-/

1179. SML semmosi/ks 122, -lla 123, semmoisilla koukilla 129, veärävartisilla viikatteilla 122.

1180. Genetiivi /-ien, -sten/. 1. TKJ hevosen (~ hevosten) 56. SES niijen tyttären kanssa 169. - 2. TKJ ihmisten, hevosten 56.

1181. Partitiivi /-ita, -ia, -iä, -ija, -ijä/. 1. SM I tervaksitam mikä 247. - 2. SML harjaksia 128, Minkä nimisiä osia 130, semmoisia sikoja 129, tuonki pitusia 130, hevosia 128, pikkuasia 129. SM I veljeksiä 247, sellasia 249, maltasia 247. SES semmosia 212. - 3. SML tervaksija 121, ihmisijä 124, moal-

lisija asijoitaan 126, kalampyyvyksijä 128. SES valakosija
 90, poikasija 100, viimeisijä 103, matosija 101, mittasija
 90. - Viisitavuiset. SM I tutkintolaesija 244.

1182. Illatiivi /-i(n)/. SML semmosiin nippui 127, semmo-
 siir ristikoiki 126. SES sellaisii 230, sylykäs hyppysiisäj
 ja 170.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -i-, -h-i-/

1183. 1. YTMP Mänt kupehissa, vierahissa 63. - 2. SML
 isolla veneillä 125, niillä kirkkoveneillä keäm männäk kirkkoo
 124, paljaij jalon 125. TKJ perhei/ssä, -stä, -llä, -lle, -ks,
 -nä 59. LMX siteiks 124. SES päreiks 304, kasvisaineilla 178,
 puretusaineiks 178, hampaissa 171.

1184. Genetiivi /-h-ie, -eijen, -eiten/. 1. YTMP Mänt ku-
 pehie, vierahie 63. - 2. TKJ perheijen 59. - 3. TKJ Kuh per-
 heiten (~ perheijen) 59.

1185. Partitiivi /-eita, -itä, -aita, -ita, -h-ia/. 1a.
 SM I kärmeitäkij ja 241, lampaita 240, kaikkija ihmeitä 249.
 SML koneita 122, veneitä, voatteita 125, kankaita 128, niitä
 kuorreita 129. LMX sateita 124. TKJ perheitä 59. SES kampei-
 ta 103, venneitä 105, halameita 169, herneitä 301, kankaita
 227. - 1b. SML rukiita leikkoamassa 123. - 2. YTMP Mänt kupe-
 hii, vierahii 63. - 2. TKJ perheisii(n) 59.

se-, se-VARTALOT

/-üi-, -h-i-, -i- /

1187. 1. LMX kätküissä 124. - 2. YTMP Mänt kevähissä 63.

1188. Genetiivi /-h-ie/. YTMP kevähie 63.

1189. Partitiivi /-h-ia, -ijä/. 1. YTMP kevähiiä 63. - 2.

SML Jäm tul' toas liika lyhijä 127.

1190. Illatiivi /-h̄i/. YTMP kevähii 63.

V i i p u r i l a i s m u r t e e t

I t ä i n e n r y h m ä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i-loi-, -i-löi- /

1191. 1. SM I polvillē 271. JKRR nimi/ss, -st, kieli/ss, -st 52. AMM lapsilla 141, kaikki puoli (inst.) lol, ūsis vätteis 54, toisillē 112, poskilt 140, rantakivil 152. MPK kielis, -st, -l, -lt, -ks 71. LTJK lapsil 22, polvistakkii 81, pienille 30, kaikista suuri, sormist 31. - Nelitavuiset. AMM likkeisil' sukulaisil 168. SM I pūörtümäisillē 266. LMM I Vuor tyhillisijajolois 253. LTJK morssiimikse 24 (: Morsiin : yks. all. morssiimillee 28), kaheksansile, seissemänsile 87. - 2. SM I KuolJ järvist, mejamiehiks 274. AMM UusK kaikil 145, toisilt, sija-suolist 140. - Nelitavuiset. AMM läksijämmil 93. - 3. XEU UusK haukiloi/ks, -s, -st, -l, -lt 34. MPK Muo rekilöi/s62, -st, -l, -lt, -ks 71. JKRR kielilöi/ss, -st, nimilöi/ss, -st 52. VSM järvilöistä.

1192. Genetiivi /-i(en, -i(n), -ihe-, -i-loi, -i-löi, -i-löihe/. 1. SM III A sofn̄i-en 185. - 2. AMM toisi lapsi kans 62, toisi kelloi sekka 63, ni-he sūri poiki kans, lapsi p̄st, saks̄i kans 62, reisi 140, läp kūs̄is 166. MPK kielii - kieliin 71. LTJK mefrii ja laaksoi yllisse 10, 13, vuorii 13, huulii 39. JKRR nimmi 52. - Nelitavuiset. AMM monelaisi 100. LTJK Savolaisii 29. - 3. AMM käsihe (= käsiensä) välis 88. - 4a. MPK rekilöi - rekilöin 71. XEU haukiloi 34. JKRR nimilöi 52. - 4b. JKRR nimilöihe 52.

1193. Partitiivi /-iä, -ija-, -ijä-, -i, -i-loi, -i-löi/.

- 1a. LTJK veljiä ja sisarijaj 9. - 1b. SM I toisijä 274. AMA
 künsijäse 161, hei nimijä 62, käsijän 161. LTJK nakers kynsi-
 jää 31, onnijai koettelemmaa 9. - 2. SM I kaikki 266, toisi
 270, miehi 271, hauki 274, nit sussi 275, pieni 274. AMA lapsi
 161, kaikkiha 60, tuomi, puisi, olki 161, suri 100. JKRR kie-
 lli, nimmi 52. LTJK miehi 19, lapsii 22, priljantkivviikää
 18, henki 39. KEU kivvi 63. - Nelitavuiset. SM I küläläisi
 273. LTJK samalaisii miehi 19, savoleisii 29, humalaisii 20.
 AMA lumnehuksi 88, konnikaisi 161. - 3. KEU haukiloi 34. MPK
 mäkiloi, rekiloi 71. SM I hirviloi 275. JKRR nimiloi 52.
1194. Illatiivi /-i-, -ihe, -i-löihe, -i-löi/. 1. AMA toisi
 taloloihe, lummi ast 89, lehti 166. MPK kielli 71. JKRR nimmi,
 kieli 52. - 2. JKRR nimmihe, kielihe 52. - 3a. AMA rekiloi-
 he 89. JKRR nimiloihe 52. MPK rekiloihe 89 71. - 3b. MPK reki-
 löi 71. JKRR nimiloi 52.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -hi-/

1195. AMA vanukkehis (< va'nukkehi:ssa) 88.

1196. Partitiivi /AMA suvesammaleita 59.

1197. Illatiivi /-aisse/. ISM Joh puolikkaisse (: yks. ill.
 puolikkasse). 141.

se-, se-VARTALOT

/-ei-, -vi-/

1198. LTJK jott ne tuliä kääntyneiks 93.

1199. Partitiivi /-v-ia/. VSM poikuuuvia (~ poikuukseia)
 (: poikuus : yks. gen. poikuuuve ~ poikuukse).

1200. Illatiivi /-eisse/. ISM oppineisse 141.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1201. 1. SM I rappašille 266, iltasiil, ämäsii, väsyksis
268, solasiilla 267. JKRR hevosi/ss, -ll, -lt, -l(e) 53. SML
väsyksis 76. MPK iloši/s, -st, -l, -lt, -ks 71. LTJK kymmeni-
le 87, hevosinnee 65. - Viisitavuiset. AMA Muo ümpärläisist
puista 145. - 2. SM I KuoJ semmošist 274, iltasiil 276.

1202. Genetiivi /-i/. AMA muije ihmisii 62, semmoši lehtoi
kans 63, sammali päil 166. JKRR hevosi 53.

1203. Partitiivi /-i^jä, -i/. 1. AMA kärpäsi^jä 63. - 2. SM
I semmoši, ihmisii 274. JKRR hevosi 53. MPK iloši 71. SML sem-
moši sotilasherroi 76. AMA kukkasi 152, sellasi, räpüksii, sam-
mali 161, kärpäsi 162, ahveni 161. LTJK herttasii tarinoi 21,
muita ihmisii 34.

1204. Illatiivi /-i/. AMA semmoši papuskoi (= nippuihin)
89. MPK iloši 71. LTJK tytär jout naimisii 79, tul' sammuksii
80.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -i-, -h-i-, -h-i-/

1205. 1a. SM I kupehille 274. AMA puhehistais 54, orahile
97, seipähille 138. AEU puhehille 24. - 1b. AMA Uus listehist
100. - AMA üsis vätteis 54, lampail 97. MPK tervei/s, -st, -l,
-lt, -ks, raskai/s, -st, -l, -lt, -ks 73. JKRR vennei/ss, -ks,
-ll, paljai/ss, -ll, -l(e) 55. LTJK huonošs vaatteis 10, pu-
heille 22, paljai naho (inst.) 25. - 2b. JKRR saalii/ss, -st
56. - 2c. JKRR orrei/ss, -st (: orit : yks. gen. orrii) 56.
AMA valmeina (: mon. nom. valmēt) 133.

1206. Genetiivi /-h-i, -eihe, -aihe, -äihe, -ihe, -ei, -ai,
-i/. 1. AMA huonehi välis, venehi kans, mättähi välist, viera-
hi iel 62, 88. - 2a. AMA jänteihe ala, mättäihe välis, huonei-

he, karpeihe keskel, lampaihe vierest, vieraihe kans, hampai-
 he, rikkaihe, venneihe välī, asseihe kans 62. MPK terveihe,
 raskaihe 73. JKRR asseihe, paljaihe 55. LTJK vaatteihe 34. -
 2b. JKRR saaliihe 56. - 2c. JKRR orreihe 56. - 3a. JKRR paljai,
 vennei, assei 55. - 3b. JKRR saalii 56. - 3c. JKRR orrei (:
 orit) 56.

1207. Partitiivi /-h-ī, -eita, -eitā, -aita, -äitā, -īta/.
 la. KMA pärehī, vättehī 54, hampahī 59, rikkahī, venehī 60,
 porsahī (< porsahita) 88. - lb. KMA valmehī (: mon. nom. val-
 mēt), kallehī, rukehī 133. - 2a. KMA sitteitā, pärreitä, rin-
 teitä 54, vieraita, kankaita, kuollēvuoteita, hülkeitā, vīsai-
 ta, hampaita, lūhteitä, puhtaita, valkeitā vätteitä, perreitä,
 seipäitä, venneitä, kivekarpeita 59, konneita, huoneita 168.
 JKRR venneitä, paljaita 55. LTJK suutari kaaveita 95, puhhei-
 ta 37, evvāitā 16, maltaita 13, vaatteita 17, ihmeitä 26. -
 2b. KMA nauritā (: mon. nom. naurit) 133. JKRR saaliita 56.
 LTJK kauniita kukkii 35. - 2c. JKRR orreita (: orit) 56. KMA
 kauneita (: mon. nom. kaunēt), rukkeitā (: yks. tr. kaserukkēks)
 133.

1208. Illatiivi /-eihe, -aihe, -eihi, -aihi, -h-isse, -eis-
 se/. 1. KMA rahkeihe, nuoteihe, vieraihe 89. MPK raskaihe 73.
 LTJK naise vaatteihe 18, taivaihe 26. - 2. JKRR paljaihi 55.
 MPK terveihi 73. - 3a. ISM UusK rikkahisse (: yks. ill. rikka-
 hasse), tervehisse, kastehisse 141. - 3b. ISM Joh terveisse (:
 yks. ill. tervēsse), lähteisse 141.

8e-, 8e-VARTALOT

/-ei-, -äi-, -v-i-/
 ~~~~~

1209. 1. JKRR kevvāi/ss, -st 55. - 2. JKRR lyhvis (: lyhyt
 : yks. gen. lyhven) 53.

1210. Genetiivi /-äihe, -äi, -v-ī/. 1a. JKRR kevväihe 55.
- 1b. JKRR kevväi 55. - 2. JKRR lyhvi (: mon. nom. lyhvet) 53.

1211. Partitiivi /-eita, -äi, -v-ī/. 1. AMA kuolleita 59.
LTJK mereltä tulleita 15. - Viisitavuiset. AMA pilahunneita
59. - 2. JKRR kevväi 55. - 3. AMA kütküvi (: mon. nom. kütkü-
vet), hurstuvi, sellasi lühüvi 64.

L ä n t i n e n r y h m ä

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-/

1212. 1. HOK hennissä 25, lapsillaiⁿ 44. ATL lapsinē 68. -
2. HOK jälkiillä 37, kaikkiilla 26, ruo kamighinnä, suuriinna
ll, yksissä kyliissä 'samassa kyläryhmässä' 16, parsiissa, mon-
tun ääriissä 'juoksuautojen reunoissa' 17, vierissä 20, käs-
siissä 22, piñniissä 27, puunjuuriilla 33. AMA suolista 177,
lapsilt, күnsis, suolista, joughista, toisilta, olkist, lapsilt
189. - Nelitavuiset. SM I sukulaisille ja 281. HOK läksiäi-
siiss 23, kaikellaisiissa 24, arpajaisiissa 33, haasijaimiilla,
nokkulaisiilla 43, kuuloituksiissa 23, hävveüksiissäⁿ 25.

1213. Genetiivi /-ijen, -in/. 1. ATL kaikkijen, kivijen,
tulijen, pilvijen, sienijen, rekijen 75. - 2. DES kaikkin, jär-
vin, lapsin, kivvin 77. ATL tullin, kivvin, pilvin, kaikkin,
sienin, rekkin 75. SM III A sormin 185.

1214. Partitiivi /-ia, -i^{ja}, -i^{ja}, -i^{jä}, -ija, -ī/. 1a. SM
I kaikkia 281, loimia 284. - 1b. HOK lapsi^{ja}ⁿ 11. - Nelitavui-
set. DES turhüks^{ja}, pahhüks^{ja}, ossüks^{ja}, hullüks^{ja} 97. -
1c. DES ovi^{ja}, susi^{ja}, nimi^{jä} 77. - 2. ATL olkija, lohija, han-
hija. - ATL olki, lohī, hanhī; rihi, nimmi, hirsī, hetki 56.

1215. Illatiivi /-in/ SM I nelitav. naittajaisin 280.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-/

1216. HOK sapilailla 43. AMA Lap kekäleitä 141.

se-, se-VARTALOT

/-ei-/

1217. DES kätuneista 97.

1218. Partitiivi /-eita/. DES juopuneita 97.

1219. Illatiivi /-eihi/. KTL lukeneihi 78.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1220. 1. SM I neljänsillä kymmenillä 284, iltaisilla 278.

AMA säkij nissä jälkeisissä 141. - 2. SM I semmoisil 279. HOK

näkösiinnä 10, sellasiissa 17, sisuksiis 19, hapsosiissaaⁿ, pör-röksiissääⁿ 25, ryypyksiissääⁿ, turvoksiissaaⁿ 26, ihmisillä29, veikkosiissaaⁿ, viimisiillääⁿ, syvämmiillääⁿ 'suutuksissaan'

37, kokkosiilla 38, sammaliilla 43, hevosilla 44, jokapäivä-

siissääⁿ 24. AMA heposilla 54.

1221. Genetiivi /än/. DES elläimän 84. SM I punasim puolen

285. HOK sammaliin 22.

1222. Partitiivi /-ia, -iä, -i^ja, -i^jä, -ija, -i/. 1a. SM
I tervaksia, ihmisiä 284. - 1b. HOK muuraimi^ja, lesmuksi^ja 34.DES ihmisi^jä, jäniksi^jä, mürami^ja 28. - 2. SM I sellaisija 282.

- 3. HOK elläimii 17, ristiviiruisii 29.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -i-/

1223. 1. HOK voiteilla 26, saunanlauteilla 35, varppeil-

laaⁿ 'virkeänä' 37, kutteillaⁿ 38, loukkaissa 17, hampaissa 22,
 saappaissa 24, vartailta 31, seipäillä 43, tuomailla (: tuoma-
 mait mon. nom.) 'Tuomain talossa' 36. SM I vierailleenkin 281.

MTL terveiks, huoneista - huoneist 78, seipäillä - seipäil 79,
 asseista - asseist, lähteissä - lähteis 77. - 2. HOK rukkiissa
 29.

1224. Genetiivi /-ein, -ain, -äin). DES perrein, tervein,
 seipäin, hampain, kankain 84.

1225. Partitiivi /-eita, -eitä, -aita, -itä/. 1. SM I pä-
 reitä 284. HOK vaatteiteaⁿ 33, kärmeitä 17, lampaita 29. KTL
 venneit(ä), herneit(ä) 78, kirveit(ä) 79, vätteit(a), paisei-
 t(a) 77. DES kutteita, lähteitä, pärreitä, hampaita 27. -2DES
 naurita 27.

se-, se-VARTALOT

/-ei-, -äi-/

1226. 1. HOK männeilläⁿ 38. DES stüneillen 97. - 2. DES
 kevväille 97.

1227. Genetiivi /-ein, -eitten/. 1. DES kuollein 84. -
 2. MTL kuolleitten 78.

1228. Partitiivi /-eita, -eit(ä)/. KTL nähneit(ä) 78. DES
 kuolleita, tulleita 97.

Inkerin suomalaismurteet

Kyrämuismurre

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i-läi-/

1229. 1. AMK Ty ilman sarvita 83. ID käsīs, käsīn (ess.)
 71. - Nelitavuiset. AMK varpahaisille 88. - 2. AMK kaikist 141.
 - 3. ID rekiläin (ess.) (: mon. nom. ree'et) 72.

1230. Genetiivi /-in, -i-läin/. 1. AMK Ty torvin, toisīn 62,

miehⁱⁿ 64, kaikkⁱⁿ makuis^a 180. - Nelitavuiset. KMM Ty sisaruk-
sij ja 62. - 2. ID rekil^{öin} (: yks. gen. ree'en) 72.

1231. Partitiivi /-ij^a-, -i-, -i-l^{öi}/. 1. KMM Ty lämmitel-
lit käsij^{än} 161. - 2. KMM Ty pieni 60, 105, lapsi 62, 115, 161+
ID käsii 71. - Nelitavuiset. KMM Ty kummitoksi 135. - 3. ID
rekil^{öi} (: yks. part. rekkee) 72.

1232. Illatiivi /-i-, -ih^{he}-, -i-l^{öi}/. 1. KMM Ty üksⁱ leipi
97. ID käsii 71. - 2. KMM Ty pantⁱ n^{is}ih^{he} ne rihmat 89. - 3.
ID rekil^{öi} (: yks. ill. rekkee) 72.

SUPISTUMANOMINIT

-he-, he-VARTALOT

/-h-i-/

1233. Partitiivi /-h-i/. KMM Ty semmosi täpläkk^{üh}i 115.

se-, se-VARTALOT

/-h-i-/

1234. Genetiivi /-ehⁱⁿ/. KMM Ty juopunehⁱⁿ miehⁱⁿ 64.

1235. Partitiivi /-ehⁱ/. KMM Ty juopunehⁱ 60.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1236. 1. ID hepoisis 72. - 2. KMM Ty pühäpäiväs^{is} kies^{is}
 173.

1237. Genetiivi /-in/. KMM Ty sisaruksⁱⁿ ja veljeksⁱⁿ lap-
si 62. ID hepoisiin 72.

1238. Partitiivi /-i/. KMM Ty punaⁱsi kukki, keltasi sie-
meni 173, meim puologi 176, semmosi 115, vaskisi 60. ID hepoi-
si 72.

1239. Illatiivi /i/. ID hepoisiⁱ (: yks. ill. hepoisee) 72.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, eje- ja he-, he-VARTALOT

/-h-i-, -h-ī-, -ei-/

1240. 1. AMM Ty orahile 97. ID perehis 74, sitēhis 73, ru-
kehīs, mättāhis 74. - 2. AMM Ty nuotehīs 125, vuoroⁱn vierahīs
käüvvä 179. - 3. AMM Ty ne ostettī valmeina (: mon. nom. val-
mēt) 133.

1241. Genetiivi /-h-īn/. AMM Ty huonehīn, lampahīn 62. ID
sitēhīn, perehīn 73, rukehīn, mättāhīn 74.

1242. Partitiivi /-h-ī/. AMM lähtehī, kattehī 54, hampahī,
sitēhī 60. ID perehī, sitēhī 73, rukehī, mättāhī 74.

1243. Illatiivi /-h-isse, -h-is/. 1. ID sitēhisse (: yks.
ill. sitēhesse) 73, perehisse, rukehisse, mättāhisse 74. - 2.
ID sitēhis (: yks. ill. sitēhes) 73, perehis, rukehīs, mättā-
his 74.

se-, se-VARTALOT

/-v-i-, -v-ī-, -äi-, -h-i-/

1244. 1a. ID lühüvis (: lühüt : mon. nom. lühüvet) 72. AMM
kytkyvis, kuoluvile 21. - 1b. AMM Ty lühüvist 64. - 2. ID ke-
väs (: kevät : mon. nom. keväet) 74.

1245. Genetiivi /-v-īn, -äin/. 1. ID lühüviin (: yks. gen.
lühüven) 72. - 2. ID keväiin (: yks. gen. keväen) 74.

1246. Partitiivi /-h-ī, -v-ī, -äi/. 1. AMM Ty seisnehī 64.
AMM kuolehī, kevähī. - 2. AMM Ty kütküvi, sellasi lühüvi 64.
ID lühüvi 72. - 3. ID keväi 74.

1247. Illatiivi /-v-ī/. ID lühüvi 72.

S a v a k k o m u r r e

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-, -i-läi-/

1248. 1. PAe Hie, Ven kaikil sijoil, toisis paikois, lapsil.

IVS kalavesille 69, polvillais 70, kägissÄ 74, kaksi lapsin
 76. NIM kaikist kiälist 386, toisista 388, helmis ol' 391, hä-
 nen Günsistä 388, hüvill miäfin 391, tülil 395, lapsil 396,
 olüst 398. - Nelitavuiset. NIM änkütüksist 400, ristijäisist
 391. PAe Mol viholisil. - 2. IVS kaikil 69, kaikista 75. SML
 yksis paiko^{is} 87. - 3. PAe Mol jokkis, kaikis rekkis, molemmil
 külkil. - 4. PAe Mol rekilöis, kaikil veljilöil. ID rekilöin
 (ess.) 72.

1249. Genetiivi /-in, -i-löin/. 1. PAe Mol, Ven, Hie kaik-
 kin lapsin, Mol sormin. NIM suüssin änt külu 392, lapsisem Bäl
 390, toin Doisinq Gilpä 398. ID kässiin 71. - Nelitavuiset. NIM
 kaikellaisin 402. - 2. PAe Mol veljilöin, rekilöin. ID reki-
 löin 72.

1250. Partitiivi /-i(a, -i, -i-löi/. 1. NIM Baljo susi(a
 392. - 2. PAe Hie, Mol, Ven miehī, kaikki sormī, Mol paljo rek-
 ki (~ rekilöi). NIM ruisolki 398, sellasi polvi 389, susisi 392,
 teiki 392, nimmi 398. - Nelitavuiset. PAe Mol viholissi. NIM
 NIM kaikellaisi kummitoksi 403, kändümüksi 389, hopjaisi 391,
 lutikkaisi 394. - 3. PAe Mol rekilöi, veljilöi. ID rekilöi 72.

1251. Illatiivi /-ih, -i/. 1. PAe Hie kaikkih sikkoih. -
 2. PAe Mol kaikki sikkoihen. ID kässi 71.

SUFISTUMANOMINIT

he-, he-VARTALOT

/-ei-/

1252. NIM sirpaleiks 392.

se-, se-VARTALOT

/-s-i-, -y-i-/

1253. 1. ID tervüsis (: yks. in. tervüives) 73. - 2. ID

tervüvis (: tervüüs : yks. gen. tervüiven) 73.

1254. Genetiivi /-s-in, -v-in/. 1. ID tervüüsiin 73. - 2.

ID tervüüviin 73.

1255. Partitiivi /-s-i, -v-i/. 1. ID tervüüsi (: yks. part. tervüüttä) 73. - 2. ID tervüüvi 73.

1256. Illatiivi /-s-i, -v-i/. 1. ID tervüüsi 73. - 2. ID tervüüvi (: yks. ill. tervüüvee) 73.

KOLMI- JA VIISITAVUISET NOMINIT

/-i-/
~

1257. NIM en^disil ihmesil 401, ikkunaluksil 397, sellasil
räsüsil 401, ihmesilt 403. IVS kämmenissä 74. ID hevo^sis 72.

PAe Mol paimenil, ihmisil. SML oamusil, hevoⁱsil 87.

1258. Genetiivi /-in/. NIM ihmisin, elläimil lintuloin 386,
ihmesin 403. PAe Mol ihmisin. ID hevo^siin 72.

1259. Partitiivi /-i/. PAe Mol valkosⁱ, rikkaⁱ ihmisⁱ. SML
sulhaⁱsii 86. NIM sellasⁱ 387, semmosⁱ 389, kelta(i)hosⁱ 391,
kujanDaka^si, pikku^si, tuammo^si 392, lika^si alusvätteit 393, nü-
kü^si lapsⁱ 400, en^disⁱ 404. - Viisitavuiset. NIM karmaⁿnikkai-
sⁱ 394.

1260. Illatiivi /-i, -ihen/. 1. SML männä sulhasii 86.
NIM mänin naimisⁱ 402, semmosⁱ punasⁱ 400. - 2. NIM ajoksⁱhen
400.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he-, he-VARTALOT

/-ei-, -ai-, -äi-, -i-, -h-i-/
~

1261. la. PAe Ven pärreist, Mol rikkail ihmisil, hampais,
harmail vätteil, lähteist, pärreis, Hie vätteist. NIM vierail
388, valjais 392. ID sitteis 73, perreis, mättäis 74. - lb. ID
rukkiis (: ruis : yks. in. rukkiis) 74. - 2. IVS rihivöätte-

hissa 73.

1262. Genetiivi /-ein, -ain, -äin, -in/. 1. PAe Mol vätteim päl, hampain, pärreim päl, mättäin. NIM kõrmeim 386. ID sittein, perrein 73, mättäin 74. - 2. ID rukkiin (: yks. gen. rukkiin) 74.

1263. Partitiivi /-eitä, -aita, -äitä, -eit, -ait, -ei, -ai/. 1a. PAe Tuu terveitä, Hie, Tuu varkaita. ID sitteitä, perreitä 73, mättäitä 74. NIM kõrmeit 399, pärreit (: päre) 403, alusvätteit 393, kintait 403. - 1b. ID rukkiita 74. - 2. PAe Mol perrei, rikkai ihmisi, hampai.

1264. Illatiivi /-eike(n), -aihe, -äihen, -ihen, -ahi, -eih, -aih/. 1a. SML panna hevoⁱne valjaihe 86. ID sitteihen 73, perreihen, mättäihen 74. SML heä pukiintui kirkkoveatteihe 85. - 1b. ID rukkiihen (: yks. ill. rukkiihen) 74. - 2. SML pantii hevoiv (?) valjahii 87. - 3. PAe Mol säkeni putos pärreih, kaikh hampaih, perreih.

6e-, 6e-VARTALOT

/-ei-, -v-i-, -äi-/

1265. 1. PAe Mol kottih tulleil pojil. - 2. PAe Mol kaikil kütküvil. ID lühüvis 72. - 3. ID kevväis (: mon. nom. kevväit) 74.

1266. Genetiivi /-ein, -v-in, -äin/. 1. PAe Mol tullein poikin, jänein poikin hattu. - 2. PAe Mol lühüvin künnin, kütküvin. ID lühüvin 72. - 3. ID kevväin (: kevvään) 74.

1267. Partitiivi /-ei, -v-i, -äitä/. 1. PAe Mol hän näk molempī kottih tullei poikki, jänei poikki. - 2. PAe Mol lühüvii, kütküvii. ID lühüvii 72. - 3. ID kevväitä 74.

1268. Illatiivi /-vi, -äihen/. 1. ID lühüvii 72. PAe Mol kütküvii. - 2. ID kevväihen (: yks. ill. kevväähän) 74.

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -i-, -i-läi-/

1269. 1. SM I künsille 290, vuosi 291, miehille, toisist
 290. NIM II künsil kükijä 48, külällapsille 54, meren kivistä
 62, kielilläni 64. RMPJ kaksin päivin (inst.) 56, kaikista 125.
 - 2. SM I säskillä 289. RMPJ suolist 'soolikaist', kivvist 'ki-
videst', naisille 'naistele' 90. ID käsii/s, -nnä (ess.) 71,
rekkiinä (ess.) 72. - 3. NIM II Fyö kaikkist suurem borana 58.
SM I sarvist 289.

1270. Genetiivi ym. /-in, -in/. 1. RMPJ käsinkä 'kätega'
 42, künsinkä 'küüntega' 51. NIM II jürin all 53. ID kässiin 71,
rekkiin 72. - 2. SM I sarvinka 290.

-ii, -itä,
 1271. Partitiivi /-iä, -ija, -ijä, -i, -i, -i-läi/. 1. ID
käsiä 71, rekiä 72. SM I kiviä 288. - 2. RMPJ hanija 'hanesid'
 50, sormi(j)a 'sörmi' 88. NIM II lapsije, mäkijs 48. SM I hirvi-
jä 289. - 3a. SM I hirvi 289, naisi 288. NIM II külällapsi 54,
suri kaloi 56, tuhi 59. - Nelitavuiset. SM I monikkaisi 289.
NIM II kaikellaisi kaloi 56. - 3b. RMPJ olkii 'ölgi' 7, lapsii
 38, jälkii 'jälgi' 36, künsii 'küüsi' 43, tuhi 'tohtusid' 46,
helmi 'helmeid' 62, māversii 'rahvaviise (soomekeelseid)' 73,
pieni 'väikesi' 74, tähtii, uksii 125. - Nelitavuiset. RMPJ
uskovaisiha 'usklikke ju' 38, kahellaisii 'kahesuguseid' 62.
 - 4. NIM II lapsi oli paljo 65, et ei lapsi ottes 58. - 5. AL
oja ilman käsitä. - 6. AL paljo länkiläi, kiviläi, hirviläi.
 1272. Illatiivi /-isse, -isse/. 1. ID käsissse 71, rekkiis-
se 72. RMPJ rihisse 'rehtedesse' 46. - 2. SM I sarvisse 290.

SUPISTUMANOMINIT

he-, he-VARTALOT

1273. Genetiivi /-ste/. NIM II Rop kuniqGaste ruoke 66.

1274. Partitiivi /-ej(a)/ RMPJ tuoverej(a) 'toobreid' 5.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-/

1275. 1. NIM II suomuksista 62. RMPJ paistuksis 'paistetuses'
10. 2. RMPJ hevosilt 'hobustelt' 7, harjaksist 'harjustest' 90.
ID heposiis 72.

1276. Genetiivi ym. /-in, -ste/. 1. RMPJ tutkaminka 'kanga
sõlnotstega 11, sünt(i)sin 'patuste' 81, ihmisinka 'inimestega'
90. ID heposiin 72. - 2. NIM II Rop herraste herkkn, kuningas-
te ruoka 66.

1277. Partitiivi /-ia, -ii, -ī, -i/. 1. NIM II millaisiakä
mäkijä 48. - 2a. RMPJ viimisi purui 'viimseid purusid' 5, pu-
nasii 6, entisii 'endisi' 36, alasi 'küpikkindaid' 5, tüttä-
rii 'tütteid', kärpsii 'kərbseid' 81. - 2b. RMPJ punaisi hepo-
si 125. ID heposii 72. - 3. NIM punasi lehmä 66.

1278. Illatiivi /-isse, -isse/. 1. RMPJ rikoksisse 'kuri-
tegudesse', rummenisse 'haganaisse' 43. - 2. ID heposisse 72.

SUPISTUMANOMINIT

eye-, eye- ja he, he-VARTALOT

/-h-i-, -h-ī-, -ei-, -ai-/

1279. 1a. NIM II Fyö tulipäre hampahissa (runo) 63. - 1b.
ID sitahiis (: sie : mon. nom. sitteet) 73, rukihiis, mättä-
hiis 74. - 2. NIM II Kal, Fyö istu rattail 65. Fyö rakkailla
kielilläni 64. RMPJ paljain kässin 'palja käsi' 56, rikkail
'rikkail' 91.

1280. Genetiivi ym. /-h-in, -ein/. 1. ID sitahiin, pere-
hiin 73, rukihiin, mättähiin 74. - 2. RMPJ säikeinkä 'keerete-
ga' 91.

1281. Partitiivi /-h-i, -h-i, -eitä, -aita, -eiD, -ait, -ei, -ai/. 1. AL Oja säppähi, Tol paljo lamBahi, Tol, Jär ve-
nehi. ID sitehii, perehii 73, rukihii, mättähii 74. - 2. AL
Jär vättehi, lampahi. - 3. AL Mäl pärreitä, Vii pärreiD. RMPJ
herneit 'herneid' 5, 36, pörsait 126, lampait(a) 'lambaid',
säppaita 'saapaid' 18. - 4. NIM II Fyö hampai 54. AL Fyö ham-
pai, vennei, Kur-Nar, Vier, Vii lampai, vennei. RMPJ vättei
tuomä 'riideid tooma', hernei 'herneid', vierai 'vööräid' 5,
varkai 'vargaid' 7.

1282. Illatiivi /-h-isse, -eisse/. 1. ID sitehisse 73, pe-
rehisse, rukihisse, mättähisse 74. - 2. RMPJ vätteisse 'rii-
deisse' 91.

§e-, §e-VARTALOT

/-ei-, -v-i-, -h-i-/

1283. 1. RMPJ jällelle jäneille 'mahajänuille' 91. - 2.
ID lühüvis (: lühüt : mon. nom. lühüvet) 72. - 3. ID kevähiiis
(: kevät) 74.

1284. Genetiivi /-v-in, -h-in/. 1. ID lühüviin 72. - ID
kevähiiin 74.

1285. Partitiivi /-v-i, -h-i/. 1. ID lühüvii 72. - 2. ID
kevähii 74.

1286. Illatiivi /-v-isse, -h-isse/. 1. ID lühüvisse (:
yks. ill. lühüvee) 72. - 2. ID kevähisse 74.

1 287.1. Siirtyessämme käsittelemään e-vartaloisten nomi-
nien monikkomuotoja. todettakoon aluksi joukon a-, ä-vartalo-
ta muuttuneen kantasuomessa e-vartaloiksi, esim. järvi < *jär-
vä, kaksi < *kakta, pieli < *päljä, salmi < *salma, sappi <
*sappa, sarvi < *sarva, suoli < *söla, särki < *särkö, talvi <

*talva, tähti < *tästä, vaski < *vaska⁷¹¹. Varhaiskantasuo-
 messa on sanan loppu-a, -ä muuttunut määrähdoin i:ksi, joka
 on välittänyt siirtymistä e-vartaloihin. Vanha kanta tulee
 kuitenkin joskus esiin; niinpä lukusanoista yksi ja kaksi ta-
 vataan a-, ä-vartaloa adverbeissa yhä, eest üha < *ühšak, eest
 kahasse 'kahden; yhteisesti' ~ kaha < *kahšak (vrt. mDM kafta
 'kaksi')⁷¹². Järjestysluvussa kolmas ilmenee niinikään alkupe-
 räinen vartalovokaali (vrt. mDM kolma 'kolme'). a-, ä-vartalo
 on säilyneenä vielä sellaisissa paikannimissä kuin Pölva (alk.
 'polveke, joen mutka'), Järvamaa (= järvi-), Järvakandi, Kanda-
 lakša (= -lahti) ym. Muita itämerensuomalaisia kieliä vanhem-
 malla kannalla on liivi, ainakin sanoissa ĩra 'hirvi', j̄ara
 'järvi', p̄ōla 'polvi', s̄ara 'sarvi', tāla 'talvi', jotka lii-
 vin monikkovartalon muodostusta tarkattaessa on käsiteltävä
 a-vartaloiden yhteydessä.

Useampitavuisten e-vartaloiden joukkoon kuuluvat kantasuo-
 messa konsonantteihin -l, -n, -r, -h, -k, -s ja -t päättyneet
 sanat. Deskriptiivisen kieliopin kannalta katsottuna taipuu
 valtaosa niistä nykyisinkin e-vartalosisina, mutta -s : -he, -he-
 sanoissa on e, e progressiivisen assimilaation ansiosta saat-
 tanut muuttua a:ksi, ä:ksi tai i:ksi, joten nykysuhteita aja-
 tellen olisi esim. sanat saapas : saappaa-, mätäs : mättää-,
 kallis : kallii- käsiteltävä supistumanomineina a-, ä- ja i-
 vartaloiden yhteydessä. Historiallisen tutkimuksen periaattei-
 ta noudattaen otamme seuraavassa *-h, *-k, *-s ja *-t-loppui-
 sia sanoja ryhmiteltäessä lähtökohdaksi myöhäiskantasuomalaisen
 asun, jolloin sanavartalon vokaali e, e oli vielä säilyneenä.
 Puheenalaiset sanat käsittelemme kuitenkin muista e-nomineista
 erillään - supistumanominien ryhmässä eje, eje-, he-, he- ja eje-,

se-vartaloisina.

e-vartaloisten nominien monikkovartalo päättyi jo myöhäiskantasuomessa i:hin (sormi- << *sormei-, tättäri- << *tättärei-), joten niiden monikkomuotojen kehityksessä ilmenee paljon rinnakkaista a- ja ä- vartaloiden i:lliselle monikolle, johon seuraavassa usein viittaamme.

Painoton asema

1a. Monikkovartalon valtaedustus on lyhyeen i:hin päättyvä (vrt. 608.1, 1a ja 836.1, 1a). *y:n kadon johdosta saattaa alkuaan toiseen tavuun kuulunut monikon tunnus muodostaa ensi tavun vokaalin kanssa diftongin (*mäyi- > mäi-). Nelitavuisten esimerkkien joukossa huomattakoon ominaisuudennimien analoginen -ksi-vartalo (pro *-si- > *-si-). Im künsiks, neljänyksis 849.1, turY miähil 870.1, sata kaikisa, kalle(v)uksista 870.1, satY oljilla 889.1, hS sotamiähist, hölmöläisistä, 903.1, hP jälille, lahjomisilla 918.1, h-p toisista 918.1, hE kaakis mäjis, kampfijaisis 941.1, hK mielin kielin, rikkeuksist 956.1, Suus uusist 956.1, pE jokina, kumppanoosilla 972.1, pE-s kotiväille/n/ki, asujamina 972.1, pK kaikilla, kummituksiksi 994.1, pP nuattavesille, taikomisillaan 1006.1, Ke kaikin, kivikkosiksi 1019.1, To miehissä, pölästyksissä 1034, Naav kiviltä 1034, sE nuorista, antamosissa 1050, sP retkästä, ruhtalaesillen 1070, sEu parisile, erityisin 1087.1, sIu sormilla, valituksissa 1106.1a, sPu kielissä, oekkeuksistän 1128.1, sIu üsissa, sukulaisille 1140.1, smM onnilla, amBiaisillen 1155.1, sIou susista, mäillä 1170, VI polvillä, kaheksansile 1191.1, vL henjissä 1212.1, äyr sarvita, varpahaisille 1229.1, sav kaikil, änkütüksist 1248.1, smAL künsille 1269.1.

b. Redusointialueella on diftongin jälkikomponentiksi joutunut monikon tunnus madaltunut. Muutoksen $ei > \underline{e\ddot{e}}$ ja $\underline{äi} > \underline{äe}$ johdosta on hävinnyt ero yksikön ja monikon väliltä: slu reel-lä 1106.1b; - slu mäestä 1140.2. Sekaannusten välttämiseksi käytetään -läi-tunnusta (rekilöellä, mäkilöestä).

c. $\underline{i} < \underline{i}$ useimmiten loppuheiton aiheuttaman sijaispidennyksen ansiosta (vrt. 608.1,1b ja 836.1,1b): hE kaikista 941.2, hK vuosil 956.2, sav kaikil, kaikista 1248.2, sEu lapsist 1087.2, vI kaikil, läksijämil 1191.2.

d. Heikkoasteinen monikkovartalo päättyy pitkään vokaaliin (vrt. 836.1,1c): sata ollista 870.2, saty mishis 889.2, hS monilla 903.2, hP ollilla 918.2, hE kaikiks, näpuruksil 941.3, TytS hennissä 956.4, pE kaikista 972.2a, jäliistä 972.2b, Ke kaikissa 1019.2, sPu korvissa 1128.2, äyr kaikist 1229.2. Tyttärsaarelle käytetään yleisesti vahvavartaloista monikkoa. Muodon hennissä heikko aste on merkki aikaisemmasta äänneläiläisestä edustuksesta. Loppuheiton aiheuttamaa muutosta $\underline{i} > \underline{i}$ tavataan etelähämeen ja äyrämöismurteen esimerkeissä. Äyrämöismurteessa on tällä sijaispidennyksellä kuitenkin se rajoitus, että vokaali ei ole pidentynyt niissä tapauksissa, jolloin sitä edeltävässä pää- tai sivupainollisessa tavussa on lyhyt vokaali⁷¹³. Hämmäläismurteissa sitä rajoitusta ei ole (esim. hK jaläl, kesäl⁷¹⁴). Etelä-Pohjanmaan kaikista ja hS monilla ovat ilmeisesti $\underline{i}$ -vartaloisten nominien analogiaa⁷¹⁵. Hämmäläismurteissa (ja Etelä-Pohjanmaallakin) usein $\underline{i}$ k:n heikon asteen aiheuttamasta vokaalin pidennyksestä (hP ollilla, pE jäliistä ym.). Esitetystä poikkeavasti edellyttää Rapola kehitystä *olyilla > oljilla > olilla, josta Hämeessä ollilla ja lounaismurteissa olil, sillä myös alkuperäinen $\underline{ji}$ on muut-

tunut i:ksi (*velji > veli); j:n säilyminen monikossa olisi yksikkövärtalon olje- vaikutusta⁷¹⁶. Kemijoen Pelk kaikissa (myös jokissa) on kaiken todennäköisyyden mukaan kuljetettu sinne etelämpää (vrt. vastaavanlaista edustusta savon pohjoisessa ulkoryhmässä: korvissa - jokissa, mäkissä).

2. Vahvavartaloisen monikon esiintymisalue e-vartaloissa on suhteellisen laaja (vrt. 608.1,2). Huomattakoon erityisesti Pohjois-Suomen vahvavartaloisen monikon sporadinen ulottuminen yhtäältä niinkin etelään kuin Etelä-Pohjanmaan savolaismurteeseen ja toisaalta pohjoiseen Kemijoen murteen alueelle:

a. i: hK olkil, kihlajaisiks 956.3, SuuS lehtis 956.3, Tyts lahtissa, viekkauksilla 956.3, pE-s rekiissä 972.2c, pK jokkissa 994.2, Ke jokissa 1019.2, sPu jokissa, mäkissä 1128.3, VL jälkiillä, sukulaisillej 1212.2, smAL külkis 1269.2. Nelita-
vuisten esimerkkien i-vartalo ei esiinny niin johdonmukaisesti kuin kaksitavuisten, joista se on lähtöisin. Alueilla, joissa vahvavartaloisen monikko on myöhäsyntyinen (kehittynyt naapurimurteiden vaikutuksesta), tavataan samojen henkilöiden puheessa, jopa samassa lauseessakin rinnan sekä i:llistä että i:llistä edustusta, esim. savon itäisen ulkoryhmän murrepiirissä Kuusamossa lapsille - naesilla; nistä vesi juoksö nistä järvistä virman jokēn kaäkista läpi ja Kajaanissa märkällä käsillä⁷¹⁷.

b. i (< i) Ala-Laukaan suomalaisilla: kaikkist 1269.3.

c. i-muodot kontaminaatioina naapurimurteiden vahvavartaloisen monikon vaikutuksesta (kaikilla + kaikilla = kaikilla): pK Kaikkill 1006.2, sav jokkis, rekkis, külkil 1248.3.

3. ei:llinen monikkovartalo muutamissa länsimurteissa on syntynyt i-vartaloisten nominien ei:llisten muotojen analogias-
ta. Yhdistävänä renkaana on toiminut yksikön nominatiivin lisäk-

ei samanlainen monikon genetiivi (risti, ristein : risteis, kivi, kivein : x; x = kiveis). ei:lliset muodot monikon funktiota selventävänä tekijänä olivat ennenkaikkea tarpeen partitiivissa (sekä yksikössä että monikossa lm kivi, järvi, joki, väki), josta uusi vartalo pian levisi koko monikkoon. Lisätäkään, että lounaismurteissa voidaan yksikön ja monikon partitiivimuotojen perusteella otaksua myös seuraavanlaista porticoandogiaa: risti : ristei = kivi : ~~x~~ kivei ^{x; x = 718}.

a. ei: lm kiveis 849.2a, sata veljeillä 870.3. Ala-Satakunnassa ei-monikon käyttö rajoittuu lähinnä partitiiviin; muista obliikvisijoista tavataan sitä harvoin (vrt. 1291.1,2) 719.

Erikseen mainittakoon lounaismurteiden Perniöstä vahvavartaloinen monikkomuoto vekkeilt 849.2b (vrt. samalta murrealueelta poikkilt 'pojilta').

b. e (< ei) harvoin lounaismurteissa: sormellas 849.3, joka on samalla yksikön adessiivi.

4. loi-, löi-monikko suomen itämurteissa on tunkeutunut kaksitavuisiin e-vartaloihin lähinnä i-vartaloiden välityksellä:

a. -loi-, -löi-: sEu vehtilöissä 1087.3, sLu mäkilöissä 1106.2a, smM jok'loissa 1155.2, vI haukiloiks 1191.3, äyr rekilöin 1229.3, sav veljilöil 1248.4. Esimerkkien joukossa huomattakoon smM jok'loissa, jossa -loi-tunnus liittyy selvästi yksikön nominatiiviin.

b. Redusointialueella -loi- > -loe-, -löi- > -löe-: sLu jokiloessa, kivilöellä 1106.2b, sLu mäkilöessä 1140.3.

5. si-monikkaa tavataan harvoin lounaismurteissa: lävèzis 849.4 (vrt. 841.1,3).

1287.2.1. Vanha kirjallisuus on Agricolasta alkaen ylivoi-
 maisesti i:llisen monikkovartalon kannalla. Nelitavuisista omi-
 maisuudennimistä viljellään vain analogista -ksi-vartaloa, jon-
 ka -ks- (-x-) on tunkeutunut joskus myös yksikköön, esim. Agri-
 colalla orijuxesa, Westhin tekstissä laupiuxes, Upsalan evanke-
 liumikirjan fragmentissa villiixen (SKH I, s. 169), Raumannuk-
 sella (ARK) yhteyxellä II B 3 ym. Agricola :SKM I Sinun welil-
 les 219:4, hallawosista 222:20, Aiatuxista 222:31, Catheuxista
 222:24. Westh : otinuxistansa 223:21, Caijkista 225:2, exyty-
 xistä 223:11. Upsalan ev. : (USEP) opetuslapsista 2:11, halau-
 xista 15:3, lanckeuxista 13:18. Martti: SKM II caikis asiois
 159:7, (LMNH II) alimaisilda R 34. Finno:VKSL Caickille 47:30,
 Jumalasis cocouxis 48:1. Ljungo: VKSL wärmiläisille 57:38, (i-
 dift.) täysillä maxolla 223. Elimaeus: (AEK) Inhimisille 2a.
 Hemminki: (AMHK) veljilläni Vk 13 a, (LMNH II) erhetyxin 54.
 Pictorius: SKH I caikill Christillisil Suomalaisille 331. Soro-
 lainen: VKSL lähimäisilläns 91:4. Raamattu (1642): (RK) lapsil-
 la J V, VKSL jälkentulewaisille 43:28, AJ caickinaisis 131, wuo-
 rilla 134. Laurentius Petri: SKH I jarituxil 326. Raumannus:
 (ARK) caikille cansoille I D 2, Exymisistä II H 5. Kollanius:
 SKM III tecomiehillä 135:28, Kirouxista, Uhkouxista 142:30.
 Pacchalenius: (ARK) wihollisilleffe G 3 a, rangaistoxilla G 7 a.

2. Analogista ei-monikkaa ovat kaksitavuisista sanoista jon-
 kunverran viljelleet etupäässä lounaissuomalaiset kirjailijat:
 Martti: SKM II welieist 32, SKH I Hirueist 269. Finno: (ASK)
 (ASK) caikeista synneistä 15, wirsein 6. Hemminki: (AMHK) Les-
 keist Vk 52 b, juoneis L 107. Sorolainen: (VSK) tehdeistä 241,
 tähdeisä 32, SKH I moneisa paicoisa 269. Raumannus: (NTRK) wel-
 jeilläns III A 4, moneilla III D 6. Frosterus: SKH I tähdeistä
 269.

1287.3. Nykysuomi on tavuasehasta riippumatta johdonmukaisesti i:llisen monikkovartalon kannalla, esim. käsi-, pilvi-, tähti-, miehi-, aikomuksi-, peräkkäisi-, leimasimi-, tarjottimi-, tuhannensi- ym. Poikkeuksena mainittakoon diminutiiveihin kuuluva nukke (< *nukkei), josta nukki-vartalon rinnalla on mahdollinen myös nukkei- (nukissa - nukeissa). Sensijaan erisnimet Aarne, Kalle, Polle taipunevat, mikäli niistä monikkoa käytetään, kaksitavuisten e-vartaloiden tapaan.

Painollinen asema

1288.1. Monikkovartalon edustus on suurin piirtein sama kuin painottomassakin tavuasemassa. loi-, löi- ja si-monikon käytöstä kuitenkin puuttuvat esimerkit.

la. Seuraavassa esimerkkejä alkuaan kolmi- ja viisitavuisien sanojen i:llisestä monikosta, joiden vartalo sisäheiton tai supistumien johdosta saattaa olla lyhentynyt kaksi- tai nelitavuiseksi (esim. lm pohtmis, vi ympäräisist, hp häpeellisinä < *häpeällisinä). Kolmitavuisien esimerkkien joukkoon lienee pujahtanut joku alkuaan nelitavuinenkin sana, mutta siitä ei haittaa, sillä kaksi- ja useampitavuisien e-vartaloisten nominien monikkovartalon muodostuksessa ei ole mitään eroa (s!u kokkisillen): lm simmosil, pohtmis 858.1, turY likisis 879.1, satA kukkasisa 879.1, satY tämmättillä 895.1, hS ihmiks 910.1a, hp tuluksista, häpeellisinä 926, h-s hevosilla 926, hE ihmisil 948.1, hK vämesinä 963.1a, Suus manterelaisist 963.1a, pE hevoosina, vihiliääsilles 983.1, pE-s palasina 983.1, pK veljeksistä 1000, pP ihⁱmisille' 1013, Ke pistoksina 1024, To hevosilla, tarvittevaisile 1041, sE nukusistä 1059, sP kannuksina 1075, sEu hepoosissa 1094.1, s!u sormuksina, kokkisillen 1116, sPu säröksiksi 1133.1, s!u antimiks 1145, smM jäniksillen 1161, s!ou semmosiks 1179, vi rappusille, ympär-

läisist 1201.1, vL neljänsillä kymmenillä 1220.1, äyr hepoi-
sis 1236.1, sav enDišil 1257, smAL suomuksista 1275.1.

Järjestyslukusanoissa tavataan paikoin karjalaa myöten analoginen -nn-vartalo (analogian lähteenä yksikkö) odotettavan -ns-:llisen sijasta, esim. hS kolmannilla 910.1b (vrt. karE KKN III kolmannilla 64).

Ominaisuudennimien monikko on melkein koko käsiteltävällä kielialueella sekaantunut -ks-sanoihin. Känneläisempää edustusta kuvastavat vielä esim. hK hulluvissä, Tyts oiku(v)issa, lm tervessi (< terveissi < tervüssi < tervehäsiä), sata terveisiä, joista viimeksimainittu on tullut kirjakieleenkin. Yksityiskohtaisemmin ominaisuudennimien monikkovartalon muodostuksesta ks. supistumanomien yhteydessä (1303 -).

b. i (< i) selittyy loppuheiton aiheuttamaksi, Tytärsäarella mahdollisesti voimakkaan sivupainon ansiosta johtuvaksi: sata jokuis 879.2, Tyts tättärinnē 963.2, sEu hevoⁱsist 1094.2, sEu vi semmosist 1201.2.

c. i < i-muutoksella on eri tahoilla eri syyt (vrt. 837.1, 1c -). Loppuheiton aiheuttaman sijaispidennyksen lisäksi on Etelä-Pohjanmaalla⁷²⁰ ja sen raja-alueella Ylä-Satakunnassa otettava huomioon i-vartaloiden analogia, vahvavartaloisen monikon tyyssijoilla (viipurilaismurteen länsiryhmässä, Suomenlahden saarilla, savon pohjoisessa ulkoryhmässä) & kaksoitavuuksien i-muotojen vaikutus. Ilmeisesti kolmitavuuksien esimerkkien niukuudesta johtuen puuttuvat e-vartaloista vahva-asteiset näytteet (vrt. vL emäntiilläkään, ks. 837.1,2a): satY hevosilla, juavuksis 895.2, hS panoksis 910.2, hE tuahis 948.2, hK sellasist 963.3, Tyts tättärillä 963.3, pE tättärillä 983.2, sPu ulisillä 1133.2, vL semmosil 1220.2, äyr

pühäpäiväs 1236.2, smAL harjaksist 1275.2.

2. ei-monikkaa kolmitavuisista sanoista käytetään harvoin lounaismurteissa: paimneis, pohtmeis 858.2. Painottomasta asemasta (ks. 1287.1,3) ovat ei-muodot levinneet pääasiallisesti niihin alkuaan kolmitavuisiin sanoihin, jotka sisäheittotietä ovat tulleet kaksitavuisiksi (vrt. alempana ei-monikon käyttöä vanhan kirjasuomen kolmitavuisissa e-vartaloissa).

1288.2. 1. Vanha kirjallisuus suosii Agricolasta alkaen i:llistä monikkovartaloa. Seuraavassa näytteitä kolmi- ja viisitavuisista sanoista, joiden joukossa huomattakoon mm. sanavartaloon nähden alkuperäisellä kannalla oleva murehilisille (Agricolalla). Agricola: SKM I entisine woosina 199:23, Eleimille 216:9, petoxista 222:23, murehelisille 197:29. Westh: SKM I kaikille syndisille 67:2-3, sydhämistänse 103:17, Rijdhoxista ia petoxista 223:18. Martti: (LMKH II) irtaitzild Ihmisild R 36, iäuisill (all.) M 28. Finno: VKSL poicaisild ia picaisild 50:27. Hemminki: (AMHK) Paimenillen 9, Jhmisillen 29. Sorolainen: (VSK) hiuxista 1010, elämistä 1165. Raamattu (1642): SKH I Ystävälisillä 212, AJ Muineisina 127, sencaltais 131. Laurentius Petri: SKH I riettaisil puheil 326, häpiälisil lauluil 326. Kollanius: SKM III semmuotoisisa 133:32.

2. Analogista ei-monikkaa on kolmitavuisista sanoista käytetty vain nimeksi. Viisitavuisiin se ei liene koskaan ulottunutkaan: Martti: SKH I locaitzeille 269. Finno: (ASK) syndiseille 102. Raamattu (1642): SKH I wastutiseilla ihmeillä 327 (vrt. vastuutinen : mon. nom. wastutiset 327). Agricolalta puuttuvat ei-monikon esimerkit kaikista tavuasemista (myös kaksitavuisista sanoista).

1288.3. Nykysuomi on, kuten painottoman aseman yhteydessä jo huomautimme, aina i:llisen monikon kannalla. Seuraavassa kolmi- ja viisitavuisista sanoista muutama esimerkki: tyttöri-, hevosi-, vanhuksi-, kolmansi-, tuhansi-, hoitajattari-, kunin- gattari-. Ominaisuudennimien kaikissa tavuasemissa monikon ään- nelailinen s on länsimurteiden tavoin väistynyt analogisen ks:n tieltä, joka on saatu -ukse-, -ükse- vartaloisista deverbaleista, esim. totuus : totuiksi-, korkeus : korkeuksi-, yhteys : yhteyksi-, erilaisuus : erilaisuiksi-, virheellisyys : virheel- lisyyksi- ym.

Vierasperäis et yksikön nominatiivissa e:hen päättyvät sanat (kurare, maggiore, minore ym.) taipuvat, mikäli niistä monikkoa käytetään, samoin kuin muut e-vartaloiset sanat. Sensijaan oma-peräinen e-loppuinen sanasto taipuu supistumanominien malliin, esim. Mansike : Mansikei(den).

Mitä e-vartaloisten nominien monikkovartalon ääntämiseen tulee, on tavallisinta diftongillinen (mäki;) mäissä-tyyppi; mutta myös kaksitavuinen monikkovartalo on mahdollinen /kä-illä (: käki), vä-illä (: väki)/, varsinkin jos diftongin etukomponenttina on jokin huulivokaali (o, u, y); esim. tu-illa (: tu- ki). Kolmen vokaalin yhtymässä on tavuraja joko kahden ensimmäisen tai kahden jälkimmäisen muodostaessa diftongin: (hauki;) hau-issa ~ ha-uissa; (samoin ruoka : ruo-issa ~ ru-oissa, tä- ky : täy-illä ~ tä-yillä ym.)⁷²¹.

Genetiivi

Painoton asema

1289.1. Kantasuomi tuli e-vartaloissa toimeen kahdella monikon genetiivin päätteellä: -sen, -sen liittyi joko yksikkö-

tai monikkovartaloon (*jokeſen, *jokiſen) ja -ten, -ten konsonant-
 tivartaloon (*mēsten, *rikkaten), n:n jäljessä mahdollisesti
 -den, -den. ſ:n kadon johdosta ja siitäkin syystä, että eri si-
 japäätteet (myös myöhäsyntyiset) ovat siirtyneet yli alkuperäis-
 ten rajojensa, vallitsee e-vartaloiden monikon genetiivin muo-
 dostuksessa nykyään suuri kirjavuus. Suomen murteissa tavattavat
 painottoman aseman genetiivityypit ryhmiteltäkseen seuraavasti.

1. Kantasuomalaiseen yksikkövaltaloiseen genetiivityyppiin

*jokeſen palautuvat länsimurteissa käytetyt edustustavat:

a. -ei(n)-loppuinen tyyppi, jossa *väkeſen > väke-en > vä-
 kēn (> väkein analogisesti genetiivien jalkain, härkain ym. vai-
 kutuksesta (vrt. myös *lukeſen > luke-en > lukēn (> lukein),
 on levinneisyydeltä laaja-alaisin: lm väkkei 850.2, satA jok-
 kei(n) 871.1, satY kaikkein 890.3, hLo sormein 936.2, hE sär-
 kein 942.3, pK polovein 995.3, pP kivvein 1007.3, Ke sormein
 1020.4, To kaikkein 1035.2.

b. -en (< -ein) myöhäsyntyisen diftongin jälkikomponentin
 kadon johdosta lounaismurteissa: väkkeſ kans 850.3. Astevaiht-
 telemattomissa sanoissa syntyi sekaannusta yksikön genetiivin
 kanssa (esim. sorme), mikä johti analogisten sijapäätteiden
 käyttöön (sormete, sormette).

c. ſ:n kadottua on tavuraja saattanut säilyä ja siihen ke-
 hittyä siirtymä-äänne (h, j): pE kaikkehem paras 973.3a; -
 satY nukkejen 890.2a (mahdollinen myös j < i: *nukkeiſen).

d. Nykyisin melko harvinaisia ovat myös -en-loppuiset ge-
 netiivit (*kaikkeſen >> kaikkēn): satA kaikkēſ 871.2, satY kaik-
 kēv vanhempi 890.2b, pE jokēn 973.3b. Tämä tyyppi on parhaiten
 säilynyt superlatiivin vahvikesanassa kaikkēn, jonka sijasta
 saatetaan murteittain käyttää monikon 1. genetiiviä (kaikkien),

partitiivia (kaikkiam paras) ja elatiivia (kaikista, kaikkis-
tän, kaikkisten)⁷²². -en-genetiivit ovat aikaisemmin olleet ta-
vallisempia jo siitäkin päätellen, että vanhassa kirjallisuus-
dessa niitä viljeltiin, esim. Kollaniuksella weljeen 'veljein',
caickeen wanhimmat, Sorolaisella sulietun owen, caicken surin
ym.⁷²³ (ks. 1289.2,1c).

2. Kantasuomalaisen monikkovartaloisen genetiivityypin *jo-
kien jatkajina ovat suomen murteissa seuraavat edustustavat:

a. š:n kadottua on tavaraja äänneyhtymässä i-e säilynyt
länsimurteissa ja usein idempänäkin; Kaakkois-Hämeessä ie > ia,
ia: lm kessien kans 850.la, saty parsi(en, särüstimmien 890.l,
hS kaikkien 904.l, hP kivien, kerittimien 919.l, hLo sormi(en
936.l, hE särkien 942.l, hK kaikki(en 957.la - kaikkien 957.lb,
pE kivien 973.l, pK kalavesiem 995.la, sE lapsi(j)e(n) 1051.l,
sPu sormien 1129.l, smM sipien 1156.la, sLou pursien, kuule-
toksien 1171.la, vI sormi(en 1192.l; - hK olkiam, vesiän 957.lc.

b. Varsin tavallinen on siirtymä-äänteellinen tyyppi; j:n
voimakkuus saattaa samallakin puhujalla vaihdella, niinpä -i-e-
-i^je- ja -ije-muotojen rinnakkainen esiintyminen riippuu usein
puhetemposta: pK kaski^jen 955.lb; - lm läppi^je(n), neljännyk-
sije(n) 850.lb, hE jokijen 942.2, pP Suuri^je 1007.l, sE lap-
si(j)e(n) 1051.l, smM sipi^jen 1156.lb, sLou kaikki^jen 1171.lb,
vL kaikki^jen 1213.l. Lounaismurteiden läppi^je(n) on ilmeisesti
kontaminaatiomuoto (< läp^jin + -jen).

c. -in (< -ien) usein suomen itäisissä ja pohjoisissa
murteissa sekä Inkerissä; Ala-Laukaan suomalaisilla huom. ge-
netiivin pohjalta kehittynyt komitatiivi (käss^jinkä); pE-s näl-
kävuosi^jn 973.2, Suus käs^jin 957.2, Tyts sär^jin 957.2, pK hir-
vi^jn 995.2, pP ki^jvin 1007.2, Ke ki^jviin 1020.1, To jok^jin 1035.

1, sE kaekki(n) 1051.2, sP retkiin, viljeluksiin 1071, sEu veih-
 tiin, sisäreksil 1. 1088.1, sIu miehän, talollissi(n) 1107.1,
 sPu jokin 1129.2, sLu mäkkin 1141.1, vI toisi, monelaisi 1192.2,
 vI kaikkän 1213.2, äyr torvin, sisaruksij 1230.1, sav lapsin,
 kaikellaisin 1249.1, smAL kässinkä 1270.1. Rapola on esittänyt
 käsityksensä, että savolaismurteiden pohjoisosissa on ajatelta-
 vissa säännönmukainen kehitys $\bar{e} > ie (> \bar{i})$, joten siis jokin,
 kivin^v-tyyppiset muodot olisi katsottava yksikkövirtaloisiksi ge-
 netiiveiksi⁷²⁴. Tämä ei nähdäkseni pidä paikkaan, sillä aitoja
 karjalais-savolaispiirteitä on todettu muutenkin kulkeutuneen
 pohjan perukoille asti⁷²⁵.

Ala-Laukaan suomalaisilla -in (< -in): sarvinka 1270.2.

3a. -ten-pääte tavataan odotuksenmukaisesti kaikkialla s:n
 ja h:n jäljessä kaksi- ja nelitavuisien nominien konsonantti-
 virtaloisissa muodoissa: lm lohten, edeliste 850.4a, sata nais-
 te(n) 871.3a, saty rihten 890.4a, hs toisten, kaakahaistem 904.
 2, hP lasten 919.2, h-p hihtomiesten 919.2, hE rihten, erellis-
 ten 942.6a, pE miesten, kyläläisten 973.4, pE-s toisten 973.4,
 pK lasten, perustusten 995.4a, pP toisten, laitasaarelaisten
 1007.5b, Ke miesten, makkolaisten 1020.2a, To lasten 3035.3a,
 sE lasten 1051.3a, sP toisten 1071.2, sIu naisten - näesten
 1107.2a, sPu miesten, tavallisten 1129.3a, smM toisten 1156.2,
 sLou naisten, kuuletosten 1171.3a.

Etelähämäläisten murteiden (Sammatin) -tēn-päätteinen las-
 tēn kans 942.6b palautuu omistusliitteisenä asuun lastein <
 lasteni. Huomautettakoon kuitenkin, että myös kontaminoitunut
 -tein (> -tēn)-pääte näyttää mahdolliselta (ks. kohta 4c).

b. Niissä kaksi- ja nelitavuisissa nomineissa, joissa var-
 talo päättyy konsonantteihin l, r, n, ei -ten-pääte ole äänne-

laillinen. Vanhimmilla kirjailijoilla tavataan vielä toisinaan odotuksenmukaista -sen-päätteen kehitystä, esim. Agricolalla suurdhen 'suurten', kiellen 'kielten', Martilla piennen lasten ym.⁷²⁶. Äännelaillinen kehitys olisi johtanut etenkin lounaismurteissa yksikön genetiivin kaltaiseen asuun, joten sekaannusten välttämiseksi oli -ten-pääte, joka on yleistynyt kaksita-vaisten s:n ja h:n jälkeisistä tapauksista sekä ennenkaikkea painottoman tavun jälkeisestä askelten, tütärten, pahinten-edus-edustuksesta (vrt. suhdetta emäntä : *emäntän), kaiketi tarpeen. Rapola esittää analogiamalleina myös supistumanominien tyypit estetten, lammasten⁷²⁷, jotka tuskin tulevat kysymykseen. lm hiirten, kovasinten 850.4b, sata liänten 871.3b, satY sualten 890.4b, pK pielten 995.4b, pP pienten 1007.6, Ke ään-ten 1020.2b, To suurten 1035.3b, sE nuorten 1051.3b, sIu pien-ten 1107.2b, sPu tilten 1129.3b, sLou uhersinten 1171.3b. Odotuksenmukaiset olisivat genetiivit hīrren (> hīren), kovasin-nen (> kovasinen), liännen, suallen jne., joissa s:n (d:n) assimiloituminen edellisen konsonantin kaltaiseksi on äännelakina. Genetiivityypit miesten, pienten ovat itämurteissa harvinaisehkokorvattuina muotoihin miehīn, pienīn. Konsonanttivartaloineen taivutustyyppi, mikäli voidaan päätellä Savon tuomiokirjan muodosta v. 1563 Kangasten nene Joroisista⁷²⁸, lienee sydänsavolaisilla seuduilla tunnettua ainakin jo 1500-luvun puolivälin tienoilta.

c. Edelleen tavataan -ten-pääte liittyneenä t:hen loppuvaan konsonanttivartaloon (*vart-ten): lm vartten, sutten, ko-reutte(n) 850.5a, hE vetten, vartten 942.5, Ke hirtten 1020.3, To küntten 1035.4a, sLu kätten 1141.2, sLou purtten 1171.4. Airila on katsonut tämän tyypin äännelailliseksi kuten lasten-,

ihmisten-muodotkin⁷²⁹. Tämä väite - lieneekö syy asendenttises-
 sa menetelmässä - ei pidä paikkaansa, sillä tämmöisissä tapauk-
 sissa on lähdettävä myöhäiskantasuomen lyhytalkuisesta gemi-
 naatasta (*vartten, *kännen, *vetten), jota suljetussa tavus-
 sa nykyisin yleensä vastaa yksinäisklusiili (suhde vintti :
 vintin, maitti : maitin, rotta : rotan). Odottaisimme näin ol-
 len genetiivimuotoja *varten, *veten, *hirtten, joita vielä mur-
 teittain käytetään. Puheenalaiset -tten-loppuiset genetiivit
 ovat syntyneet muiden taivutustyyppien analogiasta (paisetten,
 kevätten). Analogialle tietä raivaamassa ovat olleet sellaiset
 odotuksenmukaiset partitiivit kuin paisetta, kevättä - vartta,
 vettä, hirttä. Kettusen mukaan lounaismurteiden kaksitavuis-
 ten nominien konsonanttivartalaiset genetiivit ovat muinaisasu-
 tuksen mukana voineet kantautua yli meren myös täysgeminaatal-
 lisina (eest sūrte, pēnte yms.)⁷³⁰.

d. -ten-päätteiset genetiivit ovat harvinaisia; niiden
 änneläillinen asu on yleistyksiltä parhaiten säilynyt länsi-
 murteiden tarinaolennon nimessä vetempiru ja sen tapaisissa
 yhdyssanoissa, esim. hE vetenhaltijat 942.4, hK hētensār 957.
 3. Tämmöiseksi monikon genetiiviksi käsittää Lindén Asikkalaa-
 ta kuulemansa yksinäisen muodon veten : talo mūtti veten taha
 (kauas järven toiselle puolelle)⁷³¹. Ojansuu mainitsee tätä
 tyyppiä Kosken kappelista (Turun ja Porin lääniä) muistiinpan-
 nussa Tapanin virressä, jossa on kahdesti säe Alta orten, pääl-
 tä parten⁷³². -ten-muodot osoittavat, että tämmöiset genetiiv-
 it ovat aikoinaan olleet Turun seuduilla ja Uudellamaalla
 tavalliset. Mahdollisesti on näistä (eikä lasten, kirvesten-
 tyyppistä) saanut alkunsa lounaismurteissa ja Kaakkois-Hämees-
 sä tavattava -ten-päätteinen kontaminaatiotyyppi (lapsiten -

lapsiten)⁷³³. Huomattava on, että -ten-päätettä on muistiin-
merkitty (Borenius v. 1877, ks. Vienen läänin runot I 21, 232)
myös karjalan kielen alueelta (Kellovaaran runossa: hiten)⁷³⁴,
johon se kuitenkin mahdollisesti on kulkenut lännempää.

4. Analogisia -tten-, -ten-, -jjen- ja -hen-päätteitä, jois-
ta toistamiseen on ollut puhetta a- ja ä-vartaloiden monikon
genetiivimuotojen yhteydessä, käytetään samoin perustein myös
e-nominien yksikkö- tai monikkovartalaiseen asuun liittyneinä.
Lisäksi huomattakoon -ttein- ja -tein-päätteiset kontaminaatio-
muodot.

a. -tten-pääte liittyneenä kuluneeseen yksikkö- ja monikko-
vartalaiseen genetiiviin, Tornion murteessa myös lyhentymättö-
mään -in-asuun: lm järveitten 850.6c; - lm korvette' - corp-
pette', alasimette 850.6a. Jälkimmäisen ryhmän geminaattillinen
korppette' viittaa aikaisempaan korpei-vartaloon. - lm haukkiti-
te(n), alasimitte 850.6d, pP suksitten 1007.4, To lapsitten
1035.4b. Lounaismurteissa mahdollisesti monikkovartaloisen -in-
genetiivi + -tten-. Pohjanmaan ja Peräpohjolan -tten-genetiivit
ovat sellaisina etelästä asutuksen mukana kulkeutuneet. - Al-
kuperäisempää kantaa edustanee To sarvitten 1035.4c, josta Ai-
rila on otaksunut kontaminaatiota: sarvin + sarvitten⁷³⁵.

Lounaismurteissa tavataan -tten-pääte yleistyneenä myös
konsonanttivartaloisiin genetiiveihin: suurttenkin 850.5b -
kättetten 850.6b (pleonastinen -tten-).

b. -ten-pääte liittyneenä samoihin vartaloihin: lm väkke-
ten 850.7a (< väkei-); - hE lapsiten 942.7; - hK kaikkiten
957.4. Muodostukseltaan niinikään kontaminaatioita ovat alku-
aan konsonanttivartaloiset genetiivit lm kanttete, kättete
850.7b.

Erikseen mainittakoon superlatiivin vahvikesanana käytetty slou kaikiste(n) 1171.3c, mikä - yleistyneenä joskus kaikki-sanana taivutukseen: kaikisten vetten⁷³⁶ - on ilmeisesti monikon genetiivin ja elatiivin kontaminaatio (kaikkien + kaikista). Ylä-Satakunnassa, jossa tätä tyyppiä myös tavataan, on edellisen lisäksi otettava lukuun monikon elatiivin kontaminointimahdollisuus yksikön genetiivin kanssa: kaiken (ensimmäinen) + kaikista (vanhempi) = kaikisten (nuorempi)⁷³⁷.

c. -ttein- (-ttēn-) ja -tein-päätteiset muodot ovat yksikkövirtaloisten genetiivien ja -tten-, -ten-genetiivien kontaminaatioita (merein + merten, vuorein + vuortten): lm vuarttein, suttein 850.8a; - harvoin ei > ē lounaismurteiden välittämässä naapuruudessa Turun ylämaan Kosken pitäjässä:⁷³⁸ hittēn 850.8a; - lm hiirtein, miästein 850.8b. Alleliivattakoon että yleistysten kautta ovat tämmöiset muodot myös vanhassa kirjasuomessa päässeet sangen laajaan käytäntöön, esim. Agri-colalla Kättein, wettein, Kieldein, iurdheins, Inhimistein, Hengelistein ym. (ks. 1289.2,4 ja 1290.2,4). Sammatin krūnu-
miästen (ē < ei)^{942.6b} lienee samaa tyyppiä kuin lounaismurteiden miästein. Sensijaan -tēn-päätteisen omistusliitteisen muodon Sam lastēn kans voi selittää myös toisin (ks. kohta 3a).

d. Savon lounaisessa ulkoryhmässä on mahdollisesti Kaakkois-Hämeen murteen muotojen lapsiten, järvitēn vaikutuksesta syntynyt omapohjainen -jjen-päätteeseen nojautuva kontaminaatio: järvijje(n) 1171.2. Yhtä hyvällä syyllä on kuitenkin otettava huomioon myös seuraavan ryhmän osuus kontaminaation syntyyn.

e. -hen-pääte savolais-kannakselaisissa genetiivillälatiivissa: sEu vehtiin 1088.2, sIu lapsihenni 1107.3; - vI

käsihē välis 1192.3. Viipurilaismurteiden itäryhmän omistus-
 liitteisen käsihē-muodon h lyhyen i:n jäljessä viittaa mahdol-
 lisuuteen, että omistusliitteen ansiosta on genetiivin äänne-
 yhtymässä i-e tavuraja säilynyt ja sinne kehittynyt siirtymä-
 äänne h (vrt. omiheis kans, josta ks. 610.1,2d).

5. loi-, löi-monikon genetiiveinä käytetään suomen itämur-
 teissa 1) -jen-tyyppiä: sE kivilöje(n) 1051.4a; 2) supistuma-
 muotoja: sE kivilöi(n) 1051.4b, sEu veihtilöin 1088.3b, vi re-
 kilöin ~ rekilöi 1192.4a, äyr rekilöin 1230.2, sav veljilöin
 1249.2; 3) illatiivin analogiasta syntyneitä -hen-päätteisiä
 muotoja: sEu veihtilöihin 1088.3a, siu mäkilöihin 1107.4a, vi
 nimilöihe 1192.4b; - (öi > öe) siu rekilöehen 1107.4b.

1289.2. Vanhassa kirjasuomessa kohtaamme useita nykymur-
 teista tunnettuja e-vartaloiden monikon genetiivin edustusta-
 poja, mutta varsin runsaasti myös vanhemmalla kehitysasteella
 olevia muotoja. Valtaedustus kuuluu yksikkö- ja konsonantti-
 vartaloiselle genetiiville.

1a. Yksikkövartaloisten muotojen vanhinta kantaa edustaa
 -öen-päite, jota yleistyneenä pää- ja sivupainollisen tavun
 jälkeisistä asemista viljelijät jonkunverran 1500-luvun alku-
 puolen kirjailijat: Agricola: SKM I caikeden Me 228:11, (GMA)
 Leskedhen Rk 174 a, sotawäkedhen Rk 299 a, weliedhes UT 346 a,
 wihileitzedhen Rk 127 b. Westh: SKM I ylitze caickedhe cappa-
 liten 61:11-12. Upsalan ev.: (USEF) owedhen 12:15, pharisxäuxe-
 dhen 1:8. Kustaa Vaasan k. (1555): VKSL kaickedden teiden 45:12.

b. Agricolalla -ein + -öen-genetiivin sekamuotoja: (GMA)
 Caickeiden Rk 113 a, caickeiden Rk 144 a, 218 a, 348 a.

c. ö:n kadottua on tultu -ön-loppuisiin genetiivimuotoihin,
 joita harvinaisina poikkeuksina muutamissa länsimurteissa vie-

länkin käytetään (ks. 1289.1,1d). Tyyppi esiintyy vanhassa kirjallisuudessa suhteellisen harvoin ja sen käyttö rajoittuu kuitenkin nykymurteissakin etupäässä superlatiivin vahvikesanaan kaikki. Westh: SKH I caicken enimmäin, caicken ossain 266. Martti: SKH I kilpen 266. Sorolainen: SKH I caicken surin, suliettun owen 266, (VSK) wiettelewain hengen 500:11, molemittein tunnustähden 321:12. Kollanius: (AKK) caickeen 4:5, weljeen 52,59, weljen 90, osaweliensä 130. Rajaleni: (i-dift.) caicken ensin G 4 b. -en-loppuisissa esimerkeissä on aina otettava huomioon kehitysmahdollisuus -en < -ein, varsinkin attribuuteissa pääsanan edellä (ks. alempana e-kohta).

d. Säännöllinen vanhan kirjjasuomen monikon genetiivin edustustapa kaksi- ja nelitavuisissa sanoissa on -ein-päätteinen. Esimerkkien joukossa huomattakoon muutamat heikkoasteiset muodot (caikein, tähdein ym.), jotka eivät liene pelkästään ortografisia. Agricola: (GMA) Hengein UT 197 b, 317 a, 344 b, Ps 59 b, Hulein UT 318 a, caikein Rk 13 b, Kiwein UT 45 b, Leskein Rk 335 b, Rangastoxein Fr 33 b. Westh: SKM I caickein 21, 73, 105, Caickxin 131:29, sipeis 238:16. Martti: SKM II caickein 1, kilpein 8, weliein 31. Elimaeus: (AEK) caickein 11a, Leskein 18 a. Hemminki: (XMHK) weljein Vk 163 a, sipeis Vk 105 a. Gotthus: (GV) sormeins 19 a. Sorolainen: (VSK) tähdein 34, tunnustähtein 741, monein tufusmerkein 83, aiatoxein 15. Raamattu (1642): (RK) weljeinne J I, caickein J XXI. Raumannus: (XTRK) caickein II A 2. Kollanius: (AKK) kiwein 99, caickein 48. Ika-lensis: (AKK) caickein 10. Pacchalenius: (AKK) monein B 8 a. Muutosta ē > ei monikon genetiivissä pidetään yleensä analogisena, muiden vartaloiden diftongillisten muotojen vaikutuksesta tapahtuneena (vrt. pahain tecoin ym.)⁷³⁹. Murre-edustuksen

yhteydessä viittasimme rinnakkaiskehitykseen lukein < lükēn
 < *lukeſen, mikä sekin on muiden vartaloiden analogiaa (vrt.
 antain < antaen < *antaſen). Muutenhan odottaisi painottomas-
 sa asemassa aina ē > ei, jota emme kuitenkaan muissa muotoryh-
 missä tapaa (vetēn < vetehen, paisēssa < *paiseſessa ym.).

e. Diftongin jälkikomponentti on kadonnut attribuutteina
 käytetyistä genetiiveistä (-en < -ein). On kuitenkin mahdol-
 lista, että esimerkkien joukossa saattaa olla joku -ēn-päättei-
 nenkin muoto, sillä vanhassa kirjasuomessa ei aina ole helppo
 pitää niitä edustustapoja toisistaan erillään (vrt. edellä c-
 kohdan näytteitä). Westh: SKM I caiken ninen 59:16, 99:17, mo-
 nen ilmanlausumattoman hyyän töidhen kansa 61, suren syndini
 ia rijckokeidenj tyghii 63:8 (vrt. C-tekstissä: swrein syndeini
 ... 62:30-31). Martti: SKM II caicken duomioittens päälle 110:
 31, caiken 5:30. Raumannus: (KTRK) caicken näiden I E 2.

2. Monikkovartaloista genetiiviä on käytetty vain nimeksi,
 päätteinä -ien ja itäsuomalainen -in. Nelitavuisista sanoista
 puuttuvat esimerkit: a. Agricola: (GMA) caikien UT 214 a,
 iürckien Rk 203 b, kielien UT 233 b, kylkien We 38 a, käsien
 We 67 a. Sorolainen: VKSL caickien parhat Hercut 92:24. Kol-
 lanus: (AKK) hetkien 490 r. - b. Agricola: (GMA) Poluijs Ps
 32 a, pämiehins We 87 a, SKM I caickin 59:3. Sorolainen: (VSK)
 kielin 1066:21.

3a. Konsonanttivartaloisissa genetiiveissä -ten-päätte
 on odotuksenmukainen kuten nykysuomessakin vain s:n ja h:n
 jäljessä. Agricola: SKM I Lasten welille Me 211:20, käskyleis-
 tens Me 226: 18-19, Caupamiesten Me 226:20, (GMA) hocausten
 Rk 169 b, wocten UT 316 a. Westh: SKM I Jnhimisten 241:21, vel-
 golisten C 181:16, Cauppamiesten 227. Upsalan ev.: (USEF) pä-

miesten 1:8, tappausten 19:14. Martti: SKM II iousten, asuuais-
 ten 21. Finno: VKSL Inhimisten cocouxis 51:2. Ljungo: VKSL Suo-
 malaisten 57:27. Elimaeus: VKSL pappimiesten 58:39, apulaistens
 58:37. Sorolainen: (VSK) orvoilasten lo32, inhimisten 641. Rau-
mannus: (NRK) näkywästen II A 2. Kollanius: (AKK) usten 494,
 uscollisten 50. Rajaleni: (i-dift.) yxikertaisten MGS C I b.
Florinus: VKSL Miesten cans 76:2.

b. Sensijaan l:n, r:n ja n:n jäljessä on -ten-päätte (myös
 -den ?) analogista yleistystä (ks. 1289.1,3b): Agricola: (GMA)
 Twlten Ps 11 2, Kielten Ps 20 b, Mielten Ps B 2 a, Merten Ps
 14 b, Noorten UT 278 a, swrten Ps 17 b, woorten Rk 9 b, ärten
 UT 55 b, Hwlten We 95 b. Hemminki: (MMHK) nuorten L lo2:6, Juon-
 den L 90, Kielden L 58, Kielten Vk 147 b, suurten Vk 166 a. So-
rolainen: (LMMH I) wyleskeltyn kielten 937. Kollenius: (AKK)
 pienden 65, 73, 134. Florinus: VKSL muiden nuorten Miesten cans
 76:2, wuorden Mestarilla 76:8, Hijlliden päälle 47:14. 1600-lu-
 vun ja myöhemmän aikakauden kirjailijoiden -den-päätte on ilmei-
 sesti ortografinen (lue: -ten).

c. Edellisistä on pidettävä erillään Agricolan käyttämät
 -dhen ja -den-päätteet, jotka kuvastavat tai kuvastivat ennen
 häntä -den-ääntämystä (vrt. Agricolalla caikedhen ~ caikeden):
 (GMA) iurdhens Rk 327 b, Kielden UT 231 b, Mieldhen Rk 253 b,
 swrden Rk 12 a, Twlden Rk 52 a, woorden Rk 38 b, ioendens Rk 32
 b, SKH I swrhen 132. Näissä äännelaillisissa muodoissa kuvastuu
 seuraavan tyyppin odotuksenmukainen aikaisempi kehitysvaihe.

d. Sijapäätteen & assimiloituneena sanavartalon konsonantin
 kanssa. Agricola: (GMA) kiellen Ps 3 a, piennen UT 347 a, SKM I
 henen hwllens Me 194:29-30. Martti: SKM II piennen lasten 47,
 100. 1500-luvun alkupuolella elettiin ilmeisesti muutosten 18

> ll, rδ > rr, nd > nn jälkimainingeissa, mikä selittänee mainittujen tyyppien rinnakkaisuuden⁷⁴⁰. Kun Agricolalla ovat varsin tavalliset rδ:tä kuvastavat muodot (Wirdhat, sordhost, ymerdhet, wirdhet ym.), on muutos lδ > ll suoritettu aikaisemmin, josta on selviä tietoja jo keskiajalta (Sillanthaka v. 1390 Sääksmäki, Sillankorwa v. 1407 Paimio)⁷⁴¹. Niin muodoin on Agricolalla ym. tavattava tyyppi kiellen kaiketi odotuksenmukainen. Luulisin kuitenkin, ettei Agricolan käyttämissä Mieldhen, Kielden- genetiiveissä kuvastu pelkästään kirjallinen traditio (eivätkä ne liene teorioiden sepitettyjä), vaan niissä δ genetiivin funktion kannattajana on säilynyt kauemmin kuin muissa lδ-tapauksissa (vaikka lδ:n ja myös nd:n säilymistä genetiivissä onkin epäilemättä tukenut äänneläillinen swrdhen-tyyppi). Aivan päinvastaiseen tulokseen lδ > ll ja rδ > rr-muutosten ikäkriteeröitä punnittaessa on päätynyt Lindén, jonka mukaan suomen murteet eivät ollenkaan viittaa siihen, että muutokset kuuluisivat eri aikaan. Hän arvelee, että rdh:n ja rd:n käyttö Agricolan aikana perustui perintätapaan ja että kyseessä saattoi alkuaan olla tietoinen pyrkimys tasoittaa astevaihtelua, mikä olisi verrattavissa Stahlin toimintaan eestin puolella⁷⁴². Selitys vaikuttaa keinotekoiselta.

e. Analogisia yleistysmuotoja kuten nykysuomessakin ovat -t-ten-loppuiset genetiivit (ks. 1289.1,3c): Agricola: (GMA) Kätten UT 149 a, wetten Rk 149 b, wootten Rk 107 a 'vuosien'. Martti: SKM II sutten 56, täytten 108. Hemminki: (AMHK) virtten L 3, Vk 115 a, kätten L 35, kättens Vk 37 b. Kollanius: (AKK) wetten 66, täytten 223, sutten 104.

f. Edellisen ryhmän analogiaa (vrt. virtten) on Agricolan käyttämä lounaissuomalainen tyyppi (GMA) Jwrttens We 95 b.

g. -tten-asuisina on ilmeisesti luettava seuraavat -ten-
loppuiset genetiivit⁷⁴³: Hemminki: (AMHK) virten L 128. Kolla-
nious: (AKK) Hirten 347.

h. Sensijaan Agricolan muutaman kerran käyttämät (GMA) kä-
tes Ps 67 a, wooten Rk 107a, Vten We 35 b (2) saattavat kuvas-
taa länsimurteista tunnettua äännelaillista -ten-genetiiviä
(vrt. hE vetenhaltijat ym. , ks. 1289.1,3d).

4. Konsonanttivartaloista lohjenneena tavataan harvoin -t-
ten- ja -ten-päätteen liittymistä (lounaismurteiden tapaan)
vokaalivartaloon sekä kaksi- että nelitavuisissa sanoissa: a.
Hemminki: (AMHK) Veljeitten Vk 214 a (veljein + -tten). - Kol-
lanius: (AKK) asujamitten 15. - b. Carelius: VKSL morsiamiten
ylidze 87:33. Kollanious: (AKK) codhizamiten 91.

5. Vanhat kirjailijat (eritoten Agricola) ovat laajalti
viljelleet lounaismurteista tunnettuja (ks. 1289.1,4c) -ein-
loppuisia kontaminaatiogenetiivejä:

a. -ten (-den) + -ein kaksi-, neli- ja kuusitavuisissa
sanoissa: Agricola: SKM I Lastein 204:11, Wiholisteins Portit
208 : 2, (GMA) Inhimistein Rk 37 b, Iselistein UT 251 a, Ju-
malistein Rk 362 a. Martti: SKM II lastein 20, perilistein 45,
lähimmäistein 36. Hemminki: (AMHK) Lasteins Vk 158 a. Rauman-
nus: (ARK) Comissariustein I C 3. - Agricola: SKM I wortein
päle Me 212:20, (GMA) swrtein Ps 130 a, Jwrtein Pr 22 b, Joon-
tein Ps 16 a. Martti: SKM II cahdexandein 68. Hemminki: (AMHK)
Nuortein L 98, juondein L 119, suurtein Vk 176 b. Raumannus:
(XTRK) swrdein III A 6. - Agricola: (GMA) Käteis Ps 118 b, Rei-
tein Ps 33 a. Tässä ryhmässä saattaa t mahdollisesti ääntyä
tt:nä.

b. -dhen, -den (= -sen) + -ein: Agricola: (GMA) iurdheins

Rk 326 b, kieldein Ps 44 b, woordein Rk 5 b, SKM I wordhein
 Me 212:31-32.

c. -tten + -ein: Agricola: (GMA) Kättein UT 163 a, Suttein
 UT 89 a, wettein UT 22 a (2). Westh: SKM I wettein lähteixi
 240:24. Martti: SKM II kättein 5, wettein 152, Suttein 56, 74,
 76. Hemminki: (AMHK) suttein Vk 167 a, Kättein Vk 186 b. Soro-
lainen: VKSL nijnen tyhiän kättein 94:18. Kollenius: (AKK)
kättein 20. - Agricola: (GMA) merttein Rk 307 b.

-ein-muotojen erikoista suosimista osoittaa sekin, että
 Agricola on käännöskappaleiden uusintajulkaisuisissaan korjannut
 genetiivit usein -ein-päätteisiksi, esim. MAT III wotein We
 699 'vuotten' < MAT I wootten, wooten 321; MAT III wortein 532,
 668 < MAT I Woorden 180⁷⁴⁴.

1289.3. Vanhan kirjallisuuden e-vartaloisten nominien mo-
 nikon genetiivin kirjavasta edustuksesta on nyky Suomessa enää
 varsinaisesti käytössä vain yksikkö vartalo -ein-loppuinen,
 monikkovartalo -ien-päätteinen ja konsonanttivartalo -
 -ten-päätteinen genetiivi, esim. veljien ~ veljein, arpien ~
arpein, hirvien ~ hirvein, huulien ~ huulten, merien ~ merten,
sienien ~ sienten, seimien ~ seinten, uksien ~ usten, vesien
vetten, tosien ~ totten, ponsien ~ pontten, korsien ~ kortten,
jälsien ~ jälten; lähimmäisten ~ lähimmäisien, alasinten ~
alasinien, onnetarten ~ onnettarien, ompelijatarten ~ ompeli-
jattarien ym.⁷⁴⁵. Eri genetiivityyppejä suositaan eri määrin
 Yksikkö vartalo -ein-genetiivi, lukuun ottamatta vahvike-
 sanana käytettyä kaikkein-muotoa, on harvinainen ja sävyiltään
 hieman arkaistinen. Tilastotietojen perusteella on suurimmassa
 suosiossa konsonanttivartalo -ien-genetiivi, jos sellaista sa-

nasta käytetään. Niinpä tyyppisanoista suuri ja lapsi on monikon genetiivien yleisyysuhde seuraava: suurien, lapsien 33,3 % - suurten, lasten 66,7 %⁷⁴⁶. Toisaalta konsonanttivartalo tulee harvoin kysymykseen sellaisissa sanoissa kuin suksi: susten, hirsi: hirtten, hapsi: hasten, moni: monten, vuosi: vuotten, kausi: kautten. -ten-päätteisen genetiivin käyttö on Penttilän havaintojen mukaan⁷⁴⁷ rajoitettua vielä niissä sanoissa, joiden yksikön nominatiivin ensimmäinen tavu on lyhyt, esim. käsi: kätten, susi: sutten, syli: sylten, tuli: tulten, vesi: vetten; niissä on tavallisempi -ien-päätteinen genetiivi (käsien, susien ym.). Tämän ryhmän konsonanttivartaloiset genetiivit kuuluvat lähinnä runokieleeseen (merten, tulten, untten) tai vakinaisiin sanaliittoihin (kättentaputus, kättemme työt, vetten päällä raamatun kielessä ym.)⁷⁴⁸. Arkaistielta vaikuttaa -tten-genetiivi myös ominaisuudennimissä, esim. heikkoutten, hyvyytten, osuutten, totuutten, turhuutten, erilaisuutten; tavallisesti analogiseen ks:lliseen monikkovartaloon perustuva -ien-genetiivi (heikkouksien, hyvyyksien ym.). Harvialkuisen e-loppuistensanojen monikon genetiivi ei ole yhtenäinen: nukke: nukkein, kolme: kolmien, kaase: kaasein ~ kaasien; erisnimistä yksikkövartaloiset muodot Aarne: Aarnein, Kalle: Kallein, Polle: Pollein⁷⁴⁹.

Painollinen asema

1290.1. Genetiivityyppien odotuksenmukaisen suhteen, päätäten a- ja ä-vartaloiden edustuksesta, pitäisi e-vartaloiden painollisessa asemassa olla sama kuin painottomassakin. Näin ei kuitenkaan ole asianlaista.

1. Mitä ensinnäkin yksikkövirtalaiseen tyyppiin tulee, tavataan -ein-muotoja nykymurteissa ani harvoin: poiminnoissa ainoana esimerkkinä hE Porv tüttärein 949.2. Alakynnessä näkyvät tällaiset muodot olevan myös vanhassa kirjallisuudessa (ks. 1290.2). š:n katoaminen painollisesta asemasta kuten analoginen ei-diftongikin lienevät systeempikokon aiheuttamina peräisin kaksitavuisista sanoista.

2. Monikkovirtaloinen tyyppi on yleinen koko maassa, paitsi lounaismurteissa, joissa viljellään etupäässä analogisia -tten-muotoja.

a. š:n kadottua on tavaraja länsimurteissa säilynyt, idempänä i-e > ie, Kaakkois-Hämeessä myös ie > ia: hS hevosien 911.1, hP pistoksien kanssa 927.1, hE siämenien 949.1, hK hevosien 964.1a, pE hevoosien 984.1a, To avvaimien 1042, sE kynnyksi-(j)e(n) 1060.1, sEu petkelie 1095.1, smM jäfiksiel 1162.1, sLou tyttären 1180.1; - hK rūmenian kans 964.1b.

b. Siirtymä-äänteellistä edustusta tavataan alueilla, joissa äänneyhtymä i-e ei ole päässyt diftongiutumaan: pE hevoosi-je(n) 948.1b, pP hevosij^jen 1014.1; - lm tyttärije(n) 859.1, sE sisärijel 1060.1.

c. -in < -iän (vrt. 1289.1,2c): hK pahūksin 964.2, SuuS hevosin 964.2, TytS heposin 964.2, sP entisiin 1076.1, sEu heposiin 1095.2, sIu hevošsin 1117.1, sPu sisarin 1134.1, smM hevoⁱsin 1162.2a, vI ihmisi 1202, vL elläimin 1221, äyr sisaruksin 1237, sav ihmišin 1258, smAL tutkaminka 1276.

d. Vermlannin sammuvassa savossa -in < -in eräänä äidinkielen unohtumisen piirteinä: sammalin kanssa 1162.2b.

3a. Konsonantivirtaloinen genetiivi on äänneläillisesti -ten-päätteinen myös l:ään, r:ään ja n:ään päättyvän sanavar-

talon jäljessä: lm heosten, sydänten, ehtolisten 859.2, satA he-
 voste(n) 880, satY kappalten 896, hS sisarten 911.2, hP punas-
 tem 927.2, h-p ihmisten 927.2, sE sammalten 949.3, hK hietosten
 964.3, pE hevoosten 984.2, pE-s ihmisten 984.2, pP jänisten
 1014.2, Ke pistosten 1025.1, sainten 1025.2, sP kannusten 1076.
 2, sIu hevosten 1117.2, s_Pu tervasten 1134.2, smM eläinten
 ganssa 1162.3, sLou ihmisten 1180.2, smAL herraste 1276.2. Al-
 kuaan kolmi- ja viisitavuisten esimerkkien joukossa on syystä
 tai toisesta lyhenneitä muotoja (heosten < hevosten, sainten
 < *sainten, ehtolisten < *ehtajollisten) ja pidentyneitäkin
 (ihimisten). Painottoman tavun jälkeisissä asemissa ei ollut
 alkuaan astevaihtelua (suhde emäntä : *emäntän, parempi : *pa-
 rempat)⁷⁵⁰. Edellä huomautimme, että tästä asemasta yleistys
 on vienyt -ten-päätteen kaksi- ja nelitavuisiin sanoihin,
 joissa alkuaan käytettiin -sen-päätettä (*hülßen, *alasin/-
 sen ~ -den), ks. 1289.1,3b.

b. Lounaismurteissa -tten-pääte on yleistynyt jopa konso-
 nanttivartaloisiin genetiiveihin, jotka näin ollen ovat erään-
 laisia kontaminaatiomuotoja: tytärtten, sydäntten 859.3c.

c. Konsonanttivartaloisia -tein-päätteisiä genetiivejä on
 todettu lounaismurteiden itäryhmän rajoilta⁷⁵¹: kukkastein 859.
 5. Tämä pääte on ominainen myös kaksitavuisille ja supistuvai-
 sille e-vartaloille (miästein, orastein).

4. Vokaalivartaloisia -tten- ja -ten-loppuisia kontaminaa-
 tiomuotoja käytetään lounaismurteissa, Peräpohjolassa ja Kaak-
 kois-Hämeessä, -hen-loppuisia kontaminaatioita - savolais-
 kannakselaisessa murrepiirissä:

a. -tten-pääte liittyneenä ei- (harv.), e- tai i-varta-
 loon: lm pohtmeitten 859.3d (ilmeisesti pohtimein + -tten); -

lm siämnnetten 859.3a (edellisestä tyypistä kehittyneenä); -

lm tyttritten, laitumitten 859.3b, To jäsenitten 1042.3.

b. -ten-pääte kontaminaatioissa -in + -ten ja (-in >) -in
+ -ten: hK tättär̄iten 964.4; - lm paimmite 859.4.

c. -hen-pääte genetiivi-illatiivissa (-in + -hen): sEu
hepošiihen 1095.3.

1290.2. 1. Vanha kirjallisuus on viljellyt yksikkövirtaloista genetiiviä kolmitavuisista e-vartalosta vain nimeksi.

a. -ein: Agricola: (GMA) Sydhemein Rk 144 a, Tyttereins
Ps 78 b, Tytterein We 65 a, 67 b. Elimaeus: (AEK) Paimenein
17 b.

b. Pohjimmiltaan yksikkövirtaloisia ovat seuraavat -dhen
-den-päätteiset muodot (-ein + -sen; vrt. Pacanaidhen, jos-
sa -ain + -sen): Agricola: (GMA) sydhemeidhen Rk 191 a. Westh:
SKM I rijckoxeidenj tyghii 63:8, (MWT) sydhämeiden 231. Mah-
dottomalta ei tunnu olettamus, että vanhojen kirjailijoiden
kielentajussa saattoivat puheenalaiset muodot liittyä monikko-
virtaloisiinkin genetiiveihin e-vartaloiden ei:llisen monikon
taivutuksessa (vrt. syndiseille). Tätä ajatusta vastustaa kui-
tenkin vähän suosittu 1. genetiivin lisäksi se tosiasia, että
Agricolalta puuttuvat muista sijoista ei:llisen monikon esi-
merkit kokonaan (ks. 1288.2).

2. Vielä harvalukuisempi on monikkovirtaloisen genetiivin
edustus; muutama -ien- ja -in-loppuinen (itäsuomalainen) esi-
merkki Agricolalta: SKM I Tytterien Me 210:5, (GMA) Tytteriens
Rk 5 a; - (GMA) Tytterins We 3 a.

3. Vanhan kirjasuomen kolmi- ja viisitavuisien e-varta-
loiden genetiivi on valtaosaltaan konsonanttivirtaloinen:

a. Sanoista, joiden konsonanttivartalo loppuu s:ään, on vokaalivartaloinen genetiivi tuntematon: Agricola: (GMA) annosten Rk 213 b, entisten Rk 91 a, imetteweisten UT 36 a, puriechtiuaisten UT 187 a, rucolewaisten Rk 165 b, wskaldawaisten Rk 304 b. Westh: (MWT) synneisten cansa 165:33. Upsalan ev.: (USEF) inhimilisten 15:8. Martti: SKM II häpiällisten 24, weliesten 20. Elimaeus: VKSL rijdaisten inhimisten 58:29, (AKK) Cunnialisten 3 b. Raamattu (1642): VKSL ihmisten käsillä 37:36, sen-caltaisten 41:6, AJ cuckaisten 135. Kollanius: VKSL Articulus-ten ia Clausulain cansa 61:20.

b. Varsin yleisesti on -ten-pääte (n:n jäljessä -ten ja -den) liittynyt myös l:ään, r:ään ja n:ään loppuvaan vartaloon, vaikka -tten-loppuisia kontaminaatioitakin tavataan (ks. alempana): Agricola: SKM I Eleinten Me 216:4, (GMA) Paimenten Pr 11 b, tuhanten ABC A 3 a, Sisarten Rk 139 a, tytterten Ps 6 b, askeltens Rk 31 b, kynelteni Ps 27 a. Martti: SKM II muidhengin eläinden 159:7, Sisarten 20. Finno: (i-dift.) tyttärten E 3 b. Ljungo: VKSL tyttärten 58:4. Raamattu (1642): (RK) tyttärten J XVII a, VKSL paimendes wälillä 31:32, AJ luondocappalten cansa 133. Kollanius: (AKK) eläinden 95, cappalten 229:27, 231:11.

c. Agricolalla tavattavat -dhen- ja -den-päätteiset esimerkit esitettäkseen eri ryhmänä: MAT I Tyterdhen 197, (GMA) askeldens Rk 219 a, Kynelden Ps 58 a, cappalden UT 310 a, iäsendens Rk 202 b, sydhenden Rk 253 b, Paimenden We 41 b, 75 a, seitzemenkymmenenden We 80 b, tuhannen We 82 b. §:llinen muoto Tyterdhen osoittaa, että -sen- ja -ten-päätteiden yleistys on käynyt ristiin: edellinenkin on pyrkinyt valtaamaan itselleen alaa (lähtöisin kaksitavuisista sanoista). Mitä muihin esimerkeihin tulee, niin näissäkin on dentaalispirantin ääntämys

mahdollinen (vrt. hardasten, jossa rd = rō), vaikkei luonnol-
lisestikaan varma. On kuitenkin pidettävä silmällä se seikka,
että Agricola tekee yhtäältä t:n ja toisaalta dh:n, d:n käy-
tössä selvän eron, poikkeuksena vain d n:n jäljessä (emändä),
mikä sekin saattaa genetiiveissä kuvastaa eri sijapäätteitä
(Paimenten - Paimenden). Myöhemmillä kirjailijoilla lienee
-den vain ortografinen (= -ten).

d. -sen-päätteen suuntaan tapahtuneesta yleistyksestä on
vielä varmana esimerkkinä Agricolalta poimittu (GMA) askelles
'askeltesi' Rk 178 a; SKH I 133.

Kehityksen yleinen suunta on kuitenkin ollut -ten-päätteen
hyväksi: Agricola on käännöskappaleen uusintajulkaisussaan kor-
jannut muodon Tyterdhen asuun MAT III tyttertten Ps 224. Sama
on todettavissa dentaalispiranttiin nähden kaksitavuisissa sa-
noissa: MAT I Wordhein 137 ~ Woorden 180 > MAT III wortein
We 668, 532.

4. Kontaminaatiomuodoista on kolmitavuisissa e-vartaloissa
(paitsi -nen : -se-sanoissa) erikoisesti suosittu -tten- ja
joskus -ten-päätteen liittymistä i-asuun (? < -in):

a. -itten: Agricola: SKM I Tytteritten keskelle Me 212:6-7,
(GMA) kynelitten UT 309 b. Finno:VKSL hänen jäsenittens cauta
49:33. Hemminki: (AKK) jäsenitte Vk 191, sisaritten Vk 214 a.
Gothus: (GV) kyynelitten 4 a. Sorolainen: (VSK) älämitten 782.
Raamattu(1642): VKSL Abramin paimenitten ja Lothin paimenit-
ten välillä 31:29-30. Kollanius: (AKK) sisaritten 54. Paccha-
lenius: (AKK) kynelitten A 7 a.

b. -iten (tunnettu myös lounaismurteista, ks. 1290.1,4b):
Agricola: SKM I sinun Tytterites hartioillensa Me 203:7, (GMA)
Kyneliten Rk 212 b, Sydhemiten Rk 265 a, Paimeniten We 74 b.

5. -ein-loppuiset kontaminaatiot ovat yleistyneet kolmi- ja viisitavuisiinkin sanoihin (lounaismurteiden harvahkot esimerkit ovat vain kaksitavuisista sanoista, ks. 1289.1,4c):

a. -ttein: Martti: SKM II manderittein 60.

b. -tein: Agricola: (GMA) Inhimilistein Rk 305 a. Raumannus: (ARK) ihmistein III B 2, yhteistein III a 3. - Elimaeus: (AEK) Eländäin 27 a. Raumannus: (ATRK) paimendein III E 1.

Erityisesti -ein-muotoja on suosinut Agricola; hän on korjannut jopa muodon MAT I viholisten 112 asuun MAT III viholistein We 444.

1290.3. Murteissa ja vanhassa kirjallisuudessa harvinainen kolmi- ja viisitavuisen e-vartaloiden 2. genetiivi on jäänyt kokonaan nykysuomen edustuksen ulkopuolelle, jos emme ota huomioon vierasperäisiä e-loppuisia sanoja, jotka taipuvat samoin kuin kaksitavuiset (kurare-in, maggiore-in, minore-in⁷⁵²). Muussa suhteessa ollaan suurin piirtein kaksi- ja nelitavuisen sanojen taivutuksen kannalla (ks. 1289.3): usein mahdolliset sekä monikko- että konsonanttivartaloiset genetiivit, esim. hevosten (tavallisin) ~ hevosien, tyttärien ~ tytärten, kyynelien ~ kyynelten, ystävättärien ~ ystävätärten jne. Eri sanaryhmien, jopa eri tyyppisanojen monikon genetiivin muodotuksessa on erilaisuutta. Niinpä konsonanttivartaloista genetiiviä käytetään ylivoimaisesti -se-, -kse-sanoissa, esiintymärunsaus seuraava: hevosien 0,5 % - hevosten 99,5 %; variksien 7,3 % - varisten 92,7 %⁷⁵³. Vierasperäisessä -kse-sanastossa viljeltäneen yksinomaan konsonanttivartaloisia asuja (atlasten, iiristen, kustosten, modusten). l-, r-, n-loppuisissa sanoissa lienee konsonanttivartaloisen muoto hieman alkynnessä: tyttärien - tytärten, kyynelien - kyynelten, soittien

mien - soitinten. Mutta tässäkin ei käy yleistäminen: erittäin harvoin käytetään muotoja kantelien, manterien, vempeliä, askarien; sensijaan sanasta kappal on harvinsainen konsonanttivartaloineen kappalten, kun taas käänteissä eläinten kuningas, ahventen valtakunta on tämä tyyppi yksinomainen. Muoto tuhanten vaikuttaa ylätyyliseltä, tavallisesti tähnsien; samoin ominaisuudennimistä on konsonanttivartaloineen genetiivi hyvin harvinaisen, muodot totuuten, osuuten, hyvyytten ym. vaikuttavat arkaistiselta (ks. 1289.3); muutamista -kse-sanoista on -ien-genetiivi niinikään yleisempi (ajatuksien)⁷⁵⁴.

Partitiivi

Painoton asema

1291.1. 1. Kaksi- ja nelitavuisten e-vartaloiden partitiivissa kuten a- ja ä-vartaloidenkin ovat kantasuomen -ša, -sä-partitiivien äännelaillisina jatkajina muodot, joissa -iä, -iä > -i(a, -i(ä ~ -ia, -iä; -i^ja, -i^jä; -ija, -ijä; -ijja-, -ijjä- ~ -ijja-, -ijjä-; -ii; -ī, -ī, -i. Puheenalaisten tyyppien keskinäisistä suhteista, kehityksestä ja levinneisyydestä ks. yksityiskohtaisemmin 612.1 ja 840.1.

a. -ja, -i(ä tai -ia, -iä useimmissa suomen murteissa: lm sussia 851.la, sata jälkiä, jälkimäisiä 872.la, saty henkiä, äkinnäisiä 891, hS miähiä, herrollisia 905.1, hP paasia, savolaisia 920.1, h-p nimiä 920.1, hLo takkijaisia 937.1, hK sukulaisi(anne 958.la, kielellisiä 958.lc, pE jokia, minvälaisia 974.la, pE-s susia, ruohtalaisia 974.la, pK haravasüliä, vakituisia 996.la, pP suuria, kuvatuksia 1008.la, Ke kiviä, syöpäläisiä 1021.1, sE lehtiä, yksityisiä 1052.1, sP pahulaisia 1072.1, sEu miehiä, ruoampuo^ofinnisiä 1089.la, sPu lampia 1130.1, sLu

käsiä, kertomuksia 1142.la, smM jokkiviä, ruohtalaisia 1157.l,
 slou kiviä, arvotuksia 1172.l, vi veljiä 1193.la, vl kaikkia
 1214.la, sav sušia 1250.l, smAL käsiä 1271.l.

b. Siirtymä-äänteelliset -i^ja, -i^jä - i^ja, -i^jä; -ija, -ijä
 ja -ijja-, -ijjä- ~ -ijja- ~ -ijjä-tyypit:

-i^ja, -i^jä ~ -i^ja, -i^jä: sata käsi^jä 872.lb, pE kaikellai-
 si^ja 974.lc, pK hirsi^jä 996.lb, pP hauki^ja 1008.lb, sEu sūri-
 j^a 1089.lb, vl lapsi^jaan, turhūksi^ja 1214.lb, ovi^ja 1214.lc.

- Etelä-Pohjanmaan murteessa tulee joskus näkyviin vartalovo-
 kaali i, joka on yleistynyt muista mon. sijoista: vel^ji^jä
 974.lb.

-ija, -ijä: lm kessi^jä(n) 851.lb, hS kivi^jä 905.2, hP lap-
 sija, tyytyväisijä 920.2, hLo käsi^jäs 937.2, hK künsijäs 958.
 lb, pE sualijansa 974.2, pE-s jälkijä, käypäläisijä 974.2, pK
 sarvija, jonnilaisija 996.2, pP lapsija, reisuvaisija 1008.lc,
 Ke lohija, saksalaisijakin 1021.2, sE toesija, sukulaisija
 1052.2, sP henkijä, tavallisija 1072.2, sEu künsij^ä 1089.2,
 sIu rekijä 1108.la, sLu varsija 1142.2, smM lampija, ampijaisi-
 ja 1157.2, slou kaikkija, ensimmäisijä 1172.2, vi toisijä 1193.
 lb, vl olkija 1214.2, äyr käsi^jän 1231.l, smAL hani^ja 1271.2.

-ijja-, -ijjä- ~ -ijja-, -ijjä-: sIu käsi^jjän, kapistuksi^j-
 jän 1108.lb, sPu veärüksij^jän 1130.2.

Useissa murteissa esiintyy siirtymä-äänteellinen tyyppi
 vain omistusliitteen yhteydessä, jolloin sijapäätteelle lan-
 keava paino on estänyt a:n, ä:n sulautumisen edelliseen vokaa-
 liin. Tästä johtuu paradigmaattinen vaihtelu, esim. vi lapsi-
 j^aaan, toisijä - lapsii, toisii, sIu käsi^jjän - kässi, äyr kä-
 sijän - käsi, sata Ulvila korsias - korsi, lm kessi^jän - kessi.
 Huomautettakoon, että lm kessi^jän ei ole täysin äännelällinen:

geminaatiovartalo on yleistyntä supistumapartitiivista kessi.
 Ala-Satakunnassa saattaa partitiivin päätteiden paradigmaat-
 tinen vaihtelu johtua myös ensi tavun pituudesta: suhde mäkiä,
nimiä, mutta korsi (vaikka omistusliitteen yhteydessä korsia-)
 755. Tämä suhde ei ole kovinkaan vanha, sillä vielä Rajalenius
 käytti 1600-luvulla jotenkin säännöllisesti supistumattomia
 muotoja 756.

c. -ie (< -ia, -iä) muutamissa savolaismurteissa: sPu suu-
rie, tyytyväisie 1130.3, sLu kaikkie, talakouksieki 1142.1b.

d. -i (-ii)-pääte useissa eteläsuomen ja Inkerin murteissa,
 satunnaisesti myös Peräpohjolassakin: turY piäni, monellaisii
 871.2, saTa jälki, talollisii 872.2, hLo kaikki 937.3, hE miä-
hi, suomalaisi 943.1, hK nimi 958.2, suUs miähii, tokinaisii
 958.2, TytS lahti, rikkauksi 958.2, Naav vuosii 1036.2, sEu
 kässi, rēkkalaesi 1089.3, sLu kässi, talollisii 1108.2, vi kaik-
 ki, küläläisi 1193.2, vL olki 1214.3, äyr pieni, kummitoksi
 1231.2, sav miehi, vihollisii 1250.2, smAL hirvi, monikkaisi
 1271.3a, olkii, uskovaisiiha 1271.3b. Kahden viimeisen esimer-
 kin -ii ääntyy diftongina. Savon itäisen ulkoryhmän Ruskealan
 pitäjän murteelle on ominainen se rajoitus, että i:llinen par-
 titiivi esiintyy vain milloin ei ole sekaannusvaaraa yksikköön,
 esim. naisi, miehi, varsi, mutta lehtijä, lampija, järvijä 757.

e. Ala-Laukaan suomalaismurteessa -i > -i, lounaismurteis-
 sa -i > -i: smAL lapsi 1271.4; - lm haukki, lapselissi 851.2.

2. Erikseen mainittakoon niiden kaksi- ja nelitavuisten e-
 vartaloiden partitiivit, joiden ei:llinen monikkovartalo on
 analoginen (lähtenyt i-vartaloista, ks. 1287.1,3), mutta sija-
 päätteen kehitys säännönmukainen (vrt. partitiivimuotojen kehi-
 tystä a-vartaloiden painottoman aseman oi-monikossa):

a. -eja, -ejä: sata kurjeja, kiv[~]ejä, re[~]jä 872.3, pP kive-
jä 1008.2. Ala-Satakunnan murteessa, jossa äännelaillisen kehi-
tyksen tietä yksikön partitiivi tuli samanlaiseksi kuin moni-
kon (kivi[~]jä, nimi[~]jä; olkia, onnia)⁷⁵⁸, ilmenee se rajoitus,
että kurjeja, kiv[~]ejä-tyyppisiä muotoja ei käytetä kaksivarta-
loisista sanoista, sillä konsonanttivartaloisen yks. partitiivi-
nin johdosta ei sekaannusta yksikön ja monikon välillä ole ta-
pahtunut. Sitäpaitsi käytetään ei:illisen monikon partitiiveja
vain siinä osassa murrealuetta, missä muutos -ea, -eä > -ia,
-iä on suoritettu⁷⁵⁹. Vrt. tähän, mitä edellä ei-monikon syn-
nystä on sanottu (ks. 1287.1,3).

b. Edellisestä tyyppistä ovat kehittyneet loppuheittomuo-
dot (-ei, -ē, -e):

-ei (< -eja, -ejä): lm havvei, varrei, alasime[~]i 851.3,
turY kive[~]i 871.4, sata särje[~]i 872.4, hE varsei 943.2.

-ē (< -ei): hE loh tulikiv[~]ē 943.3.

-e (< -ei) lounaismurteissa: mäe, särje 851.4.

3. Vahva-asteinen sijapäätte on yleistynyt sivupainollises-
ta asemasta. Ala-Laukaan edustus (joka sellaisenaan jatkuu vat-
jaan) on selvästi pleonastinen: kässi[~]tä 1271.6. Lounaismurteis-
sakin (erityisesti omistusliitteisissä muodoissa) on ilmeises-
ti edellytettävä samanlaista kontaminaatiota: kessi[~]tä(n) 851.5a
(käsi + -tä-); - loheit 851.5b. -ta, -tä-päätte oli tarpeen se-
kaannusten välttämiseksi, sillä äännelaillinen kessin 'käsi-
jään' merkitsi samalle myös illatiivia 'käsiin'.

4. Vakkasuomessa käytetään harvoin e-vartaloi[~]stakin loh-
kosyntyistä si-monikkoa: Pyh ri[~]hessi 851.6.

5. Savolais-kannakselaisissa ja Inkerinkin suomalaismurteis-
sa on kaksitavuisten e-vartaloiden monikkomuodostukseen vienyt

uusille urille loi-,läi-monikko (reducointialueella loe, läe):

a. Sivupainollisen tavun jäljessä ovat -ta, -tä-päätteiset muodot odotuksenmukaisia: sEu vehtiläitä 1089.4a, sLu mäkiläitä 1108.3a, smM mäkiläitä, lampiloita 1157.3, sLou jokiloita 1172.3; - sEu rekiläitä 1108.3b, sLu mäkiläitä 1142.3.

b. Dentaaliton päätte on yleistystä painottoman tavun jälkeisistä asemista (koiloi, täiläi): sEu vehtiläi 1089.4b, vi haukiloi 1193.3, äyr rekiläi 1231.3, sav veljiläi 1250.3.

1291.2. Vanhan kirjasuomen e-vartaloiden monikon partitiivien kirjavuudessa kuvastuu eri murteiden edustus, jossa määrävänä on ollut lounaismurteiden ja niiden ympäristön kanta:

la. -ia, -iä-loppuisia muotoja on viljelty eniten (jo Agricolaista alkaen). Siirtymä-äänteellinenkin tyyppi lienee edustettuna (tyhmijä Inhimisijä, asumaisijä, Caickijä), ks. 840.2.

Agricola: SKM I caickia 118, Picunalehtie 218, inhimisie 204, (LMMH II) tyhmijä Inhimisijä Rk 361. Westh: SKM I vskolisia palueliata 227:4. Upsalan ev.: (USEP) veliiänne 15:16, käskyl/äi/-siä 15:9-10. Martti: SKM II kiuiä 99, lapsia polia 51 'lapsipuolia', caikinaisia 73. Finno: (ASK) asumaisijä 5, caickia 10. Elimaeus: (MEK) Caickijä 41 b, toimelisia 17 b. Hemminki: (MMHK) uusia L 4, viholisians Vk 40 b. Gothus: (GV) vuosia 5, kiusauxia 25. Sorolainen: (VSK) Sotamiehiä 336, spitalisia 168, Hengeliä 331. Raamattu (1642): VKSL puuttumuxia 43:34, AJ petollisia 134, (RK) suuria J X, wihamiehiä D V, wirsiä D V. Raumanus: (ARK) suuria I B. Kollanius: SKM III miehiä 25:12, tohdistoia 173:14.

b. 1500- ja 1600-luvun kirjellisuudessa melkein yhtä yleinen on ï:llinen supistumapartitiivi, jonka merkinä tavallises-

ti -i, Hemmingillä johdonmukaisesti -ii (satunnaisesti kuitenkin omii unins). Agricola: SKM I caiki 164, 197, 209, (LMAH I) sw-ri tunnustechti UT Apt 6, wiholisi Rk 164, hengelisi 333. Westh: SKM I moninaisi 234:7, tuleuaisi 233:27. Upsalan ev.: (USEP) hyuästihaisewaissi 10:3-4. Finno: (ASK) taitauaisi 7, alamaisi 10. Juhana III:n k. (1584): VKSL heiden lapsins 55:28, caicki maita 56:22. Hemminki: (AMHK) Ilo virsii L 3, omii unins Vk 183 a, Opetuxii kirjalisii, toimelisi L 25. Pictorius: VKSL caicki Jumalisi suomalaisi 89:15, lukewaisi 89:16. Gothus: (GV) lukewaisi 9, asuwaisi 5. Sorolainen: (VSK) tunnustähti 313, kijldäwäisi 259. Kollanius: (AKK) ristiäisi 226. On mahdollista, että ainakin osassa lounaismurteita oli muutos -ī > -i jo 1500-luvulla tapahtunut, mikä kuvastunee puheenalaisten esimerkkien kirja-asussakin⁷⁶⁰.

2a. ei:llisen monikon partitiivit ovat melko harvinaisia; esimerkkejä vain kaksitavuisista sanoista: Rasmattu(1642):SKH I sarweja 269. Raumannus: SKH I Hengejä 269. Forseen: SKH I kiwejä 269. Frosterus: SKH I tähtejä 269.

b. Loppuheittotapauksia: Martti: SKM II weliei 31:27. Finno: (ASK) änei 116, sormei 37. Hemminki: (AMHK) sormei Vk 46 a. Sorolainen: SKH I tunnustähtei 269.

3. Vahva-asteisen päätteen yleistymistä tavataan ensinnäkin semmoisista alkuaan nelitavuisista sanoista, joissa sivupainon asema on voinut vaihtua; edelleen lounaismurteiden tapaan muutamista kaksitavuisista sanoista, joissa ei liene kysymys partitiivin vahva-asteisen päätteen yleistymisestä heikkoasteisen tilalle, vaan eri sijapäätteiden kontaminoitumisesta samaan muotoon:

a. Agricola: SKM I rukoxita 26, Cocouxita 200, (LMAH I) In-

himisit Rk 189, (LMXH II) Jumalissita Rk 329. Juhana III:n k.
 (1584): VKSL Lain miehit 56:21. Agricolaalla esiintyvä Jumalis-
 sita viittaa ss:änsä vuoksi -i + -tämuotojen kontaminaatioon.
 Mitä erikseen muotoon Inhimisit tulee, niin tämän sanan rinnak-
 kaisesti esiintyvä neli- ja kolmitavuinen vartalo on helposti
 sekoittanut odotuksenmukaiset päätteet. Yhtäältä Agricola in-
 himisie, Sorolainen Inhimisiä, ihimisi, toisaalta Martti Ihmi-
sitä, Laurentius Petri Ihmisit jne. ovat synnyttäneet sijapäät-
 teeltään analogiset partitiivit Agricola Inhimisit ja Agricola
Ihmisiä, Hemminki ihmisiä, ihmisiä jne. (ks. 1292.2).

b. -ei + -t(a), -t(ä)-partitiivien kontaminaatioita: Hem-
minki: (AMHK) jäljeit Vk 154 b 'jälkiä', (MHK) veljeit Vk 142 a.

1291.3. Nykysuomen e-vartaloisten nominien monikon parti-
 tiivi muodostetaan kaikissa tavuasemissa säännöllisesti -ia,
 -iä-loppuisena, esim. lahtia, kiviä, käsiä, kolmia, sisaruksia,
lämpimäisiä, ystävyyksiä, kannattavaisia, sedanneksia, seitse-
mänsiä, tuhannensia jne. Sanasta nukke ovat mahdolliset sekä
nukkia että nukkeja. Jälkimmäinen tyyppi on yksinomainen e-
 loppuisissa erisnimissä (Polle : Polleja)⁷⁶¹.

Painollinen asema

1292.1. la. Alkuaan painollisen tavun jäljessä on odotuk-
 senmukainen vahva-asteinen partitiivin päätte (ks. 613.1 ja
 841.1): lm tyttäritän, pohtmit 860.la, To hevusita 1043.la,
Naav semnoisita 1043.la, Natta enti'itä 1043.la, sml tervaksita
 1163.1, sLou tervaksitam 1181.1. Lounaismurteissa dentaaliaines
 on usein säilyneenä painottomankin tavun jäljessä sisäheiton
 tapahduttua (pohtmit, tütrit, kapplit 'kappalia' ym.). Monikko-
 vartalon pätevekaali saattaa olla syntynyt supistumatietä ku-

ten esim. muodossa lm ihmisiit 860.1b, joka on partitiivien ihmisi ja ihmisitä kontaminaatio.

b. Kontaminaatioita, joissa supistuma-i on lyhentymättä, tavataan Peräpohjolan murteissa: Jälli entisita, Kill semmusiita 1043.1b.

2. Suomen murteiden e-vartaloiden nominien mon. partitiivin valtaedustus on analogisten supistumamuotojen kannalla. Systemipakko on tasoittanut sijapäätteiden vaihtelun kaksitavuisissa nomineissa tavattavan dentaalittoman edustuksen hyväksi (vrt. painottoman aseman edustustapoja 1291.1).

a. -i(a, -i(ä tai -ia, -iä samoilla murrealueilla kuin kaksi- ja nelitavuisissa sanoissa: lm uhenkokossia 860.2b, satA alkasia, matkustavaisia 881.1, satY semmosi(a 897, hS tämmöttiä, syrämellisiä 912, hP veljeksiä, alustalaisia 928.1, hK tuokkosia 965, pE häjyyksiä, vartahallisia 985.1, pE-s värisiä 985.1, pK naimisiani 101.1a, pP ilkkikurisia 1015.1a, Ke pistoksia 1026, To sisäria 1043.2, Naav ihmisiä 1043.2, Natta nykysia 1043.2, sE sellasia 1061.1, sP Semmosia 1077.1, sEu heposia 1096.1, sLu tuommosia 1146.1, smM sammasia 1163.2a, sLou harjaksia 1181.2, vL tervaksia 1222.1a, smAL millaisiakä 1277.1.

b. Siirtymä-äänteelliset -i^ja, -i^jä; -ija, -ijä; -ijja-, -ijjä- - -ijja-, -ijjä-tyypit, jotka omistusliitteisinä saattavat olla paradigmaattisessa vaihtelussa -i-partitiivien kanssa (sIu hevosijjän - hevosī ym.), ks. 1291.1b:

-i^ja, -i^jä: pK punasi^ja 1001.1b, pP vereksi^jä 1015.1b, smM hevosij^ja 1163.2b, vL kärpäsi^jä 1203.1, vL muuraimi^ja 1222.1b.

-ija, -ijä: lm tyttärijän 860.2a, h-s otuksija 928.2, pE-s mutkasija 985.2, pK rümmenija 1001.2, pP poikasija 1015.2, sE hevosija 1061.2, sP kannuksija 1077.2a, sIu sormuksija 1118.1a,

smM küpenijä 1163.3, sLou tervaksija, tutkintolaesija 1181.3,
vL sellaisija 1222.2.

-ijja-, -ijjä- - ijja-, -ijjä-: sP Pöekasijjaan 1077.2b,
hevosiijän 1118.1b. Analogian lähteenä on lähinnä kaksitavuis-
ten partitiivityyppi kenkiijän⁷⁶².

c. -ie-pääte paikoin savolaismurteissa (ks. 1291.1,1d):
sLu ihmisie, velvollisüksie 1146.2.

d. -i (-ii)-pääte (ks. 1291.1,1d): turY pytkyliäisi 881.2,
sata avami 881.2, hLo simmotti 939, hE semmotti 950, To hevoi-
si 1043.3, sEu elläimi 1096.2, sIu semmoissi 1118.2, vI ilošii
1203.2, vL elläimii 1222.3, äyr punaⁱsi 1238, sav valkosi, kar-
mañnikkeisi 1259, smAL vimisii 1277.2a, punaisi 1277.2b.

e. -i (<-i) Ala-Laukaan suomalaismurteessa ja -i (<-i) lou-
naismurteissa: smAL punasi 1277.3; - lm tyttöri, ihmissi 860.3.

3. Lounaismurteissa kaksitavuisiksi lyhenneiden sanojen
ei:llisen monikon supistumapartitiiveja (harv.): paimnei, poht-
mei 860.4.

4. Analogista si-monikkaa näkyy käytetyn vakkasuomen alku-
aan kolmitavuisen e-vartaloiden sisäheittomuodoissa: remples-
si 860.5. Puheenalaisen sanan taivutus lienee lounaismurteissa
mukautunut supistumanomineihin.

1292.2. la. Vanhan kirjasuomen painollisen aseman partitiiv-
viedustus on nykyistä vanhemmalla kannalla; -ta, -tä-päätetä
tapaa vielä 1642:n raamatussa ja 1600-luvun kirjailijoilla var-
sin yleisesti: Agricola: SKM I Eleimite Me 218:6, 219:3, sen-
caltaisita Kk 104:22, 130:21, iesenitens Kk 160:3, sydhemite
Me 197:25. Westh: (MAP) sencaltaitzit 57, sencaltaiszita 105,
syndisitä 137. Upsalan ev.: (USEF) ijenkaichisita 13:19. Mart-
ti: SKM II eläimitt 56, sisarit 31, sencaldaisita 147. Finno:

(ASK) sydhämitten 76, syndisit 93. Juhana III:n k. (1584): VKSL hewoisitt 54:5, heiden palka hewositans 55:29. Hemminki: (AKK) Tyttärkans Vk 185 b, kyynelit Vk 188 b. Sorolainen: VKSL Inhimisten Tyttärittä 97:15. Raamattu (1642): (RK) tyttäritä J XVII. Laurentius Petri: SKH I Ihmisit, jäsenit 325. Raumannus: (ARK) ihmisitä I B 2, elämitä II F 3. Kollanius: (AKK) käymisitä 44, sencaldaisita 135, peijaisita 44. Ikalensis: (AKK) omaisitans 3, wastoin käymisitä 33, yppiniscaisia ja kiwisiä Sydhämmitä 83. Pacchalenius: (AKK) Sydhämmitänne I 1 a.

b. ei:llisen monikon partitiivista on vain dentaalipäätteisiä näytteitä: Hemminki: (AKK) sydhämeit L 90, andimeita L 88. Rajaleni: (ASMAH I) kyyneleitä MCS F I a (taivutustyyppi kyynel : kyynelen).

2a. Painottomasta asemasta yleistynyttä analogiaedustusta tavataan Agricolasta alkaen jonkunverran jo 1500-luvulla. Tämä hämäläismurteiden taivutustyyppi saa yhä enemmän jalansijaa, niin että 1700-luvulla ovat -ia, -iä-loppuiset muodot tavallisia 763. Agricola: (LMAH II) imeelisiä Rk 56. Martti: SKM II Ihmisiä 86, sencaldaisia 15, rijteleweisiä 118:36, irtaimia 98. Hemminki: (AMHK) ihmisiiä vaevaisia L 48. Sorolainen: (VSK) tulisia nuolia 375, kiwisiä 310. Raamattu (1642): VKSL hiuxia 35: 38, AJ sencaltaisia 131, yhteisiä 130. Raumannus: (ARK) sencaldaisia III B 2, ihmisiiä III C 4, erinomaisia III B 4 b. Kollanius: (AKK) käymisiä 225, pydhöxiä 85, ykipahnaisia 56, elämiä 129. Ikalensis: (AKK) kiwisiä 83. Rajaleni: (ASMAH I) Wahingollisia MCD D II a. Raamattu (1685): (ARCK) kellaisia 774. Esi-merkkien joukossa on viisitavuinen sana rijteleweisiä, jonka kolmas tavu on lyhyt ja näin ollen dentaaliton sijapäätte odotuksenmukainen ainakin nykysuomen painosuhteiden kannalta kat-

sottuna (sivupaino neljännellä tavulla). Muoto eläimiä lienee peräisin alkuaan nelitavuisesta sanasta *eläjämää, jossa heikkoasteinen sijapäätte saattoi säilyä.

b. Lounaissuomalaisilla kirjailijoilla (varsinkin Hemmingillä esiintyy usein -i-päätte; harvoja esimerkkejä myös Agricolaalta. Agricola: SKM I multa sencaltaisi Kk 6:20, (LMMH II) Taiualisi Joh 3. Martti: SKM II Eläimi 58, Eläimmi 67. Finno: (MSK) cunnialisi 10. Hemminki: (NKK) salaisii L 2, maalisi L 85, Endisii Vk 90 b, SKM I ihmisii 155.

1292.3. Kuten sanottu vaihtui vanhan kirjasuomen vahva-asteinen partitiivin päätte kolmi- ja viisitavuisissa sanoissa heikkosteiseen varsin yleisesti jo 1700-luvulla. Nykysuomi viljelee vain analogisia -ia, -iä-loppuisia muotoja, esim. variksia, eläimiä, hevosia, kymmeniä, monensia, sadansia, johtajattaria, onnettomuuksia, vaiillinaisuksia ym. Mielenkiintoisen poikkeuksen tekevät kannel, kyynel-tyyppiset sanat, joista käytetään sekaparadigmaa (äänneläilliset muodot vähemmistönä): kyyneliä 34,6 % - kyyneleitä 65,4 %⁷⁶⁴. Palaamme asiaan supistumanominien yhteydessä.

Illatiivi

Painoton asema

1293.1. Suomen murre-edustuksen e-vartaloiden illatiiveissa ilmenevä kirjavuus johtuu osaksi samoista tekijöistä kuin a- ja ä-vartaloisten nominien painottoman aseman edustuksessa (ks. 614.1 ja 842.1), osaksi myöhäsyntyisten ei- ja loi-, läi-monik-
kovartaloiden kombinoitumisesta eri sijapäätteiden kanssa. Aluksi tarkastamme odotuksenmukaisen i-monikon illatiivimuotoja, tämän jälkeen ei- ja loi-, läi-monikon.

1a. Suomen murteiden valtaedustus kuuluu äännelaillisille h:ttomille illatiiveille: tur Y toissiin 873, satA kässi(n), päivällissi(n) 873, satY kaikkim 892.1, hS vesi(n), velkahittiin 906, hP suuriin, höpötyksiini 921, h-p kässiin 921, hLo nisiij 938, hE künsi 944.1, hK vuosi 959.1, pE-s henkiin 975.3, pK kässi(n), tirmistüksin 997.3, pP jäläkiin, kysymyksiin 1009, sE kässi(n) 1053, sP retkiin, kävellüksi 1073, sEu monni 1090.1, sIu kivvin, talollissi 1109.1, sPu pilvin 1131, sLu mäkkiin 1143.1, smM käsisiä 1158, sLou pursii(n) 1173, vI lummi 1194.1, vL naittajaisin 1215, äyr üksi 1232.1, sav kaikki 1251.2.

b. Lounaismurteiden muodot üssin, kovasimi 852.2a palautuvat -in-loppuiseen asuun. h:llisiakin muotoja tavataan (miähihin, ks. kohta 2), mutta illatiivissa olevan substantiivin attribuutti esiintyy aina säännöllisesti h:ttomassa muodossa. Nämä kuvastavat epäilemättä illatiivin h:n äännelaillista kehitystä painottomassa asemassa, esim. üssin tavoihi, semsse villihi, toissim paikohi, samon kupehi jne.⁷⁶⁵. Funktiota selventävänä tekijänä (illatiivit sekaantuivat genetiiveihin ja partitiiveihin) h on pääsanaan palautettu tai turvauduttu analogiseen s-illatiiviin.

2. h:n säilyminen painottoman aseman illatiiveissa on äännelaillinen vain osassa suomen murteita (ks. 614.1,2); lounaismurteissa h lienee palautettu painollisen aseman analogiasta, esimerkkien joukossa kontaminaatioitakin (varsin + -hin = vars-sihi): lm miähihin, varssihi 852.1a, hK käsihih 959.2b, pE jokihin, kaulahittihin 975.1a. Murteittain tavattava paradigmaattinen vaihtelu, esim. sEu toisi 1090.1, mutta toisihië, toisihi 1090.2; hK käsin, mutta käsihih 'käsiinsä', sülihis, toisihis (Hollolan ja Porvoon ryhmissä) ym. johtuu siitä, että omistus-

liitteettömissä muodoissa viimeinen h:lla alkava tavu jäi verrattain painottomaksi, jossa h ei pystynyt säilymään ⁷⁶⁶. Savon itäisen ulkoryhmän eteläreunalla harvoin tavattavaan tyyppiin monihe, käsihe 1109.2 lienee h palautettu omistusliitteistä muodoista.

Erikseen mainittakoon -hi(n)-päätteinen muoto pE sūrihi(n) 975.1b, joka ensi silmäykseltä näyttää samanlaiselta kontaminaatiolta kuin -he(n)-päätteiset sEn nīsihe 1190.3, sLu kāssi- hen 1143.2, vI nimmiihe 1194.2, äyr nīsihhe 1232.2, jotka illatiivit-genetiivit ovat tyyppiä kāsīn + -hen. h:n johdonmukainen säilyminen Etelä-Pohjanmaalla ⁷⁶⁷ tekee sekamuodon sūrin + -hin olettamisen mahdottomaksi. Ilmeisesti on kyseessä ī:llinen monikkovartalo (vrt. kaikīsta, jārvis, veljījä ym.).

Pohjanmaan murteissa ovat varsin tavalliset sisäheitto- tai metateesi-illatiivit: pE jälākhin ~ jālkhin, Juhlavalmistukshin 975.2, pK toishin 997.1, Ke kiuhin 1022, To olkhin 1036A.2; - pK nurkkapielhiin 997.2, To sormhin 1036A.1. Aivan toista tyyppiä ovat -hīn-illatiivit satY kiuhin 892.2, hK kāsihin 959.3, joissa sijapäätte on syntynyt kontaminaatiosta kiuhin + kiuhin, eri murrekantojen sekaannuttua toisiinsa ⁷⁶⁸.

-h-loppuiset illatiivit ovat ominaiset kaakkoishämäläisille ja savakkomurteille (vrt. 842.1,2d): hK kiuh 959.2a, sav kaikkih 1251.1.

3. s-illatiivit ovat ilmeisesti kaikkialla syntyneet kontaminaatiotietä:

a. -sse-päätteisissä muodoissa ilmenevät supistumaillatiivin ī:n (rekihin > rekīn + -sse) eri kehitysvaiheet (ī, i, i):
smAL rekkiisse, rīhīsse 1272.1; -vsarvisse 1272.2; - lm sor- misse 852.3.

b. Saman kaavan mukaan muodostetaan myös -si-päätteiset illatiivit Porvoon murrepiirissä: hE olkisi, lapsisiki 944.2.

c. -sä-pääte omistusliitteisissä illatiiveissa on liittynyt aikoinaan, mikäli voi päätellä geminoituneesta vartalokonsonantista, -in-loppuiseen muotoon: lm läppisän, neljänyksisän 852.4.

4. e-vartaloiden analoginen ei-monikko tulee tiettävästi esiin lounaismurteissa. Sijapäätteeseen nähden odotuksenmukaisista supistumatyyppiä edustaa särjein 852.2b, joka hän kadottua on kehittynyt tyyplistä lävehin 852.1c (vrt. kehityssarjaa jalkoin < jalkohin < jalkoihin). Edellisten sekamuodoksi on katsottava särjeihin 852.1b, jossa diftongi ei on niinkään sekundäärinen.

5a. loi-, löi-monikon illatiiveissa on sivupainollisen tavun jäljessä odotuksenmukainen -hen- tai -hin-pääte; redusointialueella monikkovartalon diftongin jälkikomponentti on madaltunut e:ksi (monikon tunnuksena -loe-, -löe-): sEu olkiloihe 1090.3a, sIu mäkilöihin 1109.3a, vI rekilöihe 1194.3a; - sIu mäkilöehen 1109.3b. -- sEu rekilöihi 1090.4b; - sIu mäkilöihin 1109.4.

b. h:ton edustus on levinnyt painottoman tavun jälkeisestä asemasta: sEu öitsilöi 1090.4c, vI rekilöi, nimilöi 1194.3b, äyr rekilöi 1232.3.

1293.2. Vanhan kirjasuomen kaksi- ja nelitavuisissa e-vartaloissa on illatiivin h varsin yleisesti säilyneenä, vaikka supistumamuotojakin jo Agricolasta alkaen käytetään. Kollaniukselta on poiminnoissa vain -hin-päätteisiä näytteitä.

1a. -ihin: Agricola: SKM I piluihin 88:15-16, 92:1, Twlihin

88:16, swrihin syndihins pein 106:32, (PTJE) pahenozihin 78 b.
Westh: SKM I hänen käsghins 55:14, mielihin 51:4, tulihin 93,
 pijluihin 89:15. Elimaeus: (HEK) twlihin 42 a, käsghins 47 a.
Hemminki: VKSL caickihin nuorihin ihmisihin 84:5. Sorolainen:
 (VSK) tuulihin 46. Raumannus: (NRK) tuulihin I B 4, valmistuxi-
 hin I C 4. Kollanius: (AKK) tuohihin 135, käsghin 133:1, was-
 tauxihin 110. Ikalensis: (AKK) mailman ärihin (esipuhe). Paccha-
lenius: (AKK) käsghins 0 2 b. Florinus: VKSL wuorden Miesten
 jälkihin 77:21. Lähinnä Rauman murrettä kuvastavat Westhin
 tekstin esimerkit, joissa sijapäänteen edellä esiintyy supis-
 tumatietä kehittänyt i (käsghins), mikä vuorostaan viittaa se-
 kamuodostumaan käsghin +-hin (vrt. alempana Westhin tekstissä
 esiintyvään supistumaillatiiviin käsghis). Hemmingin edustamas-
 sa murteessa (lounaismurteiden Maskussa) on Rapolan mukaan ⁷⁶⁹
 illatiivin päänteen h esiintynyt vielä säilyneenä (yksikössä-
 kin usohon, hänehen). Huomautettakoon kuitenkin, että supis-
 tumaillatiivit eivät ole Hemmingin kielenkäytölle tuntematto-
 mat (ks. kohta 2), joten h:n säilymisen rinnalla on otettava
 huomioon (kuten Rauman murrepiirissäkin) myös sen mahdollinen
 palauttaminen sivupainollisen tavun jälkeisistä asemista.

b. ei-monikon illatiiveissa näkyy käytetyn Rauman murteel-
 le luonteenomaisia kontaminaatioita, Westhillä esim. SKM I
 pijluihin 93:5, jossa ei-diftongi on sekundäärinen (pilvein
 + -hin), vrt. 1293.1,4.

2. Supistumaillatiivin i:tä on merkitty ij:llä ja i:llä,
 joista jälkimmäinen johdonmukaisesti käytettynä saattaa muu-
 tamilla kirjailijoilla (esim. Westhin tekstissä) viitata ly-
 hennaeseen vokaaliin. Agricola: SKM I sinun kesis 108:20-21,
 toimelisijn 160:7, prucamisijn 160:7. Westh: SKM I mielin 39,

käsziis 109:23. Finno: (LMAH II) wirsin 8. Elimaeus: (NEK) py-
hijn käsijis 36 b. Hemminki: (LMA II) suurin vaaroin 85, teke-
misin 98. Gothus: (GV) käsinsä lla, moninaisin kiusauxin 6 b.
Sorolainen: (VSK) syliinsä 1173. Raamattu (1642): VKSL sywijn we-
sijn 35:35, sylijns 4:8. Reumannus: (ARK) jälkin II D 2. Ika-
lensis: (AKK) caickijn (esipuhe), käsijn 35. Pacchalenius: (AKK)
käsijn A 3 a. Florinus: VKSL jälkin tämän 77:26.

1293.3. Nykysuomen e-vartaloiden taivutuksessa päättyy illatiivi tavuase-
masta riippumatta aina -iin-loppuiseen asuun, esim. tuliin, vesiin, vaivalloisiin, aikomuksiin, asujeimiin,
ompelijattariin jne. -hin-päätteiset muodot ovat mahdolliset vain runokielessä (tulihin, vesihin)⁷⁷⁰. Rinnakkaisvartaloista johtuen käytetään sanasta nukke illatiiveja nukkiin ja nukkeihin.

Painollinen asema

1294.1. Kolmi- ja viisitavuisten illatiivien edustuksessa on paljon analogian tasoittamaa ja sekamuotojakin, joten kaikki h:llisetkaan illatiivit eivät ole äännelaillisia. Aluksi tarkastamme odotuksenmukaisen i-monikon edustustapoja.

la. Harvoin tavattava äännelaillinen -hhe- pääte omistusliitteisissä muodoissa: seu sieraimihhhe 1097.1. Sensijaan -ihe(n)-loppuiset illatiivit-genetiivit muutamissa itämurteissa ovat painottomasta asemasta yleistyneitä kontaminaatioita (ks. 843.1,la): seu sammalihe 1097.3, sav ajoksihin 1260.2.

b. -hin-päätteinen perustyyppi, jossa monikkovartalo loppuu lyhyeen i:hin: lm pohtmihin 861.la, saty tämmösihim 898.1, pe hevoosihin 986.1. Lounaismurteiden monikkovartalon geminaattakonsonantti sellaisissa muodoissa kuin muinassihin, ihmissi-

hi 861.1b viittaa sekamuodostumaan (ihmisin + -hin, vrt. alempana lm ihmissi - kohta 2b).

Pohjanmaan murteissa ja Peräpohjolassa on kehittynyt monenlaisia metateesi- tai sisäheittotapauksia: pE rinnukshi 986.2, Ke satimhin 1027; - To tyttärhiin 1044.1; - To sieraihiin 1044.2.

2a. Suomen murteiden valtaedustuksena on h:ton illatiivityyppi, joka systeemipakon vaikutuksesta on levinnyt tähän kaksitavuisista sanoista: turY naimisii 882.1, satA happamin 882.1, satY hiljasin 898.2, hP semmosiin 929, hE siämeniin 951.1, pK ihmisiin 1002, sP turvoksii 1078, sEu ammuksi 1097.2, sIu sammailin 1119, smM imeisiin 1164, sLou semmosiin 1182, vI semmosi 1204, äyr hepoisii 1239, sav sulhasii 1260.1.

b. Lounaismurteissa -in > -i: siämeni, ihmissi 861.2.

3. s-illatiivien edustus on samanlainen kuin painottomassa asemassa:

a. -sse-päätteisistä illatiiveista on näytteitä vain Alalaukaan suomalaismurteista: rikoksisse 1278.1; - (i > i) heposisse 1278.2.

b. -si-päätteiset kontaminaatiot kummalliselta vaikuttavine -sisi-loppuineen Porvoon murrepiirissä: hE punsisiki ihmisisiki 951.2.

c. -s-päätteistä ja inessiiviin sekoittunutta omistusliitteistä -sa-, -sä-illatiivia viljellään osassa lounaismurteita (itäryhmässä)⁷⁷¹: tyttäris 861.3; - tyttärisän 861.4.

4. ei-monikon illatiiveissa käytetään -hin- ja -sin-päätettä: lm paimmeihi 861.1c; - satA tütäreisin 882.2. Edellinen tyyppi lienee suhteellisen harvinainen, jälkimmäistä on (Raunion tutkielmassa mainitun tiedonannon mukaan⁷⁷²) muistiin

merkitty Alastaron, Köyliön, Oripään ja Loimaan pitäjistä. Monikkovartalon ei selitty i-vartaloista lähteneeksi vain lounaismurteiden esimerkissä. Ala-Satakunnan tüttärei- (: yks. ill. tüttäreisen) kytkeytyy läheisesti supistumanominien kyynäre, kyynele, sammale-taivutukseen. Välittävänä renkaana on ollut nominatiivin rinnakkaisasu kyynär, kyynel, sammal, joten kyseessä on jonkinlainen sekaparadigma (tütär : tüttären). Huomautettakoon lopuksi, että Ala-Satakunnassa rajoittuu i-vartaloista lähteneen ei-monikon käyttö vain kaksitavuisiin sanoihin (ks. 870 -), mikä puolestaan tukee tüttäreisin-sanana monikkovartalosta lausumaamme käsitystä.

1294.2. Vanha kirjallisuus on Agricolasta alkaen käyttänyt sekä -hin- että -in-illatiiveja, joiden esiintymärunsauksen suhde eri kirjailijoilla on erilainen. h:llisiä muotoja ovat suosineet Hemminki, Raumannus ja Kollanius; runsaasti esiintyy niitä myös Westhin tekstissä:

la. -ihin: Agricola: SKM I teiden sydemiin Me 166:23, sinun palveliais sydhemiin Kk 42:16-17. Westh: SKM I sydhämiin 24:17, sydhämiin 43:16, ychteitzihin 59. Elimaeus: (AEK) sydämiin 31 b. Hemminki: VKSL nuorihin ihmisiin 84:5, (AMHK) Petoxihin L 88, juomisiin L 107. Raumannus: (ARK) askelihin I C 3, sydämiin I B 1, endisiin I B 4. Kollanius: (AKK) sencaldaisihin 135.

b. ei-monikosta on ainoana esimerkkinä: Westh: SKM I Sydhämeihi-/ne/ 87:26.

2. Kolmi- ja viisitavuisien nominien supistumaillatiivit ovat vanhimmissa kirjailijoilla alakynnessä -hin-muotoihin verrattuna: Agricola: SKM I meiden Sydhemijn ia mielijn Kk 50:4-5, sieramijns Me 216:30, cunnialisijn Kk 160:7. Westh: SKM I mei-

den sydhämin ja mielihin 51:4. Finno: VKSL meidhen sydhämin
 48:4, 48:12. Sorolainen: VKSL wäsyxin 35:23, (VSK) sydämijns 502.
Raamattu (1642): AJ sydämijn 131. Ikalensis: (AKK) Cunnialli-
 sijn tapohin 3.

1294.3. Vanhan kirjasuomen suosimat -hin-illatiivit ovat nykyään enää mahdolliset vain runokielessä. Painollisen aeman edustus ei poikkeaa missään suhteessa kaksi- ja nelitavuisissa sanoissa käytetyistä illatiiveista, joten kirjakieli on hämäläismurteista tunnetun -iin-tyypin kannalla: hevosiin, kolmansiin, hyvyyksiin, omaisuuksiin, hoitajattariin jne.

SUPISTUMANOMINIT

eje-, eje- ja he-, he-VARTALOT

1295.1. e-vartaloiden supistumanominien joukkoon kuuluvien sanojen valtaosa on alkuaan kolmitavuuinen: *paiseje-, *venehe-, *säppähe-, *mättähe-, *kallihe-. -ek-loppuisten sanojen vahva-asteinen vokaalivartalo ei missään itämerensuomalaisessa kielessä ole säilynyt. k:n oletetusta heikosta vastineesta on jälkiä g:nä ja k:na: veps kudeged, kastken, lyyd kastegen, liiv pⁱerzgidi (< *persejitä).

Useissa suomen murteissa on -ek- ja -eh-loppuisten sanojen kehitys kulkenut rinnan. g:n kadottua tavuraja on sivupainollisen tavun edellä pysynyt selvänä ja tähän asemaan on yleisesti kehittynyt h-äänne (*kastejella > kaste-ella (> kastehella))
 773. h:llista edustusta tunnettiin aikaisemmin sekä länsi-että itäsuomessa. Pohjalaismurteissa, Kaakkois-Hämeessä ym. on nykyisinkin g:n paikalla h, esim. To paisthen, väthet < vättehēt, hK kasteheh, peittehet, VI satehel, äyr sitheh: si-

tehī : sittēt (paradigmaattinen vaihtelu h : ø painosuhteista riippuen). Täten -ek-loppuiset sanat sekaantuivat laajoilla alueilla -eh-loppuisiin ja niiden katoedustus kuvastaa myöhemmin suoritettua h:n katoa ($\gamma > h > \emptyset$). Ruoppila on äyrämöismurteiden -ek- ja -eh-loppuisten sanojen sekaantumisvaiheeksi esittänyt kehitysasteen este : estēn : *esteitä ja herne : hernēn : *hernēitä, josta ex analogia on saatu osassa murrealueetta (*estehitä >) estehī, osassa päinvastoin herneitä⁷⁷⁴.

-ek-loppuisten sanojen eri aikoina tapahtunut sekaantuminen -eh-loppuisiin kuvastuu vanhoissa asiakirjoissa. Niinpä Etelä-Pohjanmaalla näkee 1600-luvulla vain muutamia yksittäisiä tapauksia (v. 1657 satehet, v. 1658 woitehiksi); sensijaan Keski-Pohjanmaan kirjailijan Ljungo Tuomaanpojan kielessä ovat h:lliset analogiamuodot jo aivan yleisiä (watehitans, elehillä, tekehille, sitechistä)⁷⁷⁵.

Poikkeustapauksissa tavataan -ek-loppuisissa sanoissa h:n kadottua kehitystä e-e > ē > ie > ī, esim. savon itäisen ulkosaman ryhmän eteläosassa suhde sije^k : sittin̄, kun taas suomen murrealueen pohjoisosassa on tapahtunut mukautumista -eh-loppuisiin sanoihin (sije^k : sittēn̄)⁷⁷⁶. Inkerissä vallitsee mielenkiintoinen suhde kassek : kastin̄ : kasteheesa, jossa h esiintyy sivupainollisen tavun alussa, mutta puuttuu painottoman tavun alusta.

Rapola arvelee palataalispirantin kadon suomen murteissa kuuluvan varhaiseen keskiaikaan, kun taas h oli Ojansuun käsityksen mukaan säilyneenä Itä-Suomessa aivan yleisesti vielä 1500-luvun lopulla⁷⁷⁷. Samassa paradigmassa kahtalaisuus ei helposti säily; tavallisesti on tapahtunut yleistyksiä -eh-loppuisten sanojen edustustapojen hyväksi.

Mitä taas -as, -äs ja -is-loppuisten nominien kehitykseen tulee, ilmenee tässäkin yhteisiä piirteitä, mutta myös yleisessä linjasta poikkeavaa, varsinkin -is : -he-sanoissa tapahtuneen progressiivisen assimilaation ansiosta: muutamissa kaakoismurteissa suhde nauris : naurēt < *naurehet < *naurihet 778. -ihe- > -ehe-muutos, jota ei tunneta savolaismurteissa (kylläkin karjalassa ja lyydissä) selittynee luontevimmin assimilaatiosta syntyneeksi, kuten oletti jo Genetz ja häneen yhtyen Ojansuu⁷⁷⁹. Setälän esittämä selitys, että sellaiset karjalan muodot kuin kaunehen, rugehen ovat syntyneet -eh-loppuisten sanojen mukaan, tuntuu vähemmän uskottavalta⁷⁸⁰. Monikkovartalon muodostuksen kannalta on siis oleellista tietää, että sellaiset monikkomuodot kuin kaunehi-, kaunehi- eivät mitenkään ole voineet kehittyä äänneilteisesti asusta kaunihi-.

Lopuksi huomautettakoon vielä -eh- ja -es-loppuisten sanojen taivutuksesta, että suhde kirves : kirvehen, terveh : tervehen ei aina ole jaksanut säilyä, esim. Etelä-Pohjanmaalla -eh-loppuiset sanat ovat sekaantuneet -es-loppuisiin: venes : venestä, imes : imestä. Samaa on todettu Kymenlaaksostakin, jossa terves : tervest, hernes : hernest⁷⁸¹. Odottaisi tällöin muotojen vaikuttaneen konsonanttivartaloisten monikkomuotojen kehitykseen.

Painollinen asema

la. Tarkastamme ensiksi monikkovartaloista, joissa h on äänneilteisesti säilynyt tai tullut h:n sijaan (h:n kadottua kehittyi tavurajalle hengähdysalukkeesta selvä h): satY var- kahille 899.1, hK venehist, evähineh 966.2, pE vierahilla, puut- tehis 987.2, pK parahista 1003.2a, sLou kupehissa 1183.1, VI

kupehille 1205.la, äyr orahile, rukehie 1240.1, sav rihivoätte-
 hissa 1261.2, smAL lampahissa 1279.la. Äyrämöismurteiden ruke-
 hie on saanut -ehe-vartaloln yksiköstä, jossa -ihe- > -ehe-⁷⁸².

b. i (< i) loppuheiton johdosta tapahtuneen sijaispidennyk-
 sen ansiosta: VI listehist 1205.lb.

c. i < i-muutoksella on eri murteissa erilaiset syyt: hP
 kintahissa 930.2, pE rukihiista 987.3, äyr nuotehiis 1240.2, smAL
 sitehiis, rukihiis 1279.lb. Äyrämöisillä johtuu i:n piteneminen
 samasta syystä kuin edellisessä ryhmässä i < i. Ala-Laukaan
 suomalaisilla lienee kyseessä niinikään sijaispidennys (vrt.
 Fyö lampahissa 1279.la). Etelä-Pohjanmaan murteen muotoihin
 on pitkä i yleistynyt lähinnä e-vartalolista, joissa se myöskin
 on analoginen (analogian lähteenä i-vartalot⁷⁸³). Pohjoishämä-
 läisestä Teiskon murretekstistä poimittu lainakihlat kintahissa
 on nähtävästi runosäkeen tavoin muualta kulkeutunut.

d. Monenmoisia metateesitapauksia esiintyy Pohjanmaan ja
 Peräpohjolan murteissa⁷⁸⁴: pK porthaille 1003.3a, Ke vierhaina,
 venheinä 1028, To tervheistä 1045.la; - To Palhjain 1045.lb.
h:n vaihdettua paikkaa seuraavan vokaalin kanssa joutui i edel-
 liseen tavuun syntyvän diftongin jälkikomponentiksi. Muodossa
 To Palhjain on lisäksi tapahtunut vartalokonsonanttien j:n ja
h:n paikanvaihto. Toisenlaisiakin selityksiä on tämäntapaisis-
 ta muodoista esitetty. Niinpä Kettunen pitää uskottavana, että
 Etelä-Pohjanmaan muodot lampahaita, venheitä ym. ovat saaneet
 diftonginsa osittain vieraasta vaikutuksesta, osittain läheis-
 ten tyyppien tarjoamasta analogiasta (vrt. vainaita, korkeita
 ym.)⁷⁸⁵. Toisessa yhteydessä Kettunen olettaa väliasteeksi

*lampahaita-asua⁷⁸⁶. Hän näet ei suostu yleisesti hyväksytyyn
 metateesiselitykseen, vaan olettaa yhteispohjalaisena piirteenä

h:n edellä tapahtunutta sisäheittoa, jonka pohjalta olisivat vieraan vaikutuksen (lampaista) ja osittain omienkin äänneläilisten mallien (vainaita, ehtoja) myötävaikuttaessa syntyneet edellä käsittelemämme muodot ⁷⁸⁷. Ainakin mitä pohjalaiseen lampahat-tyyppiin tulee, ei liene epäilystä siitä, että runsaasti ilmaa nielevä h on "syönyt" vierestään vokaalin. Lisättäkös, että samanlainen on ilmeisesti selitys Kaakkois-Hämeen kuluneessa h-illatiivissa (-h < -hN < -hEN < -hen) ja monikon nominaatiivissa lampaht, oriht. Sisäheittoon perustuvat myös veps rughen << *rukihgn, ozha << *osahgn. Toisenlaisena ilmenee h:n tuhoava vaikutus eestissä ja vatjassa, jossa ensi tavun pitkä vokaali h:n edellä on lyhentynyt: eest maha < māhan, vat roho 'ruoho'.

Erikseen mainittakoon Keski-Pohjanmaan murteesta -is-lop-puisten sanojen monikkomuodot valamhiiks 1003.3b; - valamhina 1003.2b. Ainakin jälkimmäiseen tapaukseen näkyy Kettusen oletta- ma sisäheittoselitys mutkattomasti soveltuvan.

2. Valtaosassa suomen murteita on painottoman tavun jälkeinen r ja h supistumanomineista kadonnut ⁷⁸⁸.

a. Monikon i muodostaa edellisen tavun vokaalin kanssa diftongin, joka suhteellisen nuoruutensa vuoksi on sellaisenaan säilynyt (paitsi lounaismurteissa, joissa voi esiintyä jälki-komponentin katoa, ks. kohta 2e); vartalokonsonantin geminaatio (sittei-, puhhei-) on supistumatavun aiheuttama: lm puheist, viarailt 862.1, turY pyhävaatteis 883, sata sitteiks 883, satY lyhteille 899.2, hS puhteilla, seipäistä 913, hP puhheissa 930.1, h-p parrailaan 930.1, h-s tekkeillä 930.1, hE lähteis 952.1, hK huaneis 966.1, Suus tarpeiks 966.1, Tyts lähteistä 966.1, pE-s sairaille 987.4, pK kahaveista 1003.1a, pP kuppeilla

1016, jälji aineista 1045.2, sE puhteis 1062.1, sP vappeille 1079.1a, sEu vierais 1098.1, sLu kintäissa 1120.1, sPu laeteilta 1135, sLu turpeilla 1147.1, smM vuatteina 1165.1, sLou veneillä 1183.2, vI vätteis 1205.2a, vL voiteilla 1223.1, sav rik-kail, pärreist 1261.1a, smAL rattail 1279.2. Keski-Pohjanmaalla sana kahvi on ei:llisen monikkovartalon välityksellä siirtynyt supistumanomien tyyppiin: kahaveista : kahavēt. Tämän ryhmän -ek- ja -eh-loppuisten sanojen sekaantuminen toisiinsa ei kaikkialla ole ulottunut koko paradigmaan. Vaikkakin mon. obliikvisijojen rinnalla on kummassakin taivutustyyppissä samanlainen myös yksikön partitiivi, esim. venettä - rinnettä, ei paikoin itämurteissa yksikkövirtalo ja siihen nojautuva mon. nominatiivi ole samanlainen; niinpä savon itäisessä ulkoryhmässä tavataan suhde hernēt - sittit 'siteet'⁷⁸⁹.

b. -is-loppuisten sanojen yksikkö- ja monikkomuodoissa on odotuksenmukainen pitkään i:hin loppuva virtalo, jota käytetään itämurteissa: sP nārista 1079.3, sLu ruumiissa 1147.2, vI saaliiss 1205.2b, vL rukkiissa 1223.2, sav rukkiis 1261.1b.

Länsi- ja kannakselaismurteissa sekä Inkerin äyrämöisillä tavataan ei:llista vartaltoa, joka näillä alueilla lienee eri alkuperää: lm naoreis, ruumeis 862.2, hE ruumeis 952.2, vI orreiss, viimeina 1205.2c, äyr valmeina 1240.3. Äyrämöis-kannakselainen edustus on yksikössä -ehē- > -ē-vartaloinen (valmis : valmēn), johon monikkomuotojen taivutus perustuu. Lounaismurteissa ja niistä hämäläisiin levinneessä ei-monikossa emme tämmöistä huomaa, päinvastoin: yksikössä esiintyy odotuksenmukainen -ī-virtalo (valmis : valmīn - valmin). ei-monikko -is-loppuisissa supistumanomineissa lienee syntynyt kaksitavuaisten i-vartaloiden analogiasta. Rapola onkin lausunut mielipiteensä⁷⁹⁰,

että kun lounaismurteissa pitkät vokaalit sanan ensi tavua kauempana ovat lyhentyneet ja puheenaolevien nominien vartalossa (-ihi-) > -ī- > -i-, on koko tyyppi sekaantunut alkuperäisiin lyhyt-i:llisiin nomineihin, minkä jälkeen monikossakin on tapahtunut sekaannus. Tällaiset muodot monikkofunktiota selventävinä ovat olleet hyvin tervetulleita sekä länsi- että itämurteissa.

c. Redusointialueella diftongin jälkikomponentti on madaltunut e:ksi tai e:ksi: pK hampaessa 1003.1b, sP venneellä 1079.1b, sIu terveenä 1120.2. Yhteensattumisten välttämiseksi yksikön kanssa käytetään heikohkoa diftongia varsinkin -eh-loppuisissa sanoissa (esim. terveeks 'terveiksi' - terveks 'terveeksi')⁷⁹¹. - pK vieraesta 1003.1c, sE erräelle varkaale 1062.2, sP seipäes 1079.1c, sIu kintäessa 1120.3.

d. Diftongin jälkikomponentti on assimiloitunut sonanttinsa kaltaiseksi: pE siteenä 987.1, sP pienillä vennellä 1079.2, sEu lähteessä, hampoasää 1098.2. Viimeinen esimerkki palautuu todennäköisesti aikaisempaan triftongilliseen asuun. Näin on asian käsittänyt myös Rapola, joka (viitaten Hannikaisen tekemään havaintoon, että usein on vaikeata kuulla, sanotaanko asukkoata vai asukkaita) sanoo teorioivansa: asukk^oai¹ta⁷⁹². Muussa yhteydessä Rapola olettaa väliasteeksi tyyppiä *hamp⁻ⁱaita⁷⁹³. Pitäisin kuitenkin luontevimpana kehitystä suoraan selvaisperäisestä hampai-asusta, jonka diftongin pitkähkön alkukomponentin kehitystä-suureen diftongiutumisen johti triftongilliseen monikkovartaloon hampoai- ~ hamp¹oai-. Monikon i:stä on umpitavussa jäljellä konsonantin palataalistuma; konsonantin liitesiiirtymässä saattaa olla tallella etuvokaalin väriäkin (esim. ei siis aivan vieräta)⁷⁹⁴.

e. Lounaismurteissa on myöhäsyntyisenkin diftongin jälki-komponentti painottomuuttaan kadonnut: hamp^hpas, satt^henes 862.3. Ero yksikön ja monikon väliltä puuttuu.

3. Sensijaan epä-äänneläillisiä ovat lounaismurteiden kank^hkois 862.4 ja seipp^his 862.5. Diftongin jälkikomponentin kadot^etua monikkomuodot seipp^häs ja kank^hkas tarkoittivat samalla yksikkää. Kysisten sanojen siirtyessä a- ja ä-vartaloiden taivutukseen palautui ero yksikön ja monikon väliin varsin luontevasti. kank^hkois-tyyppi on tunnettu myös vanhasta kirjjasuomesta (ks. 1295.2).

4. Monikkofunktion palauttamiseksi on lounaismurteissa joskus turvauduttu si-monikkoon: varkka^hzis, hulluhuane^hzis 862.6.

5. Edellistä tyyppiä hyvin lähellä on ainakin näennäisesti Keski-Skandinavian metsäsuomalaisien murretekstissä esiintyvä huoneisill^hen 1165.2, joka lienee vain satunnainen, yhtäaikaisesti mieleen johtuvien sijapäätteiden (illatiivin ja allatiivin) kontaminaatio. Monikkovartaloltaan kuuluu tämä muoto kohdassa 2a käsiteltyyn tyyppiin.

1295.2. Vanha kirjjasuomi osoittaa, että h:llista edustustapaa on tavattu aikaisemmin enemmän kuin nykymurteissa, mikä ilmiö varsin selvästi tulee näkyviin myös -ek-loppuisissa sanoissa, esim. Agricolalla Castehesta, noutehexi, Martilla es^htehet, palkeheksi (lue: palkkeheksi), Kollaniuksella asehella, Ljungolla candehet, sithellä, waathet. Keskiaikaisessa nimistössä esiintyy h entisen h:n paikalla myös itämurteissa, esim. Savosta v. 1561 Lechtehen Taussmaa⁷⁹⁵.

1. Vanhan kirjjasuomen monikkovartaloissa huomattakoon -ek-loppuisten sanojen runsaslukuinen h:llinen esimerkistä

Ljungolla ja Salammiuksella. Agricola: (LMAN II) Rackehista Rk 382, (PTJE) parmahil 119 b, parahilla 59 a, kiruehille 52 a, rakehilla 54.a, SKM I murehisane Kk 129:14, Taiuahisa Me 180: 13. Westh: SKM I Rackehista 223:4, raskahille vaimoille 227:24. Upsalan ev.: (USEF) iudahillen 2:4, iudahista 6:9. Ljungo: VKSL huonehistans 65:1, ahtahisa 66:17, (XHEPM I) watehitans Ml 40, elehillä Ml 49, 56, tekehille Ml 128, sitehistä Ml 201. Eli-maeus: VKSL meidhän rackahillemme 58:17, (NEK) taiwahisa 7 b, sairahista 18 b. Kollanius: VKSL rackahillemme 60:10. Salam-nius: (XMSK) Kärmehistä 93, landehilla 27, andehixi 55, noute-hixi 49, sitehisä 93, waattehissa 43. Florinus: VKSL keitto-huonehisa 75:40, pallkehilla 76:5, 76:18.

2. h:n katomuotoja sekä -ek- että -eh-loppuisista sanoista (kuten muistakin he-, he-vartalolisista nomineista) tavataan jo Agricolasta alkaen. Tällöiset muodot käyvät 1600-luvun kulues-sa yhä tavallisemmiksi. h:n katoedustuksen kannalla on johdon-mukaisesti Maskun Hemminki. Huomattakoon niinkään, että -is-loppuisista sanoista esiintyy Sorolaisella tavallisen ei-mo-nikon rinnalla myös i:llinen (raitilla). Agricola: (PTJE) hurs-kaille 70 b, honeisans 52 a, SKM I Taiuaisa Kk 16:6, woteisans Kk 68:11-12, Juttaille Kk 97:6, Cahleistas Me 198:6, meide warpeilla Me 212:32. Westh: SKM I waateis 236:4, wettein läh-teixi 240:24. Upsalan ev.: (USEF) iudaille 5:22-23, lampaista 14:8, taiuaisa 11:8. Finno: (KSK) taiuais 96. Ljungo: VKSL nij-sä huoneisa 66:16. Elimaesus: (NEK) Sairaille 51 a. Hemminki: (XMEIK) säteill Vk 97 a, paiseista Vk 72 a, voiteill Vk 136 b, puheill L 76, waatteilla L 97, siteist L 69, nuhteist Vk 39 b, lambaist L 54, huoneistans L 44, puhtais Vk 124 b. Gothus: (GV) puheillanne 2, waatteilla 5, hurscaille 20 b. Sorolainen: VKSL

calleilla Lijna waatteilla 91:38-39, (VSK) raitilla 280;22.

Laurentius Petri: SKH I riettaisil puheil 326. Raamattu(1642):

SKH I wastutiseilla ihmeillä 327. Raumannus: (ARK) siteille III E, aseill I B 3, lähteistä I E 3. Kollanius: (AKK) huoneisa 155, rickeistä 35, hääwaatteista 43.

3. Lounaismurteiden tapaista supistumanominien siirtymistä toiseen taivutustyyppiin tavataan vanhassa kirjasuomessa harvoin, ainoana esimerkkinä poiminnoissa rietas-sanan oi:llinen monikko Finnolta: VKSL riettoist lauloist 51:10.

1295.3. Nykyisen kirjakielen gag, ere- ja he-, he-vartaloiden taivutuksessa ei ole mitään periaatteellista eroa: ollaan kauttaaltaan g:n ja h:n katoedustuksen kannalla, esim. paisei-, lähtei-, sitei-, vaattei-, voitei-; huonei-, rakkai-, anteliai-, mättäi-, pisteliäi-. -is-loppuisista sanoista on mahdollinen sekä i:llinen että ei:llinen monikkovartalo (jälkimmäinen harvoin esiintyvä⁷⁹⁶): kaunii- ~ kaunei-, alttii- ~ alttei-. Vanhastavalta vaikuttavat h:lliset monikkovartalot, joita ennen kaikkea viljelee runokieli, esim. Kalevalassa harja hurmehin loruvi, Kantelettaressa Peipposen perehinensä ja Varpahin vakoamassa⁷⁹⁷. -is-loppuisista sanoista ovat h:llisina mahdolliset sekä -ihi- että -ehi-vartalot (kaunihiksi ~ kaunehiksi)⁷⁹⁸.

Painoton asema

1296.1. Sivupainollisen tavun jälkeisessä asemassa odottaisi h:n yleisempää säilymistä. Systeemipakko on kuitenkin vienyt nelitavuiset sanat enemmistönä olevien kolmitavuisten taivutustyyppiin, joten edustus on suurin piirtein sama kuin painollisessa asemassa (ks. 1295.1).

1. h:llisista edustustavoista on näytteitä Pohjanmaan, Pe-

räpohjolan ja kannakselaismurteista: pE säpälehinä, pitäjehistä 976, pK asukkahiksi 998, vi vanukkehis 1195; - To asukhailta 1037.1; - To kuhilhoille 1037.2. Viimeksimainittu tapaus on odotuksenmukaisten h-vartaloiden (asukhai-) ja analogisten oi-vartaloiden (kauppiolla, ks. kohta 3) kontaminaatiota. Tämmissä -hoi-, -oi-muotoja näkyy esiintyvän vain niistä sanoista, joissa vartalon viimeisen edellisessä tavussa esiintyy i-vokaali; siis taaskin jonkinlaista dissimilaatiota tai oi-monikon yleistymispyrkimystä i-vokaalin yhteydessä.

2. Valtaosassa suomen murteita päättyy monikkovartalo diftongiin: lm kekäleis 853.1, sata kokkareiks 874, hS kappaleille 907, hP pualikkaista 922, hE roikaleis 945, Tyts kuninkaila 960, pP sapilailla 1010, sE säpäleinä 1054, sPu ajovälineissä 1132, smM kuninkaissa 1159, sLou viikatteilla 1174, vL sapilailla 1216, sav sirpaleiks 1252.

Lounaismurteissa on diftongin jälkikomponentti saattanut kadota, varsinkin komitatiivissa: kekälennes 853.2.

3. Supistumanominien siirtymistä diftongin jälkikomponentin kadottua (kuninkkai- > kuninkke-) a- ja ä-vartaloiden tavutukseen tavataan lounaismurteissa ja sieltä mahdollisesti mukaankuljetettuna myös Tornionjoen murteessa: lm kuninkkois 853.3a, To kauppiolla - kauppihoilla 1037.2; - lm räätikköis 853.3b. Lounaismurteissa on joskus näistäkin muodoista diftongin jälkikomponentti kadonnut: sormikkon 853.4a; - räätikköks 853.4b. Huomautettakoon, että o(i)-, ö(i)-monikkaa käytetään vain niistä supistumanomineista, joiden vartalossa on vokaali i.

1296.2.1 Vanhan kirjasuomen nelitavuisten supistumanominien monikkovartalo esiintyy useimmiten h:ttomana. Agricola: SKM I

caikillen Kuningailten Me 226:15, Londocappaleista Kk 130:5-6.

Westh: SKM I kuningailten 227:10. Upsalan ev.:(USEF) cappaleista 6:18. Finno: (LMKH II) cappaleist 6, soueliaille 6. Elimaeus: (KEK) Cappaleisa 1 a, Cuningaille 51 a. Sorolainen: VKSL askareista 94:40, (VSK) cappaleista 143.

2. Poinintojen niukkuudesta johtunee, että h:llista monikkovartaloa edustaa vain yksi näyte: Westhillä SKM I cappaleista 131:25.

3. Tulkinnanvaraiselta näyttää sanan kappale taivutus seuraavissa muodoissa: Agricola: SKM I päcappalista Kk 5:1. Sorolainen: (VSK) Cappalisa VIII:6. Tekisi mieli tässä olettaa e-vartaloisen kappal-sanan taivutusmuotoja, mikä sinänsä on mahdollista, vaikkakin Agricola ja Sorolainen tavallisesti viljelevät monikkovartaloa cappalei- (ks. edellä). Painovirheenkin olettaminen on siitä syytä mahdollinen, aivan samoin kuin Florinuksen käyttämässä asussa: VKSL corkioista ja sywist opin Cappalesta 71:25. Kuitenkin on otettava huomioon sekin mahdollisuus, että viimeksimainitussa tapauksessa on diftongin jälkikomponentti kadonnut lounaismurteiden malliin (vrt. lm ke-kälennes, ks. 1296.1,2), mikä vuorostaan on aiheuttanut yksikön kaltaiseksi joutuneen kappale-sanan siirtymisen kolmitavuisien e-vartaloisten nominien taivutukseen, jonka monikossa odotuksenmukaisesti i:llinen kappali-vartalo.

1296.3. Nykysuomen alkuaan nelitavuisissa sanoissa ei ilmene mitään supistumanominien kolmi- ja viisitavuisien taivutuksesta poikkeavaa (ks. 1295.3); tavallisesti diftongiedustus: kekälei-, seppelai-, sirpalei-, virikkei-, joutilai-, kuninkai-, potilai-, äännekkäi- jne. Runokielessä ovat mahdolliset

myös h:lliset vartalot (sirpalehi-, kuninkahi-).

Genetiivi

Painollinen asema

1297.1. Myöhäiskantasuomi käytti ilmeisesti supistunanomien monikkovartaloista genetiiviä *paiseyksen, *veneisen, *mättähiisen, *kallihiisen ja konsonanttivartaloista tyyppiä *paisekten, *venehten, *mättästen, *kallisten. Mahdollisesti käytettiin murteittain rajoitetusti myös vokaalivartaloisia asuja *paiseksen, *veneheksen, *mättähäsen ym.

Kun katsomme äänneläilliseksi kehityksen *paisekten > paisekten, niin ääntenmuutoksesta ht > tt puuttuvat selvät todisteet. Odottaisi *venehten-tyypin säilyneen (Agricolalla ynnä muilla vanhoilla kirjailijoilla tällöisiä tavataankin: honecten, Walecten; jopa perechti 'perheesi', jossa vanha 2. persoonan omistusliite -ti). -ek- ja -eh-loppuisten nominien vokaalivartaloiden sekaantuminen toisiinsa on tasoittanut myös konsonanttivartalot -tten-loppuisten muotojen hyväksi (paisekten, venecten). Rinnakkaisilmionä on tapahtunut ht:n muuttuminen tt:ksi yksikön partitiivissa. Lounaismurteissa ja todennäköisesti Kaakkois-Hämeessäkin näyttää myös suoraviivainen ht > tt-muutos mahdolliselta⁷⁹⁹. Sitäpaitsi lounaismurteissa muutos ht > tt ei ilmene ainoastaan sijapäätteiden yhteydessä vaan kaikkialla pääpainollisen pitkän ja painottoman tavun jäljessä (laittunu < laihtunut, tervetti < tervehti)⁸⁰⁰. Harhaan-osuneelta näyttää Kettusen oletus, että lounaismurteiden -tten-pääte on lähtöisin vain tyypistä *venehten > venecten, jonka analogiasta muka paisekten ja kuollutten /sic!/⁸⁰¹. Setälän käsityksen mukaan on suomen länsimurteissa tapahtunut genetiivien

paiseiden ja paiseitten kontaminoitumista, josta syntyi tyyppi paiseitten, veneitten, mättäitten⁸⁰², käytetty kirjakielessäkin odotuksenmukaisten -den-genetiivien rinnalla.

Suomen murteiden supistumanominien monikon genetiivimuodoissa vallitseva kirjavuus johtuu erinäisten sanavartalossa tapahtuneiden kehittymien ansiosta ja analogisten sijapäätteiden runsaudesta.

1. Kantasuomen monikkovartaloisiin genetiivityyppeihin

*paiseiŋen, *venehiŋen, *mättähiŋen, *kallihiŋen palautuvat ensinnäkin diftongillisen monikon -jen, -jjen, -len- ja -ren-päätteiset ryhmät:

a. -jen-päätte liittyneenä diftongivartaloon, -is-loppuisissa sanoissa i-vartaloon: pP paraijen 1017.1, sE lähteije(n) 1063.1a, sEu lauteije 1099.1, sPu herneijen 1136.1a, smM lampaijen 1166.1, sLou perheijen 1184.2; - (ai > ae) sE vieraeje 1063.1b; - sPu rukkijen 1136.1b.

Lounaismurteissa ja niiden lähiympäristössä sijapäätteen j on mahdollisesti kehittynyt monikon i:stä eikä ŋ:stä kuten esitetyissä itäsuomen esimerkeissä (ks. 617.1,2a), vaikka muutoksen ai > a ym. johdosta on mahdollinen myös varkkaijen > varkkajen. Lounaismurteiden monikkovartalon muodostuksessa vallinneiden sekaannusten johdosta on otettava huomioon vielä varkkan-tyypin kontaminoituminen irralliseksi tajutun genetiivin -jen-päätteen kanssa (ks. 610.1,2): lm varkkajen, kauni-je(n), raumeje' 863.1, hE lähtejen 953.1. Tälle tyyppille on läheinen Ke kärvhäjen 1029.1.

b. -ijjen (< -iŋen): sPu venneijjen 1136.2.

c. -len (< -ŋen): satY terveilen 900.1b, hK vätteilen 967.1.

d. -ren (< -ŋen): satY rikkairen 900.1a, hE koneiren 953.3,

hK vätteiren 967.1.

2. Edelleen palautuvat kantasuomen monikkovartaloiseen genetiiviin h-vartaloiset muodot (-ek-loppuisten nominien analogisesta vartaloedustuksesta ks. 1295.1). Dentaalispirantti on kadonnut painottoman aseman analogiasta.

a. -ie(n), -i^je(n) (< -isen): hK venehien, rukihien 967.2, pE vierahien 988.1a, sLou kupehie 1184.1; - pE lampahi^je(n) 988.1b.

b. -ī(n) (< -ien): vI huonehī 1206.1, äyr lampahīn 1241, smAL sitēhiin, rukihiin, mättāhiin 1280.1.

3a. Supistunut genetiivityyppi on ainakin itäsuomalaisissa murteissa lähtöisin monikkovartaloisesta asusta, vaikka siihen ilmeisesti on tultu kaksitavuisten diftongisanojen analogiasta (jalkoin, verkkoin): lm hampain, äkkei 863.2, hE seipāin, ruu-
mein 953.2, pE-s partaij 988.5, sE lampain 1063.2, sEu käär-
mein 1099.4, smM kärmein 1166.2, vI paljai 1206.3a, vL perrein
1224, sav pärrein, mättāin 1262.1, smAL säikeinkä 1280.2. -ih-
ja -is-loppuisissa sanoissa -ei(n)- tai -ī(n)-päätte: vI orrei
1206.3c (yksikön nominatiivi analogisesti -t-loppuinen: orit);
- vI saalii 1206.3b, sav rukkiin 1262.2.

Lounaismurteiden hampain, hülkkein, kaunein saattavat kuvastaa kantasuomen yksikkövartaloista genetiivityyppiä *hampa-
he^{sen}, *hülkehe^{sen}. e-vartaloisten sanojen edustus, joista on mahdollinen myös konsonanttivartaloisen taivutus, näkyy jonkun-
verran tukevan olettamusta kantasuomalaisesta *hüle^{sen}, *mone-
sen, *hampah^{sen}-genetiivistä. Tosiaankin -ein-päätteiset muo-
dot ovat lähinnä i-vartaloisten nominien analogiaa (ristein -
kaikkein, pro kaikkēn), mutta niiden alkuperäistä vokaalivarta-
loa ei käy kieltäminen sellaisissa vanhan kirjasuomen muodoissa

kuin Agricolalla Hulein, Rangastokein, Hävituxein, Tytterein,
Elimaeuksella Paimenein, Sorolaisella ja Pacchaleniuksella mo-
nein ym. (ks. 1289.2,ld ja 1290.2,la). Nämä genetiivit eivät
ilmeisesti ole olleet vailla murretaustaa, joten kehitys *ham-
pahaŕen >> hampaha-en >> hampaen > hampain > hampain tulee
kaiketi kysymykseen, varsinkin kun vanhasta kirjakiielestä löy-
tyy todisteita *hampahaŕen, *hülkeheŕen-tyypistä itsestään: Ag-
ricolalla ihmedhen, cappaledhë, vrt. Sorolaisella hambaen. Ver-
tauksen vuoksi mainittakoon, että eestin murteista tunnettu
hamBaDe 'hammasten', varBaDe 'varvasten' -edustus selittyyne
siinä tapauksessa samoin eikä yksikön genetiivistä lähteneen
analogian tietä kuten esim. muodoissa jaläDe 'jalkain', eläDe
'olkain'.

b. Lounaismurteissa -ain > -a(n), -ein > -e(n) ym.: rakken,
terven, kaune 863.3. Ero yksikön ja monikon väliltä puuttuu.

c. Tornionjoen murteen varphain 1046.2 lienee lounaissuoma-
laista tyyppiä, palautuen asuun *varpahaŕen, mutta se saattaa
myös analogisesti nojautua a-vartaloiden -ain-loppuiseen 2. ge-
netiiviin, jossa i on niinkään syntynyt aikaisemmasta e:stä.
Jälkimmäinen selitys on sinänsä mahdollinen myös lounaismurtei-
den hampain-tyypissä.

4a. Kantasuomen konsonanttivartaloinen *mättästen-tyyppi
esiintyy odotuksenmukaisesti -s-loppuisissa sanoissa, joiden
joukkoon Etelä-Pohjanmaalla ja sen raja-alueilla Ylä-Satakun-
nassa on liittynyt alkuaan -eh-loppuisiakin sanoja: lm seeväs-
te 863.4, satY huonesten, evästen 900.2, hS nauristen 914.1,
hE seivästen 953.4, hK vierasten 967.3, pE venesten, raskasten
988.2, pP rikastel 1017.2, Ke vierasten 1029.2, To varvasten
1046.1, sPulammasten 1136.3, sP lammasten 1080.2, sIu vieras-

ten 1121.2, sl_u naoristem 1148.2, smM vi_{is}asten 1166.3.

b.-tten-loppuiset genetiivit äänneläillisinä -ek-loppuisissa sanoissa, analogisina (paitsi lounaismurteissa) -eh-loppuisissa: lm sadette, kudetten 863.5a, satY voiletten 900.3c, hE lähdetten 953.5a, pE saretten 988.3a, Ke venetten 1029.3, smAL paisetten, huonetten 1166.4. Paikoin hämäläismurteissa, esim. Ylä-Satakunnassa on tämä konsonanttivartaloineen genetiivityyppi melko harvinainen⁸⁰³.

804

c. paiseiden + paisetten-tyyppiset kontaminaatiot ovat edustettuina länsimurteissa: lm äkkeitten, sovelioitte 863.5b, satA kärmeitte(n) 884, satY vartaitten 900.3a, hS seipäitten 914.2a, hP kärmeitten 931, hE ruumeitten 953.5b. Lounaismurteiden viisitavuinen sovelioitte on siirtynyt a-vartaloiden taivutukseen. -is-loppuisilla sanoilla esiintyy myös i-vartalo: satY rukkitten 900.3b, hS nauriitten 914.2b, hP tür_itten 931.

Monikkovartaloissa tapahtuneita muutoksia: ai > ä: hE vierä_itten 953.5c. ai > a, ei > e, ī > i, oi > o lounaismurteissa: rikkaitten, sattette, kaunitte ~ kaunette, anteliotte 863.5c. h-vartaloissa on harvinainen tyyppi pE vierah_itten 988.3b. Peräpohjolassa sensijaan metateesivartaloita: To kantheitten, puh_iheitten, lamphaitten 1046.3, Ke lamphaitten 1029.4. Mielenkiintoinen monikkovartalon metateesitapaus on To puh_iheitten (< puh_eh_itten), jonka helposti saattaa sekoittaa konsonanttien yleisgeminaatioon.

5a. Analogista -ten-päätettä liittyneenä h- tai diftongivartaloon viljellään Kaakkois-Hämeen murteiden vaikutuspiirissä ja lounaismurteissa. Tämän ryhmän esimerkit ovat tavallaan kontaminaatioita: hK rastah_itten 967.4; - hE puheitten, hampaitten 953.6, sl_{ou} perheitten 1184.3. - Lounaismurteissa -ain > -a,

-ein > -e, -in > -i + -te: säppate, sattete, rukkite 863.6.

b. Erikseen mainittakoon -tten + -ein ja -ten + -ein-loppuiset kontaminaatiogenetiivit lounaismurteiden itäryhmän rajoilta (Maer. vanh., Martt., Koski); ⁸⁰⁵ huanettein 863.8b; - viarastein, orastein 863.8a. Tyyppi on tunnettu myös vanhaasta kirjakielestä (ks. 1297.2,3c).

c. -hen-päätte (lähteisin illatiivista) on käytössä savolais-kannakselaisessa murrepiirissä ⁸⁰⁶. Monikkovartalon diftongi usein säilyneenä: sP terveihen, vieraihen 1080.1, sEu käärmeihen 1099.2a, sIu ahneihen 1121.1a, vI mättäihe 1206.2a. -ih- ja -is-loppuisissa sanoissa päättyy monikkovartalo useimmiten i:hin, harvoin ei:hin (< -ehi-): sIu kalliihen 1121.1d, sEu ruumiihen 1148.1, vI saaliihe 1206.2b; - vI orreihe 1206.2c. Redusointialueella diftongin jälkikomponentti on madaltunut ë: ksi tai e:ksi: sIu terveehen 1121.1b; - sIu lampäehen 1121.1c. Monikon tunnus ilmeisesti triftongin jälkikomponenttina on kadonnut muodosta sEu hampoohen 1099.2b, jonka vartalo näin ollen on tullut yksikkövartalon kaltaiseksi.

d. -hin-päätte (niinikään lähteisin illatiivista) on edustettuna esimerkissä sEu lähtechin 1099.3, jossa sijapäätte liittyy yksikön kaltaiseen vartaloon (ei > eë > ë).

6. Lounaismurteissa käytetään joskus si-monikkoa, jonka konsonanttivartaloista genetiiviä edustavat äveste(n) 'aaveiden' ja anneste(n) 'ammeiden' 863.7.

7. Etelä-Pohjanmaalla tavataan harvoin -ttien-päätteistä genetiiviä: vierahittien 988.4. Sanasta harmaa, harmoo tote sinne harmaatti-, harmootti-vartaloa käytetyn kautta monikon paradigman (ks. 617.1,5d) ja sanaa näin ollen taivutetun e-vartaloisten nominien semmotti-, tämmötti-malliin. Näyttää sil-

tä, että adjektiivityypistä harmaattien, harmoottien on lohjennut -ttien-loppu ja yleistynyt uutena sijapäätteensä e-vartaloi- sinkin nomineihin.

1297.2. Vanha kirjallisuus on viljellyt eniten supistumanominien konsonanttivartaloista genetiiviä.

la. -s-loppuisten sanojen edustus on sama kuin nyky-suomessa. Agricola: (GMA) hardasten Rk 344 b, husscasten Rk 280 b, sairasten Rk 174 a, werasten UT 246 b. Westh: SKM I taiuasten 153, caunisten 146. Upsalan ev.: (USEF) iudasten 3:22, lammasten 14:11. Martti: SKM II wierasten 3. Hemminki: (XNHK) taevasten L 11, (NHK) lammasten Vk 63 b. Raamattu(1642): (RK) wierasten D II, uljasten J XVII, AJ caunisten 131, parasten 130

Erikseen mainittakoon Upsalan evangeliiumikirjan fragmentissa esiintyvä (USEF) iudaisten 4:2, joka vokalisminsa puolesta on sekamuodostuma (-ain + -sten).

b. ht:llisiä monikon genetiivi- ja yksikön partitiivimuoto- ja viljelivät eniten Agricola, Juusten ja Ljungo. Muilla eilounaissuomalaisilla kirjailijoilla kuten v. 1642:n raamatun suomennoksessakin ovat vallitsevina tt-muodot ja ht:llisiä tapaa vain satunnaisesti⁸⁰⁷. Agricola: (GMA) honetten UT 47 b, Ighmechten Rk 14 b, murechten UT 35 b, 64 b, Orichten Rk 30 b, taruechten Rk 303 a, Walechten We 147 a, haurachten We 17 a. Ljungo: SKH I huonechten 206. Raamattu (1642): SKH I (harv.) murechten 206. Speitz: SKH I Orichten 206. Kollenius: (AKK) Anechten 263. Paccalenius: (AKK) terwechten L 5 b. Salamnius: SKH I Kärmechten 207. Mielenkiintoisen poikkeuksen Agricolan -hten-genetiivien joukossa tekee -s-loppuinen sana haurachten, joka ilmeisesti on siirtynyt tähän ryhmään h:llisen vokaalivartalon välityksellä (huonehe-, hauraha-). Kyseessä saattaa olla

kirjurin tietoinen tavoittelu kirjoittaa murteelliselta vaikutaneet venes, tarves-tyyppiset sanat aina -h:llisina; näin on pujahtanut joukkoon alkuaan -s-loppuisiakin sanoja. Tietävästi -h > -s-muutosta tavataan Etelä-Pohjanmaalla ja Kymenlaaksoissa, mutta se ei näy kuuluneen Agricolan kotipitäjän Pernajan murteeseen⁸⁰⁸.

Painovirheeksi (c:n sijasta e) on katsottava Agricolan käyttämä muoto (GMA) Ihmeeten Rk 42 a.

c. -hten-loppuiset muodot jäävät kuitenkin ennen pitkää häviäväksi vähemmistöksi. Vokaalivartaloisten muotojen välityksellä ovat -ek- ja -eh-loppuiset sanat eri murteissa kehittyneet toistensa tasalle ja näin ovat alkutyypit venehtä, venehten väistyneet analogisten venettä, venetten-muotojen tieltä (ht > tt äänneläillinen vain lounaismurteissa), josta ilmiöstä on merkkejä jo vanhan kirjakielen alkua ajoilta. Seuraavassa näytteitä sekä -eh- että -ek-loppuisista sanoista: Agricola: (GMA) Ihmetten UT 233 b, Kärmetten UT 4 b, Oritten UT 341 b, Tarwetten Rk Index-lehti a, waatetteni UT 43 b, asetten UT 256 b. Westh: SKM I murhetten 81:25. Upsalan ev.: (USEF) vatettenj 6:23. Martti: SKM II asettens 121, estetten 52, huonetten 131. Hemminki: (AKK) Tarvetten Vk 177 b. Kollanius: (AKK) Asetten 13, estetten 80, 149, Waatetten 319. Raamattu (1685): (KRKK) ihmettens 785, waatetten 733, asetten 718.

d. Epävarmaa on, voidaanko -ten-päätteisiä genetiivejä pitää edelliseen ryhmään kuuluvina vai onko tässä oletettava lounaismurteista tunnettua tyyppiä säppate, sattete. Agricola: (GMA) Oriten UT 336 a, puheten Rk 326 b, sotaasetten UT 243 a, waskikermeten Rk 6 a. Elimaeus: (KEK) murheten 44 a. Sorolainen: VKSL caickein tarweten edestä 96:9.

2. Murre-edustusta käsiteltäessä lausimme sen olettamuksen, että lounaissuomalainen supistunut genetiivityyppi hampain itäsuomalaisesta hampain-edustuksesta poiketen saattaa äänne-laillisesti palautua kantasuomalaiseen yksikkövartaloiseen mon. genetiiviin *hampaheſen. Vanhassa kirjasuomessa on muotoja, jotka tukevat esittämäämme käsitystä.

a. Niinpä Agricolan käyttämä (GMA) ihmedhen Rk 34 b saattaa palautua lähtöasuun *imeheſen; vrt. hänellä myös cappaledhē, Kuningadhen.

b. Mikään ei näytä vastustavan Sorolaisella esiintyvän genetiivin (VSK) hambaen 340:28 kehitystä muodosta *hampaheſen.

c. Seuraavaa kehitysvaihetta kuvastavat diftongilliset genetiivit, joita varsin runsaasti on viljellyt Agricola. Agri-
cola: (GMA) hambain UT 20 b, hurskain Rk 345 b, pochkeis Pr 32
a, puhein UT 41c, callein UT 345 a, Wotein Ps 3 b. Hemminki:
(ARK) Saerain L 69, Vk 105, (AMHK) voitein L 69, vaattein L 96.
Sorolainen: VKSL waattein cansa 93:6, (VSK) candein 309, pu-
hein 15:21, Asein 138. Raumannus: (ARK) asein I C 4, waatein
III B 2 b. Agricolalla kuuluu samaan ryhmään vielä h-vartalon
säilyttänyt SKM I murehein loppu Kk 80:24 ja -is-loppuisten sa-
nojen monikon genetiivi (GMA) callijn We 125 a, jonka rinnalla
hänellä myös tyyppiä callein (ks. edellä). Jälkimmäisen -ein-
loppu selittyy tässä tapauksessa kaksitavuisten i-vartaloisten
nominien analogiasta syntyneeksi (välittävinä renkaina monikon
muut sijat: ristei/stä, -ssä - kallei/stä, -ssa jne.).

Jos lähdemme kantasuomalaisesta monikkovartaloisesta gene-
tiivistä *hampaheſen, niin voi katsoa koko puheenalaisen ryh-
män syntyneeksi i- ja e-vartaloiden proportioanalogiasta, esim.
risteistä, veljeistä: kalleista, vätteistä, puheista; ristein,
veljein : x; x = kallein, vättein, puhein. Tällä tavoin otak-

suimme syntyneen -eša, -ešä-loppuisten mon. gen. (Agricolalla Sokiadhen, oikeadhen >) Sokein, oikein, walkein ym. (ks. 617.2, 3). -as-, -äs- ja osaksi -is-loppuiset sanat olisivat myöhemmin mukautuneet diftongigenetiiveihin. Mutta, kuten sanottu, päinvastainenkin selitys on täysin mahdollinen. Siinä tapauksessa -eša, -ešä-loppuisten adjektiivien genetiivit saattoivat vuorostaan mukautua e-vartaloiden supistumanominien äänneläillisiin yksikkövartaloisiin genetiiveihin.

Rapola on muitta mutkitta johtanut kaikki supistumanominien genetiivimuodot aina myöhäiskantasuomalaisesta monikkovartaloidesta taivutustyyppistä (hambain < *hampahišen, Wotein < *vöteyišen, ylpein < *ülpešišen, edesmennein < *-mennehišen < *-mennüšišen)⁸⁰⁹. Hänen esityksestään ei kuitenkaan selviä, millä tavoin kehitys on kulkenut. Nähdäkseni monikkovartaloiden genetiivin kehitys olisi pysähtynyt asuun hampajen, joka lounaismurteissa onkin edustettuna (varkkajen < varkkaijen). j:n kato tästä, jota ainakin tyyppistä vakkajen länsisuomalaisten murteiden piirissä on oletettu⁸¹⁰, ei kaikin kohdin näytä uskottavalta. Olisiko tässä kehitysvaiheessa oletettava analogista mukautumista -in-loppuisten genetiivien tyyppiin vai katsottava j > Ø-muutoksen silti tapahtuneen (*hampahišen > hampahijen > hampaijen > hampajen > hampa-en > hampain? Varmoijen kriteeroiden puutteessa jääköön tämä ongelma vastaisten tutkimusten ratkaistavaksi.

d. Supistumanominien attribuuttina käytetystä genetiivistä on joskus diftongin jälkikomponentti lounaismurteiden tapaan (ks. 1297.1,3b) kadonnut (-ain > -an): Agricola: SKM I minun Armahan Tytteritten keskelle Me 212:6+7.

3. Sijapäätteiltään analogiset ovat -(e)itten-, -(e)iten- ja

-ttein-loppuiset genetiivit.

a. Nykysuomesta ja murteista tunnettuja vokaali- ja konso-
nanttivartaloisen genetiivin kontaminaatioita: Hemminki: (KKK)
tarpeitten Vk 96 b. Sorolainen: (VSK) murheitten 268. Kollanius:
(AKK) rasckaitten 9. Pacchalenius: (AKK) ihmeittens H 6 b. Huo-
mautettakoon, että lounaismurteiden ja niihin nojautuvan van-
han kirjasuomen edustusta ajatellen ei tarvitse aina ehdotto-
masti Setälän tavoin⁸¹¹ olettaa tyyppien paiseiden + paiseitten
sekaantumista. Yhtä mahdolliselta näyttää paisein + -tten = pai-
seitten, vrt. tähän vanhan kirjallisuuden viljelemiä Veljein +
-tten = Veljeitten, pacanain + -tten = pacanaitten, palueliain
+ -tten = palueliaitten ym. Tämän tyyppiset kontaminaatiot ovat
olleet mahdolliset pohjoisempainakin, jossa tunnetaan supistuma-
nomineista sekä diftongillista että -tten-tyyppiä, esim. To
varphain ja varphaitten, asukhain ja asukhaitten. Setälän olet-
tama kontaminaatio tuntuu lounaismurteiden monikkovartaloista
genetiivityyppiä varkkajen, lähtejen ajatellen varsin epäilyt-
tävältä ja kuitenkin on kirjakielen paiseitten, varpaitten-
taivutus peräisin nimenomaan lounaismurteista. Lieneekö hämä-
läismurteissakin aikaisemmin käytetty varkain, mättäin-genetiiv-
ityyppiä, jonka pohjalta täten kaikkialla olisivat lähteneet
muodot paiseitten, varkaitten ym.? Mahdottomalta ei tunnu sekään
olettamus, että -tten-päätteiset kontaminaatiogenetiivit ovat
aikoinaan syntyneet vain lounaismurteiden alueella, josta ne
sitten on kuljetettu muualle. Tätä käsitystä näyttää tukevan
se asianhaara, että läheisen Ala-Satakunnan nykyinen genetiivi-
muodostus ei vastaa vanhojen kirjailijoiden kielenkäyttöä, jon-
ka perusteella Ikola on tehnyt sen johtopäätöksen, että esim.
Rajaleniuksen kielessä esiintyvät -tten-loppuiset genetiivit

voidaan viedä kirjallisen tradition (s.o. lähinnä lounaismurteiden) tilille⁸¹².

b. Harvoin käytetty -ten-pääte vaikuttaa ortografiselta (pro -tten); vrt. kuitenkin edellä tyyppiä puheten, murheten (kohta 1_d) ja lm säppate, sattete (< säppaiten, sätteiten).
Agricola: (GMA) Ihmeitens Ps 55 b, Lambaiten Pr 13 a, Puctaiten Ps 11 b.

c. -ttein-pääte (tunnettu myös lounaismurteista) on syntynyt ihmein +ihmetten -tyypin kontaminaatiosta. Agricola: (GMA) Ihmettein UT 277 a. Sorolainen: (LMMH II) murhettein 267.

1297.3. Nykysuomi viljelee supistumanomineista etupäässä monikkovartalaisia genetiivejä, sijapäätteinä -den ja -tten, esim. hampaiden - hampaitten, avulioiden - avuliaitten, tietoiden - tieteitien, huoneiden - huoneitten, kauniiden - kauniitten tai kauneiden - kauneitten jne. Valtakäyttöön suositellaan -den-päätettä, jonka esiintymääränsä erinäisyys eri sanatyypeissä on erilainen: hampaiden 71,5 % (hampaitten 25,5 %, hammasten 3,0%), tietoiden 82,0 % (tieteitien 18,0 %)⁸¹³. Jälkimmäisestäkin sanatyypistä on konsonanttivartaloisen genetiivi mahdollinen, mutta sitä ei nykykielessä enää mainittavasti käytetä, paitsi vakiintuneissa sanaliitoissa ja sananlaskuissa, esim. lakitiedeten kandidaatti; Pöytä tähdetten sija on; Tänäpäivä on täiden päivä, huomenna ludetten päivä; Tyhjä ei pysy tynnyrissä, valesannetien sisässä ym.⁸¹⁴. Runokielessä ovat mahdolliset h-vartalot muoto, esim. venehien, venehitten, tervehien, tervehitten, orihien, orihitten; kalliuhien, kalliuhitten, kallehien, kallehitten jne. Huomattava on, ettei Nykysuomen sanakirjan taivutustyypeissä esitetä -hitten-loppuisia genetiivejä -s-lop-

puisista sanoista, ainoana poikkeuksena NS urohien - urohitten
 71. Huom. sitävastoin Penttilän kieliopissa myös SK kallehit-
 ten 158 ym. Runokielen harvinaisuuksina käytetään joskus yksik-
 kövartaloista genetiiviä, esim. armahain, hartahain, runsahain,
 ylvähain ym.⁸¹⁵. Käsittääkseni voi tällaiset muodot rinnastaa
 murreasuihin To varphain, asukhain, lm hampain, hülkkein ja
 vanhan kirjallisuuden viljelemiin genetiiveihin hambain, pu-
 hein, callein (Agricolalla), waattein, candein (Sorolaisella)
 ym., jotka mahdollisesti kaikki juontavat juurensa kantasuoma-
 laisesta tyypistä *hampaheſen, *puheheſen.

Painoton asema

1298.1. Edustus on suurin piirtein sama kuin painollises-
 sa asemassa (ks. 1297.1)

1. Kantasuomen monikkovartaloiseen genetiiviin palautuvat
 välittömästi: sEu kekäleije 1091.1, smM viſatteijen 1160.1. s:n
 kato alkuaan neljännen tavun jäljestä on odotuksenmukainen
 (-iſen > -ijen).

2. Supistunut genetiivityyppi itämurteissa on lähtöisin
 monikkovartaloisesta asusta, länsimurteissa mahdollisesti yk-
 sikkovartaloisesta (ks. 1297.1,3a): lm kuninkkain, kekälein
 854.1, smM veänäviikattein 1160.2. - Peräpohjolassa metateesi-
 tai sisäheittoedustusta: To asukhain 1038.2. - Lounaismurteissa
 on sekundäärisen diftongin jälkikomponentin kadottua hävinnyt
 ero yksikön ja monikon genetiivin väliltä: kekälen, sormikka
 854.2.

3. Kantasuomen konsonanttivartaloisen genetiivi on -s-lop-
 puisissa sanoissa säilynyt: lm kuningasten 854.3, satY asukas-
 ten 893, pP oppilasten 1011.1, To sapilasten 1038.1, smAL ku-

niinGaste 1273.

4. Sijapäätteeltään analogiset ovat -tten-, -hen-, -hin- ja -nen-loppuiset genetiivit:

a. -tten-pääte länsimurteissa: lm kekäleitten, juurikkoitten 854.4a, hp sormikkaitten 923, hE asukkaitten 946, pP hippaleitten 1011.2. Lounaismurteiden juurikkoitten on siirtynyt a-vartaloiden taivutukseen ilmeisesti sen jälkeen kun monikkovartalo tuli diftongin jälkikomponentin kadottua yksikkövartalon kaltaiseksi. Vastaavasti e-vartaloiden joukkoon on siirtynyt kekälitten 854.4c. - Diftongin jälkikomponentin katotapauksia (ei > e, ai > a, oi > o): lm kekäletten, sormikkatten, juurikkotten 854.4b.

b. -he(n)-pääte muutamien itämurteiden genetiivi-illatiiveissa: sEu sapilaihen 1091.2, sIu vikattèihen, käuppijjaïhen 1110.1; - (ai > aë) sIu asukkaêhe(n) 1110.2.

c. -hi(n)-pääte samassa funktiossa: sLou pilvekkeïhi, asukkaihi 1175.

d. -nen-pääte harvinaisena useampitavuisissa sanoissa⁸¹⁶: Natta asukkainen 1038.3. -nen-päätteen käyttö suomen muissa murteissa, vanhassa kirjakielissä, eestissä, vatjassa ja liivissä rajoittuu yksitavuisiin pronomineihin, joihin se lohjonneena on tullut mondèn, pèndèn, onnettoïnden-tyyppisistä sanoista (ks. 104.1,8).

1298.2. Vanhassa kirjasuomessa ovat edustettuina yksikkö- ja monikkovartalaiset genetiivityypit. Konsonanttivartaloinenkin genetiivi on tavallaan yksikkövartaloinen.

la. -s-loppuisten sanojen genetiivit ovat nykyedustuksen tasalla: Agricola: SKM I Kuningasten Me 213:27-28, (GMA) Ructinasten Rk 1118 a. Westh: SKM I vanhurskasten 85, 87, 109. Soro-

Lainen: VKSL Cuningasten 92:10.

-ain +-sten-genetiivin sekamuotona tavataan Agricola
(GMA) kuninghaisten Rk 237 b (vrt.1297.2,1a).

b. -h-loppuisten sanojen monikon genetiiveissä äänneyhtymä
ht on säilyneenä tai sitä vastaa tt (ks. 1297.2,1b-c): Agricola:
(LMMH II) cappalechten Rk 110. Kollanius: (AKK) cappalehten 47:
22, 188:20. - Agricola: (GMA) cappaletten Rk 313 b, loondocap-
paletten Rk 273, perkeletten UT 47 a. Sorolainen: VKSL wälicap-
paletten 1012.

2. Kantasuomen vokaalivartaloista genetiivityyppiä *kuning-
kaheksen kuvastanevat -dhen, -den-loppuiset ja niistä kehittyneet
diftongilliset genetiivit (ks. myös 1297.2,2a-c). Agricola:(GMA)
cappaledhen Rk 188 b, Loondocappaledhen Rk 103 b, Kuningadhen
Ps 31 b, Päruchtinadhen Rk 297 a, Percheleden UT 13 b. - Agri-
cola: (GMA) Candelein Ps 3 a, cappalein Rk 185 a, loondocappa-
lein Rk 216 a, Kuningain Ps 31 a, Perckelein Ps 31 b, Wanhurs-
kain UT 293 b. Westh: SKM I perckelein 192:5. Martti: SKM II cap-
palein 27. Sorolainen: (VSK) ohdackein 380:8. Edellisen ryhmän
esimerkeissä dentaalispirantti on supistumatavun jäljessä odo-
tuksenmukaisesti säilyneenä, jälkimmäiset muodot lienevät s:n
katoon nähden kolmitavuisten supistumanominien analogiaa (malli-
na hambain, callein).

3. Viimeksimainittujen edustustapojen cappalein ja cappa-
ledhen kontaminaatiosta saattoi helposti syntyä tyyppi cappa-
leiden, joka samalla vaikuttaa äänneläiläiseltä monikkovarta-
loiselta genetiiviltä. Agricola: SKM I muiden Loondocappaleidhen
pale Kk 129:28, (GMA) kuningaidhen Rk 296 b, wanhurscaijdhen
Rk 294 a, Perckeleiden UT 280 b. Kummasta edustustavasta on ky-
synys, ei ole helppo ratkaista. Käännöskappaleiden uusintajul-

kaisussaan on Agricola, jolla monikkovartaloiset genetiivit ovat varsin harvinaiset, muuttanut yksikkövartaloisen genetiivin MAT I cappaledhē 620 asuun MAT II cappaleidēhen 534, jota ilman muuta ei käy katsominen l. genetiiviksi, sillä Agricola on yleensäkin suosinut monikon genetiivissä diftongia ja kontaminaatiomuodot ovat hänellä erittäin yleiset, esim. pacanaiden, molembaidhen, wanhembaiden, hedhelmeidhen, wäkeweidhen jne. Verrattakoon tähän vielä diftongillisia kontaminaatioita elueidhen, hedhelmeidhen ym., jotka niinikään ovat syntyneet yksikkövartaloisten diftongimuotojen pohjalta. l. genetiivin puolesta puhuvat harvahkot, mutta selvät monikkovartaloiset muodot Agricolan kielenkäytössä, esim. pacanoidhen, epäiimaloidhens, ja se seikka, että lounaismurteidenkin supistumanomineista tämmöistä tavataan (varkkajen). Mainittakoon kuitenkin, että puheenalaista -eidhen, -aidhen-tyyppiä emme tavanneet vanhan kirjasuomen kolmitavuisten supistumanomien genetiivistä.

4. Sekamuodostumia ovat -tten- ja -ten-päätteiset genetiivit (edustus osaksi sama kuin kolmitavuisissa supistumanomineissa, ks. 1297.2,3):

a. -tten: Agricola: (GMA) perckeleidhen UT 18 a. - Agricola: (GMA) Perkelidhen UT 86 b. Tässä tulee kysymykseen myös perkel-sanana genetiivi, vrt. kuitenkin lm kekälidhen, joka diftongin jälkikomponentin kadottua (ei > e) on siirtynyt e-vartaloiden taivutukseen.

b. -ten-päätteisistä muodoista selittyy samalla tavalla Westhin tekstin esimerkki SKM I caickede cappalidhen 61:12. -ten-päätte saattaa olla myös ortografinen (pro -tten), varsinkin seuraavissa genetiiveissä (vrt. kuitenkin lm säppate,

sattete): Agricola: (GMA) Perkeleiten UT 343 a, 344 b. Westh:
 SKM I cappaleiten 165:25.

1298.3. Nykysuomen alkuaan nelitavuisten supistumanominien genetiiviedustus on sama kuin kolmi- ja viisitavuisissa sanoissa (ks. 1297.3): tavallisesti -den- ja -tten-loppuiset genetiivit, esim. joutilaiden - joutilaitten, kanteleiden - kanteleit-
ten. Konsonanttivartaloiset muodot ovat -sten-, harvoin -tten-
 loppuiset, esim. joutilasten, kanteletten, askeletten. Runokielessä viljellään h:llisiä vartaloita: asukkahien, autuahien,
laupiahien⁸¹⁷.

Partitiivi

Painollinen asema

1299.1. Kolmi- ja viisitavuisten supistumanominien partitiivin edustus suomen murteissa on pääasiallisesti kahdenlainen. Kantasuomen vahva-asteinen sijapäite on useimmiten säilynyt, jolloin monikkovartalo on sama kuin muissa monikon sijoissa. Sensijaan supistuneet partitiivimuodot eivät alkuperäisen sivupainollisen tavun jäljessä ole odotuksenmukaiset. Lounaismurteisissa tavataan lisäksi si-monikon supistunutta partitiivia ja siirtymistä kaksitavuisten nominien taivutukseen.

1. Kantasuomen partitiivityyppiin *sat^eyita, *venehitä
 palautuvat seuraavat eri monikkovartaloita (ks. 1295.1) edustavat variantit:

a. Monikkovartalossa esiintyy i-loppuinen diftongi; esimerkkien joukossa myös -is-loppuisten sanojen ei:llisiä partitiiveja: lm naure(i)tan 864.la, satteit 864.lb, turY rikkait
 885, sata hauteita 885, satY luteit 901.2a, hS paraita 915.1,
hP pärreitä 932.1, hLo kankaita 940.1, hE seipäit 954.la, hK

veneit 868.3, pE-s veneitä 989.1f, pK lutteita 1004.la, pP via-
 raita 1018, sE vastalaaseita 1064.la, sP vuatteitaj ja 1081.1,
 sEu kärmeitä 1100.1, sIu sittäitä 1122.1, kauneita 1122.5, sPu
 herneitä 1137.1, sLu herneitä 1149.1, smM kärmeitä 1167.la,
 sLou kankaita 1185.la, vI sitteitä 1207.2a, orreita 1207.2c,
 vL päreit 1225.1, sav terveitä 1263.la, smAL pärreitä 1281.3.

b. -is-loppuisten sanojen monikkovartalo ei useissa suo-
 men murteissa eroa yksikkö- eli sanavartalosta: satY rukkiita
 901.2b, hS rukiita 915.2, hP rukiita 932.2, hE kallit 954.lb,
 sP rukkita 1081.4, sEu raittiita 1100.2, sIu rünnita 1122.4,
 sPu naorita 1137.3, sLu ruumiita 1149.2, smM naurita 1167.lc,
 sLou rukiita 1185.lb, vI saaliita 1207.2b, vL naurita 1225.2,
 sav rukkiita 1263.lb.

c. Monikkovartalon diftongi on madaltunut: sP huoneeta 1081.
 2, sIu terveitä 1122.2; - hP maltaeta 932.3, pK saeraeta 1004.
 lb, sE lampaeta 1064.lb, sP lampaeta 1081.3, sIu erräetä 1122.3,
 sPu soappaeta 1137.2, smM rikkaeta 1167.lb.

d. Monikkovartalon diftongi on vokaaliutunut; savon eteläi-
 sessä ulkoryhmässä mahdollisesti ai > oa¹ > oa: pE pärätä, pu-
 heeta 989.la, sEu lähteetä, hampoata 1100.3.

e. Lounaismurteissa diftongin jälkikomponentti kadonneena;
 ero yksikkö- ja monikkomuotojen välillä on säilynyt, sillä yks.
 partitiivi konsonanttivartaloisena on heikkoasteinen: ⁸¹⁸ kuttet
 (: yks. part. kušët - kurèt), seippät, soveliet 864.lc.

f. h:llinen monikkovartalo: Ke varkahita 1030.lb.

g. Monenlaisia metateesitapauksia tavataan Pohjanmaan ja
 Peräpohjolan murteissa: pK kulukuvehkkeitä, lamphaitaki 1004.lc,
 Ke vierhaita 1030.la, To porshaita - (sh > ss) porssaita, mat-
 heita 1047.la. Tässä ryhmässä on tapahtunut h:n metateesi sen

edellä olevan vokaalin kanssa, koska h:ta seurannut vokaali on ollut sonoriteetiltaan heikompi kuin h:n edellinen. -is-loppuisissa sanoissa on tultu pitkään i:hin: pE rukhita 989.ld, To kaunhita 1047.lb. - Etelä-Pohjanmaalla diftongin vokaaliutumista: venheta 989.lc. - Samassa murteessa lyhytvokaalisia asuja: huanheta, sairhata 989.lb. Viimeksimainitun ryhmän alkuperää koskevista arveluista mainittakoon ensiksi Kettusen kanta, jonka mukaan tyyppin lähtökohdaksi on katsottava sisäheitotietä syntyneet *lamphita, #venhita jne., "vaikka yksikkövertalon vokaali (lamphan, venhestä jne.) ehkä on yleistynyt myös monikon partitiiviin"⁸¹⁹. Toiseksi kannattaa ottaa huomioon Lauroselan läheisesti samanlainen olettamus, että analogian lähteenä on ollut nimenomaan monikon nominatiivi (huanhet, lühthet jne.)⁸²⁰. Millainen lopullinen tulkinta lieneekin, on varmaa, että kyseinen lyhytvokaalinen tyyppi on epä-äänneläillinen ja synnyltään verrattain myöhäinen, koska murteessa kuulee vielä runsaasti odotuksenmukaista pitkävokaalista edustusta⁸²¹.

h. Erikseen mainittakoon vartaloltaan versin poikkeuksellinen sIu Kesä orbita 1122.6, mikä selittyy -ih-loppuisten sanojen taivutuksen sekaantumisesta alkuaan -io-loppuisiin sanoihin. Kun savolaismurteissa siellä täällä esiintyy sanasta kallio yksikössä sijamuotoja kallin, kalliista ym., eipä kummaa, että naapurialueilla siirtyi rinnakkaisesti -ih-sanoja kallio-tyyppiin, jonka monikossa odotuksenmukaisesti partitiivi kallioita ja tämän vaikutuksesta myös orioita.

2. Sijapäätteeltään analogiset ovat ne supistumanominien partitiivimuodot, joissa dentaalilainne ei ole säilynyt. Monikon tunnus ja sijapäätteen vokaalikaan eivät aina ole pysyneet erillään.

a. -ia, -iä-loppuiset partitiivit h-vartaloidissa ovat paikoin varsin yleiset: satY rakehia, vierahia 901.1, hK vättehiiä 968.2a, Suus varkahi(j)a 968.2b, pE rukihiä, loukkahia 989.2a, pK vinkehiä 1004.3b, Ke huonehia 1030.3, sLou kupehia 1185.2.
- Peräpohjolaista sisäheittotapauksia: To vätthia, Jälli tarphia 1047.3.

b. Edelliselle ryhmälle hyvin läheinen on siirtymä-äänteellinen tyyppi; esimerkkien joukossa sekä h:llisiä että h:ttomia monikkovartaloidia, pohjalaisissa murteissa metateesitapauksia: pE tervehi^jä, rävahi^ja 989.2b; - Suus varkahi(j)a 968.2b, pK varkahi(j)a 1004.3b; - Ke vierahaja 1030.2a; - Ke puheli^haja 1030.2b; - lm varppajas, naurejan 864.2, smM kirvejä 1167.2. Tässä kuten muissakin taivutustyypeissä i > j, jolloin sanan loppuosan -ja, -jä:n edellä monikon tunnus ei ole säilyneenä.
- Metateesimuotojen joukossa huomattakoon puhheja < puhehiym. : pK varkhaja 1004.2, Ke huonheja, puhheja 1030.2b, To tarpheja, mätthäjä 1047.2, Natta varkhaja 1047.2.

c. Diftongilliseen tyyppiin on murteittain tultu loppuheiton välityksellä; useimmiten lienee edustus kaksitavuisten sanonjen supistumapartitiivin analogiaa (jalkoi), varsinkin itämurteissa: lm sattei, lamppai, naorei 864.3a, kankkoi 864.3b, hLo hernei 940.2a, rukkei 940.2b, hE seipäi 954.2a, Tyts varkei 968.4, sE lühtei 1064.2, sav perrei 1263.2, smAL hampai, vennei 1281.4. Tästä ryhmästä on pidettävä erillään muutamien murteiden omistusliitteinen nominatiivi, esim. vI tunsiha mie omat vättei (<< vättē-in < vättēni)⁸²². - -i-loppuinen partitiivi -is-sanoista: hE valmi 954.2b. - Lounaismurteissa myöhäsyntyisen diftongin jälkikomponentin katoa: puhe, tyyre 864.4.

d. h:llisten vartaloiden yhteydessä -ia, -iä > -i: hK ham

pahi 968.1, Suus venehi 968.1, vi parehi 1207.1a, ayr lahtehi
1242, smAL sappahi 1281.1; - vi valmehi, kallehi 1207.1b. -
Ala-Laukaan murrepiirissä -ī > -i: vättehi, lampahi 1281.2.

3. Kun lounaismurteiden supistumanomineista hävisi ero yksikkö- ja monikkovartalon väliltä, taiputus siirtyi paikoin kaksoitavuisten a-, ä- ja e-vartaloiden ryhmään, josta ovat todistena partitiivit puhti, seippi 864.5. Monikkovartaloltaan analogisia ovat myös muutamat diftongiloppuiset muodot (lm naorei, kankkoi), jotka on ryhmitelty kohdan 2c esimerkkien yhteyteen.

4. Monikon funktio on palautettu analogisen si-monikon avulla: lm amnessi, kärmessi 864.6.

1299.2. 1. Vanhassa kirjasuomessa tavataan vahva-asteinen partitiivin päätte säännöllisesti säilyneenä.

a. Vanhimmat kirjailijat ovat usein viljelleet hällisiä vartaloita. Agricola: SKM I murehita 100:34, (LMAH II) Walehit Rk 76, walehita Rk 269, Lambahita Rk 279. Westh: SKM I Sairahita 55. Upsalan ev.: (USEF) lampahita 14:11. Ikalensis: (AKK) parahita 16. Pacchalenius: (AKK) pilckakirwehita (esipuhe), candehita F 2 a, rackahita I 4 b, irwihambahita (esipuhe). Florinus: VKSL Pallkehita 75:22. - Kollenius: (AKK) Rukihita 135.

b. h:ttomia monikkovartaloita on käytetty Agricolasta alkaen. Agricola: SKM I sairaita 127, (LMAH II) candeit Rk 76, Jhmeit Joh 4. Westh: SKM I väriä puheita 237:17, murheita 101:35. Upsalan ev.: (USEF) veraita 15:2, kantheita 3:13. Martti: SKM II halmeitans 69, herneitä 171, warkaita 172, watteita 24. Finno: (NSK) hambaitans 141. Elimaeus: (NEK) Lambaitans L 54. Gothus: (GV) hurskait 22 b. Sorolainen: (VSK) waatteitans 19, aneita VI:16. Raamattu (1642): AJ parhaita 130, ihmeitans 131.

Raumannus: (NRK) Huoneita II F 3, (NTRK) waateita II F 3. Kollanius: (AKK) turpeita 123, tuoreita 103, herneitä 241, wieraista 132.

On pantava merkille, että -is-loppuisista sanoista käytettiin varsin usein myös odotuksenmukaista, i:llistä monikkovartaloa: Westh: SKM I caunit 233. Martti: SKM II naurijta 171, ruumit 150. Kollanius: (AKK) walmita 132:lo. Rajalenius:(ASMAH I) ruumita MCS O II b.

2. Dentaalittomat partitiivimuodot ovat harvinaiset. Niitä näkyy viljelleen Hemminki: (NRK) puhei Vk 190 a, Caunei L 25.

1299.3. Nykysuomi on säännöllisesti -ta, -tä-loppuisen partitiivin kannalla, esim. paiseita, kirveitä, rinteitä, vieraista, uteliaita, avuliaita, kalliita - kalleita jne. Runokielellä ja kansanomaiset puheenparret suosivat jonkunverran hallisia muotoja: Taattoni maja on matala ja pieni, ei tarvitse portahia; vierahia, avuliahia, kirvehiä, hernehiä ym.⁸²³. Erikseen huomautettakoon kyynele, kantele-tyyppisten sanojen monikon partitiiveista, joissa esiintymärunsauden suhde on kyyneleitä 65,4 % ja kyyneliä 34,6 %, vaikka yksikön nominatiivissa melkein yksinomaisesti kyynel⁸²⁴. Tämäntyyppisissä sanoissa on kysymys sekaparadigmasta.

1300.1. Nelitavuisten supistumanominien monikon partitiivin käsittelyssä lähdemme siitä olettamuksesta, että kantasuomessa esiintyi heikkoasteinen sijapäätte: *jūrikkahisa. Dentaalittomat muodot olisivat näin ollen mainitun tyyppin äännelaillista jatkoa. Nykyään systeempipakko on tasoittanut edustuksen painollisen aseman hyväksi, joten kolmi- ja nelitavuisten supistumanominien taivutuksessa ei ole mitään eroa (ks. 1299.1).

1. Aluksi tarkastamme sijapäätteeseen nähden ns. äännelailista edustusta.

a. h:ttomissa vartaloissa päättyy partitiivi useimmiten sekundääriseen diftongiin, lounaismurteiden esimerkistössä a-vartaloiden taivutukseen siirtyneitä muotoja (juurikkoi); harvoin sijapäätteen -a, -ä-vokaali säilyneenä: lm vikattei, juurikkoi 855.2, turY askarei 875.2, hE kauppijai 947, Tyts kekälei 961; - smAL tuoverej(a) 1274.

b. h:llisissa vartaloissa kehitystä -isa > -ia, -isä > -iä, diftongin vokaaliutumista (-ia, -iä > -ī) ja metateesitapauksia: satY perkelehiä 894.1, pE joutilahia 977.2; - äyr täplikähhi 1233; - Ke vikatteheja 1023.2b, To varakhaja 1039.2, Näissä Peräpohjolan muodoissa on mahdollinen myös sisäheittoselitys, vrt. Ke vikatteheja 1023.2a, jossa niinikään i > j, mutta e h:n edellä säilyneenä.

2. Sijapäätteeseen nähden analogiset ovat seuraavat edustavat:

a. Monikkovartalossa i-loppuinen diftongi, jonka edellä muiden useampitvuisten nominien vaikutuksesta (kaupungeita, auringoita) joskus heikko aste (süvanneitä, houlanneita): lm kekäleit, juurikkoit (pro -ai-) 855.1a, sata asukkaita 875.1, satY süvanneitä 894.2a, tollukkaita 894.2b, hS mahukkaita 908, hP pelskeleitä 924, h-p mälykkeitä 924, pK viikatteita 999.1, pP räiskäleitä 1012, sP täekavälineitä 1074.1a, sEu lapikkaita 1092.1, sIu köriläitä 1111, sLu moakappaleita 1144, sLou jalakineita 1176.1, houlanneita 1176.2, VI suvesammaleita 1196, VL kekäleitä 1216.

b. Redusointialueella monikkovartalon diftongin madaltumista: sP yl'oppilaeta 1074.1b; - sP kaoppijoeta 1074.2. kaoppi-

jas-sanan oi-monikko saattaa välillisesti kuulua yhteen lounaismurteiden oi, o-edustuksen kanssa (lm juurikkoit, kuninkkot).

c. Lounaismurteissa diftongin jälkikomponentti kadonneena: roiklet, kuninkkot 855.lb. Jälkimmäisen esimerkin o-monikko on seurauksena a-vartaloiden taivutukseen siirtymisestä. - Monikon tunnus i on kadonnut myös savon eteläisen ulkoryhmän partitiivimuodossa asukkoafa 1092.2, jossa ai > oaⁱ > oa.

d. Pohjalaismurteissa on i-loppuinen diftongi metateesin aiheuttamaa (asukhaita < asukkahita): pK asukhaita 999.2, Ke talokhaita 1023.1, To asukhaita 1039.1. - Sensijaan vartaloltaan analoginen on pE kappaheta 977.1 (ks. 1299.1g).

1300.2. 1. Vanhassa kirjasuomessa odottaisi johdonmukaisempaa *-sa, -sä-partitiivien edustusta. Kuitenkaan emme tapaa tähän viittaavia esimerkkejä muilta kirjailijoilta kuin vain Agricolalta: a. -ja: (LMMH II) odhackerija Rk 327; - b. Loppuheittotapauksia: (MAK) vanho räpelei Rk 142 b, SKM I caiki cappalei Me 164:25; --hi: SKM I äpärehi 26, (LMMH II) hengelisi laupiahi Rk 333.

2. Analogiset -ta, -tä-partitiivit ovat säännöllisiä jo Agricolasta alkaen. a. Valtaedustuksena diftongillinen monikkovartalo: Agricola: SKM I Loondocappaleita 60. Westh: SKM I wanhurskaita 317. Martti: SKM II kekäleit 88. Elimaeus: (KEK) Cappaleita 11 b. Hemminki: (HKK) Ohjakeit Vk 157 b. Sorolainen: VKSL ohdakeita 30:10. Raamattu(1642): VKSL ohdakeitä 30:18. Kollanius: (AKK) kekäleitä 121. Rajaleni: (ASMMH I) askareitans LHS C IV a. - Analoginen oi-monikko seuraavasta esimerkistä päätellen ei suomen murteissa liene kovinkaan nuori ilmiö. Raumannus: (ATRK) kuningoita III C 8. - b. Ainoa h:llinen esi-

merkki Kollaniukselta: (AKK) Joutilahita 132, johon verrattakoon hänen käyttämänsä diftongillista partitiivia kekäleitä.

1300.3. Nykysuomen nelitavuisten supistumanominien partitiivin muodostus ei poikkea vastaavasta kolmi- ja viisitavuisten edustuksesta: tavallisesti -ta, -tä liittyneenä diftongivartaloon, esim. toipilaita, kuninkaita, liikenteitä, rakenteita, lohkareita jne. h:llinen vartalo -ia, -iä-loppuineen on mahdollinen runokielessä: toipilahia, kuninkahia, ihantehia, taipalehia ym.

Illatiivi

Painollinen asema

1301.1. Tiettävästi illatiivin *-sen-päätte kehittyi varsin yleisesti jo kantasuomessa -hen-asuisseksi. Tästä on lähdettävä myös -ek-loppuisissa sanoissa (*paissyihēn). Toisaalta -s- ja -h-loppuisissa sanoissa -sen säilyi viimeistä vartalotavua aloittavan h:n (< z) ansiosta, joka vaikutti dissimiloivalta, esim. *taivazēsēn > *taivahēsēn⁸²⁵. Varhaiskantasuomessa tapahtunutta muutosta *taivazēzēn > *taivazēsēn vertailee Posti gootin kielestä tunnettuaan dissimilaatioon⁸²⁶. Myöhemmin on tapahtunut yleistystä suuntaan ja toiseen. Varsin mielenkiintoinen on yksikkö- ja monikkomuotojen edustus vanhassa kirjasuomessa, jossa ilmenee paljon alkuperäistä. Niinpä -s- ja -h-loppuisissa sanoissa tavataan säännöllisesti -sen-päätte ja -ek-loppuisissa nomineissa näkee vielä jälkiä -hen-illatiivista, esim. Agricolalla Honehesen, taiuasen; murehisens, taiuaisen 'taivai-siin', Salamniuksella caunihisen; toisaalta Agricolalla waatteen ~ Waatteen < *vättezyhēn, Sorolaisella casten < *kastezyhēn⁸²⁷. Agricolalla esiintyvä waatteen on ilmeisesti luettava

vättehen, jonka rinnakkaisasuna hänellä joskus waattein 'vaatteeseen' (myös puhein 'puheeseen')⁸²⁸. -sen-päätteen pohjalta ovat kehittyneet -seen (< -sehen) ja monikon tunnuksen assimiloivasta vaikutuksesta -siin (< -sihin), joita näkee käytetyn sekä vanhassa kirjasuomessa että murteissa.

1. Aloitamme murre-edustuksesta, jossa sekä -ek- että -s- ja -h-loppuisten supistumanominien monikon illatiivit ovat sijapäätteeseen nähden samalla tasolla. Eri murteissa on vakiintunut käytäntöön joko h- tai s-illatiivi, eivät molemmat yhtä aikaa⁸²⁹, kuten on tapana kirjakielessä.

a. -hen-pääte äänneilmaisena vain -ek-loppuisissa sanoissa (*kuteihin): sIu kutteihin, rüntäihin 1123.la, sEu lähteihe, seipäihe 1001.1, vI rakkeihe 1208.1, sav valjaihe 1264.la; -is-loppuisissa sanoissa: sIu kalliin 1123.la, sav rukkiin 1264.lb. - Monikkovartalon diftongin redusointia itämurteissa: sIu terveehen 1123.lb; - sIu vieraehen 1123.lc.

b. Edellisestä kehittynyt -hin-pääte liittyneenä samoihin monikkovartaloihin: lm kutteihin, sovelioihi (pro -ai-) 865.la, hP lampaihin 933.1, sEu voatteihi 1101.2a, sIu huonēihi 1123.2a, vI terveihi 1208.2; - sP ruumihi 1082.2; - sIu terveihin 1123.2b; sIu vieraihin 1123.2c. - Diftongin monoftongiutumista ja triftongin diftongiutumista: pE sitēihin 990.1, sEu lähteehi, (oai > oa) sEu hampoahi 1101.2b. - Lounaismurteissa diftongin jälkikomponentin katoa: vaattehin 865.lb.

c. -h-pääte Kaakkois-Hämeessä ja savakoilla: hK vättehiih 969.1, sav pärreih, hampaih 1264.3.

d. Analoginen -hi(n)-pääte muutamissa itämurteissa: sEu lähteehi, hampoahi 1101.3.

2. Supistumaillatiivia kaksitavuisten sanojen malliin käy-

tetään sekä h:llisista että h:ttomista monikkovartaloista: sLou
 kupehii, vierahii 1186.1, sav valjahii 1264.2; - lm ahnein,
 kankain, sovelioi 865.2, viimeksimainitussa esimerkissä analo-
 ginen oi-monikko. - Lounaismurteissa on diftongin jälkikompo-
 nentin kadottua hävinnyt ero yksikön ja monikon illatiivin vä-
 liltä: rakka, tuaren 865.3. Lisättäköön kuitenkin, että tällöis-
 ten kuluneiden illatiivien käyttö rajoittuu vain attribuutteihin,
 esim. rakka lapsihe.

3. s-illatiivit moninaisine sijapäätteineen ovat odotuksen-
 mukaiset vain -s- ja -h-loppuisista sanoista; -ek-nomineissa
 niiden käyttö on muiden sijojen välityksellä tapahtunutta yleis-
 tystä:

a. -sse-päätettä (< -sehen) käytetään varsinaisesti kolmel-
 la eri murrealueella: lounaismurteissa, kannakselaismurteissa
 ja Inkerissä: lm terveisse 865.4, vi lähteisse 1208.3b, smAL
 vätteisse 1282.2; - vi rikkahisse, tervehisse 1208.3a, äyr si-
 tehisse, rukehisse 1243, smAL sitehisse, mättähisse 1282.1. Huo-
 mautettakoon, että itse -sse-päätteessä ei ole mitään yksikölli-
 syyden ja monikollisuuden eroa, esim. vi yks. ill. rikkahasse,
 mon. ill. rikkahisse. Tämän sijapäätteen käyttö eri vartalois-
 ta on laajin lounaismurteissa (mahdollisesti eestiläistä alku-
 perää), mutta yksiköstä on näytteitä jopa Suomenlahden saarilta-
 kin, esim. Tyts ajosse, rannasse⁸³⁰.

b. Alkuperäisemmän -se(n)-päätteen käyttö rajoittunee nykyi-
 sin kaakkoiseen murrepiiriin: tähän kuuluvana esimerkkinä sEu
 Sor vuatteise 1101.4. -se(n)-päätte tulee joskus näkyviin vielä
 Jääskestä merkityissä muodoissa talkoise, harmaise. Samanlaista
 tavataan Kivennavalla (korkeise), mutta esimerkit e-vartaloiden
 supistumanomineista sieltä puuttuvat.

c. -sen-päätteen odotuksenmukainen i:llinen vastine on -sin, jota viljellään jonkunverran lounaishämäläisissä murteissa, esim. Somerolla muissakin sanoissa kuin vain supistuvaisissa nomineissa: lähteisin, oppineisin, pappeisin, pöllöisin, püttüisin. Tästäkin sijapäätteestä ovat poiminnot supistumanominien yhteydessä melko vähäiset.

d. Runsaammin näytteitä on -sihin-päätteen liittymisestä supistumanomineihin: satY huoneisiin 902.1; -pE veneisiin, vieraisiin 990.2; - pE vieraaisiin, huoneisiin 990.3. - Me-tateesitapauksia: Ke vierhaisiin 1031.1, pE veneis^hi(n) 990.4. Lounaismurteiden -ssin < -s̄in < -sihin-muutoksesta on pidettävä erillään Peräpohjolan -ssin-päätte, jossa -sihin > -shin > -ssin: Ke vierhaissin 1031.2, To huoneheissin, puhheissin 1048. Vrt. lm rattassin (kohta f).

e. Vieläkin yleisempi on -s̄in-päätte (yksikössä -s̄en), jota käytetään useissa hämäläismurteissa ja itäsuomalaisessakin murtepiirissä aina Pohjois-Suomesta Suomenlahden saarille asti. Valtaosassa esimerkkejä -s̄i(n)-päätte on liittynyt h:ttomaan monikkovartaloon: satA liäpeis̄i(n) 886, satY puheisiin 902.2, hS s̄äppais̄i(n) 916.1, huoneis̄in 933.2, hE seipäis̄in 955.1, hK veneis̄i 969.2b, TytS valⁱjais̄i 969.2b, sE kirveis̄ii 1065, sP vieraisiin 1082.1a, sIu sitteis̄i 1123.3a, sPu puhheis̄in 1138, smM kirveis̄in 1168, sLou perheis̄ii(n) 1186.2; - sIu lampaes̄i 1123.3b; - sIu vieraes̄iin 1123.3c; - hS nauriisiin 916.2, sP ruumiisiin 1082.1b, sLu ruumiisiin 1150; - hK venehis̄i 969.2a.

f. -ssi(n) < -s̄in < -sihin lounaismurteissa: sittessi, rattassin 865.5. Ero yksikkö- ja monikkovartalon väliltä puuttuu, mutta sekaannusta ei ole syntynyt, sillä yksikössä käytetään -sse(n)-päätettä (sittesse, rattassen). Lounaismurteiden

-sse- ja -ssi-päätteisistä illatiiveista on lausunut Kettunen:
 "Ei ole mitään epäilystä siitä, että tässä olisi muuta kuin taas
 yksi lounaismurteiden lukuisista eestiläisyyksistä"⁸³¹. Tähän
 mielipiteeseen voidaan yhtyä vain tietyin varauksin, sillä
 -ssi-pääte, joka eestissä on tuntematon, lienee lounaismurteis-
 sa erikoiskehityksen tulos.

g. -s-päätettä (< -sen) supistumanominien illatiivissa
 tavataan paikoin lounaismurteissa, niiden naapuruudessa länti-
 sellä Udellamaalla ja h:llisista monikkomuodoista myös äyrä-
 möisillä: lm seippäis - seippis (siirtyneenä ä-vartaloiden tai-
 vutukseen), puhtais 865.6, hE ruumeis 955.2; - äyr sitēhis,
rukehis, mättāhis 1243.2.

h. Lounaismurteiden itäosassa on omistusliitteisellä illa-
 tiivilla sama sijapäite kuin inessiivillä: vätteisās, seippäi-
sān - seippisān 865.7.

1301.2.1 Wanhassa kirjasuomessa on runsaasti jälkiä -sen-
 päätteen liittymisestä -eh- ja -s-loppuisten nominien monikko-
 vartaloon, joissa sen esiintyminen on äännelakina (ks. 1301.1)
⁸³²: Agricola: SKH I murehisens, Hambaisens 'hampaihinsa', tai-
 uaisen 'taivaisiin' 186. Westh: (XH) murheisen 130 b, murhei-
sens 130 b, hambaisens Ps 117, cahleise Ps 129 b. Ljungo: (XH)
vlkohuoneisen K 25, SKH I lyhtehisen 186. Kollanius: SKH I
taewisehen (alk. *taivahisen) 186. Satunnaiselta vaikuttaa
 redusoitunut monikkovartalo Hemmingillä: (LMMH I) Taevaesen 36
 (vrt. 105.2,3). Puheenalaiseen ryhmään liittyy läheisesti
 Westhin tekstissä esiintyvä illatiivimuoto SKM I ychteitzihin
tarpeisze 59:2 (alk. *tarpehisen).

-sen-pääte on syrjäyttänyt -hen-päätteen Ljungolla tavat-
 tavassa muodossa SKH I estehisen (alk. *estehisen) 187.

Varsin runsaasti -sen - -sēn-päätteisiä esimerkkejä löytyy -ek-loppuisten sanojen yksikön illatiivista, esim. Agricolalla Palteseen (alk. *paltgēhen), Westhin tekstissä watesen, Ljungolla wothesen (alk. *vōtēgēhen) ym. ⁸³³.

2. -sen-päätteestä ovat kehittyneet -sin, -sihin, -sīn ja -s, joiden käytöstä vanhassa kirjallisuudessa on näytteitä.

a. -sin: Agricola: (LMMH II) caunisin waattehin Rk 67.

Finno: (MSK) caunisin 9. Salamius: SKM I räystähisiin 186.

b. -sihin: Kollanius: (AKK) lyhteisiin 98, huoneisiin 187.

c. -sīn: Agricola: SKM I muihin ychteitzijn tarpesijn Kk 56:22. Salamius: (MSK) Cahlehisijn 77.

d. -s harvinaisena poikkeuksena vanhoilla kirjailijoilla: Westhin tekstissä SKM I mureheis 157:9.

3. h:llinen päätte on odotuksenmukainen -ek-loppuisissa sanoissa, esim. Agricolalla (LMMH II) waattehin Rk 67, Rk 66 b, SKM I waattehins < *vätteyhinsak 318. Oudoksuttavalta vaikuttaa näissä esimerkeissä monikon tunnuksen kato, sillä i-loppuiset diftongit ovat vanhan kirjallisuuden supistumanomineissa melkein poikkeuksetta säilyneet. Rapola viittaa yhtäältä Agricolan horjumiseen *-eye- > ē > ei-tapauksissa ja toisaalta monikon illatiivityyppiin paikkohin mahdollisena analogialähteenä ⁸³⁴. Tähän selitykseen voidaan yhtyä.

h:llisen sijapäätteen yleistymistä -eh- ja -s-loppuisiin sanoihin esiintyy vain poikkeustapauksissa, esim. Agricolalla Keihehijns, Raumannuksella Rattaihins ja oreihins, Forseeniella aineihijn ⁸³⁵. Esimerkkien joukossa huomattakoon analoginen -hīn-päätte, jota muutamat kirjailijat viljelivät myös yksija kaksitavuisista sanoista (Laurentius Petrillä tōihijn, Forseeniella paickohijn, Abr. Achreniuksella menoihiin ym.).

4. Harvoin tavattavat supistumaillatiivit ovat lounaissuomalaista alkuperää (vrt. 1301.1,2): Agricola: (LMMH II) Rattains Rk 30. Finno: VKSL häpiällisin puhein 50:7. Hemminki: (XHK) cahlein Vk 133 a (alk. *kahlehisen). Tällöiset muodot ovat mahdollisesti saaneet aiheensa semmoisten supistumanominien illatiiveista, joissa sijapäite on ollut alkuansa h:llinen (esim. Agricolalla Waatteen - waatthen < *vätteehen).

1301.3. Nykysuomessa ovat supistumanomineista mahdolliset sekä -hin- että -siin-päätteiset illatiivit: vieraihin - vieraisiin, altaihin - altaisiin, kauniihin - kauniisiin, kauneihin - kauneisiin, kasteihin - kasteisiin, huoneihin - huoneisiin jne. Penttilän kielioppi esittää -hin-päätteisen muodon ensimmäisenä, siis suositeltavana⁸³⁶. Tilastotietojen mukaan suosituimmaussuhde on kuitenkin päinvastainen, eri tyyppisanoissa seuraavasti vaihdellen: kauniisiin 96 % - kauniihin 4 %, perheisiin 90 % - perheihin 10 %, tuotteisiin 89 % - tuotteihin 11 %, otteisiin 88 % - otteihin 12 %, kirveisiin 86 % - kirveihin 14 %, rikkaisiin 83 % - rikkaihin 17 %, varkaisiin 78% - varkaihin 22 %, aseisiin 75 % - aseihin 25 %, hameisiin 72 % - hameihin 28 %⁸³⁷. Keskiarvo 84 - 16 on -siin-loppuisen illatiivin hyväksi. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että Uuden Suomen vv. 1898 - 99 kielenkäytössä oli asianomainen suhde 94 - 6 ja vv. 1958 - 59 kielenkäytössä vieläkin suurempi: 99 - 1⁸³⁸. -siin-päite, joka jo vanhassa kirjasuomessa oli vallannut itselleen etusijan, on yleistymistään yleistynyt. Näyttää hyvin todennäköiseltä, että -hin-päätteen käyttö supistuu ennenpitkää olemattomiin. Jonkunverran runsaammin viljellään -hin-päätettä nelitavuisissa supistumanomineissa (ks. 1302.3).

Kun yleiskielessä ovat mahdolliset vain -hin- ja -siin-päät-

teiset illatiivit, tavataan runokielessä harvoin myös -sin- ja -sihin-loppuisia muotoja. -sin-päätettä on käytetty kansanrunoudessa ja vanhemmassa runokielessä, esim. Kalevalassa Vaihoit armahat ahosi Kanervikkokankahisin, samoin -sihin-päätettä: al-taisihin, kauniisihin jne.⁸³⁹. Huomattava on, että Nykysuomen sanakirjan taivutustyypeissä esitetään -sin-pääte aina supistumattoman, h:llisen vartalon yhteydessä: vierahisin, kirvehisin, kaurihisin, kaunihisin ~ kaunehisin, koirahisin, urohisin, hamehisin, tervehisin, orihisin⁸⁴⁰.

Huomautettakoon lopuksi, että kirjakielessäkin on viljelty -sin-päätettä (kylläkin keinotekoisena) aina viime vuosisadan loppukymmenille asti⁸⁴¹.

Painoton asema

1302.1. Alkuperäisten -sen- ja -hen-loppuisten illatiivien sekaantuminen on havaittavissa nelitavuisissakin supistumaneineissa. Tavataan h-, s- ja supistumamuotoja.

1. h:lliset illatiivimuodot ovat -hin- tai -h̄in-päätteiset; tällöinen edustus ei ainakaan -eh- ja -s-loppuisista sanoista ole odotuksenmukaista: lm kekäleihin, kuninkkoihin 856.la, sata kintereihin 876.1; - lm kekälehin, sormikkohin 856.lb; - sata sata petkeleih̄i(n) 876.2, sLou asukkaihi 1177.1. Lounaismurteiden esimerkkien joukossa huomattakoon oi- o-monikko a-vartaloiden analogiasta; monikkovartalon diftongin jälkikomponentin kadottua on ero yksikön ja monikon väliltä yleisesti kadonnut ja illatiivissa kannattaa monikon funktiota -hin-pääte (kekälehin).

2. Lounaismurteissa käytetään harvoin supistumaillatiiveja, esim. vikattein 856.2 ja attribuuttina monikon tunnuksen i:n

kadottaneita muotoja: luanikko 856.3, jonka o-vartalo on analoginen (pro -ai- - -a-). Tällöisiä o - oi-muotoja tavataan vain niistä alk. -as-loppuisista sanoista, joiden vartalon viimeisen edellisessä tavussa on i.

3. s-illatiiveista käytetään sijapäätteitä -sse, -sihin, -si(n) ja -s, joista ks. 1301.1,3: vi puolikkaisse 1197 (vrt. yks. ill. puolikkässe); - (ai > ä) pE kuninkaasihin 978; - sLou pilvekkeisiin, asukkaisiin 1177.2; - lm kuninkkois 856.4. Viimeksimainitussa muodossa monikkovartalo on analoginen (pro -ai-).

1302.2. Vanhan kirjasuomen niukoissa näytteissä pentakoon merkille s-illatiivin puuttuminen.

1. -hin-päätteestä on pari esimerkkiä: Westh: SKM I cappaleihin 132:24. Sorolainen: (VSK) wäli cappaleihin 503.

2. Eniten näkyy käytetyn supistumaillatiiveja, joissa h:n kato painottomuuttaan alkuaan neljännen tavun jäljestä tuntuukin odotuksenmukaiselta. Sorolainen: (VSK) Cappalein eli asianharoin XXI : 15. Raumannus: (RRK) wanhurskain II H 2. Tähän kuuluu myös Agricolan käyttämä monikkovartaloltaan analoginen (LMMH II) Ruchtinoin Rk 17.

1302.3. Nykysuomi viljelee nelitavuisten supistumanominien illatiiveissa samoja sijapäätteitä kuin painollisessa asemassa. Suositumuussuhde ei kuitenkaan kaikissa tyyppisanoissa ole selvästi -siin-päätteen hyväksi, mikä selviää seuraavasta: varusteisiin 79 % - varusteisiin 21 %, joukkueisiin 61 % - joukkueisiin 39 %, oppilaisiin 45 % - oppilaisiin 55 %, kappaleisiin 44 % - kappaleisiin 56 %⁸⁴². Voimme siis todeta ainakin -as-loppuisissa sanoissa suositun analogista -hin-päätettä. Keskiarvo

57 - 43 on kuitenkin -siin-päätteen hyväksi. Vastaavat luvut Uuden Suomen vv. 1898 - 99 kielenkäytössä ovat 76 - 24 ja vv. 1958 - 59 jopa 90 - 10⁸⁴³. Suosituimmuussuhde ei siis ole niin ylivoimaisesti -siin-päätteen hyväksi kuin kolmitavuisissa supistumanomineissa (vrt. 1301.3). Syynä tällaiseen kahtalaisuuteen saattaa ainakin ei:llisten sanojen kohdalla (varusteihin, joukkueihin, kappaleihin) olla i-vartaloiden runsaskäytöiset -eihin-loppuiset illatiivit (kaupunkeihin, meininkeihin, juominkeihin ym.), jotka näennäisesti kuuluvat ikäänkuin samaan taivutusluokkaan (vrt. monikon muita sijoja: kappaleissa - kaupungeissa, kappaleista - kaupungeista jne.).

§e-, §e-VARTALOT

1303.1. Kantasuomessa kuului tähän taivutustyyppiin aktiivin 2. partisiippi (sānut : *sānu§en), -us : -u§e- ja -ūs : -ū§e- loppuiset ominaisuudennimet (*hüvūs : *hüvū§en, vrt. veps hüvuš : hüvuden) ja joukko nomineja, joiden yksikön loppuna oli -ut, -üt : -u§e-, -ū§e- (kätküt : *kätkū§en, vrt. veps kättuden). Periaatteellisesti samanlainen oli myös sanan kevät : *kevä§en taivutus.

Mainittujen sanatyyppien kehitys §:n kadottua ei kaikkialla ole kulkenut rinnakkaisesti. Aktiivin 2. partisiipissa odottaisi sivupainollisen tavun jäljessä äännelaillista t:tä-kin, esim. illatiivissa *antanu§en ja mahdollisesti vokaalivartaloisessa essiivissä *antanu§ena. Kuitenkin kaikki muodot ovat ilmeisesti jo kantasuomessa kehittyneet sen edustustavan perusteella, joka on äännelaillinen painottoman tavun vokaalin jäljessä (*sānu§e-). Vanhassa kirjasuomessa näkee §:n säilymistä, vaikkakin harvoin, esim. Agricolalla colludhesta,

langenudhen. Nykysuomen kuollee- ja langennee-vartaloihin on tultu u-e, ü-e-yhtymän välityksellä, todisteina vanhan kirjasuomen muodot olluet, colluet, nähnyet. Tyyppien ue ja ue > ü tai ē keskinäisistä suhteista on esitetty hypoteesi, että on ollut periaatteellinen ero painollisen ja painottoman tavun e:n käsittelyssä: *olluŕen > olluen > murt. ollün, mutta *olluŕeksi > ollu(eksi), josta murteittain olluheksi > olleheksi ⁸⁴⁴. Paradigmaattiset tasoitukset eri murteissa ovat kulkeneet eri tavoin. Murteittain tavaraja säilyi, johon kehittyi siirtymä-äänne (v, j, h), esim. Etelä-Pohjanmaalla ollu^vet, mennü^vet, Laihialla mennüjeksi ja eri paikoin Suomea sāneheksi < sāneheksi < sānu(eksi). Kyrämöismurteissa on Ruoppila nähdäkseeni aivan aiheettomasti olettanut h:n kehittyneen propositio-analogian välityksellä (kirvēt : kirvehī = kuollēt : x; x = kuollehī) ⁸⁴⁵. Muodoissa kütükvī, lühvī hän pitää v:täkin analogisena ⁸⁴⁶, johon monikon kohdalla voidaan kylläkin sikäli yhtyä, että taivutus perustuu y:lliseen yksikkövartaloon (ei-kä *-ŕi- > -si-). Lounaismurteiden sānust (< sānūsta < sānu-esta) -edustus muistuttaa vastaavanlaista eestissä (saanuks, sōnüks jne.), johon verrattakoon myös vatjan ü:llistä edustusta (kōnnūssi 'kuolleeksi') ⁸⁴⁷.

Monikossa odottaisi muutoksen *-ŕi- > -si- johdosta vartaloita kuollusi- < *kōlluŕi- ja jānūsi- < *jānūŕi-, joita Etelä-Pohjanmaalla tavataankin (esim. sānusilla). Monikkomuodoissa esiintyvä s on paikoin lähtenyt valtaamaan yksikköäkin (ollusen, kuollusen; myös kütükset, neittūset). Aktiivin 2. partisiipin s:llisen yksikön käyttö rajoittuu lähinnä Etelä-Pohjanmaan eteläisen murrealueen keskiosaan, jossa sitä ei kuitenkaan tavata kaikissa funktioissa: "ei yhdistetyissä tem-

porissa eikä partisipijärjestelmässä, mutta muuten kyllä",
 esim. kotij^jat tulluselta (t. tullu^(u)elta t. tull(e)helta) äm-
 mältä, mutta yksinomaan ovat tullu^(u)et t. tull(e)het (ei: tul-
 luset)⁸⁴⁸. Yleisintä suomen murteissa on päinvastainen kehitys:
 taiputus monikossa nojautuu yksikkövertaloon.

Mitä -us, -ūs- ja -ūs, -ūs-loppuisiin ominaisuudennimiin
 tulee, niin lapin kielen perusteella on oletettu niissä vuosi
 : vuote-loppuisista yhdyssanaa: nuoruus < nuori-vuosi, vrt. la-
 pin nuorraavuotta⁸⁴⁹. Tähän Setälän esittämään selitykseen ovat
 myöhemmin yhtyneet Kettunen ja Lindén, väittäen, että nykyiset
 taiputussuhteet vanhuus : vanhuuden, murt. ahkerūs : ahkeruen
 ym. puhuvat alkuperäisen pitkän vokaalin puolesta⁸⁵⁰. Rapola,
 joka tätä kysymystä on yksityiskohtaisesti tutkinut, päätyy
 eri murteissa esiintyviin moniin lyhytvokaalisiin muotoihin
 nähden siihen tulokseen, että lyhyt vokaali palautuu kantasuo-
 meen, jossa ei ollut pitkää vokaalia ensi tavua edempänä, ja
 että nykymurteissa niin yleinen pitkä vokaali on myöhäsyntyinen
⁸⁵¹. Tähdennettäköön, että eestiläinenkin edustus sellaisissa
 sanoissa kuin kohus : kohtu : kohut (= kohtuus, kohtauden,
 kohtautta) 'tuomioistuin, oikeus' ja eE piutta 'pituutta' edel-
 lyttävä^ä aikaisempia astevaihtelusuhteita, joissa vokaali oli
 lyhyt: *kohšus : kohtušen : kohšutta ja *pišus : pitušen : pi-
 šutta. Kantaosan vaihtelu osoittaa, että johdintavu oli alku-
 aan lyhyt. Alkutyypit lienevät olleet seuraavanlaiset: *vanhus
 : *vanhušen : *vanhušehen, *tervehūs : *tervehūšen : *tervehüte-
 hen. Savon pohjoisessa alkoryhmässä esiintyy vielä mielenkiin-
 toisia i-loppuisia lyhytvokaalisia muotoja, esim. vanhusi, kui-
 vusi, pahusi (vrt. veps hüvuš, šüvuš), joissa muljeerattu š
 edellyttää loppu-i:tä).

Rapolan näkemys asiasta, jonka mukaan painosuhteet ovat aiheuttaneet kahtalaisen kehityksen, näyttää hyvin uskottavalta. Pitkä vokaali on kehittynyt painottomassa asemassa: *vanhuſen > vanhuen > vanhūn. Assimiloituminen on ainakin murteittain tapahtunut mahdollisesti asteittaisen labiaalistumisen tietä: -ue- > -uo- > -ū-. Tähän viittaa myös Agricolalla esiintyvä laiskuos 'laiskuudessa'. Nykyisin tavattava tyyppi vanhuuden, murt. vanhūren - vanhūlen ei siis voi olla äänneläillinen, vaan -den, -ren, -len on siihen kontaminoitunut sivupainollisesta asemasta (vanhūn + oikeuden, oikeuren, oikeulen).

Puheenalaisia ominaisuudennimiä ryhmiteltäessä lähdenne siitä olettamuksesta, että vaikkakin muodot nuoruus, vanhuus ym. ovat alkuperältään yhdyssanoja, ei johtoaineksen vokaali ainakaan myöhäiskantasuomen suhteita silmällä pitäen ole enää ollut pitkä, sillä on ollut kylliksi aikaa sen mukautumiseen yleiseen kyantiteettitendenssiin (*-vöte >> -ūsi > -us).

Ominaisuudennimien monikkovartalo muodostetaan valtaosassa suomen murteita -us : -ukse-nominien malliin. Odotuksenmukaista s-vartaloa (si > si) käytetään paikoin itämurteissa (Kajaanin seudulla voi pahusie ym.) ja niille läheisesti sukua olevassa karjalassa sekä vepsässäkin. -us : -ukse-taivutus on lähöisin deverbaalisista teonnimistä: niinkuin vastaus : vastauksia samoin kalleus : kalleuksia (pro kalleusia). Harvoin näkee ks-vartaloa käytetyn yksikössäkin, esim. Pornaisissa vakavukes (väki oli vakavukes)⁸⁵². Yksikkömuotojen toiseen taivutustyyppiin siirrynnästä on paljon esimerkkejä vanhassa kirjasuomessa, esim. Agricolalla orijuxesa, corckiuxes, achkeruxella, Westhin tekstissä ychteykes, jumaluxes ym.⁸⁵³. Ominaisuudennimien analogiset -ksi-vartaloiset monikkomuodot olemme sopi-

vimmin käsitelleet edellä kolmi- ja useampitavuisten e-vartaloiden monikkotaivutuksen yhteydessä.

s:llinen monikkovartalo on odotuksenmukainen myös -ut, -üt-loppuisissa sanoissa, esim. Etelä-Pohjanmaalla köijüsüä (: köijüt 'kevyt') ja kenties kirjakielen muodossa nykyisin < *nüküsin (: *nüküt)⁸⁵⁴. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että äänne-
laillisesti s:lliset ovat myös Etelä-Pohjanmaan superlatiivit (kokenusimmat, oppinusimmat)⁸⁵⁵. Useimmiten perustuu taivutus (samoin kuin aktiivin 2. partisiipissa) yksikkövartaloon, esim. neitsyt : neitsyillä (yks. gen. neitsyen, murt. neitsen ~ neitsün < neitsüen; Agricolalla neitzydheni).

Näiden ennakkoviittausten jälkeen tarkastakaamme ensiksi §e-, §e-vartaloiden supistumanominien monikkomuotoja suomen murteissa.

Painollinen asema

1. s:llisiä monikkomuotoja käytetään Etelä-Pohjanmaalla ja paikoin savolaismurteissa: pE kuollusilla 991.1, sEu koirusissöä 1102.1, sIu koirusissän 1124.1, sPu häjüsissän 1139.1. Savon eteläisestä ja itäisestä alkoryhmästä on s:llinen taivutus-
tyyppi väistymässä ks:llisten muotojen tieltä. Vanhat muodot ovat säilyneet vain muutamista yksityisistä sanoista⁸⁵⁶.

Pohjoisryhmän kielten lisäksi on §e-, §e-vartaloiden s:llinen monikkovartalo edustettuna myös vatjassa ja eestissä (esim. karE KKN III kivüžillä 31 'pienillä kivillä', karK MSKK kuoluzilla 8:22 'kuolleille', karT KKN I polvužii lo4 'polville', karV KTVKM lühüžisä 42 'lyhyissä', aun JKkLT pühuzia 'penkeillä' 183, lyyd LKN ristoivedüizis 'kastevesissä' 273; inkS FATSI kätküiziz 'kätkyissä' 167, inkH ID lühüizis 72 'lyhyissä');

vepsE NVM šuštunušil' 'väsyneillä' 15, vepsK NVM kivuzid' 'pikku kiviä' 64, vepsÄ NIKVM sohuzil' 'soilla' 143; vatL VKG kölluzia 57 'kuolleita', lühüziä 57 'lyhyitä', vatI LK jöpunnuisia 'juopuneita'; eE Rõu HO õpnusile naisterahvile 'oppineille naisille', Lut HO jahenuzine janaškeizine 'viilenneille jalkasille' ym.), mikä osoittaa, että muutos $\delta i > si$ on aikoinaan kaikkialla ollut äännelakina.

2a. Tavurajalle on δ :n kadottua kehittynyt siirtymä-äänne v. Ominaisuudennimissä on v:llinen tyyppi, jonka taivutus perustuu yksikkövartaloon, melko harvinainen: hK hulluvissā, laiskuvissah 963.lb. Sensijaan runsaammin tavataan v:llisiä muotoja -ut, -üt-loppuisista sanoista ja paikoin (äyrämöisillä) myös aktiivin 2. partisiiipista: hP lühüville 934.1, hK neittüvil 970.1, pE neittüvillä 991.3, Ke lyhyvisä 1032, sE lyhyvilä 1066, sP lyhyvinä 1083.1, sEu lühvillä 1102.2, sIu ohuvina 1124.2, vI lyhvis 1209.2, äyr kytkyvis, kuoluvile 1244.la, sav kütküvil 1265.2, smAL lühüvis 1283.2. Paikoin on v:n edellinen vokaali kadonnut (sEu lühvillä, vI lyhvis < lühüvi-), mistä on saattanut kehittyä analoginen nominatiivi lyhvi. lühüt-sanan kehitys on poikkeuksellinen myös lounaismurteissa. Rauman murrepiirissä on tapahtunut sekaannus ä-vartaloihin: lühü : part. lühüvä : lühüväst : mon. part. lühüvi; sensijaan itäryhmässä on taivutus liittynyt partisiiippien u, ü-vartaloihin (Kar lühü : lühüst jne.)⁸⁵⁷. - Äyrämöismurteen pitkävokaalinen muoto lühüvist 1244.lb saa selityksensä loppuheiton johdosta ilmenneestä sijaispidennyksestä (vrt. yksikössä lühüvest).

v:llinen taivutus on suomen murteissa ollut tunnettua jo 1500-luvulla (Agricolalla lyhywexi).

b. δ :n paikalla siirtymä-äänne h: hK sännehist 970.3, pE olle-

hista 991.2; - metateesimuoto Naav kuolheina 1049; - sanasta
 kevät: sLou kevähiissä 1187 ja i > ī sijaispidennyksenä muodos-
 sa smAL kevähiis 1283.3. Setälä ja häneen yhtyen myös Ruoppila
 ovat selittäneet aktiivin 2. partisiiopin h:n analogiseksi⁸⁵⁸.
 Ojansuu pitää mahdollisena ääntenmuutosta $\xi > h$ sivupainolli-
 sen tavun alussa⁸⁵⁹. Rapola sensijaan on asettunut tavorajalle
 syntyneen h:n kannalle.⁸⁶⁰ Siirtymä-äänneselitys vaikuttaakin mi-
 tä luontevimmilta, sillä se on sellaisenaan sovellettavissa
 myös v- ja j-tapauksiin (ks. s. 649).

3a. Yleisintä on ξ :n kato. Taivutus perustuu muiden supistu-
 manominien mukaisesti ē:lliseen yksikkövärtaloon. Kolmi- ja vii-
 sitavuaisten aktiivin 2. partisiioppimuotojen joukossa huomatta-
 koon partisiioppien tavoin taipuva sLu lyhheinä: lm homettun-
 neis 866.2, sata kualleista, ajättunneiks 887.1, hp elesmennei-
 nä 934.2, hK sänneist 970.2, Tyts kuolleista 970.2, pK käyneis-
 tä 1005, sLu lyhheinä 1124.3a, sLu männeissä 1151, vL sūōneil-
 len 1226.1, sav tulleil 1265.1, smAL jüneille 1283.1; - (ei >
 eē) sLu sūōneille 1124.3b.

b. ξ :n katoedustusta tavataan seuraavassakin ryhmässä, jos-
 sa taivutuksen pohjana yksikkövärtalot kevä- ja kätküe-, lū-
 hūe-. Taivutustyyppi useimmissa suomen murteissa on siis sama
 kuin kirjakielissä: sata keväillä 887.2, sP keväinä 1083.2,
 sLu kätküissä 1124.4a, sLou kätküissä 1187.1, vI keväiss 1209.
 1, vL keväille 1226.2, äyr keväis 1244.2, sav keväis 1265.3;
 - sLu ke^vvänä, jossa äe < äi. - Savon eteläisessä ulkoryhmäs-
 sä paikoin monikkövärtalon diftongin vokaaliutumista: lyhyys-
 sä 1102.3.

kevät-sanana esimerkkinä joukossa saattaa olla epävarmoja-
 kin tapauksia, sillä eri paikoin Suomea käytetään äi:llistä

vartaloa myös yksikössä. Hajanaisia esiintymisalueita on paljon, esim. Joensuun ympäristö, Kannas, Luoteis-Laatokan murrepiiri, Lappeenrannan seutu, Kaakkois- ja Keski-Häme, Parkano, Veteli, Peräpohjola, Keski-Skandinavian metsäsuomalaismurre ym. Yksikön keväi-vartaloa tavataan myös vanhassa kirjasuomessa:

Agricolalla Kewein 'keväin', Kolleniuksella keväillä 'keväällä'⁸⁶¹. keväi-asuun on ilmeisesti päästy suoraan s:n kadottua:

*keväse- > kevä(e- > keväi-. Kiteen murteessa tavattava keveillä 'keväällä' pohjautuu Rapolan mukaan kehityssarjaan *keväelä > *keväillä > *keveillä > keveällä⁸⁶², mutta uskottavammalta näyttää Leskisen selitys, jonka mukaan kyseessä on kontaminaatio keväillä + keveillä (< keveällä < keveillä)⁸⁶³.

Savon itäisen ulokoryhmän kätkäisä-muodonta yksikkövertalosta kätkä- on Turunen huomauttanut, että sen voi selittää äänneleillisen kehityksen tulokseksi: *kätkäisen > kätkä-en > kätkün, mutta lähempänä on kuitenkin toinen selitys, jonka mukaan diftongillisten monikkomuotojen välityksellä sanan taivutus kokonaisuudessaan on siirtynyt sellaisten supistumanomien kuin lampaissa : lampässa, pinneissä, hakuissa mukaiseksi⁸⁶⁴. Selitys on nähdäkseni periaatteessa oikea, vaikkakin mallin antajaksi on Turusen mainitsemista supistumanomineista sopinut ainoastaan hakkui- : hakkū-tyyppi.

c. Painosuhteista riippuen on aktiivin 2. partisiiipissa saattanut tulla määrääväksi vokaalilyhtymän u-e, ü-e alkukomponentti, johon monikkovartalon muodostus nojautuu: lm homettunuis^{866.1}. Kyseessä ei siis ole monikkovartalon supistumadiftongi, vaan tavallisen u-vartaloisen sanan monikkomuoto (yksikössä homehtunu-e- > homehtunū- >> homettunū-ⁿ). Tähän selitysmahdollisuuteen on viitannut jo Rapola⁸⁶⁵.

d. Lounaismurteissa käytetään toistakin tyyppiä: homettun-
nis 866.3, jota taivutetaan kuin e-vartalaisia sanoja konsa-
naan (yks. homettunnes). e ; i -suhde on syntynyt vasta yksik-
kövartalon ē:n lyhennettyä.

Pohjimmiltaan samanlainen on taivutus sanassa kevä (< ke-
vä' < kevät), joka on siirtynyt kaksitavuisten ä-vartaloiden
joukkoon: hP kevinä 934.3.

1303.2. Vanhassa kirjasuomessa odottaisi viljellyn run-
saammin s:llistä monikkovartaloa, mutta se on saanut säännöl-
lisesti väistyä analogisen š:n, kadon tai h:n tieltä (ominais-
suudennimissä analoginen -ks-vartalo):

1. Aivan yksinäinen on Agricolan käyttämä s:llinen muoto
SKH I lyhysille 'lyhyillä' 168.

2. Alkuperäistä yksikkövartaloa varsin lähellä ovat muodot,
joissa i:tä edeltää š: Agricola: (LMKH II) coludhista Rk 189,
colludhista Rk 374 (: yks. el. coludhesta Rk 188), SKH I hy-
wydhist 187. Ominaisuudennimien š:llisestä monikkovartaloista
on vain yksinäisiä esimerkkejä. Lisättäköön vielä Pazeliuksen
(1771) käyttämä SKH I totuudeista 187, jonka diftongi ei on
mahdollisesti lähtöisin e-vartaloiden ei-monikosta tai konta-
minaationa colleista-tyypistä. Tämän ryhmän š-edustuksella
tuskin on ollut äänteellisiä vastineita 1500-luvun puhekieles-
sä, sillä š:n säilyminen niihin aikoihin on odotuksenmukainen
vain sivupainollisen tavun jäljessä⁸⁶⁶. š:n säilyminen johtuu
todennäköisesti kirjallisesta traditiosta, mutta muodot saat-
tavat olla teorioiden seipitettyjäkin. Eräitä kohtia uudestaan
julkaistessaan Agricola on korjannut muodon MAT I colludhis-
ta 847 š:ttömään asuun: MAT III Coolluista 36, coluista 88.

3. Painottoman tavun vokaalin jäljestä kadonneen š:n ti-

lale on sivupainollisen tavun alkuun kehittynyt h. Selitys, jonka mukaan pidetään mahdollisena h:n kehittymistä s:n tilalle kenties jo myöhäiskantasuomessa, ei näytä saaneen kannatusta. h:llisiä muotoja käyttivät varsinkin 1700-luvun pohjalaiset runomitan viljelijät⁸⁶⁷, mutta niitä tapaa jo vanhimmista kirjatuotteista alkaen. Aktiivin 2. partisipiista on edustettu- na sekä -ehi- että -uhi-tyyppi: Agricola: SKH I coollehista, kolehista 166, (LMMH II) colehista Luc 9. Speitz: SKH I edes- männehillä 340. Pacchalenius: (AKK) ollehille O 4 b. - Westh: SKM I cuoluhista 145:20, coluhista 75:5, 75:19, 95:2, 89:1, 91:12, cuolluhista 146:11.

4. Vanhat kirjailijat viljelivät eniten monikkovartaloita, joissa s painottoman tavun jäljestä on äänneläillisesti kadonnut⁸⁶⁹:

a. ui:llinen tyyppi vaikuttaa pohjimmiltaan lounaissuomalaiselta. Agricola: (LMMH II) cooluista Mat 14, Coolluista Kk 74:5, 97:18. Finno: (ASK) cuoluist 20. Tuntematon virsi (1580): VKSL cuoluist 46:38. Juhana III:n k. (1584): VKSL edesmenneille vuosille 53:34. Elimaeus: (AEK) colluista 8a. Hemminki: VKSL cuoluist 83:22. Sorolainen: (VSK) Cuoluista 365, cuoluista 746, 803. Raamattu (1642): AJ cuolluista 130, (RK) jäänyille D XXI a. Raumannus: (NRK) narkästynyildä III A 2, cuolluista II A 2. Taivutus perustuu yksikkövartaloon, jossa s:n kadottua tultiin muotoihin olluet (< *olluset), colluet (Agricolalla) jne. (harvoin lounaismurteiden u:llisiakin muotoja, esim. Agricolalla coolluxi; hänellä myös coolluat, olluat, olluat jne.)⁸⁷⁰.

Erittäin harvinainen on tämäntyyppinen monikko ominaisuudennimistä: Kollanius: SKH I wäryitä 187.

b. ei:llinen monikko aktiivin 2. partisipiista, joka on nykysuomessa vallitsevana, näkyy ainakin 1500-luvulla olleen

selvästi alakynnessä; muutama esimerkki Agricolalta : SKM I
 colleista Kk 74:20, coleista Kk 124:34. Lisättäköön, että
 tyyppi olleet (~ ollet) muodostaa selvän enemmistön jo 1600-
 luvun alusta alkaen⁸⁷¹.

5. Vanhan kirjjasuomen monikkovartaloiden kirjavuuteen kuu-
 luvu vielä Westhin tekstissä esiintyvä kontaminaatiomuoto SKM I
 coluihista 141:3, joka on syntynyt tyyppien coluhista + co-
 luista sekaannuksesta.

1303.3. ſe-, ſe-sanojen ſillistä monikkovartaloa, jonka
 murre-edustuksen yhteydessä katsoimme äännelailliseksi, ei
 nykysuomessa tunneta. Yleiskielen aktiivin 2. partisiiipissa
 perustuu taivutus ē:vartaloon, esim. saaneissa, tulleissa, näh-
 neissä (yksikössä saaneessa, tulleessa, nähneessä). -ut, -üt-
 loppuisissa sanoissa on ſ:n kadottua päässyt määrääväksi vo-
 kaaliyhtymän u-e, ü-e alkukomponentti; näinpä yksikössä olut :
oluen, kätkyt : kätkyen, lyhyt : lyhyen ja monikossa vastaa-
 vasti olui-, kätkyi-, lyhyi-. Tähän ryhmään liittyy läheises-
 ti sana kevät, josta yksikkövirtalo kevä- (< kevä-e- < ke-
väſe-) ja monikkovirtalo keväi-. Poikkeuksen tekee sana neit-
syt, josta on viljelty kahdenlaista taivutusta: neitse- :
neitsei- ja neitsyen : neitsyi-. Vanhassa kirjjasuomessa oltiin
neitteen-tyypin kannalla (perustuneen Lounais-Suomen edustuk-
 seen⁸⁷²), mutta 1500-luvulta on harvoja näytteitä, joissa ſ:
 kin on vielä säilyneenä: Agricola: neitzydheni, Codex Cumo-
ensis(1550): neitzudē⁸⁷³. Sivupaino on tukenut e-vokaalia ja
 sitten on tapahtunut vokaaliassimilaatio: neitsü-ellä > neit-
seellä (lounaismurteissa sekä neittä- että neitte-).

Ominaisuudennimien monikkotaivutus on kauttaaltaan analo-
 ginen (hyvyyksi-), paitsi todennäköisesti sanassa *tervehüs,

josta monikko terveisi-⁸⁷⁴.

Runokielessä on mahdollinen h-poeticum, esim. saanehi-, tullehi-, ymmärtänehi-, kevyhi-, kevähi-, paitsi sanasta ohut⁸⁷⁵, jonka h:n dissimiloivasta vaikutuksesta tyyppiä ohuhi- ei käytetä.

Painoton asema

1304.1. Edustustavat ovat suurin piirtein samat kuin painollisessa asemassa (vrt. 1303.1):

1. Känneläillistä edustusta tavataan hyvin rajoitetusti. s on saattanut kehittyä š:stä ja myös t:stä (huom. ill. *tervehütihen ja ess. *tervehütinä): pE oppinusina 979, sEu ilkeüsissä⁸⁷⁶ 1093.1, sav tervüüsis 1253.1.

2. Siirtymä-äänteellisissä tyypeissä taivutus perustuu yksikkövirtaloon (ks. 1303.1,2), h:llisestä taivutuksesta puuttuvat poiminnoissa esimerkit: sEu pahhävivist 1037, sav tervüüvis 1253.2. - Tyts oiku(v)issa 956.4.

3. Kirjakielestä tunnettu ei:llinen monikkovartalo on murteissakin yleisin (vrt. 1303.1,3a): sata alkaneista 877, sE vastapoikineil 1055, siu oppineissa 1112, vi kääntyneiks 1198, vl kätuneista 1217. Esimerkit -ut, -üt-loppuisista sanoista ja ominaisuudennimistä puuttuvat.

4. Lounaismurteiden muodon juapunuil 857 taivutus nojautuu yksikkövirtaloon, mikä on u:llinen (juapunul, vrt. jo Agricolalla colluxi). Sivupainollisen tavun jäljessä odottaisi š:n (tai s:n) säilyneen, mutta analogia on tasoittanut alkuperäiset suhteet.

1304.2. 1. š:n säilymiseen nähden sivupainollisen tavun jäljessä on odotuksenmukainen Agricolalla esiintyvä tyyppi

SKH I corkeudhista 169, 187, vaikka monikkomuodostuksen kannalta olisikin sääntönä $\text{š} > \text{s}$. Ominaisuudennimissä on tässäkin painoasemassa äännelaillinen s yleensä väistynyt analogisen ks :n tieltä: tavallisesti corkeuxisa.

2. h:llinen -ehi-tyyppi on sama kuin painollisessa tavu-
asemassa (ks. 1303.2,3), -uhi-edustuksesta puuttuvat esimer-
kit: Agricola: (LMMH II) nijllen caswanehillen Rk 258. Westh:
SKH I nuccunehista 166. Ljungo: SKH I syndynehille 166.

3a. ui:llisiin monikkumuotoihin on tultu joko suoraan š :n kadottua tai -uhi-edustuksen välityksellä. Jälkimmäinen mahdollisuus tuntuu painottoman tavun jälkeisissä tapauksissa kaiketi todennäköiseltä. cuoluhista $>$ cuoluista vaikutuksesta on katsottava h:ton edustus mahdolliseksi myös nelitavuisissa partisiipeissa: Raamattu (1685): (ARKK) pacunuilda 821.

b. ei:llistä monikkoa vastaa yksikössä ē:llinen vartalo, johon taiputus perustuu (yksikkövartalossa on oletettu muutosta*-uhe-, -ūhe- $>$ -ehe-⁸⁷⁶): Hemminki: (MJK) opineixi I 110: 22. Kollanius: (AKK) syndyneistä 16, syndyneilletkin 18:35.

1304.3. Nykysuomen partisiipit taipuvat ē:ei-vartaloi-
sina, esim. antanei- (yks. antanee-), sortunei-, tyytynei-,
liiennei- jne. Runokielessä on mahdollinen h-vartalo kuten supistumanomineista yleensä: antanehi-, sortunehi- ym. Ominaisuudennimissä esiintyy analoginen ks-vartalo (ks. 1303.3).

Genetiivi

Painollinen asema

1305.1. še -, še -vartalosisista supistumanomineista tunsi kantasuomi oletettavasti monikkovartaloista genetiiviä *sānu-
 $\text{šisēn} > *sānusišēn$, *hūvūšisēn $>$ *hūvūsisēn, *kätküšisēn $>$

*kätküsiſen, *keväſiſen > *keväsiſen, konſonanttivartaloista
 tyyppiä *ſänuttēn, *hüvüttēn, *kätküttēn, *kevättēn ja mahdol-
 lisesti jonkunverran myös vokaalivartaloista edustusta *ſānu-
 ſeſen, *hüviſeſen, *kätküſeſen, *keväſeſen.

1a. Myöhäiskantasuomen oletettuun konſonanttivartaloiſeen
 genetiiviin palautuvat lähinnä lounaismurteiden muodot julmet-
 tunutten, homettunutte(n) 867.1a.

b. Tavallaan konſonanttivartaloinen on myös -etten-loppui-
 nen genetiivi, jonka sijoittelubaasiksena on yksikön -nē > -ne-
 vartalo: lm homettunutte(n) 867.1b. Ojansuu mainitsee Avella-
 nin käsikirjoitukseen jääneestä tutkielmasta (Om dialekten i
 Ulfsby, Kumo och Hvittis, börjad 1846) -etten-loppuisten ge-
 netiivien kuolletten, palanetten, uupunetten, jäänetten, itä-
 netten, hyytynetten rinnalla -etta-loppuisia yksikön partitiiv-
 veja kuolletta, palanetta, uupunetta, jäänettä, itänettä, hyy-
 tynettä⁸⁷⁷, jotka osoittavat, että nē-vartalo on yleistynyt
 koko paradigmaan, paikoin jopa yksikön nominatiiviinkin: Ojan-
 suulla Kiukaisista hipunep pait 'hivunut paita'⁸⁷⁸. Oudoksut-
 tavaa sensijaan on monikon genetiivin -tte(n)-päätteen käyttö
 yksikön essiivissä, esim. Piikkiössä Oli mennette vuare jo tä-
 sä, jonka Ojansuu arvelee syntyneen nojautumalla sellaisiin
 rinnakkaismuotoihin kuin härkkä ja härkkätte; tavallisesti men-
 nä vua(n), mennu vua, menne vua⁸⁷⁹.

2. Erikseen mainittakoon kirjakielestäkin tunnettu -eitten-
 loppuinen kontaminaatio: vL kuolleitten 1227.2, jonka satunnai-
 nen esiintyminen itäisellä murrevyöhykkeellä lienee yleiskie-
 len vaikutusta.

3a. Monikkovartaloista genetiiviä edustavat ensinnäkin
 -jen-, -jjen- ja -jen-päätteiset muodot, joiden taivutus kuitenkin

kin nojautuu pohjimmiltaan nykyiseen yksikkökartaloon (ks. 1303.1): lm homettunnuje(n) 867.2a. Tässä kuten seuraavassakin esimerkissä on mahdollinen myös siirtymä-äänneselitys (vrt. lm poikajen, hüväjen, kalujen ym.). - lm homettunneje(n) 867.2b; - sPu kuolleijjer r. 1139.2; - pE kütküvi^jen 992, sE lyhyvi^jen 1067.

b. Edellistä ryhmää hyvin lähellä ovat -hen-päätteiset genetiivit (-hen-päätte lähtöisin illatiivista), jotka ovat analogisia sekä monikkovartaloon että sijapäätteeseen nähden: sIu nähneihen 1125.2a, lyhheihe(n) 1125.2b, sLu männeihen 1152.1; - sIu lyh(h)yihin 1125.3a, vI kevväihe 1210.1a. - Monikkovartalon diftongi madaltuneena tai vokaaliutuneena: (äi > äe) sIu ke^vväehen 1125.3b; - (üi > ü) sEu lyhyyhen 1103.

c. §:n kadottua sijapäätteestä on i-e:n välityksellä tultu -in-loppuiseen genetiiviin: sLou kevähie 1188; - smAL kevähiiin 1284.2; - (siirtymä-äänteenä v:) sP lühüviin 1084, sIu ohuviin 1125.1b, vI lyhvii 1210.2, äyr lühüviin 1245.1, sav kütküviin 1266.2, smAL lühüviin 1284.1. Viipurilaismurteiden itäryhmän sisäheittainen lyhvii (: lyhvet) palautuu asuun lühüvīn. - Tähän ryhmään kuuluu vielä äyr kevähiiin 1245.2, josta puuttuu siirtymä-äänne.

d. Lopuksi mainittakoon monikkovartaloltaan äännelaillinen ominaisuudennimen -sīn-loppuinen genetiivi sIu hyvyysiin 1125.1a. Odottaisi lyhytvokaalista muotoa hyvysiin niinkuin samassa murreryhmässä sanoista koirusissān, pahusissān, laiskusissān (ks. 1124.1). Muutos ü > ū on ilmeisesti tapahtunut sellaisten sanojen kuin tervūs < *tervešūs, selkūs < *selkešūs vaikutuksesta (vrt. myös vanhassa kirjasuomessa Agricolalla pahutten, mutta hywuytten, ks. 1305.2,1a).

4. Itämurteiden supistunut genetiivityyppi on lähtöisin monikkovartaloisesta asusta, vaikka nykyedustukseen on tullutkin analogiatietä (ks. 1297.1,3a): sLu männein 1152.2, vL kuollein 1227.1, sav tullein 1266.1. - kevät-sanana taivutus on rinnastettavissa supistumanominien seipäin, mättäin-genetiivihin (yksikössä mättän, kevvän): vI kevväi 1210.1b, sav kevväin 1266.3.

Länsimurteissakin on supistunutta genetiivityyppiä käytetty. Avellanin edellä mainitussa käsikirjoituksessa esiintyvät muodot kuollein, palanein, uupunein, jäänein, itänein, hyytyn⁸⁸⁰, jotka tuskin palautuvat monikkovartaloiseen genetiiviin. *sānušišen-tyypin tapauksessa odottaisi asuja sanujen, kuollujen, palanujen jne., joita lounaismurteissa tavataankin (homettunujen, kohta la). Nähdäkseni pätee muotoihin kuollein, palanein ym. nähden selitys, jonka edellä esitimme lounaismurteiden hampain-genetiivin kehityksestä (< *hampahešen) (ks. 1297.1,3a).

Alkuperäiseen yksikkövartaloiseen genetiiviin viittaa ehkä varmimmin Virtain Kurjenkylästä mainittu muoto oppinuin⁸⁸¹, mutta tässäkin voi tulla kysymykseen kuten lounaismurteiden partisiipeissa tavallisen u-loppuisen sanan taivutusmuoto. Asianlaita saattaa olla sama myös -ein-tyypin kohdalla, varsinkin kun yksikössä käytetään sekä u- että e-vartaloisia muotoja (homettunnu - homettunne, in. homettunnus - homettunnes jne. ⁸⁸²).

1305.2. Vanhassa kirjasuomessa tavattavat $\ddot{e}e$ -, $\ddot{e}e$ -vartaloiden monikon genetiivit ryhmiteltäkseen seuraavasti:

1a. Äännelaillista konsonanttivartaloista genetiiviä näkyy käytetyn kaikista sanatyypeistä (aktiivin 2. partisiipis-

ta, -us, -ūs-loppuisista ominaisuudennimistä, -ut, -üt-loppuisista sanoista): Agricola: (GMA) Coollutten Rk 94 a, edesmennyttēn Kk E 4 b. Westh: SKM I collutten 11:7, edesmennyttēn ystāuāiden päle 93:27. Kollanius: (AKK) cuollutten 52. - Agricola: (GMA) hywuytten Rk 185 a, pahutten Rk 280 b. Martti: SKM II pühytten 5. - Kollanius: (AKK) Neihdhytten 474.

b. Jos otaksumme, että -ten-pääte on vain ortografinen (pro -tten), on konsonanttivartaloisten genetiivien joukkoon laskettava myös seuraavat muodot: Agricola: (GMA) Jänyten UT 212 a, We 99 b, coolluten Rk 72 b, Cooluten UT 161 b. Westh: SKM I coluten 175:15. Martti: SKM II cuoluten 30. Elimaeus: (AEK) Colluten 44 b. - Agricola: (GMA) hywuyten Rk 324 b, coiruten UT 260 a, pahuten UT 282 b.

2a. Yksikkövirtaloista genetiiviä edustanevat: Agricola: (GMA) coolludhen Rk 367 a, coolluden UT 33 a, cooludhen UT 362 b. Nämä muodot ovat epäilemättä monikon eikä yksikön genetiivejä, sillä esim. MAT II coolluden 85 rinnalla onkin pari riviä alempana coollutten⁸⁸³. Oletettavasti *kōlnuſſen > *kuollu-eſen > coolludhen (lue: kuollūsen), jossa ſ painottoman tavun jälkeisestä asemasta on kadonnut, mutta sivupainollisen tavun jäljessä vielä säilynyt. Nämä harvinaiset -ūsen-tapaukset ovat rajoitetusti lounaismurteisia, joihin verrattakoon vielä Agricolan käyttämää coolluxi (lue: kuollūksi) 'kuolleeksi'. Jos viimeksimainittu muoto ääntyi lyhytvokaalisena (kuolluksi) kuten nykyään lounaismurteissa, on mahdollinen myös kaksitavuis-ten u-sanojen malliin (sucuden, Hulludhen) muodostettu genetiivi.

3. Monikkovirtaloista genetiiviä ovat vanhimmat kirjailijat viljelleet vain nimeksi: Agricola: (GMA) coolleidhen Rk 325 a, Colleiden Rk 127 b. Näissäkin saattaa piillä yksikkövirta-

loisten muotojen (coollein + coolluden) kontaminaatio.

4. Sijapäätteeltään analogiset ovat seuraavat -tten-, -ten- ja -ttein loppuiset genetiivit:

a. -tten-pääte liittyneenä ui:lliseen vartaloon (ehkä kontaminaatiotyyppi kuolluin + kuollutten): Henminki: (MHK) Cuoluitten Vk 82. Raumannus: (ARK) cuolluitten II A 3. Ikalensis: (AKK) jänyitten 3, cuolluitten 55. Pacchalenius: (AKK) Cuoluitten B 1 a. Raamattu(1685): (ARKK) jänyitten 718. Tulkinannanvarainen on näiden runsaskäyttöisten muotojen yksikkövartalokin: joko kuollue- (Agricolalla ja muilla 1500-luvun kirjailijoilla varsin yleisesti colluet 'kuolleet', olluet 'olleet') tai kuollū- ~ kuollu- (Agricolalla coolluxi).

-tten-pääte liittyneenä yksikkövartaloon: Kollanius: (AKK) nähnyetten 125:28.

b. -ten-pääte vaikuttaa useimmiten ortografiselta (pro -tten): Agricola: (GMA) coolluiten Ps 78 b. - Agricola: (GMA) Coolleiten Kk B 4 b. Tämä genetiivityyppi, joka vanhimmilla kirjailijoilla on suhteellisen harvinainen, on ilmeisesti sama kuin nykykielessä viljelty kuolleitten.

Moniselitteinen on Westhin tekstissä esiintyvä genetiivi SKM I cuoleten B 146: 1) kirjoitusvirhe (pro cuoleiten = kuolleitten); 2) cuoleten = (?kuollēten -) kuolleten (e < ei), vrt. lm sattete, säppate; 3) cuoleten = kuolletten, vrt. Avellanin Ulvilasta, Kokemäeltä ja Huittisista mainitsemia muotoja kuolletten, palanetten ym. (ks. 1305.1,1b).

c. -ttein-pääte Agricolan kielenkäytölle tunnusomaisena piirteenä: (GMA) pahuttein Rk 365 a 'pahuuksien'.

1305.3. Vanhan kirjallisuuden viljelemä konsonanttivarta-

loinen genetiivi on nykykielessä harvinainen, vaikkakin edelleen mahdollinen aktiivin 2. partisipiista, esim. jäänyttä, kuollutta⁸⁸⁴. Arkaismeilta vaikuttavat -ut, -üt-loppuisten sanojen konsonanttivartaloiset muodot: lyhyttä, ohutta, ainutta, neitsyttä. Ominaisuudennimistä käytetään ylivertaisesti monikkovartaloista genetiiviä: pahuuksien, pyhyksien (vrt. tähän vanhan kirjallisuuden äänneläillistä edustusta pahutta, pyhyttä). Monikkovartaloiset ovat myös -den- ja -tten-loppuiset genetiivit, joiden keskinäinen esiintymärunsauden suhde aktiivin 2. partisipiin kohdalla on tilastotietojen perusteella⁸⁸⁵ seuraava: oppineiden 82,0 % - oppineitten 18,0 %. Sama on asianlaita alkuaan kolmitavuisissa sanoissa: jääneiden - jääneitten, kuolleiden - kuolleitten, saaneiden - saaneitten. -den - -tten-päätteisiä muotoja viljellään niinkään sanasta kevät ja -ut, -üt-loppuisista nommeista: keväden - keväitten, kevyiden - kevyitten, ohuiden - ohuitten, neitsyiden - neitsyitten ja neitseiden - neitseitten, poikuiden - poikuitten (: poit) jne. Runokieli käyttää h-vartaloita kahdenlaisine sijapäätteineen: tullehien - tullehitten, kuollehien - kuollehitten, nähnehien - nähnehitten, kevähien - kevähitten, airuhien - airuhitten, neitsehien jne. Sanoista ohut ja yöhyt ei h:n dissimiloivasta vaikutuksesta genetiivimuotoja ohuhien, yöhyhien käytetä⁸⁸⁶.

Painoton asema

1306.1. Edustus on ylimalkaan sama kuin kolmi- ja viisitavuisissa sanoissa (vrt. 1305.1).

1. Konsonanttivartaloista -tten-loppuisista genetiiviä viljellään paikoin länsimurteissa: pE oppinutta 980.2.

2. Kantasuomen monikkovartaloisen genetiivin (*oppinusiŋen,

*terveys^{~~~~~}isen) äännelaillisina jatkajina tavataan Etelä-Pohjanmaalla ja siellä täällä karjalais-savolaisella murrealueella (ks. 1303.1,1) s-vartaloisia muotoja: pE oppin^{~~~~~}sien 980.1; - sav terv^{~~~~~}üsiin 1254.1.

3. Nykyisen yksikkövärtalon pohjalta muodostettuja l. genetiivejä ovat -nē- ja -ehe-vartaloiden partisiipin ja y-vartaloiden ominaisuudennimien muodot: sE oppine^{~~~~~}ijen 1056; - pE oppine^{~~~~~}hien 980.3; äyr juopune^{~~~~~}h^{~~~~~}im 1234; - sav terv^{~~~~~}üviin 1254.2. - Sijapäätteeltään analogiset ovat savdais-kannakselaiset genetiivi-illatiivit: sE^{~~~~~}u ruostune^{~~~~~}ihe 1093.2, sI^{~~~~~}u oppine^{~~~~~}ihen 1113.

1306.2. 1. Vanhan kirjasuomen kirjavista edustustavoista lienee Agricolan aikoihin suosittu eniten konsonanttivartaloista tyyppiä; esimerkkejä sekä aktiivin 2. partisiipista että -us-, -üs-loppuisista ominaisuudennimistä: Agricola: (GMA) nuc^{~~~~~}kun^{~~~~~}utten UT 235 a, oppen^{~~~~~}utten UT 6 b, yle^{~~~~~}paisun^{~~~~~}utten UT 223 b. Westh: SKM I n^{~~~~~}innen nuccun^{~~~~~}utten 91:31. - Agricola: (GMA) caua^{~~~~~}lut^{~~~~~}ten UT 260 a, laupi^{~~~~~}uttes Rk 321 a, Oiki^{~~~~~}utten Rk 91 b, ric^{~~~~~}kaut^{~~~~~}ten Rk 213 b, wäkeuy^{~~~~~}tten Rk 334 b.

2. Yksikkövärtaloista genetiiviä edustanevat seuraavat -sen- ja -ein-loppuiset muodot (ks. 1305.2,2): Agricola: (GMA) häteny^{~~~~~}dhen Rk 353 a (< *hätä^{~~~~~}nn^{~~~~~}nsen⁸⁸⁷). - Hemminki: (HMHK) caatune^{~~~~~}in Vk 155 a.

3. Monikkovartaloiden genetiiveistä puuttuvat esimerkit, jos emme ota huomioon -us-loppuisen ominaisuudennimen omituista -ks- + ei:llisen monikon taivutusta (mahdollinen myös -ein + -den-päätteiden kontaminaatio): Westh: SKM I rijckv^{~~~~~}xeidenj 63:8.

4. Epä-äännelaillisia tavalla tai toisella ovat -tten-, -ten- ja -ttein-loppuiset genetiivit (vrt. 1305.2,4):

a. -tten-pääte liittyneenä ui,üi:lliseen vartaloon (tai -uin, -üin + -tten-loppuisten genetiivien kontaminaatio): Sorlainen: VKSL lainoppenuitten 96:31. Kollanius: (AKK) syndynyt 17. - Hemminki: (MHK) Autuitten L 83:4.

b. Nykykielen -eitten-tyyppi vanhimilla kirjailijoilla harvoin esiintyvänä: Hemminki: VKSL oppeneitten miesten 83:32. -ten (pro -tten): Westh: SKM I nuckuneiten 147.

c. -hten (pro -tten) yleistyneenä -ne-vartaloon: Kollanius: (AKK) syndynehten 147:15. Kun vanhassa kirjallisuudessa ht-yhtymän säilymisestä on runsaasti todisteita, on ymmärrettävää, että rinnakkaisasut tarvehten - tarvetten ym. aiheuttivat ht:n siirtymisen yli alkuperäisten rajojensa; niinpä k:lliset ja t:llisetkin sanat ovat toisinaan saaneet h:llisen konsonanttivartalon. Tähän kuuluvista tapauksista mainittakoon vielä monikon genetiivit Kollaniuksella Anehten ja Elimaeuksella edesmennechten⁸⁸⁸. Aktiivin 2. partisipissa on tällainen -netten - -nehten-loppuinen genetiivi suhteellisen harvinaisen. Kolmitavuisista se-, se-vartaloista kuuluu ehkä -netten-loppuisena tähän ryhmään vielä Westhin tekstissä esiintyvä cuoleten (ks. 1305.2,4b).

d. -ttein-pääte (-tten + -ein) liittyneenä eri vartaloihin: Agricola: (GMA) Vlkocullasuttein Ps 117 a. Martti: SKM II oikeuttein 5. - Gothus: (GV) culkenuettein 5. Jälkimmäisen esimerkin yksikkövartaloon verrattakoon Kollaniuksella esiintyvää genetiivimuotoa nähnyetten (ks. 1305.2,4a).

1306.3. Nykysuomessakaan emme huomaa mitään tavuluvusta tai painosuhteista johtuvaa poikkeamista kolmi- ja viisitaavujen se-, se-vartaloiden taivutuksesta (vrt. 1305.3). Mah-

dolliset eroavuudet on aikoinaan tasoittanut systeempakko. Konsonanttivartaloinen monikon genetiivi on tunnetusti harvinaisen ja arkaistiselta vivahtava, esim. oppinutten, antanutten, sortunutten; samoin ominaisuudennimistä: oikeutten, lempeytten, hartautten jne. (tavallisesti analoginen ks-vartalo: oikeuksien jne.). Yleiskieli viljelee -den- ja -tten-loppuisia genetiivejä, joiden keskinäinen yleisyysuhde %:ina ilmaistuna on 82,0 - 18,0⁸⁸⁹: oppineiden - oppineitten, antaneiden - antaneitten jne. Runokielessä ovat mahdolliset h-vartalaiset muodot: oppinehien, antanehien, sortunehien, liiennehien jne. Tyyppiä oppinehitten, antanehitten ei liene käytetty (vrt. kolmitavuisten supistumanominien edustusta: tullehitten, kuollehitten⁸⁹⁰). Painosuhteilla näkyy olevan osuutensa ainakin runokielen monikon genetiivien käytössä: -tten-pääte poljentosyistä vain sivupainollisen tavun jäljessä.

Partitiivi

Painollinen asema

1307.1. Sijapäätteeseen nähden on partitiivin edustus äänne-laillinen vain -ta, -tä-päätteisissä muodoissa. Odottaisi tyyppiä mennüsitä, tullusita, lühüsitä, keväsitä, pehusita. Tämmöistä ei suomen murteissa kuitenkaan enää esiinny. Varsin usein heikkoasteinen sijapäätte on liittynyt s:ttömään monikkovartaloon, jonka muodostus nojautuu analogisesti yksikön tavutukseen (-nē-, -ehe- ym. vartaloihin, ks. 1303.1).

1a. -ta, -tä-pääte liittyy aina analogiseen monikkovartaloon. Supistuksen tapahduttua i-loppuinen diftongi on useimmiten säilynyt; aktiivin 2. partisiipissa esiintyy ei:llinen, harvoin ui, üi:llinen monikkovartalo, mutta -ut, -üt-loppui-

sisä sanoissa on yleisyyssuhde päinvastainen: sata peljästyneitä 888.lb, hS tulleita 917, hP kuolleita, mettittynneitä 935, hK sääneit 971.1, sE tulleita 1068.1, sIu lyhheitä 1126.1a, sLu männeitä 1153, smM kuolleita 1169, vI kuolleita, pilahunneita 1211.1, vL nähneit(ä) 1228; - sata olluista 888.1a, sIu lyh(h)yyitä 1126.1b; - sIu ke(v)väitä 1126.1b, sav kevväitä 1267.3.

b. Redusointialueella monikkovartalon diftongin jälkikomponentti madaltuneena: sIu kuolleeta 1126.1c; - sIu ke^vväitä 1126.1d.

c. Paikoin monikkovartalon diftongi vokaaliutuneena: sEu lyhyitä 1104.1.

2a. Heikkoasteisen sijapäätteen edustustavoista mainittakoon heti alkuun ne monikon partitiivit, joissa äännelaillinen s-vartalo on säilynyt: pE mennysii, kytkysii, ruohoontunusia 993.1; - sIu hyvyysii 1126.3a. Ominaisuudennimien s-vartalosisia partitiiveja on merkitty vielä Kajaanin seudulta savon pohjoisesta ulkoryhmästä: voi pahusie⁸⁹¹.

b. Muut esimerkit ryhmiteltäkseen sijapäätteen asua silmällä pitäen. -ia, -iä-, -ija, -ijä-, -ija, -ijä-loppuiset muodot ovat v- tai h-vartaloiset (harvoinkin kadonneena): hK neittäviä 971.2, Ke lyhyviä 1033.2, sLou kevähiiä 1189.1; - pE neittäviä 993.2; sIu ohuvija 1126.2, sE lühüvijä 1068.2, sP lyhyvijä 1085; - metateesimuoto Ke tulheja 1033.1 < tullehia; - sata neittäjä 888.2 < neittäviä; - sLou lyhijä 1189.2 < lühvijä < lühvijä.

c. Diftongiloppuiset partitiivit ovat syntyneet joko loppuheiton välityksellä tai kaksitavuisten sanojen supistumapartitiivin analogiasta (ks. 1299.1, 2c): lm sänui, homettunnu(i)

868.2, Tyts kätküi, kevväi 971.4, vi kevväi 1211.2; - lm homettunn^e(i) 868.3, sav tullei, jänei 1267.1.

Kuten esitetystä esimerkeistä selviää, tavataan lounaismurteiden partitiiveissa myös myöhäsyntyisen diftongin jälkikomponentin katoa: nainu miähi, homettunne jne. -u(i)-tyypin analogiasta, jonka taivutus on rinnastettavissa tavallisiin u-vartaloihin nomineihin, ei yksikön nominatiivin asu poikkea sanavartalosta myös -u-e- > ē > e-tapauksissa (homettunnu, -s - homettunne, -s).

d. -ia, -iä > -ī h:llisissä ja v:llisissä siirtymä-äänne-vartaloissa: hK tullehi 971.3, äyr seisnehi 1246.1; - äyr kevähii 1246.1, smAL kevähii 1285.2; äyr kevähii 1246.3 < kevähii; - - sEu lühüvi 1104.2, sIu ohuvii 1126.3b, vi kätküvi, hurstuvii 1211.3, äyr lühüvi 1246.2, sav kätküvii 1267.2, smAL lühüvii 1285.1.

e. Lounaismurteissa -ī > -i: lühüvi 868.1. Obliekvisijojen taivutus on ä-vartaloiden mukaista (: lühü : yks. part. lühüvä). Sensijaan aktiivin 2. partisippi on muutoksen -nē- >> -nne- jälkeen siirtynyt e-vartaloiden ryhmään: lm homettunni 868.4. Huomattakoon, että diftongin jälkikomponentin kadottua monikkovartalosta (-nei- >> -nne-) hävisi useissa sijoissa ero yksikön ja monikon väliltä, joten analogiamuodostus on tarpeen sanelema.

1307.2. Vanhan kirjasuomen se-, se--vartaloiden supistumanominien monikon partitiivin muodostus on sikäli alkuperäisemällä kannalla, että alkuaan sivupainollisen tavun jäljessä tavataan vahva-asteinen sijapäätte aina säilyneenä. Monikkovartaloina on aktiivin 2. partisipissa käytetty -uhi-, -ehi- tai

-ui- (eniten viljeltynä), -ei-asuisia muotoja (yksikössä vastavasti -uhe-: Westhin tekstissä cuolluhexi; -ehe-: Agricolalla ollehxi; -ue- tai -ū- ~ -u-: Agricolalla colluet, colluxi; -ē- ~ -e-: olleet, ollet⁸⁹²):

1a. -uhi-: Agricola: (MAP) cuoluhita Co C 74. Westh: SKM I cuoluhita 9:6, coluhita 175:9.

b. Agri-^{eni-}cola: (LMAH II) coolehita Rk 156, coollehita Rk 374.

2a. -ui-: Westh: SKM I colwita 97:21. Elimaeus: (AEK) coluita 16 a. Hemminki: (AMHK) cuoluit Vk 81 b, (AMK) edhesmennyit Vk 56 b. Sorolainen: (VSK) cuoluita 31. Raumannus: (ARK) cuoluita II A 2. Raamattu (1685): (ARKK) cuolluita 786.

b. -ei-: Agricola: SKM I edesmenneite Ysteuite 92:23. Elimaeus: (AEK) edhesmänneitä 42 b, 43 a, colleita 15 b. Raamattu (1642): (RK) cuolleita D XVI. Kollanius: (AKK) nähneitä 127.

1307.3. Nykysuomi on diftongillisen monikkovartalon jäljessä säilyttänyt vanhan kirjallisuuden viljelemän -ta,-tä-päätteen, esim. olleita, tulleita, menneitä, saaneita, oluita, ohuita, kevyitä, keväitä, neitseitä ~ neitsyitä ym. Heikkoasteisia partitiivin päätettä käytetään ominaisuudenpimien analogisissa ks-muodoissa (hyvyyksiä) ja runokielen suosimassa h- ja v-vartalosisessa taivutuksessa, esim. kuollehia, tullehia, oluvia (: olut)⁸⁹³. Oikeakielisyyden kannalta on syytä panna merkille, että -ut,-üt-loppuisissa sanoissa -ta,-tä-päätte liittyy ui,-yi-vartaloon (siis kätkyitä eikä kätkyeitä kuten joskus virheellisesti kieliopieissakin ja niihin verrattavissa teoksissa esitetään⁸⁹⁴).

Painoton asema

1308.1. Alkuaan nelitavuisten ge-, se-vartaloiden monikon

partitiivin kantasuomalaiseksi asuksi on rekonstruoitu *oppi-
nusiša, *tervešüsiša, jonka mukaan heikkoasteinen sijapäätte
nykymurteissa on odotuksenmukainen.

1a. Oletettua kantasuomalaista lähtöasua varsin lähellä
ovat äännelailliset s-vartalaiset muodot: pE oppinusiša 981.1a;
- pE tervyysiä 981.1b, sEu korkeusi, terveüsi 1093.1, sav ter-
vüüsi 1255.1.

Edellistä ryhmää varsin lähellä ovat seuraavat s-varta-
laiset muodot: sata terveisiä 878.2, hS terveisiä 909.2, hP
terveisiä 925.2. Näissä ei s-vartalo kuitenkaan enää ole ns.
klassillista tyyppiä, sillä sanavartalossa esiintyy diftongi,
joka on saatu -inen : -ise-sanojen kaavan mukaan⁸⁹⁵. Verratta-
koon tähän pohjoiskarjalaista muotoa tervehišie (: tervehiš),
jonka vartalon diftongi selittyy samoin.

b. h:llisissa ja v:llisissä vartaloissa tavataan niinkään
sijapäätteen äännelaillista kehitystä (-iša, -iä > -ia, -iä
ja -ia, -iä > $\bar{i}$): pE oppinehiša 981.1b; vI poikuuviša 1199.
Mielenkiintoinen on viimeksimainitun (alkuaan mahdollisesti
kolmitavuisen) muodon rinnakkaisasu poikuuksiša, jonka ks-var-
talo esiintyy myös yksikössä: poikuuksiše-(ks. 1199). Ohimennen
huomautettakoon, että ks:llistä yksikkövartaloa on viljelty
myös vanhassa kirjasuomessa. Kun poimintoja on erittäin run-
saasti Rauman murreta edustavasta Westhin tekstistä (korkeu-
xes, ycteyxes, sockeuxesta, laupiuxes, jumaluxes ym.), näyttää
todennäköiseltä, että lounaismurteissakin on aikoinaan tällöis-
tä tyyppiä käytetty, vaikka š:lliset ja r:lliset pominnot ny-
kymurteista (lapsušešan, pahušel, kurjurest, totures ym.⁸⁹⁶)
viittaavatkin kauttaaltaan äännelailliseen edustukseen. - $\bar{i}$ -
loppuisia partitiiveja: äyr juopunehhi 1235; - sEu turhüvi

1089.3, sav tervüvvii 1255.2 (taivutus perustuu yksikköverta-
loon tervüvve-).

2. Sekä monikkovartaloon että sijapäätteeseen nähden analo-
giset ovat seuraavat edustustavat; -ta, -tä-päite on yleisty-
nyt alkuaan sivupainollisen tavun jälkeisistä asemista (tyypis-
tä tulleita, saaneita, kuolleita): turY juapuneit 878.1, sata
murtuneita 878.1, hS pahtuneita 909.1, hP palaneita 925.1, TytS
kapeneita 962, sE oppineita 1057, sEu määränneitä 1093.2, siU
oppineita 1114.1, sLou määränneitä 1178, vL juapuneita 1218; -
(ei > eë) siU halenneita 1114.2. - Peräpohjolassa sisäheiton
ja metateesin kombinaationa To süöpühnitä 1040 < süöpühnitä <
süöpühnitä.

1308.2. la. Vanhan kirjasuomen edustustavoista alleviivat-
takoon s-vartalon harvinainen käyttö muodossa: Agricola: (LMMH I)
terveysi UT Luc 9, jota vastaa nykykielen terveisiä < *terve-
süsiä. 1500-luvun kansankielessä oli mahdollisesti säilyneenä
s-vartaloista monikkotaivutusta aktiivin 2. partisipiistekin,
johon viittaa Westhin tekstissä esiintyvä SKM I niitä edesiou-
tunuisia 91:14-15. Tällöinen s- ja -ui- (< -uhi- < -uüi-) var-
taloiden kontaminaatio on todisteena eri edustustapojen keski-
näisestä kamppailusta 1500-luvun lounaismurteissa ja niiden lä-
hiympäristössä.

b. Sijapäätteeltään odotuksenmukainen on vielä h-vartaloi-
nen partitiivi: Agricola: SKM I edesioutunehia 90:13.

Alkuperäisen heikkoasteisen sijapäätteen ovat säilyttäneet
myös ominaisuudennimet, vaikka niiden ks-vartalo on saatu -ukse,
-ükse-loppuisisäta deverbaaleista: Agricola: SKM I causaluxia 119.
Westh: SKM I rupeuxia 49. - Agricola: SKM I taicoxi 6. Westh:
sairauxij 57.

2. Analogista -ta, -tä-päättetään on käytetty; esimerkkejä vain ui-vartalosta aktiivin 2. partisipiista: Martti: SKM II palanuit kekäleit 88. Hemminki: VKSL oppenuita 83:20.

1308.3. Nykysuomen nelitavuisten se-, se-vartaloiden partitiivin muodostus ei poikkea vastaavasta painollisen aseman edustuksesta: yleiskielessä -ta, -tä-pääte liittyy aktiivin 2. partisipiin ei-vartaloon, runokielessä käytetään myös si-japäätteeltään heikkoasteisia h-vartaloisia muotoja, esim. antaneita, oppineita, sortuneita, lienneitä - antanehia, oppinehia, sortunehia jne. Ominaisuudennimien partitiivit ovat - mikäli niitä käytetään - analogiset (samoinkuin vanhassa kirjasuomessa) sekä monikkovartaloon että si-japäätteeseen nähden: kateuksia, ylpeyksiä ym. (vrt. 1307.3 ja 1308.2).

Illatiivi

Painollinen asema

1309.1. se-, se-vartaloisten supistumanominien kantasuomalaiset monikon illatiivit muodostettiin oletettavasti -hen, -hen-päätteen avulla: *tulnušihen > *tulnusihen, *olušihen > *olusihen, *pahušihen > *pahusihen, *keväšihen > *keväsihen. Suomen murteissa tavataan säilyneen -hen-päätteen lisäksi -hin-päättettä, joka on äännelaillisesti kehittynyt edellisestä, analogista -hīn- ja -s-päättettä, jotka liittyvät edellä käsiteltyihin monikkovartaloihin seuraavasti:

la. -hen-pääte muutamissa itäisissä murteissa liittyyneenä diftongilliseen monikkovartaloon; diftongin jälkikomponentti joko säilynyt tai madaltunut e:ksi: sEu kuolleihe 1105.1, sIu k^uuññehem 1127.1a; - sIu lyh(h)yihen 1127.1b; - sav kevväihen 1268.2. - (äi > äe) sIu ke^vväehen 1127.1c.

b. -hi(n)-pääte; monikkovartalon diftongi säilynyt, madaltunut tai vokaaliutunut: siu lyhheihi(n) 1127.2a; - (äi > äe) ke^v väehin 1127.2b; - sEu lyhyhi 1105.2 (ü < ui).

c. h-päätteistä viimeisenä mainittakoon analoginen -hi(n): sEu lyhyhi 1105.3.

2. Supistumaillatiivien kaksitavuisten sanojen malliin (jalkoin, silmⁱⁿ) käytetään eri monikkovartaloista, ennenkaikkea v:llisistä ja h:llisistä (vrt. 1301.1,2): sE lyhyvi 1069, sP lyhyviin 1086, siu ohuviin 1127.4, äyr lühüvi 1247, sav lühüvi, kütküvi 1268.1; - sLou kevähii 1190. - Lounaismurteissa aktiivin 2. partisiipin ui- ja ei-vartaloista: homettunui(n) 869.1a; - homettunnei(n) 869.1b.

3. Kaikki s-illatiivit ovat sekä vartaloon että sijapäätte-variantteihin nähden analogiset (vrt. 1301.1,3):

a. -sse-pääte Ala-Laukaan suomalaismurteessa: lühüvisse 1286.1; - kevähisse 1286.2.

b. -si(n)-pääte paikoin savolaismurteissa: sLu männeisiin 1154; - siu lyhheisiin(n) 1127.3.

c. -s-pääte liittyneenä aktiivin 2. partisiipin ui- ja ei-vartaloon lounaismurteissa: homettunnuis 869.2a; - homettunneis 869.2b.

1309.2. Vanhan kirjasuomen se-, se-vartaloiden illatiivi-edustuksesta puuttuvat poiminnoissa esimerkit.

1309.3. Yleiskielen aktiivin 2. partisiipista ovat mahdolliset -hin- ja -siin-loppuiset illatiivit, esim. tulleihin - tulleisiin, kuolleihin - kuolleisiin, saaneihin - saaneisiin jne. Samanlainen on taiputus sanoissa kevät ja neitsyt: keväihin - keväisiin, neitseihin - neitseisiin. -ut, -yt-loppui-

sista sanoista ei kuitenkaan -siin-päätettä suositella, sillä puheenalainen pääte esiintyy yleiskielessä ainoastaan niiden sanojen monikon illatiivissa, joiden yksikön illatiivimuodoissa on päätteensä -seen⁸⁹⁷. Niinpä kieliopin sääntöjen mukaisesti neitseeseen : neitseisiin, mutta olueen : oluihin (eikä myöskään olueihin), lyhyeen : lyhyihin, neitsyeen : neitsyihin jne. Muiden supistumanominien analogiasta käytetään tästä sanatyypistä jonkunverran -siin-päätettäkin, tilastotietojen perusteella esiintymärunsauden ollen seuraava: ohuisiin 15% - ohuihin 85 %, lyhyisiin 14 % - lyhyihin 86 %, keskiarvo 15 - 85⁸⁹⁸. Nyttömin Suomen Akatemian kielilautakunta on katsonut edellisetkin muodot kirjakielikelpoisiksi⁸⁹⁹.

Lopuksi mainittakoon, että runokielessä -siin-päätteen rinnalla on aina mahdollinen myös -sihin⁹⁰⁰, esim. kuolleisiin ja todennäköisesti vähemmän suositeltavana myös oluisihin. Kalevalassa ja vanhemmassa runokielessä on viljelty -sin-loppuisia illatiiveja, jotka supistumattomien, h:llisten vartaloiden yhteydessä lienevät yhä sallittuja: NS airuhisiin 73, kevähisiin 74, kuolleisiin 97.

Painoton asema

1310.1. Nelitavuisten se-, se-vartaloiden niukat murre-esimerkit edustavat h-, s- ja supistumaillatiiveja.

1. -hin-pääte liittyneenä äänneilalliseen s-vartaloon Etelä-Pohjanmaalla: oppinisiin 982.1; - sisäheittotapaus oppinushin 982.2.

Savolais-kannakselaisessa murrepiirissä -hi(n) ja -hen-pääte liittyneenä aktiivin 2. partisiihin ei-vartaloon: sEu märänneihin 1093.2, VL lukeneihin 1093.2 1219; - siu oppineihin

1115. Edellinen tyyppi on tunnettu kirjakielestäkin.

2. Savakkomurteen alkuaan nelitavuisissa ominaisuudennimisissä on h:n kadottua painottoman tavun jäljestä tultu odotuksenmukaiseen supistumaillatiiviin : tervүүsi 1256.1 < *tervehū-
sihin. Rinnakkaisasuna käytetään vartaloltaan analogista supistumaillatiivia tervүүvi 1256.2.

3. s-illatiiveista on poiminnoissa ainoana esimerkkinä -si(n)-päätteinen se oppineisi 1058; tyyppi, jota käytetään myös kirjakielessä, on varmaankin tunnettu useissa murreryhmissä. -sin-päätte, joka alkuaan on kuulunut -eh- ja -s-loppuisiin sanoihin, on niistä sittemmin yleistynyt muihinkin supistumanomineihin. On luultavaa, että eri murteissa tavataan rajoitetusti vielä -sen, -sse-, -sin- ja -s-päätteisiä muotoja, jotka monikkovartalon muodostuksen kannalta ^{tuskin} tarjoavat enää paljoakaan uutta.

1310.2. Vanhan kirjasuomen esimerkit puuttuvat.

1310.3. Yleiskieli viljelee nelitavuisien se-, se-vartaloiden illatiiveissa samoja sijapäätteitä kuin kolmitavuisissa. Aktiivin 2. partisiipin ei:lliseen vartaloon liittyy samanveroisesti niin odotuksenmukainen -hin kuin -eh- ja -s-loppuisista sanoista yleistynyt -siin, esim. oppineihin - oppineisiin, antaneihin - antaneisiin, sortuneihin - sortuneisiin, lienneihin - lienneisiin jne. Jälkimmäinen tyyppi lienee nykyisin suosituimpi⁹⁰¹.

-siin-päätteen rinnakkaisasuna on runkielessä mahdollinen -sihin: sortuneisiin, lienneisiin⁹⁰². -sin-päätettäkin on h-vartaloiden yhteydessä käytetty (ks. 1309.3 - kuolleihin ym.).

PÄTELMÄ

1311. e-vartaloisten nominien tarkastelun perusteella voimme todeta kantasuomesta perityn monikon tunnuksen i:n useimmissa suomen murteissa, vanhassa kirjallisuudessa ja nykykielessä säilyneen (sormi-, joki- - joi-, tyttäri-, aikomuksi-, ystävättäri-). Monikkovartalon vokaali on kuten a- ja ä-vartaloissakin saattanut loppuheiton johdosta pidentyä puolipitkäksi (esim. hE miähil, vi semmoisist) tai pitkäksi (esim. hE näpuruksil, äyr kaikist). i:n piteneminen eri tavu- asemissa on i-vartaloisten nominien analogiaa Etelä-Pohjanmaalla ja muutamissa hämäläismurteissa (esim. pE kaikista, tättärillä, hS monilla). Pitkä vokaali on saattanut syntyä myös k:n heikon vastineen aiheuttamasta vokaalin pidennyksestä (esim. hP ollilla). Kaikissa näissä tapauksissa on edelleenkin lähdettävä myöhäiskantasuomen i:stä eikä ī:stä⁹⁰³.

Pitkä i vahvavartaloisissa muodoissa on lähtöisin joko supistumagenetiivistä tai pertitiivistä. Tyyppiä olkilla, leh-tissä viljellään eniten Suomenlahden saarilla ja sen itäisillä ranta-alueilla (osassa Kaakkois-Hämettä ja viipurilaismurteita sekä Ala-Laukaan murrepiirissä), joissa pitkä i on siirtynyt kolmi- ja useampitavuisiinkin sanoihin. Pohjois-Suomessa tavataan vahvavartaloista monikkos sporadisesti laajalla alueella: Etelä-Pohjanmaan savolaismurteesta (satunnainen esi- merkki rekiissä) Kemijoen murrealueen Pelkosenniemen pitäjään asti (jokissa). Kännelaillisen heikkoasteisen monikon ja puheenalaisen edustuksen sekatyyppejä kuvastaa Tytärsaaren adverbii hennissä. Aikoinaan on paljon epäselvyyttä aiheuttanut Tytärsaarelta merkitty satunnainen te-monikko muodossa miestellä (ks. 956.5). Ojansuun mukaan⁹⁰⁴ nojautuisi Tytärsaaren ja

sen ympäristön monikkomuodostus monikon genetiiviin, johtuen eestiläisestä vaikutuksesta. Puheenalaisessa miestellä-muodossa hän näkee väitteelleen vankan todistuskappaleen. Myöhemmin on Rapola epäillyt⁹⁰⁵, olisiko yksinäinen miestellä (- miehillä) riittänyt koko monikkomuodostuksen kehittämiseen genetiivipohjaiseksi. Onkin otettava huomioon se tosiasia, että monikon vahvavartaloinen taivutustyyppi ulottu yhtäältä kautta Ala-Laukaan murrealueen vatjaan, toisaalta Etelä-Suomesta (pääasiallisesti Kaakkois-Hämeen Kymensuun ryhmä ja viipurilaismurteiden länsiosa, mutta myös lounaismurteet, joista merkitty Permiön vekkeilt'väiltä ei liene aivan satunnainen) välillisesti Pohjois-Suomen perukoille asti, joten eestiläisen te-monikon vaikutus tällöisen tyyppin syntyyn toisistaan kauassijoittuneilla alueilla ei tutkimuksen nykyasteella tule enää kysymykseen. Nähdäkseni vahvavartaloinen monikko on samojen predispositioiden vallitessa syntynyt eri tahoilla rinnakkaisilmionä. Palaamme tähän kysymykseen uudestaan u-, ü- ja o-, ö-vartaloiden yhteydessä.

Analogisten monikkovartaloiden käyttö saa tunnetusti alkunsa selventämisspyrkimyksistä, kun eräiden äänteellisten kehittymien ansiosta ero yksikkö- ja monikkumuotojen väliltä häviää. Niinpä sevolaismurteiden redusointialueella tapaa sekä yksikössä että monikossa muotoja mäestä, reellä (- reillä), joiden funktionaalinen selvyys kärsii. Tavallisesti turvaudutaan tällöisissä tapauksissa loi-, löi-monikkoon (mäkiloista, rekiloilla), joka ennen pitkää leviää muihin samavartaloihin sanoihin, joissa analogian tarvetta alkuaan ei olisi ilmennytkään (veihtiloissa, kiviloella ym.). e-vartaloissa loi-, löi-monikko esiintyykin huomattavasti useammin kuin a- ja ä-varta-

loissa. Lounaismurteissa on e-vartaloiden yksikön partitiivi kehittynyt paikoin samalle tasolle kuin monikon partitiivi: sor-
nea > sormia > sormi > sormi. Tässäkin voi ei-monikon käytön
selittää tarpeen vaatimaksi (mon. part. sorme - yks. part. sor-
mi), josta uusi, i-vartalosisista nomineista saatu monikkovarta-
lo levisi pian koko monikkoon. Lounaismurteiden lisäksi tunne-
taan ei:llistä monikkovartaloa vielä Ala-Satakunnassa ja Pohjan-
maalla, jossa sen käyttö rajoittuu vain kaksitavuisiin sanoi-
hin (alkuperäinen i:llinen monikko on rinnakkaisasuna kuitenkin
kaikkialla säilynyt). Mitä analogisen ei:monikon ikään tulee,
^{jo} niin vanhimmat kirjailijat paitsi Agricola ovat sitä viljelleet
sekä kaksi että useampitavuisista sanoista (Martilla welleist,
Finnolla caikeista, syndiseille ym.), mutta mitään merkitystä
ei:llisellä taivutuksella kirjakielen jatkuvalle kehitykselle
ei ollut. Lounaismurteissa tultiin muodoista sormeis, läveis
diftongin jälkikomponentin kadettua asuihin sormes, läves, jot-
ka samalla ovat yksikön inessiivejä. Sekaannus saatettiin vält-
tää si-monikon avulla (lävezis), joka palautti monikkofunktion
myös supistumanomineihin (varkkazis 'varkaisissa', vrt. äännelail-
lista yks. ja mon. in. varkkas).

Näiden e-vartaloiden monikkomuodostusta mullistaneiden il-
miöiden lisäksi tavataan joukko hevempiä analogiatapauksia, jot-
ka useimmiten koskevat vain määrättyä sanatyyppiä. Niinpä jär-
jestyslukusanoissa esiintyy paikoin karjalaa myöten odotuksen-
mukaisen ns-vartalon sijasta yksikkömuotojen vaikutuksesta nn:
llinen, esim. kolmannilla (pro kolmansilla), vrt. yks. kolman-
ne-. tytär-tyypin taivutukseen mukautumisesta supistumanominei-
hin on näytteitä Ala-Satakunnasta (tütär : tüttären : mon. ill.
tüttäreisin). Kirjakiellelläkin on kehittymässä tällainen seka-

paradigma, jossa tyyppisanasta kyynel ovat mahdolliset sekä kyynel neleitä että kyyneliä (suosituimmuussuhde jopa supistumanomien taivutuksen hyväksi 65,4 % - 34,6 %), ks. 1292,3.

Siirtyessämme tarkastamaan supistumanomien monikkovartaloita, on heti alkuun huomautettava, että eniten odotuksenvastaista kehitystä näkee se-, se-vartaloloissa, kun sensijaan he-, he- ja eye-, eye-vartaloloissa tapaa äännelaillisia muotoja runsaammin, varsinkin -eh- ja -s-loppuisissa sanoissa.

Vanhassa kirjjasuomessa, eritoten Agricolalla -ek- ja -eh-loppuiset nominit ovat suurin piirtein katsoen pysyneet erillään ($\delta > \emptyset$, mutta $h \approx$), vaikka sekaantuminen h:llisten muotojen hyväksi on jo selvästi todettavissa. Murteiden valtaedustuksessa ja nykykielessä ei puheenalaisten sanojen monikkovartalon muodostuksessa ole havaittavissa mitään eroa (tyypit paisehissa, venehissä, hampahissa ja paiseissa, veneissä, hampaissa). -is-loppuisista nomineista tavataan -ihi- > -i-muotojen rinnalla länsimurteissa ja kirjakielessä kaksitavuisten i-vartaloiden analogiasta syntyneitä ei-monikkoa (kaunei-, valmei-, ruumei-), kun taas savolais-kannakselaismurteiden vastaavanlainen edustus perustuu yksikkövartaloon: kaunihe- > kaunehe- > kaunē-, jonka mukaan monikossa kaunehi- ja kaunei-. Lounaismurteille on luonteenomainen sekundäärinen diftongin jälkikomponentin kato, joten useissa tapauksissa on hävinnyt ero yksikkö- ja monikkomuotojen väliltä, esim. varkässa, varkaissa >> varkkas; seipässä, seipäissä >> seippäs ym. Mainitusta muutoksesta ei vain komitatiivin funktio ole kärsinyt (sattenes, kekälennes). Monikkofunktio palautettiin -as- ja -äs-loppuisten sanojen taivutukseen a- ja ä-vartaloloista, kuten lyhytvokaalisen yksikkö-vartalon perusteella odottaa sopiikin: puhta- : puhti (part.),

kankka- : kankkois, kuninkke- : kuninkkois, sormikka- : sormik-
 kon (ess.), räätikkä- : räätikköks, seippä- : seippis. Täm-
 millä monikkomuodoilla ovat vankat perinteensä, sillä tyyppi
 on tunnettu myös Peräpohjolassa (To kuhilhoille) ja vanhassa
 kirjasuomessa (Agricolalla mon. ill. Ruchtinoin, Finnolla riet-
 toist lauloist). Vakkasuomessa on puheenalaisissa muodoissa
 turvauduttu analogiseen si-monikkoon, esim. varkka^zis, gen.
 ävesten, am^mesten, part. am^messi, kär^messi. eye-, eye- ja he-,
 he-vartaloiden odotuksenvastaisista monikkovartaloista on mai-
 nitsematta vielä Etelä-Pohjanmaalla tavattava myöhäsyntyinen
 tyyppi huanheta, sairhata, josta puuttuu monikon tunnus (ks.
 1299.1,lg).

§e-, §e-vartaloista odottaisi kaikkialla äänneläillistä
 §i (ti) > si-monikkoa, jota aktiivin 2. partisiipista Etelä-
 Pohjanmaalla käytetäänkin (kuollusilla, oppinusina). -us, -üs-
 loppuisista ominaisuudennimistä tavataan si:llistä taivutusta
 eri puolilla savea (koirusissa, laeskusissa, tervüüsis). -ut,
 -üt-loppuisista sanoistakin lienee sitä aikoinaan käytetty
 yleisemmin, johon viittaa Agricolalla esiintyvä lyhysille. Näin
 Useimmiten perustuu taivutus yksikkövaltaloon. Näin on asian-
 laita valtaosassa murteita, vanhassa ja nykyisessä kirjaki-
 lessä. Aktiivin 2. partisiippiä voi verrata -ek- ja -eh-loppuis-
 ten nominien taivutukseen sikäli, että (yksikössä) §:n paikal-
 le kehittyneen siirtymä-h:n vuoksi on tapahtunut näiden taivu-
 tustyyppien yhtäläistymistä eikä partisiippimuotojen analo-
 gista siirtymistä muiden supistumanominien joukkoon, kuten
 muutamat tutkijat (Setälä, Ruoppila) ovat ajatelleet. Siirty-
 mä-äänteellistä kehitystä kuvastavat murremuodot hK sännehist,
 pE ollehista ym. ja vanhan kirjasuomen tyyppi coollehista.

hin kadottua on tultu edustukseen, joka on sääntönä useimmissa murteissa ja yleiskielessä: saaneista, olleista, oppineista. Vanhassa kirjallisuudessa on edustettuna myös -usi-, -uhi- ja -ui-vartaloinen taivutus, esim. Agricolalla coludhista, Westhin tekstissä cuoluhista, Agricolalla ym. cooluista (vrt. lm homettunnuis, jossa ei lienekään kysymys supistumadiftongista, vaan tavallisen u-loppuisen sanan monikkomuodosta). -ui, -üi-loppuinen monikkovartalo on etupäässä tullut käytäntöön -ut, -üt-sanoissa (murteittain myös -uvi-, -üvi-: ohuvi-, lühüvi-), josten yleiskielessäkin olui-, ohui-, lyhyi- jne., peitsi sanasta neitsyt, josta ovat mahdolliset sekä neitsyi- että neitseieillistä monikkoa tavataan murteittain harvoin muistakin -ut, -üt-loppuisista sanoista, esim. siu lyhheinä. Sanasta kevät puuttuu odotuksenmukainen keväsi-vartalo kauttaaltaan; käytetään asuja kevähi- ja keväi-.

Palataksemme vielä -us, -üs-loppuisiin ominaisuudennimiin, mainittakoon, että murteissa harvoin tavattavan, yksikkövartaloon pohjautuvan v:llisen taivutuksen rinnalla (hk hulluvissä) esiintyy runsaasti -ukse-, -ükse-deverbaaleista yleistynyttä ks-vartaloa (rikkauksi-, ahkeruiksi- jne.), joka murteittain ja vanhassa kirjasuomessa on siirtynyt myös yksikköön (esim. hk Porn väki oli vakavukses⁹⁰⁶, vi poikuuksen; Agricolalla ori-jukesa ym.). Vertaukseksi sopinee huomauttaa, että ks-muodoilla on vankat juuret myös eestissä: pahuksis olema 'olla suutuksissa; kiukkuinen', ill. pahuksisse jääma; on ummuksis 'on umpipäässä; on ummella'.

Saadaksemme e-vartaloiden monikkotaivutuksesta yleiskuvan, on lyhyesti luonnehdittava vielä genetiivin, partitiivin ja illatiivin sijapäätteitä, joiden edustus, pohjimmiltaan sama kuin

a- jai-vartalolisissa nomineissa (vrt. 620 ja 848), on hyvin kirjava (varsinkin genetiivissä) erinäisten äännekehittymien ja runsaiden analogia- sekä kontaminaatiomuodostumien ansios- ta.

Mielenkiintoinen on yksikkövartalaisen genetiivityypin ke- hitys. Kantasuomen oletettua *kaikke^{sen}, *joke^{sen}-asua vastaa vanhassa kirjasuomessa äänne äänneeltä caikedhen, Leskedhen, josta ξ :n kadottua tultiin muutamissa länsimurteissa harvoin säilyneeseen edustukseen kaikk^{en}, jok^{en}. Vanhan kirjasuomen tavallisin edustustapa caikein, Hengein on lähinnä i-vartaloi- den analogiaa (ristein), jossa on osuutensa muillakin difton- gillisilla genetiiveillä (jalkain, silmäin, peltain ym.). Mie- lenkiintoista on todeta, että tällöisen -ein-loppuisen gene- tiivin käyttö rajoittuu vain kaksitavuisiin sanoihin, sillä murteissa ja yleiskielessä viljellään kolmi- ja useampitavui- sista sanoista monikkovartalosta tyyppiä (tuttäin^{en}, -i^{en}, -ijen, -in), harvinaisena poikkeuksena vain hE Porv tuttärein. Konsonanttivartaloisen genetiivi lasten, suurten, hevosten, tytärten on niinkään käytössä. -l-, -r-, -n-vartalolisissa nojau- tuu taivutus kolmitavuisen sanojen analogiaan (sammalten, si- sarten, eläinten), joissa odotuksenmukaisesti -ten eikä *-^{sen}. Känneläillisestä kehityksestä kaksitavuisen sanojen konso- nanttivartalolisessa genetiivissä on jälkiä vanhassa kirjasuo- messa, esim. Agricolalla iurdhens, swrdhen, kiellen, piennen (huomattakoon ristiin käynyt yleistys: Agricolalla Tyterdhen, askelles). Analogisia ovat niinkään -tten-loppuiset vetten, vartten-tyyppiset genetiivit. Känneläillisen kannan säilymis- tä tapaa harvoin murteissa (vetenhaltijat, orten, parten). -tten-loppuiset genetiivit ovat odotuksenmukaiset supistuma-

nomineissa (paiseitten, kuollutten, lounaismurteissa ht > tt-
muutoksen johdosta myös venetten), joista lohjerneena -tten-
pääte on saanut laajan käytön lounaismurteissa ja vanhassa kir-
jasuomessa, esim. lm suurttten, korvette 'korpjen', kättetten,
järveitten, sydäntten, tytärtten, siännetten, pohtmeitten,
tyttritten; Agricolalla Tytteritten, kynelitten ym. Yksikkövar-
taloisen -ein-loppuisen ja konsonanttivartaloisten -ten-, -tten
-loppuisten genetiivien kontaminaatioina on -tein- ja -ttein-
päätteisiäkin muotoja (vanhassa kirjasuomessa myös -dhein:
iurdheins) viljelty aika usein: lm miästein, hiirtein, suttein,
vuarttein, kukkastein, orastein, huanettein; vanhassa kirja lli-
suudessa Lastein, Wiholisteins, wortein, Kättein jne. Itäis-
ten murteiden analogista genetiivin päätettä edustaa -hen,
esim. mäkilöihin (myös mon. ill.).

Supistumanominien genetiiveista puheen ollen alleviivatta-
koon sekamuoto paiseitten, jonka tavanomaisen selityksen pai-
seisen + paiseitten rinnalla on otettava lukuun kontaminaatio-
mahdollisuus paisein + paiseitten, jonka synnylle lounaismur-
teissa ja vanhassa kirjasuomessa olivat hyvät edellytykset
(ks. 1297.2,3a). Länsimurteiden supistuneen paisein, hampain-
tyypin voi johtaa (päinvastoin kuin itämurteissa) kantasuomen
yksikkövartalosisesta genetiivistä, esim. lm hamppain << *ham-
pahēsen, Agricolalla coolludhen (lue: kuollūsen) << *kōlnu-
sēsen (ks. 1297.1,3a ja 1305.2,2a). Monikon genetiivipäättei-
den synnyn kannalta on huomionarvoinen Etelä-Pohjanmaalla ta-
vattava -ttien (vierahittien), joka on lohjennut lähinnä e-
vartaloisina taipuvista harmaatti, harmootti-vartaloista (ks.
1297.1,7).

Vanhan kirjakielen suosima konsonanttivartaloisen supistu-

manominen genetiivi paisseten, venetten, kuollutten, hartaut-
ten on nykysuomessa harvinainen. Sensijaan viljellään runsas-
 ti kaksitavuisien e-vartaloiden tyyppiä suurten, lasten, jonka
 suosituimmuus suhte verrattuna monikko-vartaloihin genetiiviin
 suurien, lasten on 66,7 % - 33,3 %.

Partitiivin sijapäätteiden kehityksessä on ensinnäkin pan-
 tava merkille painosuhteista johtuva paradigmaattinen vaihtelu:
 omistusliitteisissä muodoissa supistumaton tyyppi käsijän, muu-
 ten käsi. *-iä, -iä-loppuinen partitiivi (murre-edustuksessa
-ia, -iä, -iä, -iä, -ija, -ijä, -ijja, -ijjä, -ijja, -ijjä,
-ie, -i, -i) on usein yleistynyt painolliseen asemaan (nykysuo-
 messa aina hevosiä, eläimiä). Vanhimmissa kirjallijoilla -ta,
-tä-päätte on tässä asemassa varsin yleisesti säilynyt (Eläimi-
te, sencaltaisita); muutos heikkoasteisen sijapäätteen hyväksi
 tapahtui vasta 1700-luvulla. Vahva-asteinen sijapäätte säilyi
 parhaiten diftongivartalon jäljessä, joten nykykielessä käyte-
 tään supistumanomineista vain -ta, -tä-loppuisia asuja (paissi-
ta, hampaita, kuolleita), poikkeuksena runokielen h:llisen var-
 talon supistumapartitiivit (paissia, kuolleia, venohiä).

Yleiskielen illatiivi on tavu-asemasta riippumatta aina -iin-
päätteinen (lapsiin, tyttäriin). Vanhassa kirjallisuudessa ta-
 vataan tyyppiä, jossa sivupainollisen tavun jälkeinen h on säi-
 lynnä (sydemiin, ihmisiin); kaksitavuisistakin sanoista
 viljelivät vanhimmat kirjallijat -hin-tyyppiä (piluihin, Twli-
hin). Supistumanomineissa (paitsi he-, he-vartaloissa) on odo-
 tuskennukainen -hin-päätte. Aluperäiset suhteet ovat kirjaki-
 lessä sikäli sekaantuneet, että kaikista e-vartaloisista su-
 pistumanomineista on nykyisin mahdollinen sekä -hin- että -siin-
 illatiivi, esim. paissihin - paissisiin, hampaihin - hampaisiin,

kuolleihin ~ kuolleisiin jne. s-illatiiveista käytetään suomen murteissa seuraavia sijapäättevariantteja: -sen, -sse, -sin, -sihin, -shin, -ssin, -s̄in, -s, -sa- -sä-, joiden odottaisi liittyneen vain he-, he-vartaloihin. Murteittain s-illatiivi on muuttunut suosituimmaksi asuksi kaikissa vartaloissa ja tavuasemissa. e-vartaloiden nominien tähän kuuluvat muodot ovat kontaminaatioita: alkuperäisen -ihen-, -ihin-loppuisen illatiivin supistunut asu kuuluu nykyään sanavartaloon, esim. smAL rähisse, rikoksisse, servisse, lm sormisse, heposisse; hE olki- si; lm tyttäris; lm läppisän, neljänyksisän ym. (ks. 1293.1,3 ja 1294.1,3).

i-VARTALOT

Lounaismurteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-ei-, -e-, -i-/

1312. 1. LMXH II lakeinnes 'lakkeinensa' 149. SM I klaseis
3. SM III A papeil(la) 209. THK lake(i)s, lake(i)st 147. MOS
tädeis, papeis, trengeis 298, la'eis 300. SKNK päpei/s, -st,
-1, -lt, -ks, -na 39. SKMK I paperpussis 57. - 2. SM II papèl
(< papeil) 7, SM III A 209. MOS sirpest, trengeinän 'renkeinen-
sä' 272, papèl, la'est, la'enes 'lakinensa' 300, trengeist 298.
- 3. LMXH II säkinäs peivinäs (kom.) 149.

1313. Genetiivi /-ie', -ije(n), -ei(n), -e, -itte(n), -ette(n),
-eitten, -ete/. 1. KKLV Kis torppie' (: yks. part. torppi 110)
101. - 2. THK lakkije(n) (:lakk) 147. - 3a. MOS tättein 'tätien'
296, sirppein 297, ristein - ristei 296, trenkkein 298. - 3b.
MOS tädein 298. - 4. MOS trenkke 298, riste 296. - 5a. MOS sirp-

pitten (~ sirppitte 297) 'sirppien', tättitten, ristitten 296,
 trenkkitten 298. THK lakkitte(n) 147. SKNK pappitte' 39. - 5b.
 KKL V Kis mökkitte', torpittte' 101. SKNK papittte' 39. - 6a. MOS
 sirppetten, tättetten, ristetten 296, pappette, lakkette 300.
 - 6b. MOS trengetten 298. - 7. MOS sirpeitten 296, tädeitten
 298. - 8. MOS tättete 'tätien' 297, pappete 300.

1314. Partitiivi /-eja-, -ei-, -e-, -eita-, -eta-/. 1. THK
 lakejan /- lake(i)tan/ 147. - 2. LMAH I merkei, puadei 208, klu-
 pei 209. THK lake(i) 147. MOS penkei, papei 295, trengei 298,
 la'ei 299 'lakeja'. KKL V Kis torpei (: yks. part. torppi 110)
 mökei (: yks. part. mökki 110) 101. SM I rautlangkräakei 8.
 SKMK I lakei 55, niit markkinjussei 55, netei matkalaului 56.
 - 3. LMAH I rē väte (< rēn vätejä) 208. THK lake(i) 147. MOS
 trenge 272, 298, pape, penke (: yks. part. penkki) 295, sirpe
 299. - 4. THK lake(i)tan (~ lakejan) 147.

1315. Illatiivi /-eihi(n), -ehi(n), -ei', -eisse, -essi,
 -eis, -es, -eisa-, -esa-/. 1a. MOS tädeihin, trengeihin 298.
 LMAH I puadeihi 208, SM II 7. MOS papeihi, la'eihi 300. KKL V
 mökeihi', torpeihi (: yks. ill. torppin 110) 101. SM I liivei-
 his 6 'liiveihinsä'. - 1b. MOS la'ehi 300 'lakeihin', trenge-
 hin 298. - 2. SKNK pappei' (~ pappeihi' - papeihi') 39. - 3.
 ISM Mas pappeisse 142. - 4. LMAH II pelessi 93 'peleihin'. -
5. THK lake(i)s /- lake(i)san/ 147. - 6. THK lake(i)san 147.
 ISM Pai pätteisas 147.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-ei-, -e-, -i-/

1316. 1. MOS anopeis 298, auskreis, tuamareis 299, täpeteis
 300. THK lukkare(i)s, lukkare(i)st 147. SM I näpreis käösesäs

3. SKNK tuamarei/s, -st, -i, -lt, -ks, -na 39. - 2a MOS anopell, anopennes 'anoppinensa' 298, auskrennes 'auskarinensa', vellin-gell 299, täpeteks 300. THK lukkare(i)s, lukkare(i)st 147. -

3. LMMH II vankkurinas päivinäs (kom.) 142.

1317. Genetiivi /-ije(n), -ein, -itte(n), -ette(n), -eitte(n), -ten/. 1. THK lukkarije(n) /- lukkaritte(n)/ 147. - 2. MOS ausk-rein, anoppein, vellinkein 296, lehtrein 298. - 3. LMMH I vank-ritten kans (< vankkuritten kans) 119. THK lukkaritte(n) 147. MOS vesuritten 296, nylkritten 'nylkyrien', anopitte, auskrit-te - auskaritte, vellingitte 297, tuamaritte 299, täpetitte 300. SKNK tuamaritte 39. - 4. MOS anoppetten 298, nylkretten 297, auskaretten 299. - 5. MOS anopeitten, lehtreitten 298, tuam-reitten 296. KKLV Kis tuamareitte' 101. - 6. MOS juamarten 'juo-marien', tuamarten 'tuamarien' 297.

1318. Partitiivi /-eita-, -eta-, -eit, -et, -eja, -ei, -e, -i/. 1. THK lukkare(i)tan (~ lukkarejan) 147. - 2a. LMMH I leht-reit, pipreit, torpreit 119. SM I kurkurustingeit 7. MOS ausk-reit, naskleit, anopeit, vellingeit 296, tuamareit, täpeteit 299. - 2b. MOS auskret 296, 299, täpetet 300. - 3. SM I ssi rauhas sardinejas 7. THK lukkarejan 147. - 4. SM I sardinei 6, galja-tünnürei 13. SKNK I kummotti planeitei 43, hunsvotei 53, priikka-holliarei 61, pislaakei 55, meijärei 56. SKNK tuamarei 39. MOS auskrei (: yks. part. auskri), nasklei (: yks. part. naskli) 296. - 5. THK lukkare(i) 147. - 6. SM I Hal järves kakari /'kaakkureita'/ o 14.

1319. Illatiivi /-eihi(n), -ehi, -ei', -eis, -es/. 1a. MOS lehtreihin, anopeihin 298, auskreihin, täpeteihi, tuamareihi 299. KKLV Kis tuamareihi (: yks. ill. tuamarin) 101. - 1b. MOS vellingei, tuamareihi 299. - 3. SKNK tuamarei' (~ tuamareihi')

39. - 4. THK lukkare(i)s 147.

H ä m ä l ä i s m u r t e e t

A l a - S a t a k u n n a n m u r t e e t

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-ei/

1320. ASMKH II sirpeillä, keleillä, konsteista, päreisä, risteiks, sonneille, väleistä 166. - Turun ylämaan murre. SKMK I likisis väleis 87, sem miähen kommervänkeist 85.

1321. Genetiivi /-ei(n)/. ASMKH II pirttei(n), karrei(n), konttei(n), paistei(n), pärei(n), sirpei(n), vällei(n) 144. NMMOT ristein 80.

1322. Partitiivi /-eja, -ejä, -ei/. 1. ASMKH I nürkejä 139, 291. ASMKH II konteja, kütejä, karèja, kelèjä, ristejä, sonneja 168. - 2. Turun ylämaan murre. ASMKH II taðrei 125 'tauteja'. SKMK I trenkei, hypynnuatei 83, niit klookei konsteis 85 'niitä viisaita konstejaan'.

1323. Illatiivi /-eihin/. NMMOT risteihin 80. - Turun ylämaan murre. ISM Köy pappeihin 71.

KOLMITAVUISET NOMINIT

1324. Genetiivi /-ei(n), -eitte(n)/. 1. ASMKH II hakkurei(n), kankurei(n) 144. ASMKH I karkurei(n) 155. - 2. ASMKH I hakkureitte(n), juäminkeitte(n), ojäreitte(n) 155.

1325. Partitiivi /-eita, -eitä, -eit/. ASMKH II kaupunkeita, ojäreita, härkäreitä, kankureita 166, viskureita 32. - Turun ylämaan murre. SKMK I niit pufeteit 84.

Y l ä - S a t a k u n n a n m u r t e e t

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-, -ei-/

1326. 1. LYSMÄH II kepillä, näisä pirtisä, nistä joulukeikis-
tä, töllistä, nillä konstilla, trullille, nitä sanottin kon-
tiks, kaikillet trenkille 720, hurriks 721. KTP sonnista 113. -

2. LYSMÄH II Karv kepillä, papilla, pärilla, tölistä, välis,
pienis mökis, sūris pirtis 721. - 3a. LYSMÄH I prükkeisä (:
prüki) 28. LYSMÄH II risteiks, pikkeinä, pihreisä, noitasakkei-
sa, kankastöleisa, pukkeilla, trenkeille, hiseillä (: hisi-
sana on murteesa i-vartaloinen) 719, kuravikeis (kuraviki on
pienen lahden halventava nimitys) 722. KTP tölleisä 113. - 3b.
SM III A Tyr, Kiik pappeilla 209.

1327. Genetiivi /-i(en, -ein, -ejen/. 1. LYSMÄH II tukki(-
en, pappi(en, trenki(en, sirppi(en, klasi(en 711. - 2. LYSMÄH
II treppeim pääl, tappeiv välisä, pappein kans, käsein takana,
tukkeim päällä. KTP ristein 113. - 3. LYSMÄH II Tyr sernapülk-
küjev (: sernapülkki 'ratapülkky') veistäjät, töllejel leh-
mi(ä, pappejen kuskeja, Pun klasejen, ristejen, pappejen 712.

1328. Partitiivi /-i(a, -i(ä, -eja, -ejä/. 1. LYSMÄH II
pukki(a, vohli(a, häksi(ä, moni(a pappi(a, priski(ä karittoi-
ta, samoja konsti(a, sellasi(a sahi(a (: sahi 'kova virtapaik-
ka joessa') 720. - 2. LYSMÄH II pikkejä, pappeja, pirejä, pi-
sejä (: pisi 'piisihella'), pässejä, rörejä, sonneja, tissejä,
töllejä, vellejä (: velli), vältejä 719. KTP äitejä 113. EE
tooppeja 251, leikkejäkin 246, silmiklaseja 264, noitapusse-
ja 277.

1329. Illatiivi /-ihin, -ihin/. 1. LYSMÄH II tämmösihim
mökkihin 720. - 2. LYSMÄH II ei nihiin klasihin sara 721.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-, -ei-/

1330. 1. LYSMAH II kuakkariks nītā sanottīn, semmosilla auskarilla 720. KTP anopilla 113. - 2. LYSMAH II aituriksi, kamaris, kanalis, kinkerillä, päistäristä 721. - 3. LYSMAH II kaupunneista 722, sutareille, kratareille 719, suämäreiks (: suämäri 'välikaton kannattajahirsi'), nahkureille 720, näpu-reis 722. KTP anopeilla, tuomareilta 113.

1331. Genetiivi /-i(en, -eitten/. 1. LYSMAH II kellari(ej ja kuappi(en 688. - 2. LYSMAH I juaminkeitten, ojureitten, rüäväreittel luala 155.

1332. Partitiivi /-i(a, -i(ä, -eita, -eitä/. 1. LYSMAH II tervatünnüri(ä, mustaläset on semmosi(a taneli(a 72. EE tammi-tynnyriä 77. - 2. LYSMAH I sipuleita, ämpäreitä, loukkareita, klihtureita, kinkkeleitä 147. LYSMAH II kuppareita 722.

1333. Illatiivi /-ein/. LYSMAH I kaupunkein 254, LYSMAH II 729.

Sydänhämälaiset murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-/

1334. 1. LPKM sirppinä, sirppine-, ristinä, ristine- 22. KOTTM papist (: yks. el. papist), tapis 148. SM III A papil(la) 209. - 2. LPKM sirpii/ks, -s, -st, -llä, -lt, -lle, -n (inst.), ristii/ks, -s, -st, -llä, -lt, -lle, -n (inst.) 22. LMV ristiks, sirpi/ks, -st, kupist, korkist, pukist, tanssist, huvist, kua-killä, papilla 99. SM II Lop papil, sirpil 43.

1335. Genetiivi /-ien/. LHLEH pappien 75. LPKM sirppien, ristien 22. SKMK I trenkien kans 173, risti(ej) joukossa 165.

1336. Partitiivi /-ia, -iä/. LHLEH merkkiä 52. LPKM sirppiä, ristiä 22. LMV merkkiä (: yks. part. merkkiä), leikkiä, muaria

56. SKMK I isol läjän tukkia 169.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-/

1337. 1. LHLEH kaikista rätingistä 98. TVM niissä kaupunkissa 68. SKMK I muurarieh hantlankarina 165. - 2. LMV kaupunkist, kravatiist 99.

1338. Genetiivi /-ien/. LHLEH akseliem päällä 82, tohterien 103. SKMK I muurarieh hantlankarina 165.

1339. Partitiivi /-ia, -iä/. LHLEH mestariaki(n), ryäväriä 14.

Pohjois-hämäläiset murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1340. SKMK I niistä tukista 198, toisille renkille 205. SM III A papil(la) 209.

1341. Genetiivi /-ien/. SKMK I renkien täyty 205, muurijer raunijoita 196, 197, kilometrijem päähä 197, pappijej ja 199. KMAH kuppjen, vatien 72, rukkien 167. SM III A pappien 185.

1342. Partitiivi /-ia/. SKMK I uppotukkia, karranneita tukkia 198. HKM kaikellaisia selkápussia.

KOLMITAVUISET NOMINIT

1343. Genetiivi /-ien/. KMAH patterien, käppärien 72. SKMK I riimuurarien kokkouseej ja 193.

1344. Partitiivi /-iä/. SKMK I muita pytinkiä (: pytinki) 184.

Lounaishämäläiset murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ei-/

1345. 1. SM III A papil(1a) 209. - 2. SM III A papeil(1a) 209.

1346. Illatiivi /-eisin/. ISM Som pappeisin 122.

Etelähämäläiset murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-, -ei-, -ē-/

1347. 1. MMV pihtinä (: mon. in. pähris) 81. SM III A papil(1a) 209. - 2. i-dift. NumJ noist korist 159. MMV pihri/ks (: mon. ess. pihtinä), -s, -st, -l, -lle, -lt, vühriks, huviks, lakiks, ristiks, papiks, sirpiks, tukkiks, sonniks, korkiks, färiks 81. PPM papist pussis 140, merkil 152. - 3. SKMK I Sam lorteil (: mon. nom. lortit 70) 68 'lapsilla', Num jalkavärkeis 71, pöytätuukeiks, lorteiks 72. LK Viht porteis. SM I tattari-krüneil 70. SM II Viht papeil, sirpeil 43. - 4. SM III A Pus, Num, Sam papel 209.

,-itten

1348. Genetiivi /-i(en, -ein)/. 1. KKLV mökkien, torppien 101. SM III A pappi(en) 185. MMV pihtie 81. - 2. KKLV mökkein, torppein 101. SM III A pappein 185. - 3. KKLV torpitten 101.

1349. Partitiivi /-ī, -ei, -eita-. 1. SM I Por.n semmottiki pari /'paareja'/ 72. - 2. KKLV torpei, Viht torpei, mökkei 101. SKMK I nostettiin kupei 71, tällei 72, mällei 69. LK Viht finei. SM I propsei 65. - Nelitavuiset. SKMK I avisjoonei 68. - 3. SKMK I Viht omii koreitas 74, konteitas 'jalkojensa' 70.

1350. Illatiivi /-ein, -eihin, -eisin/. 1. KKLV Viht mökkein, torppein 101. - 2. KKLV torpeihin 101. - 3. SM I Viht vintteisim mennäis (: yks. ill. vinttän) 65.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-ī-, -ei-/

1351. 1. PPM paperis 'papereissa' 140. MMV sūtariks, vetu-
riks, karvariks, kaupunkiiks 81, PPM paperis, kaupunkilt 150. -

2. SKMK I hollikammareis, puutallapotkureil 71.

1352. Genetiivi /-ien, -ei(n), -itten/. 1. KKL V tuamarien
101. - 2. KKL V Num, Viht tuamarein 101. SKMK I alaupseerei kans
67. - 3. KKL V tuamaritten 101.

1353. Partitiivi /-ei, -ē/. 1. SKMK I kruunumpuustellei 66,
fanttastei 81. KKL V tuamarei 101. - 2. SM I Sam paljo muita-
kin nakarē /'kuokkavieraita'/ 59.

1354. Illatiivi /-ein, -eisīn/. 1. KKL V Viht, Num tuama-
rein 101. - 2. SM I Viht mā menin nāpureisīn (: mon. nom. nā-
pureisīnit) 65.

K a a k k o i s h ä m ä l ä i s e t m u r t e e t

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-/

1355. 1. KHMKH II sükist, pussist, sirpiks 139. THM kiis-
kiss 21. SM III A papil(la) 209. - 2. KHMKH II sirpiä, -ks,
kestiks, hovissakā 139, krūnist 140. NTL SM samois penkis, näit
vois pitā leikistäh penkkīn (ess.) 92. - 3. SM III A pappil(la)
209. - Suursaaren murre. KTM kuppīs 83, ristīs 67. - Tytärsa-
aren murre. KTM kuppīssa 63, ristīssä 41.

1356. Genetiivi /-i(en, -īn, -iten, -īten/. 1. THM kiiskien
21. SM III A pappi(en) 185. - 2. Tytärsaaren murre. KTM ris-
tīn 41. - 3. SM III A papiten 185. - 4. PAE Hol pappīten, keppi-
ten, ristīten.

1357. Partitiivi /-ī/. Tytärsaaren murre. KTM ristī 41.

1358. Illatiivi /-ī, -ihi-/. 1. Tytärsaaren murre. KTM ris-
tī 63. - 2. NTL SM omih penkkīh 92.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-/

1359. KHMKH II paperis 139. - 2. KHMKH II kaupunkis, kra-
taril. NLSM sutaril 92. - Tytärsaaren murre. ATM paturissa
(: patur 'pieni pata') 66.

1360. Genetiivi /-ian, -iän, -in/. 1. KHMKH II ämpäriän
kans, paperian alla 49. - 2. Tytärsaaren murre. ATM paturin 66.

1361. Partitiivi /-ita, -ī/. 1. Tytärsaaren murre. ATM
sutarita 66. - 2. Tytärsaaren murre. ATM kaupunki 66.

1362. Illatiivi /-ihin/. NLSM kaupunkiihin 59.

Pohjanmaan murteet

Etelä-Pohjanmaan murre

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-ī-; -i-/

1363. 1. IJKM ristii/llä, -s, -nä, telliiltä, portiille 121.
TEPK papiis 268. SKMK I säkiiksi 286, konstiilla 293, takake-
piillensä 306, Trengiillem piti 313, toisiista Joupiista (:
Jouppi : yks. all. Joupillen) 317, taksivärkiistä 319, Kranniil-
lej ja 313, kepiilläni 322, keppiinensä 353, kläppiilläkin 325,
kloppiillej ja 356. SM II papilla, rististä 67. - 2. Etelä-Poh-
janmaan savolaismurre. SKMK I EviJ niissä ... tervasruukissa 371.

1365. Partitiivi /-ia, -iä, -ijä/. 1. IJKM ristiä 121. TEPK
pappia 268. SKMK I sellasiasia friskiä 303, usiampia krannia 307,
sirppiä 338. - 2. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I otti-
vat keppijä 368.

1366. Illatiivi /-ihin/. IJKM porttiihin 121. TEPK pappii-
hin (: yks. ill. pappihin) 268. SKMK I fiinihiiv verhoohi 328.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/ī-, -i-/

1367. 1. IJKM plakkariis 119. TEPK juomariis 268. SKMK I flikkaan friiariista 287, ihmisten meiningiistä 296, herram meiningiiksi 316, torppariillem 313, Aviisiista 316, mesta- riilta 323, porvariille 346. IJK kaupungii/ksi, -s, -st, -lla, -lta, -na 66. - 2. Etelä-Pohjanmaan savolaismurre. SKMK I kai- kissa meiningissä 371.

1368. Genetiivi /-ien, -i^je(n), -ijen/. 1. TEPK juomarien 268. IJK kaupunkien 66. SKMK I seksmannien mukuloota 317, tyn- nyrien takana 356. - 2. KHEPM I anoppi^je(n), ahamatti^je(n), ojuri^je(n) 109. - 3. LM kaupunkijen 109.

1369. Partitiivi /-ia, -ija/. 1. TEPK juomaria 268. SKMK I pelkuria 338, puustavia 321, asioihin kuuluvia paperia 298, trotninkia 331. - 2. IJK kaupunkija 66.

1370. Illatiivi /-ihin/. IJK kaupunkiin 59. TEPK juomarii- hin 268. SKMK I kaikkihin huusollisiin 288.

K e s k i - P o h j a n m a a n m u r t e e t

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/ei-, -e-/

1371. 1. SKMK I värkeistä 383, papeille 379, kahveista 377, tooleilla 379, kivifajeisa 380, faareill 385, trænkeilleen 389, konsteilla 402. SM I felteiks 116. - 2. NMA kelellä (: ke- li) 'keleillä' 41. - SM III A pappeilla 209.

1372. Genetiivi /-ī(n), -ei(n)/. 1. NMA korppī(n), süntī(n) 39. HVH sirppīn, heinähäkkīn. SM III A pappīn 185. - 2. NMA korppī(n), sünteī(n) 39. SM III A pappeīn 185. SKMK I faarein meiningit 386, rænkein päälle 376. - Nelitavuiset. SM I revol- verein kansa 119.

1373. Partitiivi /-eja, -ejä/. SKMK I säkkejä 395, narre-
 jae 403, koko-ristejä 379, purppuripareja 380, kestejä 381, lei-
 päprötejä 379, tyylejä ja värkkejä 383, prooseja ja huiveja
 392, pruuneja piparkakkuja 392.

1374. Illatiivi /-eihin, -hein/. 1. SKMK I vaareihin 400. -
 2. SM I kəriä lämpimhin turkhein 116. SKMK I pääsimmä tanshein
 380.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-ei-/
 .....

1375. SKMK I kinkereistä 379, Kaffareina 380.

1376. Genetiivi /-ijen, -ī(n), -eijēn), -ei(n), -eitte(n)/.

1. SKMK I Alav hyvväin enkelijen 397. - 2. NMA kaupunkī(n),
 kuohari(n) 39. - 3. NMA kuohareije(n) 39. - 4. NMA kaupunkei(n),
 kuoharei(n) 39. SKMK I kinkerein lystempi puoli 379, pilaarein
 perustusten alta 389. - 5. NMA kuohareitte(n) 39.

1377. Partitiivi /-eitä, -ejä/. 1. SKMK I mööpeleitäkään
 380. - 2. SKMK I nälkäkinkerejä 381, tienestejä 384.

1378. Illatiivi /-eihin/. SKMK I Kest tohtareihin 403, me-
 ni nippureihin 400.

P o h j o i s - P o h j a n m a a n m u r t e e t

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-, -ei-/
 .....

1379. 1. PPRM tukilla, ristillä 62. SM III A papil(la) 209.
 - 2. SM III A PudJ, Ran papil(la) 209. - 3. PPRM tukilla,
 ristillä 62. - 4. PPRM tukeilla, risteillä 62, muareilta 70.
 SM III A papeil(la) 209. - 5. SKMK I Muh kainalokeppeillä 426.
 PPRM pappeilla 34. SM III A pappeilla 209.

1380. Genetiivi /-in, -ein/. 1. SM III A pappin 185. - 2.

SM III A pappein 185. PPRM nittem muareil luo 69.

1381. Partitiivi /-iä, -eja, -ejä/. 1. SKMK I UtaJ riskiä mie-
hiä 'joutuisia miehiä'. - 2. SKMK I talon vahteja 408, kaina-
lokeppejäki 426, taveja 406, häävejä polliseja 413, kuuteja 418,
metrejä 426.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ei-/

1382. SKMK I koulukampraateistani 430.

1383. Genetiivi /-itten, -eitten/. 1. NTIM karvaritten 35.
2. NTIM silⁱpareitten 35.

1384. Partitiivi /-eita, -eitä/. SKMK I tynnyreitä 407,
moottoreita 410, ämpäreitä 411, polliseja 413, kenkkäreitä
415, täykkyreitä 417.

1385. Illatiivi /-ein/. PPRM sūtarein 48.

Peräpohjolan murteet

Kemijoen murteet

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ī-/

1386. 1. SM III A papil(la) 209. - SM III A KemJ, KuoJ,
Pelk papil(la) 209.

1387. Genetiivi /-in, -ein, -itten/. 1. TKKM pappiin 59.
SM III A pappin 209. - 2. SM III A VesS pappein 209. - 3. SM
III A papitten 209.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-/

1388. TKKM tunturina (: tunturi) 63.

1389. Genetiivi /-in/. TKKM tunturiin 63, kaupunkiin 59.

1390. Partitiivi /-ia/. TKKM tunturia (: yks. part. tun-

turia) 64.
 ~~~~~

1391. Illatiivi / -hin/. TKKM tunturhin 64.
 ~~~~~

Tornionjoen murteet

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ei-/
 ~~~~~

1392. $\frac{1}{2}$. SM III A papil(la) 209. - $\frac{2}{2}$. SKMK I henkitorh-
 veissa 441.
 ~~~~~

1393. Genetiivi /-in, -itten/. 1. KHTM karrin 43. SM III
 A pappin 185. - Nelitavuiset. KHTM insinöörin 103. - 2. KHTM
 färitten, klasitten, kalmitten 102. SM III A Ylit papitten 185.
 - Nelitavuiset. KHTM ministärinnen 102.
 ~~~~~

1394. Partitiivi /-i/. SM I Naav semmoisita pillii, nou-
 tahman pillii 41.
 ~~~~~

KOLMITAVUISET NOMINIT

1395. Genetiivi /-in, -itten/. 1. KHTM kupparin, päläkin,
 reisanttin 103. - 2. KHTM karvaritten, kompassitten, öströ-
 mittin, papèrinnen, kupparitten, puoskaritten, püksemestariit-
 ten 102. [1396. Partitiivi /-ita/. KHTM paperita 19.
 ~~~~~

Savolaismurteet

Sydänsavolaiset murteet

Eteläsavo

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-loi-, -i-löi-, -löi-, -i-löe- /
 ~~~~~

1397. SML lehmiin tissilöistä 104. SM III A peppiloilla
 209.
 ~~~~~

1398. Genetiivi /-in/. SM III A pappin 185.
 ~~~~~

1399. Partitiivi /-löitä, -i-löetä/. $\frac{1}{2}$. THSK sirplöitä
 40. - KTJM tätilöetä 77.
 ~~~~~

KOLMITAVUISET NOMINIT

/ -i-, -loi- /

1400. THSK kaupⁱntloi/ssa, -la, -le, -na 40.
 1401. Genetiivi /-ije(n), -loije(n)/. 1. THSK kaupuntije(n) 40. - 2. THSK kaupuntloije(n) 40.
 1402. Partitiivi /-ija, -loita/. 1. THSK kaupⁱnttija 40. - 2. THSK kaupⁱntloita 40.
 1403. Illatiivi /-loihi/. THSK kaupⁱntloihi /: yks. ill. LHVK kaupunkii(n)32/.

Pohjoissavo

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/ -i-, -i-loe- /

1404. 1. PSKM sirppinä, sirpistä 244. LMPS nuissa kärrissä 44 (: mon. nom. omat kärrissä 55). - Nelitavuiset. SM I rohvesgüöristä 161. - 2. LMPS Nil, Rut (harv.) vankiloelle, puoti-loessa 4.
 1405. Genetiivi /-in/. PSKM sirppiin 244. SM III A pappin 185.
 1406. Partitiivi /-ija, -ijä/. PSKM sirppijä 244. SM I renkijä 151, onkpelijä 153, konttija 155, mökkijä 167. - Nelitavuiset. SM I nitä rikañisterija onkivat järvestä 146.
 1407. Illatiivi /-in/. PSKM sirppiin 244.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/ -i-, -i-loe- /

1408. 1. PSKM kaupunnista (: kaupunti) 244. LMPS män säkki-neen kuninkaan talloon 86 (: yks. in. säkissä 87). - 2. LMPS Nil, Rut (harv.) kortteeriloessa 4.
 1409. Genetiivi /-in/. PSKM kaupuntiin 244 (: yks. gen. LMPS kaupunnin 84).

1410. Partitiivi /-ija/. SM I patterija 156. PSKM kaupun-
tija 244. LMPS kuokkurija 53.

1411. Illatiivi /-in/. PSKM kaupuntiin 244 (: yks. ill.
LMPS siihen kaupuntiin 83).

Savon eteläinen alkoryhmä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-loi-, -i-löi-; -i- /

1412. 1. SML lettilöil 82. SM III A pappiloilla 209. --
Genetiivi: LLMA I KurJ hauliloihe, rutiloihe, Hii sirppilöi-
hen kansa, Kauk konstiloihise kautta, LumV pukiloihem peäl,
S-Pari mutamin tuntiloihem perästä 144, RauJ lettilöihe ko-
hast, nappiloihe kans, Uk keppilöihen kansa, Sor äitilöihev
varassa 146. - LLMA I Hii säkkilöi sissää, Kauk pappiloi 144,
Kir turkkiloi p^eällä 145. -- Illatiivi: LLMA I Hii talli vin-
nilöihe, kotiloihe, Kauk hüvvi välilöihe, niihe konstiloihe,
LumV keittilöihe 'keittoihin', Jaak häkkilöihe, S-Pari kuppi-
loihe, tanssilöihe, mänti leikkilöihe 'tansseihin', Käk rait-
tilöihe 'riveihin', Rii talkuötanssilöihe, Kir säkkilöihe,
tellilöihe 'kangaspuihin', RauJ kuppilöihe, Kesä pussilöihe
230, Sor torvilöihe, Har hurstilöihe 231. - LLMA I Sor pikki-
löihi 231. - LLMA I Kauk säkkilöi, Käk pani paperpussiloi,
Jää pantti juotavatuoppiloi 230. - 2. SM II SavT, Lem pappil-
la, pappiks 165. SM III A pappil(1a) 209. SM I SavT kärrissä
251. -- Genetiivi: LLMA I Kauk korttihe avulla, rautapikki-
hen kans 144.

1413. Partitiivi /-i-loita, -i-löitä, -i-loi, -i-löi/. 1.
LLMA I RauJ konstiloita 138, LumV purkkiloita, värilöitä, kort-
tiloita, Jaak monni metrilöitä, huiviloita, S-Pari saupotti-

loita 137. - 2. LLMA I Kir haukilo 35, tukkilo, Rii tanssi-
 lo, piirleikkilo, Pyhvi ei olt karriläikeä, Jääs vatilo 138.
 SM I konstilo 256. SML myömäs norssilo 78.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-, -löi-/

1414. 1. SML näil enopil 82. - 2. LLMA I Käk potattilois
 o pitkät ivut 91. KMPP rinkellöissä 120.

1415. Genetiivi /-in, -ihen, -loihe, -löihe), -loi, -löin/
 la. KMPP rinkeliin 120. - 1b. KMPP rinkeliin 120. - 2a. LLMA
 I Uuk tohvelloihe pohjiki paikat, riätälöihel luona 146. KMPP
 rinkellöihin 120. - 2b. KMPP rinkellöin 120. LLMA I Kir nihe
 tohvelloi pohjas 145.

1416. Partitiivi /-iä, -i-löitä, -loita, -löitä, -loi,
 -löi/. 1. KMPP rinkeliä 120. - 2a. LLMA I Kauk sellasi kuppaf-
 loita ol, jääkälöitä, kaverloita, Jaak meininklöitä 137, Jääs
 leninklöitä, Uuk riätälöitä ja sutarloita, Sor hüvijä nua-
 purloita 138. KMPP rinkellöitä 120. - 2b. KMPP rinkellöi 120.
 LLMA I Ruok tehti tohvelloi 138, Hii tul' konjakkilo / = konjak-
 keja/ 137.

1417. Illatiivi /-ihe, -i-loihe, -loihe, -löihe, -löi/. 1.
 KMPP rinkelihe 120. - 2a. LLMA I Uuk sotilaskasarmiloihe 230,
 kaupuntiloihe, Har nuapufloihe 231, Jaak pantti tunnürloihe,
 Pyhvi sokerloihe 230. KMPP rinkellöihe 120. - 2b. KMPP rinkel-
 löi 120.

Savonitäinen ulkoryhmä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-löe-, -i-loe- /

1418. MTV keppilöelle 88. -SM I tanssiloessa 195, uniloes-

sa 189.

1419. Genetiivi /-in, -i-loihen, -i-löihen, -i-loehen,
-i-löehen, -i-loin, -i-loen/. 1. NM sirppiin 29. ISMA kasvin
(~ kasvilöihen ~ kasviloin) 74. TPK sirppiin 67. EMA löillin,
konttin, säkkin 101. SM III A pappin 185. - 2a. ISMA tukki-
löihen 142, kasvilöihen, lokkilöihel lento, tätilöihem miehet,
tätilöihesäk kansa^k 74. TPK sirppilöihen 67. EMA löililöihen,
konttilöihen, säkkilöihen 101. - 2b. ISMA konttilöihev 74. NM
sirppilöehen 29. - 3a. ISMA kasviloin 74. - 3b. LLMA I Sääm
pappiloen kansa 146.

1420. Partitiivi /-ija, -ijä, -i, -i-loita, -i-löitä, -i-
-löetä/. 1. NM sirppijä (: yks. part. sirppijä) 29. KTV sirp-
pijä, karhija 69. EMA konttija 50. - 2. NM sirppii (: yks. part.
sirppii) 29. - 3a. ISMA tukkilöitä, puksilöitä 169. TPK sirppi-
löitä 67. - 3b. NM sirppilöetä 29.

1421. Illatiivi /-in, -i-löihen, -i-löehen, -i-löehin/. 1.
NM sirppiin (: yks. ill. sirppiin) 29. KTV nättin tättöen 89.
- 2a. ISMA tukkilöihen 142. TPK sirppilöihen 67. - 2b. NM
sirppilöehen 29. - 3. NM sirppilöehin (~ sirppilöehen) 29.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-, -loi-/

1422. 1. NM kumppalista 26. - 2. LLMA I Kesä Potattilois-
sa 35. ISMA ajufloil 192.

1423. Genetiivi /-in, -i-loihen, -i-löihen, -loihen, -löi-
-hen, -löihe(n), -i-loehen, -i-löehen, -i-loin, -löin/. 1. ISMA
(harv.) kulunkin (~ kulunkilöihen 74 ~ kulunkiloin 75), enkel-
lin 75. NM juomariin 29. TPK kaupunkiin 67. EMA tunnürin, nua-
purin, kaupuntin 101. - 2a. ISMA paperloihen, kinkerlöihen

142, enkelöihin, ämpäriöihin sanjat, nuapurloihen miehet, kulunkilöihin, juotikkilöihin, püsäkkilöihin, elättilöihin 74. TPK kaupuntiloihen 67. BMA nuapurloihen, tunnür(i)löihin 101. - 2b. KMA juomarlöihe(n) 35. - 2c. NM juomarilöihen 29. ISMA enkelilöihen kuvat, naskalilöihen nenät, ukkelilöihen, noapuri- löihen miehet, kulunkilöihen, juotikkilöihen, püsäkkilöihen, kaupuntilöihen, paperilöihen 142. - 3. ISMA enkelöihin 75 (- enkelilöihin 74), kulunkilöihin 75 (- kulunkilöihin 74).

1424. Partitiivi /-ija, -i, -i-loita, -loita, -löitä, -i-loeta/. 1. NM juomarija (: yks. part. juomarija) 29. - 2. NM juomarii (: yks. part. juomarii) 29. - 3a. ISMA paperlöitä 69, henkselöitä^k ~ henkselöitän, kehvelöitä 192. TPK kaupunkiloita 67. - 3b. NM juomariloeta 29.

1425. Illatiivi /-in, -i-loihen, -loihen, -löihen, -i-löe-he, -i-löehen, -i-löehin/. 1. NM juomariin (: yks. ill. juomariin) 29. - 2a. ISMA paperlöihen, kinkeflöihin 142. TPK kaupunkiloihen 67. - 2b. LMA I Säim tölökkilöihe 230. - 2c. NM juomarilöihen 29. ISMA kaupuntilöihen, paperilöihen 142. - 3. NM juomarilöehin (~ juomarilöihen) 29.

Savon pohjoinen ulkoryhmä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-, -ei-/

1426. 1. SM III B napista (~ nappista) 369. SM I kestistä 207. SM III A papil(la) 209. - 2. SM III A papil(la) 209. LK Kuus papilta (: yks. abl. papilta). - 3. SM III B pappilla 369. SM III A pappil(la) 209. LK nappista (~ napista). HMT isommista tukkista, näellä pappilla 54. - 4. SM I kemut kesteistä huvistä 207. SM III A Kuus pappeilla 209.

1427. Genetiivi /-in, -ein/. 1. SM III A pappin 185. HMT
puotin hällüt, pappim p. 66. - 2. SMA Suos pappein 41.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -ei-/

1428. 1. SML RisJ nille Hyrynsalamen ukkelille 146. - 2.
SML RisJ lukukinkereillä 145, kinkereillä kerrav valitettiin
147.

S a v o n l ä n t i n e n u l k o r y h m ä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-/

1429. 1. PHKM korpi/sta, -llen, -lta, -ks 338. SM III A
papil(la) 209. - 2. SM III A pappiloilla (~ papilla) 209.

1430. Genetiivi /-i(en, -in/. 1. SM III A pappi(en) 185.
- 2. PHKM korppiin 338. SM III A pappin 185.

1431. Partitiivi /-ia, -ie, -i-loeta/. 1a. PHKM korppia 338.
- 1b. SM I kulkupelie 215. - 2. PHKM pappiloeta 338.

1432. Illatiivi /-in/. PHKM korppiin 338.

KOLMITAVUISET NOMINIT

1433. Partitiivi /-i-loeta/. PHKM to^oppariloeta.

K e s k i - S k a n d i n a v i a n
m e t s ä s u o m a l a i s m u r r e

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-, -i-löi-, -löi- /

1434. 1. SM III A papilla 209. - 2. SM I ren^klöillⁿ 225,
ranniloista 'naapureista' 234. MMNV kirkompenkilöillä 14, nis-
tä fundiloista (: yks. part. fundia 'päämaa') 38. TVS pappi-
loista.

1435. Genetiivi /-i(en)/. SM III A pappi(en) 185. TVS pappien.

1436. Partitiivi /-ia, -iä, -i-loita, -i-loida, -i-löitä, -loiDa, -löida, -loeDa/. 1. VSS rikkaeta puontia (: mon. nom. puonit 'talonpojat') 164, taas tulla rumia värkkiä 154, svääriä miehiä 'kunnan miehiä' 165. MNV Bieniä Busia 'pusseja' 13, nida dukkia 36. - 2a. VSS seittysiä värkkilöitä (: mon. nom. värkit) 'kipuja' 154. MNV rulli-kubloiDa 31, seittäsiä gublöida 50, vanhoja gonstilöida 43, krohmu-Burkkilöida 43, ruomloiDa 'vehkeitä' 43. DNHK kuappilöita 74. TVS pappilöita. - 2b. MNV GonstloeDa 23.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -loi-, -löi-, -loe-/
      | | | |

1437. MNV pabeflöissä (: mon. nom. paberid) 30. TVS juomafloissa.

1438. Genetiivi /-ien/. TVS juomarien.

1439. Partitiivi /-loita, -löitä, -löida, -loeta/. 1. DNHK paperlöita, titniklöitä 68. MNV rüevärlöida 52. TVS juomarlöita (: juomar). - 2. SM I juomarlöeta 239.

Savon lounainen ulkoryhmä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-, -i-löi-/
      | | |

1440. 1. TKJ renki/ssä, -stä, -llä, -lle, -ks, -nä 55. - TKJ renkilöi/ssä, -stä, -llä, -lle, -ks, -nä 55. SES sano renkilöille 171.

1441. Genetiivi /-i(en, -i-löijen, -i-löiten/. 1. SM III A peppi(en 185. TKJ renkien 55. - 2a. TKJ renkilöijen 55. - 2b. TKJ Kuh renkilöiten 55.

1442. Partitiivi /-iä, -i-loita, -i-löitä/. 1. TKJ renkiä (~ renkilöitä) 55. - 2. YTMP tallilöita 61. TKJ pelilöitä 46,

renkilöitä 47, 55.

1443. Illatiivi /-i(n), -i-löihin, -i-löi(n)/. 1. TKJ ren-
kii(n) /- renkilöi(n)/ 55. - 2. SES talliloihij ja 211. - 3.
TKJ renkilöi(n) 55.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-löi-;-ei-?/

1444. 1. SML Noapuriloissa on ollu 124. - 2. SES KorL, Muur
se anto niitä lihoja sitte noapureillenki 168.

1445. Genetiivi /-ijen/. SM I rinkelijen näpisteleminen 244.

1446. Partitiivi /-i-loita/. YFMP kaupunkiloita 61. TKJ
kaupunkiloita 46.

V i i p u r i l a i s m u r t e e t

I t ä i n e n r y h m ä
KAKSITAVUISET NOMINIT
/-i-, -i-löi-, -i-löi-/

1447. 1. LTJK pienille käskärrille 30. - 2. MPK mökkilöis
62, sirppilöi/s, -st, -l, -lt, -ks, -n (ess.) 70. LTJK niist
nappiloist 21. VSM huviloissa.

1448. Genetiivi /-i(n), -ihe, -i-löihe, -i-löi(n)/. 1. SM
III A pappin 185. VSM renkii. - 2. KMA tappihe väli 62. - 3.
JKRR pennilöihe (: penni) 50. - 4. MPK serppilöi(n) 70.

1449. Partitiivi /-ijä, -i, -i-loi, -i-löi/. 1. LTJK Nätti-
jä likkoja 35. - 2. LTJK teijjä näppii 39. - 3. SM I mattiloi
265 'Matteja', tanssiloi. JKRR pennilöi 50. LTJK näitä ruunu-
nappiloi 21, merkkilöi 33. MPK ristilöi 62, sirppilöi 70. KMA
palliloi 187.

1450. Illatiivi /-i-löihe, -i-loi, -i-löisi/. 1. MPK sirp-
pilöihe 70. - 2. KMA kuppiloi 89, 186, aluskuppiloi 89, sävi-
loi 97. - 3. JK_RR pennilöisii 50.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-, -loi-, -loi-/

1451. KMA lākāflōil 138, lākāflōilt 140. JKRR juomarloi/ss,
-st, -ll, -l(e) 50. LTJK kontraaliloil (all.) 22.

1452. Genetiivi /-loihe, -loi/. 1. JKRR juomarloihe 50. -
2. LTJK kontraaliloi kans 18.

1453. Partitiivi /-ī, -loi, -loi/. 1. SM I tūhji pirtti-
puteli no nitähä nūt o 272. LTJK nuita paraskii 83 'noita ve-
sirinkilōitā'. - 2. KMA tōhveiloil (< tōhveliloja) 138, 152, pu-
teiloil, remilōil 138. LTJK kontraaliloi 23.

L ä n t i n e n r y h m ä

KAKSITAVUISET NOMINIT

/-ī-/

1454. SM I karvīsta (karvi eli lānkkī, johon kōysi sido-
taan) 282. HOK yksiissä vattiissa 'vadeissa' 20, tanssiissa 23,
tormiissa 'myrkyissä', sākkiissä 24, yrttiillä 26, penkkiillä
31, 35, Jussiilla (: mon. nom. Jussiit) 36, korttiilla 'kuva-
korteilla' 43. DES pappillen 9. MTL lastissa 5.

1455. Genetiivi /-īn/. SM III A pappin 185.

1456. Illatiivi /-īn/. HOK juurkasviinkiiⁿ 42.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-ī-/

1457. SM I Sākj kalat mūvān sit rāssalillen (: rāssal 'ka-
lanostaja') 279.

1458. Genetiivi /-īn/. DES kānkurin 84.

I n k e r i n s u o m a l a i s m u r t e e t

K y r ä m ö i s m u r r e

KOLMITAVUISET NOMINIT

1459. Partitiivi /-i-lloi/. AMM Ty hakulilloi 'lapsen syntymätukkaa' 138.

1460. Illatiivi /-i-lloi/. AMM Ty panti putelilloi 'pul-loihin' 138.

S a v a k k o m u r r e

KAKSI- JA NELITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-loi-, -i-löi-/

1461. PAe Tuu pappiloille, Hie pappiloil, Mol sirppilöil, säkkilöis. NIM kotilois 399, turkkiloil 401.

1462. Genetiivi /-in, -i-loihen, -i-löihen, -i-loin, -i-löin/. 1. PAe Ven rekkin (~ rekilöihen), Mol molempin säkkin su. SM III A pappin 185. - 2. PAe Ven ristilöihen, rekilöihen, pappiloihen pojat. - 3. PAe Ven, Hie, Mol pappiloin lapset, Ven ristilöin, Hie keppilöin, tappiloin.

1463. Partitiivi /-ijä, -i-loi, -i-löi/. 1. NIM ne on villijä sellasi (: villi elokas) 392. - 2. NIM koriloi 396, vanhoi ristilöi 394, sellasi lestilökä 387, peililöi 397, kaikki pelilöi 399, tautiloi 400. PAe Mol sirppilöi, renkilöi. - Nelitavuiset. NIM svidittelilöi (: svidittel' 'todistaja') 388.

1464. Illatiivi /-i-loih, -i-löih/. PAe Mol säkkilöih, sirppilöih, Hie pappiloih, tappiloih, keppilöih.

KOLMITAVUISET NOMINIT

/-i-, -i-lloi-/

1465. 1. NIM molemmil näpufill of 387. - 2. PAe Mol juomarilloil.

1466. Partitiivi /-i-lloi/. PAe Mol juomarilloi.

1467. Illatiivi /-i-lloih/. PAe Mol juomarilloih.

A l a - L a u k a a n m u r r e

KAKSITAVUISET NOMINIT/ -ī -, -ī-l̄oī - /

1468. RMPJ säkk̄ist 'köttidest' 37, tass̄il 'tassidel' 43, palkk̄ist 'palkidest', kepp̄ist 'keppidest', vilisäkk̄iks 'viljakkottideks', jalk̄a)rätt̄iks 'jalarättideks' 90. SM III A papp̄il- (la) 209.

1469. Genetiivi / -īn /. RMPJ sünt̄in kautta 'pattude läbi' 90. SM III A papp̄in 185.

1470. Partitiivi / -ij̄ä, -ii, -ī-l̄oī /. 1. RMPJ säkk̄ij(ä) 'kotte' 80. - 2. RMPJ (-ii;) säkk̄ij(ä) 'kotte' 88. - 3. AL Oja säkk̄il̄oī.

1471.1. ī-vartaloisten nominien monikkovartalon muodostus on alusta alkaen ollut poikkeusasemassa: monikon tunnus ī liitettiin i:hin, josta oletettavasti syntyi diftongi ii tai iī, sillä kantasuomessa jälkitavujen yleisten ominaisuuksien mukaisesti pitkää vokaalia ensi tavua kauempana ei esiintynyt. Kun nykyisin ī-vartaloiden monikossa tavataan ī:tä suomen murreedustuksen lisäksi vielä lyydissä ja vepsässä, on oletettu myöhäiskantasuomalaisen asun säilyneen (ī < ii, iī). Toisaalta on mahdollista, että lyhytvokaalinen monikkovartalokin palautuu sellaisenaan kantasuomeen, jossa ī olisi lyhentynyt i:ksi tai ii, iī kadottanut jälkikomponenttinsa. Kuitenkaan ei käy ilman muuta väittäminen, että eri tahoilla esiintyvät ī-, eī-, ē- ja e-vartalot olisivat kauttaaltaan analogiset tai myöhäsyntyiset. Mahdollisesti kehitys on jo kantasuomessa jakautu-

nut kahtia: murteittain ii, ii säilyi, murteittain ii, ii >
i > i (äänelaillisesti tai analogisesti). Mitä mahdollisuuksia näiden kysymysten lähempään selvittämiseen on olemassa, siitä ks. 1479.2.

Painoton asema

Työhypoteesiksi otamme kantasuomalaisen lähtöasun *ristii-,
 *ristii-, josta suomen nykyedustus risti-, risti-, ristei-,
 riste, riste- on äännelaillisesti johdettavissa.

1. Useimmissa suomen murteissa monikkovartalo loppuu lyhyeen i:hin; esimerkkien joukossa nelitavuinen sP rohvessüöristä, joka vokaalisoinnun puutteesta päätellen on tajuttu yhdyssanaksi: lm säkinäs 1312.3, satY kepillä 1326.1, hS sirppinä 1334.1, hP tukista 1340, hLo papil(la) 1345.1, hE pihtinä 1347.1, hK säkist 1355.1, pE-s tervasruukissa 1363.2, pP tukilla 1379.1, Ke papil(la) 1386.1, To papil(la) 1392.1, sP sirppinä, rohvessüöristä 1404.1, sPu napista 1426.1, sLu korpista 1429.1, smM papilla 1434.1, sLou renkissä 1440.1, vi käskärrille 1447. Savolaismurteissa lyhyt-i:llinen monikko on nykyisin harvinaisen. Tavallisesti käytetään -loi-, -löi-vartaloa, jonka avulla monikko kätevästi erottuu yksiköstä. Suomen murrekartasto esittää metsäsuomalaisilta tyyppin papilla⁹⁰⁷, mikä lienee teorioitu, sillä murretekstien poiminnot ovat kaikki -loi-, -löi-muotoja (ks. 1434.2). Tulkinnanvaraiselta näyttää lm säkinäs käänteessä säkinäs peivinäs, jossa yksikön komitatiivikaan ei näytä ehdottomalta, vaikka semmoisiakin vielä suomen murteissa silloin tällöin käytetään (esim. sata Loi karvanens⁹⁰⁸). Lieneekö lounaismurteissa yleisen ei- ja e-monikon rinnalla säilynyt jälkiä toisenlaisestakin edustuksesta, johon verrat-

takoon vielä lm Hal kakäri 'kaakkureita' ja Hahnssonin Uuden-
 kirkon pitäjistä merkitsemät yks. ja mon. partitiivit naskli,
 auskri⁹⁰⁹. Mielenkiintoisia ovat säkinäs-tyyppiset muodot
 itse komitatiivin muodostuksen kannalta, jotka osoittavat, et-
 tä komitatiivi on alkuaan vain possessiivisuffiksillinen essi-
 vi. Kettunen pitää alkuperäisenä suhdetta käsinensä - käsinään
 910, mutta Ojansuun käsityksen mukaan lounaismurteiden komi-
 tatiivi ja essiivi ovat sekaantuneet toisiinsa⁹¹¹.

2. Muutamissa hämäläismurteissa, Etelä- ja Pohjois-Pohjan-
 maalla, Kemijoen murteissa ja savon pohjoisessa ulkoryhmässä
 tavataan i:llistä tyyppiä: satY kepillä 1326.2, hS sirpiiks
 1334.2, hE korist 1347.2, hK sirpil 1355.2, pE säkkiiksi 1363.1,
 pP papil(1a) 1379.2, Ke papil(1a) 1386.2, sPu papilta 1426.2.
 Jo Kimä on i:llisiä Tytärsaaren monikkomuotoja käsitellessään
 lausunut mielipiteenään, että ne ovat alkuperäisen i +i:n ään-
 neläillisiä jatkeja⁹¹². Samaan tulokseen Etelä-Pohjanmaan i:
 llisen edustuksen kohdalla päätyy Laurosela⁹¹³ ja häneen yhtyen
 myös Kettunen, jonka mukaan Etelä-Pohjanmaan i edustaa alku-
 peräistä kantaa⁹¹⁴. Oudoksuttavalta vaan tuntuu Lauroselan sa-
 massa esittämä mielipide, että äännekehitykseltä monikkovarta-
 loon rinnastettavia imperfektimuotoja (potkīn, revīn) on pidet-
 tävä analogisina. Toisealta on monikkomuotojenkin i:llisen
 edustuksen kohdalla otettava huomioon mahdollisuus, että ne se-
 littyvät yleisen pitkävokaalisen taivutustyyppin (paikōsta, ver-
 kōsta, ketūsta) vaikutuksesta kehittyneeksi, siis aivan samoin
 kuin on otaksuttu etelävepsän i:llisen monikon (kođid 'koteja,
 taloja') syntyneen muotojen jaugōd 'jalkoja', paikōd 'huiveja'
 ym. analogiasta. Tätä kantaa lähellä on Rapolan näkemys asias-
 ta, jonka mukaan monikko-, imperfekti- ja konditionaalimuoto-

jen ī on joko vanhoista ajoista peritty tai mahdollisesti murteittain suomessa ja eräillä tahoilla sukukielissäkin kehittynyt myöhään kyseisten muotoryhmien diftongillisen edustuksen mukaan⁹¹⁵.

Erikseen huomautettakoon, Lopen ja Mäntsälän ī:llisestä monikkovartalosta, joka on paradigmaattisessa vaihtelussa i:llisen kanssa siten, että ī esiintyy vain suljetussa tavussa, avoimessa aina i, esim. Mäntsälässä suhde pihriks : pihtinä ja Lopella sirpīst, -llä : sirppi/nä, -ä. Kun samoilla murrealueilla tavataan myös taivutustyyppiä nahoist : nahkonēs, jaloist : jalkonēs (Mäntsälä), on lähellä ajatus, että ī:lliset monikkomuodot on asetettava samalle tasolle kuin diftongilliset⁹¹⁶, siis jonkinlaista kvantiteettianalogiaa. Tähän Rapolan esittämään selitysmahdollisuuteen emme kuitenkaan voi varauksetta yhtyä, sillä Mäntsälässä näkyy diftongin jälkikomponentti kadonneen vain komitatiivista, kun sensijaan essiivissä esittää Sara sen aina säilyneenä: kaloina, aikoina, vanhoina ym.⁹¹⁷. Siitä syystä tuntuukin suhde pihriks : pihtinä alkuperäisemmältä, ja näiden muotojen palautuminen ii:lliseen taivutukseen hyvin todennäköiseltä. Sama lienee selitys Pohjois-Suomenkin ī:llisissä tapauksissa, joista luonnollisesti on pidettävä erillään vahva-asteinen pappilla-tyyppi.

3a. Osalle Länsi-Suomen murteita (läntiseltä Uudeltamaalta kautta Luoteis-Satakunnan välillisesti Pohjois-Pohjanmaalle asti⁹¹⁸) on ominainen ei-monikko: lm lakeinnes 1312.1, tury väleis 1320, sata sirpeillä 1320, saty prükkeisä 1326.3a, pappeilla 1326.3b, hLo papeil(la) 1345.2, hE lorteil 1347.3, pK värkeistä 1371.1, pP tukeilla 1379.4, To henkitorhveissa 1392.2, sFu kesteistä 1426.4. Vahvavartalaisen ei-tyypin esitämme alem-

pana erikseen (ks. kohta 4b), jonka joukkoon ei kuulu satY pap-
peilla, sillä pp on geminaation aiheuttama⁹¹⁹. Satunnaiselta
vaikuttaa savon pohjoisesta ulkoryhmästä merkitty kesteistä,
mikä sananlaskussa heät häestä, piot pittoesta, ja kemut kes-
teistä hūvistä on ilmeisesti kulkeutunut lännempää (murteen-
omainen monikkomuoto on i:llinen: kestistä⁹²⁰). ei-monikko -
päättäen sen laajasta levinneisyydestä - ei suomen murteissa
ole mikään nuori ilmiö. Vanhassa kirjakielessäkin tavataan ei-
tapauksia jo Agricolasta alkaen. Rapola arvelee ei:n syntyneen
ī:stä; muutos olisi vanhempi kuin painottoman tavun jäljessä
tapahtunut h:n kato, sillä sen jälkeen syntynyt ī ei ole enää
ottanut osaa tähän muutokseen (ūssin 'uusiin', kauni 'kauniin',
mutta mon. analogice naore, kaune)⁹²¹. Suomen kieltä koskevissa
tutkimuksissa näkyy viime aikoihin asti olevan tapana johtaa
puheenalainen ei aikaisemmasta ī:stä⁹²². Tietääkseni ei tyydyt-
täviä rinnakkaisilmiöitä muutokselle ī > ei, jos emme ota huo-
mioon i-vartaloisten verbien imperfektiä (etsein) ja konditio-
naalia (etseisin), ole pystytty esittämään. Erittäin kyseen-
alaiselta vaikuttaa muutoksen foneettinen puoli; luontevammalta
tuntuukin sekä nominien että verbien ei-tyypin johtaminen dif-
tongillisesti ääntyneestä ii-vartalosta, jossa diftongin kom-
ponenttien vastakkaisuus suureni. Kun tuskin analogistakaan
selitystapaa - muinaista tartuntaa e-vartalosta-voidaan käyt-
tää⁹²³, näyttää säännöllinen kehitys ii > ei mitä todennäköi-
simmältä (ks. 1479.2).

b. ei-vartalo on joutunut muutosten alaiseksi; paikoin dif-
tongi vokaaliutunut ē:ksi: hE papēl 1347.4. Tyyppi on erittäin
ahdasalainen, rajoittuen lounaismurteiden naapuruteen (Pusu-
lan, Nummen ja Sannatin pitäjiin).

c. ei-diftongin jälkikomponentti on painottomassa asemassa äännelaillisesti kadonnut: lm papēl 1312.2, pK kelellä 1371.2. Kettunen huomauttaa, että tämä e (monikossa ja imperfektissä) on mennyt etelästä osittain kauas pohjoiseenkin, mutta kuuluneen vanhoihin lounaissuomalaisuuksiin⁹²⁴.

4. Vahvavartaloista monikkoa tavataan samoilla alueilla kuin edellä käsitellyissä a-, ä- ja e-vartaloissa. Etelässä käytetään i:llistä tyyppiä, pohjoisessa sekä i:llistä että ei:llistä⁹²⁵:

a. -i-: hK pappīl(la) 1355.3, SuuS kuppīs 1355.3, TytS kuppīssa 1355.3, pP tukkīlla 1379.3, sEu pappīks 1412.2, sPu pappīlla 1426.3, vL säkkiissä 1454, smAL säkkīst 1468.

b. -ei-: pK pappeilla 1371.3, pP kainalokeppeillä 1379.5, sPu pappeilla 1426.4.

Kun Pohjois-Suomessa viljellään vahvavartaloista monikkoa geminaatioalueellakin, ei aina ole helppoa erottaa sitä geminaattatapauksista, esim. muodoissa sPu pappīlla, pK pappeilla. Kun loi-, löi-monikko tänne ei ulotu, saatiin suhteesta papilla: pappīlla näppärä keino erottaa vahvavartaloisilla muodoilla monikko yksiköstä muissakin sanatyypeissä (jokkīssa, rekkīssä, tūttoista, talloista, pattoisa, pukkuisa)⁹²⁶. Tyyppi pappīlla synnytti helposti jokkīlla, rekkīllä-muotoja, joista vahvavartaloisen monikko pääsi alkuun. Näyttää siis siltä, että syyt vahvavartaloisen monikon syntyyn saattavat pohjoisessa olla toiset kuin etelässä. Palaamme asiaan o-, oi-vartaloiden yhteydessä (ks. 1807.1 ja 1819).

5. Savolaismurteissa viljellään runsaasti -loi-, -löi-tunnusta, jolla voi helposti pitää monikon erossa yksiköstä; reduointialueella i:n madaltumista ē:ksi tai e:ksi: sE tissilöistä

1397, sEu lettilöil 1412.1, sLu pappiloilla 1429.2, smM renk-
löillän 1434.2, sLou renkilöissä 1440.2, vi mökkilöis 1447.2,
 sav koilöis 1461; - sIu keppilöelle 1418; - sP vankiloelle 1404.
 2, sIu tanssilöessa 1418. Kännelailista monikköa käytetään
 harvoin, etupäässä silloin, kun adjektiiviattribuutti tai muu
 lauseyhteys osoittaa selvästi monikollisuuden (näil anopil,
niille ukkelille, paljon sirppijä jne.). -loi-, -löi--tunnuksen
 käyttö on yleisintä savolaismurteiden eteläosassa ja harvenee
 pohjoiseenpäin siirryttäessä; savon pohjoinen ulkoryhmä on kaut-
 taaltaan papilla - papilla - pappilla - pappeilla-taivutuksen
 kannalla.

1471.2. Vanhassa kirjallisuudessa viljeltiin suurella sään-
 nönmukaisuudella ei-monikköa, vaikka alkuvaiheessa i:llistä-
 kin edustustapaa näkee jonkunverran käytetyn.

la. Seuraavassa poimintoja kaksi- ja nelitavuisista ei-
sanoista, joiden joukossa Kollaniuksen Pappelle lienee luetta-
 va papeille-asuisena: Agricola: SKM I Munkeisa ja Nunnisa Kk
 25:17, synneille Me 164:14, Fangeille Me 197:26. Westh: SKM I
synnellemme 57:2-3, synneistä 165:14, Caikista symeistä 223:
 10. Martti: SKM II Luodhois ja kareis 143:28. Ljungo: VKSL Su-
dermanneille 57:38, 57:40. Hemminki: (AMHK) porteis Vk 47 a, Pa-
peis L 101, leikeis, pareis L 107, lakeilla L 107, synneisä L
 81, Apostoleis L 58. Sorolainen: (VSK) merkeistä 32, Aposto-
leille 835. Raamattu (1642): AJ WalitusPsalmes, YlistysPsal-
meis 131, (RK) papeista Lev 7, uhreista Lev 7. Kollanius: (AKK)
Papelle 203, Papelle 18, Malmeilla 271 r. Pacchalenius: (AKK)
synnellem A 7 a, Papeilda D 1 a. Florinus: VKSL wuorimiehet
brwkeissa 77:13. synti-sanan monikkövartalon johdannaisina esiin-

tyvät Westhin tekstissä ei:lliset muodot syndisexi, mon. gen. synneisten, yks. gen. synneisen ja yks. part. synneist, joita Agricolalla vastaa i:llinen asu, esim. synniset, syndisen⁹²⁷. Vertauksen vuoksi mainittakoon, että eestin vanhassa kirjakiellessä ja murteittainkin (Wiedemannin mukaan) on sanasta patt 'synti' käytetty monikkovartalosta johdannaista pataline 'syn-tinen' (johdettu lähinnä muodosta patal käima, vrt. marjuline < marjul k.)⁹²⁸.

b. ei-diftongin jälkikomponentin kato on harvinainen (mahdollisesti kirjoitus- tai painovirhe); ainoa tähän kuuluva esimerkki Hemmingiltä: (LMKH I, s. 209) teinestä (omistus).

2. Vanhan kirjallisuuden alkuaikoina, ennen kuin ei:llinen monikko vakiintui, pyrkivät muiden murteiden i:llisetkin muodot esille. Agricolan teoksissa ne ovat aivan tavallisia, Jonkun verran esiintyy niitä vielä Sorolaisella ja varsin usein "traditiosta riippumattomammalla Kollaniuksella"⁹²⁹. Myöhemmin käy i-monikko aivan satunnaiseksi. Agricola: SKM I hirmuisilla lailla Kk 28:11, meiden alinomaisilla synnille Kk 56:3, Caikista synnistä Me 222:15, tregillens 207:6. Sorolainen: (VSK) caickinaisis synnisä 371:17. Kollanius: (ARK) Pappille 8, Papilda 30, malmilla 271, Carisa 191, 202, VKSL caickista Laista 78:9. Kuten jo huomautimme, poikkeaa muutamien kirjailijoiden kielenkäyttö aikansa ei-monikon valtaisuudesta. Ylä-Satakunnan murteen nykysuhteita silmällä pitäen on Virtaranta tehnyt sen johtopäätöksen, että mahdollisesti karkkulaisen Kollaniuksen ja tyrvääläisen Pacchaleniuksen kannanotolla on ollut perustuksensa Tyrvään-Karkun seutujen silloisessa puheparressa⁹³⁰. Nykyään käytetään Tyrväässä ei:llistä, mutta Karkussa edelleenkin i:llistä monikkoa⁹³¹. Kollaniuksella esiinty-

vä geminaattainen Pappille on ilmeisesti ortografinen (vrt. Pappelille), sillä vahvavartalaisen monikon käytöstä vanhassa kirjallisuudessa puuttuvat todisteet.

1471.3. Nykysuomeen on periytynyt vanhan kirjallisuuden ei-llinen taivutustyyppi: ristei-, pappei-, harmei-, lokkei-, insinöörei-, kuvernöörei-, operettei- jne. Vanha kirjakieli oli ei-vartaloiden käyttöön nähden kuitenkin sikäli johdonmukaisempi, että niitä viljeltiin myös verbeistä (suhde revin : revein imperf.), kun sensijaan nykyisin on tyydyttävä vain epäkäytännölliseen i-vartaloon (revin sekä preesensissä että imperfektissä). Runokielessä on mahdollinen myös itäsuomalainen loi-, löi-monikko, esim. pilvet piirtyi torniloiksi (E. Leino)⁹³². Huomautettakoon kuitenkin, ettei Nykysuomen sanakirjassa loi-, löi-muotoja esitetä.

Painollinen asema

1472.1. i-vartaloiden monikkotaivutus painollisessa asemassa on sama kuin painottomassa:

1. Hämeen, Savon (harvoin) ja Peräpohjolan alueilla i:llinen tyyppi, joka ei tee eroa yksikkö- ja monikkomuotojen välillä: lm vankkurinas 1316.3, satY kuakkariks 1330.1, hS rätingistä 1337.1, hK paperis 1359.1, pE-s meiningissään 1367.2, Ke tunturina 1388, sP kaupunnista 1408.1, sEu anopil 1414.1, siu kumppalista 1422.1, sPu ukkelille 1428.1, sav näpufill 1465.

1. Lounaismurteissa tapaa i:llistä edustusta pääasiallisesti vain komitatiivissa (vankkurinas), joka saattaa olla yksikkö-vartaloinen (ks. 1471.1,1).

2. i:llinen monikko samoilla alueilla kuin kaksitavuisissa sanoissa: satY aituriksi 1330.2, hE paperis 1351.1, hK kaupun-

kis 1359.2, Tyts paturissa 1359.2, pE plakkariis 1367.1, vL rässalillēn 1457. Sivupainollisessa asemassa i:n säilyminen on odotuksenmukaisempaa kuin painottomassa, vaikka systeemipakko usein tasoittaaakin tavuasehasta johtuvan eron. Ylä-Satakunnassa tavataan i-monikkaa vain alueen pohjoiskulmilla (Karvian ja Non-gonjoen pitäjien pohjoisosissa), joissa sitä on pidettävä tartun-tana Etelä-Pohjanmaan murteesta⁹³³. Viipurilaismurteiden i:lli-nen edustus on ilmeisesti kaksitavuisten sanojen vahvavartalo-i-sen monikon synnyttämää, vaikkei se astevaihtelemattomien sano-jen monikkomuodoista välittömästi ilmenekään. Sama lienee asian-laita Tytärsaarella ja Kaakkois-Hämeessä.

3a. ei:llinen monikkovartalo kuuluu länsimurteiden ominai-suuksiin. Sen satunnainen ilmeneminen savon lounaisessa ja poh-joisessa ulkoryhmässä selittyy sivistyneen murteenpuhujan kieles-sä ilmenevästä kirjallisesta sävystä. Niinpä esim. sPu lukukin-
kereillä on poimittu murretekstistä, mikä on muistiinmerkitty entiseltä kansanedustajalta, jonka puheessa on selvä yleiskie-len vaikutus⁹³⁴. Im anopeis 1316.1, satY kaupunneista 1330.3, hE hollikammareis 1351.2, pK kinkereistä 1375, pP koulukampra-
teistani 1382, sPu lukukinkereillä 1482.2, sLou noapureillenki
1444.2.

b. ei > e lounaismurteissa: anopell, auskrennes 1316.2, jäl-kimmäinen muoto alkuaan kolmitavuinen: auskareine-.

4. loi-, loi-monikon käytössä huomattakoon tunnuksen liitty-minen usein loppuheittoiseen yksikön nominatiiviin: sE kaupuⁱnt-
loissa 1400, sEu rinkellöissä 1414.2, sIu ajufloil 1422.2, smM
paberlöissä 1437, sLou Noapuriloissa 1444.1, vI lökäflöil 1451,
sav juomarilloil 1465.2; - sP kortteeriloessa 1408.2.

1472.2. 1. Vanhassa kirjallisuudessa viljeltiin melko sään-

nöllisesti ei-monikkoa. Upsalan ev.: (USEF) orientappureista
 4:17. Finno: (ASK) caupungeisa 7. Hemminki: (KMHK) mestareix
 Vk 146 a, (MHK) Martyreist Vk 153 b. Sorolainen: VKSL Engel-
 leildä 90:39. Raamattu (1642): (RK) lakeuden Caupungeis 31:40.
Laurentius Petri: SKH I caupungeile 212. Kollanius: (AKK) Clos-
 tareille 18, Riddareille 18, Caupungeista 263. Florinus: VKSL
 Mestareildansa 75:37.

2. i:llinen tyyppi lounaissuomalaisen kirjailijoiden kie-
 lenkäytössä on satunnaisuuden leimaama; useammin tapaa sitä
 muilta paikkakunnilta kotoisin olevilta kynänkäyttäjiltä, esim.
 Kollaniukselta, mutta hänelläkään eivät i:lliset muodot ole
 selvänä enemmistönä. Westh: SKM I toinen röffuäristä 107:6.
Juhana III:n k. (1584): VKSL ennen nimitetyild Krouwarild 55:
 2. Kollanius: (AKK) Leikarille 44, Caupungista 263, SKM III
 Suutarilda 136:5.

1472.3. Nykyinen kirjakieli on säännöllisesti ei-monikon
 kannalla; huomattava määrä i-vartalolisista kolmi- ja viisita-
 vuisista sanoista kuuluu vierasperäisiin erikoislainoihin: kau-
 punkei-, pysäkkei-, tuomarei-, sankarei-, naapurei-, desanttei-,
 objektei-, oktaavei-, reklaamei-, sitaattei-, sosialistei-, at-
 tentaattorei-, prokuraattorei-, salamanterei- jne.⁹³⁵.

Genetiivi

Painoton asema

1473.1. Jos oletamme, että kantasuomessa muodostettiin i-
 vartaloisten nominien monikkomuodot ii:llisinä, saamme genetiivi-
 vityypit: yksikkövirtaloinen *sirppiisen ja monikkovirtaloinen
 *sirppiisen, joihin suurin osa murre-edustuksesta palautuu:

1a. Länsimurteiden äännelaillista kehitystä kuvastavat -ien-loppuiset genetiivit, joissa ̥:n kadottua tavuraja on useimmiten säilynyt: lm torppie' 1313.1, satY tukki(en 1327.1, hS trenkien 1335, hP renkien 1341, hE mökkien 1348.1, hK kiiskien 1356.1, pE tautien 1364.1, sLu pappi(en 1430.1, smM pappi(en 1435, sLou renkien 1441.1.

b. Tavallaan samaa tyyppiä edustaa siirtymä-äänteellinen genetiivi, jonka tapasimme myös a-, ä- ja e-vartaloiden l. genetiivissä: lm lakkije(n) 1313.2, pE sirppijen 1364.2.

Puheenalaiset genetiivit saattavat yhtä hyvin olla molempien olettamienne kantasuomalaisen tyyppien (* sirppisen, *sirppisen > *sirppisen) äännelaillisia jatkajia. Vokaaliyhtymä ie ei kuitenkaan kaikissa esimerkeissä ole ehdottomasti äännelaillinen. Vermlannin suomessa ja metsäsuomalaisen aikaisemman asuinpaikan Suur-Rautalammin pitäjän eteläosassa (Jämsässä ja Kuhmoisissa) esiintyy ie:n kehityksessä ristiriitaiselta näyttävää edustusta, esim. SM III A pappien 185, mutta DMHK hakīn 'hakien', itkīn 'itkien' 88. Tutkimuksessaan metsäsuomalaisen kielestä on Kettunen ollut taipuvainen oletamaan ie:n äännelailliseksi, lausuen ī:stä, että tyydyttävää selitystä vaille jäävät II:n infinitiivin muodot⁹³⁶. Myöhemmin, käsitellessään asiaa suomen murteiden yhteydessä, hän päätyy aivan päinvastaiseen tulokseen, mikä näyttääkin edellistä uskottavammalta: läh⁹³⁷tissä on äännelaillisen ie > ī-kehityksen tulos ja genetiivit pappien, sīpien - sīpien ovat luultavasti analogiamuotoja (vrt. akkajen, poikajen jne.)⁹³⁷.

2. -īn-loppuinen genetiivi on kehitystiellään käynyt läpi -ien-asteen. i-e > ie > ī-muutosta pidetään yleisesti vanhana itäsuomalaisena piirteenä⁹³⁸, jonka tapasimme myös a-, ä- ja e-

vartaloiden l. genetiivissä. Esimerkkien joukossa nelitavuisia-kin sanoja: Tyts ristin 1356.2, pK korppin 1372.1, pP pappin 1380.1, Ke pappin 1387.1, To karrin, insinörin 1393.1, sE pappin 1398, sP sirppiin 1405, sLu sirppiin 1419.1, sPu pappin 1427.1, sLu korppiin 1430.2, vI renkii 1448.1, vL pappin 1455, sav säkkin 1462.1, smAL süntin 1469. Tornion murteen karrin-tyypissä pitää Airila muutoksen ie > ī rinnalla mahdollisena, että loppu-in on siirtynyt tähän kallain-mallista⁹³⁹. Edellinen vaihtoehto tuntuu uskottavammalta, liiatenkin kun Peräpohjan murteilla on mainitun ie > ī-muutoksen lisäksi muitakin yhteisiä piirteitä itäisen edustuksen kanssa. Airilan alleviivaama seikka, että -in-loppuiset genetiivit ovat Tornion murteessa aivan satunnaisia⁹⁴⁰, ei nähdäkseni estä pitämästä muutosta ie > ī äänneläillisen kehityksen tuloksena /vrt. esim. oppi(s)sa (SM III A, k. 185)/. Myös Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan pappien - pappein-edustusta on tasoittanut ekspansiivinen ī muidenkin savolaisuuksien rinnalla, jääden alueen itäosassa ainoaksi käytössä olevaksi muodoksi⁹⁴¹.

3a. Siirtyessämme käsittelemään i-vartaloiden eīllisen monikon genetiivejä, mainittakoon ensiksi harvinainen tyyppi satY pappejen 1327.3, jota tavataan toisinaan Ylä-Satakunnan eteläosassa (Tyrvään ja Punkalaitumen pitäjissä). Virtarannan mukaan tällainen genetiivi on nähtävästi syntynyt samanasuisten e-vartaloisten nominien genetiivimuotojen (kaikkejen, nukkejen) pohjalle⁹⁴², mikä tuntuukin varsin luontevalta, sillä onhan hämäläismurteiden monikon genetiivi melkein kauttaaltaan yksikkövartaloon pohjautuva. Kun mainitulla murrealueella eritoten e-vartaloista (huom. myös Pun sikojen, tilojen) tavataan myös monikkovartaloista tyyppiä (Ylä-Satakunnan edustuksesta ks.

890), olisi mielestäni Ojansuun tavoin otettava huomioon sekin mahdollisuus, että puheena oleva genetiivityyppi, jota erään tiedonannon mukaan esiintyy myös Oulun seudulla (ristejen, pappejen)⁹⁴³, perustuu monikkovartaloon. Jälkimmäiselle selitykselle säännönmukaista kehitystä edustavana (ristejen < *ristei-
 sen < *ristiisen) lienee annettava etusija, liiatenkin kun kyseessä oleva Ylä-Satakunnan eteläosa kuuluu⁹⁴⁴ ei:llisen pappeilla-tyypin alueeseen.

b. -ein-loppuisia genetiivejä tavataan niinkään vain niillä murrealueilla, joissa monikkovartalon ii on kehittynyt ei:ksi: lm tättein 1313.3a, tädein 1313.3b, sata pirttei(n) 1321, satY tappeim 1327.2, hE mökkein 1348.2, pK korppein, revolve-
 rein kansa 1372.2, pP pappein 1380.2, Ke pappein 1387.2, sPu pappein 1427.2. Viimeisenä mainittu savon pohjoisen ulkoryhmän muoto puuttuu suomen murrekartastosta⁹⁴⁵. -ein-loppuiset genetiivit - rinnakkaismuotoina tunnetut yleiskielessäkin - nojautuivat jo vanhassa kirjasuomessa (jossa niitä viljeltiin eniten) lounaisten murteiden käytäntöön. Tästä päätellen~~ki~~ lieneekin ei:llisten muotojen syntymäseutu joko lounaismurteis-
 sa tai niiden naapuruudessa. Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan edustuksen juuret viittaavat lounaismurteisiin. Mainittujen murteiden rinnakkaisedustuksesta sanoo Kettunen mm. seuraavaa:
 "Onhan Varsinais-Suomesta todettavissa vanha asutusyhteys sekä Kannakselle että kauas pohjoiseen, joten ei ole mitään outoa tavata yhteisiä murreilmiöitä kaukana eri tahoilla"⁹⁴⁶.

Ei ole vaikeata huomata, että ei on yleistynyt genetiiviin muista monikon sijoista. Sysäyksenä ovat ilmeisesti olleet muu-
 vartaloisten nominien diftongilliset genetiivimuodot (kivein,
vakkain, verkkoin ym.), jotka systeempikolla tempasivat i-

vartalotkin mukaan. Suurinta tukea muutokselle saattoivat antaa e-vartalet (kivi : sirppi, kivein : x; x = sirppein), jotka vuorostaan sirppein-tyypin synnyttyä joutuivat samanlaisen genetiivin takia (kivein) alttiiksi i-vartaloisten nominien vaiutukselle, analogiamuotojen kuitenkin valloittamatta itselleen yksinäisedustusta (ks. 1287.1,3). Ojansuun mukaan on muutamain murteisiin nähden olemassa sekin mahdollisuus, että tyyppi sirppein on kehittynyt äännelaillisesti monikkovartaloloisesta genetiivistä: *sirppiisen > sirppeisen > sirppein-en > sirppe-en > sirppen > sirppein (ē > ei kuten muodoissa *luksen > luken > lukein ja *tähtesen > tähten > tähtein)⁹⁴⁷. Mitä kantasuomalaiseen monikkovartalolaiseen lähtöasuun tulee, niin kehitys *sirppiisen >> sirppein on sinänsä mahdollinen, vaikkei Ojansuun esittämällä tavalla. Muutossarjan loppuvaihetta ē>ei emme voi pitää äännelaillisena, vaan ei on, kuten jo edellä osoitimme, yleistynyt genetiiviin muista monikon sijoista.

c. -ein >> -e diftongin jälkikomponentin kadon johdosta lounaismurteissa: trenkke, riste 1313.4.

4. Eri ryhmänä käsittelemme ne i-vartaloisten nominien monikon genetiivit, joissa sijapäätteinä esiintyvät -tten, -ten ja -hen.

a. -tten-päätte liittyneenä -i-, -ei- ja -e-loppuisiin vartaloihin: lm sirppitten 1313.5a, mökitte⁹ 1313.5b, hE torpitten 1348.3, Ke papitten 1387.3, To faritten, ministēritten 1393.2; - lm sirpeitten 1313.7; - (ei > e) lm sirppetten 1313.6a, trengetten 1313.6b. -tten-päätte, joka on saanut alkunsa supistumanominien kontaminaatioista (paisein tai paiseisen + paisetten = paiseitten, ks. 1297.2,3a), tajuttiin irralliseksi genetiivin

päätteeksi, jollaisena se systeempakon avulla rupesi leviämään kaikkialle, missä kaivattiin analogisia apukeinoja yhteensattumisten ja muiden väärinkäsitysten välttämiseksi, johon sekasotkuun äännelaillinen kehitys olisi johtanut erittäinkin lounaismurteissa. Siellä näet edustavat äännelaillista kantaa lyhyeksi kuluneet genetiivit, joita eri vartaloista silloin tällöin vielä tavataan - useimmiten adjektiiveissa, milloin ne ovat genetiivissä olevan substantiivin attribuuttina, esim. vanham pikatten kans, paham poikkatte, isom peltotten keskel, köhä vuarette aikaa⁹⁴⁸. Kontraktion jälkeen toiseen tavuun kehittyneen i-loppuisen diftongin jälkikomponentin kato muutti monikon genetiivit yksikön genetiivi- ja illatiivimuotojen kaltaisiksi, joten sekaannusten välttämiseksi olivatkin yleistyksiset tarpeen. Uudeksi monikon genetiivin sijapäätteeksi yleistyti lounaismurteissa -tten (tai -ten), paitsi jo mainituissa adjektiivisissa substantiivin attribuuteissa. Myöhemmin saattoi -tten-pääte saavuttaa niin yleisen käytön, että se liitettiin sanoihin, joissa sitä välttämättömästi ei olisi kaivattuakaan. Klassillisen esimerkin siitä tarjoavat kolmitavuisten i-vartaloisten nominien -tten-genetiivit (lm anopeitten, sata hakkureitten ym.).

-tten-loppuiset analogiamuodot, kuten jo a-, ä- ja e-vartaloisten nominien edustuksesta selvisi, ovat leimaa-antavia useille länsisuomalaisille murteille. Huomattakoon, että Peräpohjolan heikkoasteinen genetiivityyppi papitten on sama kuin lounaismurteissa (mökkitte⁹). Vaikkakin tuntuu luonnolliselta etsiä pohjoisen kehityksen syitä omalta murrepohjalta (vrt. tähän muuvartaloistenkin nominien heikkoasteisia genetiivejä To katoim, ouvoim, reijäim) - pitäen kylläkin mahdollisena, et-

tä -tten-tendenssi uusien genetiivien synnyttämiseen on aikoi-
naan saattanut kulkeutua lounaismurteista käsin - ja olettaa
eri tahoilla heikkoasteisten muotojen rinnakkaiskehitystä sa-
mojen edellytysten vallitessa (genetiivin heikon asteen voi
selittää muiden heikkoasteisten obliikvisijojen analogiaksi),
on ennenkaikkea otettava huomioon genetiityypin papitten -
mökittē yhteisen alkuperän mahdollisuus, niin kuin Kettunen
näky jo tehneenkin: " Tämä analogia on laajimmillaan lounais-
murteissa, eikä lienekään mahdotonta, että lounaismurteet ovat
kuljettaneet tästäkin ilmiöstä siemenensä --- ehkä (välilli-
sesti) aina Peräpohjolaan"⁹⁴⁹. Airilan mielipiteeseen, jonka
mukaan muotoja faritten, herroitten on pidettävä "Tornion
uutismuodostuksina"⁹⁵⁰, ei liene yhdytty.

Genetiivivariantit sirpeitten ja sirppetten kuuluvat lä-
heisesti yhteen. Jälkimmäinen eroaa edellisestä, jos emme
ota huomioon edellisen muodon myöhään syntynyttä heikkoa as-
tetta, vain diftongin jälkikomponentin katoon nähden. Muodos-
tuksessa voi erottaa kaksi pääkomponenttia: kohdasta 3b tun-
netun analogisen -ein-päätteen + -tten-osan. Kyseessä on näin
ollen kaksinkertainen analogiamuodostus. Pohjimmiltaan eroaa
tyyppi sirppitten -etten-loppuisesta vain siinä, että edelli-
nen on kronologisesti vanhempi: -tten-pääte on analogisesti
liittynyt genetiiviin ennen, kuin se ennätti muuttua -ein (>
-en)-loppuiseksi.

b. -ten-pääte (lohjennut joko lasten- tai otaksuttavam-
min äännelaillisesta veten, hiten-tyypistä, ks. 105.1) liit-
tyy i-, i- ja e-loppuisiin vartaloihin: hK keppiten 1356.4; -
hK papiten 1356.3; - lm tättete 1313.8. Lounaismurteiden tät-
tete-tyyppi on kaksinkertainen analogiamuodostus (tättein +

-ten = tätteiten > tättete). Kaakkoishämäläiset -ten-loppuiset monikon genetiivit ovat itä- ja länsimurteiden sekoituksessa syntyneitä kontaminaatiomuotoja. keppiten-tyyppi, joka on Kaakkois-Hämeessä verrattain yleinen⁹⁵¹ (omissakin muistiinpanoissani aina vahvavartaloinen -iten-tyyppi: Hol pappiten ym. , ks. 1356.4), puuttuu tyystin suomen murrekartastosta⁹⁵². Sen sijasta on merkitty heikkovartaloinen -iten-loppuinen ryhmä: papiten, silmiten. Huomautettakoon, että -iten-genetiivejä tavataan Kaakkois-Hämeen murteiden eteläosassa, esim. Porneisissa, jossa ie-diftongi ei vielä ole assimiloitunut i:ksi (pappien, silmien⁹⁵³). Tällä alueella on -iten-mallin mukaan muodostettu omapohjainen kontaminaatio liittämällä -ten-päätteen lyhyeen i:hin: silmiten = silmi(en) + -ten. Tuntuu oudolta, että murrekartaston muoto papiten on heikkoasteinen. Odottaisi pappiten = pappien + -ten niinkuin esim. lapsiten = lapsien +lasten. Nähdäkseni on kyseessä joko painovirhe tai (tuskinkin) jokin myöhäinen yleistävä äänteenmuutos.

c. -he(n)-loppuiset genetiivi-illatiivit ovat itäsuomalaiseen tapaan analogiset (ks. 105.1, 9): sEu korttihe 1412.2, vi tappihe 1448.2.

5. Viimeisinä tarkasteltakoon -loi-, -läi-vartaloiden genetiivien edustustapoja:

a. Sijapäätteeseen nähden on sivupainollisen tavun jäljessä odotuksenmukainen -jen-loppuinen genetiivimuoto: sLou renkilöijen 1441.2a.

b. Supistumatyyppi sEu säkkilöi 1412.1, sIu kasvilöin 1419.3a, vi serppilöi(n) 1448.4, sav keppilöin 1462.3; - sIu pappilöin 1419.3b (< -loi-) on kehittynyt analogisesti lähinnä täilöin-, jalköin-ryhmien vaikutuksesta.

c. Varsin tavallinen kannakselais-savolaisella kielialueella on -he(n)-päätteinen tyyppi: sEu hauliloihe 1412.1, sIu tükkilöihin 1419.2a, vI pennilöihe 1448.3, sav ristilöihe 1462.2; - (äi > öe) sIu sirppilöehen 1419.2b.

d. Sensijaan -ten-päätteen liittyminen -loi-, -löi-vartaloon on harvinaista: sLou renkilöiten 1441.2b. -loiten, -löiten-tyyppiä käytetään rajoitetusti vain savon lounaisen ulkoryhmän eteläosassa (tavallisesti renkilöijen, jonka rinnalla myös renkien), jossa -ten-pääte on lainaa Kaakkois-Hämeestä. -ten-päätteen käytöstä savon lounaisessa ulkoryhmässä puuttuvat suomen murrekartastosta merkinnät⁹⁵⁴.

1473.2. la. Vanhan kirjjesuomen monikon genetiivin monista edustustavoista kuvastaa länsimurteiden äännelaillista 2. genetiiviä -ien-loppuinen tyyppi (eräiden murteiden kannalta on ainakin teoreettisesti mahdollista palata myös kantasuomen 1. genetiiviin, ks. 1473.1,1). Esimerkkien joukossa näkee muutamia -jen-loppuisia muotoja, joissa j on oletettavasti siirtymäänne. -ien-genetiivit ovat varsin yleiset Agricolaalla, mutta tämä taivutustyyppi muihin edustustapoihin verrattuna on vanhassa kirjallisuudessa melko harvinaisen. Agricola: SKM I meiden syndien perästi Kk 64:20, sinun Syndies tedhen Kk 66:13, (GMA) Merckien UT 70 a, Piltien UT 225 a, Fondien Rk 279 a, fangien Rk 20 a, konstijen Rk 213 b, Syndijens Rk 20 a, tautijen Rk 324 a, Apostolies Rk 2 b. Westh: SKM I syndien 65:11, 73, 136, 179, 185. Upsalan ev.: (USEF) syndien 65:11, meiden syndiennä 69. Gothus: (GV) syndien 7 b. Kollanius: (AKK) papppien 147, pantien 263, carien 202 r., Itägothien 107 r., Ikalensis: (AKK) Syndien 1. Pacchalenius: (AKK) syndien I 3 a. Eräitä kohtia uudestaan julkaistessaan Agricola on korjannut

MAT I yrteien 108 muotoon MAT I Yrteien We 441, jolle kuuluu vanhan kirjasuomen valtaedustus.

b. Kolmitavuisten i-vartaloiden mukaisesti on taivutettu vierasperäistä erikoislainaa apostoli, jonka monikon genetiivissä (sivupaino ilmeisesti toisella tavulla) on -sen-päätteen käyttö kirjakielen alkuaikoina odotuksenmukaista, mutta tuskin enää Elimaeuksen teoksissa 1600-luvun alkupuolella: VKSL Apostolidhen päivän 60:4.

2. Monikkovartalolisista genetiiveistä mainittakoon ensimmäisenä harvoin esiintyvä itämurteiden mukainen -ien > -in-edustus. Agricola: (GMA) syndijn ABC A 8 b, Apostolijn UT 168 a, Apostolis Rk 166 a, 183 a. Westh: SKM I ninnen teshalonitzerin 89:3. Elimaeus: VKSL caickein artikelins 59:24.

3. Säännöllinen on sitävastoin länsimurteiden monikkovartaloineen genetiivi, johon tosiaankin ei-diftongi on yleistynyt muista monikon sija_muodoista (ks. 1473.1,3b); esimerkkien joukossa myös lounaismurteiden mukaisia heikköasteisia muotoja (Synnein, Papein): Agricola: SKM I wissein sanain cansa Kk 6:24, Syndein Me 174:6, Synnein Kk 80:23, (GMA) Merckein UT 149 a, Papein Rk 352 a, Apostolein UT 147 a, Publicanein UT 16 b, Sacramentein Rk 244 b, scorpionein Rk 317 a. Westh: SKM I syndein 81:25, Apostoleis 234:8. Upsalan ev.: (USEF) papein 1:8, rishtein 7:11, Syndein 19:17. Martti: SKM II Nyrein 68, Söderrannein 2. Juhana III:n k. (1584): VKSL Gothein 52:37, ylitzen nijden Eistein Wironmaal 52:39. Ljungo: VKSL frökein cansa 58:4. Elimaeus: (NEK) Sacramentein 10 a, VKSL Wendein ia Gothein Kuningas 58:16. Hemminki: (KMHK) tautein L 92, narrein L 96, papein L 112. Gothus: (GV) syndein 17 a, syndeins 17 a. Raamattu (1642)::: (RK) sawein Ex 1. Raumannus: (XRK) Munckein III C 7, Sacramen-

tein II C 4. Kollenius: (AKK) Pappien 9, 143, Göthein 15. Ika-
lensis: (AKK) fangein 11. Raamattu (1685): (ARKK) pappein 783.
Florinus: VKSL Pappien 70:39, Sacramentein 71:4, Superinten-
dentein 74:6.

b. Vanhempaa, äänneilmailista kantaa näkyy edustavan -sen-
loppuinen tyyppi. Esimerkkejä vain Agricolalta: (GMA) Fangeid-
hen Rk 174 a, 302 a, Pappeiden UT 39 b, Apostoleidhen Rk 217 b,
UT 319 a, Apostoleiden Me A 4 b. Nämä muodot voi välittömästi
palauttaa kantasuomalaiseen monikkoyartaloiseen lähtöasuun
(*pappiisen), mutta jos emme ota huomioon perinteellistä mer-
kitsemistapaa, on pidettävä mahdollisena myös kolmitavuisista
nomineista lähtenyttä analogiaa, jopa kontaminaatiota Pappien
+ -den kuten esim. pyhein + -den = pyheiden jne., joita Agri-
colalla tavataan. Nelitavuisien nominien Apostoleidhen-tyyppi
ei poikkea kolmitavuisien vastaavanlaisesta edustuksesta (na-
bureidhen, ks. 1474.2,4a), joten taivutus on sama kuin nyky-
suomessa. Käännöskappaleittensa uusintajulkaisussa Agricola
on muuttanut kaksitavuisien -eisen-muodon MAT I fangeiden 289,
302 ei:lliseen asuun: MAT III fangein Ps 328, MAT III Fangein
Ps 359, mikä lienee todisteena -eisen-tyyppisten genetiivien
häviämisestä kansankielestä.

c. Vanhaa merkitsemistapaa kuvastaa vielä Agricolalla ja
Upsalan evankeliumikirjan katkelmassa tavattava -eisen-loppui-
nen edustus: Agricola: (GMA) Pappedhen UT 24 b, 41 b, 151 b,
Pappeden UT 87 a, 139 a, 152 a. Upsalan ev.: (USEF) yrtteedhen
8:6. Olisiko tässä pidettävä diftongin jälkikomponentin kateo
ei > e vanhempana muutoksena kuin § > ø? Tuskin. Kyseessä lie-
nee lounaismurteista tunnetun e-loppuisen genetiivityypin
(trenkke, riste) ja irralliseksi tajutun -sen-päätteen konta-

minaatio. Täydellisyyden vuoksi on Agricolan esimerkkien kohdal-
la otettava huomioon vielä kirjoitus- tai painovirhemahdollisuus-
kin (pro Pappeidhen). Upsalan evankeliumikirjan katkelmassa, mi-
käli sen -eedhen-merkitsemistapaan voi luottaa, mahdollisesti
ürttēn +-sen.

d. Känneläillistä §:n katoa tyyppistä sūnteisen edustanee West-
hin tekstin muoto SKM I synneies 133:7, johon verrattakoon satY
pappejen (ks. 1473.1,3a).

e. Painovirheiksi lienee katsottava seuraavat Agricolalla
tavattavat monikon genetiivit: (GMA) synden Rk 201 b, syndeni
Rk 311 b, Syndeni Rk 239 b. Tämöisten muotojen sijasta odottai-
si tyyppiä syndein, mikä Agricolalla on yleisin. Kun Agricolalla
tyypin Jumalten vaikutuksesta esiintyy isänten, on otettava huo-
mioon myös konsonanttivartaloisen genetiivin synden mahdolli-
suus, mikä tuskin kaksitavuisista i-vartaloista tulee kysymyk-
seen (vrt. kuitenkin sankarten, enkelten).

4. -tten- ja -ten-päätteisiä genetiivejä on viljelty nelii-
tavuisista sanoista, joiden taivutus näin ollen on sama kuin
kolmitavuisien (vrt. 1474.2,5a-b):

a. -tten-päätte liittyneenä lounaismurteiden tapaan sekä yk-
sikkö- että monikkovartaloiseen asuun: Agricola: (GMA) Aposto-
litten UT 145 b, Basunaritten UT 345 b. Westh: SKM I Apostoliti-
ten 144:34. Hemminki: (AMHK) Apostolitten Vk 153 a. Sorolainen:
VKSL Apostolitten 95:26. Raumannus: (ARK) Apostolitten II A 2.
Florinus: VKSL Massmestarittemme wälille 74:39. - Agricola:
(GMA) Apostoleitten UT 324 a, Rk 113 a.

b. -ten-päätte liittyneenä samoihin vartaloihin, esiintyy
harvoin: Agricola: SKM I Apostoliten Kk 161:2. Elimaeus: (AEK)
Apostoliten 15 a. - Agricola: (GMA) Apostoleiten UT 147 a, 150 a.

Siteerattakoon Uotilan mielipide mainitunlaisista muodoista:
 "Agricolan synnyinseudun suomenkieli kuuluu juuri kaakkoishä-
 mäläiseen murreryhmään, niin saattaisi olla houkuttelevaa kä-
 sittää nämä muodot tätä näkökantaa silmällä pitäen. Mutta ei-
 köhän t ole luettava geminaataksi?"⁹⁵⁵.

1473.3. Nykysuomessa näkee vanhan kirjallisuuden suosimaa
 -ein-loppuista genetiiviä käytetyn etupäässä muutamissa yhdys-
 sanoissa, jotka sellaisinaan ovat periytyneet yleiskieleen,
 esim. vankeinhoito, pappeinkokous. Muuten tämä tyyppi on har-
 vinainen, ylätyyliseltä tai joskus vanhastavalta vaikuttava
 (ristein, lokkein, kotein, metelöintein, insinöörein). Huomau-
 tettakoon kuitenkin, että sellaiset i-vartaloiden -ein-loppui-
 set genetiivimuodot kuin arpein, kuvernöörein, kaupunkein
 olivat vielä 1880-luvulla verraten yleisiä⁹⁵⁶. Nykyään on mel-
 kein yksinomainen -ien-loppuinen genetiivityyppi: ristien, lok-
kien, kotien, metelöntien, insinöörien, professorien, operet-
tien jne. Kaksitavuisissa vierasperäisissä erikoislainoissa
 tulee kysymykseen vain viimeksimainittu edustustapa, esim. duu-
rien, koodien, messien. Sensijaan nelitavuisista ovat mahdol-
 liset molemmat taivutustyytit (professorien ja professorein),
 joiden lisäksi vielä genetiivit professoreiden ja professo-
reitten, kuitenkin vain niistä vierasperäisistä sanoista, jois-
 sa sivupaino on toisella tavalla ja jotka näin ollen taipuvat
 kolmitavuisien nominien malliin. Runokielessä saavat -den -
 -tten-päätteen vielä loi-, loi-monikon muodot: ristilöiden -
ristilöitten⁹⁵⁷.

Lopuksi huomautettakoon, että suomen kieliopissa on tapa-
 na pitää tyyppiä pappien, sirppien 2. genetiivinä⁹⁵⁸, mikä on

oikein vain siinä tapauksessa, kun katsomme asiaa rajoitetusti kirjakielen ja länsimurteiden kannalta. Itse asiassa, kuten murre-edustusta käsiteltäessä saatoimme todeta (ks. 1473.1,1-2), palautuu tyyppi sirppien äännelaillisesti sekä 1. että 2. genetiiviin: *sirppiisen > *sirppiisen > sirppien itämurteissa, joissa tavallisesti > sirppin (mutta sirppien myös säilyneenä, esim. Kannaksella, *sirppiisen > sirppien länsimurteissa. Kun käytämme muodoista poikien, metsien, lapsien (itämurteissa poikin, metsin, lapsin) nimitystä 1. genetiivi, ei ainakaan kielihistoriallisesti käy i-vartaloiden samanlaisten taivutusmuotojen nimittäminen ilman muuta 2. genetiiviksi.

Painollinen asema

1474.1. Tässäkin on lähdettävä kantasuomalaisesta 1. ja 2. genetiivistä: *jömariisen ja *jömariisen.

1a. Mainittuihin lähtöasuihin palautuu ensinnäkin -ien-loppuinen tyyppi (murteittain -ien > -ian, -iän): satY kellari(ej 1331.1, hS akseliem 1338, hP patterien 1343, hE tuamarien 1368.1, smM juomarien 1438; - hK ämpäriän, paperian 1360.

b. Läheisesti edelliseen edustukseen liittyvät siirtymä-äänteelliset genetiivit: pE anoppi^je(n) 1368.2; - lm lukkarije(n) 1317.1, pE kaupunkijen 1368.3, pK enkeli^jjen 1376.1, sE kaupuntije(n) 1401.1, sLou rinkeli^jjen 1445. Murteittain saattaa muutos § > j olla äännelaillinen; niinpä Keski-Pohjanmaalla on § painollisessa asemassa muuttunut j:ksi (sajan, vejän, sujet⁹⁵⁹), joten tyyppi enkeli^jjen näyttää odotuksenmukaiselta.

2. Itäsuomalaisissa genetiivimuodoissa (kuten kaksitavuisissakin sanoissa) -ien > -in (rinnakkaisasuina usein loi-, loi-monikon genetiivit): Tyts paturin 1360.2, pK kuohari(n)

1376.2, Ke tunturiin 1389, To kupparin 1395, sP kaupuntiin 1409, sBu rinkefiin 1415.1a, sIu kulunkin 1423.1, vL kankurin 1458.

3a. ei:lliseen monikon genetiiveistä palautunee välittömästi l. genetiivityyppiin (-iisen) pK kuohareije(n) 1376.3, jossa äännelaillisesti $\delta > j$ (ks. kohta 1b).

b. Yleisempi Keski-Pohjanmaankin murteissa on -ein-loppuinen tyyppi, mikä on katsottava kaksitavuisista nomineista lähteneen tasoituksen tulokseksi: lm auskrein 1317.2, saA hakkurei(n) 1324.1, hE tuamarein 1352.2, pK kaupunkei(n) 1376.4.

4a. Analogiset -tten-päätteiset genetiivit useissa länsi-suomalaisissa murteissa; edustus on sama kuin painottomassa asemassa (ks. 1473.1,4a), -eitten-muotojen kuitenkin yksinomaan rajoittumatta vain lounaismurteisiin: lm vanckritten kans 1317.3, hE tuamaritten 1352.3, pP karvaritten 1383.1, To kupparitten 1395.2; - lm anopeitten 1317.5, saA hakkureitte(n) 1324.2, saT juaminkeitten 1331.2, pK kuohareitte(n) 1376.5, pP silⁱpareitten 1383.1; - lm anoppetten 1317.4 (< -ei-).

b. Savolais-kannakselainen -hen-päätteinen tyyppi on niinkään analoginen, vaikka näennäisesti $\delta * h$ (mai^hen ym.): sBu rinkefiin 1415.1b. Rinnakkaisasuna käytetään äännelaillista genetiiviä rinkefiin (ks. 1415.1a).

c. Lounaismurteissa käytetään -e-vartaloisten nominien konsonanttivartaloisten genetiivien analogiasta - tyyppiä juamar^{ten} 1317.6, joka -li- ja -ri-loppuisista sanoista on tunnettu yleiskielessäkin, esim* enkelten, sankarten (ks. 1474.3).

5. loi-, loi-monikon genetiiviedustus on sama kuin painottomassa asemassa (ks. 1473.1,5):

a. -je(n): sE kaupuntloije(n) 1401.2.

b. Supistumatyyppi: sBu rinkefiin 1415.2b, sIu enkefiin

1423.3, VI kentraaliloi 1452.2.

c. -he(n)-päätteinen tyyppi, jonka rinnalla supistetumamuodot usein säilyneinä: sEu rinkellöihin 1415.2a, sIu papefloi-
hen 1423.2a, VI juomarloihe 1452.1; - (oi > oë) sIu juomafloë-
he(n) 1423.2b; - (oi > oe) sIu juomariloehen 1243.2c.

1474.2. 1. Länsimurteiden 2. genetiivin äänneläillisenä edeltäjänä tavataan vanhimmilla kirjailijoilla harvoin -sen-
päätteisiä muotoja. Agricola: (GMA) Caupungidhes We 59 a, Napu-
riden Rk 91 a. Elimaeus: VKSL Riddariden 59:2.

2. Verraten harvinainen on myös edellisestä kehittynyt -ien
(~ -ien?)-loppuinen genetiivi. Agricola: (GMA) Engelien Rk 72
a, Domarien Rk 279 a, Camelien Fr 16 b, Martijrijen Rk 217 b,
Burgmestarien Rk 279 a. Kollenius: (AKK) Tynnyrien 273 r. Kään-
nös-kappaleiden uusintajulkaisuissa on Agricola vaihtanut -ien-
genetiivin -ein-asuiseen: MAT I Tyränien 293 > MAT III Tyran-
nein Ps 337, jälkimmäisen kuitenkin edustamatta kolmitavuis-
ten nominien yleisintä genetiivityyppiä (ks. kohta 5a). Agrico-
lalta poimitujen esimerkkien joukossa on nelitavuinen vieras-
peräinen yhdyssana Burgmestarien, joka kääntäjän kielentajus-
sa liittyi oletettavasti perussanan mukaan kolmitavuisen ryh-
mään.

3. -in-loppuinen itämurteiden mukainen 1. genetiivi esiin-
tyy harvoin (vrt. 1473.2,2): Agricola: (GMA) Engelis Rk 241 b,
Prophetin We 70 a, Prophetins We 68 b (2).

4a. ei:llisessä taivutuksessa on -sen-päätteen käyttö sivu-
painollisen tavun diftongin jäljessä odotuksenmukaista: Martti:
SKM II nabureidhen 18, penningeidhen 81. Tyyppi on kuitenkin
harvinainen; Agricolaltakin puuttuvat tähän kuuluvat esimerkit.

b. Lähinnä lounaismurteiseen käytäntöön nojautuvat -ein-loppuiset genetiivit, jotka jo murre-edustuksen yhteydessä katsoimme kaksitavuisista nomineista lähteneen tasoituksen tulokseksi (vrt. 1473.1,3b ja 1473.2,3a): Agricola: SKM I Camelein Me 199:5-6, (GMA) Domarein We 130 a, Engelein Rk 357 a, Caupungein Rk 279 a, Prophetein Rk 314 a, Röwerein Rk 223 b. Westh: SKM I Corintein 173. Martti: SKM II napurein 63, penningeins 13, Riddarein 12. Hemminki: (AMHK) Engelein L 11, Vk 155 a. Raamattu(1642): (RK) Caupungein J XVII. Kollanius: (AKK) Caupungein 273. Florinus: VKSL Theologiae Doctorein 74:7. Huom. viimeisessä esimerkissä latinalainen perusmuoto.

5. Lounaismurteiseen käytäntöön pohjautuvat myös analogiset -tten- ja -ten-loppuiset genetiivit, mahdollisesti myös -ttein- ja -tein-loppuiset tyypit:

a. Vanhan kirjasuomen suosituin genetiivityyppi on -itten-loppuinen (useissa länsisuomalaisissa murteissa nykyisinkin vielä käytössä, ks. 1474.1,4a)⁹⁶⁰: Agricola: (GMA) Engelitten Rk 160 b, Domaritten Rk 128 b, Läkeritten UT 85 b. Westh: SKM I esiengelitten 93:9, Engegelittens 140:8. Martti: SKM II leikaritten 24, napuritten 64. Juhana III:n k. (1584): VKSL krouwaritten 56:3. Elimaeus: (KEK) Engelittes 51 a. Hemminki: VKSL Junckaritten 84:16. Pictorius: VKSL Martyritten 89:1. Gothus: (GV) Martyritten (päällekk.). Sorolainen: VKSL Keisaritten 92:10. Raamattu (1642): (ARK) Klostaritten I C 4. Kollanius: (AKK) Caupungitten 205, Riddaritten 9, Klostaritten 154, VKSL Borgmestaritten 67:13.

-eitten-loppuisia muotoja (nekin länsimurteissa nykyisin tunnetut, ks. 1474.1,4a) on vanhassa kirjasuomessa viljelty suhteellisen harvoin: Agricola: SKM I Sangareitten Me 213:27, (GMA)

Engelitten UT 317 a. Martti: SKM II napureitten 87. Kollenius:
 (AKK) Riddareitten 9.

b. Vanhan kirjjasuomen -ten-päätteen yhteydessä on aina otettava huomioon se mahdollisuus, että t on vain ortografinen (pro tt)⁹⁶¹. Muistettakoon kuitenkin, että Rauman murrepiirisä vastaa -tten-päätettä -ten (kolmitavuisista i-vartaloista puuttuvat murrenäytteet; kaksitavuisesta tättete, pappete-tyypistä ks. 1313.8 ja 1473.1,4b), joten kyseessä saattaa olla raumalaisten kirjurien osuus vanhan kirjjasuomen monikon genetiivityyppien kirjavuuden lisäämiseen. -ten-päätte liittyneenä sekä i:lliseen että ei:lliseen vartaloon: Agricola: (GMA) Domariten We 116 b, emberiten UT 55 a, Engeliten Rk 49 a, imari-
ten UT 37 a, röweriten Rk 136 a, Sangariten UT 53 b. - Agrico-
la: (GMA) Engeliten UT 25 a, Engeliten UT 307 a.

c. Perin harvinaiset ovat -ttein- ja -tein-päätteiset kontaminaatiot, mutta niilläkin saattoivat aikoinaan olla vastineensa kansankielessä (vrt. lm suttein, hiirtein ym.): Agrico-
la: (GMA) Engelittein Rk 57 a. - Agricola: (GMA) Sangaritein
 Pr 11 a.

Oman ryhmänsä muodostavat Agricolalla tavattavat vieraspe-
 räisten kansojen ja niihin verrattavien nimien monikon genetiivit, joissa ruotsinkielinen monikkomuoto on säilynyt. Täm-
 möisten i-vartaloisina taivutettujen sanojen edustus on kolmenlai-
 nen.

1. Valtaosan muodostavat ne, joissa monikon genetiivi on saatu liittämällä sanan ruotsinkieliseen monikkomuotoon yksikön genetiivin päätte, täten ikäänkuin välttämättä kaksinkertaisen monikon tunnuksen käyttöä. Seuraavassa -erin-loppuisia esimerkkejä sanan tavulusta riippumatta: (GMA) Amoniterin Ps 60 a,

Epheserin UT 257 a, Egypterin Rk 56 a, Evangelisterin UT 112 a,
 Ps 45 b, Ebreerin UT 305 b, Damascruerin UT 248 a, Gergesene-
 rin UT 11 b, Galaterin UT 191 b, Gebaliterin Ps 60 a, Philip-
 perin UT 264 a, Philisteerin We 133 b, Caldeerin Ps 57 a, Ca-
 naneerin Ps A 3 a, Colosserin UT 267 a, Corintherin UT 218 b,
 Tessalonicerin UT 271 b.

2. Toisinaan on ruotsinkieliseen monikkomuotoon liitetty **i**

jotta saataisiin sanalle yksikön nominatiivi; monikon genetiivi

muodostuu -(er)ein-loppuisena (vrt. edellä kohta 4b): (GMA)

Egypterein We 16 b, Epheserein UT 267 a, Philisterein We 106 b,
 Assyrerein We G 4 b, Colosserein UT 267 a, Chorinterein Me A
 4 a, Samariterein Pr B 1 a, Tessalonicerein UT 273 a, Kk F 2 a,
 Tessaloniserein UT 275 a.

3. Harvoin on -eri-loppuiseen sanaan liitetty -ten-pääte:

(GMA) Philisteriten Rk 26 b, Romariten UT 7 b.

1474.3. Nykysuomessa ovat kolmi- ja viisitavuisista **i**-var-
 taloista mahdolliset -ein-, -ien-, -eiden- ja -eitten-loppuiset
 genetiivit, joita ei kuitenkaan viljellä samassa määrin. Tyyp-
 pisanasta kaupunki ei tilastotietojen mukaan -ein-loppuisista
 tyyppiä (kaupunkkein) käytetä ollenkaan (paitsi ehkä yhdyssa-
 noissa). Valtakäyttöön kuuluu kaupunkien, jonka esiintymäru-
 nous on 90,6 % (vrt. kaupungeiden ja kaupungeitten - 9,4 %).⁹⁶²
 -ein-loppuiset genetiivit, jos niitä käytetään, lienevät kuten
 kaksitavuisissakin sanoissa tyyliarvoltaan arkaistiset tai ru-
 nokieleen kuuluvat: sankarein, enkelein, tunturein, sosialis-
 tein jne. -eiden - -eitten-loppuisiakaan genetiivejä ei käytetä
 kaikista sanoista, niinpä tt:n tai t:n dissimiloivasta vaiku-
 tuksesta joko ammattien, kasvattien, lähettien tai ammattein,

kasvattein, lähettein, muttei koskaan ammatteiden - ammatteit-
 ten jne. Joskus on määräävä sivupaino (viimeisen edellisellä ta-
 vulla), esim. sanoissa katarri, patrulli, satraappi (ei: katar-
 reiden - katarreitten jne.). Sivupainolla on myös viisitivuissis-
 sa sanoissa ratkaiseva merkitys, niinpä ateriointi taipuu kuten
 kaksitivuiset i-vartalot konsanaan: vain ateriointien ja aterio-
 ointein; sitävastoin attentaattori taipuu kaupunki-sanan mal-
 liin: attentaattori/ien - -ein - -eiden - -eitten⁹⁶³. Runokielen
 erikoisuuksista mainittakoon -ein-loppuisten muotojen suosimisen
 rinnalla vielä murteenomainen konsonanttivartaloinen genetiivi,
 jota tosiaankin viljellään hyvin rajoitetusti, pääasiallisesti
 sanoista sankari ja enkeli: sankarten, enkelten.

Partitiivi

Painoton asema

1475.1. i-vartaloiden monikon partitiivin muodostus suomen
 murteissa on verrättävissä lähinnä e-vartaloiden vastaavanlaiseen
 edustukseen, jossa sijapäätteet niinkään liittyvät -i-, -ei-
 ja -loi-, -löi-:lliseen monikkovartaloon (vrt. 1291.1).

1. Aluksi tarkastamme edustustapoja, joissa -sa, -sä-pääte
 on liittynyt i:lliseen vartaloon (*sirppi^ä > *sirppi^ä). Ero
 yksikkö- ja monikkomuotojen väliltä puuttuu:

a. -ia, -iä (vrt. 1291.1,1a): satY pukki^a 1328.1, hS merk-
 kiä 1336, hP uppotukia 1342, pE ristiä 1365.1, pP riskiä 1381.1,
 sLu korppia 1431.1a, smM puontia 1436.1, sLu renkiä 1442.1.

b. Siirtymä-äänteellinen -ija, -ijä-tyyppi (vrt. 1291.1,1b):
 pE-s keppijä 1365.2, sP sirppijä 1406, sLu sirppijä 1420.1, vI
 Nättijä 1449.1, sav villijä 1463.1, smAL säkkij(ä) 1470.1.

c. -ie < -ia, -iä (vrt. 1291.1,1c): sLu kulkupelie 1431.1b.

d. -i, -ii smAL (vrt. 1291.1,1d): hE päri 1349.1, TytS ris-ti 1357, Naav pillii 1394, sIu sirppii 1420.2, vi näppii 1449.2, smAL säkkij(ä) 1470.2.

2. ei-monikon partitiivit palautuvat lähtötyyppiin *sirp-peissä (< *sirppiissä):

a. -eja, -ejä §:n kadottua: lm lakejan 1314.1, sata nürkejä 1322.1, satY pikkejä 1328.2, pK säkkejä 1373, pP vahteja 1381.2.

b. -ei edellisestä tyypistä loppuheittotietä kehittyneenä (vrt. 1291.1,2): lm merkei 1314.2, turY trenkei 1322.2, hE torpei 1349.2.

c. -e < -ei lounaismurteissa: väte 1314.3.

d. Vahva-asteinen partitiivin päätte on kaksitavuisten sanojen ei:lliseen monikkoon yleistynyt sivupainollisesta asemasta. Varsinkin lounaismurteissa ja niiden naapurudessa, joissa kolmitavuisten nominien -t(a), -t(ä)-päätte on hyvin säilynyt, turvauduttiin usein tämmöiseen analogiamahdollisuuteen: lm lake(i)tan 1314.4, hE koreitas 1349.3. Huomautettakoon kuitenkin, ettei vahva-asteisen sijapäätteen tarvetta lounaismurteiden kaksitavuisissa i-vartaloissa ole milloinkaan ollut läänneläillisen kehityksen tuloksena yksikössä lakki, monikossa lake(i)l/. -ta, -tä-päätteiset analogiamuodot ovat syntyneet tarpeen vaatimina varsinkin omistusliitteisissä yksikön partitiiveissa (poikkatan; pro poikkän, joka olisi monimerkityksinen: 'poikaansa' omistusliitteisenä yksikön partitiivina ja illatiivina sekä 'poikaan' tavallisena yksikön illatiivina), joista ne sitten ovat levinneet yli alkuperäisten rajojensa yleistymällä kaikkiin partitiiveihin (pükköt, talöt, rauttat, pappat, kivet, koulut⁹⁶⁴), varsinkin omistusliitteisiin monik-

komuotoihin (Vihdissä kasvoitas, silmitäts⁹⁶⁵). Omistusliitteisissä partitiiveissa käytetään paikoin -ja-, -jä-muotoja, jotka käsittelimme -eja, -ejä-loppuisten partitiivien yhteydessä (kohta 2 a: lm lakejan 'lakkejaan'). i-vartaloissa on tämmöisiin tultu äännelaillisesti: < *lakkeisa-, -ja-, -jä-:n säilyessä, sillä partitiivin päätte oli omistusliitteen seurattessa voimakkaasti sivupainollinen (vrt. omistusliitteettömänä lakeja > lakei > lake). -ja-, -jä-partitiivit, joiden j on muuttamissa taivutustyypeissä kehittynyt siirtymä-äänneestä (vrt. e-vartaloissa esiintyvää paradigmaattista vaihtelua eri murteissa: toisijä - toisi ym. , ks. 1291.1,1b), eivät lounaismurteissa aina ole äännelailliset. Irralliseksi tajuttuna on sijapäätte -ja, -jä aivan samoin kuin -ta, -tä liittynyt supistumapartitiiveihin synnyttämällä pleonastisia muotoja. Tämmöisiksi on ennen muuta katsottava omistusliitteiset poikkijan = poikki < poiki + -ja-, leippijän = leippi < leipi + -jä-, kessijän = kessi < käsi + -jä- jne., joista ks. a-, ä- ja e-vartaloiden yhteydessä.

3a. loi-, loi-monikon yhteydessä on vahva-asteinen -ta, -tä -päätte odotuksenmukainen sivupainollisen tavun jäljessä (vrt. 1291.1, 5a): sE sirplöitä 1399.1, sEu purkkiloita 1413.1, sIu tökkilöitä 1420.3a, smM värkkilöitä 1436.2a, sLom talliloita 1442.2; - (oi, oi > oe, oe) sE tätillöitä 1399.2, sIu sirppi- löitä 1420.3b, sLu pappiloita 1431.2, smM Gonstloeda 1436.2b.

b. Dentaaliton partitiivi kaksi- ja nelitavuisissa sanoissa on yleistystä lähinnä tyypistä koiloi, täilöi, joissa muutos ö > ø painottoman tavun jäljessä on odotuksenmukainen. Samalla on otettava huomioon vahva-asteisen sijapäätteen vaihtumistendenssi heikkoasteiseksi kaikissa taivutustyypeissä (katti-

loita > kattiloit, kartanoita > kartanoit jne.): sEu konstitiloit
 1413.2, vi mattiloit 1449.3, sav koriloit, sviditteliloit 1463.2,
 smAL säkkiloit 1470.3.

1475.2. ¹Kaksi- ja nelitavuisten i-vartaloiden monikon partitiivissa käyttivät vanhat kirjailijat melko yleisesti ei-vartalolaisia muotoja, taivutuksen näin ollen nojautuen lounais-suomalaiseen käytäntöön.

a. -eja, -eja-loppuisten esimerkkien joukossa runsaasti heikkoasteisia partitiiveja; j:n merkinä ij, i tai j: Westh: SKM I porteijs 141, synneiä 142, synneijs 235:29. Upsalan ev. (USEF) merkeijä 12:23, yrttheiä 10:4. Martti: SKM II yrteiä 180, drengiä 98. Hemminki: (AMHK) Synnejä L 4. Gothus: (GV) fangeijans 4 a. Sorolainen: (VSK) Papeia 12, merkeiä 39, synneiä 49. Raamattu (1642): (RK) Pappeia J IV, uhreja Lev 7. Raumannus: (ARK) Sacramenteijä II E 2, Sacramentejä III D. Florinus: VKSL Masswhneia 76:31.

b. Loppuheittoiset partitiivimuodot edellisiin verrattuna ovat harvinaiset: Agricola: (MAK) hyuehaijulisi Yrtei Luc 23. Martti: SKM II Swennei 7. Hemminki: (AMHK) tornei Vk 45 b, Teinei ja papeii L lll, Synnei L 79.

c. Vieläkin harvinaisempaa on vahva-asteisen sijapäätteen käyttö. Nelitavuisia nomineja (varsinkin vierasperäisiä yhdyssanoja) on taivutettu samoin kuin kolmitavuisia (vrt. 1476.2): Raumannus: (ARK) Lutheraneita I B 2. Florinus: VKSL Massmestareita 75:11.

2a. i-vartalolisissa partitiivimuodoissa, joita on viljelty jo Agricolasta alkaen, on yleisintä assimiloitumaton taivutus-tyyppi. Agricola: SKM I caikinaisia Syndie lll:19, caikia Syn-

die 62:14-15, syndie ja murehita 100. Martti: SKM II B8kiä 72:
 28. Sorolainen: (VSK) hyvän hajulisia yrttiä 645:14. Kollanius:
 (AKK) Pappia 22. Pacchalenius: (AKK) Tunnusmerkkiä A 1 b.

b. Assimiloituneista partitiiveista, jotka vanhimmassa kirjakeleessä olivat tiettävästi erittäin tavallisia ja joita viljeltiin 1600-luvun puoleenväliin⁹⁶⁶, on muutama i-vartaloinen esimerkki vain Agricolalta: (MAK) Ylimeisi Pappi UT Luc 22,
 (LMNH I) Mercki UT Joh 4.

1475.3. Kaksi- ja nelitavuisten i-vartaloiden partitiivi päättyy nykysuomessa -eja, -ejä-asuun, esim. sirppejä, ristejä, rättejä, tätejä, apteekkareja, professoreja, karuselleja, karabelleja, kuvernöörejä. Useista nelitavuisista vierasperäisistä sanoista, joiden 2. tavu on sivupainollinen, viljellään myös -eita, -eitä-loppuisia partitiiveja, jotka edellisiin verrattuina ovat suositumpia, esim. apteekkareita, apostoleita, proviisoreita, partikkeleita, konsistoreita, professoreita, mannöövereitä jne. Sensijaan kielentajamme käsittää sellaiset sanat kuin appelsiini ja karuselli ikäänkuin kaksitavuisiksi yhdyssanoiksi, joten niiden monikon partitiivissa on mahdollinen vain -eja-tyyppi (virhe: appelsiineita, karuselleita)⁹⁶⁷.

Painollinen asema

1476.1. Kolmitavuisten i-vartaloiden partitiivimuodot palaavat -ta, -tä:lliseen lähtöasuun: *jōmariita > *jōmarita. Jälkimmäisestä on välittömästi kehittynyt i:llinen vartalotyyppi:

la. Partitiivin vahva-asteinen päätte on nykymurteissa harvinainen: To paperita 1396.

b. Tytärsaaren sūtārīta 1361.1 edustanee kehitystä < *sūta-

riita; mahdollinen myös kontaminaatio sūtari + sūtarita.

2. i-vartalouden partitiivin valtaedustus kuuluu analogisille dentaalittomille muodoille.

a. -ia, -iä, johon verrattakoon kaksitavuisten i-vartaloiden edustusta (1475.1,1a): satY tervatunnuri (ä 1332.1, hS mes-tariaki(n) 1339, hP pytinkiä 1344, pE juomaria 1369.1, Ke tunturia 1390, sE rinkeliä 1416.1.

b. -ija, -ijä-loppuiset partitiivit läheisesti edelliseen ryhmään liittyvinä (vrt. 1475.1,1b): pE kaupunkija 1369.2, sE kaupunkitija 1402.1, sP patterija 1410, sIu juomarija 1424.1.

c. -ī < -ia, -iä (vrt. 1475.1,1d): Tyts kaupunki 1361.2, sIu juomarii 1424.2, vI pirttiputeli 1453.1.

d. -ī > -i lounaismurteissa: kakari 1318.6 (esimerkki tulokinnanvarainen, ks. 1318.6).

3a. ei:llisen vartalotyypin yhteydessä (*jōmarii-> *jōma-rei-) on alkuperäinen -ta, -tä-pääte usein säilynyt (diftongilinen tavu on painokkaampi kuin lyhytvokaalinen, siinä ilmeisesti syy partitiivin t:n ja mahdollisesti myös illatiivin h:n säilymiseen); lounaismurteissa tavataan myös kehitystä ei > e: lm lukkare(1)tan 1318.1, lehtreit 1318.2a, turY pufeteit 1325, satA kaupunkeita 1325, satY sipuleita 1322.2, pK mööpeleitäkään 1377.1, pP tynnyreitä 1384; - (ei > e) lm auskret, täpetet 1318.2b.

b. Harvemmin kohtaamme sijapäätteen kehitystä kaksitavuisten sanojen malliin (vrt. 1475.1,2): -eja, -ejä: lm sardinejas 1318.3, pK nälkäkinkerejä 1377.2; - -ei (diftongi sekundääri-nen: < -eja, -ejä) lm sardinei 1318.4, hE kruunumpuustellei 1353.1; - (-ei >) -ē: hE nakarē 1353.2; - (-ei >) -e: lm lukkare(1) 1318.5.

4a. loi-, loi-monikon yhteydessä on katsottava alkuperäisemmäksi dentaaliton partitiivityyppi: sEu rinkellöi 1416.2b, VI tohvelloi 1453.2, äyr hakulilloi 1459, sav juomarilloi 1466.

b. Kaksitavuisten i-vartaloiden sirppilöitä-tyypin vaikutuksesta käytetään kuitenkin melko usein vahva-asteista päätettä, jonka yleistymiseen on osuutensa sisäheitollakin (resp. loppuheitolla, jos katsomme -loi-, -löi-tunnuksen liittyneen yksikön nominatiiviin: juomari > juomari + -loi-), sillä -loi-, -löi- joutui sivupainolliseen tavuun: sE kaupⁱntloita 1402.2, sEu rinkellöitä 1416.2a, sLu papelöitä 1424.3a, smM tⁱtninklöitä 1439.1, sLou kaupunkiloita 1446; - redusointialueella oi > oe: sLu juomariloeta 1424.3b, sLu tol^oppariloeta 1433, smM juomari^oeta 1439.2.

1476.2. 1. Vanhassa kirjasuomessa tavataan -t(a), -t(ä)-pääte yleisesti säilyneenä (monikkovartalona ei:llinen, harvoin murteenomaisesti e:llinen tai i:llinen asu): Martti: SKM II penningeit 122, penningeitä 8. Juhana III:n k. (1584): VKSL krouwareit 55:27, Langmanneit 56:22. Hemminki: (AMHK) Caupungeit V^k 45 b, lackareit, domareit L 90. Raamattu (1642): (RK) Caupungeit J XVII. Rajalenius: (ASMAH I) Caupungeita MCS B II a. - Martti: SKM II penningeitä 88:3, 103:5. - Vierasperäisesä yhdyssanassa Kollaniuksella i:llinen monikkovartalo: (AKK) Borghmestarita 205.

2. Dentaaliton partitiivityyppi on harvinainen: Westh: SKM I sinun Caupungeis 121. Sorolainen: (VSK) Tyranneli 266.

1476.3. Kirjallisesta traditiosta päätellen odottaa nyky-suomessakin -eita, -eitä-loppuisia partitiivimuotoja, jotka ovatkin varsin tavalliset: papereita, lääkäreitä, sokereita

jne. Rinnakkaismuotoina on mahdollinen myös -eja, -ejä-tyyppi: papereja, lääkärejä, sokereja. Eri sijapäätteiden suosiminen riippuu usein tyyppisanoista. Niinpä tilastotietojen mukaan sanoista naapuri ja kaupunki on partitiivityyppien esiintymä-
 runsauden suhde seuraa: ^{VB} naapureita 77,5 % - naapureja 22,5 %; kaupunkeja 100,0 % - kaupungeita 0,0 %. ⁹⁶⁸ -eja, -ejä-muotoja suositaan vielä sellaisista sanoista kuin ammatteja, kasarmeja, metalleja, koralleja, katarreja, maininkeja ym. Yksinomaisesti dentaalittoman partitiivityypin kannalla ovat ne vierasperäiset erikoislainat, joissa toinen tavu käsitetään sivupainollisena (joskus jopa vokaalikin merkitty pikäksi: ballaadi, etyydi), mikä samalla edellyttää mukautumista kaksitavuisten i-vartaloitten taivutukseen: balladeja, etydejä, mikrobeja, reliktejä, kolehteja, defektejä jne.; (toisen tavun vokaali pitkä) akuutteja, debyyttejä, matruuseja, rekryyttejä ym. Viisitavuisesta sanastosta kuuluu tähän ryhmään ateriointeja (tuskin: aterioinneita). Sensijaan vierasperäisistä erikoislainoista, joissa sivupaino on kolmannella tavulla (attentaattori, prokuraattori, salamanteri ym.), lienee suosituimpi -eja-loppuinen partitiivi (attentaattoreita), vaikka -eja-tyyppiäkin käytetään (attentaattoreja) ⁹⁶⁹.

Illatiivi

Painoton asema

1477.1. i-vartaloisten nominien monikon illatiivin muodostuksen kirjavuus johtuu yhtäältä eri sijapäätteiden runsaudesta, toisaalta monikkovartalon puolella esiintyvistä monimuotoisuudesta. Aliksi tarkastamme i:llisen monikon edustustapoja, sen jälkeen ei:llisen ja loi-, löi-monikon.

la. Valtaedustus kuuluu äännelailliselle h:ttomalle illatiivityypille (vrt. 1293.1, la): Tyts ristī 1358.1, sP sirppiin 1407, sLu nättin 1421.1, sLu korppiin 1432, sLou renkii(n) 1443.1, vL juurkasviinkiiⁿ 1456.

b. h:n säilyminen painottoman aseman illatiiveissa on äännelakina seuraavissa Kaakkois-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan (sekä jälkimmäisen vaikutuspiiriin kuuluvan Ylä-Satakunnan kielialueen) esimerkeissä; monikkovartalon loppuvokaalina ī tai i: satY klasihin 1329.2, pE porttihin 1366; - satY mökkihin 1329.1, hK penkkihin 1358.2.

2a. ei:llisenkin monikon illatiiveissa ovat odotuksenmukaiset h:ttomat muodot (diftongi sekundäärinen), vaikka niitä nykyisin tapaakin hyvin rajoitetusti (pappeihin > pappehin >): lm pappei⁹ 1315.2, hE mökkein 1350.1.

b. h:lliset illatiivit ovat useimmissa murteissa sijapäätteeseen nähden analogiset (ks. 606.1,2): lm tädeihin 1315.1a, hE torpeihin 1350.2, pK vaareihin 1374.1; - Pohjanmaalla metaatesiedustusta: pK tanshein 1374.2 < tansseihin; - lounaismurteissa -hin-pääte joskus liittyneenä erilliseen monikkovartaloon: trengehin 1315.1b; - muutamissa hämäläismurteissa analoginen -hin-pääte: turY pappeihin 1323, satA risteihin 1323.

c. s-illatiivit i-vartaloissa ovat kauttaaltaan analogiset; sijapäätteinä -sse, -sin, -sīn, -ssi, -s, -sa- ~ -sä-, jotka liittyvät ei:lliseen tai e:lliseen monikkovartaloon: -sse: lm pappeisse 1315.3; - -sin-pääte (murteissa erittäin harvinainen): hLo pappeisin 1346; - -sīn: hE vintteisim 1350.3; - -ssi: lm pelessi 1315.4; - -s: lm lake(i)s 1315.5; - -sa-: lm lake(i)san, pätteisas 1315.6.

3a. loi-, löi-monikon illatiiveissa (sivupainollisen tavun

jäljessä) on h:llinen sijapäätte (murre-edustusta vastaavasti -hen, -hin tai -h) odotuksenmukainen:

-h(n): sEu kotiloiehe 1412.1, su tukkilöihen 1421.2a, vI sirppilöihe 1450.1; - (öi > öe) su sirppilöehen 1421.2b.

-hi(n): sEu pikkilöihi 1412.1, slou tallilöihij 1443.2; - (öi > öe) su sirppilöehin 1421.3.

-h: sav säkkilöih 1464.

b. h:ton edustus, suhteellisen harvinainen, on levinnyt painottoman tavun jälkeisestä asemasta: sEu säkkilöi 1412.1, slou renkilöi(n) 1443.3, vI kuppilöi 1450.2.

c. Erityistä huomauttamista ansaitsee s-illatiivin käyttö loi-, löi-monikon yhteydessä: vI pennilöisii 1450.3. Tyyppi on erittäin harvinainen ja sen käyttö rajoittunee varsin suppealle alueelle.

1477.2. 1. Kun vanhassa kirjallisuudessa tavataan illatiivin h usein säilyneenä myös painottoman tavun jäljessä, tuntuu oudoksuttavalta -hin-päätteen harvako käyttö i-vartaloi-sista sanoista, mikä tietenkin saattaa osaksi johtua asianomais-ten poimintojen niukkuudesta; -hin-päätteen edellä ovat kuitenkin edustettuina kaikki vanhan kirjallisuuden monikkovarta-lotyypit: ei:llinen, e:llinen ja i:llinen. Westh: SKM I syn-deihin 101:31. - Agricola: (MAK) syndehin ja cauhelisihin pa-hoin Rk 364 b. - Agricola: SKM I swrihin syndihins pein 106:32.

2. Vanhan kirjasuomen suosituin illatiivityyppi on -ein-loppuinen; esimerkkejä Agricolasta alkaen, joka on käyttänyt myös -in-loppuisia supistumamuotoja: Agricola: (MAK; LMKH II, s. 95) Länein UT Alc. Hemminki: (MMHK) Näihin nöyriin uhrein L 115:11. Sorolainen: (VSK) konstein 444, VKSL muihin syndein 93: